top 10?

CHARLES

FRAZIER

Cold Mountain

CHARLES

FRAZIER

Cold Mountain

Traducere din limba engleză
și note de Antoaneta Ralian

POLIROM
2013

CHARLES FRAZIER s-a născut în 1950 la Asheville, Carolina de Nord, și a studiat la Chappel Hill și Appalachian State. În 1986 și-a luat doctoratul în literatură americană. A predat literatura la University of Colorado. La începutul anilor '90 părăsește viața academică pentru a deveni scriitor liber-profesionist și a se dedica scrierii romanului care avea să-i aducă celebritatea. Îi vor trebui șase ani pentru ca, în 1997, să publice *Cold Mountain*, romanul său de debut, care va înregistra un imens succes de public și de critică și îi va aduce National Book Award, unul dintre cele mai prestigioase premii literare americane. Ideea romanului i-a fost sugerată de o poveste spusă de tatăl său despre un stră-străunchi pe nume W.P. Inman, care a dezertat din rîndurile armatei confederate în timpul Războiului de Secesiune. În prezent, Charles Frazier trăiește în Carolina de Nord împreună cu soția și fiica sa și se ocupă de cresterea cailor.

Pentru Katherine și Annie

„Îți vine greu să crezi în acel război cumplit, dar tăcut al organismelor vii, care se desfășoară în pădurile pașnice și pe cîmpiile surîzătoare."

Darwin, însemnare din *Jurnal*, 1839

„Oamenii întreabă care-i drumul spre Cold Mountain
Spre Cold Mountain nu există drum direct."

Han-shan

Umbra unei ciori

La prima tresărire a dimineții, mușchii încep să se dezmorțească. Ochii lui Inman și rana prelungă de la gîtul lui le atrăgea și, în curînd, fîșîitul aripilor și atingerea picioruşelor deveniră mai sîcîitoare decît o curte întreagă de cocoși care ar deștepta un om în zori. Așa încît pentru el începea o nouă zi în salonul de spital. A alungat cu palmele năvala de mușchi, după care s-a uitat dincolo de piciorul patului, la fereastra triplă, deschisă. De obicei, putea să cuprindă cu privirea marginea drumului roșiatic, stejarul și zidul jos de cărămizi. Și, dincolo de acestea, o fîșie de cîmp și niște păduri de pini turtiți care se întindeau spre apus, pînă-n zare. Priveliștea era destul de largă pentru un ținut plat de cîmpie, întrucît spitalul fusese clădit pe singura ridicătură de pămînt din cît vedeai cu ochii. Dar era încă prea devreme pentru un tablou clar. Fereastra părea să fi fost pictată într-o culoare cenușie.

Dacă lumina n-ar fi fost atît de tulbure și de întunecoasă, Inman s-ar fi apucat să citească pînă la gustarea de dimineață, pentru că cititul era singurul lucru care-i mai domolea mintea. Dar cu o noapte înainte, ca să poată adormi, citise pînă i se topise ultima lumînare, iar gazul de lampă era prea drastic drămuit pentru ca lămpile spitalului să poată oferi altceva decît un licăr slab. Așa încît s-a sculat din pat, s-a îmbrăcat și s-a trîntit pe un scaun cu spetează înaltă, punînd distanță între el și paturile din salonul mohorît, cu ocupanții lor schilodiți.

A alungat din nou mușchii și a privit pe fereastră la prima mîzgăliturăde zori leșioși, așteptînd ca lumea de afară să prindă contur.

Fereastra era înaltă cît o ușă și, de multe ori, își închipuise că o să se deschidă către un cu totul alt loc, unde o să i se îngăduie să pătrundă și să rămînă. În timpul primelor săptămîni petrecute în spital, Inman abia de putuse să-și miște capul, și unica lui preocupare era să privească fereastra și să revadă cu ochii minții plaiurile verzi de acasă. Locurile pe unde copilărise, malul reavăn al pîrîului pe care creșteau tulpini de iarbă neagră indiană, un colț de pajiște năpădită toamna de omizi negre și cafenii. O creangă groasă de nuc american care se arcuia deasupra drumului și de pe care îl vedea de multe ori pe taică-său mînînd vacile, seara, spre staul. Le urmărea trecînd agale pe sub el, apoi închidea ochii și asculta cum plescăitul copitelor în glod devenea tot mai slab pînă se pierdea printre țîrîitul greierilor și orăcăitul broaștelor. Fereastra din fața lui parcă nu avea altă menire decît să-i recheme amintirile. Ceea ce-i prindea bine, pentru că dăduse ochii cu fața de oțel a secolului și rămăsese atît de năuc, încît atunci cînd se gîndea la viitor, nu vedea decît o lume în care tot ce avea însemnătate pentru el fusese izgonit sau se îndepărtase de bunăvoie.

Pînă acum, privise întruna la fereastră de-a lungul unei veri tîrzii, zăpușitoare și umede, încît, fie noapte, fie zi, aveai impresia că respiri aerul printr-o cîrpă de vase, un aer atît de rînced, încît cearșafurile mucegăiau sub el și, peste noapte, paginile cărții de pe noptieră se împestrițau cu minuscule ciupercuțe negre. Inman bănuia că, după o atît de îndelungată examinare, fereastra cenușie spusese tot ce avea de spus. Și, totuși, în această dimineață îl surprinsese, pentru că îi adusese în gînd o amintire de demult, de pe vremea școlii, cînd stătuse lîngă o fereastră la fel de înaltă, ce încadra priveliștea unor pășuni și a unor dealuri

cu coame domoale și înverzite, care urcau în trepte spre marele gheb muntos din Cold Mountain. Era în luna septembrie. Pe cîmpul care se întindea dincolo de pămîntul bătătorit al terenului de joacă din curtea școlii, tulpinile ierbii crescuseră pînă la brîu și capetele li se îngălbeniseră, cerînd să fie cosite. Profesorul era un omuleț rotofei, chel și rumen la față. Nu avea decît un singur costum de haine negre ruginite și o singură pereche de ghete lăbărțate, bulbucate la vîrf, și atît de scîlciate, încît tocurile se subțiaseră ca pana de despicat lemne. Stătea în fața clasei și se hîțîna pe vîrfuri. Vorbise de zor, întreaga dimineață, despre istorie, povestindu-le elevilor mai răsăriți despre marile războaie purtate în vechea Anglie.

După un timp de activă lipsă de atenție, tînărul Inman își scosese pălăria de sub pupitru, ținînd-o de bor. Apoi, cu o mișcare a încheieturii mîinii, îi făcuse vînt pe fereastră, iar pălăria, prinsă de un curent, plutise în aer. După care, aterizase la distanță, dincolo de terenul de joacă, la marginea fîneței, și zăcuse acolo, neagră ca umbra unei ciori turtite pe pămînt. Cînd a văzut isprava lui Inman, profesorul i-a cerut să se ducă să-și ia pălăria și să se întoarcă în clasă ca să-și încaseze bătaia. Omul avea un arătător mare, cu găuri, și-i plăcea să-l folosească. Inman n-a știut niciodată ce l-a apucat în momentul acela, dar a ieșit pe ușă, și-a luat pălăria, a trîntit-o pe cap, într-o parte, și dus a fost, fără să se mai întoarcă vreodată.

Amintirea s-a destrămat pe măsură ce fereastra s-a luminat. Omul din patul vecin cu cel al lui Inman s-a ridicat în capul oaselor și și-a tras cîrjele spre el. Așa cum proceda în fiecare dimineață, omul a șchiopătat pînă la fereastră, unde a scuipat de cîteva ori, cu mare efort, pînă și-a mai limpezit plămînii îmbîcsiți. Și-a trecut un pieptene prin părul negru care-i cădea în lațe tăiate drept pînă pe sub fălci. Și-a dat după urechi șuvițele lungi din față și-a pus pe nas ochelarii cu lentile fumurii,

pe care-i purta chiar și în semiobscuritatea zorilor, întrucît și cea mai slabă rază de lumină îi supăra ochii. Pe urmă, așa cum era în cămașă de noapte, s-a apropiat de masă și a început să aranjeze un maldăr de hîrtii. Rareori scotea mai mult de un cuvînt sau două, și Inman nu izbutise să afle despre el decît că se numea Balis, că înainte de război studiase la Chapel Hill, unde încercase să se specializeze în limba greacă. Acum, tot timpul cît era treaz se îndeletnicea cu transpunerea unor mîzgăleli de texte antice, dintr-o cărțulie groasă, într-o scriere pe care s-o poată citi oricine. Ședea la masă gheboșat, cu fața aproape lipită de hîrtiile la care lucra și se foia în scaun, căutîndu-și o poziție cît mai confortabilă pentru picior. Laba piciorului drept îi fusese retezată de o mitralieră la Cold Harbor, iar ciotul rămas refuza să se vindece și putrezise centimetru cu centimetru de la gleznă în sus. Amputările depășiseră acum genunchiul și piciorul mirosea ca jambonul uitat în cămară de anul trecut.

Un timp liniștea nu a fost știrbită decît de penița lui Balis care zgîria paginile. Pe urmă și ceilalți pacienți din salon au pornit să se răsucească în așternut, să tușească și unii să geamă. Ceva mai tîrziu a izbucnit lumina zilei, și crăpăturile de pe pereții spoiți au ieșit distinct la iveală, iar Inman și-a împins scaunul echilibrîndu-l pe picioarele dindărăt și s-a apucat să numere mușteie de pe tavan. A ajuns pînă la șaizeci și trei.

Pe măsură ce decorul de dincolo de fereastră se solidifica, începură să apară mai întîi trunchiurile întunecate ale copacilor, apoi pajiștile peticite și, în cele din urmă, drumul roșiatic. Inman îl aștepta pe orb să se ivească. De cîteva săptămîni îi tot urmărise mișcările, și acum că se înzdrăvenise îndeajuns cît să poată merge, hotărîse să iasă, să se apropie de căruțul omului și să stea de vorbă cu el, pentru că era convins că orbul trăia de multă vreme cu suferința unei răni.

Inman își primise și el porția de răni în luptă, lîngă Petersburg. Cînd cei doi camarazi care erau aproape de el i-au smuls hainele și s-au uitat la rana de la gît, și-au luat un solemn rămas-bun de la el, în gînd, așteptîndu-se să-l vadă murind. O să ne reîntîlnim într-o lume mai bună, și-au spus. Dar Inman a izbutit să rămînă în viață pînă la spitalul de campanie, unde medicii au manifestat o atitudine la fel de sceptică. A fost categorisit printre muribunzi și lăsat pe un pat, să-și dea sufletul. Încercarea a eșuat însă. După două zile, l-au expediat, din lipsă de spațiu, la un spital normal din statul lui. În tot timpul cît s-a aflat în zăpăceala de la spitalul de campanie sau pe parcursul călătoriei lungi și anevoioase cu trenul, într-un vagon de vite încărcat cu răniți, Inman a împărtășit părerea camarazilor de front și a medicilor. Era convins că moare. Tot ce-și mai putea aminti din acea călătorie erau zăpușeala și duhoarea de sînge și de căcat, pentru că mulți dintre răniți aveau diaree. Aceia dintre ei care mai găsiseră cîtuși de puțină forță spărseseră cu patul puștii pereții de lemn ai vagonului și își scoseseră capetele prin crăpături, ca niște găini în coteț, ca să poată respira puțin aer curat.

La spital, doctorii l-au examinat și au ajuns la concluzia că nu pot face mare lucru. S-ar putea să supraviețuiască sau s-ar putea să moară. I-au dat o cîrpă cenușie și un lighenaș să-și spele singur rana. În acele prime zile, cînd a devenit destul de conștient încît să se poată îngriji, își freca gîtul cu cîrpa pînă cînd apa din lighean căpăta culoarea crestei de curcan. Dar, în cea mai mare parte din timp, rana părea să se curețe singură. Înainte de a începe să prindă crustă, a scuipat afară din ea o serie de lucruri: un nasture de guler, o zdreanță de lînă din cămașa pe care o purtase în ziua cînd fusese rănit, o bucățică de metal moale, cît o monedă de un sfert de dolar, și, în chip cu totul de neînțeles, ceva care semăna cu un sîmbure de piersică. Inman a așezat acest din urmă obiect pe noptieră și l-a

studiat zile la rînd. Nu putea decide dacă era o parte din el sau nu. În cele din urmă l-a aruncat pe fereastră și a început să aibă noaptea coșmaruri, că sîmburele a prins rădăcină și a început să crească, prefăcîndu-se într-o monstruozitate, ca vrejul de fasole al lui Jack.

Mai tîrziu, beregata lui a hotărît să se vindece. Dar de-a lungul săptămînilor cît nu putuse nici să-și miște gîtul, nici să țină în mîini o carte ca să citească, Inman l-a urmărit zi de zi pe orb. Omul sosea curînd după ivirea zorilor, împingîndu-și căruțul în sus pe drumul povîrnit, și se descurca la fel ca orice om care vede. Se oprea sub un stejar de partea cealaltă a drumului, aprindea un foc în mijlocul unui cerc de bolovani și fierbea la el alune americane, într-un ceaun de fier. Ședea toată ziua pe un scăunaș, sprijinindu-și spinarea de zidul de cărămidă, și vindea alune pacienților din spital în stare să se țină pe picioare. Cînd nu avea vreun mușteriu, stătea încremenit de parc-ar fi fost împăiat, cu mîinile împreunate în poală.

În vara aceea, pentru Inman lumea se redusese la un tablou încadrat în chenarul ferestrei. Ceasuri întregi scena rămînea absolut nemișcată, de-ai fi zis că privești o pictură veche cu un drum, un zid, un copac, un căruț și un orb. Cîteodată, Inman număra în gînd, ca să vadă cît durează pînă avea să se ivească vreo schimbare. Era un joc și el îi stabilise regulile. O pasăre care zbura nu însemna o schimbare. Dar un om care venea pe drum, da. Capriciile vremii erau socotite schimbări – soarele care se ivea sau o rafală de ploaie –, dar umbrele norilor plutitori nu contau. În unele zile, numărătoarea atingea miile, pînă cînd să se petreacă vreo modificare consistentă în elementele tabloului. Avea convingerea că scena nu o să-i iasă niciodată din minte – zidul, orbul, copacul, căruțul, drumul –, oricît ar mai fi avut de trăit. Se închipuia moșneag încărcat de ani, revăzînd în minte aceeași scenă. Elementele decorului, luate în ansamblu, păreau

să aibă un sens, dar el nu-l sesiza și bănuia că niciodată n-o să-l înțeleagă.

Inman se uita acum pe fereastră, în timp ce-și mînca porția de fulgi de ovăz cu unt și, în scurt timp, îl văzu pe orb opintindu-se la deal, cu spatele încovoiat în efortul de a împinge greutatea căruțului, iscînd doi norișori de praf gemeni de sub roțile care se învîrteau. După ce-l urmări aprinzînd focul și punîndu-și arahidele la fiert, Inman își lăsă farfuria pe pervazul ferestrei, ieși din spital și străbătu pajiștea cu mersul tîrșiit al unui bătrîn.

Orbul era voinic, lat în umeri și în șolduri, iar pantalonii îi erau încheingați în talie cu un brîu de piele, lat cît o curea de ascuțit bricele. Nu purta pălărie, nici pe arșiță, iar părul tuns scurt era cîlțos și sur, cu fire groase ca țepii unei perii de bătut cînepa. Ședea cu bărbia în piept și părea pierdut în gînduri, dar de îndată ce Inman se apropie de el, își înălță capul ca și cum într-adevăr l-ar fi văzut. Pleoapele îi erau însă moarte, confecționate parcă din piele de ghete și înfundate în niște orbite pungite, unde ar fi trebuit să se găsească pupilele.

Fără să rostească măcar un cuvînt de salut, Inman l-a întrebat:

— Cine ți-a scos ochii?

Orbul i-a răspuns cu un zîmbet prietenos:

— Nimeni. N-am avut niciodată ochi.

Inman a rămas descumpănit, pentru că imaginația lui făurise povestea unui conflict disperat, sîngeros, o încleștare brutală în care omului i se smulseseră ochii. Toate violențele și păcătoșeniile la care fusese martor în ultima vreme fuseseră înfăptuite de agenți umani, așa încît aproape uitase că mai exista și o întreagă altă categorie de nenorociri.

— Și de ce n-ai avut niciodată ochi?

— Așa a fost să fie.

— Mă rog, a comentat Inman. Pari foarte liniștit. Mai ales pentru un om despre care s-ar spune că niciodată nu s-a bucurat de partea mai bună a vieții.

— Poate că dacă mi-ar fi fost dat să arunc o privire asupra lumii și după aceea mi s-ar fi luat vederea ar fi fost și mai rău, răspunse orbul.

— Poate că da. Deși, ce n-ai da acum să-ți recapeți ochii măcar pentru zece minute? Pariez c-ai da o avere.

Orbul a rumegat întrebarea. Și-a plimbat vîrful limbii pe la colțurile buzelor. Apoi a rostit:

— N-aș da nici un cent indian. Mă tem că dacă aș vedea m-aș umple de ură.

— Așa s-a întîmplat și cu mine, a răspuns Inman. Există o sumedenie de lucruri pe care aș fi preferat să nu le văd.

— Altceva vreau să spun. Dumneata ai pomenit de zece minute. Înseamnă să ai un lucru și pe urmă să-l pierzi, la asta m-am gîndit.

Orbul a luat o foaie pătrată de ziar, a răsucit-o într-un cornet, apoi a vîrît o lingură cu găuri în ceaun și a umplut cornetul cu arahide umede. I l-a întins lui Inman:

— Haide, povestește-mi și mie de un caz în care ai fi preferat să fii orb.

De unde să încep? s-a întrebat Inman. Malvern Hill. Sharpsburg. Petersburg. Oricare dintre acestea constituia un exemplu grăitor de priveliște nedorită. Dar Fredericksburg însemnase o zi care i se întipărise cu precădere în minte. Așa încît s-a rezemat de stejar, a început să despice cojile umede ale arahidelor și să-și vîre miezul cărnos în gură, în timp ce-i istorisea orbului povestea lui, începînd cu perdeaua de ceață care se destrămase în dimineața aceea, dînd la iveală o oaste numeroasă ce mărșăluia pe deal în sus, către un zid de piatră, și un drum înfundat, din spatele zidului. Regimentul lui Inman a fost trimis să li se alăture oamenilor aflați deja în spatele zidului și, în mare grabă, s-au aliniat cu toții de-a lungul vastei reședințe albe de pe creasta Maryes Heights.* Generalii Lee, Longstreet și împăunatul Stuart stăteau în picioare pe pajiștea din fața portalului, scrutînd pe rînd, prin binoclu, malul de

dincolo al rîului și discutînd între ei. Longstreet își înfășurase în jurul umerilor un șal de lînă cenușie. În comparație cu ceilalți doi, arăta ca un negustor de porci. Totuși, din cît își dăduse Inman seama de felul de a gîndi al lui Lee, ar fi preferat în orice moment să lupte sub comanda lui Longstreet. Așa searbăd cum arăta, mintea acestuia scormonea întruna după locul potrivit în care un om să se poată ghemui și să poată ucide după pofta inimii, dintr-o poziție de relativă siguranță. Și în ziua aceea, la Fredericksburg, se punea în discuție tocmai tactica de luptă, în care Lee nu avea încredere, și pe care Longstreet o adoptase entuziast.

După ce regimentul lui Inman și-a strîns rîndurile, au urcat cu toții clina dealului, în direcția focului pîrjolitor al Unioniștilor. S-au oprit la un moment dat să descarce o salvă puternică, apoi au pornit în fugă spre drumul înfundat dindărătul zidului de piatră. Pe drum, un glonț a trecut razant pe lîngă încheietura mîinii lui Inman, de parcă l-ar fi lins o pisică, dar nu i-a lăsat decît o zgîrietură usturătoare.

Cînd au ajuns la drumul înfundat, Inman și-a dat seama că se găsesc într-un loc ferit. Cei aflați acolo săpaseră tranșee de-a lungul zidului solid, așa încît te puteai ridica în picioare, găsindu-te totuși la adăpost. Ca să ajungă la zid, Unioniștii ar fi trebuit să urce porțiuni mari de spațiu deschis. Adăpostul era atît de solid, încît un soldat a sărit pe zid și a zbierat:

— Faceți o mare greșeală. M-auziți? O greșeală care o să vă coste.

Gloanțele au început să șuiere în jurul omului, care a sărit înapoi în groapa de după zid și a pornit să țopăie.

Era o zi friguroasă și noroiul de pe drum înghețase bocnă. Unii dintre ostași erau desculți. O bună parte dintre ei purtau uniforme confecționate în casă, de culoarea spălăcită a vopselelor extrase din plante. Unioniștii se înșirau pe frontul din fața lor,

în echipament nou-nouț. Uniforme strălucitoare, comandate la fabrică, cizme noi. Cînd trăgeau Unioniștii, oamenii de dincolo de zid le parau focul și-i luau peste picior. Unul le-a strigat:

— Veniți mai aproape, rîvnesc la cizmele voastre.

Și-i lăsau pe Unioniști să se apropie pînă la douăzeci de pași, înainte să deschidă focul asupra lor și să-i secere. Oamenii de după zid trăgeau de la asemenea apropiere, încît un soldat a făcut observația glumeață că păcat că aveau cartușe. Dac-ar fi avut elementele necesare separate – praf de pușcă, gloanțe și tampoane –, ar fi putut îndesa mici încărcături potrivite, pe cap de inamic, făcînd astfel economie de praf de pușcă.

Cînd se lăsa pe vine să-și încarce arma, Inman auzea răpăiala focurilor, dar și plesnetul glonțului intrat în carne. Un soldat de lîngă el se înfierbîntase în asemenea hal, încît uitase să scoată de pe țeavă vergeaua cu care îndesa încărcătura. A tras și a nimerit un Unionist drept în piept. Omul a căzut pe spate și vergeaua îi ieșea din trup, tremurînd odată cu ultimele lui horcăieli, de parcă fusese străpuns de o săgeată.

Unioniștii mărșăluiseră către zid cu miile, încercînd să urce dealul și lăsîndu-se doboriți de-a valma. Pe cîmp se găseau vreo trei, patru case de cărămidă răzlețe și, după un timp, Unioniștii s-au înghesuit pe după ele în asemenea număr, încît păreau a fi umbrele prelungi, albăstrii ale caselor la răsăritul soarelui. În mod regulat însă, erau alungați dindărătul clădirilor de propria lor cavalerie care-i lovea cu latul săbiilor, ca niște profesori ce-i ard cu nuiaua pe școlarii chiulangii. Și atunci o porneau în goană către zid, înaintînd greoi, cu umerii gîrboviți asemenea celor care înfruntă o rafală de ploaie șfichiuitoare. Unioniștii continuau să se apropie, depășind cu mult punctul de la care a-i împușca ar fi fost o plăcere. Inman ajunse să îi urască pentru încăpățînarea lor prostească de a se lăsa omoriți.

Cînd visezi o luptă, îi vezi pe vrăjmaşi înşiruiţi în număr mare împotriva ta, duduind de forţă. Iar tu eşti cel slab. Or acum duşmanii cădeau, cădeau ca nucile şi erau zdrobiţi. Inman a tras pînă cînd i-a amorţit braţul drept de cît a manevrat vergeaua de îndesat, iar fălcile îl dureau de cît muşcase capetele cartuşelor. Puşca i se înfierbîntase atît de tare, încît uneori pulberea lua foc înainte de a fi tras. Spre sfîrşitul zilei, feţele oamenilor din jur erau mînjite în felurite nuanţe de albastru, din cauza prafului de puşcă refulat, evocîndu-i lui Inman o maimuţă mare, cu un fund bulbucat şi viu colorat, pe care o văzuse cîndva la un spectacol de circ itinerant.

Se luptaseră întreaga zi sub privirile lui Lee şi ale lui Longstreet. Băieţii de după zid nu aveau decît să-şi lungească gîtul ca să-i vadă pe cei doi mari chiar deasupra lor, scrutînd cîmpul. Generalii şi-au petrecut după-amiaza pe deal, schimbînd între ei fraze pompoase şi vorbe de duh, ca doi bătrîni mucaliţi. Longstreet a declarat că oamenii lui de pe drumul ascuns se găseau într-o asemenea poziţie strategică, încît ar fi putut doborî orice ostaş din Armata de la Potomac care ar fi străbătut cîmpul, înainte ca acesta să se apropie de zid. Şi a adăugat că Unioniştii simţiseră pe pielea lor tirul din acea după-amiază, la fel de neîntrerupt ca picăturile de ploaie care se scurg de pe jgheaburile unei case.

Ca să nu se lase mai prejos, bătrînul Lee a spus că noroc că războiul e atît de groaznic, altminteri ar fi ajuns să-i placă prea mult. Şi, ca orice vorbă ieşită din gura Marţialului Robert, oamenii i-au preluat butada şi au repetat-o de la unul la altul, de parcă ar fi glăsuit însuşi Dumnezeu Atotputernicul. Cînd replica a ajuns şi la capătul de zid unde se găsea Inman, acesta a clătinat din cap. Chiar şi atunci, la începutul războiului, părerea lui era cu totul diferită de cea a lui Lee, deoarece constatase că oamenilor le place al naibii să lupte şi, cu cît lupta

e mai groaznică, cu atît mai mare e plăcerea. Și bănuia că lui Lee îi plăcea mai mult ca oricui și că, dacă ar fi fost după el, i-ar fi mînat pe toți pînă la porțile morții. Pe Inman îl supăra cel mai mult faptul că Lee vedea în război un instrument de clarificare a voinței oculte a Domnului. El gîndea, pare-se, că, dintre toate actele pe care le săvîrșește omul, bătălia are un caracter sacru, care nu-i întrecut decît de rugăciune și de lecturile din Biblie. Inman se temea că, potrivit unei asemenea logici, orice mardeiaș care iese învingător dintr-o încăierare sau o ciomăgeală poate fi certificat drept campion al Domnului. Desigur că asemenea idei nu puteau fi rostite printre ceilalți ostași, după cum nu putea da glas nici sentimentului că el nu-i capabil să se numere printre războinicii de frunte, după modelul solemn și nobil dat de Lee în ziua aceea pe Maryes Heights.

Spre seară, Unioniștii au încetat să se mai reverse și tirul s-a potolit. Cîmpul povîrnit de la poalele zidului era presărat cu mii de morți sau muribunzi și, la căderea întunericului, cei care se mai puteau mișca au stivuit cadavrele ca să-și facă adăposturi. În toată acea noapte aurora a scînteiat irizînd culori fantomatice pe cerul nordic. Acest fenomen atît de rar a fost considerat un semn divin de către oamenii și de o parte, și de cealaltă a frontului, care se întreceau să găsească pe cineva în stare să le explice clar și convingător înțelesul. Undeva pe deal, deasupra lor, o vioară picura acordurile triste ale cîntecului *Lorena*. Unioniștii răniți gemeau și se văitau și boceau, clănțănind din dinți pe cîmpul înghețat, iar unii strigau numele persoanelor iubite.

În acest acompaniament, nenorocitul de cîrpaci din compania lui Inman a sărit peste zid ca să smulgă cizmele morților. Cu toate că încălțămintea lui era în bună stare, Inman a dat o raită nocturnă pe cîmpul de luptă, doar ca să vadă roadele eforturilor acelei zile. Unioniștii zăceau claie peste

grămadă, în mormane însîngerate. Trupuri dezmembrate în toate chipurile pe care le poate concepe mintea omenească. Un om care mergea alături de Inman a exclamat:

— Dac-ar fi după mine, așa ar arăta tot ținutul de la nord de Potomac.

Singurul gînd pe care-l articula mintea lui Inman cînd se uita la inamicii morți era „Pleacă acasă!" Unii morți aveau cîte un petic de hîrtie prins de veston ca să se știe cine au fost, restul însă erau anonimi. Inman a văzut pe unul dintre oamenii lui căznindu-se să smulgă cizmele unui cadavru care zăcea lat, pe spate, dar cînd i-a ridicat un picior și a început să tragă, mortul s-a ridicat în fund și a înjurat cu un accent irlandez atît de năclăit, că singurul cuvînt care s-a putut înțelege a fost „căcat".

Tîrziu, după miezul nopții, Inman a aruncat o privire într-una dintre casele răzlețite pe cîmp. Printr-o ușă deschisă se vedea o lumină în camera din față. Înăuntru se găsea o bătrînă cu părul vîlvoi și fața împietrită. Pe o masă, ardea un muc de lumînare. În pragul casei, o grămadă de hoituri. Altele prin casă, parcă tîrîndu-se după un adăpost. Femeia privea dement dincolo de prag, dincolo de Inman, de parcă nu vedea nimic. Inman a străbătut casa și a ieșit pe ușa din spate. În curte, a văzut un bărbat care căsăpea un grup de Unioniști grav răniți, pocnindu-i cu un ciocan în cap. Victimele fuseseră înșirate la rînd, cu capetele în aceeași direcție, iar bărbatul se mișca agil de-a lungul șirului, străduindu-se să aplice cîte o singură lovitură mortală. Nu o făcea cu furie, trecea pur și simplu de la unul la altul, ca un om care are de îndeplinit o misiune. Fluiera, aproape inaudibil, melodia *Cora Ellen*. Dacă unul dintre ofițerii mai descuiați la minte l-ar fi prins, omul ar fi putut să fie împușcat, dar acum era doar obosit și nu voia decît să mai lichideze cîțiva dușmani, fără să-și asume un risc prea mare. Inman avea să-și amintească toată viața lui că, atunci cînd omul a ajuns la capătul șirului, zorii i-au luminat fața.

Orbul a ascultat povestea lui Inman fără să rostească o vorbă. Dar după ce a terminat, i-a spus:

— Trebuie să-ți scoți toate astea din minte.

— Din punctul ăsta de vedere, sînt de acord cu dumneata.

Dar ce nu i-a povestit Inman orbului a fost faptul că, oricît s-ar fi străduit, imaginea frontului din acea noapte nu-l părăsea, ba, dimpotrivă, i se instalase într-un vis recurent, care-l vizitase mereu în timpul zilelor petrecute în spital. În vis, aurora scînteia și peste tot zăceau risipite ciozvîrte însîngerate – brațe, capete, picioare, trunchiuri – care se împreunau și se reînchegau în cele mai monstruoase trupuri, alcătuite din părți desperecheate. Șchiopătau, se rostogoleau, se tîrau pe picioarele lor șubrede, pe cîmpul întunecat, ca niște orbi beți. Se ciocneau unele de altele, împungîndu-se cu capetele însîngerate, prost lipite. Își fîlfîiau în aer brațele sortate la întîmplare, și puține mîini păreau a fi pereche. Unii rosteau numele soților. Alții fredonau întruna frînturi de cîntece. Alții stăteau pe margine, privind în beznă și își chemau cîinii. O ființă cu răni atît de înfiorătoare, încît semăna mai mult a carne crudă decît a om, a încercat să se ridice, dar nu a izbutit. S-a prăbușit și apoi a rămas nemișcat, întorcîndu-și doar capul. Așa cum sta lungit pe pămînt, și-a înălțat gîtul și s-a uitat la Inman cu niște ochi morți, bolborosindu-i numele. De fiecare dată după acest vis, Inman se deștepta cu o stare de spirit mai întunecată decît cea mai neagră cioară care a zburat vreodată.

Inman s-a întors în salonul spitalului, obosit de escapada sa. Balis, cu ochelarii lui cît cepele, stătea în încăperea obscură și zgîria hîrtia cu peniță. Inman s-a vîrît în pat, cu gîndul să dormiteze tot restul dimineții, dar nu-și putea domoli mintea, așa încît și-a luat cartea să citească. Citea partea a treia din *Călătoriile* lui Bartram. O scoase dintr-o ladă cu cărți donate de doamnele din capitală, grijulii să îmbunătățească atît starea

intelectuală, cît și pe cea fizică a pacienților. Aparent, cartea fusese donată pentru că îi lipsea prima copertă, iar Inman, într-un impuls de simetrie, o rupsese și pe ultima, lăsîndu-i doar cotorul de piele. Făcuse cartea sul și o legase cu un șnur.

Nu era o carte pe care trebuie s-o citești de la un capăt la celălalt, și Inman a deschis-o la întîmplare, așa cum făcuse noapte de noapte la spital, citind pînă cînd se liniștea îndeajuns ca să poată adormi. Peripețiile acelui drumeț singuratic – botezat de către indienii Cherokee Culegătorul de Flori, datorită săculețelor lui pline de plante și atenției pe care o acorda florei sălbatice – îi calma întotdeauna gîndurile. Pasajul la care a revenit în dimineața aceea constituia una dintre predilecțiile lui, și prima frază care i-a căzut sub ochi suna astfel:

> Am continuat urcușul pînă am ajuns pe o creastă înaltă, stîncoasă, unde mi s-a înfățișat o strungă, sau o deschizătură între alte două piscuri și mai semețe, prin care mi-am urmat drumul, condus de poteca pietroasă, pe lîngă malurile șerpuite ale unui rîu repede, care, în cele din urmă, cotind la stînga și prăvălindu-se prin rîpe colțuroase, mi-a deschis calea spre niște hățișuri întunecate și păduri falnice, din care se răspîndeau unde de fertilitate și de plăcere în cîmpiile din vale.

Asemenea descrieri îl făceau pe Inman să se simtă fericit, ca și paginile următoare în care Bartram, extatic, își povestea călătoria în Valea Cowee, adînc în inima munților, zugrăvind, cu răsuflarea tăiată, o lume de povîrnișuri abrupte și de colți tăioși de stîncă, de creste după creste, pierzîndu-se în albastrul orizontului; drumeția lui în care intona numele plantelor ivite în cale, de parcă ar fi înșirat ingredientele unei licori magice. După un timp însă, Inman a constatat că lăsase cartea din mînă și că trasa în minte topografia meleagurilor lui de baștină. Cold Mountain, cu crestele și rîpele și pîraiele lui. Pigeon River, Little

East Fork, Sorrell Cove, Deep Gap, Fire Scald Ridge. Le cunoștea numele și le psalmodia în gînd, asemenea cuvintelor unor farmece și descîntece menite să izgonească relele de care te temi cel mai mult.

Cîteva zile mai tîrziu, Inman a plecat din spital și s-a dus în oraș. Îl durea rana de la gît de parcă i-ar fi fost legată o sîrmă înroșită în foc de la beregată și pînă la testicule, vibrînd puternic la fiecare pas. Dar picioarele îi erau zdravene, lucru care îl îngrijora. De îndată ce ar fi fost considerat apt de luptă, ar fi fost expediat îndărăt în Virginia. Cu toate acestea, se bucura că se simte bine, atîta timp cît era atent să nu apară prea viguros în fața unui medic.

Primise bani de acasă, precum și o restanță din soldă, așa încît a hoinărit pe străzi și a făcut cumpărături în prăvăliile din cărămidă aparentă, cu rame albe la ferestre. La o croitorie a găsit un pardesiu negru dintr-o stofă deasă de lînă, care-i venea ca turnat, deși fusese croit pe măsura unui om care murise pe parcursul confecționării. Croitorul i l-a vîndut la un preț de chilipir și Inman l-a îmbrăcat pe loc și a ieșit cu el în stradă. La un magazin general și-a cumpărat o pereche de pantaloni din denim, o cămașă de lînă gălbuie, două perechi de ciorapi, un briceag, un cuțit, o oală mică și o cană, precum și toată încărcătura de gloanțe și de capse pe care o putuse găsi pentru pistolul din dotare. Toate acestea au fost împachetate în hîrtie de ambalaj, și Inman a ieșit din magazin legănînd pachetul pe degetul vîrît în bucla sforii. La un pălărier și-a luat o pălărie neagră, cu boruri mari și cu o panglică cenușie; ajuns în stradă, și-a scos vechea lui pălărie soioasă și a aruncat-o printre răsadurile de fasole din grădina cuiva. Poate or s-o folosească la îmbrăcămintea unei sperietori de ciori. Și-a pus pe cap pălăria nouă și a intrat la un cizmar, unde a găsit o pereche de

ghete trainice, care-i veneau de minune. Pe cele vechi le-a lăsat jos, pleoștite și zbîrcite și căscate. La o papetărie a cumpărat un toc cu peniță de aur, o sticlă cu cerneală și cîteva foi albe de scris. Cînd a isprăvit cumpărăturile, cheltuise un maldăr de bancnote aproape fără valoare, bune doar să aprinzi cu ele un foc de lemne verzi.

Ostenit, s-a oprit la un birt de lîngă capitoliul încununat de cupolă, și s-a așezat la o masă sub un copac. A băut o cană dintr-o fiertură pe care birtașul o numea cafea procurată în pofida blocadei, deși, după cum arăta, părea a fi cicoare amestecată cu boabe de grîu prăjite, stropite cu o brumă de cafea adevărată. Masa de metal la care se așezase avea marginile acoperite cu o pulbere de rugină portocalie și, cînd și-a lăsat ceașca de cafea pe farfurioară, Inman a trebuit să fie atent să nu-și păteze mînecile pardesiului nou. Stătea bățos, cu spinarea dreaptă, rezemîndu-și pumnii încleștați pe coapse. Pentru cineva care ar fi privit din stradă mesele așezate la umbra stejarului, Inman ar fi apărut ca un tip sobru și stingherit, în pardesiul lui negru, cu bandajul alb înfășurat în jurul gîtului ca o lavalieră bine fixată. Putea fi luat drept un om care stă nemișcat în timpul unei lungi expuneri în fața dagherotipului, un subiect distrat și descumpănit în timp ce minutele se scurg și placa înceată îi absoarbe imaginea și îi eternizează o parte din suflet.

Inman se gîndea la omul orb. În dimineața aceea cumpărase de la el un exemplar din ziarul *Standard*, așa cum procedase zi de zi, în ultima vreme. Îi era milă de orb, acum cînd știa cum îl lovise nenorocirea, căci cum poți purta cuiva ură pentru un lucru care ți s-a întîmplat de la sine? Și care-i plăcerea cînd nu poți avea nici un dușman? Pe cine poți să te răzbuni, decît doar pe tine însuți?

Inman își sorbi cafeaua pînă la zaț, apoi răsfoi ziarul, în speranța că o să găsească ceva care să-i antreneze gîndurile în altă direcție. Încercă să

citească un reportaj despre cît de prost stăteau lucrurile la Petersburg, dar nu-și putea concentra atenția. De altfel, știa tot ce se putea ști în legătură cu acest subiect. Cînd a ajuns la pagina a treia a ziarului, a găsit un comunicat adresat de guvern dezertorilor, soldaților evadați și familiilor lor. Aceștia vor fi urmăriți. Numele lor vor fi înscrise pe o listă și Gărzile Civile se vor găsi în permanență în alertă, în fiecare district, patrulînd zi și noapte. În continuare, Inman a citit o relatare îngropată în josul unei pagini din mijlocul ziarului. Se povestea că la granița muntoasă din vestul statului, Thomas și trupele lui de indieni Cherokee iscaseră numeroase tulburări și ciocniri cu Unioniștii. Indienii erau acuzați de scalpări. Ziarul își exprima părerea că, deși era vorba de o practică barbară, aceasta constituia totuși un avertisment drastic că invaziile se plătesc cu un preț greu.

Inman a lăsat ziarul din mînă și s-a gîndit la băieții Cherokee care îi scalpau pe Unioniști. Într-un fel era nostim, dacă te gîndești la muncitorii aceia cu fețe palide care veneau plini de încredere să fure pămînturile altora și se trezeau cu creștetele retezate. Inman cunoștea mulți Cherokee care ar fi avut acum vîrsta luptătorilor din trupele lui Thomas, și s-a întrebat dacă și Swimmer o fi printre ei. Îl cunoscuse pe Swimmer în vara în care amîndoi împliniseră șaisprezece ani. Lui Inman i se încredințase misiunea atrăgătoare de a păstori niște junci care să pască ultima iarbă din acea vară pe podișurile înalte din Munții Balsam. Își luase cu el o desagă plină cu ustensile de gătit, carne, mălai, unelte de pescuit, o pușcă de vînătoare, pături groase și o bucată de pînză cerată pentru cort. Se aștepta la solitudine și la dovada abilității lui de a se descurca de unul singur. Dar cînd a ajuns pe podiș, a dat peste un chiolhan în toată regula. Vreo doisprezece oameni din Catalooch își făcuseră tabără în vîrful muntelui și se găseau acolo de o săptămînă și mai bine, huzurind în aerul pur al înălțimilor și gustînd

libertatea de a fi departe de casă și de cămin. Era un loc minunat acolo sus pe platou. Puteai cuprinde cu ochii priveliștile dinspre apus și dinspre răsărit, ți se așterneau în față pășuni mănoase pentru vite și râuri repezi, clocotind de păstrăvi. Inman s-a alăturat grupului și, timp de cîteva zile, au copt turte imense de mălai, au fript păstrăvi și au gătit tocană de vînat pe un foc înalt pînă la genunchi pe care-l țineau aprins zi și noapte. Mîncarea luneca pe gît scăldată de tot felul de rachiuri de porumb, țuică de mere și o băutură din miere fermentată în alcool, așa încît mulți din grup zăceau beți din zori și pînă a doua zi.

Curînd, o ceată de indieni Cherokee din Cove Creek s-a instalat pe celălalt versant al muntelui, împreună cu o cireadă de vaci costelive, bălțate, fără vreo rasă anume. Indienii și-au statornicit tabăra la mică depărtare de ei, apoi au tăiat niște pini înalți din care au meșterit porți și au delimitat terenul pentru sălbaticul lor joc cu mingea. Swimmer, un băiat ciudat, cu mîini ciolănoase și ochi depărtați, a invitat grupul din Catalooch să joace mingea cu ei, strecurînd și unele aluzii sumbre că se întîmplă ca oamenii să-și piardă și viața la joc. Inman și ceilalți au acceptat provocarea. Au tăiat și ei puieți verzi și și-au cioplit rachete, în interiorul cărora au întins și împletit fîșii subțiri de piele și șireturi de ghete.

Cele două campinguri alăturate au funcționat timp de două săptămîni, iar tinerii jucau mingea cît e ziua de lungă, pariind pe scoruri. Era o întrecere fără etape fixe și cu prea puține reguli de joc, așa încît doar alergau izbindu-se unii de alții și lovind mingea cu rachetele ca niște bîte, pînă cînd una din echipe marca un anumit număr de puncte prin trimiterea mingii în poartă. Jucau aproape toată ziua, după care petreceau jumătate din noapte bînd și stînd la taclale în jurul focului și înfulecînd mormane de păstrăvi pestriți, cu crusta crocantă și cu oase cu tot.

Acolo sus, în tăriile munților, vremea bună se prelungește mult. Aerul era cristalin, fără o scamă de ceață, și în fața ochilor se ondulau coame după coame de munți albaștri, fiecare dintre ele tot mai estompată, pînă cînd cele mai îndepărtate se contopeau cu cerul. S-ar fi zis că întreaga lume era alcătuită doar din văi și din steiuri stîncoase. În timpul unei pauze de joc, Swimmer și-a aruncat privirea peste valurile de relief și i-a spus lui Inman că, după părerea lui, Cold Mountain e cel mai mare munte din lume. Inman l-a întrebat de unde știe lucrul ăsta, iar Swimmer a făcut un gest larg către orizont și a întrebat:

— Vezi vreun alt munte mai înalt?

Dimineții pe platou erau pișcătoare, iar fuioarele de ceață se lăsau prin văi, astfel încît piscurile se sumețeau parcă desprinse de rest, ca niște insule abrupte, albastre, răspîndite pe o mare palidă. Inman se trezea, încă mahmur după beție, și cobora cu Swimmer într-o grotă dintre stînci unde pescuiau un ceas sau două înainte de a se întoarce la joc. Stăteau unul lîngă altul pe malul rîului clocotitor și foloseau bețișoare și pietre în chip de momeală. Swimmer vorbea neîntrerupt, cu un glas molcom care se topea în clipocitul apei. Istorisea povești despre animale și despre felul cum ajunseseră să arate așa cum arătau acum. Oposumul cu coadă golașă, veverița cu coadă stufoasă. Berbecul cu coarne. Pantera cu dinți și gheare. Uktena cu inele de șarpe și colți. Îi povestea despre felul cum s-a născut lumea și despre locul către care se îndreaptă ea. Swimmer îi mai vorbea despre vrăjile pe care le învățase el ca să facă să ți se împlinească dorințele. Îi povestea despre farmecele prin care aduci pe capul altora nenorocirea, boala, moartea, despre felul în care pedepsești prin foc răul care ți s-a făcut, despre felul în care poate fi ocrotit drumețul singur aflat noaptea pe drum și despre felul în care poți face ca drumul să pară mai scurt. Multe dintre farmece se refereau la spirit. Swimmer cunoștea

cîteva căi prin care poți ucide spiritul unui dușman și multe altele prin care îți poți apăra sufletul tău. Din descîntecele lui, reieșea că spiritul e un element foarte fragil, permanent atacat și lipsit de putere, care amenință întruna să moară în tine. Pentru Inman asemenea idee era înfricoșătoare, pentru că el învățase din predici și din imnuri că sufletul omului e nemuritor.

Inman ședea înfășurat în povești și în vrăji, urmărind bulbucul apei în locul în care curentul se lovea de undița lui scufundată și ascultînd glasul lui Swimmer, o împletire de sunete la fel de domoale ca șopotul apei. După ce-și umplea sacul cu păstrăvi, plecau și se duceau să-și petreacă ziua pocnindu-se unul pe celălalt cu rachetele, îmbrîncindu-se și înghiontindu-se și ajungînd la bătaie.

După multe zile, a venit și vremea umedă – era și timpul – pentru că de ambele tabere oamenii arătau sleiți, buimaci și doborîți. Se lăsase cu degete rupte, nasuri sparte, felurite răni și tăieturi. Cu toții erau pictați, de la gleznă și pînă la șold, cu vînătăi albastre și verzui, pricinuite de rachete. Grupul din Catalooch pierduse, în favoarea indienilor, toate obiectele de care se puteau dispensa și unele de care nu se puteau dispensa – tigăi, grătare, saci cu mălai, undițe, puști și pistoale. Inman pierduse o vacă întreagă, lucru pe care nu știa cum o să-l explice tatălui său. Pariase pe o juncă bucată cu bucată, organ cu organ. În febra jocului declara:

— Îi pun la bătaie mușchii, pentru setul următor.

Sau:

— Pariez pe toate coastele din partea stîngă că o să cîștig.

Cînd cele două tabere s-au despărțit, junca lui Inman era încă pe picioare, dar mai mulți Cherokee reclamau părți din ea.

Totuși, în chip de consolare și ca un suvenir, Swimmer i-a dăruit lui Inman o rachetă frumoasă din lemn de alun, cu mustăți de liliac împletite în rețeaua din piele de veveriță. Swimmer afirma că

racheta îl va înzestra pe cel care o va mînui cu repeziciunea și viclenia liliacului. Racheta era împodobită cu pene de rîndunică, de șoim și de bîtlan, care, a explicat Swimmer, aveau să-i transfere lui Inman caracteristicile acelor păsări: grația zborului, avîntul și picajul fulgerător, încăpățînarea fermă. Nici una dintre aceste trăsături nu s-a făcut simțită în timp, dar Inman spera că Swimmer nu plecase acum la vînătoare de Unioniști, ci locuia într-o colibă din scoarță de copac la malul unui rîu năvalnic.

Din interiorul birtului răzbeau sunetele unei viori pe care cineva o acorda, smuciri de coarde și frecușuri de arcuș pe strune, după care a venit o lentă și poticnită încercare de schițare a melodiei *Aura Lee*, întreruptă la fiecare cîteva note de scîrțîieli și guițări neașteptate. Cu toate acestea, frumoasa și familiara melodie părea impermeabilă la proasta interpretare, iar Inman și-a spus cît de dureros de gingaș suna cîntecul, de parcă mănunchiul de note nu-ți îngăduia să-ți imaginezi un viitor neguros și încîlcit și josnic.

A dus la buze ceașca de cafea și a constatat că se răcise și că aproape se terminase, așa încît a lăsat-o din nou jos. S-a uitat în fundul cești și a urmărit cum firicelele de zaț negru se scurgeau în puținul lichid rămas. Nervurile negre s-au zărit, s-au închegat într-un anumit tipar și s-au așezat. Inman s-a gîndit la ghicitul viitorului în zațul de cafea, în frunzele de ceai, în măruntaiele de porc, în formele norilor. De parcă toate acestea ar fi spus ceva ce merita să fie cunoscut. A scuturat ceșcuța ca să rupă vraja și a privit în stradă. Dincolo de un șir de copaci tineri se înălța capitoliul, o impresionantă aglomerare de blocuri de piatră încununate de o cupolă. Doar ceva mai întunecată decît norii înalți prin care răzbea strălucirea soarelui, ca un disc cenușiu, alunecînd spre asfințit. Capitoliul părea să se înalțe vertiginos în ceață, cu masivitatea lui de turn medieval într-un vis cu cetăți asediate. La

ferestrele deschise ale unor birouri fluturau perdele umflate de vînt. Pe deasupra cupolei, un cerc de vulturi se rotea pe cerul de sidef, penele lungi, ca un voal negru, abia deslușindu-se la capetele aripilor ciuntite. În timp ce Inman le privea, păsările, fără să-și clintească aripile, se înălțară treptat, cățărindu-se parcă pe o invizibilă coloană de aer, rotindu-se sus, tot mai sus, pînă deveniră mici împroșcări de negru pe cer.

În mintea lui, Inman asemuia zborul rotit al vulturilor cu riuleţele de zaţ care-și căutau un tipar în ceașca lui. Ținînd seama de felul aiurit, întîmplător, în care se succedă lucrurile, oricine și orice se poate constitui într-un oracol. E lesne să ghicești viitorul cînd omul trăiește cu ideea că ziua de mîine va fi inevitabil mai rea decît cea de azi și că timpul e o cărare care nu te duce nicăieri decît spre o intensă și persistentă amenințare. După cum vedea el lucrurile, dacă ar fi să luăm Fredericksburg ca model al vieții curente, atunci, în ritmul în care mergem, mulți ani de acum încolo ne vom mînca unii pe alții, în stare crudă.

De asemenea, Inman gîndea că vrăjile lui Swimmer grăiau adevărul cînd spuneau că sufletul unui om poate fi desprins și ucis, în timp ce trupul continuă să trăiască. Fiecare din ele poate primi lovituri de moarte, independent. El însuși reprezenta un exemplu, și poate că nu era singurul, pentru că se părea că spiritul fusese ars în el, și totuși se ținea pe picioare. Se simțea încă gol pe dinăuntru, ca interiorul unui arbore negru de eucalipt. De asemenea, se simțea ciudat pentru că întîmplările prin care tocmai trecuse îl determinaseră să se teamă că simpla existență a puștii lui Henry și a mortierului de probă făcuse ca toată această vorbărie despre spirit să fie numai-decît dată uitării. Se temea că spiritul lui se mistuise, așa încît rămăsese singuratic și înstrăinat de toți din jur, ca un bîtlan care pîndește, înfipt fără noimă într-o băltoacă noroioasă, văduvită de broaște. Descoperirea că singura cale pe care îți

poți alunga spaima de moarte este aceea de a te cufunda în toropeală și a face pe mortul, reducîndu-te la un sac de oase, nu-i oferea mare consolare.

Pe cînd ședea îngîndurat, tînjind după eul său pierdut, lui Inman i-a năvălit în minte, precipitat și cu mare forță de atracție, una dintre poveștile istorisite de Swimmer pe malul apei. Băiatul afirma că sus, deasupra bolții albastre a cerului, există o pădure populată de o speță celestă. Muritorii nu pot pătrunde și trăi acolo, dar sufletele moarte pot renaște pe acele înalte meleaguri. Swimmer descria acel tărîm ca pe o zonă inaccesibilă, totuși, spunea el, munții cei mai înalți ating cu vîrfurile lor straturile de jos ale locului. Uneori, din lumea aceea veneau către lumea noastră semne și minuni, mai mari sau mai mici. Animalele erau primii soli, spunea Swimmer. Inman i-a replicat că el urcase pe Cold Mountain pînă în vîrf, și pe Pisgah, și pe Mount Sterling. Munții nu pot fi mai înalți de atît, iar el nu văzuse de pe culmea lor nici o împărăție cerească.

— Nu-i de ajuns doar să te cațări, l-a lămurit Swimmer.

Cu toate că Inman nu-și amintea dacă Swimmer îi specificase sau nu de ce altceva mai e nevoie pentru a vedea acel tărîm divin, totuși Cold Mountain s-a fixat în mintea lui drept locul în care toate forțele lui împrăștiate s-ar putea concentra. Inman nu se considera un om superstițios, dar dobîndise credința că acolo sus există într-adevăr o lume invizibilă pentru noi. Nu mai vedea în acel loc paradisul, și nici nu mai credea că e nevoie să mori ca să ajungi acolo. Toate aceste învățături se volatilizaseră. Dar nu voia să locuiască într-un univers alcătuit numai din ceea ce vedea el, mai ales că vedea lucruri foarte putrede. Așa încît se agăța de ideea unei alte lumi, a unui loc mai bun, și își spunea că sălașul acestei lumi ar putea fi Cold Mountain la fel de bine ca orice alt punct.

Inman și-a scos pardesiul cel nou și l-a lăsat pe speteaza scaunului. A pornit să compună o scrisoare. Era o scrisoare lungă și, pe măsură ce după-amiaza se scurgea, și-a comandat mai multe cafele și a înnegrit cu cerneală cîteva file, pe o parte și pe cealaltă. S-a pomenit povestind lucruri pe care n-ar fi vrut să le povestească, descrieri ale luptelor. La un moment dat a scris:

> Pămîntul băltea de sînge, vedeam sîngele infiltrîndu-se în stînci, vedeam urme de mîini însîngerate pe trunchiurile copacilor...

S-a oprit și și-a zădărnicit eforturile depuse, luînd-o de la capăt pe o filă nouă; iată o parte din ceea ce a scris:

> Într-un fel sau altul mă voi întoarce acasă și nu mai știu cum stau lucrurile între noi. Inițial, m-am gîndit să-ți înfățișez în această scrisoare tot ce am făcut și tot ce am văzut, astfel încît să mă poți judeca înainte de a mă întoarce. Dar mi-am spus că pentru a istorisi asemenea poveste aș avea nevoie de o pagină mare cît cerul, și nu am nici dorința și nici energia de a o povesti. Îți aduci aminte de acea seară din Ajunul Crăciunului, de acum patru ani, cînd te-am tras pe genunchii mei, lîngă soba din bucătărie, și mi-ai spus că ai vrea să rămîi acolo pe vecie, cu capul rezemat de umărul meu? Acum însă port în suflet convingerea amară că, dacă ai cunoaște tot ce am văzut eu și tot ce-am făcut, n-ai mai gîndi la fel.

Inman s-a lăsat pe speteaza scaunului și a privit la pajiștea capitoliului de peste drum. O femeie îmbrăcată într-o rochie albă, cu un pachețel în mînă, a trecut în grabă pe iarbă. O trăsură neagră a străbătut strada dintre capitoliu și biserica de cărămidă roșie. O pală de vînt a învolburat praful de pe drum și Inman și-a dat seama că după-amiaza înaintase mult și că lumina cădea piezișă, anunțînd apropierea toamnei. A simțit vîntul strecurîndu-se

printr-un fald al bandajului de la gît și atingîndu-i rana, care a început să-l înțepe, zădărîtă de mișcarea aerului.

Inman s-a ridicat în picioare, a împăturit scrisoarea, apoi și-a pipăit tăietura adîncă de la gît, care prinsese crustă. Doctorii afirmau că se vindeca rapid, dar el simțea că ar putea să vîre un bețișor în rană și să-l scoată pe partea cealaltă, fără să întîmpine mai multă rezistență decît la un dovleac fleșcăit. Încă îl durea cînd vorbea și cînd mînca și, uneori, cînd respira. La fel de supărătoare erau, în zilele ploioase, durerile pricinuite de rana de la șold, cu care se procopsise la Malven Hill, cu ani în urmă. Luate în ansamblu, rănile îl făceau să se îndoiască de faptul că o să se tămăduiască vreodată complet și că o să se mai simtă om întreg. Dar pe stradă, cînd s-a dus să pună scrisoarea la cutie, și apoi pe drumul de întoarcere la spital, picioarele lui s-au dovedit surprinzător de robuste și de docile.

Cînd a intrat în salonul spitalului, primul lucru pe care l-a observat a fost absența lui Balis de la masa de lucru. Și patul acestuia era gol. Ochelarii lui groși, fumurii, zăceau pe un teanc de hîrtii. Inman a întrebat de el și i s-a răspuns că Balis murise în cursul după-amiezei – o moarte liniștită. Se făcuse livid la față și se tîrîse de la masă la pat. Apoi s-a întors pe o parte, cu fața la perete, și a murit ca și cum ar fi adormit.

Inman a început să-i răsfoiască hîrtiile. Prima pagină purta titlul *Fragmente*, cuvînt subliniat de trei ori. Lucrarea părea a fi un talmeș-balmeș confuz. Caligrafia era măruntă, subțire și ascuțită. Existau mai multe ștersături și pasaje tăiate decît fraze întregi. Doar ici-colo se putea citi cîte un rînd legat, uneori nici măcar o frază, ci doar o frîntură din ea. În timp ce frunzărea paginile, lui Inman i-a sărit în ochi următoarea idee: „Considerăm că unele zile sînt faste și altele nefaste, pentru că nu ne dăm seama că toate zilele sînt identice".

Inman și-a spus că ar prefera să moară decît să subscrie la asemenea idee și s-a întristat la gîndul că Balis și-a petrecut cele din urmă zile studiind cuvintele unui nebun. Dar în continuare a dat peste un rînd care avea mai mult sens: „Cea mai îngrijită ordine de pe pămînt nu-i decît un morman de gunoaie aruncate la întîmplare". Cu asta era și el de acord. A lovit de masă marginile foilor, ca să niveleze teancul, și pe urmă l-a lăsat unde era.

După masa de seară, Inman și-a verificat pachetele pe care le ținea sub pat. Avea în rucsac o pătură și o bucată de pînză cerată pentru așternut pe jos, iar acum a adăugat cana, oala de gătit și cuțitul. Sacul de merinde fusese umplut treptat cu biscuiți uscați, mălai, o halcă de carne de porc sărată, o bucată de carne uscată de vită, pe care le cumpărase de la personalul spitalului.

Pe urmă s-a așezat la fereastră și a urmărit înserarea. Era un asfințit dramatic. Mase de nori joși, cenușii, se îngrămădiseră la linia orizontului, dar cînd soarele a dat să cadă dincolo de muchia pămîntului, a dibuit o crestătură în nori prin care a trimis, drept în sus, o țișnire de lumină de culoarea jarului încins. O lumină tubulară, cu margini bine conturate, ca o țeavă de pușcă, înfiptă în cer timp de cinci minute, după care s-a stins brusc. Inman își dădea seama că natura ține uneori să atragă atenția asupra unora dintre fațetele ei mai speciale, impunîndu-le spre interpretare. Dar acest din urmă semn, din cîte putea spune el, nu evoca decît luptă, primejdie, suferință. Și nu era nevoie ca toate acestea să-i fie reamintite, așa încît mărețul spectacol pe care i-l oferise natura îi apărea ca o risipă de efort. S-a întins în pat și și-a tras pătura peste el. Obosit de plimbarea în oraș, Inman nu a putut citi decît foarte puțin înainte de a adormi, cît încă nu se întunecase de-a binelea.

S-a deșteptat la un ceas din toiul nopții. Salonul era cufundat în întuneric și singurele sunete care

știrbeau tăcerea erau respirațiile, sforăielile și foielile pacienților în așternut. Pe fereastră pătrundea o lumină difuză și Inman a deslușit pîlpîirea planetei Jupiter, alunecînd spre linia de apus a orizontului. O înfiorare de vînt s-a strecurat pe fereastră și paginile defunctului Balis au fluturat pe masă, cîteva dintre ele s-au înfoiat și unele au captat lumina slabă, lucind ca niște fantome miniaturale pornite să bîntuie în tenebre.

Inman s-a sculat și a îmbrăcat hainele noi. Și-a vîrît în rucsac cartea lui Bartram făcută sul; apoi și-a îndesat pachetele, s-a dus la fereastra înaltă, deschisă, și s-a uitat în noapte. Domnea întunericul lunii noi. Panglici de ceață se prelingeau pe jos, cu toate că, deasupra, cerul era limpede. Și-a proptit un picior pe pervaz, a încălecat fereastra și dus a fost.

Pămîntul de sub palmele ei

Ada ședea pe veranda casei care acum era a ei și balansa în poală o măsuță de scris portabilă. A înmuiat penița în cerneală și a început să scrie:

> Vreau să știi că, în ciuda lungii tale absențe, eu văd într-o asemenea lumină frumoasa legătură dintre noi, încît niciodată nu voi putea ascunde de tine vreun gînd al meu. Nu te lăsa cuprins de temeri. Află că eu consider drept o obligație reciprocă, ceva ce ne datorăm unul celuilalt, comunicarea dintre noi într-un spirit de sinceritate și deplină onestitate. Să o realizăm întotdeauna cu inimile deschise.

Ada a suflat peste hîrtie ca să se usuce cerneala, apoi a recitit cu un ochi critic cele scrise. Nu avea încredere în caligrafia ei; oricît s-ar fi străduit, nu reușea niciodată să traseze înfloriturile, arcuirile și curbele specifice scrisului frumos. Literele pe care le forma mîna ei erau îndesate, băgate unele în altele ca niște rune. Dar nu numai scrisul îi displăcea, ci, în mai mare măsură, tonul scrisorii. A făcut hîrtia ghemotoc și a aruncat-o în tufișul de alături.

Pe urmă a rostit cu glas tare:

— Vorbe goale care n-au nici în clin, nici în mînecă cu faptele reale.

Apoi și-a aruncat privirea dincolo de curte, spre grădina de zarzavat unde fasolea, dovleceii și roșiile purtau roade pipernicite, închircite, nu mai mari

de un deget, deși sezonul era în floare. Cele mai multe frunze erau mîncate și ciuruite de insecte și de viermi. Printre straturile de legume tronau bălării impozante; Ada nu le cunoștea nici numele și nu avea energia și curajul de a se lupta cu ele. Dincolo de grădina prăpădită se așternea lanul de porumb, cu tulpini înalte pînă la umăr, și năpădit de buruieni și plante otrăvitoare. Pe măsură ce se risipea ceața dimineții, deasupra ogoarelor și pășunilor începură să se profileze munții. Contururile încă vagi se năluceau la orizont, mai curînd niște fantome de munți.

Ada aștepta să-i vadă prinzînd consistență. Își spunea că e o mîngîiere să privești la ceva care e așa cum trebuie să fie, pentru că o rodea gîndul că totul din jur, cît putea ea cuprinde cu vederea, era lăsat de izbeliște.

De cînd îl înmormîntase pe taică-său, Ada nici că se mai atinsese de fermă. Doar că mulsese vaca, pe care bătrînul Monroe o botezase Waldo, fără să țină seama de sex, și hrănise calul, adică pe Ralph, dar altceva nu mai făcuse, pentru că altceva nu mai știa să facă. Lăsase puii să se descurce singuri, drept care ajunseseră scheletici și sperioși. Găinile abandonaseră cotețul și se cocoțaseră pe crengile copacilor, lăsîndu-și ouăle pe unde nici nu te gîndeai. O iritau pe Ada cu nepriceperea lor de a-și stabili cuibare. Era nevoită să scotocească prin toate cotloanele curții ca să găsească un ou și în ultima vreme ajunsese la concluzia că ouăle căpătaseră un gust ciudat, pentru că dieta găinilor trecuse de la firimiturile rămase de la masă, la gîze și viermișori.

Gătitul devenise o problemă presantă pentru Ada. Era în permanență flămîndă, pentru că întreaga vară nu se hrănise decît cu lapte, ouă prăjite, salată și roșii miniaturale, culese de pe tulpinițele neîngrijite, crescute sălbatic și cotropite de paraziți. Pînă și untul s-a dovedit a-i depăși posibilitățile, pentru că de cîte ori încercase să bată laptele, nu

izbutise să obțină decît un lichid covăsit, apos. Visa la o farfurie cu supă de pui cu găluște și la o plăcintă cu piersici, dar habar n-avea cum se poate ajunge la așa ceva.

Ada a mai aruncat o privire spre munții din depărtare, încă încețoșați și nedeslușiți, după care s-a ridicat și s-a dus să caute ouă. A scotocit printre buruienile de lîngă gard, a dat la o parte iarba înaltă de sub părul din curtea laterală, a scormonit prin talmeș-balmeșul de pe pridvorul din spate, a pipăit rafturile prăfuite din magazia de unelte. În zadar.

Și-a adus aminte că o găină roșcată își luase obiceiul să hălăduiască pe lîngă tufele de merișor aflate de o parte și de alta a treptelor din față. Ada a băgat mîna în tufișul în care aruncase scrisoarea mototolită și, despărțind frunzișul des, a încercat să privească înăuntru, dar nu a putut vedea nimic în centrul întunecos. Și-a adunat strîns fustele în jurul picioarelor și, lăsîndu-se în patru labe, a încercat să-și croiască drum în hățiș. Cînd s-a împins în față, rămurelele i-au zgîriat brațele și obrajii și gîtul. Pămîntul de sub palmele ei era uscat și presărat cu pene de pui, găinaț pietrificat și frunze moarte, căzute în tufiș. În centru se deschidea un loc gol. Încîlcitura de crengi de la exterior era doar un soi de paravan, care închidea un spațiu ca o cămăruță.

Ada s-a așezat pe jos și a început să se uite printre crengi după ouă, dar nu a descoperit decît o găoace spartă, cu un gălbenuș uscat, de culoarea ruginii, într-una din jumătățile de coajă. S-a strecurat printre două ramuri și și-a rezemat spatele de un trunchi. Boschetul de merișor mirosea a praf și răspîndea izul înțepător, amărui al puilor. Lumina era umbroasă și-i aducea aminte de jocurile din copilărie, cînd construia grote întunecoase din cearșafuri drapate pe masă sau din covorașe agățate pe frînghiile de rufe. Dar cele mai grozave erau tunelurile pe care ea și verișoara ei Lucy le săpau

în stogurile de fîn de la ferma unchiului ei. Ele două petrecuseră acolo lungi după-amieze ploioase, bucurîndu-se de tihnă și apărate de umezeală, ca două vulpițe în vizuină, împărtășindu-și una alteia secrete.

Și acum, își dădea seama, cu același fior de plăcere, cu aceeași iuțire a respirației, că era ascunsă la fel de tainic, și că nici un om care ar străbate drumul dintre poartă și verandă n-ar putea ghici că se găsește acolo. Dacă vreuna dintre doamnele de la biserică și-ar face vizita de datorie ca să vadă cum o mai duce, ea ar putea să stea nemișcată în adăpost în timp ce cucoana ar striga-o și ar ciocăni în ușă. Și n-ar ieși afară decît la mult timp după ce ar auzi poarta trîntindu-se. Dar nu se aștepta la nici un fel de vizită. Vizitele cucoanelor se răriseră ca rezultat al indiferenței cu care le întîmpinase ea.

Ada privi cu dezamăgire cerul albastru care se întrezărea prin dantela de frunziș. Ar fi vrut să plouă cu găleata, ca să se simtă și mai ocrotită în timp ce picăturile ar fi răpăit pe frunze. Cîte un strop întîmplător, care s-ar fi furișat scobind un minuscul crater în praf, n-ar fi făcut decît să-i sporească plăcerea de a se afla într-un adăpost uscat, deși afară ploua torențial. Ada ar fi dorit să nu-și părăsească niciodată tihnitul adăpost, căci de cîte ori se gîndea la impasul în care intrase în ultima vreme, se întreba întruna cum era posibil ca o ființă omenească să fi fost crescută într-un mod atît de nepractic în raport cu cerințele vieții pămîntene.

Crescuse în orașul Charleston și, la stăruințele lui Monroe, primise o educație care depășea limita considerată decentă pentru o femeie. Devenise o parteneră cultivată pentru bătrîn, o fiică vioaie și foarte grijulie. Avea mintea împuiată de teorii despre artă, politică și literatură, și era gata oricînd să-și apere justețea părerilor. Dar cu ce alte talente bine definite se putea lăuda? Ce vocații? Cunoștea bine limba franceză și latina. Un dram de greacă.

O pricepere moderată la brodat. O iscusință la pian, dar lipsită de strălucire. Îndemînarea de a reproduce cu acuratețe un peisaj sau o natură moartă, fie în creion, fie în acuarelă. Și o zestre de lecturi.

Acestea erau abilitățile pe care le-am putea înșira în favoarea Adei. Dar nici una dintre ele nu se dovedea utilă cînd era pusă față-n față cu faptul concret că se afla acum în posesia a circa trei sute de acri de pămînt, de deal și de vale, a unei case, a unui hambar, a unor acareturi și habar nu avea ce să facă cu ele. Îi plăcea să cînte la pian, dar nu atît încît să compenseze recenta ei constatare că nu izbutea să smulgă buruienile dintr-un strat de fasole fără să rupă jumătate din vrejuri.

Încerca un oarecare resentiment la gîndul că o anumită doză de cunoștințe în domeniul producerii și preparării hranei i-ar fi prins mai bine, în împrejurările actuale, decît orice subtilă înțelegere a principiilor perspectivei în pictură. Tatăl ei o ținuse toată viața departe de asprimea muncilor manuale. De cînd își putea aduce aminte, bătrînul angajase ajutoare pricepute, uneori negri eliberați, alteori albi fără pămînt, dar de încredere, și alteori sclavi, în care caz salariile erau plătite proprietarilor lor. În cea mai mare parte din cei șase ani cît durase misiunea lui în munți, Monroe folosise un servitor alb și pe soția acestuia pe jumătate indiană Cherokee, care îndepliniseră toate treburile casnice, Adei rămînîndu-i doar să stabilească meniul săptămînal. Drept care fusese liberă să-și petreacă timpul citind, brodînd, desenînd și cîntînd la pian.

Dar acum cei doi oameni de casă plecaseră. Bărbatul nu prea fusese entuziasmat de războiul de secesiune și se considerase norocos că era prea bătrîn ca să se mai înroleze voluntar în primii ani de război. Dar în acea primăvară, cînd armatele din Virginia ajunseseră din ce în ce mai împuținate, omul începuse să-și facă griji că ar putea fi recrutat. Așa încît, la puțin timp după moartea lui Monroe,

el și nevastă-sa au plecat pe neașteptate și s-au îndreptat spre munți, pentru a trece granița în teritoriile ocupate de Unioniști, lăsînd-o pe Ada să se descurce cum o taie capul.

Și de atunci încolo, Ada descoperise că era îngrozitor de nepregătită pentru arta de a subzista, acum că se pomenise singură la ferma care pentru tatăl ei însemnase mai curînd o idee decît un mijloc de existență. Monroe nu manifestase niciodată prea mult interes pentru numeroasele și obositoarele ramuri ale agriculturii. El era de părere că, atîta timp cît poți cumpăra jambon și cotlete, de ce să te lași tîrît în neplăcutele detalii ale creșterii porcilor? Ada l-a auzit o dată pe tatăl ei cerîndu-i unui angajat să cumpere vreo duzină de oi care să pască pe pășunea joasă din fața curții, ca să amestece laptele de oaie cu cel de vacă. Omul a obiectat, lămurindu-l pe Monroe că vacile și oile nu pasc bine laolaltă. Și l-a întrebat:

— De ce vreți oi? Pentru lînă? Pentru carne?

Iar Monroe a răspuns:

— Pentru atmosfera bucolică.

Dar era greu să trăiești numai cu atmosfera bucolică, astfel încît tufișul de merișor părea să-i ofere Adei unica ocrotire la care s-ar fi putut aștepta. A hotărît în sinea ei că nu o să părăsească noul adăpost pînă nu o să găsească cel puțin trei rațiuni convingătoare pentru a o face. Dar după cîteva minute de gîndire, nu a putut găsi decît una singură: nu ținea neapărat să moară într-un tufiș de merișor.

În momentul acela însă găina roșcată a dat buzna prin frunzișul foșnitor, cu aripile pe jumătate desfăcute și tîrîndu-se prin praf. A sărit pe o creangă de lîngă capul Adei și a cotcodăcit agitat. Imediat pe urma ei s-a ivit cocoșul cel mare, negru cu auriu, care o speria întotdeauna pe Ada cu ferocitatea lui. Avea de gînd să calce găina, dar s-a oprit brusc, intrigat să o vadă pe Ada într-un loc atît de neașteptat. Cocoșul și-a înclinat capul

intr-o parte și a fixat-o cu un ochi negru, strălucitor. S-a dat un pas îndărăt și a scurmat pămîntul cu ghearele. Era îndeajuns de aproape ca Ada să-i poată observa murdăria adunată pe piciorul galben, solzos. Pintenii chihlimbarii arătau lungi ca niște degete. Coiful de pene aurii din creștet și de pe gît i s-a înfoiat și a fluturat, sticlind de parc-ar fi fost uns cu briantină. S-a scuturat, ca penajul să i se așeze la loc. Partea neagră a penelor avea reflexe albastru-verzui, ca gazul în apă. Pliscul galben i s-a deschis și s-a închis.

„Dacă ar cîntări șaptezeci și cinci de kilograme m-ar omorî pe loc, fără nici o șovăială", și-a spus Ada.

S-a foit puțin, așa cum stătea în genunchi, și-a fîlfîit mîinile și a strigat „Huș!" În clipa aceea, cocoșul s-a năpustit la fața ei, răsucindu-se în aer astfel încît a aterizat cu pintenii, biciuind-o cu aripile. Ada a încercat să-l îndepărteze cu pumnul și unul din pinteni a tăiat-o la încheietura mîinii. Lovitura ei a doborît pasărea, care s-a ridicat însă pe dată și s-a repezit din nou la ea, fremătînd din aripi. În timp ce Ada se tîra ca un crab ca să iasă din tufiș, cocoșul a sărit pe ea și și-a înfipt un pinten în faldurile fustei. Ada a reușit să țîsnească afară, cu pîrîit de crengi rupte, și a luat-o la fugă, cu cocoșul încă agățat de fusta ei, la nivelul genunchiului. Pasărea o ciupea de gambe, o împungea intruna cu pintenul piciorului liber și o plesnea cu aripile. Ada a lovit cocoșul cu palmele pînă cînd l-a desprins de pe ea, apoi a alergat pe verandă și în casă.

S-a prăbușit într-un fotoliu și și-a examinat rănile. Avea o dîră de sînge la încheietura mîinii. A șters-o și a constatat cu ușurare că nu era decît zgîriată. Și-a cercetat fusta și a văzut că era îmbîcsită de praf, pătată de găinat și sfîșiată în trei locuri, pe urmă și-a suflecat-o și a trecut la examinarea picioarelor. Erau pline de zgîrieturi și ciupituri, dar nici una destul de adîncă, încît să-i fi dat sîngele. Fața și gîtul o usturau de la tăieturile

pricinuite de evadarea din tufiș. Și-a trecut mîna prin părul ciufulit și încîlcit. „Iată unde am ajuns, și-a spus în gînd. Trăiesc într-o lume nouă în care așa arată rezultatele căutării unui ou."

S-a ridicat de pe scaun și a urcat în camera ei să-și schimbe hainele. S-a oprit în fața lavoarului cu tăblie de marmură, a turnat în lighean apă dintr-o cană, și s-a spălat cu o bucată de săpun de lavandă și o cîrpă. Și-a trecut degetele prin păr ca să-și scoată frunzele de merișor și apoi și-a lăsat pletele să-i cadă pe umeri. Renunțase la ambele coafuri la modă: părul adunat și împărțit în două rulouri mari, care atîrnau de o parte și de alta a feței ca urechile unui cocker, sau părul strîns lipit de țeastă și adunat într-un coc la spate. Nu mai era nevoie să-și pună răbdarea la încercare cu asemenea găteli. Ar fi putut să arate ca nebuna dintr-o ilustrație de carte și tot n-ar fi avut importanță, pentru că uneori trecea cîte o săptămînă sau chiar zece zile fără să vadă vreun suflet de om.

S-a îndreptat apoi spre scrin să-și ia rufărie curată, dar nu a găsit nimic, pentru că de cîtva timp neglijase să mai spele rufe. A îmbrăcat lenjeria aflată în vîrful mormanului de rufe murdare, spunîndu-și că poate trecerea timpului o făcuse mai proaspătă decît cea pe care tocmai o dezbrăcase. Și-a tras pe deasupra o rochie curată și a început să se întrebe cum să-și omoare timpul pînă la culcare. Cînd oare se schimbaseră lucrurile pînă-ntr-atît, încît acum nu se mai sinchisea să-și petreacă ziua într-un mod plăcut și profitabil, ci se gîndea doar cum să treacă timpul cît mai repede?

Voința ei de a acționa se stinsese aproape total. Singurul lucru mai important pe care-l realizase de la moartea lui Monroe încoace a fost să-i sorteze lucrurile, hainele și hîrtiile. Chiar și această activitate constituise o grea încercare, pentru că avea un simțămînt ciudat, o temere legată de camera tatălui ei, în care nu avusese curajul să intre multe zile după înmormîntare. Dar în tot acest timp s-a oprit

adeseori în pragul camerei și s-a uitat înăuntru, așa cum unii oameni simt atracția de a sta la buza unei rîpe și a privi în jos. Pe lavoarul bătrînului, apa a rămas în urcior, pînă s-a evaporat de la sine. Cînd, în cele din urmă, și-a adunat curajul să o facă, Ada a intrat în cameră, s-a așezat pe pat, plîngînd în timp ce împăturea cămășile albe, bine croite, vestoanele și pantalonii negri. A clasificat, a etichetat și a așezat în cutii hîrtiile lui Monroe, predicile lui, însemnările botanice și jurnalele lui obișnuite. Fiecare dintre aceste îndeletniciri mărunte i-a iscat un nou val de jale; o nouă înșiruire de zile pustii aveau să o împingă mai tîrziu la starea în care la întrebarea „Ce ai făcut astăzi?", răspunsul inevitabil va fi: „Nimic".

Ada a luat o carte de pe noptiera ei, a urcat în holul de la etaj, s-a așezat în fotoliul capitonat pe care-l scosese din camera lui Monroe și-l așezase într-un unghi în care prindea lumina de la fereastra holului. Petrecuse o bună parte din ultimele trei luni de umezeală în acest fotoliu, citind, înfășurată într-un pled, ca să se apere de răceala casei, care se făcea simțită chiar și în luna iulie. Cărțile pe care le scosese din rafturi în acea vară fuseseră luate la întîmplare – cîteva romane noi, cam tot ce-i căzuse în mînă din biblioteca lui Monroe. Cărți ușurele precum *Capa și spada* de Lawrence, și altele de același gen. Era în stare să citească asemenea cărți și a doua zi să nu-și mai amintească despre ce a fost vorba în ele. Cînd nimerea cărți mai serioase, soarta tristă a eroinelor nefericite nu făcea decît să-i adîncească melancolia. O vreme, fiecare carte pe care o scotea din raft o înspăimînta, pentru că în toate se vorbea despre păcatele săvîrșite de niște femei cu păr negru, ticăloase, care aveau să-și sfîrșească zilele în osîndă, surghiunite, înstrăinate. Ada trecuse direct de la *Moara de pe Floss* la o carte mai subțire, dar tulburătoare, de Hawthorne, pe aceeași temă. După toate probabilitățile, Monroe nu o terminase, pentru că dincolo de capitolul trei,

paginile rămăseseră netăiate. Bănuia că Monroe o găsise exagerat de drastică, dar Adei i se părea a fi un exercițiu practic pentru cunoașterea lumii care o aștepta. Însă, indiferent de carte, personajele păreau să ducă o viață mult mai plină decît a ei.

La început, nu apreciase decît locul pe care și-l alesese pentru citit, comoditatea fotoliului și lumina bună, dar după cîteva luni începuse să-și dea seama că fereastra îi oferea o vedere relaxantă, o destindere a încordării emoționale pricinuite de toate aceste povestiri deprimante, pentru că, ori de cîte ori ridica ochii de pe pagină, privirile ei se pierdeau pe cîmpii sau se înălțau pe coamele ondulate, vătuite de ceață, ale masivului albăstrui Cold Mountain. Priveliștea care i se oferea din fotoliul ei de lectură o făcea să se confrunte cu toate formele și nuanțele actualei sale dispoziții. Pe parcursul verii, starea de spirit predominantă inspirată de peisaj fusese mohoreala și posomoreala. Aerul umed care venea pe fereastră era încărcat de miasmele putrezi-ciunii și de izurile vegetației ude, iar ochiului i se înfățișa perspectiva aceea densă, lucitoare, pe care o ai cînd privești, de la mare distanță, printr-un telescop. Încărcătura de umezeală din atmosferă deforma percepțiile, asemenea unor lentile de proastă calitate, distorsionînd, expandînd sau diminuînd distanțele și altitudinile, alterînd clipă de clipă senzația de masivitate. Fereastra îi oferise Adei o inițiere în toate formele și nuanțele umidității vizibile – ceața străvezie, pîcla deasă din văi, zdrențe de nori atîrnînd ca niște cîlți pe umerii masivului Cold Mountain, ploaie cenușie curgînd întreaga zi în fire verticale, de parcă niște sfori vechi s-ar fi lăsat din ceruri.

Ada a descoperit că a îndrăgi ținutul acesta noros, gheboșat era un lucru mai dificil și mai subtil decît a aprecia glasul calm al orașului Charleston, într-o plimbare vesperală pe Battery, cu Fortul Sumter dominînd în depărtare, cu casele spațioase, albe înșirîndu-se îndărătul tău, cu palmierii pitici foșnindu-și

frunzele în briza mării. Prin comparație, vorbele rostite de priveliștile abrupte de aici erau mai puțin blînd șoptitoare, mai aspre. Rîpele, crestele muntoase, piscurile păreau închise și înșelătoare, locuri bune de ascunziș.

Cartea pe care o luase Ada în această zi aparținea tot tatălui ei, o povestire de aventuri de frontieră, scrisă de Simms, un prieten al lui Monroe din Charleston, pe care Ada îl întîlnise în cîteva prilejuri cînd venise în oraș, de pe plantația lui de pe Edisto. Își amintea acum de Simms pentru că primise cu puțină vreme în urmă o scrisoare de la o cunoștință din Charleston, care-i menționa, în treacăt, marea suferință prin care trecuse scriitorul la moartea recentă a soției sale. Numai narcoticele îl ajutaseră să nu-și piardă mințile, îi scrisese prietena ei, și acest lucru nu-i mai ieșea Adei din minte.

A început să citească, dar oricît de senzaționale erau întîmplările povestite, nu-i puteau alunga foamea. Din moment ce expediția după ouă dăduse greș, Ada nu-și luase micul dejun, deși dimineața se apropia de prînz. După ce a parcurs cîteva pagini, și-a vîrît cartea într-un buzunar și a coborît în bucătărie, să scotocească prin cămară, în speranța că ar putea încropi vreun fel de mîncare. A pierdut aproape două ceasuri ca să-și coacă o pîine din făină de grîu, folosind bicarbonat în chip de drojdie. Cînd a scos-o din cuptor, pîinea arăta ca un pișcot mare, turtit, cu o crustă sfărîmicioasă și un miez cleios cu gust de făină crudă. Ada a ciugulit o bucățică, apoi a renunțat și a aruncat pîinea în curte, la păsări. La prînz s-a hrănit doar cu roșii pitice și castraveți, totul tăiat felii, stropit cu oțet și presărat cu sare. Ceea ce n-a săturat-o mai mult decît aerul pe care-l respira.

Și-a lăsat pe masă farfuria nespălată și furculița. Pe urmă a luat un șal care zăcea ghem pe canapea, l-a scuturat și l-a înfășurat în jurul umerilor. A ieșit pe verandă și a rămas cu privirile pierdute în zare.

Cerul era senin, dar ceața ușoară din aer făcea ca albastrul să pară palid, spălăcit. Cocoșul negru cu auriu se agita pe lîngă șură. Scurma pămîntul, ciugulea ceea ce scurmase, apoi trecea falnic mai departe. Ada s-a îndreptat spre poartă și a ieșit în drum. În ultima vreme, drumul fusese atît de puțin circulat, încît pe dîmbul care cobora spre centru crescuseră niște tufe înalte de ochiul-boului și coada-vulpii. Răzoarele de pe margine erau pline de floricele galbene și portocalii; Ada a atins o păstaie, ca s-o vadă plesnind și împrăștiindu-și semințele.

— Plesnitoare, a rostit ea cu glas tare, fericită că găsise ceva ce putea numi, chiar dacă era un nume născocit de ea.

A înaintat cam o milă pe drum, pe urmă a ieșit din Black Cove și a luat-o pe cărarea de lîngă rîu. Culegea, din mers, flori de cîmp – tot ce-i atrăgea privirea – puricariță, anghilică, gălbenele, plante tămăduitoare, pe care le-a adunat într-un buchet. Cînd a ajuns la rîu, a pornit în sus, către biserică. Drumul acesta era calea comunală principală, brăzdată de făgașele carelor și adîncită, surpată, de atîta folosință. Locurile mai joase se prefăcuseră în băltoace negre, noroioase, pritocite de picioarele cailor, vacilor și porcilor, și, pe lîngă gropi, oamenii își croiseră poteci paralele cu drumul, pentru a evita să se înnămolească în glod. De o parte și de alta a drumului, copacii erau încărcați de povara verde a frunzelor ce dădeau să ruginească la sfîrșit de anotimp. Păreau obosiți de atîta vegetație, încovoiați, dar nu de secetă pentru că vara fusese umedă și rîul negricios de lîngă drum curgea lin și adînc.

Cincisprezece minute mai tîrziu, Ada a ajuns la micuța capelă din parohia lui Monroe. Dacă o comparai cu frumoasele biserici de piatră din Charleston, capela nu avea o arhitectură mai studiată decît o capcană de prins păsări, dar proporțiile ei – înclinarea acoperișului cu fronton, raportul dintre lungime, lățime și înălțime,

amplasarea turlei – erau categoric sobre și elegante. Monroe se atașase cu multă afecțiune de capelă, geometria ei simplă și armonioasă acordîndu-se cu caracterul direct și clar al impulsurilor sale din ultimii ani. De multe ori cînd străbătea, împreună cu Ada, drumul de la rîu la biserică, spunea:

— Așta e felul în care vorbește Dumnezeu aici.

Ada a urcat colina, a intrat în cimitirul din spatele bisericii și s-a oprit în fața peticului de pămînt al lui Monroe. Pe tina neagră încă nu crescuse un strat des de iarbă. Și încă nu fusese împlîntată nici o piatră, deoarece Ada respinsese obiceiul local: o stîncă plată din rîu sau o tăblie de stejar cu numele și datele scrijelite la suprafață. Ea comandase de la oraș o piatră de mormînt cioplită din granit, dar comanda întîrzia să vină. Ada a așezat florile la căpătîiul mormîntului și le-a luat pe cele vechi, acum veștede și muiate.

Monroe murise în luna mai. Spre sfîrșitul unei după-amieze, Ada se dusese cu o cutie de acuarele și un carton să picteze florile de rododendron proaspăt deschise, lîngă pîrîul de jos. Înainte să plece de acasă, se oprise să schimbe cîteva cuvinte cu Monroe, care citea o carte, tolănit pe un șezlong vărgat, sub părul din grădină. Părea cam ostenit și-i spusese că, probabil, o să adoarmă înainte de a se isprăvi pagina pe care o citea, dar îi ceruse să-l trezească de îndată ce se va întoarce, pentru că nu voia să-l pătrundă umezeala serii în timp ce dormea. Și mai adăugase că, din păcate, trecuse de vîrsta cînd se putea ridica singur, neajutat, dintr-un șezlong.

Ada a lipsit mai puțin de un ceas. Cînd a intrat în curte, l-a văzut pe Monroe zăcînd în repaos total. Gura îi era deschisă și Ada și-a spus că, probabil, sforăie și că o să-l tachineze la cină pentru că se lăsase surprins într-o postură atît de lipsită de demnitate. S-a apropiat de el să-l trezească, și abia atunci a observat că avea ochii larg deschiși și că volumul pe care-l citea îi căzuse în iarbă. L-a scuturat

de umăr, dar cum l-a atins a și știut că e mort, pentru că, sub mîna ei, carnea lui era inertă.

A alergat după ajutor cît de repede a putut, fugind sau tăind pe scurtăturile de pe coastă, pînă a coborît pe drumul de la rîu, lîngă proprietatea familiei Swanger. Dacă străbătea ruta aceea, ei erau vecinii cei mai apropiați. Swangerii erau membri ai congregației tatălui ei și Ada îi cunoscuse încă din primele zile ale sosirii lor în munți. A intrat în casă plîngînd, cu răsuflarea tăiată. Înainte ca Esco Swanger să-și poată înhăma calul la trăsură și să se poată întoarce cu Ada pe drumul lung, care ocolea, s-a pornit o ploaie dinspre apus. Cînd au ajuns la casa lor din vale, se lăsase întunericul, Monroe era ud leoarcă și pe față îi picaseră petale de sînger. Acuarela care căzuse din mîna Adei, sub copac, era acum o împroșcare abstractă de roz și verde.

Și-a petrecut noaptea în casa Swanger, fără ca somnul să se atingă de ea, cu ochii uscați, gîndindu-se cît de mult ar fi dorit să fi plecat ea înainte de Monroe, deși în inima ei știa că natura are preferință pentru o anumită ordine: întîi mor părinții, pe urmă copiii. Un plan dur, care nu-ți alină suferința, pentru că înseamnă că cei favorizați de soartă rămîn orfani.

Două zile mai tîrziu, Ada l-a îngropat pe Monroe pe movila de peste Little East Fork, de la Pigeon River. Dimineața era luminoasă, dar un vînt domol sufla dinspre Cold Mountain, așa încît întreaga natură fremăta. Lucru rar, umezeala se retrăsese din aer și toate culorile și contururile apăreau nefiresc de precise și de limpezi. Patruzeci de oameni, în haine negre, aproape că au umplut micuța capelă. Coșciugul, așezat pe capre de tăiat lemne, fusese plasat în dreptul amvonului, cu capacul deschis. În moarte, fața lui Monroe se prăbușise peste ea însăși. Gravitația acționase asupra pielii molatice, trăgînd-o în jos și scobind adînciturі în obraji și în orbitele ochilor, iar nasul părea mai lung și mai

ascuțit decît fusese în viață. O dîră palidă din albul ochiului se prizărea pe sub o pleoapă imperfect închisă.

Ada, acoperindu-și gura cu mîna, s-a aplecat și i a șoptit ceva unui om din partea cealaltă a naosului. Omul s-a ridicat, s-a scotocit în buzunare, și a scos două monede arămii. S-a dus și a așezat cîte una pe fiecare din pleoapele lui Monroe, căci dacă ar fi acoperit-o doar pe cea întredeschisă, efectul ar fi fost ciudat, cu un aer pirateresc.

Slujba funerară a fost improvizată, întrucît nici un alt preot din cultul lor nu locuia pe o rază apropiată, și ceilalți preoți baptiști locali, de felurite crezuri, refuzaseră să participe la înmormîntarea unui cleric care nu credea într-un Dumnezeu ale cărui răbdare și milă aveau limite stricte. Într-adevăr, Monroe propovăduise despre un Dumnezeu cu totul diferit de noi, oamenii, un Dumnezeu lipsit de accese furibunde în care să ne calce în picioare și să ne pedepsească pînă ne țîșnește sîngele care să-I împroaște straiele albe, ci un Dumnezeu care îi privește și pe cei buni și pe cei răi cu o milă îngîndurată, răbdătoare și ostenită.

Așa încît la slujbă s-au mulțumit cu cuvintele cîtorva oameni ai bisericii. Rînd pe rînd, s-au foit în amvon, cu bărbia în piept ca să nu dea ochi cu congregația și, mai ales, cu Ada, care stătea în prima dintre stranele rezervate femeilor. Rochia ei de doliu, vopsită cu o zi înainte într-un negru-verziu ca penele de pe capul de rățoi, mirosea încă a vopsea. Fața, în tristețea ei rece, îi era albă ca un tendon dezgolit.

Oamenii au vorbit cu stîngăcie despre ceea ce numeau marea învățătură a lui Monroe și despre celelalte frumoase calități ale sale. Despre faptul că, de la sosirea lui din Charleston, aruncase o lumină strălucitoare asupra comunității. Au vorbit despre micile lui acte de binefacere și despre sfaturile înțelepte pe care le-a dat. Esco Swanger a fost unul dintre vorbitori, ceva mai articulat decît ceilalți, deși nu mai puțin nervos. A vorbit și despre

Ada și despre cumplita ei pierdere, accentuînd cît de mult îi vor simți lipsa cînd se va întoarce la Charleston.

Mai tîrziu, s-au înșirat cu toții la marginea gropii, în timp ce sicriul era coborît cu funii de către cei șase membri ai congregației care-l purtaseră din capelă pînă aici. Cînd coșciugul a fost cufundat în groapă, un alt membru a rostit o ultimă rugăciune, și a subliniat vigoarea de care a dat dovadă Monroe, neobosita lui activitate în slujba bisericii și a comunității, dureroasa repeziciune cu care s-a prăbușit în somnul etern al morții. Părea să vadă în aceste lucruri simple un mesaj cu privire la natura fluctuantă a vieții, un mesaj adresat tuturor, prin care Dumnezeu a urmărit să le dea o lecție.

Au stat cu toții nemișcați și au privit cum se umplea groapa cu pămînt, dar pe la mijlocul operațiunii, Ada a simțit nevoia să se întoarcă și să privească spre cotul rîului, altminteri n-ar mai fi suportat. Cînd groapa s-a astupat și pămîntul a fost tasat sub forma unei movilițe, toți cei de față au plecat. Sally Swanger a luat-o pe Ada de braț și a condus-o spre poalele colinei.

— Ai să rămîi la noi pînă ai să-ți aranjezi întoarcerea la Charleston, i-a spus ea.

Ada s-a oprit locului și a privit-o.

— N-am de gînd să mă întorc imediat la Charleston, i-a răspuns.

— Dumnezeule! Dar unde vrei să te duci? a întrebat-o Sally.

— La Black Cove. Rămîn aici, cel puțin pentru o vreme.

Doamna Swanger s-a uitat fix la ea, pe urmă și-a reluat tonul obișnuit.

— Și cum ai să te descurci?

— Încă nu știu.

— Măcar azi n-ai să stai singură în casa aceea mare și întunecoasă. Vino să iei masa cu noi și rămîi pînă cînd te simți în stare să te întorci.

— Vă sînt îndatorată.

Ada a rămas trei zile la familia Swanger, apoi s a întors în casa pustie; se știa singură și înfricoșată. Acum, după trei luni, frica i s-a mai risipit, lucru care nu o încuraja însă prea mult, pentru că Ada vedea în noua ei viață o prefigurare a ei înseși la bătrînețe, înecată în singurătate și dărîmată de sleirea puterilor și a capacităților.

Ada s-a întors de la mormînt, a coborît colina pînă în drum și s-a hotărît s-o ia în susul rîului, pe scurtătură, îndărăt spre Black Cove. În afara faptului că ruta aceasta era mai scurtă, avea și avantajul că trecea pe lîngă poștă. Și apoi, însemna să treacă și pe lîngă proprietatea familiei Swanger, care poate că o va chema la masă.

A pornit înainte și a întîlnit pe uliță o băbuță care mîna un porc roșcovan și doi curcani, șfichiuindu-i cu o nuia de salcie ori de cîte ori tîndăleau în drum. Mai tîrziu a ajuns-o din urmă un bărbat, care a trecut de ea. Era adus de spate și mergea cu pași iuți, ținînd în mîini o lopată plină cu jăratic încins, care fumega. Omul a zîmbit și, fără să se oprească din mers, i-a spus peste umăr că i s-a stins focul în casă și s-a dus să împrumute niște tăciuni. Mai departe, a dat peste un om care agățase un sac greu, de iută, de o creangă de castan. Trei ciori, cocoțate în copac, îl priveau impasibil, fără să scoată o vorbă de protest. Omul era vînjos și-i trăgea zdravăn în sac cu o coadă de sapă, ruptă; îl pocnea de isca nori de praf. Și în timpul ăsta vorbea cu sacul și-l blestema de parcă era singurul lucru care stătea între el și o viață de huzur și fericire. Se auzeau loviturile surde, răsuflarea lui grea, bombănitul și plescăitul picioarelor cînd se înfigea mai vîrtos în noroi ca să-i ardă sacului încă o lovitură. Ada l-a privit din mers, apoi s-a oprit și s-a întors să-l întrebe ce anume face. Bate păstăile ca să iasă fasolea, i-a explicat omul. Și i-a adăugat că ura fiecare bob de fasole din sac.

Cu ură săpase pământul și sădise fasolea. Aninase cu ură cîrceii pe araci, smulsese cu ură bălăriile dintre răsaduri, cu ură urmărise deschiderea florilor și formarea tecilor. Culesese fasolea înjurînd fiecare păstaie pe care o atingea și o aruncase cu scîrbă într-un coș de nuiele, scuturîndu-și degetele de parcă i s-ar fi umplut de mîzgă. Singura parte din întregul proces care-i făcea plăcere, în afară de a o mînca, era să bată fasolea.

Cînd Ada a ajuns la moară, dimineața încă nu se înfierbîntase, dar se făcuse prea cald ca să-și păstreze șalul în jurul umerilor. L-a scos, l-a făcut sul și l-a vîrît sub braț. Roata morii se învîrtea de zor, împroșcîndu-și încărcătura de apă în canalul de evacuare, stropind și pulverizînd. Ada și-a lăsat mîna pe tocul ușii și a simțit întreaga clădire trepidînd în ritmul vitezei roții acționate de apă și al pietrelor de moară. Și-a băgat capul pe ușă și a strigat destul de tare ca să se facă auzită peste scrîșnetele și mugetele angrenajului.

— Domnu' Peck?

Încăperea mirosea a grîu uscat, a lemn vechi, a jgheab de moară muced, a apă în continuă cădere. Interiorul era întunecos și puțina lumină care se strecura pe cele două ferestruici și pe ușă se prefira în raze prin atmosfera îmbîcsită de praful de grîu măcinat. Morarul s-a ivit de după pietre. Și-a șters mîinile una de cealaltă iscînd și mai mult praf. Cînd a apărut în lumina ușii, Ada a văzut că părul, sprîncenele, genele și firicelele de pe brațe erau brumate, albite de praful de grîu.

— Ai venit pentru poștă? a întrebat-o.

— Mi-a sosit ceva?

Morarul a intrat în oficiul poștal, o prelungire măruntă, cu acoperiș de șură, peticită pe moară. S-a întors ținînd în mînă o scrisoare, pe care a sucit-o pe față și pe dos. Ada a vîrît-o în cartea din buzunar, povestirea lui Simms, și a pornit-o iar pe drumul care ducea la proprietatea familiei Swanger.

L-a găsit pe Esco în magazie. Stătea încovoiat, cu un ciocan în mînă, încercînd să fixeze în roata unui car o pană de lemn cioplită dintr-o creangă de salcîm. Cînd Ada a venit spre el, Esco și-a îndreptat spinarea, a lăsat ciocanul din mînă și s-a aplecat peste car, sprijinindu-se de marginea scîndurii de sus. Nu existau mari deosebiri între culoarea și asprimea mîinilor lui și cele ale scîndurii carului. Sudoarea îi răzbise prin cămașă și, cînd Ada s-a apropiat de el, i-a simțit mirosul, ca de oale de lut umede. Esco era lung și deșirat, și avea un cap mic, cu o coamă de păr cărunt și uscat care se sumețea ca o creastă de pițigoi.

Era bucuros că i se ivise un pretext de a-și întrerupe munca și a condus-o pe Ada în casă, trecînd în curte printr-o poartă de uluci. Esco folosise gardul pentru a-și priponi caii, și vîrfurile parilor erau ciobite și jupuite de animalele plictisite. Curtea era golașă, bine măturată, fără nici un ornament, fără vreun tufiș sau un răzor de flori, adăpostind doar vreo șase stejari înalți și o fîntînă acoperită, ceea ce constituia o noutate în acest ținut de ape curgătoare, pentru că locul în care se stabiliseră ei se numea No Creek Cove[1]. Casa era spațioasă și fusese cîndva zugrăvită în alb, dar varul se scorojise și se coșcovise în petice mari cît palma, așa încît clădirea semăna cu un cal pag, și nu peste mult timp avea să arate toată cenușie.

Sally ședea pe prispă înșirînd păstăi de fasole pe un fir; cinci șiraguri de teci atîrnau deja la uscat deasupra capului ei, agățate de o grindă. Sally era făcută toată din rotunjimi, pielea îi lucea ca o lumînare de seu, iar părul cărunt îi era decolorat cu vopsea de plante pînă la culoarea dîrei de pe spinarea catîrului. Esco i-a împins Adei un scaun de lemn cu spetează dreaptă, după care a intrat în casă și și-a adus un scaun și pentru el. A început să desfacă păstăi. Nimeni nu a rostit un cuvînt

1. Valea fără pîrîu (engl.).

despre masa de prînz și Ada și-a înălțat ochii spre cerul palid. A constatat, cu dezamăgire, că poziția soarelui indica o oră înaintată din după-amiază. Probabil că cei doi Swanger mîncaseră de mult.

Un timp au stat în tăcere, singurele sunete audibile fiind plesnetul păstăilor, fîsîitul firului pe care-l trecea acul lui Sally prin ele și, dinăuntrul casei, ticăitul ceasului de pe polița căminului, ca un ciocănit de deget pe o cutie. Esco și Sally trebăluiau împreună degajați, și uneori mîinile li se atingeau cînd scotoceau simultan în coșul cu fasole. Amîndoi lucrau liniștit, cu mișcări domoale, manifestînd blîndețe unul față de celălalt și tratînd fiecare păstaie ca pe un obiect care solicită tandrețe. Deși aveau copii, căsătoria lor păstrase aerul acela romanțios, propriu perechilor fără progenituri. S-ar fi spus că idila dintre ei încă nu ajunsese la sfîrșit. Ada îi găsea plăcuți, dar nu vedea nimic deosebit în căldura care-i unea. Întrucît își trăise întreaga viață alături de un bărbat văduv, nu avea în mintea ei un model a ceea ce ar putea însemna căsătoria, și nici nu-și dădea seama ce tribut cere viața conjugală de zi cu zi.

Au început să discute despre război, cît de sumbre erau perspectivele acum că Unioniștii ajunseseră în spatele munților din nord și, dacă ar fi fost să dea crezare zvonurilor din ziare despre luptele din tranșee la Petersburg, situația din Virginia era disperată. Atît Sally, cît și Esco înțelegeau războiul într-un mod foarte vag, știind clar doar două lucruri: că, în general, erau împotriva lui și că Esco ajunsese la o vîrstă cînd avea nevoie de ajutoare la fermă. Din această pricină și din multe altele ar fi fost bucuroși ca războiul să se termine și să-și vadă fiii venind acasă. Ada i-a întrebat dacă primiseră vești de la vreunul din fii, pentru că amîndoi băieții Swanger se aflau pe front. Dar nu mai primiseră de multă vreme nici o știre și nici nu aveau cunoștință măcar în ce stare se găseau.

Familia Swanger se împotrivise războiului încă de la început și, pînă de curînd, simpatizaseră cu Unioniștii; așa cum se întîmplase cu mulți dintre locuitorii din munți. Dar acum că Unioniștii se apropiaseră atît de mult de munții din nord, Esco se răzvrătise împotriva ambelor tabere, temîndu-se de ele în aceeași măsură. Se temea că în curînd Unioniștii or să dea năvală după hrană, or să radă tot ce o să li se năzare și or să-i lase pe bieții oameni secătuiți. De curînd, Esco fusese la oraș și acolo umbla zvonul că Kirk și mantalele lui albastre începuseră să facă raiduri pe la frontieră. Cică năvăliseră în zori la o fermă pe care o prădaseră, furaseră toate animalele pe care le putuseră găsi, luaseră toate merindele pe care le putuseră căra și la plecare dăduseră foc hambarului cu grîne.

— Ei își spun eliberatori, a comentat Esco. Dar nici ai noștri nu-s mai breji, ba chiar și mai ticăloși. Teague și Garda Civilă care urlă ca o haită de tilhari. Aplică propriile legi după capul lor și nu fac alta decît să se eschiveze în chip murdar de la înrolarea în armată. A auzit el că Garda a scos afară din casă o familie la ora mesei. Pe Owens, de jos, de la Iron Duff. Teague pretindea că sînt cunoscuți ca simpatizanți ai Unioniștilor și-i suspecta că ar fi membri ai bandei Red String, deci orice comori secrete ar fi dosit, trebuiau confiscate. Întîi au întors toată casa pe dos, pe urmă au scormonit toată curtea cu săbiile, ca să se descopere pămînt moale, de la săpături recente. L-au pălmuit întîi pe bărbat, pe urmă pe soția lui. După aceea au spînzurat pe rînd doi cîini de vînătoare și cînd au văzut că nici acest lucru nu l-a făcut pe om să vorbească, i-au legat nevestei lui degetele mari de la mîini la spate și au ridicat-o de degete cu o funie trecută în jurul unei crengi de copac. Pe urmă au tras de funie pînă cînd vîrfurile picioarelor femeii spînzurate au atins pămîntul. Dar cînd au văzut că bărbatul tot nu scoate o vorbă, au dat-o jos și i-au strivit degetele cu un drug de fier; nici asta însă nu l-a urnit pe om din ale lui.

Copiii scînceau și femeia, căzută la pămînt cu degetele strivite de colțul drugului, urla că, din cîte știe ea, bărbatul a ascuns serviciul de argint și colecția de monede de aur care le-au rămas din vremurile vitrege ale războiului. Dar nu știa unde le-a îngropat, știa numai că o făcuse. Mai întîi l-a implorat pe soț să le spună unde, apoi s-a rugat de Gardă să aibă milă de ea. Și la urmă, cînd Owens a continuat să refuze a vorbi, le-a cerut celor din Gardă să-l omoare mai întîi pe el, ca să aibă ea satisfacția de a-l vedea murind.

În momentul acela, un membru al Gărzii, un băiat albinos pe care-l chema Birch, i-a spus lui Teague că e de ajuns și c-ar fi timpul să plece de acolo, dar Teague l-a țintit cu pistolul și i-a zbierat: „N-o să mă înveți tu pe mine cum să-i tratez pe banditii de teapa lui Bill Owens, a nevesti-sii și a unor mucoși ca tine. Mai curînd trec la Unioniști decît să trăiesc într-o țară unde nu-i pot trata pe oameni așa cum merită".

— Și, pînă la urmă, a încheiat Esco, n-au omorît pe nimeni și nici argintul nu l-au găsit. Pur și simplu s-au săturat și și-au văzut mai departe de drum. Soția l-a părăsit imediat pe Owens. A plecat cu copiii la oraș, unde locuiește cu fratele ei și își spune povestea oricui stă s-o asculte.

Un timp, Esco a rămas aplecat în față, cu brațele rezemate de genunchi și mîinile atîrnîndu-i moi din încheieturi. S-ar fi zis că studiază scîndurile prispei sau că măsoară gradul de uzură a bocancilor lui de piele. Ada știa, din experiență, că, dacă Esco s-ar fi găsit afară, ar fi scuipat între bocanci și apoi și-ar fi contemplat, cu evidentă fascinație, saliva.

— Războiu' ăsta e altceva, a continuat el după un minut. Sudoarea fiecărui om are un preț. Culegătorii de bumbac din ținuturile de cîmpie fură la bumbac cît încape, dar cred că ar prefera să taie propriul lor nenorocit de bumbac. Eu nu vreau decît să-mi văz băieții acasă, săpînd pămîntul, în

timp ce eu stau pe prispă și strig din jumate în jumate de oră: „Bună treabă ați făcut!"

Sally a dat din cap și a emis un „îhm", ceea ce părea să fi epuizat subiectul.

Au trecut la alte probleme și Ada a ascultat cu interes în timp ce Esco și Sally înșirau semnele care prevesteau o iarnă grea. Veverițe cenușii care se vînzoleau prin aluni, înnebunite să pună la adăpost cît mai multe alune. Strat de ceară groasă pe merele pădurețe. Hoarde de omizi negre. Coada-șoricelului care, cînd o striveai în mîini, avea miros de zăpadă. Păducelul, încărcat cu boabe roșii ca sîngele, de-ți frigeau ochii.

— Și alte semne, a conchis Esco. Semne rele.

Avea o evidență a semnelor și prevestirilor din întregul ținut. Se spunea că lîngă Catalooch un cățîr mascul fătase, la Balsam se născuse un porc cu mîini de om. Un bărbat din Cove Creek afirma că tăiase o oaie și printre măruntaiele ei nu găsise nici o inimă. Vînătorii de pe Big Laurel jurau că au auzit o bufniță care scotea cuvinte omenești și, cu toate că nu se puseseră de acord asupra mesajelor transmise de pasăre, confirmau cu toții că, atunci cînd vorbea bufnița, apăreau pe cer două luni. De trei ani încoace, iarna bîntuiseră neobișnuite haite de lupi, iar vara recoltele fuseseră foarte slabe. Toate acestea prevesteau vremuri grele. Teoria lui Esco era că, deși pînă acum fuseseră cruțați de grozăviile războiului, scursorile acestuia s-ar putea prelinge prin crăpăturile de jos, ca să-și reverse și asupra lor putregaiul.

A urmat o pauză, după care Sally a întrebat-o:

— Ai luat vreo hotărîre?

— Nu, a răspuns Ada.

— Încă nu te simți pregătită să te întorci acasă?

— Acasă? a repetat Ada ușor derutată, deoarece întreaga vară simțise că pentru ea nu mai exista un acasă.

— La Charleston, a precizat Sally.

— Încă nu sînt pregătită.

— Ai primit veşti de la Charleston?

— Încă nu. Dar presupun că scrisoarea pe care tocmai am ridicat-o de la domnul Peck ar putea să-mi clarifice situaţia financiară. Mi-a trimis-o avocatul tatălui meu.

— Scoate-o şi citeşte-o, a îndemnat-o Esco.

— N-am inimă s-o citesc. Şi, de fapt, n-o să-mi anunţe altceva decît dacă am destui bani ca să trăiesc. N-o să-mi spună în nici un fel unde s-ar putea să mă găsesc de azi într-un an sau cum să-mi rînduiesc viaţa. Acestea sînt întrebările care mă frămîntă pe mine.

Esco şi-a frecat mîinile una de cealaltă şi a rînjit.

— Poate că eu sînt singurul om din ţinut în stare să te ajute cu treaba asta. Se spune că, dacă iei o oglindă şi priveşti îndărăt într-o fîntînă, îţi vezi viitorul în apă.

Zis şi făcut; Ada s-a pomenit îndoită pe spate peste buza fîntînii căptuşite cu muşchi, înţepenită într-o poziţie cam lipsită de demnitate şi cam incomodă, cu spinarea arcuită, şoldurile proiectate în faţă şi picioarele răscrăcărate ca să-şi poată menţine echilibrul. Ţinea în mînă, deasupra feţei, o oglindă, orientată astfel încît să reflecte apa din fîntînă.

Acceptase experienţa cu fîntîna ca pe o variaţie în cunoaşterea obiceiurilor locale şi ca pe un tonic împotriva stării ei de deprimare. De multă vreme mocneau în ea doar gînduri negre şi morbide, şi trăia numai în trecut, şi acum o tentase şansa de a-şi întoarce cursul gîndurilor, de a privi înainte către viitor, chiar dacă nu se aştepta să vadă ceva în apa din puţ.

Şi-a mişcat picioarele pentru a le fixa mai bine pe pămîntul bătătorit al curţii şi a încercat să privească în oglindă. Cerul albicios de deasupra era glasat de o ceaţă strălucitoare, luminoasă ca sideful sau ca o oglindă de argint. Frunzişul umbros al stejarilor din jur încadra cerul, dublînd astfel rama de lemn a oglinzii în care Ada scruta reflexia

adîncurilor fîntînii din spatele ei, pentru a vedea ce o așteaptă în viitor. Cercul luminos de apă din puțul negru constituia o a doua oglindă. Reflecta scînteierea cerului; ici-colo, pe la margini, zidul fîntînii era căptușit cu rămurele de ferigă încolțite printre pietre.

Ada a încercat să-și concentreze atenția pe oglindă, dar luminozitatea cerului îi atrăgea mereu privirile. Era orbită de lumini și de umbre, de amețitoarea dedublare a reflexiilor și a cadrelor. Toate acestea radiau din prea multe direcții pentru ca mintea ei să le poată ordona. Feluritele imagini se suprapuneau și Ada s-a simțit cuprinsă de un vertij, aproape gata să cadă pe spate și să plonjeze cu capul în fîntînă, să se înece în apele ei, cu cerul scînteietor deasupra, ultima ei viziune fiind un cerc luminos împlîntat în întuneric, nu mai mare decît o lună plină.

A simțit că i se învîrtește capul și, cu mîna liberă, s-a prins de bordura de piatră a fîntînii. Și atunci, pentru o clipă, lucrurile au părut să se oprească din vîrtej și s-ar fi zis că în oglindă a apărut într-adevăr o imagine. Ca un calotip slab executat. Vag în detalii, cu contrastele șterse, zgrunțuros. Ceea ce vedea ea era o roată de lumină scăpărătoare înconjurată de un franj de frunziș. Poate că sugera un drum printr-un coridor de arbori, un povîrniș. În centrul discului luminos, se mișca o siluetă neagră, ca și cum mergea, dar imaginea era prea ștearsă ca să-și poată da seama dacă figura se apropia sau se îndepărta. Indiferent însă de direcția mișcării, ceva din postura apariției sugera hotărîre fermă. „Oare trebuie să-l urmez sau să-l aștept să vină?" s-a întrebat Ada.

Pe urmă a copleșit-o din nou amețeala. Genunchii i s-au muiat și s-a prăbușit pe pămînt. O clipă, totul s-a învîrtejit în jur. Urechile îi țiuiau și în cap i se învălmășeau frînturi din imnul *Străinul din depărtări*. A crezut că o să leșine, dar pe dată lumea rotitoare s-a oprit și a rămas încremenită. S-a uitat

să constate dacă îi observase cineva căderea, dar Sally și Esco erau absorbiți de îndeletnicirea lor și nu mai vedeau nimic. Ada s-a ridicat în picioare și s-a îndreptat spre prispă.

— Ei, ai văzut ceva? a întrebat-o Esco.

— Nu prea, a răspuns Ada.

Sally i-a aruncat o privire pătrunzătoare, apoi a continuat să înșire păstăile pe fir, dar curînd s-a răzgîndit și a întrebat-o:

— Arăți cam palidă. Nu te simți bine?

Ada se străduia să asculte, dar nu-și putea concentra gîndurile pe spusele lui Sally. Revedea în minte silueta întunecată, iar însuflețitele versuri ale imnului îi zbîrnîiau în urechi: „În lumea unde eu călătoresc/ Nu-i trudă, nu-i boală și nici primejdie, pe tărîmul pe care pășesc". Ada se simțea convinsă că silueta pe care o deslușise era importantă, deși nu-i putea atașa un chip.

— Ai văzut sau n-ai văzut ceva în fîntînă? a întrebat-o Sally.

— Nu sînt sigură.

— Are ochii tulburi, i s-a adresat Sally lui Esco.

— Eh, e un basm pe care-l tot repetă lumea, a replicat Esco. Eu m-am uitat de multe ori în fîntînă și n-am văzut nimic.

— Da, a adăugat Ada. Nici eu n-am văzut nimic.

Dar nu-și putea alunga din minte imaginea. O pădure. Un drum care o străbătea. Un luminiș. Un om mergînd. Senzația că ar trebui să-l urmeze. Sau poate să-l aștepte.

Ceasul din casă a bătut de patru ori, la fel de sec și nemuzical de parc-ai fi lovit o lopată cu un ciocan.

Ada s-a ridicat să plece, dar Sally a reținut-o. A întins mîna și și-a lipit dosul palmei de obrazul ei.

— N-ai fierbințeală. Ai mîncat ceva azi?

— Am luat ceva în gură, a răspuns Ada.

— Bănuiesc că nu mare lucru, a stăruit Sally. Vino cu mine, am să-ți dau ceva să iei acasă.

Ada a urmat-o înăuntru. Încăperile miroseau a ierburi uscate și a ardei iuți care atîrnau în șiruri în holul din față, gata să dea gust diferitelor bunătăți, și sosuri, și murături, și amestecuri de zacuscă, pentru care lui Sally îi mersese vestea. De jur împrejur, sobele și ramele ușilor și oglinzile erau împodobite cu funde din panglici roșii, iar stîlpul balustradei din hol era vopsit în dungi roșii și albe, ca prăjina din fața dughenei unui bărbier.

Ajunsă în bucătărie, Sally s-a îndreptat spre un dulap și a scos un borcan cu dulceață de mure, un borcan pecetluit la gură cu ceară de albine. I l-a înmînat Adei, spunîndu-i:

— O să-ți prindă bine s-o ungi pe biscuiții rămași de la cină.

Ada i-a mulțumit fără să-i pomenească de eșecurile ei în prepararea biscuiților. Pe prispă, le-a cerut lui Esco și lui Sally să se oprească pe la ea dacă treceau vreodată cu trăsura prin apropiere de Black Cove. Apoi a plecat, ținînd în brațe șalul și borcanul de dulceață.

Vechea cărare care traversa dîmbul spre Black Cove se deschidea la vreo cinci sute de metri depărtare de ferma familiei Swanger și urca abrupt dinspre nu. Străbătea mai întîi niște păduri de stejari, aluni și plopi, parțial defrișate, dar pe măsură ce se apropia de creastă, lemnul rămăsese netăiat, copacii erau imenși, amestecați cu molizi și brazi canadieni. Pe acolo, pămîntul era presărat cu un talmeș-balmeș de trunchiuri prăbușite, în diverse stadii de descompunere. Ada se cățăra fără greutate peste ele și curînd și-a dat seama că ritmul mersului ei era la unison cu melodia imnului *Străinul din depărtări*, care-i suna încă în cap. Versurile încurajante și însuflețite ale imnului o îmbărbătau, deși se temea oarecum să privească înainte, spre barieră, speriată ca nu cumva să-i sară în cale vreo formă întunecată.

Cînd a ajuns în vîrful dîmbului, s-a odihnit un pic, așezîndu-se pe o stîncă proiectată în afară,

care colorea priveliștea văii. Vedea la poale rîul și cărarea, iar în dreapta – ca o pată albă pe fundalul verde – capela. S-a răsucit și a privit în spate, către Cold Mountain, estompat, cenușiu și distant, apoi în jos, spre Black Cove. Privite de la depărtare, locuința ei și terenul nu vădeau semne de delăsare. Păreau proaspete și îngrijite. Totul împrejmuit de pădurile ei, de coamele ei, de pîrîul ei. Dar cu ritmul de junglă în care se dezvolta vegetația prin părțile astea, știa bine că, dacă se hotăra să rămînă aici, avea nevoie de ajutoare; altminteri ogorul și curtea aveau să fie în curînd înghițite de bălării, de hățișuri și lăstărișuri, pînă ce casa va dispărea într-un desiș încîlcit, asemenea palatului acoperit de rugi de mure al Frumoasei din Pădurea Adormită. Dar se îndoia că ar putea găsi un om care să merite a fi angajat, pentru că toți bărbații apți de muncă erau pe front.

Din adăpostul ei, Ada a trasat din ochi granițele fermei. Cînd privirile i s-au întors la punctul de unde pornise, terenul astfel delimitat i s-a părut a fi o porțiune substanțială de pămînt. Cum de ajunsese proprietatea ei, era încă un mister pentru Ada, deși cunoștea foarte bine fiecare pas de pe parcurs.

Ea și tatăl ei veniseră în munți cu șase ani în urmă, în speranța de a găsi un climat mai sănătos pentru tuberculoza care-i măcinase lent plămînii lui Monroe, pînă ajunsese să moaie în sînge cîte șase batiste pe zi. Medicul lui din Charleston, punîndu-și întreaga încredere în puterile tămăduitoare ale aerului curat și ale mișcării, i-a recomandat o bine cunoscută stațiune alpină, cu o pensiune bună și izvoare de apă minerală terapeutică. Dar lui Monroe nu-i surîdea ideea unei localități ticsite de îmbuibați, cu bolile lor. În schimb, a descoperit o parohie în munți, care ținea de cultul lui și care nu avea pastor, și și-a spus că o muncă utilă are însușiri mai terapeutice decît apele sulfuroase.

Au pornit fără zăbavă, călătorind cu trenul pînă la Spartanburg, stația terminus din partea de sus a ținutului. Era un oraș arid, clădit în chiar peretele muntelui și au rămas acolo cîteva zile, locuind în ceea ce trecea drept un hotel, pînă cînd Monroe a aranjat cu niște cărăuși să le transporte cu catîrii posesiunile lor, ambalate în lăzi, peste Blue Ridge, pînă în satul Cold Mountain. Tot atunci, Monroe a cumpărat o trăsurică și un cal și, ca de obicei, nu s-a înșelat la cumpărătură. Din întîmplare, dăduse peste un om care lustruia de zor ultimul strat de lac negru pe o cabrioletă nouă și frumos construită. În plus, omul avea și un jugan robust, bălțat, care se potrivea bine cu trăsurica. Monroe a cumpărat fără să șovăie și cal, și trăsură, numărînd banii gheață, scoși din portofel, drept în mîna îngălbenită și bătucită a meșterului de construit trăsuri. A durat cîteva minute, după care Monroe a devenit posesorul unui atelaj într-adevăr elegant pentru un predicator.

Astfel echipați, au luat-o înaintea bunurilor lor, oprindu-se întîi în orășelul Brevard, unde nu exista un hotel, ci numai o pensiune. De acolo au plecat, în lumina albastră a ceasului care precedă zorii. Era o dimineață frumoasă de primăvară și, cînd au trecut prin oraș, Monroe a spus că, din cîte a fost informat, vor ajunge la Cold Mountain pe la ora cinci.

Juganul părea mulțumit să se antreneze într-o excursie. Pășea elegant, trăgînd trăsurica ușoară cu o repeziciune care le dădea fiori de plăcere, iar spițele strălucitoare ale roților înalte vîjîiau de viteză.

Întreaga dimineață luminoasă au urcat la deal. Drumul de căruțe era mărginit de o parte și de alta de bolți de verdeață și desișuri, și se îndoia asupra lui însuși printr-o nesfîrșită succesiune de serpentine, șerpuind printr-o vîlcea strîmtă. Cerul albastru se vedea doar ca o tăietură îngustă printre povîrnișurile întunecate. Au străbătut o dată și apoi încă

o dată cîte o bifurcare a French Broad și, la un moment dat, au trecut atît de aproape de o cascadă, încît stropi de spumă li s-au pulverizat pe față.

Ada nu mai văzuse pînă atunci alți munți în afară de Alpii stîncoși și era derutată de această stranie topografie vegetală, de steiurile și rîpele în care-și făcuseră lăcaș plante ierboase, străine solului sărăcăcios și nisipos al ținuturilor de șes. Coroanele frunzoase, ramificate ale stejarilor, castanilor și plopilor tulipieri se îmbinau într-un baldachin care obtura lumina soarelui. La poale, azaleele și rododendronii alcătuiau un subsol colorat, compact, ca un zid de piatră.

Ada nu se putea împăca nici cu drumurile jalnice și aiuristice. Aceste făgașe desfundate erau atît de diferite de cărările largi și nisipoase din vale, încît păreau brăzdate mai curînd de copitele unor cirezi și turme nomade decît de mîna omului. La fiecare cotitură, drumul se strîmta, pînă ce Ada a ajuns la convingerea că în curînd cărarea avea să se piardă cu totul, lăsîndu-i într-o sălbăticie nedespicată de poteci și încîlcită ca haosul vegetal de înainte ca Dumnezeu să fi rostit cuvîntul: „Verdeață".

Monroe însă era într-o dispoziție prea animată pentru un om care trecuse atît de curînd printr-o hemoragie. Privea în jur cu asemenea concentrare de parcă ar fi fost amenințat cu condamnarea la moarte dacă nu și-ar fi întipărit exact în minte fiecare cută a terenului și fiecare nuanță de verde. Din cînd în cînd, speria calul declamînd pe neașteptate, cu glas puternic, versuri din Wordsworth. Cînd drumul se arcuia într-o curbă, se oprea în fața panoramei îndepărtate, estompate, a ținutului pe care-l lăsaseră în urmă, și striga cît îl ținea gura: „Nu există priveliște mai minunată pe pămînt. Nesimțit trebuie să fie cel care poate trece nepăsător pe lîngă atîta măreție!"

Mai tîrziu, spre seară, cînd cerul s-a acoperit de nori urîcioși, mînați de un vînt dinspre răsărit, s-au oprit într-o poiană în mijlocul unor brazi

canadieni, de unde drumul urca spre Wagon Road Gap. De aici încolo cărarea se afunda alarmant de-a lungul unei cascade urlătoare, în josul unei bifurcări a rîului Pigeon. În fața lor se arăta impozanta masivitate a Cold Mountain, care se înălța la peste două mii de metri, cu piscul înfășurat în nori negri și fîșii de ceață albă. Între poiană și munte se împletea un labirint de defileuri și pante abrupte. În acest loc singuratic, Monroe a apelat din nou la poetul său favorit și a strigat: „Priveliștea covîrșitoare și apariția amețitoare a rîului delirant, norii și plaiurile descătușate ale cerului, tumultul și pacea, tenebrele și lumina – toate îmi fremătau în minte, trăsăturile aceluiași chip, eflorescența aceluiași arbore, însemnele marelui Apocalips, imaginile și simbolurile Eternității, ale întîiului, ale celui din urmă, ale celui din mijloc și ale celui fără de sfîrșit".

Ada izbucnise în rîs și-l sărutase pe obraz spunîndu-și în sinea ei: „Dacă mi-ar cere, l-aș însoți pe bătrînelul ăsta și în Liberia".

Pe urmă Monroe a cercetat norii zbîrliți și a ridicat poclitul trăsurii confecționat din pînză de cort, cerată și vopsită; poclitul negru și angular, ghemuit între balamalele lui, ca o aripă de liliac. Era atît de nou, încît a pîrîit cînd l-a desfăcut.

După aceea a scuturat hățurile și calul asudat a pornit în trap săltăreț, fericit să se găsească de partea mai ușoară a atracției gravitaționale. Dar, curînd, drumul s-a povîrnit din nou atît de abrupt, încît Monroe a trebuit să pună frîna pentru a împiedica trăsurica să se rostogolească peste cal.

S-a dezlănțuit ploaia, pe urmă i-a învăluit întunericul. Luna era ascunsă și nici o rază de lumină nu se prizărea din vreo casă primitoare. Satul Cold Mountain se așternea în față, dar ei nu știau la ce depărtare. Călătoreau în beznă, încrezîndu-se în cal că nu o să se poticnească de vreo creastă stîncoasă. Absența oricărei cabane singuratice însemna că se găseau încă departe de sat. Se vedea că se înșelaseră în calculul distanțelor.

Ploaia cădea pieziș, plesnindu-le fețele, iar acoperămîntul trăsurii îi apăra prea puțin. Calul se opintea cu capul în piept. Luau curbă după curbă, nici una dintre ele marcată de vreun indicator. La fiecare bifurcație, Monroe ghicea orbește direcția în care să apuce.

Tîrziu, după miezul nopții, au ajuns la o capelă întunecată, cățărată pe un deal deasupra drumului și a unui rîu. Au intrat în ea ca să se adăpostească de ploaie și s-au culcat în strane, îmbrăcați în hainele lor muiate.

S-a crăpat de ziuă cu o lumină pîcloasă care prevestea însă o zi de arșiță. Monroe s-a sculat cu mădularele înțepenite și a ieșit la aer, să se dezmorțească. Ada l-a auzit deodată rîzînd și apoi declamînd: „Putere, oricare ai fi, din nou îți mulțumesc".

A ieșit după el. Stătea în fața capelei, rînjind cu gura pînă la urechi și arătînd cu degetul inscripția de deasupra ușii. Ada s-a întors și a citit: „Parohia Cold Mountain".

— În ciuda tuturor opreliștilor, am ajuns acasă, i-a spus Monroe.

În momentul acela, Ada a cîntărit situația cu mult scepticism. Toți prietenii lor din Charleston îi avertizaseră că regiunile de munte reprezentau o parte păgînă a creației, înstrăinată prin împotrivirea la tot ce înseamnă sensibilitate, locuri de sălbăticie și mohoreală și de intemperii, unde bărbatul, femeia și copilul se prefac în făpturi ciudate și brutale, înclinate spre acte de violență crudă, fără nici o umbră de reținere și autocontrol. Numai proprietarii de pămînturi purtau lenjerie de corp, iar femeile de toate categoriile își alăptau singure copiii, ignorînd cu totul instituția civilizată a doicilor. Potrivit celor care o documentaseră pe Ada, viața locuitorilor din munți se afla doar cu un pas înainte față de cea a triburilor sălbatice, migratoare.

În săptămînile care au urmat sosirii lor, cînd au făcut vizite protocolare membrilor oficiali sau potențiali ai congregației, Ada a descoperit că oamenii

de la munte erau într-adevăr ciudați, dar departe de primitivismele descrise de cei din Charleston. Pe parcursul vizitelor au constatat că oamenii păreau susceptibili și distanți, greu de descifrat. Adeseori se comportau de parcă ar fi fost insultați, deși nici Ada, nici Monroe nu-și dădeau seama în ce chip anume. Multe gospodării dădeau impresia că s-au fortificat împotriva unui asediu. Cînd soseau ei, numai bărbații ieșeau pe prispă să-i întîmpine și uneori îi invitau în casă, alteori nu. Adeseori se simțeau mai rău dacă erau invitați înăuntru decît dacă ar fi fost lăsați să stea stînjeniți afară, pentru că Adei asemenea vizite i se păreau înfricoșătoare.

Interiorul caselor era întunecos, chiar și în zilele luminoase. Cei care aveau obloane le țineau închise. Cei cu perdele le țineau trase. Casele aveau un miros ciudat, deși nu de murdărie, un miros de gătit și de animale și de oameni care trudesc. Pretutindeni vedeai pușți rezemate prin colțuri sau atîrnate de cîrlige deasupra căminului sau a ușilor. Monroe pălăvrăgea de zor, prezentîndu-se și expunîndu-și părerile asupra misiunii Bisericii și discutînd probleme teologice și îndemnînd oamenii să vină la slujbă și la rugăciuni. În tot acest timp, bărbații stăteau țepeni pe scaune cu speteze drepte, privind la foc. Mulți dintre ei erau descălțați și își întindeau picioarele în față, fără nici o jenă. Din întreaga lor purtare, ai fi putut deduce că se credeau singuri în casă. Se uitau la foc, nu scoteau o vorbă și nici un mușchi nu li se clintea pe față ca răspuns la vorbăria lui Monroe. Cîteodată, cînd le punea vreo întrebare directă, rămîneau mult timp pe gînduri, uneori răspundeau cu cîte o frază vagă, scurtă, dar de cele mai multe ori se mulțumeau să-i arunce o privire pătrunzătoare, de parcă aceasta ar fi conținut toate mesajele pe care ar fi dorit să le transmită. Prin case existau însă și oameni care se ascundeau. Ada îi auzea bocănind prin alte încăperi, dar nu se arătau la față. Presupunea că erau femei, bătrîni, copii. S-ar fi zis că lumea din

afara vizuinei lor li se părea atît de cumplită, încît orice contact cu un străin ar fi putut să-i pîngărească și că orice om care nu făcea parte din clanul și rubedeniile lor putea fi socotit un dușman.

După asemenea vizite, Ada și Monroe plecau întotdeauna cît de repede puteau și, în timp ce străbăteau drumul în cabrioletă, predicatorul vorbea despre ignoranță și căuta mijloace de a o înfrînge. Ada nu simțea decît hurducarea roților, viteza retragerii lor și o vagă înciudare pe niște oameni care păreau să nu se sinchisească deloc de lucrurile pe care le cunoșteau ea și Monroe. Era clar că oamenii aceștia ajunseseră la concluzii total diferite de ale lor în ceea ce privește viața și că trăiau așa cum îi tăia capul.

Dar cel mai mare eșec al lui Monroe în calitate de misionar a fost înregistrat pe la sfîrșitul acelei veri și i-a implicat pe Esco și pe Sally. Un membru al congregației, pe nume Mies, i-a povestit lui Monroe că soții Swanger sînt de o ignoranță nemaipomenită. Potrivit lui Mies, Esco abia de știa să citească și, de fapt, nu izbutise să înțeleagă religia dincolo de primele fraze ale Facerii. Cunoașterea lui se oprea la creația luminii. Sally Swanger, l-a asigurat Mies, era și mai puțin știutoare. Amîndoi vedeau în Biblie doar un fel de carte de religie și o foloseau asemenea țigăncilor care citesc în palmă. O deschideau unde se nimerea, puneau un deget pe pagina respectivă și încercau să ghicească tîlcul cuvîntului pe care se lăsase degetul. Îl considerau oracular și acționau conform acelui cuvînt, de parcă primiseră instrucțiuni direct de la Dumnezeu. Dacă Dumnezeu spunea „du-te", plecau. Dacă Dumnezeu spunea „stai", nu se mișcau din loc. Dacă spunea „taie", Esco lua pe dată securea și se ducea să taie un pui. Dar, în pofida ignoranței, erau foarte înstăriți, întrucît ferma lor ocupa o porțiune bună din fundul văii, cu un pămînt atît de negru și de mănos, încît cartofii le creșteau lungi cît brațul, fără să se fi spetit cu stîrpirea buruienilor. Dacă Monroe ar

putea să le lumineze mintea, cei doi ar ajunge niște membri valoroși ai congregației.

Așa încît Monroe s-a dus cu Ada să le facă o vizită. Au stat cu toții în camera mare, Esco aplecat în față, în timp ce preotul se străduia să-l antreneze într-o discuție despre credință. Dar Esco nu trăda mare lucru în legătură cu persoana și cu crezurile lui. Monroe nu a izbutit să descopere la el alte mărturii de credință în afară de o venerație pentru animale, pentru copaci, pentru stînci și pentru vreme. A tras concluzia că Esco era un soi de relicvă celtică; puținele idei pe care le avea ar fi putut fi exprimate mai bine în limba gaelică.

Vrînd să profite de acest prilej unic, Monroe a încercat să-i explice înaltele principii ale adevăratei religii. Cînd a ajuns la Sfînta Treime, Esco și-a sumețit capul și a exclamat:

— Trei într-unul. Ca laba curcanului.

Mai tîrziu, convins că Esco nu cunoaște povestea centrală a existenței, Monroe i-a istorisit toată odiseea lui Hristos, de la nașterea divină pînă la sîngeroasa răstignire. Nu a omis nici unul dintre faimoasele detalii și, cu toate că s-a străduit ca narațiunea lui să fie simplă, a făcut apel la toată elocința de care putea da dovadă. Cînd a terminat, s-a lăsat pe spetează așteptînd reacția.

— Și zici că toate astea s-au întîmplat de mult? l-a întrebat Esco.

— Acum două mii de ani, dacă asta înțelegi prin de mult.

— Da, e o bucată bună de vreme.

Esco și-a privit mîinile, care-i atîrnau moi din încheieturi. Și-a îndoit degetele și le-a analizat cu un ochi critic, de parcă încerca o unealtă nouă. Un timp a rumegat povestea auzită, pe urmă a întrebat:

— Și omul ăsta a venit pe pămînt ca să ne mîntuiască?

— Da, l-a asigurat Monroe.

— De păcatele noastre și așa mai departe?

— Da.

— Și cu toate astea i-au făcut ce i-au făcut? I-au pus cunună de spini și l-au răstignit și așa mai departe?

— Da.

— Dar zici că toate astea s-au întîmplat acu' vreo douăzeci de sute de ani.

— Aproape.

— Vasăzică de multă vreme.

Esco a rînjit de parcă rezolvase o șaradă, l-a bătut pe Monroe pe umăr și a declarat:

— Atunci nu ne rămîne decît să sperăm că lucrurile nu s-au întîmplat chiar așa.

În noaptea aceea, acasă, Monroe a ticluit tot felul de planuri cum să-l instruiască pe Esco în doctrina creștină și cum să-l salveze de păgînism. Nici o clipă nu i-a dat prin minte că a fost luat peste picior și că vînătoarea lui de ignoranți a fost atît de vizibilă din momentul în care a intrat pe poarta lui Esco, încît acesta din urmă s-a simțit ofensat grav. Monroe nu a bănuit nici un moment că, în loc să-i trîntească ușa în nas, sau să-i arunce o găleată cu lături în cap, sau să-i arate țeava puștii, așa cum ar fi procedat alți cetățeni insultați, Esco, un suflet blînd, s-a amuzat să-i ofere lui Monroe întreaga doză de ignoranță pe care acesta se așteptase s-o găsească.

Esco nu s-a făli în fața nimănui cu isprava sa. De fapt, părea să nu se fi sinchisit dacă Monroe a aflat sau nu adevărul, anume că el și soția lui erau baptiști cucernici. Monroe a fost cel care a răspîndit povestea, interesîndu-se dacă mai existau și alți enoriași la fel de întunecați la minte. I s-a părut ciudat că oamenii făceau haz la auzul poveștii, ba chiar îl opreau prin prăvălii sau pe stradă și-i cereau să le-o istorisească. Așteptau să-l audă repetînd concluzia finală a lui Esco, așa cum se așteaptă poanta unei glume bune. Și cînd Monroe omitea s-o repete, unii o rosteau singuri, simțind că, altminteri, povestea ar fi incompletă. Situația a durat pînă cînd lui Sally i s-a făcut milă de bietul Monroe și i-a dezvăluit cum și-au bătut joc de el și de ce.

Zile întregi după aceea, preotul a fost abătut din pricina corecției aspre pe care o încasase de la întreaga comunitate. Se îndoia că-și va mai putea găsi locul acolo, pînă cînd, în cele din urmă, Ada l-a spus că, dacă li s-a dat o lecție de etichetă, nu aveau decît să procedeze în concordanță cu aceasta.

După care totul s-a clarificat. S-au dus împreună la soții Swanger și și-au cerut scuze, apoi s-au împrietenit cu aceștia și au luat frecvent masa împreună și, parcă pentru a-și răscumpăra farsa, cei doi soți au renunțat la baptism și s-au alăturat parohiei lui Monroe.

În primul an, Monroe și-a păstrat casa din Charleston și a locuit în mica și igrasioasa reședință parohială de pe malul rîului, care în lunile iulie și august mirosea atît de tare a mucegai, încît îți înțepa nările. Mai tîrziu, cînd se părea că schimbarea de climă se dovedise benefică pentru plămînii lui Monroe, iar comunitatea începuse să-l tolereze, ba chiar să dea semne că într-o bună zi ar putea să-l accepte, preotul a hotărît să rămînă acolo definitiv. A vîndut casa din Charleston și a cumpărat ferma familiei Black, care luase hotărîrea subită de a se muta în Texas. Lui Monroe îi plăcea așezarea pitorească a fermei, întinderea de pămînt plat și deschis din fundul văii, cu mai bine de douăzeci de acri defrișați și îngrădiți cu ogoare și pășuni. Îi plăceau coastele de deal împădurite, cu spinări rotunde care se ondulau, știrbite de creste stîncoase și de rîpe, pînă la poalele masivului Cold Mountain. Îi plăcea prospețimea înviorătoare a apei de izvor, atît de rece că pînă și vara te tăia la dinți și-ți lăsa în gură gustul curat, neutru al pietrei din care țîșnea.

Și, mai cu seamă, îi plăcea casa pe care a clădit-o acolo, pentru că simboliza încrederea lui într-un viitor care avea să-l includă și pe el cîțiva ani de acum încolo. Monroe a desenat cu mîna lui planul noii case și a supravegheat construcția. Și s-a dovedit a fi bine construită, după șabloanele la

modă, șindrilă pe acoperiș, lemnărie sculptată, de culoare închisă, în interior, o verandă adîncă de-a lungul întregii fațade, bucătărie separată, atașată la zidul din spate, un șemineu spațios în camera de zi și sobe cu lemne în dormitoare, ceea ce era o raritate în munți. Cabana de lemn a familiei Black se găsea la vreo cîteva sute de metri de noua casă, sus pe deal, în drumul spre Cold Mountain, și a fost folosită ca locuință pentru angajații la muncile agricole.

Cînd Monroe a cumpărat ferma din vale, aceasta avea o serie întreagă de secțiuni productive, dar preotul a renunțat la o bună parte dintre ele, pentru că nu intenționa să ducă o viață autarhică. Și nici nu avea nevoie de așa ceva atîta timp cît banii continuau să curgă din investițiile în orez, indigo și bumbac pe care le făcuse la Charleston.

Se pare însă că banii încetaseră să mai curgă, a constatat Ada, cînd, după ce și-a măsurat din priviri proprietatea, din punctul ei de observație de pe stîncă, a scos din buzunar scrisoarea vîrîtă în carte și a citit-o. Curînd după înmormîntarea lui Monroe, Ada îi scrisese avocatului și prietenului acestuia din Charleston, informîndu-l despre moartea tatălui ei și cerîndu-i să-i prezinte situația ei financiară. Scrisoarea de față era răspunsul întîrziat al avocatului. Redactat cu amărăciune și cu precauție. Se părea că, într-un viitor apropiat, războiul, embargoul, feluritele restricții impuse de vremurile grele urmau să aibă un efect dureros asupra venitului Adei, reducîndu-l, de fapt, aproape la zero, pînă la încheierea cu succes a războiului. Și dacă războiul se va încheia cu un insucces, Ada nu se mai putea aștepta la nimic. Scrisoarea se termina cu oferta avocatului de a acționa ca administrator al proprietăților lui Monroe, din moment ce, în mod firesc, Ada nu se simțea în stare să îndeplinească de una singură aceste îndatoriri. Se sugera, cu delicatețe, că o atare misiune presupune abilități și cunoștințe care nu erau de domeniul ei.

Ada s-a ridicat în picioare, a vîrît scrisoarea la loc în buzunar și a început să coboare spre Black Cove. Gîndindu-se că oricum prezentul era destul de amenințător și că cine știe ce grozăvii o mai așteptau în viitor, s-a întrebat încotro s-ar putea întoarce pentru a găsi curajul de a mai spera. Cînd a ieșit de sub arborii mari de pe dîmb, ceața se destrămase sau se risipise. Cerul era limpede, iar Cold Mountain apărea brusc atît de aproape, încît aveai impresia că dacă întinzi mîna îl poți atinge.

Ziua era pe sfîrșite și soarele aluneca la vale; peste două ceasuri se va scufunda dincolo de munți și se va instala interminabilul amurg din ținuturile muntoase. O veveriță cocoțată pe o cracă a interpelat-o cînd a trecut pe sub un alun sălbatic. Coji de alune căzeau în jurul ei.

Cînd a ajuns la vechiul parapet de pietre care marca limita superioară pășunii celei mai de sus, Ada s-a oprit din nou. Era un loc plăcut, unul dintre colțurile ei favorite. Pietrele erau învelite în lichheni și mușchi, astfel încît zidul părea vechi, deși nu era. Cineva din familia Black pornise să ridice parapetul în dorința de a curăța terenul de pietre, dar după ce zidise vreo șapte metri, renunțase, și, din acel punct, terenul era îngrădit cu drugi. Parapetul fusese orientat de la nord spre sud, și în această după-amiază însorită pietrele erau calde. Alături se înălța un măr cu fructe aurii, delicioase, și cîteva mere pîrguite picaseră în iarba înaltă. Albinele atrase de mirosul dulce de măr putred roiau și bîzîiau în soare. Parapetul nu-ți oferea o vedere panoramică, ci doar priveliștea calmă a unui colț de pădure, a unui desiș de mure și a doi castani maiestuoși. Ada găsea că e locul cel mai pașnic pe care-l cunoscuse vreodată. S-a culcat în iarba de la temelia zidului și și-a făcut din șal pernă. Și-a scos cărțulia din buzunar și a început să citească un capitol intitulat „Cum poți captura mierlele și cum zboară mierlele". Ada a uitat de ea însăși, lăsîndu-se furată de povestirea despre război

și despre proscriși, pînă cînd, în cele din urmă, a adormit în lumina asfințitului și în zumzetul albinelor.

A dormit o bună bucată de timp și a visat că se afla în sala unei gări, în mijlocul unei mulțimi de pasageri care așteptau. În centrul încăperii se găsea o ladă de sticlă în care erau depozitate osemintele unui om, ca un fel de exponat anatomic, așa cum văzuse cîndva într-un muzeu. În timp ce aștepta trenul, lada s-a umplut de o lumină albastră, strălucitoare, care se întețea de parcă cineva ridica fitilul unui felinar. Ada a văzut, îngrozită, că osemintele se îmbrăcau în carne și, pe parcursul acestui proces, a devenit limpede că era reconstituit tatăl ei.

Ceilalți pasageri, cuprinși de groază, s-au lipit de pereții încăperii, dar Ada, cu toate că era și ea înfricoșată, s-a apropiat de lada de sticlă, și-a pus mîinile pe ea și a așteptat. Totuși, Monroe nu a redevenit pe deplin el însuși. Arăta doar ca un cadavru însuflețit, cu pielea întinsă pe oase, ca un pergament. Mișcările lui erau lente și totodată frenetice, ca acelea ale unui om care se luptă sub apă să nu se înece. Și-a lipit gura de peretele de sticlă și i-a vorbit Adei cu mare gravitate și agitație. S-ar fi zis că-i comunica lucrul cel mai important pe care-l cunoștea. Dar Ada, deși își apăsa urechea de sticlă, nu putea deslușI decît un murmur. După aceea s-a auzit un vuiet de vînt, ca în preajma unei vijelii, și lada de sticlă s-a golit brusc. Mai tîrziu s-a ivit un conductor care le-a cerut pasagerilor să urce în tren, iar Ada a înțeles că destinația trenului era Charleston, în trecut, și dacă intră în tren o să ajungă îndărăt în copilăria ei, întorcînd ceasul cu douăzeci de ani în urmă. Toți pasagerii s-au urcat; alcătuiau o gloată veselă, făceau semne cu mîna de la ferestre și zîmbeau. Din unele compartimente răzbeau frînturi de cîntece. Dar Ada a rămas singură pe peron, în timp ce trenul se punea în mișcare.

S-a deșteptat sub cerul de noapte. Pîlpîirea roșiatică a lui Marte glisa spre apus, dincolo de copacii pădurii. Ceea ce îi spunea că trebuie să fie trecut de miezul nopții, pentru că își notase în carnet poziția planetei la primele ceasuri ale înserării. O jumătate de lună stătea înfiptă pe cer. Noaptea era uscată și vag răcoroasă. Ada și-a despăturit șalul și s-a înfășurat în el. Desigur, nu mai petrecuse niciodată o noapte în pădure, singură, dar acum i se părea mai puțin înfricoșătoare decît ar fi crezut, chiar și după visul ei răscolitor. Luna cernea o lumină albăstrie peste păduri și peste cîmp. Cold Mountain se profila doar ca o pată de întuneric pe cer. Nu se auzea nici un sunet în afară de chemarea unei potîrnichi, în depărtare. Ada nu simțea nici o grabă să se întoarcă acasă.

A rupt capacul de ceară de pe borcanul cu dulceață, și-a vîrît două degete înăuntru și a început să pescuiască mure pe care și le vîra în gură. Dulceața fusese preparată cu o cantitate mică de zahăr și era proaspătă și acrișoară. Ada a rămas locului cîteva ceasuri, urmărind itinerarul lunii pe cer și mîncînd dulceață pînă a golit borcanul. Se gîndea la tatăl ei, așa cum îi apăruse în vis, și la silueta neagră din apa fîntînii. Deși îl iubise pe Monroe din toată inima, își dădea acum seama că aparițiile lui în viziunile ei o tulburau în chip straniu. Nu voia să vină îndărăt pentru ea și nici nu dorea să-l urmeze prea curînd.

A rămas pe loc pînă la ivirea zorilor. Primele licăriri de lumină cenușie au început să se adune și apoi, pe măsură ce se clădea lumina, munții au prins formă, reținînd în despicături întunericul nopții. Ceața aninată de piscuri s-a împrăștiat, pierzîndu-și contururile împrumutate de la munți, și s-a topit în căldura dimineții. Pe pășuni, formele copacilor se trasau din roua care muia iarba de la poale. Cînd Ada a pornit să coboare spre casă, mireasma nopții stăruia încă pe sub castani.

Înăuntru, și-a luat măsuța portabilă și s-a așezat în fotoliul ei de lectură. Holul era cufundat în obscuritate, cu excepția unei pete de lumină aurie care cădea pe măsuța ținută pe genunchi, scurgîndu-i-se pe picioare. Lumina era secționată de cercevelele ferestrei-ghilotină, iar în aerul care pătrundea înăuntru dansau firicele de praf. Ada a așezat o foaie de hîrtie pe unul dintre peticele de lumină și a scris avocatului o epistolă laconică, mulțumindu-i pentru oferta sa, dar refuzînd-o, pe motiv că acum, cînd proprietățile pe care le deținea erau atît de reduse, considera că abilitățile ei de administrator erau mai mult decît suficiente.

Pe parcursul ceasurilor de veghe din acea noapte, Ada trecuse în revistă, în mod repetat, toate posibilitățile care i se ofereau. Erau puține la număr. Dacă vindea ferma și se întorcea la Charleston, suma modestă pe care ar fi putut-o obține din vînzare, în vremuri atît de precare, cînd cumpărătorii erau foarte rari, nu ar fi ajutat-o să reziste prea multă vreme. După un timp, ar fi trebuit să se agațe de prietenii lui Monroe, într-o relație parazitară mai mult sau mai puțin deghizată, ca meditatoare, sau profesoară de muzică, sau așa ceva.

Ori asta, ori să se mărite. Și gîndul de a se întoarce la Charleston în chip de jalnică și prădalnică fată bătrînă o speria. Să-și cheltuiască toți banii de care ar fi dispus pe o garderobă arătoasă și apoi să negocieze o căsătorie cu unul dintre rebuturile mai vîrstnice ale unei anumite elite din Charleston – plasat cu cîteva trepte mai jos de vîrf – pentru că toți bărbații de vîrsta ei erau pe front. Prevedea că, peste un timp, va trebui să declare unui bărbat că-l iubește, cînd, de fapt, acesta nu făcuse decît să se ivească la momentul cel mai oportun. Dar, chiar și în condițiile actuale de strictă restrîngere – dincolo de senzația generală de presiune și de sufocare – nu își putea imagina o căsătorie cu un astfel de individ.

Dacă se întorcea la Charleston în asemenea condiții umilitoare, nu se putea aștepta la compătimire, ci, dimpotrivă, la comentarii usturătoare, pentru că, după părerea multora de acolo, ea își trosise nebunește cei cîțiva ani trecători ai idilelor adolescentine, cînd fetele ating apogeul calităților și bunelor maniere, iar bărbații îngenunchează cu deferență în fața lor, în timp ce întreaga societate urmărește cu atenție sporită traseul lor către căsătorie, ca și cum primordiala forță morală a universului s-ar concentra numai în direcția menționată. La acea vreme, prietenii și cunoștințele lui Monroe socotiseră că lipsa ei de interes față de sus-numitul proces era derutantă. Și Ada nu făcuse mare lucru ca să le schimbe părerea, pentru că în perimetrul saloanelor în care se retrăgeau doamnele la sfîrșitul dineurilor, și unde cele măritate și cele candidate la măritiș schimbau între ele aprecieri înțepătoare, ea se simțea tentată să declare că pretendenții o plictisesc de moarte – întrucît toți aveau o sferă de interese foarte plafonată, limitată la afaceri, vînătoare și cai – și că ea una ar trebui să-și atîrne la poartă o pancartă pe care să stea scris „Intrarea Bărbaților Strict Interzisă". Urmărea ca prin asemenea declarații să provoace o reacție de principiu, fie din partea unei doamne cu experiență conjugală, fie din partea unei debutante doritoare să intre în grațiile celor ce susțineau că misiunea cea mai înaltă a femeii măritate este supunerea față de bărbat. Căsătoria înseamnă sfîrșitul femeii, recunoștea cîte una dintre ele. Și atunci ea răspundea:

— Într-adevăr. Din acest punct de vedere sîntem de acord. Cel puțin atîta timp cît nu analizăm prea mult penultimul cuvînt din fraza dumneavoastră.

Ada se desfăta cu tăcerea doamnelor de față, preocupate să găsească locația cuvîntului în chestiune.

Ca rezultat al unui astfel de comportament, cunoștințele lui Monroe cleveteau că acesta făcuse

din fiica lui un soi de monstru, o creatură nepregătită pentru societatea bărbaților și a femeilor. Drept care întîmpinaseră fără surprindere, dar cu multă indignare, faptul că Ada respinsese pe negîndite două cereri în căsătorie, la vîrsta de nouăsprezece ani. Explicase mai tîrziu că pretendenții ei fuseseră lipsiți de o anumită amplitudine – de gîndire, de simțire, de existență. Acest lucru, precum și faptul că amîndoi își pomădau părul, compensînd astfel, într-un chip vizibil, lipsa de strălucire intelectuală.

Pentru mulți dintre prietenii ei, respingerea unei cereri în căsătorie venită din partea unui tînăr cu stare, lipsit de vreun cusur vizibil și demonstrabil, era, dacă nu de neconceput, cel puțin de neiertat, și, în anul care a precedat mutarea lor în munți, numeroși prieteni ai Adei o părăsiseră, găsind-o prea țîfnoasă și excentrică.

Chiar și acum, gîndul la o eventuală întoarcere la Charleston o umplea de amărăciune și mîndria ei îl respingea. Nimic nu o mai atrăgea acolo. În nici un caz, familia. Nu avea rude apropiate în afară de verișoara ei Lucy; nu avea mătuși binevoitoare sau bunici iubitori care s-o întîmpine. Și această lipsă de căldură familială o mîhnea, ținînd seama că pretutindeni în jur oamenii de munte erau legați prin rudenie în clanuri atît de extinse, încît nu puteau străbate o milă pe drumul de lîngă rîu fără să-și întîlnească un neam.

Și totuși, așa înstrăinată cum se simțea, pămîntul acesta, munții albaștri păreau s-o țină pe loc. Din orice punct de vedere privea lucrurile, singura concluzie care-i îngăduia oarecare speranță de mulțumire era următoarea: nu putea să se bizuie decît pe ceea ce vedea în jurul său. Munții și dorința ei de a descoperi dacă și-ar putea croi singură o viață normală. Aceste două elemente păreau să-i ofere făgăduința unei existențe mai satisfăcătoare și mai cuprinzătoare, deși nu putea sub nici un chip să întrevadă cele mai vagi contururi ale unei

asemenea existențe. Era ușor să declari, așa cum făcea adeseori Monroe, că drumul spre mulțumire presupune să rămîi credincios propriei tale naturi și să urmezi cărarea impusă de aceasta. Ada credea în adevărul unei asemenea afirmații. Dar dacă n-ai habar care-i propria ta natură, atunci te împiedici la fiecare pas și te abați de la cărare.

Așadar, în dimineața aceea ședea la fereastră, întrebîndu-se sincer și cu oarecare îndoială care ar trebui să fie pasul ei următor, cînd a zărit o siluetă venind pe drum. Pe măsură ce silueta se apropia de casă, Ada și-a dat seama că era o fată scundă, uscățivă ca un gît de găină, cu excepția șoldurilor, care aveau o lățime substanțială. Ada s-a mutat pe verandă, așteptînd să vadă ce mai voia și persoana asta.

Fata a urcat pe verandă și, fără să ceară voie, s-a așezat pe un fotoliu-balansoar de lîngă scaunul Adei și și-a cocoțat călcîiele pe bara de jos, începînd să se legene. Ca structură, fata era zdravănă ca o sanie de cărat buturugi, joasă în ce privește centrul de greutate, cioturoasă, dar cu picioare și mîini zvelte. Purta o rochie dintr-o stofă grosolană, pătrată la gît, de culoarea albastră spălăcită a vopselei extrase din gogoașele plantelor de rugină.

— Coana Swanger mi-a spus că ai nevoie de un ajutor, a grăit fata în cele din urmă.

Ada o examina în continuare. Era tuciurie, cu gît și brațe vînoase. Pieptul îngust. Părul negru și sîrmos ca o coadă de cal. Șaua nasului, lătăreață. Ochi mari, negri, aproape fără pupile, cu albul scînteietor. Umbla desculță, dar picioarele îi erau curate. Unghiile de la picioare arătau palide și argintii ca solzii de pește.

— Doamna Swanger are dreptate. Am nevoie de un ajutor, i-a răspuns Ada, dar un ajutor la muncile grele. La arat, la semănat, la cules recolta, la tăiat lemne și așa mai departe. Ferma asta trebuie făcută să ajungă productivă și să asigure hrana. Cred însă că pentru treburile astea e nevoie de o mînă de bărbat.

— Mai întîi și-ntîi, a ripostat fata, dacă ai un cal, pot să ar întreaga zi. Al doilea, coana Swanger mi-a zis că ai greutăți. Trebuie să știi că orice bărbat bun de muncă e plecat. Ăsta-i adevărul gol-goluț, dar și-n condiții normale tot cam așa stau lucrurile.

În scurt timp, Ada a aflat că pe fată o chema Ruby și, cu toate că înfățișarea ei nu prea inspira încredere, ea s-a recomandat, cu convingere, ca fiind în stare să îndeplinească toate muncile fermei. La fel de important era faptul că Ada se simțea extrem de înveselită de Ruby. Avea impresia că e o făptură săritoare, plină de bunăvoință și, cu toate că fata i-a mărturisit că nu a urmat nici o școală, că nu știa să citească un cuvînt, că nici măcar numele nu și-l putea scrie, Ada deslușea în ea o scînteie dură și luminoasă, ca atunci cînd lovești amnarul de cremene. Și mai era ceva: ca și Ada, Ruby rămăsese orfană de mamă încă de la naștere. Aveau lucrul acesta în comun, deși din toate celelalte puncte de vedere nici că puteau fi mai deosebite una de alta. Pe scurt, și oarecum spre surprinderea Adei, iată-le punînd la cale o înțelegere.

Ruby a informat-o:

— În viața mea nu m-am angajat ca ajutor sau ca servitoare, și nici n-am auzit vorbindu-se de bine despre slujbele astea. Dar Sally zicea că ai nevoie de ajutor și are dreptate. Vreau să spun că trebuie să facem un tîrg.

„Acum vine chestiunea banilor", și-a spus Ada. Monroe nu o consultase niciodată în legătură cu angajările de oameni pe care le făcea, dar Ada avea impresia că angajații nu puneau niciodată condiții angajatorilor. I-a răspuns:

— În momentul de față, și poate că încă o bună bucată de vreme, nu prea am bani.

— Nu-i nevoie de bani, a replicat Ruby. Așa cum am mai spus, nu țin să mă angajez. Dacă e vorba să te ajut la fermă, vreau să știi că fiecare din noi trebuie să-și verse singură oala de noapte.

Ada a izbucnit în rîs, pe urmă și-a dat seama că nu era un lucru nostim. Ruby îi punea condiția unei egalități. Din punctul de vedere al Adei, lucrul părea ciudat. Dar chibzuind mai bine, a ajuns la concluzia că, din moment ce nu i se oferea nici un alt ajutor, și cum întreaga vară într-adevăr își vărsase singură lăturile, cererea lui Ruby era rezonabilă.

În timp ce discutau toate celelalte amănunte, cocoșul negru cu auriu a trecut pe lîngă verandă și s-a oprit zgîindu-se la ele. A zvîcnit din cap și și-a fluturat creasta roșie.

— Urăsc pasărea asta, s-a plîns Ada. A sărit pe mine și m-a atacat.

— Eu n-aș ține un cocoș bătăuș, a răspuns Ruby.

— Și cum putem scăpa de el? a întrebat Ada.

Ruby s-a uitat la ea, cu gura căscată. Apoi s-a ridicat, a coborît de pe verandă și, dintr-o singură mișcare, a înșfăcat cocoșul, l-a îndesat sub brațul ei stîng și, cu mîna dreaptă, i-a rupt capul. Pasărea s a mai zbătut puțin sub brațul ei, apoi a rămas inertă. Ruby a aruncat capul în tufișul de măcriș de lîngă gard.

— O să aibă carnea ațoasă, a comentat ea. Așa că va trebui să-l fierbem mai mult.

La cină, carnea cocoșului se desprindea moale de pe os și în supa galbenă pluteau găluște mari cît capul de pisică.

Culoarea deznădejdii

În alte condiții, scena ar fi putut să apară foarte atrăgătoare. Toate elementele care o alcătuiau sugerau legendara libertate a drumului deschis: zorii zilei, lumina poleită a soarelui care abia se înălțase, un drum de care, mărginit pe o parte de arțari roșii, iar de cealaltă de un gard de pari; un om înalt, cu o pălărie cu boruri pleoștite și un rucsac în spinare, îndreptîndu-se spre vest. Dar după toate nopțile umede și mizerabile prin care trecuse, Inman avea impresia că e cea mai năpăstuită creatură a Domnului. S-a oprit, și-a rezemat un bocanc pe stinghia de jos a gardului și și-a lăsat privirea să hoinărească peste cîmpia perlată de rouă. Se străduia să întîmpine ziua cu inima încălzită de recunoștință, dar primul lucru pe care l-a văzut în lumina palidă a dimineții a fost o varietate scîrboasă de viperă de cîmp, flască și turtită ca un căcat, strecurîndu-se de pe drum într-un tufiș des de studeniță. Dincolo de cîmpie se înșirau crînguri. Arbuști și rășinoase. Pini canadieni, pini de baltă, cedri roșii. Inman detesta desișurile încîlcite de conifere. Detesta șesul. Pămîntul roșu. Orășelele meschine de cîmpie. Luptase pe asemenea terenuri plate, de la poalele munților și pînă la mare, și șesul i se părea locul în care tot ce-i puturos și bălos se prelingea la vale și băltea prin smîrcurile joase. Ținut de zoaie și scursori, haznaua continentului. O mocirlă înecată în mîzgă, pe care nu putea s-o îndure. În crînguri țîrîiau greierii, în apropiere și în depărtare un țiuit

strident, vibrant, ca țăcănitul unor așchii de oase uscate care se freacă unele de altele. Zgomotul era atît de dens, încît părea un freamăt iscat din capul lui, din tumultul minții lui tulburate. Mai curînd o suferință personală decît o senzație generală, pe care ar fi putut-o percepe oricine. Rana de la gît părea crudă și zvîcnea cu fiecare pulsație a greierilor. Și-a vîrît un deget sub bandaj, așteptîndu-se să găsească o gaură umedă și roșie ca tăietura branhiilor, dar n-a simțit decît o crustă de sînge închegat, la nivelul gulerului.

A făcut socoteala că zilele de cînd peregrina nu puseseră o distanță prea mare între el și spital. Starea lui fizică îl silise să meargă încet și să se odihnească mai des decît ar fi vrut, dar chiar și ritmul acesta lent îi dăunase. Se simțea sleit de vlagă și, în bună parte, rătăcit, tot încercînd să găsească un drum care să-l ducă direct acasă. Ținutul fusese parcelat în ferme mici, toate străbătute de un labirint de poteci întretăiate, nici una dintre ele marcate de vreun indicator care să-l înștiințeze dacă se îndreaptă în direcția vestică sau în alta. Avea senzația că înaintase spre sud mai mult decît ar fi fost necesar. Și avusese parte de o vreme ciinoasă, ploaie deasă aproape tot timpul sau rafale bruște cu tunete și fulgere, atît ziua, cît și noaptea. Măruntele case de fermă se înșirau la mică distanță unele de altele, cu ogoarele lor, despărțite doar prin garduri care delimitau proprietatea unuia de a altuia. Și fiecare fermă avea cîte doi-trei dulăi fioroși, învățați să se repeadă la auzul celui mai mic zgomot; se năpusteau mutește din umbra compactă a copacilor și îi înșfăcau gleznele cu colți uscuțiți ca o coasă. În prima noapte s-a ferit de cîteva atacuri izbind cu picioarele, dar o cățea bălțată l-a înhățat și i-a străpuns carnea gambei de parcă i-a înfipt o preducea. După aceea Inman a căutat o armă de apărare și a găsit într-un șanț o creacă groasă de salcîm. Cu oarecare strădanie, a alungat următorul cîine care sărise să-l muște,

arzîndu-i o serie de lovituri scurte, seci, de parc-ar fi tasat pămîntul în jurul unui stîlp proaspăt înfipt. De-a lungul acelei nopți și al multor altora, a izgonit cîinii cu ciomăgeli scurte care-i sileau să se retragă din nou în beznă. Atacul cîinilor, amenințarea Gărzilor Civile care bîntuiau prin noapte și întunericul compact al cerului greu de nori îi făceau drumeția foarte anevoioasă. Noaptea care tocmai trecuse fusese dintre cele mai neplăcute. Norii se spărseseră la un moment dat și dăduseră la iveală meteori care se azvîrleau dintr-un vid al cerului. Cădeau în picaj, pe o traiectorie vîjîitoare, și Inman avea convingerea că-l țînteau direct pe el. Mici proiectile expediate din tăriile cerului. Ceva mai tîrziu, o minge mare de foc s-a năpustit șuierător din beznă, gata să aterizeze drept peste el. Dar înainte de a-l atinge, pur și simplu s-a mistuit, ca o flacără de lumînare prinsă între degetul mare și arătătorul umezit cu salivă. Pe urmele mingii de foc a dat buzna o pasăre de noapte cu aripi grele, fîșîitoare, sau poate că un liliac cu rît de porc, fîlfîind chiar în jurul capului lui, silindu-l să se ferească și să înainteze cu spinarea îndoită. Pe urmă, un imens fluture de noapte și-a desfăcut aripile stropite cu pete ca niște ochi, drept sub nasul lui, dîndu-i impresia că o arătare bizară, verde, desprinsă dintr-un coșmar a năvălit peste el ca să-i transmită un mesaj. A scos un strigăt și a plesnit aerul cu mîinile, fără să lovească însă nimic. Mai tîrziu, a auzit tropot de cai și s-a cățărat într-un copac, de unde a privit cum o patrulă a Gărzii Civile iscodea locul, în căutarea celor ca el, ca să-i prindă, să-i burdușească zdravăn și să-i expedieze pachet înapoi pe front. Cînd a coborît din ascunzătoare și și-a reluat drumul, fiecare buturugă, fiecare trunchi lua în ochii lui forma unui om care pîndea în beznă și, la un moment dat, și-a scos pistolul în fața unui tufiș noduros de mirt, care sugera un grăsan cu o pălărie mare pe cap. Cînd a străbătut albia unui pîrîu, tîrziu după miezul nopții, și-a vîrît un deget în mîzga de

pe fund și și-a desenat pe pieptul hainei două cercuri concentrice cu un punct în mijloc, apoi a pornit mai departe, o țintă vie a tirului din ceruri, un drumeț rătăcit în noapte, un fugar, un dezertor. Gîndea: „Această călătorie va constitui axa vieții mele".

Acum că lunga noapte luase sfîrșit, nu dorea altceva decît să încalece gardul, să străbată cîmpia și să intre în pădurice. Să-și facă un culcuș pe sub pini și să doarmă la umbră. Dar cum se găsea în cîmp deschis, trebuia să meargă mai departe, așa încît și-a desprins piciorul de pe gard și și-a reluat drumul.

Soarele urcase pe cer și începuse să ardă, iar întreaga lume a gîzelor părea să fi descoperit că trupul lui Inman avea fluide fascinante. Țînțarii îi zumzăiau pe la ureche și-i pișcau spatele pe sub cămașă. Chicheriţele izbucneau din tufișurile dese ca peria de pe margine, i se lipeau de frunte, la linia părului, sau de stomac, deasupra mijlocului, și-l sugeau. Carabeții îi intrau în ochi, sorbindu-i umezeala, o muscă de cal l-a hărțuit o bucată de vreme, înțepîndu-i gîtul. Era un muscoi negru, uriaș cît falanga degetului mare, care bîzîia îngrozitor. Inman voia cu orice chip să-l zdrobească, dar nu izbutea, oricît se pocnea cu palma peste locurile unde se așeza muscoiul ca să muște fărîme din carnea lui și să bea stropi din sîngele lui. Loviturile pe care și le trăgea singur răsunau în aerul încremenit. De la depărtare, ai fi putut crede că-i un muzician care experimentează asupra lui o nouă metodă de percuție sau, mai curînd, un nebun scăpat de la balamuc, care se urăște și se autoflagelează din simplă silă de sine.

La un moment dat s-a oprit și a urinat pe jos. Numai ce-a terminat și fluturi de azur s-au repezit să-i bea urina, aripile strălucindu-le în soare ca un metal albastru. Lui Inman i se păreau prea frumoși ca să se adape cu pișat. Totuși, se vede că era ceva ce ținea de natura locului.

Spre după-amiază, a ajuns la o așezare sătească, la o răscruce de drumuri. S-a oprit la marginea satului și a cercetat scena. Nu se vedeau decît o dugheană, cîteva case și un șopron în care un fierar pedala la o tocilă, ascuțind lama lungă a unei coase. Inman a observat că o ascuțea pe dos, pornind de la muchie spre înăuntru și nu invers, și ținînd lama în unghi drept față de roată și nu în diagonală. Alți oameni nu mai erau de văzut. A hotărît să riște și să intre în prăvălia spoită în alb, să-și cumpere merinde. Și-a vîrît pistolul într-un fald al păturii făcute sul, voind să pară un cetățean inofensiv și să nu atragă atenția.

Pe prispa prăvăliei ședeau doi bărbați care nu i-au aruncat nici o privire cînd a urcat treptele. Unul din ei era fără pălărie și lațele ciufulite îi cădeau într-o parte, de parcă tocmai se sculase din somn și nu avusese timp nici să-și treacă degetele prin păr. Părea adînc absorbit în operația de a-și curăța unghiile cu sfîrcul ascuțit al unei muschete. Toate facultățile îi erau atît de concentrate asupra procesului, încît vîrful limbii, cenușiu ca laba de gîscă, i se ivea în colțul gurii. Celălalt bărbat studia un ziar. Era îmbrăcat în niște deșeuri de uniformă militară, dar cozorocul caschetei fusese smuls, așa încît numai calota îi împodobea capul, ca un fes sur. Și-o trîntise pe o parte, aiuristic, iar Inman a gîndit că omul era, probabil, un chefliu. În spatele lui, rezemată de zid, era o grozavă pușcă Whitworth, un obiect complicat, cu multe rotițe și șuruburi menite să ajusteze unghiul de deviație și poziția înălțimii de tragere. Țeava hexagonală era astupată cu un dop mare din lemn de arțar, ca să împiedice pătrunderea murdăriei. Inman văzuse pînă atunci puține exemplare de puști Whitworth. Erau favoritele pistolarilor și franctirorilor. Importate din Anglia, ca și cartușele rare și foarte scumpe. La calibrul 45, nu aveau o forță teribilă, dar vădeau o extraordinară acuratețe la țintire, pînă la o distanță de aproape o milă. Dacă puteai vedea atît

de departe și aveai oarecare pricepere de țintaș, pușca Whitworth te servea bine. Inman se întreba cum ajunseseră oamenii ăștia la o asemenea pușcă de elită.

A intrat în dugheană, trecînd pe lîngă ei, dar cei doi tot n-au catadicsit să-și ridice privirea. Înăuntru, lîngă foc, doi moșnegi jucau un soi de joc pe capacul unui butoi. Unul din ei își ținea palma cu degetele răsfirate pe cercul de lemn. Celălalt înțepa cu un briceag spațiile dintre degete. Inman i-a privit un minut, dar nu s-a putut dumiri asupra regulilor jocului, și nici asupra felului în care era ținut scorul, și nici ce se întîmpla cu cel declarat învingător.

Din proviziile sărăcăcioase ale prăvăliei, a cumpărat două kilograme și jumătate de mălai, o bucată de brînză, biscuiți uscați și niște murături, după care a ieșit iar pe prispă. Cei doi plecaseră, dar de foarte puțină vreme, pentru că scaunele-balansoar pe care șezuseră încă se mai legănau. Inman a pornit la drum, tot în direcția vestică, mîncînd din mers. Doi dulăi negri i-au tăiat calea, traversînd de la o pată de umbră la alta.

Inman s-a întors la marginea satului și, deodată, cei doi oameni de pe prispa prăvăliei s-au ivit de după fierărie și i-au blocat drumul. Fierarul s-a oprit din pedalat și a rămas să privească.

— Unde mergi, banditule? a întrebat omul cu calota.

Inman n-a răspuns nimic. Și-a înghițit din două îmbucături castravetele murat și și-a îndesat în sac ce-i mai rămăsese din brînză și biscuiți. Omul care-și curățase unghiile cu sfîrcul muschetei l-a flancat. Fierarul, încins cu un șorț gros de piele și ținînd coasa în mînă, a ieșit din șopron și s-a postat de cealaltă parte a lui Inman. Nu erau oameni prea voinici, nici măcar fierarul, care nu arăta deloc potrivit pentru meșteșugul său. Păreau niște pierde-vară, poate că erau beți, dar se împăunau, știindu-se superiori ca număr, convinși că-l pot doborî doar cu coasa.

Inman a încercat să-și ducă mîna la spate pentru a scoate pistolul din pătura făcută sul, dar cei trei s-au năpustit laolaltă asupra lui. Au început să-l bușească cu pumnii și cu capul. Inman nu a avut timp nici măcar să-și scoată povara din spinare, care îi îngreuna mișcările.

A început să se bată cu ei. Se temea că cei trei or să-l trîntească la pămînt și or să se arunce asupra lui, astfel încît a dat îndărăt, pînă a ajuns la zidul prăvăliei.

Fierarul a făcut un pas în spate, apoi s-a repezit la Inman, ținînd coasa deasupra capului acestuia, ca un om care despică lemne. După toate probabilitățile, voia să-l spintece pînă-n vintre, dar mișcarea a fost greșită, lucru la care a contribuit și forma uneltei. A ratat distanța și lama coasei s-a îngropat în praf.

Inman a smuls coasa din mîna fierarului și a început s-o folosească așa cum era ea menită să fie folosită, cosind cu mișcări largi, la mică depărtare de pămînt. Se îndrepta cu coasa spre picioarele celor trei, secerînd, făcîndu-i să se dea înapoi, înainte de a le cosi gleznele. Lui Inman i se părea natural să țină din nou o coasă în mînă și să o balanseze, deși efortul era diferit de cel al cositului ierbii, de astă dată urmărind să taie oase de picior. Dar chiar și în aceste circumstanțe nefavorabile, Inman descoperea că toate elementele cositului – felul în care ții coasa, poziția picioarelor și pașii largi, unghiul lamei față de scoarța pămîntului – își regăsiseră locul și-i dădeau senzația unei munci făcute cu spor.

Cei trei săltau și se buluceau ca să se ferească de lama ascuțită, dar în scurt timp s-au regrupat și au pornit iar la atac. Inman s-a repezit să secere țurloaiele fierarului, dar lama coasei s-a izbit de temelia de piatră a prăvăliei, împroșcînd o ploaie de scîntei albe și rupîndu-se, astfel încît a rămas în mînă doar cu coada. A continuat să lovească cu ea, dar coada nu constituia un ciomag prea eficient, lungă și strîmbă și neechilibrată cum era.

Pînă la urmă, s-a dovedit totuși utilă, pentru că a izbutit să-i culce pe cei trei în genunchi, ca pe niște papistași la rugăciune. Și Inman nu s-a lăsat pînă nu i-a trîntit pe burtă, cu fața la pămînt.

A aruncat coada coasei într-o tufă de bălării. Dar pe dată fierarul s-a răsucit cu fața în sus, s-a ridicat împleticindu-se, a scos de sub șorț un revolver de calibru mic și l-a îndreptat cu o mînă tremurătoare spre Inman.

— Pistol căcăcios! a strigat Inman.

A smuls arma din mîna fierarului și a îndreptat-o spre fața lui, sub un ochi, apăsînd pe trăgaci numai din frustrare și iritare față de îndărătnicia celor trei lepădături. Capsele erau ude și defecte și pistolul s-a descărcat de patru ori pînă cînd Inman să se lase păgubaș, să-l pocnească pe om cu patul armei în cap, apoi să arunce pistolul peste casă și să plece la drum.

Cînd a ieșit din sat, a intrat în pădure și a luat-o brambura, doar ca să evite eventualii urmăritori. Întreaga după-masă nu a făcut decît să-și continue drumul spre vest, printre trunchiurile de pin, să-și croiască poteci prin hățișuri, oprindu-se din cînd în cînd să asculte dacă nu-l urmărește cineva. Uneori avea impresia că aude glasuri în depărtare, dar e posibil să fi fost rodul imaginației, ca atunci cînd dormi lîngă un rîu și ai senzația că auzi convorbiri prea șoptite ca să le poți deslușì. Nu se auzea lătrat de cîini, așa încît Inman își spunea că și în cazul că vocile aparțineau oamenilor din sat, el se găsea destul de departe, mai ales că începuse să se înnopteze. Ca punct de orientare, folosea traseul soarelui pe cer, cu lumina lui știrbită de ramurile pinilor, și îl urmărea cum se afundă la marginea de apus a pămîntului.

În timp ce înainta, Inman se gîndea la un descîntec pe care-l învățase de la Swimmer, un farmec, pare-se, cu mare putere. Se numea *Pentru distrugerea vieții* și cuvintele i se repetau întruna în minte. Swimmer îl avertizase că vraja funcționa

numai în limba Cherokee, nu și în engleză, așadar faptul că îl învățase și pe Inman nu putea avea nici o urmare. Dar Inman simțea că toate cuvintele erau îmbibate de tîlc, drept care mergea și rostea descîntecul, adresîndu-l întregii omeniri, dușmanilor lui. Și-l repeta iar și iar în minte, așa cum unii oameni, sub imperiul fricii sau al speranței, rostesc la nesfîrșire una și aceeași rugăciune, pînă cînd li se imprimă în minte, identificîndu-se cu însăși gîndirea, așa încît pot munci sau chiar purta o conversație în timp ce rugăciunea li se derulează fără piedică. Cuvintele țîșnite din amintirea lui Inman erau următoarele:

„Ascultă! Drumul tău te va duce în Împărăția Nopții. Te vei simți însingurat. Te vei tăvăli ca un cîine în călduri. Vei purta căcat de cîine în căușul palmelor tale. Vei urla ca un cîine și vei înainta singur spre Împărăția Nopții. Vei fi mînjit cu căcat de cîine. Se va lipi de tine. Mațele tale negre vor atîrna afară din tine. Îți vor bîciui picioarele în timp ce mergi. Vei trăi pe apucate, în crize. Sufletul tău va deveni albastru, culoarea deznădejdii. Spiritul tău se va împuțina pînă se va închirci, fără să se mai trezească vreodată. Drumul tău duce în Împărăția Nopții. Acesta este drumul tău. Un altul nu mai există".

Inman a rostit în gînd cuvintele de-a lungul cîtorva mile, dar din cîte își dădea seama, cuvintele se întorceau tot la el, lovindu-l.

Și apoi, după un timp, cuvintele lui Swimmer i-au adus în minte una dintre predicile lui Monroe, densă și încărcată de citate din diverși învățați, așa cum obișnuia bătrînul. Folosise ca text nu un verset din Biblie, ci un derutant pasaj din Emerson, în care Inman descoperise unele similitudini cu blestemul lui Swimmer, deși, în ansamblu, îl prefera pe acesta din urmă. Ce-și mai aducea aminte din pasajul pe care Monroe îl repetase de patru ori, pe parcursul predicii, cu pauze dramatice,

erau următoarele: „Ceea ce îl vădește pe Dumnezeu în mine, mă întărește. Ceea ce vădește că Dumnezeu nu e în mine, mă preface într-o crescătură, o gîlmă. Nu mai văd nici o rațiune, nici o necesitate a existenței mele. De pe acum umbrele lungi ale timpuriei uitări se lasă asupră-mi și am să mă împutrezesc întruna". Găsise că era cea mai bună predică pe care o ascultase vreodată, și Monroe o ținuse în ziua cînd Inman o văzuse pentru prima oară pe Ada.

Se dusese la biserică special ca să o vadă. În săptămînile de după sosirea Adei la Cold Mountain, auzise atîtea despre ea, fără să o fi cunoscut. Multă vreme, ea și tatăl ei fuseseră considerați, în ținutul pe care-l adoptaseră, niște ageamii trăsniți și deveniseră obiect de ilaritate pentru numeroase gospodării de pe malul rîului. Pentru oamenii care ședeau pe prispă și căscau gura la lume, a-i vedea pe Ada și pe Monroe în cabrioletă sau a o vedea pe Ada făcînd lungi plimbări în natură echivala aproape cu un spectacol de teatru, și Ada stîrnise tot atîtea comentarii ca și o nouă premieră la opera Dock Street. Toată lumea era de acord că e frumușică, dar toaletele ei din Charleston și pieptănătura sofisticată o făceau subiect de ridiculizare. Dacă o vedeau luînd în mînă o tulpiniță de bărboasă înfloritită, ca să-i admire culoarea sau atingînd vîrfurile frunzelor de laur, unii declarau solemn că nu e sănătoasă la cap dacă nu recunoaște o floare de bărboasă cînd o vede, iar alții se întrebau, rînjind, dacă o fi atît de lipsită de minte încît să creadă că frunza de laur se mănîncă. Umbla vorba că se plimbă cu un carnet și un creion și se holbează la cîte un lucru – pasăre, tufiș, buruiană, apus de soare, munte – și apoi le mîzgălește pe hîrtie, de parcă era atît de zăpăcită, încît, dacă nu nota în carnet, ar fi putut să uite ce era important pentru ea.

Așadar, într-o dimineață de duminică, Inman s a pus la patru ace – costum negru nou, cămașă

albă, cravată neagră, pălărie neagră – și s-a dus la biserică s-o vadă pe Ada. Era o dimineață urîcioasă, de sfîrșit de iarnă; de trei zile căzuse, fără întrerupere, o ploaie care te pătrundea pînă la os și, cu toate că peste noapte ploaia contenise, soarele dimineții nu izbutise încă să-și facă drum printre nori, iar peticul de cer care se vedea peste crestele muntoase era plumburiu, jos și morocănos. Drumurile erau înecate în glod, așa încît Inman a ajuns cu întîrziere și s-a așezat într-una dintre stranele din spate. Sosise în toiul unui imn. Cineva aprinsese în sobă un foc de lemne verzi. Placa de sus a sobei fumega și fumul se ridica spre tavan și se aduna în bolta cupolei unde atîrna cenușiu, ca o miniatură a cerului. Inman nu ar fi putut recunoaște decît ceafa Adei, dar nu i-a fost greu, pentru că părul ei negru era pieptănat într-o coadă grea și complicată, după o modă atît de recentă, încît nu era cunoscută încă în munți. Sub părul astfel răsucit și ridicat, două fibre fine de mușchi, încordate sub piele, de o parte și de alta a gîtului alb, îi țineau capul în sus. Și între ele, o adîncitură, o vîlcea de piele umbrită de cîteva șuvițe ondulate, prea fine ca să fi fost prinse în împletitură. Toate acestea în timpul imnului. Ochii lui Inman au rămas fixați pe ceafa Adei și, după un timp, chiar înainte de a-i fi văzut fața, nu visa decît să-și plimbe două degete pe locul acela misterios.

Monroe și-a început predica prin comentarii asupra imnului pe care tocmai îl cîntaseră. Cuvintele acestuia priveau cu pătimașă nostalgie către un timp cînd vor fi cu toții învăluiți de un ocean de iubire. Dar Monroe îi avertiza pe oameni că înțeleseseră greșit cîntecul dacă se amăgeau crezînd că întreaga creație îi va scălda pe ei în iubire. Li se cerea, dimpotrivă, ca ei să iubească întreaga creație. Ceea ce era mai dificil și, judecînd după reacția congregației, era un lucru șocant și deprimant.

Restul predicii a dezvoltat același subiect ca și toate celelalte pe care le ținuse de la sosirea lui în

Cold Mountain. Atît duminicile, cît și în zilele de miercuri, Monroe vorbise despre ceea ce considera el a fi marea enigmă a creației. De ce se năștea omul ca să moară? Privit astfel, lucrul nu avea nici un sens. Dar pe parcursul săptămînilor, încercase să analizeze chestiunea pe toate fețele. Ce spunea Biblia în această problemă. Cum o trataseră înțelepții din toate timpurile și de pe toate meleagurile. Metafore revelatoare desprinse din natură. Monroe încercase să prezinte toate aspectele la care se putuse gîndi pentru a ajunge la înțelegerea oamenilor, dar fără succes. După cîteva săptămîni, bombănelile congregației îl făcuseră să înțeleagă că problema morții îi tulbura pe ei în mult mai mică măsură decît îl preocupa pe el. Mulți nu vedeau în moarte tragedia pe care o vedea el, ci o considerau un lucru bun. Așteptau cu nerăbdare să se odihnească. Unii au sugerat că ideile lui Monroe ar fi mai bine primite dacă ar face și el ce făcea răposatul lui predecesor. Să-i condamne pe cei ce păcătuiesc, să povestească istorioare din Biblie, pline de o antrenantă pietate: pruncul Moise în coșul de răchită, băiețandrul David aruncînd cu pietre.

Monroe a respins sfatul, declarînd că nu aceasta e misiunea lui. Replica s-a răspîndit în rîndul enoriașilor, care au interpretat că folosirea cuvîntului *misiune* situa congregația în postura unor sălbatici obscurantiști. Mulți dintre ei donaseră bani pentru a trimite misionari printre sălbaticii adevărați, oameni pe care și-i imaginau ca avînd pielea întunecată și trăind în locuri care, în mintea lor, apăreau infinit mai îndepărtate și mai păgîne decît satul lor, astfel încît remarca lui Monroe a fost întîmpinată cu împotrivire.

Pentru a mai potoli ostilitățile de care era asediat, Monroe și-a început predica din acea anume duminică explicînd că fiecare bărbat și fiecare femeie din lume are cîte o misiune. Cuvîntul misiune nu înseamnă mai mult sau mai puțin decît o sarcină, o muncă. Una dintre sarcinile lui era să se gîndească

de ce oare omul se naște ca să moară, și continua să-și pună această întrebare cu perseverența celui care îmblînzește un cal nărăvaș sau curăță un teren de pietre. Si-i dădea tot așa înainte. De-a lungul întregii predici din acea dimineață, Inman a privit ceafa Adei și l-a ascultat pe Monroe repetînd de patru ori pasajul din Emerson despre crescături și gîlme și împuținarea pe vecie.

După terminarea slujbei, bărbații și femeile au ieșit din biserică pe ușile lor separate. Caii stropiți de noroi moțăiau în ham, trăsuricile și docarele din spatele lor fiind năclăite de glod pînă la spițele roților. Glasurile oamenilor i-au deșteptat, și o iapă castanie s-a scuturat cu un zgomot de covor bătut. Curtea bisericii mirosea a noroi, a frunze ude, a haine ude, a cai uzi. Bărbații s-au aliniat la coadă ca să dea mîna cu Monroe, pe urmă s-au pornit să trăncănească despre vreme, făcînd presupuneri dacă ploaia încetase cu totul sau își luase doar un răgaz. Cîțiva dintre cei mai vîrstnici discutau cu glas scăzut despre ciudățenia predicii lui Monroe, lipsită de spiritul Sfintei Scripturi, minunîndu-se de încăpățînarea cu care pastorul respingea ceea ce doreau oamenii.

Tinerii necăsătoriți s-au adunat laolaltă, în cerc, cu bocancii lor mînjiți, cu manșetele pantalonilor stropite. Discuțiile lor aveau un aer mai curînd de sîmbătă seara decît de duminică dimineața, și cu toții aruncau din cînd în cînd ocheade spre locul unde stătea Ada, la marginea dinspre cimitir, părînd categoric stingheră și frumoasă și stranie. Toată lumea purta haine de lînă, ca să înfrunte frigul umed, dar Ada era îmbrăcată într-o rochie de pînză de culoarea sidefului, cu dantelă la guler, la mîneci și la tiv. S-ar fi zis că se îmbrăcase după datele calendarului și nu după vremea de afară.

Își strîngea coatele în palme. Femeile mai vîrstnice se apropiau de ea, îi spuneau cîte ceva, după care urmau pauze stînjenite, și apoi se îndepărtau.

Inman a observat că ori de cîte ori se apropia cineva de ea, Ada făcea un pas îndărăt, pînă cînd s-a ciocnit de piatra de mormînt a unui om care luptase în Revoluție.

— Dacă m-aș duce la ea și m-aș recomanda, crezi că mi-ar răspunde și mi-ar spune numele ei? a întrebat tînărul Dillard, care venise la biserică exact din aceleași motive ca și Inman.

— N-aș putea să-ți spun, a replicat Inman.

— Tu nu te pricepi cum să-ncepi să-i faci curte, i s-a adresat Hob Mars lui Dillard. Mai bine lasă-mă pe mine.

Mars era scurt și cu pieptul lat. Avea un ceas gros care-i apărea din buzunarul vestei și un lanț de argint care-l traversa de la buzunarul de sus pînă la cel de jos, iar de lanț atîrna o panglică răsucită.

— Crezi că tu ai să-i străpungi inima? a întrebat Dillard.

— Nu cred, știu sigur, a răspuns Mars.

Pe urmă un alt bărbat, atît de slăbănog și cu trăsături atît de neregulate, încît nici nu se amestecase în grup, a intervenit:

— Pariez pe o sută de dolari contra unei jumătăți de turtă dulce că are un drăguț la Charleston.

— Și poate să-l uite, a stăruit Hob. N-ar fi prima dată cînd se-ntîmplă așa ceva.

Pe urmă Hob l-a măsurat pe Inman și îmbrăcămintea lui sobră:

— Arăți ca un cioclu. Un bărbat care vrea să cucerească o femeie are nevoie de puțină culoare pe el.

Inman și-a dat seama că or să pălăvrăgească mtruna despre același lucru, pînă cînd, mai tîrziu, unul dintre ei o să-și ia inima în dinți, o să se ducă la ea și o să se facă de rîs. Sau poate c-or să ajungă să se insulte între ei, pînă cînd or să-și dea întîlnire în josul drumului și-or să se ia la trîntă. Așa încît și-a dus un deget la borul pălăriei, a rostit: „Băieți!", și a plecat.

S-a dus glonț la Sally Swanger și i-a spus:

— Sînt gata să desțelenesc un acru de pămînt, numai să-i fiu prezentat.

Sally purta o pălărie cu bor mare, așa că a trebuit să se dea un pas înapoi și să-și ridice capul ca să se poată uita la Inman.

— Observi că nici nu te-am întrebat despre cine-i vorba?

— Acum ar fi momentul, a stăruit Inman privind spre locul unde se găsea Ada, singură, cu spatele spre lume, ușor înclinată, privind cu afectat interes inscripția de pe piatră. Tivul rochiei i se udase de la iarba înaltă din cimitir și coada crinolinei i se tîra în noroi.

Doamna Swanger a apucat între degetul mare și arătător mîneca hainei negre a lui Inman și l-a mînat de-a curmezișul curții, pînă la Ada. Cînd și-a simțit mîneca eliberată, Inman și-a scos pălăria și, cu cealaltă mînă, și-a aranjat părul presat și turtit de pălărie. Și-a împins spre spate șuvițele de pe fiecare tîmplă și și-a trecut palma peste față, de la frunte la bărbie, ca să-și compună expresia. Doamna Swanger și-a dres glasul și Ada s-a întors spre ea.

— Domnișoară Monroe, i s-a adresat Sally, cu o față radioasă. Domnul Inman și-a exprimat dorința de a-ți fi prezentat. Pe părinții lui i-ai cunoscut. Familia lui a ridicat capela, a adăugat Sally, cu titlu de referință, înainte de a se îndepărta.

Ada l-a privit pe Inman drept în față și acesta și-a dat prea tîrziu seama că nu se pregătise să-i spună ceva. Înainte de a putea formula o frază, Ada a rostit:

— Da?

Cu un glas ușor iritat – lucru pe care Inman l-a găsit amuzant, fără să știe de ce. Și-a mutat privirea într-o parte, în jos, spre locul unde rîul cotea ocolind dealul, și s-a străduit să-și îndrepte colțurile gurii. Frunzele copacilor și ale rododendronilor

de pe malul rîului luceau și atîrnau grele sub povara picăturilor de apă. Rîul curgea greoi și întunecos, descriind curbe, ca sticla topită, săltînd peste bolovanii ascunși, apoi afundîndu-se în gropi. Inman își ținea pălăria de calotă și, negăsind ce să spună, privea în fundul ei, ca și cum, conform unei experiențe anterioare, aștepta cu convingere ca de acolo să răsară o idee.

Ada a rămas o clipă privindu-l în față, apoi s-a uitat și ea în fundul pălăriei. Inman s-a redresat, temîndu-se că arăta ca un ogar la gura unei vizuini de marmote.

Și-a mutat din nou privirea spre Ada, iar ea și-a întors palmele în sus și a ridicat o sprînceană, întrebător.

— Îți dau voie să-ți pui pălăria pe cap și să spui ceva, i-a zis.

— Doar că ați fost subiectul unor diverse speculații, i-a declarat Inman.

— Adică mare ispravă dac-ar fi să-mi vorbești?

— Nu.

— Atunci ca o provocare venită de la grupul de neghiobi de acolo, din colț?

— Nici vorbă.

— Mă rog, atunci găsește dumneata o definiție a situației.

— Ca o încercare de a strînge în mînă țepii învelișului de castană, cel puțin așa arată pînă acum.

Ada a zîmbit și a dat din cap. Pe urmă a adăugat:

— Spune-mi un lucru. Mai înainte, o femeie a făcut comentarii asupra vremii. Și a zis că vremea asta-i bună de omorît oile. M-am întrebat ce a vrut să dea de înțeles și vorbele nu-mi ies din minte. Voia să spună că-i o vreme nimerită pentru tăierea oilor sau că vremea asta-i suficientă ca să le omoare fără nici o altă intervenție, poate înecîndu-le sau îmbolnăvindu-le de pneumonie?

— Prima variantă, a explicat Inman.

— Bine, atunci îți mulțumesc. Mi-ai fost de folos.

Ada s-a răsucit pe călcîie și s-a apropiat de tatăl ei. Inman a urmărit-o cum a atins brațul lui Monroe și i-a șoptit ceva, după care amîndoi s-au îndreptat spre cabrioletă, s-au urcat în ea, și au pornit, pierzîndu-se pe potecă, printre gardurile vii acoperite cu rugi de mure.

Mai tîrziu, spre seară, Inman a ieșit din pădurricea de pini și s-a pomenit rătăcind pe malul unui rîu imens, umflat. Soarele atîrna la orizont, pe malul celălalt, și în văzduh plutea o ceață subțire, astfel încît totul părea estompat de o lumină gălbuie, fantomatică. Se vede că în partea de sus a rîului plouase puternic, apa se bulbucase și se revărsase peste mal; era prea adîncă și prea năvalnică să poți înota, chiar dacă Inman ar fi fost un bun înotător. Sperînd că o să dea peste un pod nepăzit sau peste o punte de lemn, urcă de-a lungul malului, pe o cărare îngustă care se strecura între neprietenoasa pădure de pini din dreapta și rîul nervos din stînga.

Era o regiune împuțită, șes plat, cu excepția unor hîrtoape și șanțuri săpate adînc în pămîntul roșu, lutos. Pretutindeni pini piperniciți. Pe vremuri, crescuseră pe acolo și arbori mai acătării, dar fuseseră tăiați și singura mărturie a existenței lor era acum cîte un ciot de trunchi, mare cît o masă de sufragerie. O iederă otrăvitoare se întindea în ghirlande groase prin pădure, cît vedeai cu ochii. Se cățăra pe pini și se insinua printre ramuri. Ăcele de pin căzute se agățau în cîrceii de iederă încîlciți care înfășurau contururile trunchiurilor și ale crengilor, alcătuind forme noi, compacte, astfel încît copacii păreau niște jivine verzi sau sure izbucnite de-a dreptul din pămînt.

Pădurea apărea ca un loc bolnăvicios și primejdios. Îi aducea în gînd o amintire din timpul luptelor de-a lungul coastei, cînd un om i-a arătat o plantă micuță, ciudată și fîroasă, care creștea în mlaștini. Era o plantă carnivoră și au hrănit-o cu

bucățele de zgîrci de pe un os. Dacă-ți țineai vîrful degetului lîngă ceea ce putea fi socotit gura plantei, îl înhăța. Ei bine, pădurile astea de șes nu erau departe de a-și însuși aceeași șmecherie, dar la o scară mai mare.

Inman nu voia decît să scape din locul ăsta, dar rîul i se întindea în față în toată lărgimea lui, un obstacol maroniu ca un căcat. În ce privește aspectul lichid, semăna mai curînd cu melasa cînd se îngroașă, decît cu apa. N-ar fi dorit să se deprindă vreodată cu o asemenea structură de ape. Nu se potrivea deloc cu imaginea lui despre un rîu. Acolo de unde venea el, cuvîntul *rîu* îți evoca stînci și mușchi și susur de apă cristalină, prăvălindu-se repede sub atracția gravitației. Pe acolo, nici un rîu nu era atît de lat încît să nu poți arunca o scîndură între maluri, și cînd priveai în el îi deslușeai albia.

Dar rigola asta imensă era o pată care murdărea peisajul. Cu excepția unor depuneri gălbui din jurul unor buturugi unde apa se înspuma, rîul era opac și amorf ca o fișie de tablă vopsită în cafeniu, împuțit ca latrina din curtea casei.

Inman înainta prin acest ținut, afurisindu-i fiecare trăsătură. Cum de putuse gîndi vreodată că asta-i țara lui și că merită să lupți pentru ea? Rodul ignoranței. Singurul lucru pe care-l socotea acum demn să lupți pentru el era dreptul de a trăi nestingherit, nefrustrat, undeva în partea de vest a bazinului de acumulare a apei din Pigeon River, sus în Cold Mountain, lîngă izvorul Scapecat Branch.

Se gîndea la locul lui de baștină, la păduri, la aerul pur și răcoros în toate anotimpurile. Plopi tulipieri cu tulpini atît de groase încît îți evocau locomotivele plasate în coada trenului. Se gîndea să ajungă acasă și să-și clădească o cabană pe Cold Mountain, la asemenea înălțime încît nimeni în afară de șoimii de noapte care zboară toamna printre nori să nu-i poată auzi strigătul de jale.

Pentru o viață atît de liniștită nici n-ai nevoie de urechi. Și dacă Ada va voi să vină alături de el, atunci ar mai putea exista speranță – o speranță atît de îndepărtată încît nici n-o putea întrezări – că, odată cu timpul, deznădejdea lui s-ar toci, s-ar rări și s-ar împuțina, pînă cînd aproape că s-ar volatiliza.

Dar cu toată convingerea pe care o nutrea că, dacă te gîndești cu perseverență la un anumit lucru, îl poți determina să se realizeze, acest din urmă vis al lui nu prindea formă, oricît se străduia. Licărul de speranță de care se agăța nu era mai luminos decît dacă cineva ar fi aprins o lumînare în vîrf de munte, lăsîndu-l să-și găsească drumul în raza ei.

Și-a continuat mersul și, în curînd, a început să se lase noaptea, cu un corn de lună strălucind printre zdrențe de nori. A ajuns la un drum care sfîrșea la rîu; pe o pancartă înfiptă la marginea apei scria: „Feribot, 5 dolari. Strigați tare".

Un odgon gros, legat de un stîlp puternic, se întindea peste apă și dispărea în ea. Cablul apărea din nou pe malul celălalt, legat de un alt stîlp. Dincolo de debarcader, Inman a zărit o casă ridicată pe pari, deasupra indicatorului de înălțime a apei. O fereastră era luminată și pe coș se despletea o șuviță de fum.

Inman a strigat, și pe dată a apărut pe prispa casei o siluetă care i-a făcut semn, apoi a intrat din nou. În scurt timp a reapărut din spatele casei, trăgînd o luntre legată cu o funie. Luntrașul a împins-o în apă, s-a urcat în ea și a început să vîslească vîrtos, în amonte, în apa lenească de lîngă țărm. Curentul era totuși puternic, și omul, îndoit din mijloc, trudea cu vîsla, părînd să nu urmărească altceva decît să țină luntrea în mișcare. Apoi a răsucit luntrea, și-a îndreptat spinarea și s-a lăsat în voia curentului, care-l tîra în jos, către malul de răsărit, scutindu-l de orice efort. Abia de atingea apa cu rama, ca să orienteze direcția. Luntrea era

veche, cu lemnul albit de soare, astfel încît, atunci cînd luna s-a ivit dintre nori, carcasa greoaie, rudimentară, strălucea în apa neagră de parc-ar fi fost din cositor.

Cînd barca s-a apropiat de țărmul unde aștepta Inman, acesta a văzut că luntrașul era o fată cu obraji bucălați ca două mere, cu păr negru și o piele smeadă ce sugera sînge indian în urmă cu o generație sau două. Purta o rochie de stofă țesută în casă, care, în lumina tulbure, părea galbenă. Avea mîini mari, puternice, iar mușchii antebrațelor i se încordau sub piele la fiecare lopătare. Părul negru îi cădea pe umeri. Cînd s-a apropiat, Inman a auzit că fluiera o melodie. Ajunsă la mal, a coborît din luntre, desculță în apa nămoloasă, și a tras cu funia prora pînă pe țărm. Inman a scos din buzunar o bancnotă de cinci dolari și i-a întins-o. Fata nu a luat-o, ci s-a mulțumit să-i arunce o privire scurtă.

— Pentru cinci dolari n-aș da nici măcar un polonic din apa rîului unui om însetat, darămite să l trec pe malul celălalt.

— Dar pe firmă scrie că traversarea cu feribotul e cinci dolari.

— Și asta ți se pare dumitale un feribot?

— Traversează rîul sau nu?

— Cînd e acasă tata. El are o barcă plată în care încape și o căruță cu cai. O trage pe cablu. Dar cînd vine apa mare nu mai poate. S-a dus să vîneze, așteptînd ca apa să scadă. Pînă atunci, eu cer tot ce îmi poate da cine vrea să treacă, pentru că am cîștigat o piele de vită și vreau să-mi fac din ea o șa. Și după ce-mi fac șaua, încep să strîng bani pentru un cal, și după ce-mi iau calul, pun șaua pe el, întorc spatele la rîul ăsta și-mi iau tălpășița.

— Cum dracu' se numește pacostea asta? a întrebat-o Inman.

— Cum așa, ăsta-i marele Cape Fear River.

— Și cît îmi ceri ca să mă traversezi dincolo?

— Cincizeci de dolari.

— Să zicem douăzeci.

— Treacă de la mine.

Înainte de-a urca în barcă, Inman a văzut pe suprafața apei, la vreo zece metri de țărm, niște bule mari, unsuroase. Se spărgeau strălucind în clarul de lună și se deplasau în direcția contrară curentului, în amonte, în ritmul mersului unui om. Era o noapte liniștită, fără vînt, și nu se auzeau alte sunete decît clipocitul apei și țiuitul gîngăniilor în copaci.

— Vezi bășicile astea? a întrebat-o pe fată.

— Da.

— De unde vin?

— Greu de spus, din fundul rîului.

Oglinda apei se spărgea în clăbuci mari, persistenți, iscați parcă de răsuflarea unei vaci care s-ar fi înecat în valuri. Inman și fata priveau cum bășicile urcau treptat în susul rîului, dizolvîndu-se în întuneric cînd luna se camufla pe după un paravan de nori.

— Poate că-i vreun pește de pradă care scormonește mîlul după hrană, și-a dat fata cu părerea. Unii din ăștia sînt în stare să înfulece și un vultur pitic. Am văzut odată unul mare cît un mistreț. Zăcea mort pe un banc de nisip. Și avea niște mustăți cît șerpii negri.

„Trebuie că așa arată vietățile care-și duc traiul în rîul ăsta", și-a spus Inman. Pești monstruoși, gelatinoși, cu carne fleșcăită ca osînza. Și s-a gîndit iar la contrastul dintre creaturile astea și păstrăvii din partea de sus a rîului Pigeon, unde apa izvora din Cold Mountain. Nu erau mai mari decît o palmă de om. Dar strălucitori și duri ca niște așchii de argint.

Inman și-a trîntit catrafusele în barcă, pe urmă s-a așezat la proră. Fata s-a instalat în spatele lui, spintecînd apa cu lopata, vîslind cu o mînă sigură și puternică și ținînd linia dreaptă prin faptul că bătea în coada valului și nu lopăta lateral. Plescăitul vîslei înăbușea chiar și bîzîitul insectelor.

Fata plesnea apa cu forță, și străbătuseră o bună distanță de la debarcader, profitînd de cursul mai lent din preajma țărmului. Pe urmă s-a întors și s-a oprit din vîslit, împlîntînd lopata în apă în chip de cîrmă. Se bizuia pe curent să-i mîne spre mijlocul rîului. Cu luna pitită în nori, întreg cuprinsul de la mal părea să fi pierit, și pluteau orbește într-o lume neagră ca interiorul pîntecelui unei vaci. În tăcerea care domnea se deslușea zvon de glasuri, răzbind peste apă, dinspre debarcaderul de pe malul de răsărit. Putea fi oricine. Inman se îndoia că oamenii din sat erau atît de înverșunați, încît să-l urmărească pînă aici.

Totuși, a întors capul și i-a șoptit fetei:

— E mai bine să nu fim văzuți.

Dar în clipa aceea a ridicat ochii și a văzut o rază de lună străpungînd norii. În scurt timp, iată luna dezgolită toată în fereastra cerului. Lemnul albit al luntrii scînteia pe apa neagră ca o baliză.

S-a auzit întîi un rîcîit ca de unghii zgîriind o catifea reiată, apoi o bătaie surdă. Urmată de pîrîitul unei arme de foc.

„Pușca Whitworth", și-a spus Inman.

În carcasa bărcii s-a ivit o gaură, apa căcănie s-a repezit în luntre, în ritmul în care se pișă vaca. Inman a scrutat malul și a văzut vreo șase inși care se foiau în lumina lunii. Cîțiva au început să tragă cu pistoalele, dar acestea nu puteau acoperi distanța. Omul cu pușca o întorsese în sus și-i îndesa o nouă încărcătură. Inman nu-și putea închipui altceva decît că indivizii ăștia transformaseră în mintea lor seara într-o vînătoare de vrăjitoare, într-un divertisment, un sport; altminteri s-ar fi întors de mult la casele lor.

Fata a înțeles pe dată situația, s-a trîntit cu toată greutatea făcînd barca să se clatine, să se unde, și în felul ăsta să-și întunece strălucirea. Inman și-a smuls o manșetă de la cămașă și tocmai astupa gaura din carcasă cînd un al doilea glonț a lovit partea laterală, desprinzînd o bucată de lemn

mare cît palma. Rîul a năvălit în barcă, gata s-o umple de apă.

— N-avem de ales decît să sărim în rîu, a spus fata.

Inman a crezut că îi propune să înoate pînă la țărm. Cum nu se trăgea dintr-o regiune cu ape adînci, se îndoia de capacitatea lui de a înota pe o distanță atît de mare. Dar fata sugera să coboare în apă și să se țină de luntre, adăpostindu-se în spatele ei. Inman și-a împachetat lucrurile în pînza cerată și a legat bocceaua cît a putut de strîns, pentru eventualitatea că barca s-ar scufunda. Pe urmă, el și fata s-au aruncat în rîu și s-au lăsat duși de curent, care i-a purtat în sus și i-a rotit în jos.

Deși suprafața rîului era netedă ca oglinda și apa părea nu să curgă, ci să se scurgă, rîul umflat bubuia ca un jgheab de moară. Luntrea, parțial umplută cu apă, plutea pe jumătate scufundată, doar cu pupa la suprafață. Inman înghițise apă și scuipa întruna, pînă cînd din gîtul lui n-a mai ieșit decît o spumă albă, tot încercînd să-și limpezească gura de rîul puturos. În viața lui nu gustase o apă mai scîrboasă.

Luna ba intra, ba ieșea din nori, și cînd răspîndea suficientă lumină, gloanțele din pușca Whitworth izbeau barca sau pocneau apa, săltînd și bolborosind la suprafață. Inman și fata dădeau din picioare, încercînd să cîrmească barca răsturnată spre țărmul dinspre apus, dar luntrea greoaie părea să se încăpățîneze să nu le facă pe plac. Pînă la urmă s-au lăsat păgubași și s-au lăsat în voia curentului, plutind doar cu fața la suprafață. Nu puteau face altceva decît să aștepte ivirea unei cotituri a rîului și să spere că soarta o să se mai schimbe și în favoarea lor. Văzut din interior, rîul părea și mai larg decît arăta de pe țărm. Uscatul împuțit, care îl mărginea de o parte și de alta, se năluca vag și amenințător în clarul de lună. Inman spera că nu o să i se imprime în minte și

nu o să-i afecteze gîndirea, atît de respingătoare îi apăreau contururile din jur.

Chiar și din apele rîului auzea bîzîitul neîntrerupt al gîngăniilor din iedera otrăvitoare. Avea senzația că plutește într-un vid împrejmuit de o junglă neagră de plante veninoase. Din clipă în clipă se aștepta să se ivească botul mustăcios al monstruosului pește de pradă și să-l înfulece. Toată viața lui s-ar fi redus la excrementele unui pește de pradă din troaca hulpavă a unui rîu.

Plutea gîndindu-se cît de mult i-ar plăcea să mîngîie lumea așa cum era ea, și se mîndrea cu prilejurile cînd dăduse dovadă de asemenea simțăminte, din moment ce atitudinea opusă îi era atît de la îndemînă. Ura nu-ți solicită alt efort decît să privești în jur. Recunoștea că era o slăbiciune din partea lui să se lase pradă unei stări de spirit în care tot ce-l înconjura ar fi trebuit să facă sluj în fața lui, pentru a i se părea satisfăcător. Dar știa bine că existau locuri unde satisfacția ar fi fost un sentiment permanent. Cold Mountain: Scapecat Branch. Primul obstacol în drumul care l-ar fi dus acolo era însă o sută de metri de rîu puturos.

După un timp, luna s-a lăsat din nou obturată de nori, și cei doi s-au pomenit tîrîți pe lîngă debarcader, iar Inman i-a auzit pe oameni vorbind, la fel de clar de parcă s-ar fi găsit în mijlocul lor. Unul dintre ei, evident posesorul puștii Whitworth, spunea:

— Dacă era zi, îi retezam urechile de pe cap cu chestia asta.

Mai tîrziu, luna și-a făcut din nou apariția. Inman s-a înălțat în apă și s-a uitat dincolo de luntre. Departe, la debarcader, se vedeau siluete mici, nedeslușite, agitîndu-și brațele și săltînd în sus și-n jos în furia lor turbată. La un moment dat, siluetele s-au retras și Inman a gîndit că ar dori să vadă multe lucruri dînd înapoi în felul ăsta și micșorîndu-se întruna, pînă se făceau nevăzute. Cea mai concretă dovadă a existenței lor era licărul cîte unui glonț răzleț la scurt interval după pocnetul

puștii cu țeavă lungă. Ca fulgerul și tunetul, și-a spus Inman. A petrecut un timp numărînd secundele care interveneau între țîșnirea plumbului și bubuitura surdă. Nu-și aducea aminte în cel fel puteai calcula pe baza lor distanța la care se afla trăgătorul. Și nici nu știa dacă în cazul de față se aplica același principiu.

Ceva mai încolo, rîul i-a împins într-o cotitură de unde nu se mai vedea debarcaderul. Acum cînd puteau trece în siguranță de partea cealaltă a luntrii, au reușit s-o deplaseze cu picioarele și, după scurt timp, i-au dat brînci spre uscat. Latura cealaltă a bărcii era găurită și ferfenițită dincolo de orice posibilitate de reparare, așa încît au lăsat-o să se bălăcească în apa scăzută de la mal, iar ei doi au pornit pe jos, în susul rîului.

Cînd au ajuns la căsuță, Inman i-a dat fetei mai mulți bani, ca despăgubire pentru bătrîna luntre, iar ea l-a învățat cum să găsească drumul spre vest.

— Cîteva mile mai încolo, rîul ăsta se bifurcă în Haw și Deep. Deep e brațul din stînga și trebuie să ții firul apei, pentru că curge spre vest.

Inman a străbătut drumul pînă la bifurcație și acolo s-a vîrît într-un desiș, pitindu-se bine. Nu îndrăznea să aprindă un foc ca să-și facă un terci de mălai, așa încît s-a hrănit cu un măr verde, căzut dintr-un pom și cules de pe drum, cu brînză și cu biscuiți uscați, care se impregnaseră de gustul rîului Cape Fear. Și-a încropit un culcuș din frunze veștede, atît cît să-l ferească de glia jilavă, s-a întins și a dormit timp de trei ceasuri. S-a trezit împuns de junghiuri și cu fața zgîriată în urma luptei. Palmele și brațele i se bășicaseră de la iedera otrăvitoare prin care își croise drum în pădure. Și-a pipăit gîtul, și a dat de sînge proaspăt, scurs din crusta care se rupsese și supurase din pricina efortului cînd îi bumbăcise pe cei trei, sau din pricina îndelungii muieri în rîu. Și-a luat catrafusele și a pornit din nou la drum.

Numai verbe, și toate obositoare

Înțelegerea stabilită în acea primă dimineață între Ada și Ruby prevedea următoarele: Ruby se va muta la ea și o va învăța pe Ada cum se conduce o fermă. Cheltuielile presupuse de persoana ei erau minime. Vor lua masa împreună, dar lui Ruby nu-i surîdea ideea de a locui împreună cu cineva, așa încît a hotărît să se instaleze în vechea cabană de vînătoare. După ce s-au delectat la prima cină cu supă de cocoș cu găluște, Ruby s-a dus acasă și și-a împachetat într-o pătură tot ce merita să ia. A strîns bine capetele boccelei, și-a trîntit-o pe umăr și a pornit spre Black Cove, fără să arunce măcar o privire îndărăt.

Cele două femei și-au petrecut împreună primele cîteva zile, alcătuind un inventar al locului, notînd tot ceea ce trebuia făcut și ordinea priorităților. Străbăteau ferma în lung și-n lat, Ruby măsurînd totul cu atenție, evaluînd și vorbind mîrunt. Lucrul cel mai urgent, a decretat ea, era plantarea unei grădini de zarzavat de iarnă. Ada o urma pretutindeni, notînd totul în carnetul care, pînă atunci, adăpostise doar frînturile ei de poezie, meditațiile ei asupra vieții și întîmplările zilei. Acum, notele sunau astfel:

Ce trebuie făcut de urgență: plantarea unei grădini de legume pentru sezonul rece – napi, ceapă, varză, salată, verdețuri.

Avem sămînță de varză?

Ce trebuie făcut în scurt timp: de cîrpit cu șindrilă acoperișul șurii; avem un ciocan și un cuțit de despicat lemnul?

De cumpărat oale de lut pentru conservele de roșii și fasole.

De strîns iarbă ca să facem boțuri pentru cal.

Și așa mai departe. Atîtea de făcut, pentru că Ruby intenționa să ceară fiecărei palme de pămînt să-și împlinească datoria. Iarba de pe pășuni nu fusese cosită destul de des și era în pericol să fie năpădită de laptele-cucului, de rugină și de coada-șoricelului, dar putea fi încă salvată. Cotețele arătau bine, dar populația de pui era sărăcăcioasă. Pivnița pentru rădăcinoase era, după părerea ei, prea puțin adîncă și exista pericolul ca, într-o iarnă rece, cartofii să înghețe, dacă nu săpau podeaua mai adînc. O colonie de lăstuni n-ar strica, ar ține la distanță ciorile, dacă ar putea să se stabilească în grădină, pe magazia de dovleci.

Recomandările lui Ruby se extindeau în toate direcțiile și păreau să nu mai aibă sfîrșit. Avea idei și în ce privește un plan de rotație a culturilor, precum și un proiect de construire a unei măcinători, folosind forța apei pîrîului, astfel încît să-și poată măcina singure recolta de grîu, furnizîndu-și făina și tărîțele, fără să-i mai dea morarului zeciuiala. Într-o seară, înainte de a porni pe întuneric către cabană, ultimele ei cuvinte au fost:

— Ar trebui să ne luăm niște bibilici. Nu că m-aș da în vînt să mănînc ouăle lor prăjite, dar pot fi folosite la copt. Dar chiar lăsînd la o parte ouăle, e bine să ai bibilici în jur și pot fi folositoare în nenumărate chipuri. Sînt buni cîini de pază, cît ai zice pește o să-ți despăducheze de paraziți un strat de fasole. Și e o plăcere să le vezi prin curte.

A doua zi dimineață, primele ei cuvinte au fost:

— Porci. Aveți ceva porci liberi, prin pădure?

— Nu, a răspuns Ada. Întotdeauna obișnuiam să cumpărăm șunca.

— Un porc îți oferă mult mai mult decît două jamboane. De pildă, slănina. Și o să avem nevoie de multă slănină.

În pofida ușurătății lui Monroe în ce privește administrarea fermei, Ada a constatat că existau mult mai multe lucruri care puteau fi valorificate decît ar fi crezut ea. Într-una dintre explorările lor, Ruby s-a declarat încîntată de întinsa livadă de meri. Pomii fuseseră plantați de familia Black și abia acum începeau să dea primele semne de neglijare. Deși nu fuseseră curățați de uscături, merii erau încărcați de fructe gata să se coacă.

— În octombrie, o să putem lua pe merele astea destul cît să ne mai ușureze iarna.

A făcut o pauză de gîndire, după care a întrebat:

— N-aveți o presă, nu-i așa?

Și cînd Ada i-a răspuns că s-ar putea să aibă, Ruby a chiuit de bucurie:

— Cidrul tare valorează mult mai mult decît merele. Nu avem decît să-l preparăm.

Ruby era mulțumită și de peticul cultivat cu tutun. Primăvara trecută, Monroe îi îngăduise angajatului să-și planteze un petic de tutun pentru propria-i folosință. Deși fuseseră neglijate o vară întreagă, plantele crescuseră surprinzător de înalte și de frunzoase, și nu erau atacate de viermi, deși erau invadate de buruieni și în mare nevoie a li se tăia vîrfurile și a li se scoate lăstarii. Ruby era de părere că plantele se dezvoltaseră atît de frumos, în ciuda neglijării, pentru că fuseseră, probabil, sădite în concordanță cu semnele. A făcut socoteala că, cu un dram de noroc, ar putea obține o recoltă frumușică de tutun, și dacă îngrijeau frunzele și le muiau în apă cu sorg și le învălătuceau în foi de mestecat, puteau să obțină în schimbul lor semințe și sare și drojdie de bere și alte lucruri pe care nu le produceau ele.

Schimbul în natură o preocupa serios pe Ada pentru că nu-l înțelegea și se pomenise complet nepregătită în ce privește economia financiară. În

spiritul încrederii și onestității dintre parteneri. Ada o informase pe Ruby asupra finanțelor ei atît de precare. Cînd i-a comunicat că nu puteau dispune decît de foarte puțini bani, Ruby i-a replicat:

— În viața mea n-am avut în mînă mai mult de un dolar.

Ada a înțeles că, în timp ce ea era atît de frămîntată din pricina lipsei de bani, Ruby considera că se pot descurca la fel de bine și fără ei. Ruby trăise întotdeauna de azi pe mîine și banii îi stîrniseră îndoieli, chiar și în vremurile cele mai bune, mai cu seamă cînd îi punea în contrast, în mintea ei, cu soliditatea vînatului, a culesului, a plantării și a strîngerii recoltei. În prezent, starea de lucruri depășise chiar și cele mai îndoielnice păreri ale lui Ruby. Banii se devalorizaseră în asemenea hal, încît orice cumpărătură devenea o problemă. La primul drum pe care cele două femei îl făcuseră împreună la oraș, au rămas înmărmurite cînd au trebuit să dea cincisprezece dolari pe o jumătate de kilogram de sodă, cinci dolari pe o testea de ace și zece pe un top de hîrtie de scris. Dacă ar fi avut mijloacele de cumpărat, un cupon de stofă le-ar fi costat cincizeci de dolari. Ruby i-a atras Adei atenția că îmbrăcămintea nu le-ar costa nici un ban dacă ar avea oi și le-ar tunde, ar da lîna la darac, ar toarce-o, ar depăna-o, ar vopsi-o și și-ar țese singure rochiile și rufăria de corp. Dar pentru Ada, fiecare pas din procesul pe care îl schițase Ruby cu atîta dezinvoltură însemna zile întregi de trudă grea, după care s-ar alege cu cîțiva metri de țesătură grosolană, ca pînza de sac. Banii ușurează negrăit de mult lucrurile.

Însă chiar dacă ar fi avut bani, negustorii nu-i voiau, pentru că valoarea acestora ar fi scăzut înainte de a-i fi putut cheltui. Sentimentul general era că bancnotele trebuie cheltuite cît se poate de repede, altminteri nu valorează mai mult decît greutatea lor în hîrtie. Trocul era mult mai sigur. Lucru pe care Ruby îl înțelegea perfect. Avea în cap

o sumedenie de idei prin care ar fi putut face ca Black Cove să răspundă tuturor nevoilor lor.

Ruby ticluise un plan pe termen scurt. I l-a înfățișat Adei sub forma unei alegeri pe care aceasta urma s-o facă. Existau două obiecte care, în inventarul lor, fuseseră marcate ca valoroase, transportabile și neesențiale: cabrioleta și pianul. Era convinsă că ar putea negocia unul din acestea două în schimbul a aproape tot ce le trebuia ca să treacă iarna cu bine. Ada a chibzuit și a cîntărit în minte timp de două zile. La un moment dat a spus:

— Ar fi mai mare păcatul să folosim juganul ăla păg la trasul plugului.

— Asta o s-o facă oricum, i-a răspuns Ruby. Trebuie și el să-și cîștige pîinea, ca noi toți.

Pînă la urmă, Ada s-a surprins și pe ea însăși alegînd să se despartă de pian. Ca să fim drepți, nu cînta ea cu prea multă măiestrie, de la bun început fusese ideea lui Monroe s-o pună să învețe pianul. Pentru el acest lucru însemnase atît de mult, încît angajase un profesor care să locuiască în casa lor, un omuleț scund, pe nume Tip Benson, care nicăieri nu-și putuse menține slujba pentru că se îndrăgostise de elevele lui. Nici Ada nu a făcut excepție. Avea pe atunci cincisprezece ani și, într-o după-amiază, în timp ce încerca să descifreze un pasaj greu din Bach, Benson a căzut în genunchi lîngă taburetul pianului, i-a tras mîinile de pe clape și și-a lipit dosul palmelor ei de obrajii lui sferici. Era un tînăr grăsuliu, de vreo douăzeci și patru de ani, cu niște degete extraordinar de lungi pentru statura lui îndesată. Și-a apăsat buzele roșii, țuguiate, pe dosul palmelor Adei și i le-a sărutat febril. O altă fată de vîrsta ei l-ar fi jucat un timp pe degete, profitînd de ocazie, dar Ada s-a scuzat, s-a dus glonț la Monroe și i-a povestit toată tărășenia. Pînă la ora unsprezece, Benson a trebuit să-și facă bagajele și să plece. Imediat, Monroe a angajat o profesoară de pian, o fată bătrînă cu haine care miroseau a naftalină și a subsuori.

Unul dintre motivele pentru care Ada a ales să dea pianul la schimb era că, de acum înainte, în viața ei va exista prea puțin loc pentru artă și acest puțin loc putea fi ocupat de desen. Ustensilele simple, creionul și hîrtia, vor răspunde necesităților ei în domeniul artei.

Vedea toate motivele de a se despărți de pian. Dar nu-i erau clare motivele care pledaseră pentru păstrarea cabrioletei. Unul dintre ele se datora faptului că trăsurica îi aparținuse lui Monroe, dar nu aceasta părea să fie rațiunea principală. Își spunea că ceea ce o determinase s-o păstreze era mobilitatea cabrioletei. Făgăduința cuprinsă în roțile ei înalte că, dacă lucrurile vor lua o întorsătură rea, n-avea decît să se urce în trăsurică și să plece. Să procedeze ca familia Black, și anume să-și spună că nu există povară atît de grea încît să nu poată fi eludată, că nu există viață eșuată care să nu poată fi îndreptată dacă iei drumul în piept.

După ce Ada și-a făcut cunoscută hotărîrea, Ruby nu a mai stat pe gînduri. Știa ea cine are prisos de animale și de produse și deci va accepta un schimb favorabil. De astă dată a făcut tîrgul cu bătrînul Jones de la East Fork. Nevastă-sa rîvnea de mult la pian și, cunoscînd acest lucru, Ruby s-a tocmit cu frenezie. Pînă la urmă, Jones a fost convins să dea în schimbul pianului o scroafă bălțată, un purcel și cincizeci de kilograme de tărîțe de grîu. Și Ruby – gîndindu-se că lîna era atît de folositoare, și că stofele se scumpiseră în asemenea hal – a socotit că n-ar strica să mai ia pe deasupra și cîteva oițe de munte, nu mai mari decît un cîine de talie mijlocie. Și un car cu varză. Și o șuncă și cinci kilograme de jambon de la primul porc pe care avea să-l taie Jones în noiembrie.

Cîteva zile mai tîrziu, Ruby a mînat porcii și oițele, dintre care două erau negre, acasă la Black Cove. După aceea i-a împrăștiat pe clinele povîrnite ale Cold Mountain, să-și poarte singuri de grijă peste iarnă și să se hrănească cu tot jirul pe care-l

puteau găsi și care exista din belșug. Dar înainte de a le da drumul, a luat un cuțit și a însemnat fiecare animal cu cîte o tăietură și două crestături la urechea stîngă, așa că animalele s-au risipit pe munte cu urechile însîngerate, guițînd și behăind.

Într-o după-amiază tîrzie, bătrînul Jones a venit cu un car și cu încă un bătrîn ca să încarce pianul. Amîndoi s-au proțăpit în camera de zi, zgîindu-se la instrument. Al doilea bătrîn a zis:

— Nu sînt sigur dacă-l putem ridica.

Și Bătrînul Jones a ripostat:

— Noi sîntem în cîștig; trebuie să-l ridicăm.

În cele din urmă l-au cocoțat în car și l-au legat zdravăn cu funii pentru că pianul era mai lung decît podeaua carului și atîrna afară.

Ada ședea pe verandă și urmărea plecarea pianului. Se hurduca pe drum, carul fără arcuri săltînd și scuturîndu-se la fiecare hîrtoapă și peste fiecare bolovan, astfel încît pianul își zdrăngănea propriul cîntec de adio, alarmant și discordant. Ada nu era cuprinsă de prea mari regrete, dar în timp ce privea pianul îndepărtîndu-se, și-a adus aminte de o petrecere pe care o dăduse Monroe cu patru zile înainte de Crăciun, în ultima iarnă dinainte de război.

* * *

Scaunele din salon fuseseră împinse la perete ca să se creeze spațiu de dans, și cei care se pricepeau să cînte la pian se întreceau pe rînd să bată clapele, însăilînd colinde de Crăciun și valsuri și melodii sentimentale de salon. Pe masa din sufragerie erau etalate mici sandvișuri cu șuncă, prăjituri, pîine de secară și plăcinte cu carne, precum și o cană mare cu ceai parfumat cu portocale, scorțișoară și cuișoare. Monroe stîrnise un ușor scandal servind și șampanie, dat fiind că în adunare nu se găsea nici un baptist. Lămpile de kerosen, cu apărătoare de sticlă bombată, erau aprinse cu

toatele și oamenii se minunau de gîturile apărătoarelor, ondulate la margine ca petalele unui boboc gata să se deschidă; pe atunci erau mare noutate. Totuși, Sally Swanger și-a exprimat temerea că ar putea să facă explozie și a comentat că răspîndeau o lumină prea orbitoare și că, pentru ochii ei bătrîni, lumina lumînărilor sau a focului din cămin era mult mai potrivită.

La începutul serii oamenii se strînseseră în mici grupuri, după afinități, și acum cleveteau. Ada ședea cu doamnele, dar atenția ei se dispersa în toate colțurile încăperii. Șase bătrîni își trăseseră scaunele lîngă foc, discutau despre criza Congresului care părea inevitabilă și sorbeau din paharele înalte de șampanie, ținîndu-le în lumina lămpii pentru a studia bășicuțele.

— Dacă se ajunge la război, Unioniștii or să ne facă harcea-parcea, s-a pronunțat Esco.

Cînd cei din grup au protestat vehement, Esco s-a uitat în paharul lui și a adăugat:

— Dacă altădată un om ar fi făcut o băutură ca asta, cu mărgeluțe în ea, ar fi fost socotit nebun.

Ada acorda o vagă atenție și tinerilor, fiii respectabili ai membrilor congregației. Se grupaseră într-un colț al salonului și vorbeau cu glas tare. Mulți dintre ei disprețuiau șampania și beau, oarecum pe furiș, din sticluțele de buzunar, pline cu rachiu de grîu. Hob Mars, ale cărui avansuri fuseseră de curînd primite cu mare răceală de Ada, a povestit, de parcă se adresa întregii încăperi, că de o săptămînă încoace sărbătorea, seară de seară, nașterea Mîntuitorului. Pretindea că atunci cînd pleca de la petrecerile plicticoase care se terminau înainte de ivirea zorilor, își lumina drumul cu focuri de pistol. A tras o dușcă din sticluța de buzunar a altuia din grup, și-a șters gura cu dosul palmei, s-a uitat la sticlă și și-a frecat din nou buzele.

— Asta te trăsnește, a comentat în gura mare și a înapoiat sticla.

Femeile de vîrste amestecate ocupau un alt colț al salonului. Sally Swanger purta o pereche de pantofi noi și aștepta complimente, ținîndu-și picioarele întinse în față, ca o păpușă cu membre țepene. O femeie în vîrstă depăna o poveste dezlînată despre căsătoria eșuată a fiicei ei. La stăruințele soțului, fiica ei acceptase să împartă locuința cu o familie de cîini de vînătoare care, cînd nu goneau după ratoni, zăceau tot timpul în bucătărie. Femeia povestea că se ferea să-și viziteze fiica, pentru că oricînd puteai găsi în sos un fir de blană de cîine. Mai povestea că, timp de cîțiva ani, fiica ei produsese bebeluș după bebeluș și, contrar dorinței ei sălbatice, de pe cînd era fată, de a se mărita, acum privea căsătoria într-o lumină foarte mohorîtă. Pentru ea mărițișul se reducea la a șterge plozii la popou. Celelalte femei au rîs, dar Ada a simțit o clipă că se înăbușă.

Mai tîrziu, grupurile s-au amestecat, unii au început să cînte din gură, acompaniați de cei de la pian, și cîțiva tineri s-au lansat în dans. Ada și-a luat și ea rîndul la pian, dar nu se putea concentra asupra muzicii. A cîntat cîteva valsuri, pe urmă a renunțat și l-a privit amuzată pe Esco ridicîndu-se el, fără alt acompaniament decît o melodie fluierată de el, pornind să bată un fel de step, de unul singur, în timp ce ochii îi sticleau și capul i se bîțîia de parcă atîrna de o sfoară.

Pe măsură ce seara înainta, Ada și-a dat seama că băuse mai multe pahare de șampanie decît ar fi fost prudent. Își simțea fața lipicioasă și gîtul îi transpirase sub rujuletul gulerului înalt al rochiei de catifea verde. Avea senzația că i se umflase nasul, l-a încleștat între degetul mare și arătător ca să-i verifice grosimea, după care s-a privit în oglinda din hol și a rămas mirată văzîndu-l normal.

Sally Swanger, aflată și ea, după toate aparențele, sub impulsul șampaniei lui Monroe, a tras-o la un moment dat pe Ada deoparte și i-a șoptit la ureche:

— Tocmai a sosit tînărul Inman. Aș face bine să-mi țin gura, dar cred că ar trebui să te măriți cu el. Ați avea împreună o liotă de bebeluși drăguți cu ochi căprui.

Ada a rămas uluită de asemenea comentariu și, roșind violent, a fugit la bucătărie să-și revină.

Dar acolo, spre sporita ei tulburare, a dat peste Inman, stînd singur în fața sobei. Sosise tîrziu, întrucît venise călare, pe o ploaie măruntă, de iarnă, și acum se încălzea și se usca înainte de a se alătura petrecerii. Purta un costum negru, stătea picior peste picior, cu pălăria udă suspendată pe vîrful ghetei stîngi, lîngă soba fierbinte. Își ținea palmele în sus, ca să prindă căldura focului, așa încît părea că respinge ceva.

— Vai de mine! a exclamat Ada. Aici erai? Doamnele sînt bucuroase să știe că ai venit.

— Doamnele în vîrstă?

— Mă rog, toată lumea. Doamna Swanger ți-a remarcat cu mare plăcere sosirea.

Cuvintele rostite i-au adus Adei în minte o imagine vie și neașteptată, sugerată de spusele doamnei Swanger. A roșit din nou și a adăugat:

— Fără îndoială că și toți ceilalți.

— Sper că nu te simți rău, a intervenit Inman, surprins de comportamentul ei.

— Nu, nu. Doar că în camera asta e aer închis.

— Ai obrajii încinși.

Ada și-a pipăit fața umedă și nu a găsit nimic de spus. Și-a făcut compas din degete și și-a măsurat din nou nasul. Apoi s-a dus la ușă, a deschis-o și a respirat o gură de aer curat. Noaptea avea miros de frunze ude, putred, și era atît de întunecoasă încît nu putea distinge decît stropii de apă ce captau lumina camerei cînd picurau de pe grinzile verandei. Din salon răzbeau primele acorduri din *Bunul rege Wenceslas*, și Ada a recunoscut la pian tușeul rigid al lui Monroe. Și atunci, din beznă, de la mare depărtare, a răsunat urletul singuratic al unui lup cenușiu, rătăcit prin munți.

— Un strigăt de disperare, a comentat Inman.

Ada a continuat să țină ușa deschisă, așteptînd să audă un urlet de răspuns, dar nu a mai răsunat nimic.

— Bietul de el, a rostit.

A închis ușa și s-a întors spre Inman, însă în clipa aceea, căldura camerei, șampania, expresia feței bărbatului, mai dulce și mai învăluitoare decît tot ce văzuse pînă atunci, s-au aliat împotriva ei și au făcut-o să se simtă brusc amețită, cuprinsă de slăbiciune. A făcut cîțiva pași nesiguri și, cînd Inman s-a ridicat pe jumătate și a întins mîna ca s-o sprijine, Ada i-a luat-o. Pe urmă, prin nu știu ce mecanism pe care nu a fost în stare să-l reconstituie mai tîrziu, s-a pomenit în poala lui.

Inman i-a prins umerii în mîini, iar ea și-a rezemat capul sub bărbia lui. Ada își aducea aminte de senzația că n-ar fi vrut să se mai miște niciodată de acolo, însă nu știa că rostise cu glas tare acest lucru. Își amintea doar că și el părea la fel de transportat, dar nu cuteza să facă alt gest decît să-și mute mîinile pe curba umerilor ei și să le lase acolo. Ada simțea în nări mirosul de lînă udă al costumului bărbatului și un vag iz de cai și de hamuri.

Probabil că a rămas în brațele lui Inman o jumătate de minut, nu mai mult. Pe urmă s-a ridicat și a plecat, dar își amintea că se oprise în ușă, cu mîna pe toc, se întorsese spre el și-l privise, așa cum ședea, cu un zîmbet uimit pe față și pălăria căzută pe podea, cu calota în jos.

Ada s-a dus la pian, l-a dat la o parte pe Monroe și a cîntat cîtva timp. Ceva mai tîrziu, Inman a intrat în salon și s-a rezemat cu umărul de tocul ușii. A sorbit șampanie dintr-un pahar înalt, s-a uitat la ea o bucată de vreme, apoi s-a dus să stea de vorbă cu Esco, care nu se mai mișcase de lîngă foc. În tot restul serii, nici Ada, nici Inman n-au mai scos un cuvînt în legătură cu cele întîmplate în bucătărie. Au schimbat doar cîteva observații scurte și stînjenite, iar Inman a plecat devreme.

Mult mai tîrziu, la orele mici ale nopții, după ce petrecerea luase sfîrșit, Ada a urmărit de la fereastra salonului ceata de tineri care coborau pe drum, descărcîndu-și pistoalele spre ceruri, siluetele profilîndu-li-se pentru o clipă în lumina focurilor izbucnite din țevi.

Ada a mai zăbovit un timp pe verandă, după ce camionul în care era încărcat pianul a dispărut pe după cotul drumului. Mai tîrziu, a aprins un felinar și a coborît în pivniță, gîndindu-se că poate Monroe o fi ascuns acolo vreo ladă, două de șampanie și c-ar fi plăcut să deschidă din cînd în cînd cîte o sticlă. Nu a găsit nici o băutură, dar a descoperit în schimb o adevărată comoară, ceva care le-a sporit mult șansele de troc. Anume, un sac de cincizeci de kilograme de boabe de cafea verde, pe care Monroe îl depozitase într-un colț, unde zăcea umflat și gîrbovit.

A chemat-o pe Ruby, au umplut pe dată prăjitorul și au rumenit vreun sfert de kilogram, au măcinat boabele, le-au opărit și au băut prima cafea naturală pe care o gustaseră, amîndouă, de mai bine de un an încoace. Au sorbit ceașcă după ceașcă și au stat treze cea mai mare parte din noapte, pălăvrăgind fără oprire, făurind planuri de viitor și depănînd amintiri din trecut, iar la un moment dat, Ada i-a repovestit intriga captivantă a romanului *Mica Dorrit*, pe care-l citise pe parcursul verii. În următoarele zile au schimbat prin vecini cafeaua, cîte un sfert de kilogram sau cîte o sută de grame, păstrînd doar cinci kilograme pentru uzul lor. Cînd sacul s-a golit, se procopsiseră în schimb cu un jambon, cinci banițe de cartofi irlandezi și patru de cartofi dulci, o cutie cu praf de copt, opt pui, felurite coșuri cu dovlecei și fasole și păstăi de okra, un război de țesut vechi care avea nevoie de mici reparații, șase banițe de porumb dezghiocat și destule fîșii de șindrilă ca să poată confecționa un acoperiș nou la afumătoare. Dar cea mai valoroasă achiziție era o pungă de două

kilograme și jumătate de sare, acum cînd sarea devenise atît de rară și de prețioasă, încît unii scoteau scîndurile din dușumeaua afumătorii, le fierbeau și strecurau murdăria, pe urmă iar le fierbeau și iar strecurau apa. Și tot așa pînă ce îndepărtau orice rest de murdărie, iar apa se evapora și, pînă la urmă, se concentra sarea care căzuse pe jos cînd afumaseră porcul, anul trecut.

În materie de schimb în natură, ca și în toate celelalte domenii, Ruby se dovedea a fi un miracol de energie și, în scurt timp, a impus o rutină în ziua de muncă a Adei. Ruby cobora de la cabană mainte de mijeau zorii, hrănea calul, mulgea vaca, apoi începea să zăngăne cu oalele și tigăile în bucătărie, în timp ce în sobă duduia un foc însuflețit, fulgii de porumb galbeni dădeau în clocot într-o oală, iar ouăle și costița sfîrîiau într-o tigaie neagră. Ada nu era obișnuită să se scoale cu noaptea-n cap – de fapt, în cursul verii, arareori se trezise înainte de ora zece –, dar dintr-odată s-a pomenit că nu are de ales. Dacă Ada mai lenevea în pat, Ruby venea și o scula. Ruby își închipuia că menirea ei este să facă lucrurile să meargă, nu să aibă grijă de cineva sau să-i împlinească toanele. În rarele ocazii cînd Ada a avut cîte o scăpare și i a dat un ordin, ca unei servitoare, Ruby a fixat-o cu o privire aspră și apoi a continuat să-și vadă de treburile ei. Privirea voia să spună că Ruby putea, în orice moment, să dispară, ca ceața dimineții într-o zi însorită.

O parte din codul lui Ruby prevedea ca, deși nu se aștepta ca Ada să prepare micul dejun, măcar să fie prezentă cînd era gata pregătit. Așa încît Ada cobora în bucătărie înfășurată în capot, se așeza lîngă soba încinsă și își încălzea mîinile în jurul unei căni de cafea fierbinte. Pe fereastră, ziua începea să se închege, cenușie și amorfă. Chiar și în zilele care, ceva mai tîrziu, se arătau senine, Ada nu reușea să distingă în ceață nici măcar stîlpii gardului din jurul grădinii bucătăriei. La un moment

dat, Ruby sufla în lumina galbenă a lămpilor, stingîndu-le, bucătăria se întuneca și, încetul cu încetul, lumina zilei umplea încăperea. Pentru Ada era un lucru de mirare, pentru că în viața ei nu văzuse prea multe răsărituri de soare.

Tot timpul cît gătea și mînca, Ruby vorbea fără încetare, trasînd planuri masive pentru ziua respectivă, ceea ce Adei i se părea incongruent, în dezacord cu lumina diafană care se filtra pe fereastră. Pe măsură ce se sfîrșea vara, Ruby părea să întîmpine apropierea iernii cu îngrijorarea unui urs în toamnă, care se îndoapă toată noaptea și jumătate din zi pentru a acumula grăsimea necesară să-l nutrească în timpul hibernării. Și tot ce plănuia Ruby presupunea cazna. Truda de a organiza o campanie de supraviețuire, care să le ajute să treacă peste iarnă. Pentru Ada, monologurile lui Ruby păreau alcătuite numai din verbe, și toate obositoare. A ara, a sădi, a săpa, a tăia, a face conserve, a hrăni animalele, a le ucide.

Cînd Ada a făcut observația că, la venirea iernii, se vor mai putea odihni și ele, Ruby a ripostat:

— O, la iarnă trebuie să reparăm gardurile, să coasem învelitori, să lipim tot ce-i spart și, slavă Domnului, sînt destule stricăciuni.

Niciodată Adei nu i se păruse că a trăi ar fi o treabă atît de obositoare. După ce luau micul dejun, munceau fără întrerupere. În zilele în care nu aveau lucruri mari de făcut, executau treburile mărunte, de rutină. Pe vremea lui Monroe, a trăi nu însemna ceva mai ostenitor decît a semna cecuri și a primi bani de la bancă, operațiuni abstracte și distante. Acum, cu Ruby, toate faptele și procesele legate de hrană și de îmbrăcăminte și de adăpost deveniseră neplăcut de concrete, de imediate și de directe, și fiecare dintre ele presupunea trudă grea.

Firește, în viața ei precedentă, Ada nu luase parte la cultivatul grădinii. Monroe plătea întotdeauna pe cîte cineva să se îngrijească în locul lor

de culturi și, prin urmare, mintea ei percepea doar produsul finit – mîncarea de pe masă – și nu procesul prin care era obținută. Ruby a dezvățat-o de asemenea practică. Greutatea procurării hranei, asprimea vieții, spre acestea a îndreptat Ruby gîndurile Adei, zi de zi din acea primă lună. O vîra pe Ada cu nasul în pămînt, ca s-o facă să vadă finalitatea acestuia. O silea să muncească și cînd nu avea chef, o făcea să se îmbrace în haine groșolane și să rîcîie în țărînă pînă cînd unghiile i se scorțoșau ca ghearele de animal, o punea să se culce pe acoperișul țuguiat al afumătorii și să bată fișiile de șindrilă pînă ce triunghiul verde al masivului Cold Mountain părea să se învîrtească la orizont. Ruby a socotit drept prima ei victorie cînd Ada a reușit să bată smîntîna în unt. Cea de a doua victorie înregistrată de ea a constat în faptul că Ada a renunțat să mai ia o carte în buzunar cînd se ducea la săpat. Ruby își făcea un titlu de glorie din a refuza să execute numai ea toate muncile neplăcute și a determinat-o pe Ada să imobilizeze pe butucul de tăiat cîte un pui care se zbătea amarnic și să-i reteze capul cu un satîr. Cînd corpul decapitat se mai tîra prin curte ca un om beat, Ruby arăta spre el cu vîrful dințat al cuțitului de bucătărie și spunea:

— Cu asta trăiești.

Reușita lui Ruby de a o monta pe Ada se datora faptului că aceasta din urmă știa că oricare altă persoană la care ar apela s-ar sătura iute și ar pleca, lăsînd-o de căruță. Ruby n-o s-o lase niciodată.

Singurele momente de odihnă aveau loc seara, după ce spălau vasele de la cină. Atunci Ada și Ruby se așezau pe verandă, și Ada citea cu glas tare, pînă cînd cădea întunericul. Cărțile și conținutul lor erau o noutate absolută pentru Ruby, și Ada și-a spus că începutul inițierii ei trebuie să pornească chiar cu începutul. După ce i-a explicat cine și ce fuseseră grecii, a pornit să-i citească din Homer. De obicei, reușea să acopere cincisprezece

sau douăzeci de pagini pe seară. Pe urmă, cînd întunericul se îndesea, iar aerul se albăstrea și se coagula în ceață, Ada închidea cartea și-i cerea lui Ruby să-i istorisească povești din viața ei. După cîteva săptămîni, izbutise să reconstituie, din frînturi, întreaga poveste a vieții lui Ruby.

După spusele ei, crescuse în asemenea sărăcie lucie, încît la gătit nu folosise altă grăsime decît ce se lua pe tigaie dacă o ștergea cu o bucată de pielită de vită. Și i se făcuse lehamite de asemenea trai. Nu-și cunoscuse niciodată mama, iar taică-său era un notoriu tîrîie-brîu și borfaș local, pe nume Stobrod Thewes. Locuiau într-o coșmelie cu pămînt pe jos, doar puțin mai evoluată decît o poiată de găini cu acoperiș. Pricăjită și cu un aer de provizorat. Singurul lucru care o deosebea de căruța unei șatre de țigani era faptul că nu avea roți. Ruby dormea pe un soi de platformă miniaturală, de fapt un raft. În chip de saltea avea o față de pernă pe care o umpluse cu mușchi uscat. Pentru că încăperea nu avea tavan, fiind acoperită doar de structura geometrică a fețelor interioare ale șindrilei, Ruby se deștepta în multe dimineți cu un strat subțire de zăpadă pe învelitoare, suflată de vînt pe sub marginile rotunjite ale acoperișului, ca făina cernută prin sită. În astfel de dimineți, Ruby constata că unicul avantaj al unei asemenea barăci pitice consta în faptul că pînă și un foc de surcele o încălzea rapid, deși coșul prăpădit pe care-l construise Stobrod trăgea atît de prost, încît puteai afuma șunca la fumul din încăpere. Atunci cînd nu era vreme rea, Ruby prefera să gătească afară, sub un arbore rămuros.

Totuși, așa mică și nenorocită cum era, baraca se dovedea mai mult decît era în stare Stobrod să întrețină. Dacă n-ar fi avut ghinionul să fie tată, Stobrod ar fi locuit și într-o scorbură de copac, pentru că, așa cum îl judeca Ruby, cea mai sugestivă imagine care-l definea pe părintele ei era aceea

de animal cu memorie. Procurarea hranei a constituit preocuparea de căpetenie a lui Ruby, de îndată ce a devenit conștientă de ea însăși, lucru care, după părerea lui Stobrod, s-a întîmplat imediat după ce a învățat să meargă. În copilărie, Ruby scotocea după hrană prin pădure sau mai culegea cîte ceva pe la fermele cu oameni milosi din susul și din josul rîului. Cea mai vie amintire a ei din copilărie era o zi în care pornise pe cărarea de lîngă rîu pentru supa de fasole albă a lui Sally Swanger și cînd, la întoarcere, și-a agățat cămașa de noapte – pentru că, ani la rînd, singura îmbrăcăminte a lui Ruby a fost o cămașă de noapte pe care o purta și ziua – într-un mărăciniș. Spinii erau lungi ca pintenii de cocoș și fetița nu a putut să se elibereze. Țipenie de om nu a trecut pe acolo în acea după-amiază. Crîmpeie de nori s-au adunat pe cer și ziua a început să scapete ca o lumînare care picură. S-a lăsat noaptea și luna era întunecată, primul pătrar de lună din luna mai. Ruby avea patru ani și a petrecut noaptea agățată în țepii mărăcinișului.

Ceasurile acelea de întuneric au constituit o revelație pentru ea și nu avea să le uite nicicînd. Îi era rece în ceața călătoare de pe malul rîului. Își amintea că la început a clănțănit din dinți și a plîns, și a strigat după ajutor. Se temea că o să fie mîncată de vreo pumă vagaboandă, coborîtă de pe Cold Mountain. Astea hăpăie un copil în doi timpi și trei mișcări, așa auzise ea de la tovarășii de beție ai lui Stobrod. Și, după cum povesteau ei, munții colcăiau de fiare flămînde de carne de copil. Urși care scormoneau. Lupi care te hăituiau. Stafii care bîntuiau pe coclauri. Ți se arătau sub felurite forme, toate înspăimîntătoare, și te puteau înhăța și duce în cine știe ce hăuri de iad.

Auzise de la bătrînele Cherokee că prin rîu viețuiau niște strigoi canibali, care mîncau carne de om, răpindu-și victimele înainte de ivirea zorilor și ascunzîndu-le în apă. Copiii erau felul lor de mîncare

favorit și, cînd răpeau un copil, lăsau în locul lui o umbră, un soi de geamăn, care se mișca și vorbea, dar nu avea viață în el. Șapte zile mai tîrziu, geamănul se usca și pierea.

Noaptea a îngrămădit laolaltă toate aceste amenințări și vedenii, iar micuța Ruby a zăcut un timp lung, dîrdîind de frig și sughițînd de plîns, pînă cînd aproape nu a mai putut răsufla de spaima tuturor lucrurilor care se înghesuiau să-i pîndească slăbiciunea.

Dar mai tîrziu a auzit un glas care-i vorbea din beznă. Vorbele păreau să se înalțe din rostogolirea și șopotul rîului, totuși nu-i aparțineau unui demon canibal. Părea a fi mai curînd glasul unei forțe tandre din peisaj sau din cer, un duh de animal, un înger păzitor care o lua sub aripa lui și, din clipa aceea, o ocrotea. Ruby își aducea aminte de forma fiecărei stele care strălucea pe crîmpeiul de cer vizibil printre ramuri, și de fiecare vorbă rostită direct inimii ei de către glasul liniștit care o preluase, și care a încurajat-o și a apărat-o întreaga noapte. A încetat să mai tremure în cămașa ei subțire și sughițurile de plîns s-au potolit.

A doua zi dimineața a fost eliberată de un om care venise la pescuit. Ruby s-a dus acasă și nu i-a suflat lui Stobrod o vorbă despre pățania ei. Și nici el n-a întrebat-o unde-și petrecuse noaptea.

Dar glasul a continuat să-i răsune în minte și, după acea noapte, s-ar fi zis că Ruby făcea parte dintre norocoșii născuți cu căiță pe cap și că știa unele lucruri care altora le erau necunoscute.

Cînd s-a făcut mai mare, Ruby și Stobrod și-au dus traiul din puținul pe care-l cultiva ea pe bucățica lor de pămînt, adeseori îndepărtîndu-se mult de verticala pe care trebuia să are. Cît despre taică-său, acesta își petrecea vremea pe unde apuca și de multe ori dispărea zile întregi de acasă. Era în stare să străbată și patruzeci de kilometri pentru o petrecere. Numai cît auzea că-i vorba de dans, o pornea la drum, cuibărind sub braț vioara

la care abia de putea să scîrțîie cîteva sunete. Ruby nu l mai vedea zile la rînd. Si cînd nu se putea bucura de distracții de felul ăsta, Stobrod se afunda în pădure. Ca să vîneze, pretindea el. Dar de obicei nu aducea pentru masă decît vreo veveriță sau o marmotă. Ambițiile lui de vînător nu se ridicau niciodată pînă la o căprioară, și cînd rozătoarele se împuținau, mîncau castane și revent și măcriș sau alte plante pe care le culegea Ruby, astfel încît se putea spune că, în bună parte, se hrăneau cu jir.

Nici marea slăbiciune a lui Stobrod pentru băutură nu a putut face din el un fermier. Decît să cultive grîu, prefera ca, în nopțile fără lună, cînd spicele erau coapte, să se furișeze cu un sac și să fure grîu. Din care distila un lichid galben, uleios, despre care amicii lui spuneau că e neîntrecut în tărie și asprime.

Singura lui încercare de a executa o muncă s-a soldat cu un dezastru. Un fermier din vale l-a angajat odată să-l ajute să defrișeze o bucată de pămînt pe care avea de gînd s-o cultive în primăvară. Copacii mari fuseseră deja doborîți și zăceau claie peste grămadă la marginea pădurii. Omul avea nevoie ca Stobrod să-l ajute să-i ardă. Au aprins un foc duduitor în care aruncau crengile copacilor tăiați, astfel încît să-i poată rostogoli mai ușor în flăcări, cînd Stobrod a avut brusc revelația că i se cerea o muncă mai grea decît crezuse el. Drept care, și-a tras în jos mînecile suflecate și p-aci ți-e drumul.

Fermierul a rămas singur, trudindu-se să rostogolească trunchiurile în foc cu o cange. La un moment dat, s-a găsit prea aproape de pălălaie, cînd niște buturugi aprinse s-au prăbușit și i-au prins un picior sub ele. Oricît s-a zbătut, nu și-a putut elibera piciorul și a zbierat după ajutor pînă și-a pierdut vocea. Focul înainta spre el și, la un moment dat, decît să se lase ars de viu, omul a luat securea cu care retezase ramurile și și-a amputat piciorul de la genunchi în jos. Ca să-și oprească

sîngerînd și a legat strîns ciotul cu o fîșie ruptă din pantalon și apoi și-a făcut o cîrjă dintr-o creangă bifurcată și s-a dus acasă. A supraviețuit, dar nu mai mult de atît.

Ani de zile după aceea, Stobrod s-a ferit să treacă pe drumul din fața casei omului, pentru că, spre dezamăgirea lui, fermierul cu picior de lemn îi purta pică și, uneori, trăgea cîte un foc după el, de pe prispă.

Numai cînd a mai înaintat în ani, i-a venit lui Ruby să se întrebe ce fel de femeie o fi fost mama ei de s-a măritat cu un bărbat ca Stobrod. Dar ființa care fusese mama ei părea să se fi șters cu totul de pe tăblița minții lui, și cînd fata l-a întrebat cum era, i-a răspuns că nu-și mai amintește.

— Nu-mi pot aduce aminte nici măcar dacă era grasă sau slabă, i-a răspuns.

Spre surprinderea tuturor, în primele zile ale febrei războiului, Stobrod s-a înrolat în armată. Într-o bună zi, a încălecat pe bătrînul lor catîr și s-a dus la război, și de atunci Ruby nu a mai auzit nimic de el. Ultima ei amintire erau țurloaiele lui albe care apăreau peste marginea ghetelor cînd se bălăbăneau pe catîr. Ruby bănuia că nu rezistase el multă vreme la război. Sau murise în prima bătălie, sau dezertase, pentru că aflase de la un om din regimentul lui – care venise acasă cu un braț amputat – că, după lupta de la Sharpsburg, Stobrod fusese dat dispărut.

Oricare i-o fi fost soarta, fie că încasase un glonț în fund, fie că o șterse în teritoriile inamice, pe Ruby o lăsase în bătaia vîntului. Fără bătrînul catîr nu putea nici măcar să are prăpăditul lor de ogor. Tot ce putuse sădi fusese o mică grădină de zarzavat pe care o lucra cu mîna și cu sapa.

Primul an de război fusese crunt pentru ea, dar, cel puțin, Stobrod își lăsase acasă vechea muschetă, gîndind că dacă se prezintă cu mîna goală are șansa unei mai bune dotări cu echipament. Ruby a luat relicva, care semăna mai curînd cu o archebuză

decît cu o pușcă, și întreaga iarnă a vînat curcani sălbatici și căprioare, pregătind vînatul direct pe foc, ca indienii. Stobrod luase unicul lor cuțit, așa încît Ruby tăia carnea cu un cuțit pe care-l confecționase singură dintr-o bucată de ferăstrău aruncat. Principala unealtă la confecționarea cuțitului a fost ciocanul. A încins lama ferăstrăului în foc și a săpat în metalul moale forma unui cuțit, cu ajutorul unui cui de potcoavă pe care-l găsise pe drum. Cînd metalul s-a răcit, a îndepărtat cu ciocanul tot ce depășea forma cuțitului, apoi a pilit vîrtîi lamei și plăselele. Tot cu ajutorul ciocanului a bătut niște ținte din deșeuri de aramă, menite să susțină un mîner din lemn de măr, pe care-l lăsase în prealabil, cu ferăstrăul, dintr-o cracă groasă. A ascuțit lama pe o piatră de rîu. Cuțitul ei artizanal era rudimentar, dar tăia la fel de bine ca unul cumpărat de la prăvălie.

Cînd privea îndărăt la viața ei, Ruby considera ca o mare realizare faptul că, la vîrsta de zece ani, cunoștea toate tainele muntelui, pe o rază de douăzeci și cinci de mile, la fel de amănunțit cum își cunoaște un grădinar răzorul de fasole. Și a doua mare realizare era faptul că mai tîrziu, cînd feminitatea abia îi îmbobocise, a pălmuit și a lovit de una singură o serie de bărbați, în niște confruntări de care refuza să vorbească.

În prezent, bănuia că are douăzeci și unu de ani, dar nu știa cu siguranță, pentru că Stobrod nu și fixase în memorie nici anul, nici ziua nașterii ei. Nu-și putea aminti nici măcar anotimpul în care fata văzuse lumina zilei. Nu că Ruby s-ar fi gîndit vreodată să-și serbeze ziua de naștere, asemenea gînd nu-i încolțise niciodată în minte, din moment ce problema supraviețuirii îi acaparase întreaga atenție.

Un lucru ca oricare altul, un talent

Tîrziu, în noapte, Inman a apucat-o pe un drum, de-a lungul brațului Deep River. Curînd s-a înfundat într-o depresiune stîncoasă care, după un timp, s-a strîmtat formînd un soi de chei. Cerul se închisese între pereții de stînci colțuroase și între copacii implîntați în ei pînă ajunsese o dîră îngustă deasupra capului, luminată doar de Calea Lactee. Era atît de întuneric, încît o vreme, în coridorul acela strîmt, a trebuit să bîjbîie cu piciorul ca să simtă solul nisipos al drumului. Reflexul luminii în apă era abia vizibil, nu-l putea percepe decît dacă se uita dintr-o parte, ca și cum ai detecta stelele fără să te uiți direct la ele.

Mai tîrziu, cînd a străbătut o rîpă pietroasă, drumul a devenit pur și simplu o crestătură între rîu, pe sub niște stînci foarte povîrnite, și un mal presărat cu aschii și sfărîmături de rocă. Alternînd cu porțiuni acoperite de hățiș. Lui Inman nu-i plăcea deloc poziția. Se temea că oamenii din Garda Civilă împînziseră locul. Gărzile călare ar putea da peste el înainte de i-ar fi cu putință să părăsească drumul, și peretele stîncos era prea spart și prea abrupt ca să se poată cățăra pe el în întuneric. Era un loc cu totul nepotrivit să te aperi de niște călăreți înarmați. Mai bine să iuțească pasul și să lase în urmă rana asta a pămîntului.

A pornit într-un galop rapid și dureros, pe care l-a menținut pînă cînd a văzut în față o lumină

luminoare, părînd a străluci drept în drumul lui. Și a încetinit mersul și curînd s-a apropiat îndeajuns pentru a vedea în lumină un bărbat cu o pălărie cu boruri largi, care stătea în mijlocul drumului, răspîndind în jur un cerc galben de la o torță fumegîndă, făcută dintr-un mănunchi de nuiele din lemn de rășinoase, legate între ele. Înaintînd tiptil, Inman s-a apropiat și mai mult, și s-a pitit după un bolovan, la vreo zece metri depărtare.

Bărbatul era îmbrăcat cu haine negre și o cămașă albă. Ținea în mînă o sfoară legată în jurul gîtului unui cal. În lumina torței, Inman a văzut că animalul purta în spate o povară, ceva alb, voluminos și lipsit de formă, ca o legătură de rufe. În timp ce-l pîndea, omul s-a așezat pe jos, încovoindu-și cu un braț genunchii ridicați la bărbie. Cotul brațului care ținea torța era înfipt între genunchi, astfel încît pumnul i se înălța în față, ținînd făclia fixată ca într-un sfeșnic. Capul i se lăsa în piept, pînă cînd borul pălăriei i-a atins brațul ridicat. Alcătuia un fel de dop luminos în mijlocul drumului.

„O să adoarmă cu torța aprinsă, și-a spus Inman. Într-un minut o să-și dea foc la picioare."

Dar omul nu moțăia, ci era cuprins de disperare. Și-a ridicat ochii spre cal și a scos un geamăt.

— Doamne, oh, Doamne Sfinte! a strigat. Cîndva am fost adăpostiți în paradis.

Se legăna de pe o parte a fundului pe cealaltă și gemea întruna:

— Doamne, oh, Doamne Sfinte Dumnezeule!

„Ce-i de făcut?" s-a întrebat Inman. Un nou obstacol în drumul lui. Nu putea să se întoarcă. Și nu avea cum să-l ocolească. Nici nu putea sta acolo, popîndău, întreaga noapte. Și-a scos pistolul și l-a ținut în lumină, ca să-i verifice încărcătura.

Inman era gata să facă o mișcare, cînd omul s-a ridicat și și-a înfipt torța în pămînt, fixînd-o să ardă dreaptă. Apoi s-a dus la cal. Se străduia să dea jos legătura din spinarea animalului, care se

[illegible] trăgea urechile îndărăt, în timp [illegible] vedea peste marginea pleoapelor.

Omul a reușit să desprindă greutatea de pe cal [illegible] o pe umăr, după care a înaintat, împle[illegible] Inman a putut desluși că omul purta în spate o femeie; un braț inert i se legăna, o cascadă de păr negru mătura pămîntul. Bărbatul a ieșit din raza cercului de lumină, așa încît a devenit invizibil, dar direcția lui era clară: spre malul povîrnit. Inman îl auzea sughițînd de plîns, în timp ce se îndrepta spre rîu.

Atunci s-a repezit la torță, a înșfăcat-o și, apărîndu-i flacăra cu palma, s-a îndreptat și el în direcția sughițurilor de plîns. La lumina făcliei l-a văzut pe om stînd chiar la buza malului, cu femeia în brațe. Individul a dat să se întoarcă, pentru a descoperi sursa neașteptatei iluminații, dar împovărat cum era, i-a luat ceva timp s-o facă. Cu un fel de tîrșîit, s-a răsucit spre Inman.

— Las-o jos, i-a poruncit Inman.

Femeia a căzut grămadă la picioarele omului.

— Ce fel de pistol mai e și ăsta? a întrebat bărbatul, cu ochii la cele două țevi asimetrice.

— Îndepărtează-te de ea. Vino aici unde pot să te văd, i-a ordonat Inman.

Omul a făcut un pas peste trupul fetei și s-a apropiat de Inman. Își ținea capul în jos, pentru ca borul pălăriei să-i ferească ochii de lumina torței.

— Stai pe loc! i-a cerut Inman, cînd bărbatul s-a apropiat.

— Ești un trimis al lui Dumnezeu, ca să mă ferească de păcat, a rostit individul.

A mai făcut doi pași, apoi a căzut în genunchi în mijlocul drumului și a îmbrățișat picioarele lui Inman. Acesta din urmă a înălțat pistolul la nivelul capului omului și și-a apăsat degetul pe trăgaci, pînă cînd a simțit toate părțile metalice ale mecanismului îmbucîndu-se una în alta. Dar în clipa aceea bărbatul și-a ridicat fața și, în lumina

fetei care continua să ardă, Inman i-a văzut obrajii scăldați în lacrimi. Așa încît s-a domolit și s-a mulțumit să lovească obrazul omului îngenunchеat cu țeava lungă a pistolului.

Omul s-a întins pe spate; îi apăruse o ușoară tăietură sub ochi. Pălăria îi căzuse de pe capul pomădat, lucios ca un măr, cu părul pieptănat lins de la frunte spre spate, vîrfurile blonde atîrnîndu-i înclate pe umeri. Și-a pipăit tăietura și a examinat sîngele care-i pătase degetele.

— Recunosc că merit acest tratament.

— Meriți să fii omorît, a răspuns Inman. A aruncat o privire femeii care zăcea grămadă la muchia apei. Femeia nu mișca. Și s-ar putea să simt încă nevoia să te omor, a adăugat el.

— Nu mă omorî, sînt un om al lui Dumnezeu, a tînguit individul.

— Unii pretind că așa am fi cu toții.

— Vreau să spun că sînt predicator, a stăruit omul. Sînt față bisericească.

Lui Inman i s-a tăiat piuitul și nu a mai putut decît să pufnească pe nări. Clericul s-a ridicat din nou în genunchi.

— E moartă? l-a întrebat Inman.

— Nu.

— Ce s-a întîmplat cu ea?

— Nu mare lucru. Doar că-i însărcinată. Asta și ce i-am dat eu să bea.

— Ce i-ai dat?

— Un pachețel de prafuri pe care l-am cumpărat de la un vînzător ambulant. Zicea că pot să adoarmă un om pentru patru ore. Eu i-am dat jumătate de doză.

— Și tu ești tatăl copilului?

— Așa se pare.

— Bănuiesc că nu ești însurat cu ea?

— Nu.

Inman s-a apropiat de față și s-a lăsat în genunchi. I-a îndepărtat părul negru. Fata respira cu un sforăit ușor, un vag șuierat. Fața îi era trasă

și subțiată din cauza amorțelii, iar torța arunca asupră-i umbre urîte, care se adunau, sinistru, în orbitele și în scobiturile de sub pomeți. Totuși, Inman își putea da seama că fata era frumoasă. A întors-o iar cu fața în jos și s-a ridicat în picioare.

— Pune-o înapoi pe cal, i-a poruncit individului.

S-a îndepărtat, continuînd să țină însă revolverul țintit asupra lui și fără să-și dezlipească privirea de la țeava armei. Omul s-a opintit în picioare, s-a aplecat asupra fetei și s-a străduit să o ridice. Apoi, cu ea în brațe, s-a îndreptat, poticnindu-se, spre cal și i-a aruncat din nou povara în spinare. Inman a agitat o clipă pistolul, pentru a-i admira profilul în lumină, gîndindu-se cu plăcere la zelul și graba pe care le insufla oricui, la cea mai mică mișcare.

— Și acum ce urmează? a întrebat omul.

Părea ușurat la gîndul că altcineva lua hotărîrile în locul lui.

— Ține-ți gura!

Inman nu știa ce trebuie să urmeze și gîndirea lui părea îngreunată și încetinită din cauza lipsei de somn și a mersului anevoios.

— De unde ai venit? l-a întrebat pe cleric.

— Nu departe de aici e un orășel, a răspuns el arătînd cu mîna în direcția spre care se îndrepta Inman.

— Ia-o înainte și arată-mi drumul.

Inman a apucat torța și a aruncat-o peste marginea rîpei. Predicatorul a urmărit-o căzînd, un punct luminos care se împuțina din ce în ce, în beznă.

— Ăsta-i tot Deep River? a întrebat Inman.

— Așa-i zic oamenii.

Au pornit la drum. Inman ținea într-o mînă pistolul, iar cu cealaltă mîna calul. Funia din jurul grumazului animalului era împletită din fire groase de cînepă, și la capăt fusese înfășurată în sîrmă, ca să nu se destrame, și, cînd a apucat frînghia, Inman s-a înțepat la degetul mare și i-a dat sîngele. Înainta sugîndu-și degetul și gîndind că dacă, din

întîmplare, nu s-ar fi nimerit el acolo, femeia ar fi fost acum o pată albă în rîul negru, plutind cu fustele umflate în jurul ei, iar predicatorul, privind-o de pe mal, ar fi urgentat-o: „Du-te la fund, du-te la fund!" Inman se întreba ce ar trebui făcut.

Curînd, drumul a început să urce, a traversat o coamă de deal și a lăsat rîul în spate. Șerpuia printre coline joase. Apăruse și luna, așa încît Inman vedea petice mari de cîmp deschis, acolo unde pădurile fuseseră arse pentru a face loc ogoarelor. Dar cei care o făcuseră nu se osteniseră mai mult decît să aprindă un foc, așa încît pretutindeni erau cioturi și buturugi negre ieșind dintr-un pămînt lutos, brăzdat de șanțuri, care se întindea golaș pînă la orizont. Lemnul carbonizat al trunchiurilor ciuntite strălucea în lumina lunii. Inman s-a uitat în jur și a gîndit: „Parcă mă aflu pe cu totul altă planetă față de ținutul unde vreau eu să ajung". Orion era în plină ascensiune, urcînd dinspre răsărit și, după poziția sa, Inman a dedus că trebuie să fie mult trecut de miezul nopții. Măreața figură de vînător și războinic trona pe cer ca o acuzație, ca un semn divin ce arăta încruntat către păcatele oamenilor. Orion avea mijlocul strîns încins și arma sta gata să lovească. Sigur de sine atît cît poate fi cineva, dacă postura poate constitui un indiciu de caracter. Călătorind, noapte de noapte, spre vest și, negreșit, gustîndu-și din plin drumul.

Unul dintre lucrurile în care Inman găsea puțină consolare era faptul că putea da un nume stelei celei mai luminoase din constelația Orion. Era un lucru pe care îl împărtășise cu un băiat din Tennessee în noaptea de după bătălia de la Fredericksburg. Stăteau împreună la buza tranșeului, îndărătul zidului. Noaptea era friguroasă și pișcătoare, stelele arătau ca niște vîrfuri de lumină ascuțite, aurora scînteiase și se mistuise. Stăteau înfășurați în pături trase peste cap și drapate în jurul umerilor, iar răsuflarea li se coagula într-un fel de pene albe care pluteau în aerul încremenit, ca niște fantome gata să se dizolve.

— E așa de frig că dac-ai linge țeava puștii limba ți-ar rămîne lipită de ea, i-a spus băiatul.

Și-a ridicat pușca Enfield în față, a suflat peste țeavă și pe urmă a rîcîit cu unghia locul respectiv, pe care se depusese brumă. S-a uitat la Inman și a repetat operația. A ridicat degetul ca Inman să cerceteze promoroaca, iar acesta l-a asigurat: „Văd". Pe urmă băiatul a scuipat între picioare și s-a aplecat să-și inspecteze saliva înghețată, dar fundul tranșeului era prea întunecat ca să poată distinge ceva.

În fața lor se așternea cîmpul de luptă care se întindea spre oraș și spre rîu. Ținutul era înfricoșător ca un coșmar, părea să fi fost recreat după chipul și asemănarea unui decor de groază, fiind presărat tot cu cadavre și ciuruit de artilerie. Țara Nouă a iadului, îl numise cineva. Pentru a-și îndepărta gîndurile de la grozăvia locului, Inman și-a ridicat ochii spre Orion și a rostit numele stelei pe care o cunoștea. Băiatul din Tennessee a privit-o și l-a întrebat:

— De unde știi că se numește Rigel?

— Am citit într-o carte, i-a răspuns Inman.

— Atunci ăsta-i un nume pe care i l-au dat oamenii. Nu-i numele pe care i l-a dat Dumnezeu.

Inman a reflectat o clipă la spusele băiatului, apoi l-a întrebat:

— Și cum poți ști ce nume i-a dat Dumnezeu?

— N-ai cum să știi. El îl ține în mare taină. E un lucru pe care n-ai să-l afli niciodată. E o lecție pentru noi, că uneori trebuie să ne mulțumim cu ignoranța. Uite la ce ne duce cunoașterea, a adăugat tînărul, indicînd cu bărbia cîmpul devastat, ca și cum nu l-ar fi găsit demn de un gest de respingere făcut cu brațul.

La vremea respectivă, Inman l-a socotit pe băiat un tăntălău, și s-a simțit bucuros că știe numele dat de oameni stelei din Orion, lăsîndu-l pe Dumnezeu să-și păstreze secretul. Dar acum se întreba dacă nu cumva băiatul avusese dreptate în ce privește cunoașterea sau, cel puțin, unele forme ale cunoașterii.

O bucată de timp, Inman și predicatorul au maintat în tăcere, pînă cînd, în cele din urmă, clericul l-a întrebat:

— Ce-ai de gînd să faci cu mine?

— Tocmai la asta mă gîndesc. Cum de te-ai băgat în asemenea belea?

— Greu de spus. Nimeni din orășel nu bănuiește ceva. Ea locuiește cu bunică-sa, care-i așa de bătrînă și de surdă, că trebuie să țipi la ea ca să te faci auzit. Așa că-i venea ușor s-o șteargă de acasă la miezul nopții și să-și facă voia într-o căpiță de fîn sau pe malul acoperit de mușchi al riului, pînă ce se deșteptau primele păsări în preajma zorilor. Toată vara ne-am hîrjonit noaptea prin pădure.

— V-ați furișat, vicleni ca pumele? Asta vrei să spui?

— Da, într-un fel.

— Și cum de ați ajuns la așa ceva?

— În mod firesc. O privire strecurată pe ascuns, un anumit ton al vocii, o atingere a mîinilor cînd ne treceam porțiile de pui la picnicurile ce urmau după slujbele de duminică.

— Dar e o mare distanță de la așa ceva și pînă la pantalonii tăi în vine, într-o căpiță de fîn.

— Da.

— Și pînă la a arunca fata într-o prăpastie, ca pe o scroafă moartă de holera porcilor.

— Mă rog, așa e. Dar lucrurile sînt mai încurcate decît îți închipui. În primul rînd, cariera mea. Dacă s-ar fi aflat, aș fi fost izgonit din ținut. Biserica noastră e foarte strictă. Unii membri au fost excluși din biserică pentru că au acceptat să se cînte la vioară în casele lor. Crede-mă, am chibzuit nopți întregi.

— În nopțile cînd ploua? Cînd căpițele de fîn sau malul cu mușchi erau prea ude?

Predicatorul n-a răspuns.

— Existau și soluții mai simple.

— N-am reușit să le găsesc.

— O soluție ar fi fost să te însori cu fata.

— Din nou nu înțelegi cum stau lucrurile. Sînt logodit oficial.

— Ah!

— Acum îmi dau seama că am comis o greșeală cînd am ales cariera preoțească.

— Da. N-aș spune că ești prea potrivit pentru treaba asta, a confirmat Inman.

Au mai străbătut o milă, după care în fața lor a apărut, adunat pe malul unui rîu, al aceluiași rîu care curgea în fundul rîpei, un fel de oraș. Un mănunchi de case de lemn. O biserică spoită, acoperită cu șindrilă. O dugheană sau două.

— Uite ce cred eu că o să fac, a continuat Inman, am s-o culc înapoi în patul ei, ca și cum nimic nu s-a întîmplat. Ai o batistă?

— Da.

— Răsucește-o și vîră-ți-o în gură în chip de căluș, apoi culcă-te cu fața la pămînt.

Pe urmă, Inman a scos sîrma din capătul funiei de cînepă, în timp ce predicatorul executa ceea ce-i ceruse. Inman s-a apropiat de omul culcat la pămînt, și-a lăsat genunchiul pe spatele lui, i-a răsucit de vreo șase ori sîrma în jurul gurii și a unit capetele, îndoindu-le.

— Dacă ai țipa, i-a spus el predicatorului, oamenii ar ieși din case val vîrtej și tu ai da toată vina pe mine. Nu ar exista chip să-i fac să mă creadă.

Au pătruns în oraș. La început, cîinii i-au lătrat. Apoi, recunoscîndu-l pe cleric, cu ale cărui escapade nocturne erau familiarizați, au tăcut.

— Care-i casa? a întrebat Inman.

Predicatorul i-a indicat direcția, printr-un semn, apoi l-a călăuzit prin oraș și afară din el, pînă la un pîlc de plopi. Printre copaci se ivea o căsuță, alcătuită dintr-o singură încăpere, acoperită cu niște scînduri jigărite și spoită în alb. Preotul i-a arătat-o și a dat din cap. Sîrma cu care era legat îi trăgea colțurile gurii în sus, dînd impresia că ar rînji, ceea ce nu se potrivea deloc cu starea de spirit a lui Inman.

— Lipește-te cu spatele de plopul de acolo, i-a poruncit el.

După care a scos funia de la grumazul calului și a trecut-o în jurul gîtului predicatorului, legîndu-l de copac. Cu capătul liber al sforii, i-a legat mîinile la spate.

— Stai liniștit aici, și toate or să se termine cu bine, l-a sfătuit pe om.

A ridicat fata de pe spinarea calului și i-a cumpănit greutatea, ca s-o poată purta în brațe. Și a trecut un braț pe după mijlocul ei și al doilea pe după coapse. Capul brun al fetei i se rezema pe umăr și părul ei lung i se revărsa pe braț. Fata a scos un geamăt slab, ca un icnet dintr-un somn normal, tulburat de un vis trecător. Așa cum zăcea, în nesimțire, fără să fie apărată măcar de o înțelegere lucidă, părea cu totul neajutorată. Expusă oricărei primejdii și păzită doar de sporadica bunăvoință a hazardului. „Ar fi trebuit să-l omor pe ticălosul ăsta de predicator", și-a spus Inman.

A transportat-o pe fată în curte și a culcat-o pe un petic de calapăr de lîngă scară. Pe urmă s-a urcat pe prispă și s-a uitat pe fereastra unei încăperi cufundate în întuneric. În vatră mocnea un foc anemic și o bătrînă dormea pe un culcuș de paie, lîngă sobă. Femeia trăise atîta amar de vreme, încît ajunsese aproape străvezie, pielea ei avea culoarea pergamentului, și dacă Inman ar fi ridicat-o în mîini și ar fi ținut-o în bătaia focului, ar fi putut citi ziarul prin ea. Dormea cu gura căscată și sforăia. Firul de lumină al focului, care cădea pe fața bătrînei, i-a îngăduit să vadă că nu mai avea decît patru dinți: doi sus și doi jos, ceea ce crea un efect iepuresc.

Inman a încercat ușa și a constatat că nu era încuiată. A deschis-o și și-a băgat capul înăuntru. A rostit un „Hei", cu voce scăzută. Bătrîna continua să sforăie. Atunci a bătut de două ori din palme, dar femeia tot nu s-a clintit. Considerîndu-se în deplină siguranță, a hotărît să intre. Lîngă foc era

o farfurie cu un colț de pîine și două bucăți de carne de porc friptă. Inman a luat mîncarea și a transferat-o în sacul lui de merinde. În celălalt capăt al încăperii se vedea o saltea goală. „Patul fetei", și-a spus. S-a apropiat de el și a dat acoperămîntul la o parte, pe urmă a ieșit din nou și s-a uitat la fata cu păr negru. În rochia ei de culoare deschisă, nu era decît o pată de lumină pe pămîntul întunecat.

A ridicat-o în brațe, a dus-o în casă și a culcat-o în pat. I-a scos pantofii și a învelit-o pînă la bărbie. După ce a mai stat o clipă pe gînduri, a dezvelit-o din nou și a întors-o pe o parte, pentru că și-a adus aminte că un băiat din regimentul lui care adormise beat, culcat pe spate, s-ar fi înecat cu propria lui salivă dacă nu l-ar fi observat careva și nu l-ar fi întors pe o parte. În felul ăsta, fata va trăi și se va deștepta a doua zi dimineața mahmură, mirîndu-se cum de a ajuns în patul ei, cînd singurul lucru de care-și amintea era că se hîrjonise cu predicatorul într-o căpiță de fîn.

În clipa aceea, un butuc din sobă a căzut pe grătar, cu un pîrîit, găsindu-și o poziție mai comodă, și focul s-a întețit. Fata a deschis ochii, a întors capul și s-a uitat drept în fața lui Inman. Chipul îi era alb ca varul, în lumina focului, iar părul, un vîrtej încîlcit. Părea îngrozită. Năucă. A deschis gura să țipe, dar nici un sunet nu i-a ieșit din gîtlej. Inman s-a aplecat peste ea, i-a atins fruntea și i-a dat la o parte buclele din dreptul tîmplelor.

— Cum te cheamă? a întrebat-o.

— Laura, a răspuns fata.

— Ascultă-mă, Laura. Predicatorul ăla al tău nu-i alesul lui Dumnezeu. Nici unul dintre noi nu e. Închide ochii și dormi și deșteaptă-te dimineața după un vis în care ți-am apărut eu și ți-am cerut solemn să uiți de el. Omul ăsta nu-ți vrea binele. Bagă-ți în cap cuvintele mele.

I-a atins pleoapele cu două degete, așa cum a văzut că procedează oamenii cu morții, pentru a-l

ieri de vedenii urîte. Ea a închis ochii sub blînda lui atingere și a adormit din nou.

Inman a lăsat-o și s-a dus spre locul unde îl legase pe preot. Îi încolțise în minte ideea de a-și scoate cuțitul și a-i tăia funiile, dar a alungat-o și a scotocit în raniță de unde a scos un toc, cerneală și o hîrtie. A descoperit între copaci un luminiș scăldat de clarul de lună. În lumina albăstrie a așternut pe scurt întreaga poveste, fără s-o șlefuiască în minte sau s-o înfrumusețeze, condensînd în cîteva rînduri tot ce aflase despre omorul care fusese pe cale să se întîmple. După ce a isprăvit de scris, a înfipt hîrtia într-o creangă de copac, pînă la care predicatorul nu putea ajunge.

Acesta îi urmărea mișcările și, cînd și-a dat seama ce face, a devenit agitat și a început să se zbată atît cît putea cu gîtul legat. Îl izbea pe Inman cu picioarele, închipuindu-și ce anume scrisese.

Încerca să mormăie și să scîncească prin batista legată cu sîrmă de gura lui.

— Mărturisești? Asta vrei? l-a întrebat Inman.

— Ah! a exclamat predicatorul.

Inman și-a scos pistolul și l-a îndreptat spre urechea predicatorului. A tras cocoșul și a apăsat pîrghia care direcționa focul spre țeava de jos a armei.

— O vorbă dacă scoți, te trezești cu un cap mai puțin.

A dezlegat sîrma. Predicatorul a scuipat batista din gură.

— Mi-ai ruinat viața, i-a spus.

— Nu arunca răspunderea asupra mea. Eu n-am nici un rol în toată tărășenia. Dar n-aș vrea ca peste o noapte sau două să stau să mă întreb dacă n-ai pornit-o iar la rîpă cu fata.

— Atunci împușcă-mă, i-a cerut predicatorul. Împușcă-mă pe loc și lasă-mă să spînzur de copac.

— Să nu crezi că nu mă tentează asemenea ofertă.

Inman a ridicat de pe jos batista udă, a vîrît-o în gura clericului, a legat-o iar cu sîrmă, după care

s-a îndepărtat. Auzea în spate mîrîieli și gemete. Blesteme și înjurături fără cuvinte.

În ceasurile care mai rămăseseră din noapte, a mers neîntrerupt ca să pună depărtare între el și locul acela fără nume. Cînd, în cele din urmă, dimineața s-a spart în spatele lui ca un buboi galben, înaintase mult în ținutul deluros și se simțea sleit de puteri. Habar n-avea unde se găsește și nici nu era conștient că parcursese doar vreo douăsprezece mile în acea lungă noapte de mers, în care avea impresia că străbătuse o sută de mile.

S-a oprit, a intrat în pădure și și-a făcut un culcuș de frunze. Sprijinindu-se cu spatele de un copac, a mîncat colțul de pîine și bucățile grase de porc pe care le luase din casa femeii. Cea mai mare parte din dimineață a zăcut pe jos și a dormit.

După un timp, s-a pomenit treaz, privind la cerul albastru care se întrezărea printre crengi.

Și-a scos pistolul, l-a șters cu o cîrpă, i-a verificat încărcătura și a rămas cu el în mînă, ca să-i țină tovărășie. Se găsea în posesia unui pistol LeMat. Și exemplarul lui Inman nu făcea parte dintre modelele inițiale belgiene, de construcție inferioară; pe țeava lui era ștanțat numele Birmingham. Îl culesese de pe jos și îl vîrîse la brîu chiar înainte de a fi fost rănit, la Petersburg; și a izbutit să-l păstreze pe parcursul calvarului din spitalul de campanie și al călătoriei cu trenul spre capitală, în vagonul de vite încărcat cu răniți. Era o armă cu un aspect ciudat, oarecum supradimensionată, de proporții curioase, dar, în același timp, una dintre cele mai impresionante. Avea un cilindru gros cît pumnul și conținea nouă cartușe de calibrul 40. Dar trăsătura ei distinctă, care marca o bizară direcție nouă în stilul pistoalelor, era următoarea: cilindrul se învîrtea în jurul unei țevi ca de pușcă de vînătoare, plasată sub țeava principală. Menită să reprezinte o ultimă șansă în situații-limită, aceasta trăgea o singură încărcătură, o alică sau un glonț cilindric atît de mare, încît s-ar

îi zis că-ți împușcai dușmanul cu ouă de rață din plumb. Cînd îl țineai în mînă, pistolul LeMat era bine echilibrat, solid, și-l simțeai „dintr-o bucată", ca un lingou; încercai o anumită doză de seninătate cînd posedai o asemenea armă falnică și te gîndeai cîte poate face ea pentru tine.

Acum, Inman îi lustruia cilindrul și țeava și se gîndea la lupta lui cu zurbagiii din oraș, și la traversarea rîului și la predicator, și se întreba cum altfel ar fi putut proceda în fiecare dintre cazuri. Nu voia să se mînjească în mocirlele altora. O parte din el ar fi dorit să se ascundă în pădure, departe de orice drum. Ca o bufniță, să se miște numai în întuneric. Sau ca un strigoi. Dar altă parte din el tînea să poarte la șold, în văzul lumii, pistolul falnic, să călătorească la lumina zilei sub o flamură neagră, să-i respecte pe toți cei care-l lăsau în pace, să lupte cu toți cei care i se împotriveau, să se lase călăuzit de furia împotriva a tot ce se opunea voinței lui.

Înainte de război nu fusese un tip agresiv. Dar din momentul în care se înrolase, îi venise ușor să lupte. Ajunsese la concluzia că lupta e un lucru ca oricare altul, un talent. Ca al celui care cioplește păsări din lemn. Sau al aceluia care scoate melodii dintr-un banjo. Sau ca al unui predicator cu darul vorbirii. Tu, unul, nu aveai mare lucru de făcut. Era mai mult o chestiune care ținea de felul în care nervii ți se acordau cu repeziciunea mîinii, și de felul în care îți controlai mintea, astfel încît să nu fii zăpăcit și lipsit de judecată tocmai în toiul bătăliei, gîndirea să nu-ți fie împîclită în fel și chip. Lucrul acesta, și o ținută dominatoare cînd se ajungea la confruntarea directă, la încleștare.

Pe la jumătate după-amiezei, Inman a părăsit umbrarul lui de pini și a pornit să mai străbată o distanță. Dar numai după o oră de drum s-a simțit frînt de oboseală. Fiecare pas însemna un efort. La un moment dat, a văzut în față două siluete care staționau în drum, lîngă un vad, dar chiar de la

depărtare apărea limpede că erau doi sclavi, nu se impunea să se ascundă în pădure, ci și-a continuat drumul. Unul din cei doi se chinuia să mîne un porc roșcovan, care se bălăcea în noroi. Celălalt căra în brațe niște araci de fasole. Cel cu porcul lovea animalul cu piciorul, dar fără nici un rezultat și, pînă la urmă, a luat un arac din încărcătura celuilalt și l-a împuns și l-a înțepat pe trîndav, pînă ce porcul s-a ridicat în silă și a pornit la drum. Cînd au trecut pe lîngă Inman, cei doi și-au dus un deget la pălărie și au mormăit: „'Ziua, domnu'".

Inman era atît de vlăguit, încît în momentul acela ar fi dorit să fie un porc roșcovan și să se bălăcească în glod pînă cînd cineva l-ar înțepa cu un arac de fasole. Dar și-a descălțat bocancii și a traversat albia și, cînd a ajuns pe malul celălalt, a părăsit drumul mare și a urmat firul apei, sperînd să găsească un ascunziș unde să-și fiarbă un terci de mălai. Însă vîntul și-a schimbat direcția și i-a adus în nări arome de mîncare gătită adevărată, de undeva de departe, din josul rîului.

S-a luat după mirosul de carne prăjită, aspirîndu-l și clipind din ochi, cu capul proiectat în față, ca un urs. Curînd a ajuns la o tabără adăpostită într-un cot al rîului: o căruță, cîțiva cai, niște corturi piramidale din pînză cenușie, risipite într-o pădurice de mesteceni. S-a cinchit într-un tufiș și i-a urmărit pe oamenii care-și vedeau de îndeletnicirile lor. Alcătuiau un amestec de creaturi de toate culorile de piele care există pe lume. Inman a bănuit că sînt la fel de proscriși și de ostracizați ca și el. Circari, oameni fără căpătîi, un trib de țigani irlandezi, geambași, cu toții adunați laolaltă. Caii tropăiau prin jur și pășteau iarba înaltă de sub copaci. Variau de la exemplare superbe, la mortăciuni. Totuși, în lumina aurie a după-amiezei, lui Inman i se păreau cu toții frumoși, le admira curba grațioasă a gîturilor aplecate, oasele delicate ale tibiilor vizibile prin pielea subțire de peste smocurile de păr ale gleznelor. Ghicea că geambașii

ascundeau animalele. Atît de mulți cai fuseseră omorîți în război, încît acum deveniseră o raritate. Prețurile cailor crescuseră astronomic, dar armata avea oameni care depistau animalele și le luau pe o nimica toată. O parte din Inman ar fi dorit să aibă bani să cumpere un jugan zvelt. Să-l încalece, să pornească în galop și să-și ducă viața în chip de călăreț. Dar nu avea atîția bani, și apoi e greu să te furișezi cînd ești însoțit de un cal. E prea mare ca să-l dosești și nici nu-i prea cooperant. Așa încît a renunțat la visul de călăreț.

Gîndind că s-ar putea să aibă oarecare afinități cu nomazii, Inman a pătruns în tabără, ținîndu-și mîinile goale la vedere. Țiganii l-au primit cu aparentă generozitate, deși el știa bine că, dacă ar fi avut prilejul, ar fi fost în stare să-i fure bocancii. Deasupra unui foc, fierbea un ceaun de tuci cu o tocană amestecată: iepure, veveriță, o găină furată și felurite legume șterpelite, mai ales varză. Pe un grătar, deasupra jăraticului, se coceau felii mari de dovleac, stropite cu melasă. O femeie cu o fustă viu colorată, cusută din petice însăilate laolaltă, a scos cu un polonic o porție de mîncare și i-a pus-o pe o farfurie de tinichea, apoi s-a dus să prăjească bucăți de cocă în slănină. Cînd răsturna clătita în grăsime, aluatul se umfla și pocnea cu un zgomot ca de bătălie îndepărtată.

Inman s-a sprijinit de un copac și a mîncat, privind în jur la apa rîului care se prăvălea peste pietre, la frunzele unui mesteacăn, timpuriu îngălbenite, ce tremurau în briză: iluminate de razele filtrate prin fumul înecăcios al focului de tabără. Un bărbat așezat pe o buturugă scîrțîia cîntece și melodii de joc la o vioară cît o cutie de trabucuri. Copiii se bălăceau în apa joasă de la mal. Alți cîțiva țigani se ocupau de cai. Un băiat peria o iapă bătrînă cu un cocean muiat într-o găleată cu potasă și funingine, ca să-i camufleze părul alb, după care a luat o pilă lunguiață și a început să-i răzuiască dinții. Sub ochii lui Inman, iapa a întinerit cu cîțiva

ani. O femeie a legat un murg mare de trunchiul unui mesteacăn, a început să-i scuture picioarele și să toarne gaz pe unghia copitei din spate, după care i-a dat foc, pentru a-i stăvili o tendință de șchiopătare. Pretutindeni, bețeșuguri, șchiopătări, mușcături de tăun și gîlme care trebuiau tratate sau camuflate.

Inman mai avusese de-a face la viața lui cu țigani și considera că, în ciuda apucăturilor lor prădalnice față de restul omenirii, vădeau totuși un grad de onestitate, o recunoaștere deschisă a faptului că se găseau constant în căutarea unui prilej de profit. Acum, în tabăra de la cotitura calmă a rîului, păreau inofensivi. Pe ei nu-i privea cum avea să se sfîrșească războiul. Oricare din părți urma să biruie, de cai tot va fi nevoie. Conflictul armat nu însemna pentru ei altceva decît o vremelnică îngreunare a afacerilor.

Inman a rămas cu țiganii în tot restul zilei. De cîte ori i se făcea foame, lua cîte un polonic de tocană. A dormit un timp, a ascultat scîrțiielile violonistului și a urmărit o femeie care ghicea viitorul după cum se împrăștiau frunzulițele dintr-o cană cu ceai de ierburi; dar el i-a refuzat oferta de a-i ghici, pentru că socotea că avusese deja parte de toate necazurile pe care le putea îndura.

Mai tîrziu a văzut o femeie cu păr negru strecurîndu-se printre cai și punînd o șa pe o iapă murgă. Femeia era tînără, purta un pulover bărbătesc peste o fustă lungă, neagră, și arăta cît se poate de drăguț. Ceva din întunecimea părului sau din felul cum se mișca sau din gingășia degetelor i-a evocat-o, o clipă, pe Ada. A rămas locului și a privit-o cum își aduna poalele fustei lungi și ale juponului, strîngîndu-le în dinți pînă ce a încălecat iapa. Gambele albe îi erau dezgolite pînă la pulpe. A călărit în josul rîului, apoi l-a traversat printr-un loc destul de adînc, încît, pe la mijloc, calul nu a mai simțit fundul apei și a pornit să înoate. Apoi s-a opintit să urce pe malul celălalt, încordîndu-și

coapsele. Pe spate și în părți i se prelingeau șiroaie de apă, iar femeia era udă pînă la șolduri. S-a înclinat mult în față, pentru a-și redobîndi echilibrul, și capul aproape că i s-a lipit de grumazul calului. Pletele negre îi cădeau peste coama neagră a animalului, așa încît aproape nu le mai puteai deosebi una de cealaltă. Cînd au ajuns pe uscat, fata și-a înfipt călcîiele în coastele iepei și au pornit în galop prin pădurea deschisă. Era o priveliște incitantă, un tablou frumos, și Inman se simțea recunoscător că avusese parte de el. Spre seară, cîțiva țigănuși au cioplit niște țepușe din crengile mestecenilor de pe mal și s-au dus la o baltă să prindă broaște cu ele, pînă au umplut un coș. Apoi le-au retezat picioarele și le-au înfipt în frigărui, pe care le țineau deasupra unor tăciuni aprinși din lemn de alun porcesc. În timp ce carnea de broască se frigea, un om a venit la Inman arătîndu-i o sticlă de Moët pe care pretindea că o obținuse la un schimb. Omul nu prea cunoștea băutura pe care o deținea, dar știa că vrea să o vîndă pe dolari. Așa încît Inman i-a numărat niște bani în palmă și și-a pregătit o cină din picioare de broască și o parte din vin. A constatat că cele două mergeau destul de bine împreună, dar nu constituiau o hrană sățioasă pentru un om hămesit ca el.

A hoinărit prin tabără ca să mai descopere ceva de mîncat și, după un timp, s-a îndreptat spre vagonul circarilor. Aceștia pregăteau un spectacol cu vînzare de leacuri. Un om alb a apărut de după un cort și i s-a adresat lui Inman întrebîndu-l ce dorește. Era un bărbat lung și slab, și avea o vîrstă, pentru că pielea de sub ochi îi era decolorată și pungită, iar părul cănit. Părea să fie starostele pe acolo. Inman l-a întrebat dacă ar putea cumpăra de la ei ceva de-ale gurii și omul i-a răspuns că da, însă ei nu vor mînca decît mult mai tîrziu, pentru că trebuiau să repete spectacolul cît mai era încă lumină. L-a invitat și pe el să asiste la repetiție.

O clipă mai tîrziu, a apărut din cort femeia cu păr negru pe care o văzuse înainte. Inman nu-și putea lua ochii de la ea. Îi studia comportamentul față de bărbat, încercînd să ghicească ce anume îi leagă. Întîi a gîndit că sînt căsătoriți, pe urmă și-a spus că nu. Cei doi au așezat în picioare o placă înaltă din lemn, femeia s-a lipit de ea și bărbatul a început să arunce cuțite, astfel încît vîrfurile treceau la un fir de păr de ea și se înfigeau, tremurînd, în scînduri. Inman a găsit că asemenea performanță era suficientă ca să atragă publicul, dar ei aveau în plus un etiopian mătăhălos, cu barbă căruntă și o ținută maiestuoasă, îmbrăcat în veșminte purpurii, despre care spuneau că fusese în tinerețe regele Africii. Regele cînta la ceva ce semăna cu un banjo, din care izbutea să scoată un dans al mortului, deși instrumentul era confecționat dintr-un dovleac și avea o singură coardă. De asemenea, trupa era alcătuită și dintr-o menajerie de indieni de toate soiurile: un seminol din Florida, un creek, un cherokee din Echota și o femeie yemassee. Rolul acestora în spectacol era să spună glume, să bată tobe, să se zbîntuie și să cînte. Vagonul cu care călătoreau era încărcat cu niște sticluțe colorate ce conțineau leacuri, fiecare dintre ele menit să tămăduiască o anumită boală: cancer, tuberculoză, nevralgie, malarie, cașexie, epilepsie, apoplexie.

Cînd s-a întunecat, l-au invitat pe Inman să li se alăture la masă, s-au așezat cu toții pe jos, în jurul focului și au mîncat hălci mari de vită în sînge, cartofi prăjiți în grăsime și verdețuri muiate în grăsimea pe care nu o absorbiseră cartofii. Etiopianul și indienii luau parte la ospăț de parcă erau toți de aceeași culoare și egali între ei. Se amestecau în vorbă, fără să ceară sau să li se acorde permisiunea să vorbească.

Cînd au terminat de mîncat, fiecare s-a dus la apă și și-a frecat farfuria cu nisip din rîu. Pe urmă albul a început să arunce surcele peste jăraticul

rămas de la focul de gătit, înteţindu-l pînă cînd flăcările le-au ajuns la înălţimea umerilor, fără nici o preocupare de economisire a lemnului. Artiştii au pornit să-şi treacă din mînă în mînă o sticlă şi să-i depene lui Inman poveşti şi întîmplări din călătoriile lor nesfîrşite. Drumul, spuneau ei, e un loc cu totul deosebit, o ţară de sine stătătoare, cîrmuită nu de un guvern, ci de legea naturii, şi singura ei caracteristică e libertatea. Povesteau cum mereu se pomeneau lefteri, povesteau despre viţelii şi furtuni stîrnite pe neaşteptate. Jocuri de cărţi, şi tîrguri de cai, şi minunata preponderenţă a celor săraci cu duhul. Diferite încurcături cu legea, dezastre de care scăpaseră ca prin urechile acului, proşti înşelaţi la negoţ, înţelepţi întîlniţi pe drum şi învăţăturile lor adeseori contradictorii. Ţinuturi întregi de fraieri creduli sau de şnapani. Îşi aduceau aminte, unul celuilalt, despre cîte un loc sau altul în care poposiseră şi despre bunătăţile mîncate acolo, şi au căzut unanim de acord că cel mai minunat loc a fost acela în care se opriseră cu cîţiva ani în urmă, unde un rîu repede izvora direct din stîncă şi unde mîncaseră cei mai buni pui fripţi din viaţa lor, gătiţi la umbra aceleiaşi stînci.

După un timp, Inman şi-a dat seama că nu mai poate urmări nimic altceva decît frumuseţea femeii rumenite de dogoarea focului, felul în care lumina îi punea în valoare părul şi fineţea pielii. Şi atunci, la un moment dat, omul alb a rostit o frază stranie. A spus că, într-o bună zi, s-ar putea ca în lume să domnească o ordine în care cuvîntul *sclav* să nu mai fie folosit decît ca o metaforă.

Tîrziu, în noapte, Inman şi-a luat lucrurile, s-a înfundat în pădurea de dincolo de tabără şi şi-a întins pătura la o distanţă de unde putea auzi muzica şi glasurile ţiganilor. A încercat să adoarmă, dar se zvîrcolea pe pămînt. A aprins un muc de lumînare, a vărsat în cana lui de tinichea ce-i mai rămăsese din vin şi şi-a scos din rucsac cartea lui Bartram făcută sul. A deschis-o la întîmplare şi a

citit și recitit prima frază care i-a căzut sub ochi. Conținea descrierea unei plante fără nume, asemănătoare, din cîte își putea da el seama, cu un rododendron.

> Tufele cresc prin crînguri și dumbrăvi, în locuri deschise, înalte, unde arborii mari sînt plantați spațiat; multe tulpinițe se ridică drepte, din aceeași rădăcină, înalte de unu, doi sau trei metri, cu ramurile sau crengile adunate spre vîrful tulpinii, la fel de drepte, și nu prea îndepărtate de trunchiul principal, împodobite cu frunze ovale, ascuțite, de mărime mijlocie, de culoare pală sau galben-verzuie; aceste frunze au o textură tare, compactă, o suprafață netedă și lucioasă și cresc drepte, pe codițe scurte, ramurile terminîndu-se cu lungi panicule sau spice de flori albe, lunguiețe și înguste, cu cinci petale.

O bucată de timp, Inman a analizat cu plăcere această frază lungă. Întîi a citit-o de atîtea ori, pînă ce fiecare cuvînt i s-a imprimat în minte cu o greutate specifică, altminteri atenția i-ar fi alunecat peste fraze și cuvintele n-ar fi lăsat nici o urmă. După aceea, a construit în minte decorul, completîndu-l cu toate amănuntele lipsă, specifice unei păduri înalte, deschise: speciile de copaci care ar crește pe acolo, păsările care le-ar popula ramurile, vegetația care ar crește la poale. Cînd a schițat limpede decorul, a început să construiască în minte tufișul, aplicîndu-i toate detaliile descrise, pînă cînd l-a văzut aievea cu ochii minții, deși nu semăna cu nici o altă plantă cunoscută și avea unele aspecte de-a dreptul fantastice.

A stins lumînarea, s-a înfășurat în pătură, a sorbit ultimele resturi de vin, pregătindu-se de somn, dar gîndurile i se întorceau întruna la femeia cu păr negru și la femeia care se numea Laura și la moliciunea coapselor ei cînd a purtat-o în brațe. Și apoi amintirile i-au alunecat spre Ada, și spre Crăciunul acela, în urmă cu patru ani, pentru că

și atunci băuse șampanie. Și-a rezemat capul de scoarța copacului, a tras o ultimă duşcă lungă din vin și a retrăit destul de pregnant fiorul care l-a străbătut cînd Ada i s-a așezat în poală, atunci, în colțul de lîngă sobă.

Lucrurile păreau să se fi petrecut într-o altă viață, într-o altă lume. Simțea din nou greutatea ei pe genunchi. Moliciunea, catifelarea ei și, în același timp, angularitatea oaselor. Se lăsase pe spate și își odihnise capul pe umărul lui, iar părul îi mirosea a lavandă și a ea. Pe urmă își înălțase spatele, iar el își așezase mîinile pe curba umerilor ei și îi simțise mușchii și omoplații, sub piele. O trăsese iar spre el și voise să o încolăcească cu brațele și să o strîngă la piept, dar ea a pufnit printre buzele lipite, s-a ridicat în picioare, și-a netezit cutele rochiei și cîteva șuvițe de păr care-i scăpaseră la tîmple. Apoi s-a întors spre el și l-a privit.

— Bine, a spus Ada, bine.

Inman s-a înclinat în față, i-a luat mîna și i-a dezmierdat-o cu degetul mare. Oasele fine care porneau de la încheietură pînă la falange au zvîcnit sub apăsarea degetului, asemenea clapelor unui pian. Pe urmă i-a întors mîna cu palma în sus și i-a mîngîiat partea interioară a degetelor, pe care ea a încercat să și le retragă și să le strîngă pumn. I-a atins cu buzele încheietura mîinii, acolo unde vinișoarele albastre se îngemănează. Ada și-a tras ușor mîna și a rămas locului, privindu-și, distrată, palma.

— Nici un fel de prevestire nu-i scrisă în palmă, i-a spus Inman. Cel puțin nimic ce s-ar putea citi.

Ada și-a lăsat mîna în jos și i-a replicat:

— A fost ceva neașteptat.

După care, a ieșit din încăpere.

Cînd, în sfîrșit, Inman s-a desprins de amintire și a adormit, a avut un vis clar de parcă ar fi fost trăit cu ochii deschiși.

Se făcea că era culcat, ca și în realitate, într-o pădure de copaci de esență tare, ale căror ramuri

erau vizibil ostenite de o vară întreagă de pulsații vii și se apropiau de culorile pastelate ale toamnei. Printre copaci creșteau tufișuri din planta pe care și-o imaginase în urma lecturii lui Bartram. Erau încărcate cu ciorchini de flori halucinante, în cinci colțuri. În lumea visului se cernea o ploaie fină printre frunzele compacte, o ploaie ca o perdea atît de diafană, încît nici nu-i uda hainele. Dintre copaci s-a ivit Ada, înaintînd spre el în ritmul ploii. Era îmbrăcată într-o rochie albă, dar în jurul umerilor și al capului își înfășurase un văl negru; îi recunoscuse însă ochii și mersul.

El s-a ridicat de pe pămînt și, cu toate că nu putea înțelege cum de ajunsese Ada acolo, tînjea să o strîngă în brațe și a dat să o facă, dar și-a întins de trei ori brațele spre ea și de fiecare dată s-a evaporat, aeriană și pîlpîitoare și fantomatică. Totuși, cea de a patra oară a rămas fermă și substanțială, așa încît a strîns-o la piept. I-a spus:

— Am străbătut un drum lung și greu ca să ajung la tine. Dar acum nu te mai las să-mi scapi. Niciodată.

Ada s-a uitat la el, și-a scos broboada neagră de pe cap și a părut să-l accepte, deși nu rostea o vorbă.

Inman a fost deșteptat din somn de cîntul păsărilor de dimineață. Dar viziunea Adei nu-i părăsea mintea și nici n-ar fi vrut s-o piardă. S-a ridicat în picioare; pe iarbă se depusese o rouă deasă, iar soarele se agățase în vîrfurile copacilor. A ieșit din pădure și s-a îndreptat spre tabără, dar locul era pustiu. Focul de lîngă căruța cu leacuri se mistuise. Nu mai exista nici o dovadă a existenței circarilor în afară de un cerc mare, negru, acolo unde duduise focul, și cîteva făgașe paralele brăzdate în noroi de roțile vagonului cu cai. Lui Inman îi părea rău că nu-și luase rămas-bun de la ei. Întreaga zi a mers stăpînit de o stare de spirit mai luminoasă, datorată visului limpede care îi fusese dăruit în bezna nopții.

Cenușă de trandafiri

Într-o după-amiază caldă din preajma toamnei, Ruby și Ada lucrau în vale, pe locul ales de Ruby pentru grădina de iarnă. Era o zi din acelea în care planta denumită „buruiana lui Joe-pye"[1] înaltă de doi metri și jumătate își deschide florile de toamnă, cu nuanțe metalice și strălucește în soare ca bruma în lumina zilei. Ca un fel de memento pentru iepeziciunea cu care vine primul îngheț adevărat, chiar dacă soarele arde încă fierbinte, iar vaca încă își petrece ziua la umbra alunului porcesc, umbră care întreaga zi își schimba poziția pe pășunea de jos.

Ada și Ruby săpau și smulgeau buruieni printre răzoarele de varză și napi, conopidă și ceapă, adică hrana vegetală din care se vor nutri peste iarnă. Cu câteva săptămîni înainte pregătiseră cu grijă grădina, arînd și afînînd pămîntul, înmuindu-l cu cenușă din vatră și cu baligă din grajd, și grăpînd bulgării. Ruby mînase calul, iar Ada se suise pe grapă, pentru a-i spori greutatea. Grapa era o unealtă rudimentară, confecționată de unul dintre membrii familiei Black, dintr-un trunchi bifurcat de stejar. Scobise niște găuri în lemnul verde de la capetele furcii și vîrîse în ele bețe de salcîm. Pe măsură ce stejarul s-a uscat, s-a strîns puternic în jurul bețelor ascuțite, așa că nu a fost nevoie să

1 Plantă americană perenă despre care se spune că ar fi fost folosită de doctorul indian Joe-pye în scopuri medicinale.

mai fie fixate în alt chip. În timpul operației, Ada s-a așezat în furca trunchiului și s-a ținut zdravăn cu mîinile și picioarele cînd grapa se zguduia pe pămînt, mărunțind bulgării de țărînă și netezindu-i cu dinții de salcîm. Ada a urmărit cu atenție pămîntul răscolit și a extras din el trei vîrfuri de săgeți rupte, o bucată de cremene și un cuib de pasăre. Cînd au început să însămînțeze, Ruby a venit cu un pumn de semințe mici, negre.

— Nu pare cine știe ce, a spus ea. Îți trebuie multă încredere ca să te duci cu gîndul de la semințele astea pînă la o pivniță plină cu napi. Încredere și o toamnă caldă, pentru că noi am pornit-o destul de tîrziu.

Ruby susținea că, în general, recoltele mergeau bine fiindcă, la stăruințele ei, fuseseră plantate în strictă concordanță cu semnele. După spusele lui Ruby, totul – înfigerea parilor în gard, varza pusă la murat, tăierea porcilor –, totul cădea sub incidența regulilor venite din ceruri. Lemnele trebuie tăiate cînd luna descrește, altminteri la iarnă or să fîsîie în foc și n-or să încălzească. În aprilie, cînd frunzele plopului ajung cît urechea veveriței, e vremea de semănat porumbul, altminteri lujerele or să se îndoaie și or să se vestejească. În noiembrie, cînd luna crește, trebuie tăiat porcul, altminteri n-are grăsime și cotletele se zbîrcesc în tigaie.

Monroe ar fi categorisit asemenea crezuri drept superstiții, folclor. Dar Ada, tot mai avidă de învățăturile lui Ruby cu privire la deprinderile viețuitoarelor din acel loc anume, vedea în toate aceste semne niște metafore. Le privea ca pe o expresie a necesității de organizare, un mijloc de a fi permanent pe fază, o disciplină. Constituiau un ritual al preocupării pentru sistematizarea și ordonarea tendințelor lumii materiale, lăsînd totodată să se întrevadă intersectarea acesteia cu o altă lume. Și, pînă la urmă, își spunea ea, semnele erau un mijloc de a-i ține pe oameni în alertă și, privindu-le în această lumină, nu putea decît să le respecte.

În acea după-masă, cele două femei lucrau de cîtăva vreme la cîmp, cînd au auzit uruit de roți, neche-zat, zăngănit de găleată lovită de o scîndură, zgomote care umpleau valea. Doi catîri bătrîni și apoi o căruță s-au ivit la cotul drumului și s-au oprit la gard. Căruța era atît de încărcată de boccele, pachete și cutii, încît oamenii erau nevoiți să meargă pe jos. Ada și Ruby s-au apropiat de gard și au văzut că era vorba de un grup de refugiați din Tennessee, în drum spre Carolina de Sud. Luaseră un drum greșit pe malul rîului, rătăciseră direcția spre Wagon Road Gap și se pomeniseră acum în fundătura lor. Grupul era alcătuit din trei femei vlăguite și vreo șase copii. Îi asistau doi sclavi omenoși, soț și soție, care se țineau pe urma femeilor ca niște umbre, cu toate că ar fi putut, în orice noapte, să le taie gîtul la toți.

Femeile povesteau că soții lor erau pe front și ele fugeau de Unioniștii care pătrunseseră în Tennessee; acum se îndreptau spre Camden, în Carolina de Sud, unde locuia sora uneia dintre ele. Au rugat să fie lăsate să înnopteze în podul cu fîn și, în timp ce-și pregăteau culcușurile în paie, Ada și Ruby s-au apucat de gătit. Ruby a tăiat capetele a trei pui, pentru că acum curtea roia de păsări, nu puteai merge fără să calci pe un pui, și populația avicolă era astfel structurată, încît în curînd se puteau aștepta la un număr suficient de claponi. Au tăiat puii și i-au fript, au gătit fasole verde, au fiert cartofi și au făcut piure de dovlecei. Ruby a copt trei feluri de plăcinte și, cînd cina a fost gata, i-au chemat pe oaspeți și i-au așezat la masa din sufragerie. Sclavilor li s-au servit aceleași bucate, dar la masa de sub păr.

Un timp, musafirii s-au ospătat din plin și, cînd au isprăvit de mîncat, nu mai rămăseseră pe platou decît două aripi și un copan; dăduseră gata mai mult de jumătate de kilogram de unt și un urcior cu sirop de sorg. O femeie a exclamat:

— Doamne, ce bun a fost, de două săptămîni n-am mai mîncat decît pîine uscată, fără unt sau

grăsime sau melasă, care s-o mai înmoaie. Hrană care te înecă.

— Ce v-a făcut să porniți la drum? a întrebat Ada.

— Au năvălit peste noi Unioniștii și i-au prădat pînă și pe negri, a explicat femeia. Au jefuit pînă la ultima fărîmă din recoltele pe care le-am cules anul ăsta. Ba chiar am văzut pe unul umplîndu-și buzunarele hainei cu slănină. O îndesa cu pumnii. Pe urmă ne-au dezbrăcat la piele și au pus să ne percheziționeze un Unionist despre care ziceau că-i femeie în uniformă. Da' nu era, că i se mișca mărul lui Adam. Ne-au luat toate bijuteriile pe care le dosisem. După care au dat foc la casă, în plină ploaie, și au plecat. În scurt timp nu se mai vedea decît un horn rămas ca o santinelă peste o pivniță plină de apă neagră, puturoasă. Nu mai aveam nimic, dar am rămas locului pentru că nu ne lăsa inima să ne rupem de acasă. În cea de a treia zi stăteam cu fata mea cea mai mică și ne uitam la groapa care adăpostea ruinele a tot ce agonisisem noi în viață. Fetița a ridicat un ciob de farfurie și mi-a spus: „Mamă, în curînd o să mîncăm pe frunze". Și atunci am înțeles că trebuie să plecăm.

— Asta fac Unioniștii, a intervenit altă femeie. Și-au băgat în cap o idee nouă despre război. Cică să le facă pe femei și pe copii să plătească pentru ostașii lor morți.

— Sînt vremuri care-ți frîng inima, a adăugat a treia femeie. Nici n-ai idee cît de norocoasă ești dumneata, ascunsă aici, în valea asta.

Ada și Ruby le-au ajutat pe femei să se culce și a doua zi de dimineață au fiert toate ouăle pe care le aveau în casă, au pregătit o oală cu fulgi de porumb și alte plăcinte. După micul dejun, le-au schițat o hartă a drumului pînă la strungă și le-au ajutat să se lanseze în cea de a doua etapă a călătoriei lor.

În acea după-amiază, Ruby și-a exprimat intenția de a controla livada de meri, și Ada i-a sugerat să ia prînzul acolo. Au încropit un picnic din

resturile de pui fripți, un castronaș cu salată de cartofi cu maioneză bătută de Ruby și niște felii de castraveți în oțet. Au dus în livadă merindele împachetate într-o cutie de lemn și au mîncat la umbra pomilor, pe o cuvertură cusută din petice colorate.

Era o după-amiază cu ceață aurie și lumina soarelui se cernea uniform. Ruby a examinat copacii și a decretat că merii stau bine. Pe urmă, din senin, s-a uitat la Ada și i-a cerut:

— Arată-mi unde-i nordul.

A zîmbit văzînd cît timp i-a trebuit Adei să-și dea seama de punctele cardinale, amintindu-și din ce parte răsărise soarele. Ruby își făcuse de curînd deprinderea de a-i pune astfel de întrebări. Era încîntată să constate cît de dezorientată era Ada. Într-o zi, cînd treceau pe lîngă rîu, o întrebase:

— Încotro curge apa? De unde vine și unde se varsă?

În altă zi îi ceruse:

— Înșiră-mi patru plante comestibile care cresc pe dealul ăsta.

Sau: Cîte zile mai sînt pînă la luna nouă? Sau: Numește-mi doi copaci în floare și doi care au dat în rod.

Ada nu cunoștea încă toate răspunsurile, dar știa că le va învăța, iar Ruby era manualul ei.

Pe parcursul muncilor zilnice, Ada și-a dat seama că erudiția lui Ruby cuprindea și o seamă de inutilități. O multitudine de nume inutile de vietăți – animale și vegetale –, precum și deprinderile lor de viață ocupau gîndirea lui Ruby, pentru că aceasta îi arăta mereu Adei tot felul de creaturi care populează ungherele lumii. Observa orice călugăriță dintr-un strat de rugină, paraziții porumbului în micile lor corturi din frunze de laptele-cucului, salamandrele vărgate sau pătate, cu fețele lor prietenos zîmbitoare, strecurîndu-se pe sub bolovanii din pîrîu. Ruby depista toate plantele păroase, otrăvitoare, de culoarea fierii, și toate ciupercile care colonizau

scoarța jilavă a copacilor gata să moară, larvele și gîndacii și viermii care se cuibăreau în teci sau în coji sau în frunze. Și toate aceste vieți aveau cîte o poveste a lor. Și fiecare gest al naturii care sugera existența unui spirit, ce marca însăși viața firii, stîrnea interesul lui Ruby.

Acum, cînd zăceau pe pătură, somnoroase și ghiftuite, Ada i-a declarat lui Ruby că o invidiază pentru cunoașterile ei. Ruby se pricepea la muncile fermei, la gătit, la viața naturii.

— Unde ai învățat toate astea? a întrebat-o Ada.

Ruby i-a răspuns că puținul pe care-l cunoștea îl învățase în mod firesc. Multe învățăminte de pe vremea bunicii le culesese în drumurile ei pe la diverse ferme, unde stătea de vorbă cu orice bătrînă care-i răspundea la întrebări și unde le urmărea pe bătrîne la lucru. Multe le aflase de la Sally Swanger care, spunea Ruby, cunoștea o sumedenie de lucruri, printre care toate numele de plante, pînă la cea din urmă buruiană. Și, în bună parte, pretindea Ruby, se întrebase singură și judecase cu mintea ei cum funcționează logica lumii. Era o chestiune de urmărire a vieții cu multă atenție.

— Începi prin a încerca să vezi cine îndrăgește pe cine.

Ada i-a interpretat astfel spusele: Observă și caută să înțelegi afinitățile care se manifestă în natură.

Ruby i-a arătat petele de culoare roșie de pe clinele verzi ale dealului. Desișurile de sînger și de anacardier[1] care-și schimbaseră culoarea cu mult înainte de ceilalți copaci.

— De ce crezi că s-au înroșit cu o lună mai devreme? a întrebat-o pe Ada.

— Din întîmplare?

Ruby a emis un sunet de parcă ar fi scuipat de pe limbă o fărîmă de noroi sau o gîză. Socotea că

1. Arbore tropical cu frunze penate și fructe în formă de conuri roșii, păroase.

oamenii pun pe seama întîmplării tot ceea ce nu pot înțelege. Ea, una, vedea altfel lucrurile. Atît sîngerul, cît și anacardierul erau pline, la vremea asta, de roade roșii, coapte. Întrebarea pe care trebuia să ți-o pui era: Ce altceva se mai întîmpla simultan în natură, care să aibă legătură cu acest lucru? Și răspunsul era: păsările care migrau. Zi și noapte zburau pe acolo. N-aveai decît să ridici ochii ca să te convingi. Erau atît de multe, că te apuca amețeala. Și încearcă să te gîndești cum e să stai cocoțat într-un loc înalt, pe un colț de stîncă, și să te uiți în jos la copaci, așa cum fac păsările. Și atunci ai să te miri cît de verzi și de asemănători între ei sînt toți copacii. Fiecare e la fel cu celălalt, fie că-ți oferă de mîncare sau nu. Asta-i ce văd păsările călătoare. Ele nu cunosc pădurile de aici. Nu știu care copac anume le poate da hrană și care nu. Dar sîngerul și anacardul se înroșesc, probabil, ca să le spună păsărilor străine: *mănîncă-ne*, și-a încheiat Ruby perorația.

— Crezi că un sînger își poate face un anumit plan? s-a mirat Ada.

— S-ar putea, i-a răspuns Ruby.

După aceea a întrebat-o pe Ada dacă s-a uitat vreodată cu atenție la mizeria făcută de păsări. La găinațul lor.

— Nu prea, a recunoscut Ada.

— Nu trata lucrul ăsta cu atîta superioritate.

După părerea ei, aici s-ar putea găsi cheia enigmei. Un sînger tînăr nu poate să se dezvolte acolo unde i-a căzut sămînța, adică sub un sînger mare. Planta neputîndu-se mișca pentru că are rădăcină, se folosește de păsări ca s-o mute într-un sol mai prielnic. Păsările mănîncă boabele, dar în găinațul lor semințele rămîn întregi, nedigerate, gata să încolțească acolo unde cad și gata unse cu îngrășămînt. Ruby mai credea că, dacă cineva ar chibzui îndelung la aceste lucruri, ar descoperi o lecție, pentru că o bună parte din creație operează cu asemenea metode, și urmărește asemenea finalități.

O bucată de timp au rămas nemișcate, pe urmă Ruby s-a întins pe cuvertură, în aerul cald și liniștit al după-amiezei, și a ațipit. Ada era și ea obosită, dar s-a luptat să-și alunge somnul ca un copil trimis, fără voia lui, la culcare. S-a ridicat și s-a dus dincolo de livadă, la liziera pădurii, unde plantele de toamnă – buruiana fierului, buruiana lui Joe-pye – erau grele de flori galbene, violete, metalic-cenușii. Fluturi mari, roșii, cu aripi tivite cu negru, și fluturi mai mici, viu colorați, zburau printre corole. Trei cintezoi se balansau pe rugi de mure cu frunze deja ruginii, apoi și-au luat zborul, jos, la pămînt, penele galbene de pe spate licărind între aripile negre, și s-au făcut nevăzuți printre niște încîlceli de trifoi alb și anacard, la linia de tranziție dintre cîmp și pădure.

Ada stătea nemișcată, privind în gol, conștientă însă de forfota unor miriade de vietăți infinitezimale, care trepidau prin ciorchinii de flori, de-a lungul tulpinilor și pînă jos, pe glie. Gîze care zburau, se tîrau, se cățărau, mușcau. Acumularea lor de energie se transmitea într-un luminos fior de viață care se materializa, inundînd viziunea vagă a Adei.

Stătea acolo, într-o stare în parte letargică, în parte de alertă, gîndindu-se la ce spuseseră femeile refugiate despre marele ei noroc. Într-o zi ca asta, în pofida nălucii războiului, în pofida muncii grele care i se cerea, nu vedea cum lumea în care trăia ea ar putea fi mai bună. Părea atît de frumoasă, încît se îndoia că ar putea fi îmbunătățită.

După masa de seară, Ruby și Ada s-au așezat pe verandă. Ada îi citea cu glas tare. Aproape că terminaseră de citit Homer. Pe Ruby o enerva Penelopa, dar era în stare să stea întreaga seară rîzînd, prăpădindu-se de rîs, la tribulațiile lui Odiseu și la toate piedicile pe care zeii i le azvîrleau în drum. Bănuia că Odiseu ăsta semăna cu Stobrod mai mult decît ar fi vrut Homer să spună, și alibiurile prin care își justifica el întîrzierile de pe drum i se păreau foarte suspecte, părere confirmată de pasajul

în care eroii se cuibăresc într-o cocină de porci, unde beau și înșiră povești. Ruby a tras concluzia că, una peste alta, lucrurile nu s-au schimbat prea mult, cu toate că a trecut de atunci atîta amar de vreme.

Cînd lumina a început să scapete, Ada a închis cartea. A ridicat ochii spre cer. Ceva din culoarea bolții și mireasma nopții i-a adus în minte o petrecere la care luase parte cînd făcuse ultima călătorie la Charleston, cu puțin timp înainte de Sumter[1]. Și i-a povestit-o lui Ruby.

Petrecerea a avut loc în casa verișoarei ei, o locuință somptuoasă, situată într-o largă cotitură a malului rîului Wando; au petrecut trei zile și trei nopți. Musafirii dormeau doar între ivirea zorilor și ora prînzului și nu se hrăneau cu mare lucru în afară de stridii, șampanie și prăjituri. Seară de seară răsuna muzica și dansau, și noaptea, tîrziu, la lumina unei luni din ce în ce mai pline, se plimbau cu bărcile pe apele liniștite ale rîului. Erau vremuri stranii, bîntuite de febra războiului, și chiar tinerii care pînă atunci fuseseră socotiți plicticoși și lipsiți de farmec căpătaseră subit o aură fascinantă, întrucît se știa că, în curînd, mulți dintre ei își vor găsi moartea. Pe parcursul acelor scurte zile și nopți, oricare bărbat putea deveni iubitul oricărei femei.

În ultima seară a petrecerii, Ada purtase o rochie de mătase liliachie, tivită cu dantelă de aceeași culoare. Era strînsă pe talie, ca să-i pună în evidență silueta mlădioasă. Monroe cumpărase întregul balot de mătase, pentru ca nici o altă fată să nu mai poarte culoarea ei. Observase că se potrivea de minune cu părul ei brun și că-i dădea un aer de mister, printre comunele rochii roz, bleu și galbene ale celorlalte fete. În noaptea aceea, un tînăr din Savannah – cel de-al doilea fiu, foarte

1. Fort în Golful Charleston, din Carolina de Sud, unde trupele Unioniștilor au deschis focul Războiului Civil (12 aprilie 1861).

arătos, dar foarte bleg, al unui bogat negustor de indigo – a flirtat atît de asiduu cu Ada, încît, în cele din urmă, aceasta a acceptat să facă o plimbare cu barca în tovărășia lui, deși, din puținul pe care-l cunoștea despre băiat, îl socotea găunos și vanitos.

Numele tînărului era Blount. A vîslit pînă în mijlocul rîului și s-a oprit. Stăteau față-n față, și Ada își drapase rochia de mătase liliachie în jurul picioarelor, pentru a-i feri tivul de smoala de pe fundul bărcii. Amîndoi păstrau tăcerea. Blount ridica mereu ramele și lăsa să picure apa de pe ele în rîu. S-ar fi zis că mintea îi era obsedată de un gînd care se acorda cu picurul apei prelinse de pe vîsle, pentru că a repetat mișcarea pînă ce Ada i-a cerut să înceteze. Blount adusese două pahare și o sticlă de șampanie începută, dar încă destul de rece încît să fi asudat în aerul greu al nopții. I-a oferit Adei un pahar, dar ea a refuzat, așa încît a golit singur sticla și a aruncat-o în rîu. Apa era atît de liniștită, încît cercurile iscate de plesnetul sticlei s-au propagat în larg, pînă cînd vălurelele s-au îndepărtat prea mult ca să mai poată fi văzute.

Acorduri ale muzicii din casă răzbeau pe apă, prea slabe însă ca să identifici mai mult decît un ritm de vals. Țărmurile joase ale rîului păreau, în beznă, colosal de îndepărtate. Trăsăturile peisajului erau alterate de întuneric, aproape de nerecunoscut, distilate în stranii contururi minimale, simplificate pînă la forme geometrice. Plane, circulare, liniare. Luna plină atîrna direct peste capetele lor, cu discul voalat de umiditatea din aer. Cerul sclipea argintiu, prea luminos pentru a i se desluși stelele. Rîul larg se muiase și el în argint, dar ceva mai mat. Din apă începuse să se țească ceața dimineții, deși mai era mult pînă să se crape de ziuă. Singura linie de demarcație între apă și cer o constituiau copacii întunecați de pe dunga orizontului.

În cele din urmă, Blount a început să vorbească. Un timp, a vorbit despre el însuși. Își luase recent diploma la Columbia College și tocmai începuse să

se introducă în afacerile familiei, din filiala Charleston. Dar, desigur, de îndată ce se va declara războiul se va înrola în armată, așa cum era de așteptat. A pornit să vorbească emfatic despre înfrîngerea oricăror încercări de subjugare a statelor din Sud. Ada auzise această bravadă repetată pe tot parcursul petrecerii și se săturase s-o mai asculte.

Dar pe măsură ce Blount continua să vorbească, părea să devină la fel de puțin convins ca și Ada, iar mai tîrziu s-a înnămolit în propria lui vorbărie despre război și a tăcut. Se uita în jos la fundul smolit al bărcii, astfel încît Ada nu-i vedea decît creștetul capului. Pe urmă, sub influența șampaniei și a stranietății nopții, Blount a recunoscut că e îngrozit de războiul care, în mod cert, urma să se declanșeze. Nu era deloc sigur că va reuși să se achite într-un mod onorabil. Dar nici nu vedea vreo soluție de scăpare, care să nu-l acopere de rușine. Mai mult, în ultima vreme îl bîntuiau vise recurente despre tot felul de forme oribile de moarte. Și era convins că una dintre acestea o să-l înșface și pe el.

Vorbea cu capul în jos, de parcă se adresa pantofilor, dar cînd și-a ridicat fața palidă în lumina lunii, Ada a văzut dîrele strălucitoare ale lacrimilor. Și-a dat seama, cu un neașteptat flux de duioșie, că Blount nu era un războinic, ci avea o inimă de negustor. I-a atins mîna care i se odihnea pe genunchi. Știa ce s-ar fi cuvenit să-i spună: că datoria și onoarea impuneau acțiuni eroice pentru apărarea patriei. La petrecere, toate femeile proferaseră fraze răsunătoare, dar Ada își simțea gîtul strîns în fața unor asemenea cuvinte. În lipsa lor, ar fi putut să folosească fraze mai simple, să-i spună doar: „Nu-ți face griji" sau „Trebuie să fii curajos". Dar în momentul acela, pînă și aceste formule de îmbărbătare i se păreau extrem de false. Așa încît nu i-a spus nimic, ci a continuat să-i mîngîie mîna. Spera că Blount nu o să vadă în gestul ei de bunătate altceva decît intenționa să fie, pentru că Ada, cînd era asaltată de bărbați, se retrăgea pe dată.

Dar barca nu-i prea oferea spațiu de retragere. În timp ce pluteau, și-a dat seama, cu o senzație de ușurare, că Blount era prea copleșit de spaima de viitor pentru a se gîndi să-i facă curte. Au rămas așa o bucată de vreme, pînă ce barca purtată de curent a plutit spre cotul rîului. S-a îndreptat direct spre partea exterioară a curbei, amenințînd să se împotmolească într-o limbă de nisip care strălucea în clarul de lună ca o panglică palidă. Blount și-a recăpătat controlul, a pus mîna pe rame și a întors barca în direcția debarcaderului. A condus-o pe veranda casei puternic iluminate, al cărei interior strălucea orbitor în razele lămpilor Argand. Siluetele dansatorilor se profilau prin ferestrele poleite, iar muzica răsuna acum destul de distinct pentru a recunoaște întîi un vals de Gungl, apoi unul de Strauss. Blount s-a oprit în prag. A împins cu două degete bărbia Adei și i-a ridicat fața, apoi s-a aplecat și a sărutat-o pe obraz. Un sărut ușor, frățesc. După care a plecat.

Ada își amintea că în timp ce străbătea încăperile ca să se ducă la culcare, a fost frapată de imaginea spatelui unei femei, reflectat într-o oglindă. S-a oprit și a privit. Rochia acelei siluete avea culoarea numită cenușă de trandafiri și Ada a simțit o înțepătură de invidie văzînd rochia femeii, linia frumoasă a spatelui, părul bogat, negru, și siguranța de sine degajată de întreaga postură a siluetei.

În cele din urmă a făcut un pas, și femeia din oglindă a făcut și ea un pas, așa încît Ada și-a dat seama că se admiră pe ea însăși, întrucît oglinda capta reflecția dintr-o altă oglindă, aflată pe peretele din spatele ei. Lumina lămpilor și patina oglinzilor conspiraseră la ușoara denaturare a nuanțelor, pălind liliachiul în trandafiriu. A urcat scările spre camera ei și s-a pregătit de culcare, dar în acea noapte a avut un somn agitat, pentru că muzica a continuat pînă în zori. În timp ce zăcea trează, se gîndea în ce chip bizar își cucerise propria ei admirație și aprobare.

A doua zi, cînd petrecăreții se urcau în trăsurile care aveau să-i ducă înapoi în oraș, Ada s-a trezit față-n față cu Blount, pe treptele casei. Tînărul se ferea să o privească în ochi și aproape că nu putea vorbi, atît de răscolit era de amintirea spectacolului pe care-l oferise cu o noapte înainte. Ada a apreciat însă faptul că nu i-a cerut să păstreze în secret cele ce se întîmplaseră. Nu l-a mai văzut niciodată și a aflat dintr-o scrisoare a verișoarei ei Lucy că Blount a murit la Gettysburg. Împușcat, în față, în timpul retragerii de la Cemetery Ridge. În retragere, mersese de-a-ndăratelea, pentru a nu fi împușcat din spate.

După ce a ascultat povestea, Ruby nu a fost deloc impresionată de efortul lui Blount de a-și salva onoarea, ci s-a mirat doar că există oameni atît de lipsiți de rost, încît renunță la somn ca să vîslească, de plăcere, pe un rîu.

— Nu ai înțeles ce urmăream eu să spun, a observat Ada.

Au mai rămas un timp pe verandă, privind la lumina care pălea și la detaliile peisajului care se eclipsau, trecînd de la copaci pe creste. Pe urmă Ruby s-a ridicat în picioare și a anunțat:

— E vremea să mă duc la munca de noapte.

Era felul ei de a spune noapte bună. S-a dus să mai arunce o ultimă privire animalelor, să verifice ușile acareturilor, să stingă focul din soba de la bucătărie.

Ada, ținînd cartea încă în poală, a rămas pe verandă, privind în curte, către gard. Către cîmp și către versanții împăduriți. În sus, către cerul care se întuneca. Culorile care-i amintiseră de petrecerea din Charleston se estompaseră. Totul aluneca spre nemișcare. Totuși gîndurile ei nu se astîmpărau, ci se derulau îndărăt, încălecîndu-se; își aducea aminte cum, într-o noapte ca aceea de acum, șezuse pe verandă cu Monroe, curînd după mutarea lor în noua locuință. Elementele peisajului, care acum îi erau atît de familiare, le păruseră,

pe atunci, stranii. Ținutul acesta muntos era atît de întunecat și se înălța atît de vertical în comparație cu Charleston. Monroe comentase că, asemenea tuturor componentelor naturii, trăsăturile acestei măreți topografii nu erau decît semne ale unei alte lumi, ale unei vieți mai înalte, ale unui cu totul alt gen de existență, către care ar trebui să se îndrepte toate nostalgiile noastre. Și Ada a fost, în acea seară, de acord cu el.

Dar în seara aceasta, cînd privirile îi îmbrățișau priveliștea, gîndea că ceea ce vede nu sînt semne ale unei alte lumi, ci reprezintă întreaga viață care există aici și acum, o părere din multe puncte de vedere opusă celei a lui Monroe, care însă nu elimina noțiunea de „nostalgii", deși Ada nu ar fi putut specifica după ce anume tînjea.

Ruby a venit din curte și s-a oprit la gard.

— Trebuie dusă vaca în grajd, a spus, apoi, fără nici un alt cuvînt de salut, a pornit să urce către cabana ei.

Ada a coborît de pe verandă și s-a dus spre pășune, trecînd pe lîngă grajd. Soarele se scufundase de mult dincolo de piscuri și lumina se împuțina din clipă în clipă. Munții se decupau cenușii în semiobscuritate, palizi și nesubstanțiali ca răsuflarea pe un geam.

Locul părea încărcat de forța unei imense singurătăți. Chiar și bătrînii satului povesteau despre greutatea care te copleșește cînd ești singur, printre munți, la acel ceas al zilei, mai tulburător decît bezna unei nopți fără lună, pentru că în penumbra amurgului deslușești amenințarea tenebrelor. Ada resimțise această însingurare încă din primele zile și se plînsese de ea. Își aducea aminte de argumentarea lui Monroe, și anume că sentimentul de izolare nu era specific acestui loc, cum pretindea ea. Nu exista vreun element unic nici în senzația ei și nici în locul de acolo, ci era vorba de un sentiment universal uman. Numai un spirit prea simplu sau unul prea călit ar putea să nu-l perceapă, așa cum unii

oameni, puțini la număr, sînt insensibili la căldură sau la frig. Și, ca de obicei, Monroe avea o explicație: în inimile lor, oamenii simt că, în vremurile de demult, Dumnezeu se găsea pretutindeni, în spațiu și în timp; iar acum, cînd Dumnezeu se îndepărtează de ei, golul este umplut de un sentiment de singurătate.

Aerul nopții era răcoros. Roua serii se și lăsase pe iarbă și Ada a constatat că tivul rochiei îi era ud, cînd a ajuns lîngă vaca Waldo, care zăcea tolănită în iarba înaltă de lîngă gardul de jos. Waldo s-a ridicat, cu încheieturile cam înțepenite, și a pornit spre poartă. Ada a pășit în dreptunghiul de iarbă turtită de greutatea vacii. Simțea căldura trupului ei înconjurîndu-i gleznele și brusc a năpădit-o dorința de a se culca acolo, în iarba caldă, fiind deodată cotropită de oboseală, ca după acumulările unei luni de muncă grea. Dar s-a mulțumit să se aplece și să-și plimbe mîna prin iarbă și pe pămîntul cald, ca un organism viu, de la arșița zilei și de la corpul animalului.

O bufniță a huit din copacii de lîngă rîu. Ada a urmărit ritmul strigătelor de cîte cinci bătăi, de parcă ar fi scandat un vers dintr-o poezie: o silabă lungă, două scurte, două lungi. Pasărea morții, spuneau oamenii despre bufniță, dar Ada nu înțelegea de ce. Chemarea păsării răsuna blînd și plăcut în noaptea de culoarea ardeziei, ca un piuit de turturea, doar cu ceva mai multă substanță. Waldo mugea la poartă, nerăbdătoare, simțind nevoia – așa cum se simțea în întreaga gospodărie – de lucrurile pe care învăța Ada să le facă; așa încît și-a desprins mîinile din iarbă și s-a ridicat în picioare.

Exil și cruntă pribegie

Inman mergea înainte, prin zile cu vreme răcoroasă sau cu cer albastru, străbătînd drumurile pustii. Ruta lui era, în mod necesar, plină de abateri și ocolișuri, întrucît se ferea de bariere și de orașe, dar drumul pe care-l urma prin inima ținutului și printre fermele răzlețe părea destul de sigur. Întîlnise puțini oameni, și în cea mai mare parte sclavi. Nopțile erau calde, luminate de lună și de stele, și uneori se amăgea că nu-i decît un vagabond liber ca pasărea cerului, care nu are să se teamă de nimic pe lumea asta.

Zilele se scurgeau uniform, lipsite de evenimente, deși el încerca să le marcheze în minte pe fiecare dintre ele. De pildă, își amintea de o zi plină de dificultăți cu privire la orientare. Drumul era plin de bifurcații, nici una dintre ele marcată de vreun indicator sau de vreun semn crestat pe copaci, așa încît se vedea nevoit să întrebe mereu în ce direcție să o ia. La început a dat peste o casă clădită chiar în furca a două drumuri, care aproape că îi bara trecerea. Pe prispă, o femeie cu o figură istovită zăcea pe un scaun cu spetează dreaptă, ținîndu-și picioarele întinse în față. Își sugea buza de jos și privirile îi păreau pironite pe un important și neinteligibil eveniment care se petrecea la orizont. Fusta i se adîncea în poală cu o boltă de întuneric.

— Ăsta-i drumul spre Salisbury? a întrebat-o Inman.

Femeia își ținea pe genunchi mîinile încleștate în pumni. Preocupată, pare-se, să nu facă risipă

de gesturi, și-a mișcat în chip de răspuns degetul mare al mîinii drepte. Putea să fie doar un simplu tic nervos. Nici o altă trăsătură nu i s-a clintit, dar Inman a urmat direcția sugerată de deget.

Mai tîrziu a nimerit peste un bărbat cărunt, așezat la umbra unui eucalipt. Omul purta o vestă elegantă din mătase galbenă, dar fără cămașă pe dedesubt, și prin vesta descheiată i se vedeau mușchii mamari scofîlciți, atîrnîndu-i ca țîțele unei scroafe. Și el își ținea picioarele întinse în față și își plesnea cu palma o coapsă, de parcă ar fi fost un cățel drăgălaș, dar neascultător. Cînd vorbea, rostirile i se reduceau doar la vocale.

— Ăsta-i drumul spre Salisbury? a întrebat Inman.

— Eeeee? a răspuns omul.

— Salisbury, a repetat Inman. Ăsta-i drumul?

— Aaaaa! a fost răspunsul categoric.

Inman și-a continuat drumul.

Pe urmă a trecut pe lîngă un om care scotea cepe.

— Salisbury? a întrebat iar Inman.

Omul n-a scos o vorbă, dar și-a întins brațul și a indicat direcția cu o ceapă.

Dintr-o altă zi, nu-și putea aduce aminte decît că cerul era albicios și, la un moment dat, o cioară a murit în zbor și a căzut în drum, în fața lui, iscînd un nor de praf. Pliscul negru era deschis și limba cenușie îi ieșea afară, de parc-ar fi vrut să guste pămîntul. Mai tîrziu, a întîlnit trei țărăncuțe de la o fermă, în rochii de pînză de culori șterse, care țopăiau desculțe în praf. Cînd l-au văzut venind, s-au oprit și s-au cățărat pe un gard, așezîndu-se pe bara de sus, cu călcîiele înfipte în a doua bară și genunchii rumeni ridicați la bărbie. L-au urmărit din priviri, dar n-au scos o vorbă cînd el le-a făcut un semn cu mîna și le-a adresat un „Hei!"

Într-o altă dimineață, Inman s-a pomenit într-o pădure de plopi tineri, dar cu frunzele bătînd spre galben, deși nu sosise încă vremea de toamnă. Gîndurile lui se învîrteau în jurul mîncării. Înaintase

o bună bucată de drum, dar se săturase să se tot ascundă și să flămînzească și să nu aibă drept hrană decît terci de porumb, mere, prune și pepeni șterpeliți. Chibzuia dacă poftele lui meritau riscul la care s-ar expune pentru a le satisface, cînd a văzut un grup de femei care spălau rufe la rîu. S-a pitit la marginea pădurii și le-a pîndit.

Femeile stăteau în apă pînă la genunchi, plesnind rufele pe cîte o piatră netedă, apoi clătindu-le, storcîndu-le și agățîndu-le la uscat pe tufișurile din jur. Cîteva pălăvrăgeau și rîdeau, cîteva fredonau crîmpeie de cîntece. Își suflecaseră fustele, le strînseseră între picioare și își înfipseseră poalele în brîu, ca să nu se ude. Inman avea impresia că purtau șalvarii orientali din regimentele de zuavi, ai căror soldați arătau atît de colorați și de festivi cînd zăceau morți, împrăștiați pe cîmpul de luptă. Femeile, neștiind că sînt urmărite, stăteau dezgolite pînă la pulpe și apa care se scurgea din rufe șiroia pe pielea lor albă și strălucea în soare ca uleiul.

Altă dată, asemenea spectacol i s-ar fi părut atrăgător, dar acum întreaga lui atenție era concentrată asupra faptului că femeile aduseseră cu ele mîncarea de prînz – unele în coșuri, altele în cîte o legătură de pînză. Primul lui gînd a fost să li se adreseze și să le ceară să-i vîndă ceva merinde, dar bănuia că femeile ar fi făcut pe dată front comun și l-ar fi alungat cu pietre din rîu. Așa încît a decis să rămînă ascuns.

S-a furișat printre copaci și bolovani pînă la malul rîului. Pe urmă, pitit în spatele trunchiului solzos al unui mesteacăn de apă, a întins o mînă, a cîntărit greutatea cîtorva legături și a luat-o pe cea mai voluminoasă, lăsînd în schimb o sumă frumoasă de bani, pentru că în acel moment i se părea important să fie generos.

S-a îndepărtat de rîu, ținînd bocceaua de capete și legănînd-o în mînă, și cînd a ajuns la o distanță prudentă, a desfăcut nodul și a găsit înăuntru trei bucăți de pește fiert înăbușit, trei cartofi fierți și

doi pesmeți prost copți. Pește cu pesmeți? s-a mirat Inman. Ce combinație nefirească. Și ce prînz inconsistent pentru el, mai ales în comparație cu fripturile rumene pe care și le imaginase.

A mîncat din mers. Puțin mai încolo, pe cînd străbătea o fîșie de drum pustiu și mai avea două înbucături din ultimul cartof, Inman a încercat senzația unei mîncărimi în ceafă. S-a oprit și a privit în jur. În spatele lui, la depărtare, se vedea un om care înainta grăbit. Inman și-a isprăvit cartoful și a pornit repede pe lîngă drum, pînă a ajuns la primul cot. Acolo s-a tupilat în pădure și s-a așezat la pîndă pe după un trunchi căzut.

În scurt timp, drumețul a apărut la cotitură. Nu avea pălărie și purta o manta cenușie, lungă, ale cărei poale fîlfîiau, o raniță diformă, din piele, și un toiag înalt cît el. Mergea cu capul în jos, marcîndu-și fiecare pas cu toiagul, asemenea unui călugăr cerșetor de altădată. Cînd s-a mai apropiat, Inman a văzut că fața omului era desfigurată de tăieturi și de vînătăi, care păliseră devenind gălbui și verzui. Buza de sus, sfîșiată, era acoperită de o crustă neagră, dîndu-i o înfățișare de buză de iepure. Pe pielea albă a scăfîrliei rase, printre zgîrieturi și cruste lunguiețe, apăreau smocuri de puf blond. Stomacul îi era atît de supt, încît pantalonii îi atîrnau ca două pliuri mari și îi legase cu o sfoară. Cînd a încetat să contemple drumul de sub tălpi și și-a ridicat ochii albaștri, Inman l-a recunoscut imediat, sub toate rănile desfigurante, pe predicator.

S-a ridicat de după buturugă și a strigat:

— Hei, ia uită-te încoace!

Predicatorul s-a oprit și s-a holbat la el.

— Dumnezeule mare! a exclamat. Iată omul pe care-l caut.

Inman și-a scos cuțitul din buzunar și l-a ținut cu vîrful în jos, în mîna relaxată.

Apoi a spus:

— Dacă mă cauți ca să te răzbuni, să știi că nu stric un cartuș pe tine. Te despic pe loc.

— Nu. Te caut ca să-ți mulțumesc. M-ai salvat de la păcatul capital.

— Ai bătut atîta drum ca să-mi spui lucrul ăsta?

— Nu. Călătoresc și eu. Sînt un pelerin, ca și tine. Sau poate că mă pripesc cînd spun lucrul ăsta, pentru că nu toți rătăcitorii sînt pelerini. În orice caz, încotro mergi?

Inman l-a măsurat din cap pînă în picioare.

— Ce-ai pățit la față? l-a întrebat.

— Cînd m-au găsit acolo unde m-ai lăsat, și după ce-au citit biletul, un grup din congregație, conduși de diaconul Johnston, m-au dezbrăcat la piele și m-au snopit în bătăi. Mi-au aruncat hainele în rîu și mi-au tăiat părul cu cuțitele. Cred că au răstălmăcit Samson și Dalila. După care au refuzat să-mi dea măcar o oră ca să-mi strîng lucrurile. Mă alungau din spate, și femeia cu care trebuia să mă însor m-a scuipat în obraz și i-a mulțumit Domnului că nu mai urma să devină o Veasey. Nu aveam decît cele două mîini ca să-mi acopăr goliciunea și mă amenințau că, dacă nu părăsesc imediat orașul, or să mă spînzure în pielea goală de turla bisericii. Așa a fost. Oricum n-aș mai fi putut trăi acolo.

— Da, îmi imaginez. Și ce s-a întîmplat cu cealaltă femeie?

— Ah, Laura Foster. Au tîrît-o afară ca să spună tot ce știe, dar nu era în stare să lege două fraze. Cînd va deveni limpede cît de avansată e sarcina, or s-o țină, un timp, în grija bisericii. După aceea nu va mai fi decît subiect de bîrfă. Peste vreo doi-trei ani o să se mărite cu un burlac tomnatic, care va accepta să crească un bastard, atîta timp cît i se mai dă o femeie frumoasă pe deasupra. Asta o să pună definitiv capăt relației noastre, iar eu am scăpat și de ea și de logodnica mea.

— Încă nu știu dacă am făcut bine că te-am lăsat în viață, a declarat Inman.

Fără să mai adauge un cuvînt, și-a băgat cuțitul în teacă și și-a reluat drumul. Dar predicatorul se ținea de el.

— Din moment ce mergi spre vest, te însoțesc și eu, dacă n-ai nimic împotrivă.

— Ba am, i-a răspuns Inman, gîndind că-i mai ușor să meargă singur decît cu un partener zărghit.

A făcut o mișcare ca și cum ar fi vrut să-l îndepărteze cu o lovitură, dar predicatorul nu s-a ferit, nu s-a împotrivit și nici măcar nu a ridicat tolagul în apărare. Și-a gîrbovit umerii, gata să primească lovitura, ca un cîine pus la respect, astfel încît Inman a renunțat să dea în el. Și-a spus că, întrucît nu avea destulă energie ca să-l alunge pe om, o să-l lase în plata Domnului și o să vadă ce o să se mai întîmple.

Veasey a pornit pe lîngă Inman, vorbind fără șir. Își închipuia că dobîndise un aliat. Părea să nutrească ambiția de a se despovăra de tot ce însemnase viața lui de pînă atunci, transferînd-o asupra lui Inman. Încerca să împărtășească cu acesta fiecare pas greșit pe care îl făcuse – și făcuse destui. Fusese un cleric ratat, lucru care-i era clar și lui.

— Am dat greș în tot ce însemna slujba mea, cu excepția predicilor de la amvon. Acolo străluceam. Am salvat mai multe suflete decît degetele pe care le ai la mîini și la picioare. Dar acum sînt un renegat și mă duc la texani să încep o viață nouă.

— Mulți vor lucrul ăsta.

— Există în Biblie, la *Judecători*, un loc unde se vorbește despre o vreme cînd israeliții nu aveau nici o lege și fiecare om făcea ceea ce credea el că e drept să facă. Am auzit că așa se întîmplă și în Texas. E țara libertății.

— Așa-i merge faima, a răspuns Inman. Și ce vrei să te faci acolo, fermier?

— Nu prea. N-am eu talent să scormonesc în glod. Nu am hotărît încă ce carieră mi se potrivește. N-am o vocație precisă. Poate că o să-mi iau o bucată de pămînt, mare cît o provincie, și o să cresc vite, pînă cînd o să-mi fac un șeptel atît de mare, încît o să poți călări toată ziua, fără să mai pui picioru jos.

— Și cu ce o să-ți cumperi primul taur și prima vacă?

Uite aici!

Veasey a scos de sub pulpana mantalei un revolver Colt, de tip militar, lung, pe care și-l însușise la ieșirea din oraș.

— S-ar putea ca un timp să fac pe pistolarul.

— De unde ai făcut rost de ăsta? l-a întrebat Inman.

— Nevestei bătrînului Johnston i s-a făcut milă de mine. M-a văzut pitindu-mă prin tufișuri și m-a strigat să vin la fereastră; cît s-a dus ea în dormitor ca să-mi aducă ţoalele astea de pe mine, eu am șparlit pistolul care era pe masa din bucătărie. Am intrat pe fereastră, l-am înșfăcat, l-am aruncat în iarbă și, după ce m-am îmbrăcat, l-am luat cu mine.

Părea încîntat de el însuși, ca un puști care a șterpelit o plăcintă de pe platoul pus la răcit pe pervaz.

— Așa mi-a venit ideea să mă fac pistolar, a continuat el. Obiecte de felul ăsta îţi dau idei la care nici nu te aștepți.

Se uita la revolverul Colt de parcă se aștepta să-și citească viitorul în luciul cilindrului său.

După-masa le-a adus un noroc în materie de hrană, pentru că Inman și Veasey au ajuns, în scurt timp, la o casă părăsită, plasată într-un desiș de stejari. Ușile erau larg deschise, ferestrele sparte, iar în curte creșteau în neștire brusturi și untișor și tutun indian. Dar de jur împrejurul casei se înșirau stupi de albine. Unii dintre ei în alveole naturale create de scorburile cleioase ale eucaliptilor. Altele în împletituri de nuiele și paie, fumurii, ca stufuI vechi, începînd să se moaie și să se pleoștească în vîrf. În ciuda faptului că totul era lăsat de izbeliște, albinele lucrau de zor în lumina soarelui, roind neîntrerupt.

— Dac-am putea fura un fagure din astea, ne-am înfrupta pe cinste, a comentat Veasey.

— N-ai decît, du-te și ia-l, l-a îndemnat Inman.

— Eu reacționez foarte rău la înțepăturile de albine. Mă umflu tot. N-aș putea să mă bag printre ele.

— Dar dac-ar fi să mă bag eu, ai mînca mierea cu mare drag, asta vrei să spui?

— Un ospăț cu miere ne-ar prinde foarte bine și ne-ar da forțe noi pentru drum.

Din acest punct de vedere, Inman nu-l putea contrazice, așa încît și-a tras în jos mînecile suflecate, și-a vîrît manșetele pantalonilor în bocanci, și-a înfășurat haina în jurul capului, lăsînd doar o crăpătură prin care să poată vedea. S-a apropiat de un stup, a dat la o parte capacul și a scos un fagure întreg și atîta miere pînă ce oala pe care o adusese s-a umplut vîrf, ba chiar a dat pe de lături. Se mișca foarte încet și nu s-a ales cu multe înțepături.

S-au așezat amîndoi la marginea tindei, cu oala între ei, și au înfulecat miere cu lingura. Era o miere brună, de culoarea cafelei, provenind din toate soiurile de flori, amestecată cu aripi de albine și întărită pentru că nu fusese scoasă de atîta vreme. Nu se asemuia nici pe departe cu mierea străvezie, din flori de castan, pe care o colecta tatăl lui de la albinele sălbatice, alungîndu-le înapoi la stupii din copaci cînd o luau razna prin pădure. Totuși, Inman și Veasey au mîncat mierea ca și cum ar fi fost bună. Și cînd mierea s-a terminat, Inman a rupt o bucată de fagure și a mușcat din ea.

— Mănînci și fagurele? l-a întrebat Veasey cu o undă de dezaprobare în glas.

— Vorbești de parcă ne-ar aștepta o găină fiartă în oală, a răspuns Inman mestecînd materia lipicioasă.

— Numai cît îl vezi și-ți taie orice poftă.

— Îți face bine. E un tonic, l-a asigurat Inman.

A rupt o altă bucată de fagure și i-a întins-o lui Veasey, care a mîncat-o în silă.

— Mie încă mi-e foame, a declarat Veasey după ce s-a golit oala de miere.

— Și așa o să-ți fie, doar dacă o să putem vîna ceva. Dar noi sîntem nevoiți să mergem, nu să vînăm. Felul ăsta de drumeție ne obligă să ne punem pofta-n cui.

— Unii spun că asta-i calea spre mulțumire, să ajungi să nu mai poftești nimic, să-ți pierzi orice poftă. Ceea ce-i nebunie curată, a comentat Veasey. Ca să te simți satisfăcut, trebuie să ajungi să crezi că Dumnezeu n-o să te pedepsească prea tare pentru că înclini de partea poftelor tale. N-am văzut prea mulți oameni fericiți printre cei convinși că în Ziua Judecății de Apoi luna o să fie scăldată în sînge. Eu, unul, nu țin să cred în așa ceva.

Inman a sărit de pe prispă și au pornit-o iar la drum. Au mai mers preț de un ceas în ritm vioi, pînă cînd drumul s-a strîmtat într-o potecă ce urca sinuos pe o coamă, urmărind apoi cursul unui rîu care se prăvălea în cascade. Apa alerga pe deal în jos, spărgîndu-se peste o serie de bancuri de nisip albe, după care, din loc în loc, la cotituri, lenevea în mici heleștee, acolo unde fundul era terasat sau bombat, așa că, dacă-l priveai superficial, puteai să-l iei drept un rîu de munte. Chiar și malul umed îi evoca lui Inman aroma muntelui. Miresme de cetini, de frunze putrede, de pămînt reavăn. A rostit cu glas tare acest lucru.

Veasey și-a lăsat capul pe spate și a tras aerul în nări.

— Mie îmi miroase ca un cur, a apreciat el.

Inman nu a făcut nici un comentariu. Era sleit și mintea lui nu lucra prea coerent. Ochii nu i se mai dezlipeau de pe apa zglobie din față. Cărarea își făcuse drum pe un sol mai plat, dar se încolăcea ca mațele unui porc. Inman învățase din cărți că gravitația, în forma ei ideală, operează în linie dreaptă. Privind însă la rîul care spirala pe deal, și-a dat seama că toate aceste teorii sînt niște abstracțiuni. Șerpuirile apei atestau faptul că tot ce mișcă își ia forma după labirintul naturii, indiferent de preferințele personale.

Cînd ajungea pe pămîntul plat, rîul se îmblînzea, devenea o apă doar ceva mai clară decît o rigolă nămoloasă și nu mai prezenta nici o trăsătură care să-i evoce lui Inman un curs de munte. Veasey s-a oprit și i-a spus:

— Ia uită-te acolo.

În rîul adînc, dar destul de îngust ca să-l poți traversa aproape dintr-un salt, se vedea un pește de pradă, mai lung decît un jug de boi și de nu știu cîte ori mai gros. De fapt era cît o albie de spălat rufe. Avea o față urîcioasă, cu ochi mici și mustăți alburii care-i ieșeau din gură și unduiau în apă. Falca de jos îi atîrna ca să poată suge mai ușor mîlul de la fund, iar spinarea neagră-verzuie era solzoasă. Deși părea un pitic față de ce-și imaginase Inman că ar sălășlui în adîncurile noroioase ale rîului Cape Fear, totuși părea destul de greu, și probabil că eșuase jalnic din cine știe ce alt curs de apă, dacă ajunsese acum într-un rîu atît de îngust încît orice obstacol îi putea schimba direcția, făcîndu-l să pivoteze.

— Ăsta ar fi fost o mîncare pe cinste, a strigat Veasey.

— N-avem echipament, l-a temperat Inman.

— Aș da orice pentru o prăjină și o undiță și un cîrlig cu momeală de pîine albă unsă cu grăsime.

— Mă rog, nu le avem, a replicat Inman scîrbit de metodele de pescuit de la șes.

Abia făcuseră un pas cînd peștele s-a speriat de umbra lor pe apă și s-a întors, greoi, împotriva curentului.

Veasey l-a urmat pe Inman care se îndepărta, dar tot timpul întorcea capul către rîu. A început să bombăne. La fiecare sută de metri se oprea și exclama:

— Ce pește grozav!

După ce străbătuseră vreo cinci sute de metri, Veasey s-a oprit și a declarat:

— Fie ce-o fi, eu trebuie să am peștele ăla.

S-a răsucit pe călcîie și a luat-o la fugă pe propriile lui urme. Inman venea după el, în pas obișnuit. Cînd Veasey a ajuns la locul unde fusese peștele, și-a croit drum printre copaci, apoi a făcut cîteva ocoluri și, cînd a revenit la rîu, se găsea în partea de sus a acestuia. Inman l-a văzut scotocind în pădure după crengi căzute, pe care le-a tîrît în apă. Le-a îngrămădit una peste alta și a sărit pe ele ca să le taseze. Pe urmă a construit un soi de stăvilar, țepos din cauza vîrfurilor de ramuri.

— Ce-ai de gînd? l-a întrebat Inman.

— Așteaptă și-ai să vezi.

După care a intrat iar în pădure, i-a dat ocol și a ieșit în partea de jos a rîului, unde își închipuia că se găsește peștele. A sărit în rîu și a înaintat în sus, lovind întruna apa cu picioarele și, cu toate că nu se vedea nici urmă de pește, era convins că se ascunde undeva, în fața lui.

Cînd Veasey s-a apropiat de stăvilar, Inman a zărit în sfîrșit peștele de pradă, amușinînd niște crengi, ca să găsească un loc de trecere. Veasey a înaintat pînă la pește, s-a aplecat și s-a vîrît cu tot trupul în apă, ca să se ia la trîntă cu inamicul. Omul și peștele au apărut la suprafață încleștîndu-se, împroșcînd torente de apă. Veasey încolăcise cu brațele mijlocul peștelui, înfigîndu-și mîinile în burta lui albă. Peștele i se împotrivea cu toate armele lui. Capul fără gît se izbea de capul lui Veasey, mustățile lungi îi biciuiau fața. Pe urmă s-a curbat ca un arc uriaș, a executat o săritură și a țîșnit afară din brațele lui Veasey.

Acesta din urmă s-a oprit să-și tragă răsuflarea. Pe față avea dîre lungi, roșii, acolo unde îl plesniseră perciunii peștelui, iar brațele îi erau pline de tăieturi de la aripioarele ghimpate, dar s-a lansat din nou în apă pentru o a doua rundă. A încercat iar și iar, însă nu izbutea să-l imobilizeze, pînă cînd om și pește au căzut sfîrșiți de oboseală. Veasey s-a cățărat anevoie și s-a așezat pe mal.

— N-ai putea să intri și tu în apă și să-ți încerci mîna? l-a întrebat pe Inman.

La care Inman și-a dus mîna la șold, a scos pistolul LeMat și a împușcat peștele în cap.

— Dumnezeule mare! a strigat Veasey.

Au înnoptat în locul acela. Veasey a lăsat în grija lui Inman încropirea și aprinderea unui foc pe malul rîului, ca și gătitul peștelui, de altfel. S-ar fi zis că el nu știa altceva decît să vorbească și să mănînce. Cînd Inman a despicat peștele, au găsit în stomacul lui un cap de ciocan și un sturz intact, pe care-l înghițise dintr-o îmbucătură. Inman le-a așezat deoparte, pe o piatră. Pe urmă a despicat o parte din pielea de pe spate și din părți, și a tăiat fileuri. Printre proviziile din ranița lui Veasey se găsea un pachet din hîrtie cerată, cu slănină. Inman a topit-o în tigaie, a tăvălit bucățile de pește în mălaiul lui și le-a prăjit. În timp ce mîncau, Veasey se uita la stînci și făcea speculații asupra dietei peștelui.

— Îți dai seama că a înghițit ciocanul acela întreg, cu mult timp în urmă, și că sucul lui gastric a digerat coada.

— Se poate. Am auzit de lucruri și mai ciudate.

Dar sturzul constituia o enigmă. Singura explicație satisfăcătoare pe care o putea găsi Veasey era că un pește dintr-o specie superioară sărise din apă și înhățase sturzul de pe ramura unui copac de pe mal și că peștele acela superior murise pe dată, iar peștele de pradă îl înghițise, îl digerase de la exterior la interior, așa încît nu mai rămăsese decît sturzul.

S-au înfruptat întreaga seară din pește, pînă cînd au terminat toată slănina și tot mălaiul. Pe urmă au tăiat bucăți de pește, le-au înfipt în țepușe confecționate din rămurele verzi și le-au perpelit direct pe cărbuni. Veasey vorbea fără încetare, și cînd se plictisea să tot istorisească povestea lui, încerca să-l tragă de limbă pe Inman. Încotro se ducea. De unde venea. Unde era căminul lui. Dar nu reușea să obțină vreun răspuns. Inman stătea pe jos, cu picioarele încrucișate și privea în foc.

— Ești la fel de afurisit ca omul „Legiune", cel din Biblie, i-a spus la un moment dat.

Și i-a depănat lui Inman povestea omului în care intraseră dracii și căruia Iisus i-a alinat spiritul rănit. I-a povestit cum Iisus l-a găsit despuiat, fugind de oameni, ascunzîndu-se în sălbăticie, ascuțindu-și dinții pe pietrele de mormînt, tăindu-se singur cu colții de stîncă. Sălbăticit din pricina cine știe cărei nenorociri. Puținele gînduri pe care le avea în minte erau violente.

— Tot timpul, fie noapte, fie zi, pribegea prin munți sau printre morminte, bocind și urlînd ca un cîine. Dar Iisus a auzit de nefericirea lui și s-a dus la el și l-a curățat de draci mai repede decît o doză de săruri purgative pe care le-ai fi înghițit tu. Și „Legiune" s-a dus acasă, un om nou-născut.

Inman nu a răspuns nimic și Veasey a continuat:

— Știu că ai fugit de război. Așa că amîndoi sîntem la fel, niște evadați.

— Amîndoi nu sîntem în nimic la fel, a protestat Inman.

— Eu nu sînt apt pentru armată.

— Asta vede și un orb.

— Vreau să spun că așa a sunat verdictul medicului. Mă întreb dacă am pierdut mare lucru.

— O, ai pierdut mult.

— Fir-ar să fie, așa mi-am închipuit și eu.

— Am să-ți povestesc ceva ce ai pierdut. Ca să-ți dai seama de cît folos ar fi fost un pîrlit de predicator.

I-a povestit lui Veasey despre explozia de la Petersburg. Regimentul lui fusese plasat chiar în spatele băieților din Carolina de Sud, care au sărit în aer în urma exploziei provocate de Unioniștii care săpau un tunel. Inman se găsea în tranșeele îngrădite și prăjea boabe de secară ca să fiarbă o oală din ceea ce se numea cafea, cînd pămîntul din dreapta lui s-a cocoșat brusc. O coloană de noroi și de oameni s-a înălțat în văzduh, pe urmă s-a prăbușit de jur împrejur. Inman a fost scăldat de

un duș de glod. O bucată de picior de om, cu bocancul încă pe el, a aterizat alături. Un om din fundul tranșeei lui Inman a început să alerge urlînd: „S-au căscat porțile iadului!"

Oamenii adăpostiți în tranșeele din dreapta și din stînga s-au lăsat la pămînt, așteptînd un atac, dar în scurtă vreme și-au dat seama că Unioniștii se repeziseră în crater, uimiți de ceea ce făcuseră și se îmbulzeau acolo, buimăciți de noul peisaj creat de forța pură.

Haskell a adus imediat mortierele sale *éprouvette* și le-a plasat chiar la baza craterului, le-a încărcat doar cu jumătate din cantitatea de pulbere pentru că nu avea altceva de făcut decît să tragă la o distanță de cincisprezece metri, în craterul în care Unioniștii roiau ca purceii în cușcă, așteptînd lovitura de ciocan între ochi. Mortierele i-au spintecat în bucăți pe mulți dintre ei și, după această ispravă, regimentul lui Inman a condus atacul în crater, iar lupta de acolo, dinăuntru, a fost deosebită de tot ce văzuse el pînă atunci. Un război în formele sale antice, ca și cum sute de oameni ar fi fost vîrîți într-o peșteră, umăr la umăr, și li s-ar fi poruncit să se ucidă unii pe alții. Nu exista spațiu să-și încarce muschetele și să tragă, așa că cei mai mulți își foloseau puștile în chip de măciuci. Inman a văzut un toboșar zdrobind capul unui om cu o cutie de muniții. Unioniștii abia de mai puteau reacționa. Pe jos zăceau mormane de cadavre și ciozvîrte de cadavre, și atît de mulți oameni fuseseră sfîrtecați de explozie și de proiectilele noastre, încît pămîntul era vîscos și putea îngrozitor a măruntaie însîngerate. Pereții de pămînt crud ai craterului se înălțau în jurul lor, lăsînd să se vadă, peste capete, un mic cerc de cer, de parcă la acesta s-ar fi redus întreaga lume, iar lupta ar fi fost unicul lucru prin care această lume se manifesta. Toți cei care nu izbuteau să fugă erau omorîți.

— De așa ceva ai fost lipsit, a încheiat Inman. Îți pare rău?

După aceea și-a întins pătura și a dormit, iar dimineața, în chip de mic dejun, au mîncat iar pește. Au mai fript hălci de pește ca să le ia cu ei pe drum, pentru prînz, dar cînd au ridicat tabăra, au lăsat în urma lor o cantitate mult mai mare de pește decît reușiseră să mănînce. Ciorile își așteptau festinul, cocoțate pe un alun sălbatic.

Tîrziu, în după-masa celei de-a doua zile, norii s-au îngroșat, s-a pornit vîntul și a început să cadă o ploaie deasă, care nu dădea nici un semn de contenire. Cei doi mergeau prin ploaie, tot încercînd să se adăpostească, iar Veasey își freca întruna ceafa și se văita de o durere de cap înfiorătoare, ca rezultat al faptului că, mai devreme cu cîteva ore, Inman îl izbise în creștet cu un butuc de roată, făcîndu-l să se prăbușească în genunchi.

Intraseră într-o dugheană dintr-un sat care părea pustiu, cu gîndul să cumpere niște merinde, dar de cum pătrunseseră pe ușă, Veasey și-a scos pistolul și l-a somat pe negustor să-și golească sertarul de bani. Inman a luat primul lucru greu care i-a venit la îndemînă – butucul de roată care zăcea pe un raft de lîngă ușă – și l-a doborît pe Veasey.

Revolverul Colt a căzut zăngănind pe podeaua de lemn și s-a oprit într-un sac cu făină. Veasey s-a prăbușit în genunchi, gata să leșine, dar l-a apucat o criză de tuse, care l-a readus în simțiri. Negustorul s-a uitat la Veasey, apoi la Inman, a ridicat o sprînceană și a rostit: „Iadul?"

Inman a prezentat pe dată scuze, a luat pistolul de pe podea și l-a înșfăcat pe Veasey, ridicîndu-l de gulerul hainei, ca de un mîner. L-a tîrît afară, l-a așezat pe trepte și a intrat iar în prăvălie să cumpere hrană. Între timp însă, negustorul scosese o pușcă și acum se pitea pe după tejghea, cu arma îndreptată spre ușă.

— Valea! i-a spus el. N-am nici treizeci de cenți în sertar, dar trag în oricine vine să mi-i ia.

Inman și-a ridicat mîinile, cu palmele afară.

– E un dobitoc, a spus, retrăgîndu-se spre ușă.

Acum, cînd mergeau în ploaie, Veasey se văicărea de durere și voia să se oprească și să se trîntească sub un pin, în burniță. Dar Inman, înfășurat în pînza lui cerată, înainta de zor, în speranța că poate apare vreo șură în drum. N-au găsit nici una, dar ceva mai tîrziu au întîlnit o sclavă bătrînă și corpolentă, care cobora pe drum. Își confecționase o uriașă și sofisticată bonetă de ploaie din foi de catalpa[1], care o ferea de ploaie, ca o umbrelă. Cînd l-a văzut în ce hal erau – doi fugari –, le-a spus că în apropiere se găsește un han ținut de un om care nu dă nici o ceapă degerată pe război și care n-o să le pună întrebări.

Un kilometru mai departe au găsit locul cu pricina, un soi de han sinistru de drumul mare, înconjurat de grajduri. Un popas unde, pe vremuri, diligențele își schimbau caii și călătorii găseau adăpost. Corpul principal era alcătuit dintr-o speluncă dărăpănată, în spatele căreia se pitea o aripă cu tavanul jos. Clădirea era vopsită într-o culoare ruginie și se proțăpea între doi stejari falnici. Înainte de război, înnoptaseră pe acolo văcari și negustori de porci și de gîște, cu marfa lor cu tot. Asta se întîmpla pe vremea cînd barierele dinspre tîrgurile de vite erau un adevărat furnicar de dobitoace. Dar vremurile acelea însemnau acum paradisul pierdut și țarcurile spațioase din jurul hanului erau pustii și înecate de buruieni.

Inman și Veasey au încercat ușa, dar au găsit-o zăvorîtă, deși dinăuntru se auzeau glasuri. Au bătut în ea și la o crăpătură dintre scînduri s-a ivit un ochi. Zăvorul a fost dat la o parte, au intrat și s-au pomenit într-o gaură umedă și rece, fără ferestre, luminată doar de focul din vatră și îmbîcsită de miros de haine ude și de păr murdar. Cînd au intrat în încăpere, ochii nu li se adaptaseră încă la întuneric,

---

1. Arbore care crește în America și Asia, cu frunze late, în formă de inimă.

dar predicatorul a înaintat plin de siguranță, cu un rînjet pe față, de parcă pătrunsese într-un teritoriu cunoscut unde se aștepta să fie întîmpinat de prieteni. O clipă mai tîrziu, s-a împiedicat de un bătrîn așezat pe scăunaș și l-a răsturnat. Omul căzut pe podea a mormăit „Fir-ar al dracului să fie!" și imediat s-au auzit murmure compătimitoare din partea figurilor întunecate, așezate la mesele din jur. Inman l-a apucat pe Veasey de umăr și l-a împins în spate. A așezat la loc scaunul răsturnat și l-a ajutat pe bătrîn să se ridice de jos.

Au făcut cîțiva pași, au găsit scaune și, cînd ochii li s-au obișnuit cu întunericul, au văzut că un coș care luase de curînd foc găurise rău acoperișul. Spărturile nu fuseseră încă peticite și ploaia curgea peste vatră cu aceeași intensitate ca și afară, așa încît mușteriii uzi nu puteau sta lîngă foc să se încălzească și să se usuce. Vatra era imensă, se întindea aproape pe întreg peretele din fund și te ducea cu gîndul la focurile duduitoare și strălucitoare de altădată. Dar focul pe care-l adăpostea acum putea fi stins cu o simplă cergă.

Un minut mai tîrziu, o curvă neagră, vînjoasă ca un bărbat, a apărut dintr-o încăpere din spate. Ducea într-o mînă o sticlă și în cealaltă cinci pahare, în care-și înfipsese degetele groase. Inman a observat mînerul roșu al unui brici vîrît în încîlceala de păr de peste urechea dreaptă. Purta un șorț de piele încins în jurul mijlocului impozant și rochia cafenie îi era adînc decoltată și parțial descheiată, dezvelind un piept generos. Cînd a trecut prin fața focului anemic, toate capetele s-au întors să-i admire conturul pulpelor superbe întrezărite prin rochia subțire. Fusta rochiei nu o acoperea în întregime, așa încît gambele musculoase se ofereau vederii. Mergea desculță, și tălpile îi erau năclăite de noroi. Pielea îi era neagră ca o plită de tuci, dar femeia era frumoasă, cel puțin pentru bărbații atrași de formele la scară mare. S-a învîrtit prin încăpere, turnînd băuturi, pe urmă a venit la masa lui Inman.

A lăsat jos două pahare pe care le-a umplut, apoi și-a tras un scaun și s-a așezat, cu picioarele desfăcute și fusta ridicată. Inman a observat, pe partea interioară a pulpei, cicatricea unei tăieturi de cuțit, care pornea de la un genunchi și se pierdea în umbra fustei făcute ghem.

— Domni, a constatat femeia, măsurîndu-i din priviri, să vadă care din ei prezintă mai multe avantaje.

A rînjit. Dinți drepți, albi, gingii vinete. Predicatorul și-a golit paharul și l-a împins spre femeie, ținîndu-și ochii pironiți pe șanțul dintre sînii ei. Femeia i l-a umplut din nou și l-a întrebat:

— Cum te cheamă, dragoste?

— Veasey, Solomon Veasey.

A golit și al doilea pahar, fără să-și ia ochii de la crăpătura adîncă dintre sînii femeii. Pînă-ntr-atît îl potopise nevoia de rut, încît tremura tot.

— Ei bine, Solomon Veasey, cu ce te lauzi? l-a întrebat ea.

— Cu prea puține.

— Ești sincer. Nici nu pare să fie mare lucru de capul tău. Dar asta n-are importanță. Ce-ai da ca să petreci cîteva ceasuri, acolo, în spate, cu Tildy cea Multă?

— Aș da oricît.

Veasey era cît se poate de sincer.

— Întrebarea e dacă ai acest oricît, a răspuns femeia.

— O, în privința asta nu-ți face griji.

Tildy s-a uitat la Inman.

— Vrei să vii și tu?

— Luați-o înainte, a răspuns Inman.

Dar înainte de a se fi ridicat, un bărbat cu o haină de piele soioasă și pinteni zornăitori s-a apropiat, venind din cealaltă parte a încăperii, și și-a lăsat mîna pe umărul lui Tildy. Avea o gîlmă roșie la tîmplă și părea pe jumătate beat. Primul impuls al lui Inman a fost să-i verifice armamentul. Un pistol la un șold, un cuțit în teacă la celălalt, o chestie cioplită de mînă, ca un fel de ciomag, îi

atîrna de o curea la cataramă. Bărbatul s-a uitat la Tildy și i-a spus:

— Hei, grăsano, vino cu mine. Vrem să schimbăm o vorbă cu tine. A tras-o de umăr.

— Pun la cale o afacere, a ripostat femeia.

Omul l-a măsurat pe Veasey și a rînjit.

— Aschimodia asta n-are ce să se amestece.

La auzul acestor cuvinte, Veasey s-a ridicat, și-a scos pistolul Colt de sub haină și l-a îndreptat spre burta omului. Dar mișcările lui erau atît de încete și de vizibile, încît pînă ce țeava revolverului să se îndrepte spre țintă, celălalt bărbat scosese pistolul lui. Își ținea brațul întins și gura țevii se găsea la un deget de nasul lui Veasey.

Mîna predicatorului a oscilat și țeava revolverului său s-a lăsat în jos, încît dacă ar fi tras l-ar fi nimerit pe om în picior.

— Lasă drăcia aia din mînă! i-a poruncit Inman.

Ambii adversari și-au întors privirile spre el, și în clipa aceea Tildy i-a smuls lui Veasey pistolul din mînă.

Celălalt s-a uitat la predicator și și-a țuguiat buzele.

— Cățea mîncătoare de căcat! i-a strigat lui Tildy. Și apoi, adresîndu-se lui Veasey: Ți-a salvat curu' de la moarte, că dacă trag asupra unui om neînarmat îmi iau legea în cap.

— Vreau să mi se dea pistolul înapoi, a cerut Veasey, fără să se adreseze cuiva anume.

— A sosit timpul să-ți ții gura, a declarat Inman.

Îi vorbea lui Veasey, dar nu-și lua ochii de la bărbatul cu gîlma.

— Uite că n-am de gînd să tac, a ripostat acesta din urmă.

Inman nu i-a răspuns nimic.

Omul continua să-și țină pistolul ațintit spre capul lui Veasey și părea să nu vadă vreo cale de încheiere a conflictului.

— Dacă nu pot să te împușc, cred că o să te ciomăgesc cu arma, a continuat omul, mișcîndu-și pistolul în fața lui Veasey.

— Hei! a strigat Inman.

Omul a întors capul spre el și a văzut pistolul LeMat care acum se găsea pe masă, cu mîna lui Inman așezată deasupra.

Cu degetul arătător al mîinii libere, Inman i-a făcut semn străinului să o întindă. Bărbatul a rămas o bucată de vreme cu ochii fixați pe LeMat, și cu cît se uita mai mult, cu atît Inman se simțea mai calm. În cele din urmă, omul și-a luat pistolul și s-a îndepărtat, bombănind în timp ce traversa încăperea. Și-a adunat amicii și s-au îndreptat cu toții spre ușă.

— Dă-mi drăcia aia, i-a cerut Inman lui Tildy.

Femeia i-a întins pistolul lui Veasey, pe care Inman și l-a vîrît la cingătoare.

— Voiai să fim omorîți amîndoi, i-a spus lui Veasey.

— Nu se putea. Eram doi contra unul.

— Ba nu. Nu te aștepta ca eu să te sprijin.

— Mă rog, tocmai ai făcut-o.

— Cu toate astea, nu te bizui pe mine. Data viitoare s-ar putea să te las pe mîna lor.

Veasey și-a lățit gura pînă la urechi și a spus:

— Nu cred.

Pe urmă a plecat cu Tildy, înlănțuind-o cu brațul în vaga adîncitură care-i servea drept talie. Inman și-a lipit scaunul de perete, ca să nu se trezească cu vreo surpriză din spate. Și-a prezentat paharul gol unui bărbat care părea să fie barman.

— Ce vatră mare aveți aici, a comentat el cînd omul a venit cu sticla.

— Vara o spoim și punem paturi în ea. N-ai văzut în viața dumitale un loc mai răcoros.

— Zău?

— Vreți să luați masa?

— Da. În ultimele zile am cinat numai prin pădure.

— O să fie gata peste vreo două ore, l-a anunțat omul.

Pe măsură ce se scurgea ziua, au mai sosit și alți mușterii. Doi bătrîni care duceau o căruță cu

produse agricole să le vîndă la tîrgul din orașul vecin. Un negustor ambulant cu părul alb, care împingea un cărucior plin cu tigăi, rulouri de panglică, căni de tinichea, mici recipiente de sticlă cafenie care conțin laudanum și alte tincturi de ierburi în alcool. Cîțiva alți drumeți feluriți. Cu toții se adunau și trăncăneau și beau împreună la o masă lungă. Vorbeau cu mare nostalgie despre văcăritul de altădată.

— He, cîți boi am mai purtat eu pe aici! a oftat unul.

Altul a povestit despre o flotă întreagă de gîște și de rațe pe care le escortase cîndva pe drumul ăsta, și cum la fiecare cîteva zile trebuia să le moaie labele în smoală fierbinte și apoi în nisip ca să nu li se tocească pielița picioarelor. Fiecare dintre ei avea cîte o poveste de povestit.

Dar Inman a stat de unul singur, întreaga după-amiază, cocoțat pe un scaun, sorbind o licoare maronie care se pretindea a fi bourbon, dar nu avea nici una dintre calitățile acelei băuturi, în afară de alcool. Se uita posomorît la focul lipsit de noimă din capătul încăperii. Ceilalți îi aruncau mereu priviri ușor îngrijorate. Fețele lor erau ca niște oglinzi în care Inman se putea vedea așa cum îl vedeau ei, adică un individ gata oricînd să tragă în tine.

Inman plătise cinci dolari unioniști ca să doarmă în podul cu fîn, și alți cinci pentru cină, care a constat dintr-o farfurie pe jumătate plină cu tocană de iepure și pui, și un colț de pîine. Chiar dacă țineai seama de permanenta devalorizare a banilor, tot era un preț prea piperat.

După cină, la apusul soarelui, s-a oprit la ușa grajdului, apărată de o tăblie de lemn prinsă de peretele din spate al hanului. S-a rezemat de bara mobilă și a privit la stropii grei care cădeau în noroiul din curtea de căruțe și de pe drum. Se stîrnise un vînt rece, din nord. Două felinare atîrnau de grinzi. Lumina le era diluată de ploaie și nu slujea la altceva decît să licărească la suprafața băltoacelor,

aruncînd, prin contrast, tot restul în mohoreală. Toate reliefurile și ascuțișurile lucrurilor erau accentuate de lumină. Ploaia picura constant pe tăblia de deasupra și lui Inman i-a venit în minte comentariul lui Longstreet la Fredericksburg. Unioniștii căzînd neîntrerupt ca picăturile de ploaie de pe jgheaburile casei. Inman își spunea că nu există nici o similitudine între una și alta.

Lemnul grajdului era vechi, zgrunțuros, fărîmicios, chiar cu toată umezeala. Într-un țarc de dincolo de drumul înnoroiat, doi cai uzi stăteau în ploaie, cu capetele în piept. În grajd, alți cai mai norocoși fuseseră adăpostiți în boxe, dar erau cai din aceia care se repezeau la tine cînd treceai pe lîngă ei, și Inman a urmărit cum o iapă maronie a mușcat o bucată de carne cît o nucă din brațul unuia dintre bătrînii care se duceau la tîrg și care trecuse pe acolo în drum spre camera lui.

După un timp lung de stat în picioare, cu ochii pierduți pe cîmpul care se lăsa înfășurat de întuneric, Inman a hotărît să se ducă la culcare, pentru a porni la drum dis-de-dimineață. A urcat pe scară pînă în podul cu fîn și a constatat că tovarășul lui de cameră se găsea deja acolo. Era negustorul ambulant cu păr alb, întrucît ceilalți pasageri plătiseră pentru paturi. Omul își cărase sus diferitele lui săculețe și cutii din cărucior. Inman și-a trîntit și lucrurile lui, claie peste grămadă, sub acoperiș. S-a culcat pe un morman de paie, în afara cercului de lumină galbenă aruncat de lampa cu gaz pe care negustorul o luase din han. Îi atîrnase mînerul de un cîrlig lung, bătut într-o grindă a tavanului.

Inman l-a urmărit pe omul care s-a așezat în lumina pîlpîitoare și și-a scos ghetele și ciorapii. Călcîiele și degetele picioarelor îi erau pline de bășici sîngerii. Pe urmă a scos dintr-o cutie de piele o lanțetă. Lumina felinarului s-a reflectat în oțelul argintiu al instrumentului și a strălucit în întuneric ca o țișnire de aur. Omul și-a înțepat picioarele pînă a deschis toate bășicile și lichidul rozaliu a

început să se scurgă, după care le-a presat cu degetele și le-a stors. Și-a încălțat din nou ghetele și a emis un „Așa!" Și-a șters mîinile de pantaloni și a început să șchioapete prin pod, călcînd cu mare grijă și duioșie.

— Așa! a spus din nou.

— Ai bătut drumurile la fel de mult ca și mine, i s-a adresat Inman.

— Așa e.

Omul a scos un ceas din buzunarul hainei și i-a studiat cadranul. L-a ciocănit cu degetul și apoi l-a dus la ureche.

— Credeam că-i mai tîrziu, a spus. Nu-i decît șase.

Negustorul ambulant a desprins lampa din cui, a așezat-o pe jos și s-a culcat în fîn, lîngă Inman. O clipă, amîndoi au stat în tăcere. Ploaia bătea în scîndurile de peste capetele lor și-i făcea să-și spună ce lucruri minunate sînt un acoperiș deasupra capului și o claie de fîn uscat. Cercul galben al lămpii imprima podului un aer tihnit, intim. Întregul spațiu de dincolo de razele de lumină se pierdea în întuneric, ca și cum lampa ar fi delimitat dimensiunile unei camere care-i încercuia. De jos se auzeau mișcările cailor și pufnirile răsuflărilor lor, precum și murmurul surd al glasurilor omenești.

Vînzătorul ambulant a mai cotrobăit într-o cutie și a scos o sticlă plată de cositor. A destupat-o și a tras o dușcă lungă. După care i-a oferit-o lui Inman.

— Băutură de depozit, din Tennessee, i-a zis.

Inman a tras și el o dușcă și a găsit-o bună; mirosea a fum și a piele și a alte lucruri rumene și bogate.

Afară, ploaia se înteți se, vîntul vuia în întuneric și șuiera printre scînduri. Lemnul podului scîrțîia din încheieturi. Lumina lămpii sălta și tremura în curent. Noaptea se lăsase în voia furtunii. Culcați în fîn, cei doi au băut, printre bubuieli de tunet și fulgere, și și-au povestit povești de exil și de cruntă pribegie.

Inman a aflat că omul se numea Odell, și în lumina lămpii a descoperit că nu era deloc bătrîn, deși avea părul alb ca pana de gîscă. Era doar ceva mai mare în ani ca el.

— Viața mea n-a fost ușoară. Departe de așa ceva, i-a mărturisit Odell. Și nu-ți închipui că am fost întotdeauna ceea ce sînt acum. M-am născut bogat. După lege, ar trebui să moștenesc o mare plantație de bumbac și de indigo, în sudul Georgiei. O avere. Și s-ar putea să o moștenesc dintr-un moment în altul, pentru că taică-meu e bătrîn. Din cîte știu eu, s-ar putea să fi și murit, potlogarul bătrîn. Și totul ar fi trebuit să-mi revină mie. Pămînt, cît nici nu-l poți măsura în acri. Granițele se întind pe zece mile într-o parte și pe șase în cealaltă. Și mai mulți negri decît poți folosi. Și toate astea-s ale mele.

— Atunci de ce nu ești acolo? l-a întrebat Inman.

Răspunsul la întrebare le-a înghițit o bună parte din seară, și cînd gazul lămpii s-a isprăvit, negustorul ambulant și-a depănat în beznă trista-i poveste de dragoste nelegitimă. Odell fusese un băiat fericit. Fiul cel mare. Crescut și educat ca să preia plantația. Dar marea problemă a fost că, la vîrsta de douăzeci de ani, s-a îndrăgostit nebunește de una dintre slujnicele de culoare, o sclavă care se numea Lucinda. Așa cum povestea, o iubise dincolo de marginea demenței, pentru că, după cum știe toată lumea, însuși faptul că s-a îndrăgostit de ea trăda o minte bolnavă. Cînd a cunoscut-o, ea avea douăzeci și doi de ani și era fiica unui mulatru și a unei albe. Avea un ten nu mai închis la culoare decît pielea de căprioară. O piele de un galben trandafiriu.

Pentru ca lucrurile să fie și mai complicate, Odell se căsătorise de curînd cu fiica unui alt plantator bogat din ținut. Perspectivele sale de viitor erau atît de luminoase, încît ar fi putut să-și aleagă orice nevastă ar fi dorit. Dar cea pe care o alesese era

micuță și plăpîndă, înclinată spre crize de oboseală nervoasă, și își petrecea după-amieze întregi leșinînd pe canapeaua din salon. Dar era frumoasă în felul ei diafan și o dorise mai mult decît pe oricare alta. După nuntă însă, cînd a dezbrăcat-o de maldărul de crinoline, s-a pomenit că nu a mai rămas nimic din ea. Atît era de sfrijită și de uscată. Nu avea cu ce să-l fixeze, ca mintea lui să nu o ia razna.

Întreaga familie locuia într-o reședință vastă – Odell, proaspăta lui soție, părinții, fratele lui și o soră. Îndatoririle lui Odell erau ușoare, pentru că tatăl său nu ajunsese încă la punctul în care să dorească să-și predea puterea. Nu pentru că părintele lui ar fi avut mare pricepere în ce privește proprietățile agricole; realizarea primordială a vieții lui fusese aceea de a-și fi însușit preferința pentru absint în loc de whisky, de cînd făcuse o vizită în Franța, în tinerețe.

Neavînd cu ce să-și ocupe mintea, Odell își petrecea o bună parte din timp citindu-l pe Walter Scott. În lunile reci vîna și în lunile calde pescuia. I s-a dezvoltat interesul pentru creșterea cailor. Și, în general, se plictisea. Lucinda a ajuns în gospodăria lor ca rezultat al unui complicat set de jocuri de noroc pe care le cîștigase tatăl lui în toamnă, cu prilejul unei vînători de urși. În urma unui profitabil joc de cărți dintr-o noapte, intraseră în posesia tatălui său un număr mare de porci, cîteva familii de sclavi, o șa de călărie, un coteț plin cu prepelicari, o frumoasă pușcă de fabricație englezească și Lucinda. În ziua în care a fost predată de fostul ei proprietar, fata nu avea decît o bocceluță de pînză, care conținea toate posesiunile ei și care nu era mai mare decît un dovleac.

A fost trimisă să muncească la bucătărie și acolo a văzut-o Odell prima oară. Din clipa cînd a intrat în bucătărie, s-a îndrăgostit de întunecimea delicată a părului ei, de osatura fină a mîinilor, a picioarelor și a gleznelor, de felul în care pielea i

se întindea pe clavicule. Era desculță, și Odell i-a mărturisit lui Inman că din momentul în care i-a privit picioarele mici, frumos modelate, a dorit ca soția lui să moară.

Luni întregi după aceea și-a petrecut cea mai mare parte din timp într-un fotoliu de lîngă sobă, bînd cafea și visînd la Lucinda, pînă ce toți ai casei și-au dat seama despre ce era vorba. Într-o zi, taică-său l-a luat deoparte și i-a propus să aranjeze lucrurile mutînd-o pe fată într-unul dintre acareturi, unde, după cum s-a exprimat el, Odell putea să-și facă mendrele cu ea.

Odell a rămas îngrozit. I-a explicat tatălui său că o iubește.

Taică-său a rîs și i-a spus:

— Am crescut un idiot.

A doua zi tatăl lui Odell a închiriat-o pe Lucinda unei familii din partea opusă a ținutului. Erau niște fermieri modești, care nu-și puteau permite să-și cumpere sclavi proprii. Îi plăteau tatălui lui Odell pentru munca prestată de fată și o foloseau la cîmp, la muls, la cărat lemne. La tot ce era nevoie.

Odell a fost cuprins de disperare. A zăcut multe zile la pat. Și după aceea s-a apucat de hoinăreală, de băutură și de joc de cărți. Pînă cînd a descoperit că, de două ori pe săptămînă, nevasta fermierului și Lucinda se duceau la oraș să vîndă ouă.

În acele zile Odell se scula cu noaptea în cap, vesel și binedispus, și anunța că se duce la vînătoare. Înșeua un cal, băga o pușcă încărcată în teacă și lua doi cîini. Încă de pe verandă sărea în șa și călărea mile întregi în galop, cu cîinii alergînd alături, scormonind prin pădure ca să adulmece urme cu aceeași bucurie de parcă ar fi vînat de-adevăratelea. Odell călărea pînă la intrarea în oraș și se oprea cînd o vedea pe Lucinda, desculță, cu un coș cu ouă pe braț. Atunci descăleca și mergea alături de ea. Îi lua coșul și îl ducea el. Încerca să găsească un subiect potrivit de conversație. În

acele prime luni, nu a încercat niciodată să o atragă în pădure. Fata îl implora să o lase în pace, și pentru binele lui, și pentru al ei. La marginea orașului îi dădea înapoi coșul cu ouă, îi lua mîna în mîna lui și se despărțeau, amîndoi cu capetele plecate. Mai tîrziu, bineînțeles, Odell a dus-o în pădure și a culcat-o pe un pat de frunze. După aceea, o vizita, noaptea, în coliba ei, de cîteva ori pe lună. Își ducea calul în pădure și lega cîinii de un copac. Cînd intra în poiana din pădurice de pini, unde se găsea coliba ei, fata alerga spre el într-o cămășuță subțire de noapte, iar Odell o strîngea în brațe și o ducea înăuntru unde zăceau împreună pînă mijeau zorii.

Pleca de acasă sub felurite pretexte, dar cel mai frecvent era vînătoarea de ratoni și, în curînd, toți sclavii din vecinătate aflaseră că Odell plătește bine pentru ratonii proaspăt omorîți. Cînd putea, cumpăra pe drum cîte unul ca să justifice acasă povestea cu vînătoarea nocturnă. Cînd nu găsea să cumpere, se întorcea blestemîndu-și lipsa de dibăcie sau nepriceperea cîinilor sau rărirea vînatului.

Așa a ținut-o timp de un an. Dar după aceea, într-o noapte, Lucinda l-a informat că e însărcinată. Odell nu a mai putut îndura situația și, a doua zi, s-a dus să stea de vorbă cu tatăl lui, în ceea ce acesta numea „studio"-ul său, cu toate că singurul lucru pe care-l studia vreodată acolo erau registrele contabile ale plantației. Au discutat în fața șemineului. Odell i-a oferit să o cumpere pe Lucinda de la el. Era gata să plătească orice preț, fără să se tocmească. Tatăl lui îl asculta, clipind din ochi de uimire.

— Dă-mi voie să mă lămuresc dacă am înțeles bine, a spus el. O cumperi pe negresa asta pentru munca la cîmp sau pentru păsărica ei?

Odell s-a ridicat în picioare și l-a lovit puternic pe tatăl lui peste urechea stîngă. Bătrînului a început să-i curgă sînge din ureche și a strigat după ajutor.

Odell a petrecut următoarea săptămînă încuiat într-o magazie de preparat conserve, ca să-și lecuiască vînătăile de pe față și de pe coaste cu care se alesese în urma bătăii încasate de la fratele lui mai tînăr și de la supraveghetorul fermei. În ziua de a doua zi, taică-său a venit la ușă, a întredeschis-o ușor și i-a spus:

— Am vîndut-o pe tîrfa aia în Mississippi.

Odell s-a izbit de cîteva ori cu trupul în ușă. A urlat toată noaptea ca unul dintre ratonii lui și a ținut-o așa timp de cîteva zile.

Cînd și-a pierdut forța de a urla, taică-său l-a eliberat. A ieșit din magazie împleticindu-se și orbit de lumină.

— Cred că ți-a servit de lecție, i-a spus tatăl, și a plecat la cîmp, șfichiuind buruienile și florile sălbatice cu biciul lui împletit.

Odell a intrat în casă și și-a împachetat cîteva haine. A luat din seiful tatălui său toți banii pe care i-a găsit – o sumă considerabilă de monede de aur și un teanc de bancnote. S-a dus apoi în camera mamei și a luat o broșă cu rubine și diamante, un inel cu smaralde și cîteva șiraguri de perle. A pus șaua pe cal și a plecat în Mississippi.

În anii de dinainte de război, a scotocit prin toate plantațiile de bumbac, pînă a dat gata trei cai și și-a epuizat stocul de valori. Încă nu o găsise pe Lucinda; și nu a mai pus niciodată piciorul pe pămîntul părintesc.

Într-un anumit sens, încă o căuta. Din această pricină, cînd s-a ivit nevoia să cîștige un ban, și-a ales o meserie de voiajor. Bunăstarea în meseria lui fluctuase de la negustător cu cal și căruță, la vînzător ambulant care împinge un cărucior. Nu mai avea mult și o să ajungă să tragă după el o săniuță sau o platformă fără roți, sau poate că o să vîndă fleacuri și brelocuri dintr-un pachet pe care o să-l care în spate.

Cînd Odell a pus punct poveștii, el și Inman goliseră sticla de băutură. Odell a mai cotrobăit printre lucrurile lui și a scos două sticluțe de leacuri din alcool de grîne. S-au așezat și le-au dat pe gît și, după un timp, Odell a vorbit:

— N-ai văzut în viața ta atîta abjecție cîtă am văzut eu. I-a povestit că în peregrinările lui prin Mississippi în căutarea Lucindei, văzuse niște grozăvii care-l făcuseră să se teamă că fata trecuse pe lumea cealaltă în cine știe ce chip hidos și sîngeros. Și văzuse orori care-l făcuseră să se teamă că poate încă nu murise. I-a povestit lui Inman despre negri arși de vii. Despre alții cărora li se tăiaseră urechile și degetele pentru diverse greșeli. Cea mai cumplită dintre pedepsele de acest gen a văzut-o lîngă Natchez. Cobora pe un drum singuratic, pe lîngă un rîu. Și a auzit din pădure țipete de ulii șopîrlari și gemete puternice. Și-a luat pușca și s-a dus să vadă, și a dat peste o femeie închisă într-o cușcă împletită din araci de fasole, așezată sub un stejar. Copacul fremăta tot de ulii. Păsările se așezau pe cușcă și se înfruptau din femeia dinăuntru. Îi scoseseră un ochi și îi sfîșiaseră bucăți de piele de pe spate și de pe brațe.

Cînd, cu singurul ei ochi, l-a văzut pe Odell, i-a strigat:

— Împușcă-mă!

Dar Odell și-a descărcat ambele țevi în copac. Ulii au căzut la pămînt și cei care n-au murit și-au luat zborul. Pe Odell l-a cuprins o teamă subită că femeia ar putea fi Lucinda. A sfărîmat cu patul puștii colivia și a scos-o afară. A culcat-o pe jos și i-a dat să bea apă. Nu știa cum să procedeze cu ea, dar pînă să ia o hotărîre, femeia a vomitat sînge și a murit. Odell s-a uitat la ea, i-a atins picioarele și claviculele și părul, și s-a convins că nu putea fi Lucinda. Avea altă culoare și picioarele îi erau noduroase.

Cînd Odell și-a încheiat povestea, era beat turtă și își ștergea întruna ochii cu mîneca.

— E o lume clocotitoare, a spus Inman, negăsind nici un alt comentariu.

Cînd s-a ivit dimineața, leșioasă și pîcloasă, s-a ivit și Veasey. Avea sub ochi o tăietură de brici din care încă i se mai scurgea o șuviță de sînge pe obraz.

— A fost o noapte frămîntată? l-a întrebat Inman.

— N-a vrut să-mi facă rău. M-a zgîriat cu briciul pentru că m-am tîrguit prea meschin la prețul pentru o noapte întreagă. Din fericire am scăpat de ce m-am temut mai rău, că o să-mi reteze bărbăția cu blestematul ăla de brici.

— Mă rog, sper că a meritat.

— Din plin. Fascinația pe care o exercită femeile depravate și destrăbălate e proverbială, și trebuie să recunosc că eu sînt fermecat de curiozitățile anatomice feminine. Aseară, cînd și-a dat jos cămășoiul acela de pe ea, am rămas înmărmurit. Incremenit. O priveliște pe care am s-o țin minte pînă la adînci bătrînețe, o priveliște menită să insenineze un spirit înclinat spre melancolie.

Sursă și rădăcină

Porniseră spre oraș pe o burniță rece, măruntă. Ada îmbrăcase o manta lungă, din pînză cerată, și Ruby un pulover imens, pe care-l împletise singură din lînă nevopsită, impregnată încă de lanolină, care, spunea ea, nu lăsa apa să treacă, întocmai ca un impermeabil. Singurul cusur al puloverului însă era că, la umezeală, degaja un miros de oaie netunsă. Ada stăruise să ia umbrelele, dar după un ceas de drum, soarele spărsese norii. Așa că, din momentul în care copacii încetaseră să mai picure, cărau cu ele umbrelele închise. Ruby își ținea umbrela pe umăr, ca un vînător care duce o pușcă.

Cerul care se luminase era traversat de păsările localnice și de cele călătoare, aflate în drum spre sud, înainte de vreme: felurite specii de gîște, rațe cenușii și albe, lebede șuierătoare, șoimi de noapte, sturzi, gaițe, prepelițe, ciocîrlii, pescăruși albaștri, șoimi cu coadă rotată, șoimi cu coadă roșie. Ruby le remarca pe toate; ba chiar și pe altele, în timp ce mergeau spre oraș, descoperind cîte un fir de poveste sau cîte o trăsătură specifică în miniaturalele lor apucături. Susținea că ciripitul păsărilor e o formă de exprimare la fel de plină de sensuri ca și vorbirea umană și declara că cel mai mult se delectează primăvara, cînd păsările se întorc acasă, cîntîndu-și cîntecele prin care povestesc pe unde au pribegit și ce-au făcut în răstimpul cît au fost departe.

Cînd Ruby și Ada au dat peste un sobor de cinci corbi, la marginea unei mirişti galbene, Ruby a spus:

— Am auzit că ciorile de cîmp ar trăi cîteva sute de ani, dar nu-mi pot da seama cum se poate verifica așa ceva.

Ruby a privit foarte curioasă o pasăre-cardinal femelă, care a zburat pe lîngă ele cu o rămurică de mesteacăn în cioc. Zicea că trebuie să fie o pasăre aiurită, altfel ce rost avea să poarte rămurica dacă nu pentru construirea unui cuib. Or nu era nicidecum sezonul de construit cuiburi. Cînd au trecut pe lîngă un pîlc de fagi de lîngă rîu, Ruby a comentat că rîul și-a luat numele de la numeroșii porumbei călători care poposesc pe acolo ca să mănînce jir, și a povestit că ea s-a ospătat în copilărie cu mulți porumbei, cînd Stobrod dispărea zile în șir, lăsînd-o să se descurce cum poate. Pentru un copil, porumbeii erau vînatul cel mai lesnicios. Nici măcar nu trebuia să-i împuști, puteai să-i dobori din copac cu un băț și să le sucești gîtul înainte de-și reveneau în simțiri.

Trei ciori se ciondăneau, pe cer, cu un șoim, prilej ca Ruby să-și exprime respectul față de ciorile care, în general, sînt defăimate; ea găsea că felul de comportament al ciorilor ar fi meritat imitat și de alte păsări. Multe dintre acestea, observa Ruby, preferă să moară decît să mănînce o hrană care nu le place. Ciorilor însă le place să mănînce orice găsesc. Ruby le admira istețimea, lipsa de orgoliu, predilecția pentru farse, viclenia în luptă. În toate acestea ea vedea o superioritate a ciorilor, o depășire deliberată a înclinației spre amărăciune și melancolie pe care o presupune penajul lor dezolant.

— Am putea să învățăm și noi de la ciori, a adăugat Ruby cu subînțeles, pentru că Ada era în acea dimineață într-o dispoziție neagră, care nu se lumina odată cu înseninarea cerului.

În cea mai mare parte a dimineții, Ada fusese atît de mohorîtă și de pleoștită, încît ar fi putut să poarte o bandă de doliu pe braț, ca să știe toată lumea.

Într-o anumită măsură, starea ei era pricinuită de munca grea din săptămîna care trecuse. Puseseră la uscat fînul din cîmpul neglijat, deși, pînă la urmă, se dovedise atît de amestecat cu rugină și cu laptele-cucului, încît era aproape de neutilizat. Într-o altă zi, au lucrat ceasuri întregi la ascuțirea coaselor și pregătirea lor pentru cosit. Aveau nevoie în primul rînd de o pilă și de o cute, ca să împrospăteze tăișurile tocite și ruginite ale coaselor, pe care le găsiseră rezemate de căpriorii din magazia de unelte. Ada nu putea spune dacă Monroe avusese vreodată o pilă și o cute. Se îndoia, deoarece coasele nu erau ale lui, ci aparținuseră echipamentului gospodăresc al familiei Black. Ada și Ruby au cotrobăit împreună prin magazia de unelte pînă au găsit o pilă cu o coadă lungă vîrîtă, în chip de mîner, într-un știulete prăfuit. Dar nici o cute nu se vedea în brambureala din magazie.

— Tata n-a avut niciodată o tocilă, a spus Ada. Îmi aduc aminte că scuipa pe o bucată de șist și freca lama cuțitului trecînd-o o dată sau de două ori peste rocă. Se mulțumea cu cît se ascuțea. Nu avea pretenția să-și taie părul de pe braț cu ea. Atîta timp cît putea despica o îmbucătură, era satisfăcut.

Pînă la urmă, au renunțat să mai caute și au recurs la metoda lui Stobrod, folosind o piatră netedă de lîngă rîu. După ce le-au frecat din răsputeri, lamele tot nu erau ascuțite decît la muchie, dar Ada și Ruby s-au dus pe cîmp și au mînuit coasele întreaga după-masă, pe urmă au greblat iarba cosită adunînd-o în brazde și și-au terminat treaba mult după apusul soarelui. Cu o zi înainte de excursia la oraș, după ce fînul se uscase, l-au tîrît cu tîrlia, pe care o umpleau iar și iar, și l-au transportat în șură. Miriștea de sub picioarele lor

era țepoasă și împungătoare și le înțepa picioarele prin tălpile pantofilor. Cele două femei lucrau din părți opuse, încărcînd alternativ tîrlia. Cînd se întîlneau, furcile li se ciocneau una de cealaltă și Ralph, care moțăia prin făgașuri, tresărea și își scutura capul. Munca le înfierbîntase, deși nu era o zi deosebit de caldă. Erau înecate de praf și paiele li se încîlciseră în păr, le intraseră în faldurile rochiilor, se lipiseră de fețele și de brațele lor asudate.

Cînd au terminat treaba, Ada a simțit că e pe cale să leșine. Pe brațe avea o puzderie de pete roșii – de parcă s-ar fi îmbolnăvit de scarlatină – de la înțepăturile și zgîrieturile vîrfurilor de iarbă, și între degetul mare și arătător i se făcuse o bășică sîngerie. S-a spălat și s-a prăbușit în pat înainte de a se fi lăsat întunericul, fără să mănînce altceva decît un pesmet uscat cu unt și cu zahăr.

Istovită cum era, s-a trezit în repetate rînduri din somn și a lunecat într-o stare de semitrezie împîclită, un hibrid între somn și luciditate, care îmbina aspectele cele mai neplăcute ale celor două stări. Întreaga noapte a avut senzația că greblează și strînge fînul. Cînd s-a deșteptat îndeajuns încît să deschidă ochii, umbrele negre a trei crengi se legănau în pata de lumină lunară proiectată pe podea, și formele acelea mișcătoare i s-au părut răscolitoare și amenințătoare. Pe urmă, la un anumit moment din noapte, norii au obturat luna, s-a pornit ploaia și, în sfîrșit, Ada a adormit.

S-a trezit în zorii ploioși, simțindu-se schilodită de dureri musculare. Mîinile nu i se descleștau decît cu efort de pe coada imaginară a furcii și capul îi bubuia de durere. Ba chiar avea și un junghi deasupra și în spatele pleoapei ochiului drept. Dar era hotărîtă ca ieșirea la oraș să aibă loc așa cum o plănuiseră, pentru că, în bună măsură, era o călătorie de plăcere, deși trebuiau să și cumpere cîteva mărunțișuri. Ruby voia să-și completeze provizia de muniții pentru pușca de vînătoare – alice

pentru păsări, alice mari, și gloanțe cilindrice – pentru că vremea rece îi insuflase dorința de a vîna curcani sălbatici și căprioare. Ada visa să scotocească prin rafturile papetăriei, să vadă dacă au mai sosit ceva cărți noi și să-și cumpere un album legat în piele și cîteva creioane de desen, ca să poată înregistra unele dintre eforturile ei legate de botanică. Și, mai ales, Ada se simțea prizoniera casei după atîtea săptămîni de muncă grea. Tînjea cu asemenea intensitate după o escapadă la oraș, încît febra musculară, proasta ei dispoziție și vremea urîcioasă a dimineții n-o puteau opri. Și nici măcar descoperirea neplăcută că, pe parcursul zilei de ieri, calul își rănise talpa unei copite și nu era în stare să tragă cabrioleta.

— Mă duc la oraș chiar de-ar fi să merg tîrîș, i-a declarat Ada lui Ruby, care stătea cinchită în ploaie cu copita noroioasă a calului în mînă. Așa că Ada înainta morocănoasă în acea dimineață, în ciuda comentariilor avicole ale lui Ruby. Treceau pe lîngă ferme adăpostite în văi și coturi, și ogoarele se deschideau printre dealurile împădurite, asemenea încăperilor dintr-o cameră. Femei, copii și bătrîni munceau la strînsul recoltei, pentru că toți bărbații apți de luptă erau pe front. Frunzele tulpinilor de grîu ruginiseră pe la capete și la margini și spicele păstrate în vîrf așteptau ca soarele și gerul să le usuce. Printre semănături, se lăfăiau dovleci și dovlecei de iarnă. De-a lungul gardurilor se înghesuiau tufe de măselariță, buruiana lui Joe-pye și răculeț în plină floare, iar rugii de mure și rugina căpătaseră o culoare castanie.

În oraș, Ada și Ruby s-au învîrtit întîi pe străzi, căscînd gura la prăvălii, la echipaje și la căruțe, și la femeile cu coșurile de cumpărături. Ziua se încălzise, așa încît Ada își ducea mantaua de ploaie, făcută ghem, sub braț. Ruby își scosese puloverul și-l legase în talie; își strînsese părul la spate, îndoindu-l cu o bandă împletită din păr de cal. În aer plutea încă ceața. Cold Mountain era o pată

albastră, o cocoașă pe linia îndepărtată a culmilor, micșorat de distanță și nu mai reliefat pe cer decît hîrtia lipită pe hîrtie.

Orășelul nu era o așezare de rafînament. De o parte se înșirau patru prăvălii din lemn, așezate la rînd, pe urmă veneau o cocină de porci și un jgheab de noroi, după care mai apăreau două prăvălii, o biserică și un grajd de cai. De cealaltă parte, trei prăvălii și judecătoria – o clădire albă cu o cupolă și o pajiște în față, care o separa de drum –, apoi alte patru prăvălii, două dintre ele din cărămidă. Mai încolo, orășelul se tîra într-un lan de porumb uscat, îngrădit. Ulițele erau adînc brăzdate de roțile căruțelor. Pe băltoacele de apă stătută adunate în urmele lăsate de cai, sticlea lumina.

Ada și Ruby s-au dus la o fierărie și au cumpărat alice, gloanțe, capse și praf de pușcă. La papetărie, Ada a plătit mai mult decît își putea îngădui ca să-și cumpere *Adam Bede* în trei volume, șase creioane groase din cărbune și un album *in octavo*, dintr-o hîrtie bună, care a atras-o pentru că îl putea vîrî în buzunarul hainei. Au luat ziare de la un vînzător ambulant – ziarul local și unul mai mare, din Asheville. Au cumpărat bere de rădăcini, călduță, de la o femeie care împingea un cărucior cu un butoi, și au băut-o pe loc, în picioare, după care l-au dat femeii înapoi cănile de tinichea. Pentru prînz și-au cumpărat brînză tare și pîine proaspătă și s-au așezat pe niște stînci lîngă rîu ca să mănînce.

Imediat după masă, s-au oprit la locuința doamnei McKennet, o văduvă bogată, de vîrstă mijlocie, care, timp de cîteva luni, nutrise un interes romantic pentru Monroe și, mai tîrziu, cînd și-a dat seama că el nu o poate vedea în aceeași lumină, i-a devenit, pur și simplu, prietenă. Nu era ora de ceai, dar doamna McKennet a fost atît de încîntată s-o vadă pe Ada, încît a propus să le ofere ceva extraordinar. Întrucît vara fusese umedă și răcoroasă, doamna mai avea încă în pivniță o provizie de gheață. Gheața fusese scoasă din lac și tăiată în blocuri mari, în

luna februarie a anului trecut, și apoi învelită în rumeguș. Și, după ce le-a pus să jure că nu vor dezvălui nimănui secretul, doamna le-a mărturisit că mai are și patru butoaie cu sare și trei cu zahăr, depozitate cu mult înainte de război. Așadar, se gîndea acum la extravaganța preparării unei înghețate, și l-a pus pe servitor – un individ cărunt, prea prăpădit pentru a fi fost recrutat – să taie gheața și să pună în mișcare mașina. Cîndva, demult, doamna copsese un fel de foi de clătită din aluat dulce, pe care le răsucise în cornete și le lăsase să se usuce, și acum le-a servit înghețata în aceste cornete. Ruby nu mai mîncase în viața ei așa ceva și era entuziasmată. După ce a lins și ultimul strop, i-a întins doamnei McKennet cornetul și i-a spus:

— Luați-vă coșulețul înapoi.

Conversația lor se învîrtea în jurul războiului și al efectelor sale, iar părerile doamnei McKennet erau în deplină concordanță cu toate editorialele din ziarele pe care le citise Ada de patru ani încoace, cu alte cuvinte, doamna socotea că războiul era o acțiune glorioasă și tragică și eroică. Un lucru mai nobil decît ar fi putut ea exprima prin cuvinte. Le-a depănat o poveste lungă și siropoasă pe care o citise ea, despre o bătălie care se purtase recent, o poveste al cărei caracter fantezist nu o șoca deloc. Bătălia se dăduse – așa ca toate bătăliile din ultima vreme – în niște condiții total nefavorabile. Și cînd lupta se apropia de inevitabilul sfîrșit trist, un viteaz ofițer tînăr a fost grav rănit în piept. S-a prăbușit și sîngele inimii i se scurgea în valuri. Un camarad de arme s-a aplecat și i-a înălțat capul, ca să-i ușureze moartea. Dar cum lupta se dezlănțuia în jurul lor, tînărul ofițer, înainte de a-și da viața, s-a ridicat, și-a scos pistolul din cingătoare și și-a adus ultima contribuție la măcel. A murit în picioare, apăsînd pe trăgaciul armei care nu mai avea nici o încărcătură. Dar se mai adăugau și alte detalii de sumbră ironie. Asupra lui s-a găsit o scrisoare adresată iubitei, în care prevedea

întocmai amănuntele morții lui. Și încă nu-i gata. Când scrisoarea i-a fost trimisă printr-un curier fetei, s-a descoperit că aceasta murise de o ciudată criză de piept, exact în ziua și la ora la care murise tînărul ei iubit. Pe parcursul povestirii, Ada a început să simtă o mîncărime de o parte și de alta a nasului. Cînd și-a atins discret locurile cu pricina, a constatat că nu izbutea, decît cu mare încordare, să-și țină colțurile buzelor în jos.

Doamna McKennet și-a încheiat povestea și Ada s-a uitat în jur la mobilă, la covoare, la lămpi, la o gospodărie care era condusă fără efort, la doamna McKennet, satisfăcută și rotofeie în fotoliul ei de pluș, cu părul răsucit în mici rulouri care i se bălăbăneau de o parte și de alta a capului. Avea senzația că se găsește în Charleston. Și a simțit impulsul de a relua ceva din atitudinile ei rebele de acolo. I a spus doamnei McKennet:

— E lucrul cel mai absurd și mai ridicol pe care l am auzit vreodată.

Apoi a adăugat că, în pofida părerii generale, ea găsea că războiul înseamnă orice, numai noblețe tragică nu. Chiar privit de la distanță, războiul i se părea brutal și guvernat de ignoranță, de ambele părți. Degradant pentru toți.

Ada intenționase să șocheze și să scandalizeze, dar doamna McKennet părea mai curînd amuzată. A fixat-o pe Ada zîmbind ușor și i-a spus:

— Știi că-ți port o mare afecțiune, dar am impresia că ești fata cea mai naivă pe care am avut vreodată plăcerea s-o cunosc.

Ada nu a răspuns nimic, și s-a lăsat o tăcere penibilă pe care Ruby a spart-o catalogînd păsările pe care le văzuse în dimineața aceea și comentînd starea recoltelor și relatînd faptul extraordinar că napii din solul negru al lui Esco Swanger crescuseră atît de mari, încît nu reușea să pună mai mult de șase într-un coș. Dar doamna McKennet a întrerupt-o și a întrebat-o:

— Nu vrei să ne împărtășești și părerea ta despre război?

Ruby a șovăit o secundă, apoi a declarat că pe ea nu o prea interesează războiul. A auzit însă diferite povești despre statele din nord și a ajuns la concluzia că acolo e o țară fără Dumnezeu, sau mai curînd cu un singur Dumnezeu, care e banul. Se spunea că, sub stăpînirea unui crez atît de prădalnic, oamenii ajung josnici și răi, și tulburați la minte, pînă cînd, din lipsa unei forme mai înalte de mîngîiere spirituală, familii întregi cad în nebunia morfinei. Și au mai inventat o sărbătoare care se cheamă Ziua Recunoștinței, lucru de care Ruby aflase de foarte puțin timp, dar care i se părea a fi semnul unei culturi viciate. Adică să fii recunoscător doar într-o singură zi?

Mai tîrziu, cînd Ada și Ruby străbăteau ulița principală, ca să se întoarcă acasă, au văzut o adunătură de oameni în fața peretelui lateral al judecătoriei, și toate capetele priveau în sus. S-au dus și ele să vadă ce se întîmplă și au constatat că un prizonier, aflat la fereastra etajului doi, ținea o cuvîntare oamenilor din stradă. Captivul încleșta cu mîinile barele ferestrei și își vîrîse fața între ele, atît cît putuse. Părul negru, lucios, îi cădea în laț pînă pe sub fălci. Sub buza de jos, îi creștea un mic barbișon negru, în stilul franțuzesc. Tot ce se putea vedea din îmbrăcămintea lui, deasupra pervazului ferestrei, era un veston de uniformă ponosită, încheiat pînă la gît.

Vorbea cu intonația febrilă a unui predicator de stradă, și mînia care clocotea în glasul lui atrăsese o mică gloată. Omul pretindea că își făcuse din plin datoria în război. Omorîse mulți Unioniști și, la Williamsburg, primise și el un glonț în umăr. Dar de cîtva timp încoace își pierduse încrederea în război și îl măcina dorul de soția lui. El nu fusese recrutat, ci se înrolase voluntar pe front, și toată crima lui de acum consta în faptul că voia să se dezvoluntarizeze și să plece acasă. De asta l-au

băgat la închisoare. Și s-ar putea să-l și spînzure, așa erou de război cum era.

Prizonierul a continuat să povestească cum a fost prins cu cîteva zile în urmă de Garda Civilă, într-o fermă îndepărtată, aparținînd tatălui său, pe coasta muntelui Balsam. Se ascunsese acolo împreună cu alți cîțiva fugari. Pădurile colcăiau de fugari, pretindea. Cum el rămăsese unicul supraviețuitor al acelei zile, socotea că e de datoria lui să povestească, de la fereastra zăbrelită a celulei, toate prin cîte trecuse; iar Ada și Ruby au rămas să asculte, cu toate că era o poveste sordidă, de orori și vărsări de sînge.

Lucrurile s-au întîmplat pe la asfințit, iar piscurile munților erau retezate de un strat de nori groși. Începuse să cadă o ploaie atît de fină, în atmosfera lipsită de vînt, încît aproape că nici nu te uda. Ploaia nu făcea decît să intensifice culorile, făcînd ca pămîntul să apară și mai roșu, iar frunzele plopilor care-și împleteau ramurile deasupra capului, și mai verzi. Prizonierul, tatăl lui și alți doi fugari se aflau în casă, cînd au auzit tropot de cai venind dinspre cotul drumului. Pentru că nu aveau timp să se ascundă în pădure, cei trei urmăriți și-au adunat armele pe care le confecționaseră din unelte de fermă și s-au pitit într-un hambar de grîne, de unde pîndeau drumul, prin crăpăturile scîndurilor. Tatăl și-a luat pușca de vînătoare, singura armă de foc pe care o aveau, și a ieșit în drum.

La cotitură s-a ivit o mică ceată de oameni călare, tăcuți, prost îmbrăcați, urcînd spre fermă în pas mărunt. Se părea că nu reușiseră să cadă de acord asupra îmbrăcăminții. Doi indivizi tuciurli, care semănau atît de bine între ei, încît puteau fi frați gemeni, purtau niște uniforme trăsnite, mîncpite din rămășițe de la morții de pe front. Un băiat slab, cu părul alb, purta haine de fermă – pantaloni de pînză, cămașă cafenie de lînă, jachetă scurtă, cenușie, de lînă. Și celălalt bărbat putea fi

luat drept un preot nomad, cu redingota lungă, neagră, pantaloni de moleschin, cămașă albă, cravată neagră și un guler înalt. Caii erau sfrijiți de le numărai coastele, cu gîturile pline de rosături, cu umbre verzui pe crupe și jeturi de muci galbeni care se prelingeau din toate orificiile capului. Dar oamenii erau zdravăn înarmați, cu pistoale grele Kerr la șold, și puști în tecile de la șa.

Bătrînul îi aștepta și, în lumina fumurie a burniței, părea un spectru, o făptură cenușie, răscrăcărată peste crestele de iarbă dintre făgașele roților de car. Era îmbrăcat în veșminte din stofă țesută în casă, vopsită în maroniu cu vopsea din coajă de nuci. Purta o pălărie moale ca o bonetă de noapte, care părea că i se topește pe cap.

— Opriți-vă unde sînteți! le-a strigat el, cînd călăreții se apropiaseră la douăzeci de pași distanță.

Cei doi bărbați voinici și băiatul albinos nu au ținut seama de somația bătrînului și au dat ghes cailor, înfigîndu-și călcîiele în burta lor și înaintînd la pas. Cel cu înfățișare de preot a făcut un ocoliș, îndreptîndu-se spre marginea drumului și întorcîndu-și calul astfel încît să nu se vadă carabina scurtă Spencer în tocul de la genunchi. Ceilalți s-au oprit în grup în fața bătrînului.

S-a produs o mișcare rapidă și cineva a scos un țipăt ascuțit.

Bătrînul își apucase pușca pitită în spate și, într-o clipită, o vîrîse sub bărbia unuia din cei doi, apoi o retrăsese. Era un tip vechi de pușcă de vînătoare. Cocoșul era tras și calibrul țevii avea grosimea unui pahar. Un fir de sînge se prelingea pe gîtul rănitului mătăhălos și dispărea sub gulerul cămășii.

Celălalt bărbat voinic și băiatul albinos stăteau și se uitau la un lan de porumb unde, într-un colț, un stog mare de fîn, cenușiu, rămas de anul trecut, zăcea la marginea pădurii, ca un con aplecat într-o rînă. Zîmbeau, de parcă se așteptau ca din spatele copacilor să se ivească ceva hazliu.

Bătrînul le-a vorbit:

— Tu, cel de lîngă gard, te cunosc. Eşti Teague. Vino aici!

Teague nu s-a mişcat.

Bătrînul a stăruit:

— Nu vii?

Teague nu se mişca din loc. Avea un rînjet înţepenit pe buze, dar ochii lui arătau ca o vatră rece din care s-a scos cenuşa.

— Ăştia-s negrii tăi? l-a întrebat bătrînul pe Teague.

— Nu ştiu ce sînt. Dar nu-s ai mei. Nimeni nu mi-ar fi dat gratis pe ăştia doi.

— Atunci cui aparţin?

— Bănuiesc că-şi aparţin lor înşişi, a răspuns Teague.

— Vino aici lîngă mine, a repetat bătrînul.

— Rămîn aici unde sînt, la marginea pădurii.

— Începi să mă calci pe nervi şi aştept cu nerăbdare să descarc o încărcătură în careva, a urmat bătrînul.

— Ai numai o ţeavă liberă.

— Puşca asta-i înţelegătoare cînd îţi pui mintea cu ea, a ripostat bătrînul.

S-a dat cîţiva paşi îndărăt, pînă ce a considerat că cei trei oameni din faţa lui se aflau în bătaia puştii. După aceea, le-a poruncit:

— Descălecaţi şi staţi unul lîngă altul!

Toţi au descălecat, în afară de Teague. Caii îşi trau hăţurile pe jos, şi stăteau cu urechile ciulite, de parcă se amuzau. Omul rănit – care se numea Byron – şi-a dus degetele la gît, apoi s-a uitat la sîngele de pe ele şi şi-a şters mîinile de poala cămăşii. Celălalt, care se numea Ayron, îşi ţinea capul pe un umăr, iar vîrful roz al limbii i se ivea din gură, de atîta concentrare cu care urmărea fiecare amănunt al scenei. Băiatul cu păr albicios îşi freca ochii albaştri şi se trăgea de haine, într-o parte şi-n alta, de parcă tocmai se trezise după un somn în care dormise îmbrăcat. După aceea a început să-şi

studieze, fascinat, unghia arătătorului mîinii stîngi. Era aproape la fel de lungă ca și degetul, așa cum își lăsau unii cîte o unghie să le crească, ca să taie cu ea untul, să scobească slănina sau pentru alte treburi de felul ăsta.

Bătrînul îi ținea pe cei trei în bătaia puștii, și le cîntărea din ochi armele.

— Ce le folosesc negrilor ăstora săbiile alea lungi de cavalerie? Ca să înfigă în ele bucăți de carne și să le frigă deasupra focului? l-a întrebat pe Teague.

A urmat un lung moment de tăcere, după care bătrînul a reluat:

— Pentru ce-ați venit aici?

— Știi bine, a răspuns Teague. Ca să prindem dezertori.

— S-au împrăștiat cu toții. De multă vreme, l-a asigurat bătrînul. Probabil că s-au ascuns prin pădure, unde va fi greu să-i dibuiți. Sau poate c-au trecut munții și s-au dus să jure supunere de partea cealaltă.

— Aha, a făcut Teague. Adică, după părerea ta, ar fi mai bine să ne întoarcem în oraș. Asta vrei să spui?

— Dac-ați face-o, ne-ar scuti pe toți de multe necazuri.

— Dacă nu ești atent cum vorbești, s-ar putea să-ți spînzurăm și curul tău bătrîn, l-a avertizat Teague. Dacă fugarii ar fi plecat, nu ne-ai fi așteptat în drum cu pușca încărcată.

În clipa aceea, băiatul albinos a căzut cu fața la pămînt, urlînd „Dumnezeule mare!"

În momentul în care atenția bătrînului s-a îndreptat spre băiat, Ayron s-a lansat cu o sprinteneală de nebănuit la asemenea matahală, și l-a izbit pe bătrîn cu pumnul stîng, în moalele capului. O secundă mai tîrziu, i-a pocnit mîna, făcînd să-i zboare pușca. Ayron s-a aplecat, a ridicat arma și l-a căsăpit cu ea pe bătrîn pînă cînd i-a crăpat patul, și atunci a continuat să-l bată cu țeava. După un timp, bătrînul a rămas nemișcat în drum.

era încă vag conștient, dar în ochi avea o expresie uimită. Ceva, ca un sos roșu, i se scurgea dintr-o ureche.

Byron a scuipat pe jos, și-a șters sîngele de pe lamă, și-a scos sabia din teacă, i-a înfipt vîrful în faldurile gușei bătrînului și a apăsat pînă a țîșnit un șuvoi de sînge, asemănător cu cel care se prelingea pe obrazul lui.

— Să frigem carnea deasupra focului, da? l-a ironizat el.

— Lasă-l în pace, l-a sfătuit Ayron. Nu ne mai poate face nici un rău.

Amîndoi, în ciuda dimensiunilor impresionante, aveau niște voci subțiri, pițigăiate, ca un piuit de pasăre.

Byron a scos sabia de sub bărbia omului, dar după aceea, înainte ca cineva să-i fi putut ghici intenția, a strîns mînerul în ambele mîini și, cu mișcarea lejeră cu care moi bătătorul în laptele din putinei, i-a străpuns bătrînului stomacul.

După care, s-a îndepărtat, cu palmele larg deschise. Lama sabiei nu se mai vedea, fiind înfiptă pînă la plăsele. Din stomacul omului ieșeau doar garda concavă a sabiei și mînerul înfășurat în sîrmă. Bătrînul a încercat să se ridice, dar era fintuit cu sabia de pămînt, așa încît nu a putut să-și miște decît capul.

Byron s-a uitat la Teague și l-a întrebat:

— Vreți să termin cu el?

— Lasă-l să se răfuiască cu creatorul lui, a fost răspunsul.

Băiatul albinos s-a ridicat de pe jos, s-a aplecat deasupra bătrînului și s-a zgîit la el.

— Se pregătește de moarte, a constatat. Gazul lămpii e pe terminate și își așteaptă mireasa.

Toți au rîs, în afară de bătrîn și de Teague. Acesta din urmă a ordonat:

— Taci din gură, Birch. Să plecăm de aici!

Au încălecat pe cai și s-au îndreptat spre casă, în timp ce bătrînul și-a dat duhul, cu un oftat

adînc. Byron s-a aplecat în șa. Agil ca un călăreț de circ, a extras sabia din stomacul bătrînului și a șters-o de coama calului, înainte de a o băga în teacă.

Apoi s-a dus la poartă și a izbit cu picioarele în ea pînă a spart zăvorul, după care au intrat în curte, pînă la verandă.

— Ieșiți afară! a strigat Teague, cu o notă solemnă în voce.

Cînd nu s-a ivit nimeni, Teague și-a îndreptat privirea spre Byron și spre Ayron și a arătat cu bărbia către ușă.

Cei doi au descălecat, au legat hățurile cailor de stîlpii verandei și au început să dea roată casei din direcții opuse, cu pistoalele în mîini. Se mișcau ca doi lupi porniți să vîneze, într-o deplină și mută coordonare a mișcărilor, în slujba unui scop comun. Aveau o suplețe înnăscută, o degajare și o fluență a mișcărilor, în ciuda faptului că erau atît de mătăhăloși. Într-o încleștare corp la corp ar fi fost la mare înălțime, pentru că, între ei doi, puteau dezmembra cu mîinile goale un om. După ce au dat de trei ori ocol casei pustii, au pătruns înăuntru, în aceeași clipă, unul pe ușa din față, celălalt pe ușa din spate. Dar după un minut au ieșit, Ayron cu un braț de lumînări, sortate după lungimea fitilului, iar Byron cu un jambon pe care-l ținea de osul alb, ca pe o pulpă de pui. Le-au băgat în coșurile de pe cai. Pe urmă, fără vreun cuvînt, vreun gest sau vreo sugestie în comandă, Teague și Birch au coborît de pe cai și toți patru s-au îndreptat simultan spre șură și au deschis porțile grajdului. Au găsit înăuntru un catîr bătrîn. Au scotocit prin fînul din pod, și-au înfipt săbiile în grămezile mai compacte, după care au ieșit în curte și și-au îndreptat atenția spre hambarul de grîne, dar în momentul în care s-au apropiat de el, poarta s-a deschis brusc și cei trei fugari au zbughit-o afară și au luat-o la fugă.

Oamenii erau împiedicați în fugă de armele lor improvizate, care semănau cu cele artizanale

dintr-un ev mai întunecat: un brăzdar de plug legat de un lanț, o sapă veche, cioplită și pilită ca să semene cu o lance, un ciomag din lemn de pin, ghimpat la capăt cu cuie de potcoavă.

Teague i-a lăsat pe fugari să se îndepărteze puțin, pe urmă și-a ridicat carabina la umăr și i-a doborît pe cei doi din față, care au căzut cu mare zăngănit de metal. Cel de-al treilea, prizonierul de acum, s-a oprit, și-a ridicat brațele și s-a întors cu fața spre urmăritori. Teague l-a măsurat din priviri. Omul era desculț, și și-a împlîntat degetele de la picioare în pămînt, căutînd un reazim mai sigur. Teague și-a lins degetul mare de la mînă, l-a șters de cătarea Spencerului său și a ridicat carabina, ochind cu precizie. Victima stătea nemișcată. Strîngea în mînă ciomagul ghimpat și îl ținea în brațul ridicat deasupra capului, așa încît arăta ca sălbaticii din poze.

Teague a coborît carabina, i-a sprijinit patul de pămînt și a ținut-o, cu un gest degajat, de țeavă.

— Aruncă toiagul ăla, i-a ordonat prizonierului, sau îi pun pe ăștia doi să te rupă în bucăți.

Prizonierul s-a uitat la cele două namile și a aruncat jos ciomagul de pin.

— Așa, a rostit Teague. Acum rămîi pe loc.

Ceilalți trei s-au apropiat de prizonier, iar Ayron l a înșfăcat de gît și l-a înălțat ca pe o marionetă, ținîndu-l de ceafă. După aceea și-au întors privirile spre ceilalți doi, căzuți la pămînt. Unul era mort și sîngerase atît de puțin, încît abia de-și pătase hainele. Celălalt încasase un glonț în măruntaie. Se agăța încă de un fir de viață. Se proptise într-un cot și își trăsese în jos, pînă la genunchi, pantalonii și izmenele. Își pipăia rana cu două degete, pe urmă se uita la ele și urla: „M-au omorît!"

Oamenii din Gardă l-au înconjurat, dar cînd l au simțit duhoarea s-au îndepărtat. Prizonierul a dat să se apropie de prietenul său rănit, dar Ayron l a lovit de trei ori în cap cu pumnul lui butucănos. Birch a luat o foaie de tutun neagră și răsucită, i-a

prins un capăt între dinți, apoi a retezat-o cu cuțitul, chiar la marginea buzelor, și a băgat restul de tutun în buzunar. Cînd a scuipat tutunul mestecat, a scormonit pămîntul cu piciorul peste pata de salivă chihlimbarie, de parcă s-ar fi ferit să marcheze locul, să lase un semn în urmă-i.

Omul împușcat zăcea pe jos și se uita la cer, clipind des din ochi, ca și cum priveliștea îl uluia. Buzele i se mișcau, alcătuind cuvinte, dar nu putea articula nici un sunet, în afară de plescăielile unei guri uscate. După aceea ochii i s-au închis și l-ai fi putut crede mort, dacă, din cînd în cînd, nu i-ar fi fremătat degetele. Pierdea enorm de mult sînge. Iarba din jurul lui arăta ca o scoarță roșie, iar hainele năclăite îi atîrnau grele și lipicioase ca o mușama. Chiar în lumina scăzută, sclipeau. La un moment dat sîngele a încetat să mai curgă și omul a deschis ochii, cu privirile pierdute în gol.

Bănuiau că murise.

Birch s-a oferit să-l scuipe în ochi, ca să vadă dacă mai clipește, dar Teague l-a asigurat:

— Nu-i nevoie să-l mai încercăm. S-a dus.

— Ăsta ți-a luat-o înainte, ca si taică-tău, i s-a adresat Birch prizonierului.

Acesta din urmă nu a răspuns nimic și Teague i-a cerut lui Birch:

— Taci odată din gură și adu-mi ceva să-i leg mîinile, după aceea o să-l tîrîm în oraș, la capătul unei frînghii.

Băiatul s-a dus la locul unde adăstau caii și s-a întors cu un colac de funie. Dar cînd Teague s-a aplecat să-i lege mîinile, prizonierul și-a pierdut controlul. Reacția lui nu poate fi explicată decît prin faptul că prefera să moară decît să fie legat. A început să zvîrle sălbatic din picioare și l-a lovit puternic pe Teague în coapsă. Astfel încît acesta și oamenii lui au trebuit să lupte cu el, dar omul era atît de turbat, încît la început nu era limpede cine va birui. Îi îmbrîncea cu mîinile și cu picioarele și izbea și cu capul. Și în tot acest timp țipa, niște

lipete gîlgîite, care-i scoteau pe ceilalți din sărite. În cele din urmă însă l-au trîntit la pămînt și i-au legat împreună gleznele și încheieturile mîinilor. Chiar și atunci se zbătea și se zvîrcolea și și-a întins gîtul pînă a reușit să-l muște pe Teague de mînă, de i-a dat sîngele. Teague și-a șters mîna de pulpana redingotei și a rostit:

— Aș prefera să mă muște un porc decît un om.

L-a trimis pe Birch în casă, după un scaun de lemn, apoi s-au străduit cu toții să-l imobilizeze pe om în scaun, legîndu-i brațele de corp și trecîndu-i funia pe după grumaz, pînă nu mai putea face altceva decît să-și miște degetele și să-și smucească gîtul, ca porumbeii cînd îi atingi pe spate.

— Așa! a exclamat Teague. Să-l mai văd că încearcă să mă muște!

— Amoc! a comentat Birch. Am citit eu într-o carte despre asta. E ceva prin care poate trece un om.

S-au oprit, s-au așezat pe jos și și-au tras răsuflarea, în timp ce omul legat se zbătea în funii pînă ce i-a dat sîngele la gît, și atunci s-a potolit. Byron și Ayron zăceau cu brațele rezemate de coapsele masive. Teague își sugea rana de la mînă, pe urmă a scos o batistă cu care și-a scuturat praful de pe redingota neagră și a șters urmele de degete lăsate pe pantalonii lui de culoare deschisă. Birch și-a ridicat mîna stîngă și a constatat că, în luptă, își rupsese unghia cea lungă, pînă la jumătate. A scos cuțitul și a retezat și restul, înjurînd de mama focului și tînguindu-se de pierdere.

— Am putea să-l așezăm cu scaun cu tot pe tîrlia asta de aici, pe care s-o tragă calul, a propus Ayron.

— Am putea, a replicat Teague. Dar mă bate gîndul să-l ducem înapoi în hambar, să-l spînzurăm de o grindă și pe urmă să-l zvîrlim pe ușă afară.

— Nu poți spînzura un om așezat pe un scaun, a observat Birch.

— Zău? a ripostat Teague. De ce nu, mă rog? Eu am mai văzut de-alde astea.

— Se poate, dar cred că, din cînd în cînd, ar trebui să mai aducem și pe cîte unul viu, a fost de părere Birch.

Oamenii au ținut sfat și, evident, au găsit că Birch avea dreptate, pentru că au ridicat scaunul cu prizonier cu tot și l-au așezat pe săniuță. Au legat zdravăn scaunul de ea, apoi au înhămat săniuța la coada catîrului și au pornit spre oraș; capul prizonierului sălta în sus și-n jos, pentru că nu mai avea nici măcar voința să-l țină drept.

— O asemenea lume nu poate dăinui, a strigat prizonierul ca încheiere la povestea sa. Dumnezeu nu va îngădui ca asemenea lume să dăinuie.

Cînd isprăvise să vorbească, soarele o luase vizibil către asfințit, iar Ada și Ruby s-au îndepărtat de judecătorie și au pornit spre casă. Amîndouă erau întunecate și au început să discute despre cele povestite de prizonier. Ada înclina să creadă că exagerase, dar Ruby era de părere că prizonierul spusese adevărul, întrucît faptele povestite de el se potriveau întocmai cu ceea ce sînt oamenii în stare să facă. Pe urmă, pe parcursul a vreo doi kilometri, au dezbătut chestiunea dacă lumea trebuie privită ca un lăcaș al spaimelor și al unei continue amenințări, la care nu poți reacționa decît prin amărăciune, sau dacă omul are datoria să lupte pentru lumină și bună dispoziție, chiar dacă deasupra capului său, în orice moment, un pumn stă gata să lovească.

Cînd au ajuns la brațul de vest al Pigeon River, lumina zilei se subțiase și ridicătura numită Big Stomp se drapase în umbra aruncată de vîrfurile înalte din lanțul Blue Ridge. Apa rîului arăta neagră și rece și mirosul ei plutea în aer, pe jumătate mineral, pe jumătate vegetal. Deși rîul părea să mai fi scăzut de cînd îl văzuseră în acea dimineață, totuși apele erau încă umflate de ploaia din ajun, și stîncile care se iteau din apă arătau ude și întunecate sub ramurile copacilor de pe cele două țărmuri,

care se împleteau formînd o boltă umbroasă deasupra rîului.

Abia depășiseră despărțirea în cele două brațe, cînd Ruby s-a oprit și s-a răsucit spre apă, unde părea să vadă ceva cu totul ieșit din comun. S-a aplecat ușor, rezemîndu-se pe genunchi, ca un luptător în ring care-și lasă în jos centrul de greutate pentru a se pregăti de atac. Și a spus:

— Ia privește acolo! Așa ceva nu vezi în fiecare zi.

Ceva mai departe, în mijlocul rîului, stătea înfipt un bîtlan albastru. Era o pasăre înaltă, dar unghiul din care îl priveau ele, ca și lumina soarelui care cădea pieziș o făceau să pară și mai maiestuoasă. În razele oblice, arăta înaltă cît un om și arunca o umbră lungă peste apă. Picioarele și vîrfurile aripilor erau negre ca rîul. Pliscul lucea negru pe partea de sus, și galben dedesubt, și răspîndea o sclipire voalată, eclipsată, ca satinul sau ca aschiile de cremene. Bîtlanul se uita în jos în apă, cu o neabătută concentrare. La intervale rare, făcea cîte un pas lent, delicat, ridicîndu-și cîte un picior din apă și ținîndu-l în sus, de parcă aștepta să se scurgă toate picăturile de pe el, apoi înfigîndu-l din nou în fundul rîului, probabil în alt loc, ales numai după o îndelungată chibzuință.

— Caută o broască sau un pește, a spus Ruby.

Dar faptul că privea cu atîta băgare de seamă în apă a făcut-o pe Ada să se gîndească la Narcis, și pentru a continua inițierea lui Ruby în mitologia greacă i-a oferit acesteia o versiune succintă a legendei.

— Pasărea asta nu se gîndește la ea însăși, a comentat Ruby cînd Ada și-a încheiat povestea. Uită-te la pliscul ei. E făcut să străpungă și să rănească. Acum gîndește-te ce poate străpunge ca să mănînce.

S-au apropiat încet de marginea rîului și bîtlanul s-a întors și s-a uitat la ele cu oarecare interes. A efectuat cîteva mici schimbări în poziția capului ingust, ca și cum nu putea să vadă bine din cauza

lungimii pliscului. Ochii lui păreau s-o scrutezе pe Ada, parcă pentru a-i descoperi meritele și a-și forma o idee.

— Ce faci tu aici? i s-a adresat Ada, cu glas tare, bîtlanului.

Dar după expresia lui își dădea seama că era un anahoret și un mistic. Ca toți cei de felul său, era un pelerin singuratic, cu apucături stranii, detașat de orice politică sau crez comun al păsărilor de stol. Ada se întreba dacă bîtlanii se pot tolera măcar între ei, atît cît să se împreuneze. Văzuse puțini pînă atunci și îi găsise atît de însingurați, încît îți plîngea inima de mila lor. Păsări ale exilului. Oriunde s-ar fi aflat, păreau a fi departe de casă.

Bîtlanul s-a îndreptat spre ele, către malul apei, și s-a înfipt pe o moviliță de mîl, la vreo trei metri depărtare. Și-a lăsat ușor capul în piept, a ridicat un picior negru, cu solzi mari cît unghiile de la mîini, și l-a ținut la mică distanță de sol. Ada s-a uitat la ciudata amprentă lăsată în mîl. Cînd și-a înălțat ochii, pasărea o privea ca pe cineva întîlnit cu multă vreme în urmă, vag înregistrat în memorie.

Pe urmă bîtlanul și-a desfăcut foarte încet aripile. O operație parcă desfășurată cu ajutor de balamale și pîrghii, manivele și scripeți. Oasele lungi de sub aripi și de sub piele au ieșit la iveală. După ce le-a desfăcut, aripile erau atît de largi, încît Ada nu putea înțelege cum ar fi putut încăpea printre copaci. Pasărea a făcut un pas spre Ada, s-a înălțat de la pămînt și, doar cu o bătaie sau două a aripilor imense, și-a luat zborul drept peste capul ei, și apoi în sus și mai departe, sub baldachinul pădurii. Ada a simțit fîlfîirea aripilor, mișcarea aerului și o umbră albastră care a căzut peste pămînt, peste obrajii și pielea ei. S-a dat înapoi și a urmărit bîtlanul pînă ce s-a pierdut pe cer. A ridicat o mînă, ca și cum ar fi făcut un semn de bun rămas unui vizitator cu care se simțea înrudită. Ce să semnifice oare? se întreba Ada. O binecuvîntare? Un semn de avertisment? Un asalt al lumii spiritelor?

Ada și-a scos noul album și a ascuțit cu briceagul unul din creioanele de cărbune. A trasat din memorie o schiță sumară, rapidă, a bîtlanului, așa cum stătuse înfipt în movilița de mîl. Cînd a terminat-o, nu era mulțumită de felul în care-i redase curba gîtului și unghiul pliscului, dar reușise să-i surprindă bine picioarele, ciuful de pene de pe gușă și expresia ochilor. În josul paginii a notat cu caligrafia ei runică: *Bîtlanul albastru/Bifurcarea Pigeon River/9 octombrie 1864*. S-a uitat la cer, apoi a întrebat-o pe Ruby:

— Cît crezi că-i ceasul?

Ruby a aruncat o ocheadă spre apus și a informat-o:

— Puțin trecut de cinci.

Ada a adăugat în josul paginii *ora cinci*, și a închis albumul.

În timp ce urcau drumul de pe malul rîului, vorbeau despre pasăre și Ruby i-a dezvăluit care ar putea fi oculta și spinoasa ei înrudire cu bîtlanii. În copilărie, Stobrod o renegase în repetate rînduri, declarîndu-i că ea nu avea un tată om. Mama ei, cît fusese gravidă cu Ruby – cînd era beată și otrăvită și dorea să-l scoată din fire –, repeta adeseori că Stobrod nu avea nici un amestec în copilul din pîntecele ei și că sursa acestuia era un bîtlan albastru. Pretindea că bîtlanul se lăsase într-o dimineață pe apa din vecinătate și, după ce s-a ospătat pînă la amiază cu raci din rîu, a descins în curtea ei, unde femeia fărîma o coajă de pîine veche ca să hrănească puii. Povestea relatată de mama lui Ruby și repovestită de Stobrod pretindea că bîtlanul a venit spre ea pe picioroangele lui și a privit-o drept în ochi. Femeia afirma, spunea Stobrod, că privirea păsării era inconfundabilă și nu se preta decît la o singură interpretare. Femeia a luat-o la fugă, dar bîtlanul a urmărit-o în casa unde, cînd ea s-a lăsat pe patru labe încercînd să se ascundă sub pat, bîtlanul s-a năpustit peste ea

din spate. Femeia descria ce urmase ca pe ceva de domeniul flagelării și brutalizării.

— Mi-a repetat de o sută de ori povestea asta, istorisea Ruby, dar eu cred că era una dintre scornelile lui. Însă pînă în ziua de azi, nu mă pot uita la bîtlani fără să-mi pun întrebări.

Ada nu știa ce să-i răspundă. Lumina de sub copacii de lîngă rîu se muiase în aur și frunzele fagilor și plopilor tremurau în briza serii. Ruby s-a oprit și și-a îmbrăcat puloverul, iar Ada a despăturit și a scuturat mantaua de ploaie și și-a înfășurat-o în jurul umerilor, ca pe o pelerină. Au mers înainte, și la vadul rîului au întîlnit o tînără care purta o boccea aruncată peste umăr, anume un copilaș legat într-o față de masă cadrilată. Sărea, desculță, pe pietrele aruncate pentru traversare, grațioasă ca o căprioară, și nu le-a adresat o vorbă celor două, nici măcar nu le-a aruncat o privire, dar copilașul le-a fixat cu ochi lipsiți de expresie, cafenii ca ghinda.

Curînd după ce-au trecut de vad, cîteva păsărele și-au luat zborul dintr-un măr rătăcit, solitar, într-un ogor. Păsările au zburat jos, la mică distanță de pămînt, și s-au pierdut în pădure. Lui Ruby îi bătea soarele în ochi, așa încît putea doar să ghicească ce anume specii erau, dar prevestirea meteorologică era certă. Formația lor de zbor anunța ploaie.

Mai departe, lîngă o groapă din rîu folosită de oameni pentru botezuri, un nor de lăstuni a erupt dintr-un arțar roșu, intensificîndu-i culoarea. Talpa soarelui se lăsase pe coama muntelui și cerul avea culoarea cositorului ciocănit. Lăstunii și-au luat zborul din copac de parc-ar fi alcătuit un singur corp, păstrînd însă forma rotundă a coroanei arțarului pe care-l populaseră. Pe urmă s-au lansat în vînt și, o clipă, s-au înclinat pe o parte, în tremurul aerului bătut de aripile întinse, așa încît Ada i-a văzut din profil și, printre păsări, a întrezărit fulgerări de spațiu argintiu. Pe dată însă, ca la un semnal, păsările s-au avîntat într-un zbor povîrnit,

și Ada nu a mai văzut decît zidul compact al aripilor care obtura golurile argintii dintre păsări, așa încît stolul părea a fi imaginea neagră a arțarului roșu, proiectată pe cer. Umbrele păsărilor pîlpîiau pe iarba lungă de pe cîmp.

Amurgul le învăluia pe Ada și pe Ruby ca și cum întunericul rîului se infiltra în cer. Povestirea fantasmagorică a lui Ruby despre sursă și rădăcină i-a adus Adei în minte o altă poveste, pe care Monroe i-o istorisise cu puțin înainte de a muri.

Ada știa că Monroe și mama ei se căsătoriseră la vîrste oarecum coapte, el la patruzeci și cinci de ani, ea la treizeci și șase. Și mai știa că fuseseră împreună un timp destul de scurt. Dar nu cunoștea împrejurările întîlnirii lor, ale perioadei de logodnă și ale căsătoriei. Presupunea că avuseseră o legătură de calmă prietenie, acea relație pe care o văzuse de multe ori între unii ciudați burlaci tomnatici și fete bătrîne. Și mai presupunea că ea fusese rezultatul unui fericit calcul greșit.

Gîndise acest lucru pînă într-o după-masă din iarna premergătoare morții lui Monroe. Întreaga zi se cernuse o ninsoare umedă, cu fulgi mari care se topeau de îndată ce atingeau pămîntul. Ada și Monroe zăcuseră toată după-amiaza lîngă foc, ea citindu-i cu glas tare dintr-o carte nouă, *Conduita în viață*. Monroe urmărise în ultimii ani, cu mare interes, tot ce scrisese domnul Emerson și, în acea zi, gîndise, ca întotdeauna, că vederile lui Emerson, chiar și la bătrînețe, erau poate cu un dram mai radicaliste decît ar fi fost nevoie.

Cum ziua se topea în înserare, Ada a lăsat cartea deoparte. Monroe arăta obosit, cenușiu, cu ochii înfundați în orbite. Privea focul care se tolănise în propria lui cenușă și ardea mocnit, cu flacără anemică. Ceva mai tîrziu, i-a spus Adei:

— Nu ți-am povestit niciodată cum am ajuns să mă însor cu mama ta.

— Nu, i-a răspuns Ada.

— E un lucru care, în ultima vreme, mi-a obsedat memoria. Tu n-ai știut că eu am cunoscut-o pe maică-ta cînd ea abia împlinise șaisprezece ani, și eu douăzeci și cinci.

— Nu am știut, a confirmat Ada.

— Da. Cînd am întîlnit-o prima oară am gîndit că e făptura cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată. Era în luna februarie. O zi mohorîtă, rece, cu un vînticel umed care venea dinspre ocean. Ieșisem să călăresc. Îmi cumpărasem de curînd un jugan de rasă Hanovra. Înalt de cel puțin șaptesprezece palme[1]. De un castaniu roșcat. Articulațiile picioarelor din spate ceva mai slabe, dar nu îndeajuns încît să supere. Galopul lui era o încîntare, parcă plutea. Călărisem afară din Charleston, în nord, spre Ashley, dincolo de Middleton. Și în drum spre casă trecusem prin Hanahan. O cale lungă. Calul făcuse clăbuci la gură, în ciuda aerului rece, iar mie mi-era foame și de-abia așteptam masa de seară. Era cam pe la ora asta. Cenușiul înnoptării. Ajunsesem în punctul unde poți spune că ai ieșit din cîmp și ai intrat în oraș.

Și am văzut o casă nici modestă, nici somptuoasă. Avea o verandă mare, cu palmieri pitici de o parte și de alta. Dar pentru gustul meu, casa se găsea prea aproape de drum. Ferestrele erau întunecate și prin curte curgea un pîrîiaș. Convins că nu e nimeni acasă, m-am oprit, și am descălecat ca să-mi adăp calul. Dinspre verandă s-a auzit glasul unei femei:

— Ai fi putut măcar să ceri voie.

Șezuse, pare-se, pe o bancă sub fereastră, în întuneric. Mi-am scos pălăria și i-am spus:

— Vă rog să mă iertați.

A ieșit din umbra verandei, a coborît scara și s-a oprit pe ultima treaptă. Purta o rochie de iarnă din lînă cenușie și un șal negru pe umeri. Părul negru ca pana corbului. Se vede că îl periase,

1. Măsurătoare pentru înălțimea cailor. O palmă = 10,16 cm.

pentru că îi cădea pînă pe la mijlocul spatelui și ținea în mînă o perie cu mîner de baga. Fața îi era albă ca marmura. Toată era numai alb și negru, fără nici o nuanță între ele.

In pofida înfățișării ei atît de severe, mă simțeam total dezarmat. Nu văzusem în viața mea ceva care să-i semene. Nu găsesc cuvinte să spun cît de frumoasă apărea în ochii mei. Tot ce-am putut bîigui a fost din nou:

— Domnișoară, vă rog să mă iertați.

Mi-am încălecat calul și am plecat răscolit, cu gîndurile învălmășite. La un moment dat, în acea noapte, după ce mîncasem și mă culcasem, mi s-a năzărit gîndul: „Asta-i femeia cu care mi-e hărăzit să mă însor".

A doua zi am început să o curtez cu toată asiduitatea și grija de care poate da dovadă un bărbat. In primul rînd, am culeș informații. Am aflat că o chema Claire Dechutes. Tatăl ei, un francez, se ocupa cu negoțul între țara lui și țara noastră, importînd vinuri și exportînd orez. Era un om cu stare, chiar dacă nu foarte bogat. Am aranjat o întîlnire cu el, la depozitul lui de mărfuri din docul de pe Cooper. Un loc igrasios și posomorît, care mirosea a rîu. Era ticsit cu lăzi de lemn pline cu sticle de vin de Bordeaux, bun și ieftin, și cu saci de iută încărcați cu orez de-al nostru. M-a recomandat prietenul meu Aswell, care, în trecut, făcuse afaceri cu Dechutes. Bătrînul, bunicul tău, era un om scurt și îndesat. Trupeș, aș spune. Mai francuz în purtări decît îmi place mie, dacă înțelegi ce vreau să spun. Nici tu, nici maică-ta n-ați moștenit vreo asemenea caracteristică de la el.

De la bun început mi-am expus intențiile, anume că doream să mă căsătoresc cu fiica lui, și-i solicitasem aprobarea și sprijinul. M-am oferit să-i prezint referințe despre persoana mea, despre situația mea financiară, într-un cuvînt, tot ce l-ar putea convinge că pot fi un ginere dezirabil. Îmi dădeam seama cum îi umbla mintea. Își trăgea

cravata. Își învîrtea ochii în cap. L-a luat pe Aswell deoparte și a stat de vorbă cu el. Cînd s-a întors, mi-a întins mîna și mi-a spus:

— O să-ți ofer tot sprijinul care-mi stă în putință.

Singura condiție pe care mi-o punea era următoarea: nu voia să o mărite pe Claire înainte să împlinească optsprezece ani. Am acceptat. Doi ani nu însemna o așteptare prea lungă, și apoi găseam că e o cerere rezonabilă. După cîteva zile m-a invitat la el acasă, ca musafir al lui. El mi-a făcut cunoștință oficială cu mama ta. Citeam în ochii ei că mă recunoscuse ca intrusul din seara cu pricina, dar nu a pomenit nici un cuvînt. De la bun început, mi-am băgat în cap că și ea răspundea sentimentelor mele.

I-am făcut curte luni întregi, pe parcursul primăverii și al verii, pînă spre toamnă. Ne întîlneam la baluri unde aranjam să fie invitată și ea. Veneam mereu la casa Dechutes călare pe juganul meu de Hanovra. Seară de seară stăteam cu Claire pe banca din veranda spațioasă și discutam subiecte dragi inimilor noastre. În zilele în care nu puteam veni călare, ne trimiteam unul altuia scrisori, care se încrucișau undeva pe drumul care ne unea. Spre sfîrșitul toamnei, am comandat un inel de logodnă. Un diamant albăstrui, o piatră cît buricul degetului mic. Montat în aur alb, filigranat. Într-o seară de noiembrie, am hotărît să i-l dăruiesc, ca o surpriză.

La data respectivă, am venit călare, în amurg, pe calul meu de Hanovra, cu inelul cuibărit într-o cutiuță de catifea, în buzunarul vestei. Era o seară rece, cu un aer pișcător și miros de iarnă, cel puțin în accepția celor din Charleston. O seară întru totul asemănătoare cu cea în care o văzusem pentru prima oară.

Cînd am ajuns la casa Dechutes, cerul se întunecase de tot. Dar locuința era iluminată și fiecare fereastră părea să ne întîmpine cu un scînteietor bun-venit. Din casă răzbeau acordurile slabe ale

unui pian – muzică de Bach. Am rămas o clipă nemișcat pe drum, gîndind că această seară urma să răsplătească strădania unei veri întregi. Să mcununeze dorința inimii mele.

Și în clipa aceea am auzit un murmur de voci venind de pe verandă. Am deslușit o mișcare. Profilul lui Claire înclinat în față, silueta ei întunecată, decupată pe fundalul de lumină galbenă al ferestrei. Nu putea fi vorba de o confuzie. Dinspre partea cealaltă, se înclina spre ea o altă siluetă, un bărbat. Fețele li s-au întîlnit, s-au sărutat, un sărut lung, pasionat, din cîte mi-am putut da seama. Pe urmă fețele li s-au despărțit, dar mîna ei s-a îndreptat spre capul lui și l-a tras din nou spre ea. Am simțit cum mi se încleștează stomacul. Și mîinile. Tînjeam să năvălesc pe verandă, să-mi strig în gura mare indignarea, să cravașez pe cineva. Dar îmi repugna rolul îndrăgostitului trădat.

Fără să stau o clipă pe gînduri, am dat pinteni calului și am pornit în viteză nebună spre nord. Am străbătut mile întregi. Calul meu înalt se avînta în galop. Aveam senzația că aș fi călărit în vis, că mă zvîrcoleam într-o lume a întunericului, într-un ritm care se apropia mai curînd de un zbor înaripat decît de un galop de cal. Am trecut prin desișuri de stejari, de pini rotați și de yaupon[1], prin cîmpuri de iarbă de nutreț sau de iarbă țepoasă, pînă cînd, într-un loc mărginit în dreapta și în stînga de tufișuri de mirt, calul și-a încetinit galopul și a mers la pas, cu capul în piept, răsuflînd anevoie.

Nu aveam idee unde mă aflu. Nu luasem aminte la cotiturile drumului și nici la punctele de reper ale ținutului pe care-l străbăteam. Tot ce știam era că mă îndreptasem neabătut spre nord, pentru că nu mă scufundasem și nu mă înecasem nici în rîul Ashley, nici în Cooper. În lumina palidă a lunii ciobite, calul cafeniu, asudat, părea negru și lucios

1. Plantă perenă din sud-estul Statelor Unite, din ale cărei frunze se prepară și ceaiuri.

ca abanosul. Nu aveam de ales decît între a acționa nebunește, pierzîndu-mă pe viață în ținuturile fără de urme și fără de îngrădiri din Texas, sau a mă întoarce acasă. Cînd am luat hotărîrea să adopt această alternativă, am văzut că în fața mea, peste tufișurile de mirt, cerul se aprinsese, galben, ca luminat de un foc de tabără. Se părea că și alte aspecte ale creației erau la fel de atîtate ca și mine. Am gîndit că focul îmi oferea, deocamdată, o direcție intermediară.

M-am luat după lumină și, după vreo două cotituri, am ajuns la o biserică în flăcări. Acoperișul și turla ardeau în vîlvătaie, dar clădirea propriu-zisă era încă neatinsă. Am coborît de pe cal, am intrat pe ușa bisericii și am înaintat prin naos. Am scos inelul de logodnă din buzunar, l-am așezat pe altar, și apoi am rămas acolo, în fum și în pălălaie. În jurul meu, începuseră să cadă bucăți de acoperiș în flăcări. Eu eram mirele care aștepta la altar; mi-am spus că o să mă mistui în foc.

În clipa aceea, un om a dat buzna pe ușă. Hainele îi erau mototolite și ținea în mînă o sticlă de un sfert, cu un rest de băutură chihlimbarie pe fund. Mi-a strigat:

— Ce faci aici? Ieși afară!

Presupun că mîndria m-a făcut să-i răspund:

— Tocmai treceam pe drum și am intrat să văd dacă pot ajuta cu ceva.

— Bun, ieși afară, mi-a strigat omul.

Am ieșit din biserică împreună cu el și am hotărît să încercăm să stingem incendiul, deși el era beat și eu pe jumătate ieșit din minți. Am început să cărăm cu sticla lui de băutură apă dintr-un pîrîu din apropiere. Ne lăsam pe vine la pîrîu, așteptînd ca sticla cu gît strîmt să se umple, pe urmă ne îndreptam împreună spre biserică și turnam apa peste flăcări, cîte un sfert de litru de fiecare dată, nu pentru că am fi sperat să înăbușim focul, ci pentru a putea spune, dacă ne-ar fi întrebat cineva, că am făcut tot ce ne-a stat în putință.

Cînd s-a luminat de zi, eu și omul stăteam cu fețele mînjite de funingine și ne uitam la cercul negru, ars, de pe pămînt.

— Mă rog, asta este. A ars totul, în afară de balamale și de mînerele de la uși, a constatat omul.

— Da.

— Noi am făcut tot ce-am putut.

— Fără îndoială.

— Nimeni nu ne-ar putea învinui că nu ne-am străduit.

— Nimeni, am întărit eu.

A scuturat ultimele picături de apă peste iarba pîrlită de la marginea cercului de pămînt calcinat, apoi și-a vîrît sticla de un sfert în buzunar și dus a fost. Eu mi-am încălecat calul și m-am întors la Charleston.

O săptămînă mai tîrziu, mi-am rezervat un bilet pe un vapor care pleca în Anglia, și în anul care a urmat nu am făcut altceva decît să pribegesc și să studiez biserici vechi și opere de artă antică. Cînd m-am întors acasă, am aflat că mama ta se măritase cu bărbatul cu care o văzusem pe verandă. Un francez, partener de afaceri al tatălui ei, un negustor de vinuri. Plecase cu el în Franța. Era o ușă care s-a închis.

Mă simțisem întotdeauna atras de sferele spiritului, așa încît m-am retras din afacerile familiei mele și am intrat în slujba Bisericii, cu resemnare, dar și cu bucurie în același timp. Nici o clipă nu am regretat această hotărîre.

S-au scurs nouăsprezece ani și, într-o zi de primăvară, am descoperit că fosta mea iubită, Claire, se întorsese din Franța, singură. Soțul ei decedase. Fusese un mariaj fără copii, și nu întru totul fericit, dacă ar fi fost să dau crezare bîrfelor. De fapt, un mariaj trist. Micul francez îmi împlinise cele mai egoiste visuri.

La cîteva zile după aflarea veștii, m-am dus din nou la depozitul de mărfuri de la rîul Cooper și l-am întîlnit din nou pe Dechutes. Acum era un

bătrîn burtos, cu fălcile căzute, iar eu aveam o înfățișare de văduv ofilit, încărunțit la tîmple. Privirea pe care mi-a aruncat-o ar ilustra perfect noțiunea de dispreț trufaș. M-a întrebat:

— Cu ce v-aș putea fi de folos?

Întrebare care altădată ar fi dus la un duel cu martori și pistoale.

I-am răspuns:

— O să luăm totul de la capăt și de astă dată voi avea grijă să nu-mi mai scape.

În acea toamnă, mama ta și cu mine ne-am căsătorit și, timp de doi ani, eu am fost în culmea fericirii. Și cred că am făcut-o și pe ea fericită. Primul ei soț, micul francez, se dovedise nesatisfăcător din toate punctele de vedere. O învinuia pentru că nu putea să aibă copii și devenise acru și aspru cu ea. Eu mi-am făcut un titlu de glorie din a o consola și a-i răscumpăra toate suferințele și micimile pe care le îndurase.

Lunile în care așteptam venirea ta pe lume păreau o adevărată binecuvîntare pentru un cuplu trecut de prima tinerețe și mutilat de trecut, așa cum eram noi. Cînd Claire a murit la naștere, nu reușeam să concep că Dumnezeu poate fi atît de avar cu noi. Săptămîni întregi nu am fost bun de nimic. Vecini inimoși au găsit o doică pentru tine, iar eu zăceam la pat. Dar cînd am părăsit patul, am luat hotărîrea să-ți închin ție toată viața mea.

După ce a ascultat povestirea tatălui ei, Ada s-a ridicat, s-a dus în spatele fotoliului său, i-a mîngîiat părul, îndepărtîndu-i-l de pe frunte, și l-a sărutat pe creștetul capului. Nu-și găsea cuvintele. Povestea felului în care fusese creată o uluise. În clipa aceea nu izbutea încă să-și reformeze vechea convingere, anume că nu era rezultatul unei greșeli de calcul, ci rodul unei pasiuni care înfrînsese augurii vitregi.

* * *

Cînd Ada și-a încheiat povestea, întunericul se instalase și o lună înceţoșată se lupta cu un maldăr de nori, la răsărit. Forma întunecată a unei păsări mari a traversat fața lunii. Pe urmă o altă pasăre, și o alta, și altele în stol. Poate că vreo specie nocturnă de cufundari sau de becațe, în trecere spre sud. Stelele încă nu se arătaseră, dar spre apus, două planete, pîlpîiri luminoase în cerul violet, se retrăseseră îndărătul unei margini crestate a masivului Cold Mountain.

— Aceea albastră, mai luminoasă, e Venus, a rostit Ada și, alături de Ruby, au început să urce costișa spre Black Cove.

Să trăiești ca un cocoș de luptă

Spre miezul zilei, Inman și Veasey au dat peste un nuc destul de voluminos, prăbușit paralel cu drumul pe care mergeau ei. Lîngă trunchiul copacului, zăcea un ferăstrău lung, cu lama unsă, fără nici o pată de rugină și cu toți dinții muchiei strălucind, de curînd ascuțiți.

— Ia te uită! a exclamat Veasey. Un ferăstrău abandonat. Aș putea lua un ban frumos pe el.

S-a dus să ridice unealta, și Inman i-a spus:

— Pădurarii au plecat, probabil, să îmbuce ceva. Or să vină îndată să despice copacul.

— Eu nu știu așa ceva, știu numai că am găsit un ferăstrău care zăcea lîngă drum.

Veasey l-a ridicat, l-a așezat în echilibru pe umăr și a plecat. La fiecare pas, mînerele de lemn de la un capăt și de la celălalt se balansau, iar lama lungă vibra și scotea sunete tînguitoare ca o drîmbă.

— Îl vînd primului om care ne iese în cale, a anunțat Veasey.

— Ești foarte generos și nepăsător cu bunurile altora. Mi-ar fi plăcut să aud cum se împacă așa ceva cu litera Evangheliei în predicile tale.

— Nu-ți face griji și nu te amăgi, Dumnezeu nu-i foarte scrupulos în materie de proprietate. Nu o respectă prea mult, totul nu-i decît o prejudecată. Lucru pe care-l demonstrează la fiecare pas. Gîndește-te numai cum mînuiește El focul și

înundațiile. Ai descoperit vreodată o intenție de dreptate în felul în care le aplică?

— Nu. Nimic vizibil.

— Tocmai. Tot ce pot spune e că un om care ar dori să se modeleze după chipul și asemănarea Lui nu s-ar sinchisi prea mult cui aparține un anumit terăstrău. Asemenea nimicuri te distrag de la o concepție superioară asupra lucrurilor.

— O concepție superioară asupra lucrurilor? s-a mirat Inman. S-a uitat la căpățîna acoperită de răni a predicatorului, la tăietura subțire de sub ochi făcută de curva cea multă, la urma încă vizibilă a loviturii de pat de pușcă pe care i-o aplicase chiar el la Deep River. Tu vorbești despre concepția superioară asupra lucrurilor, cu toate bătăile pe care le-ai încasat? Și fiecare dintre ele pe bună dreptate.

— Nu spun că nu le-am meritat, a replicat Veasey. Dar și alții mai buni decît mine au pătimit și mai rău. Pe viitor, însă, nu mai am de gînd să înghit alte lovituri stînd cu brațele încrucișate.

Cuvintele rostite l-au făcut pe Veasey să se gîndească la metode de apărare, drept care i s-a adresat lui Inman:

— Ia arată-mi pistolul ăla grozav al tău.

— Nu.

— Haide, doar n-o să ți-l stric.

— Nu.

— Mă gîndeam numai că ar fi arma cea mai potrivită pentru un pistolar.

— E prea mare și prea grea, a răspuns Inman. Ai nevoie de un pistol de marină. Un Colt sau un Starr. Astea au greutatea potrivită ca să le poți mînui cu mare iuțeală.

— Aș vrea să-mi dai măcar pistolul meu înapoi.

— Am de gînd să-l păstrez pînă o să ne despărțim.

— Despărțirea poate să survină pe neașteptate. Și atunci ar însemna să rămîn fără o armă.

— Ceea ce ar fi un avantaj pentru omenire.

În mersul lor au trecut pe sub un roșcov uriaș, care se boltea peste drum. În lipsa unor alte merinde, și-au umplut buzunarele cu păstăi ruginii de roșcov. Deschideau păstăile cu unghiile și înghițeau miezul alb și dulce, răzuindu-l cu dinții. După un timp, au dat peste un om așezat într-o depresiune de lîngă drum, unde contempla cu concentrare scena din fața lui, adică un taur negru, imens, mort într-un braț de rîu. Cînd i-a văzut trecînd, omul i-a strigat, întrebîndu-i dacă n-ar vrea să-i dea o mînă de ajutor. Inman a coborît la rîu. Veasey și-a lăsat ferăstrăul la marginea drumului și l-a urmat pe Inman.

Se postaseră lîngă omul din vale și se uitau la taurul umflat, la apa brațului de rîu care sălta pe burta hoitului, la roiul de muște care-i bîzîiau pe bot și la fund. Toți trei stăteau cu brațele încrucișate și ochii plecați, postura unor muncitori confruntați cu o sarcină grea, pe care n-au chef să o îndeplinească.

Omul nu era propriu-zis bătrîn, dar nici departe de bătrînețe. Avea un tors puternic dezvoltat, ca toți masculii virili aflați la maturitate din majoritatea speciilor de mamifere, de la maimuță la cal. Purta o pălărie, o relicvă de stofă neagră, cu o calotă ca o căpățînă de zahăr. Deși ziua nu era rece, își pleoștise borul lat peste urechi și îl legase în jurul capului cu niște fibre de agavă, încît s-ar fi zis că poartă o bonetă. Niște favoriți flocoși îi năpădeau obrajii, pînă la fălci. Din umbra borului pleoștit priveau doi ochi negri, cu pleoape umflate și pungite ca ale păsărilor de pradă. Avea o gură mică și rotundă care-i amintea lui Inman de nara unui pește cu rît pe care-l văzuse de pe țărm, în scurtul răgaz al unei lupte, în preajma declarării războiului. Proptită de un copac, zăcea o pușcă de vînătoare cu o singură țeavă, de calibrul 10. Țeava părea să fi fost tăiată sau, oarecum, scurtată, pentru a îngădui o livrare de gloanțe mai amplă decît cea obișnuită sau chiar decît era practic. Dar operația

fusese efectuată stîngaci, cu unelte insuficiente, pentru că gura țevii era crestată și părea să fi fost tăiată pieziș.

— Cum te gîndești să-l scoți din rîu? a întrebat Veasey.

Înainte de a răspunde, omul a făcut o pauză, și-a unit degetul mare și arătătorul într-un fel de pensetă cu care s-a investigat sub pantaloni, și, după cîteva clipe, a extras o vietate care-l pișca pe la vintre. A studiat creatura la lumină, după care a strivit ceva între unghiile lui groase, galbene. Avea mîini mari și pielea prinsese o pojghiță de culoarea cretei.

Omul le-a explicat că taurul rătăcise pe acolo cu cîteva zile înainte și murise de cine știe ce boală. Brațul de rîu, adăugase el, era sursa lor de apă și în ultima vreme apa căpătase un iz rînced, care-l făcuse să vină la mal să vadă care-i cauza. Adusese cu el o funie și se gîndea că ar putea încerca, toți trei împreună, să urnească hoitul din apă.

Inman s-a uitat la om și la Veasey. După care s-a uitat la masivitatea gheboșată a taurului. Ar fi fost nevoie de cel puțin doi cai ca să tragă afară din apă animalul mort, și-a spus el.

— Am putea încerca să-l tragem, a rostit cu glas tare. Dar e un taur masiv. Ar trebui să recurgem la alte mijloace.

Omul nu l-a ascultat și a legat funia de grumazul dihaniei, pe urmă toți trei au apucat de funie și au tras. Carcasa nici că s-a clintit.

— Pîrghii, a decretat omul. L-am putea sălta dacă am găsi niște prăjini.

— Nu trebuie să le găsim, a intervenit Veasey. Le putem tăia și potrivi chiar noi. Am un ferăstrău bun, pe care poate c-ai să vrei să-l cumperi după ce-o să isprăvim treaba.

A urcat la mal și și-a adus ferăstrăul. Era aținat ca un băiețandru care, pentru prima oară, lucrează laolaltă cu niște adulți.

Inman a gîndit că e o idee nefericită și s-a așezat pe o buturugă de unde i-a urmărit cu amuzament pe cei doi care s-au pus pe treabă, cu mare efort și entuziasm greșit plasat. Îi evocau inginerii din armată, cu subordonații lor, care se apucau să construiască o punte sau ceva similar, cu un zel total disproporționat față de importanța obiectivului la care trudeau, iar rezultatul final i se părea lui Inman a fi fost o mare irosire de forțe pentru ceva care mai bine ar fi rămas neconstruit.

În timp ce Inman îi urmărea, Veasey și celălalt bărbat au tăiat trei pari falnici. După aceea, s-au băgat în apă pînă la genunchi și au adunat niște bolovani meniți să funcționeze ca punct de sprijin. Își coordonau mișcările, încercînd să rostogolească taurul cu prăjinile, dar n-au izbutit decît să-l clatine ușor, în timp ce ei se căzneau din răsputeri să împingă parii sub hoit. Li s-a alăturat și Inman și, de astă dată, stîrvul s-a mișcat. Problema era însă că nu-l puteau ridica mai mult de treizeci de centimetri, deși prăjinile erau vîrîte adînc în rîu. După ce-l înălțau puțin, oboseau, și dădeau drumul prăjinilor, iar taurul se prăbușea din nou în apă cu un plescăit zgomotos.

— Știu ce trebuie să facem, a spus Veasey. Îl săltăm cu parii și pe urmă împingem cu piciorul bolovani dedesubt, ca să-l țină în sus. După aceea îl ridicăm mai mult, pe un suport mai înalt, și mai vîrîm cîțiva bolovani dedesubt. Repetăm operația pînă-l facem să se rostogolească în jos.

Inman a măsurat din ochi distanța dintre taur și uscat.

— O să reușim să-l răsucim o dată, dar tot în apă o să rămînă.

— O să-l răsucim de două ori, a propus Veasey.

— Asta o să-l aducă la mal, a răspuns Inman, unde o să continue să putrezească și să infesteze apa.

— O să-l răsucim de trei ori, a hotărît Veasey.

Era entuziasmat de minunația pîrghiei și de caracterul bărbătesc al muncii mecanice.

Inman și-i imagina pe cei doi stînd pînă la noapte, ridicînd cîte puțin taurul cu prăjinile, vîrînd bolovani dedesubt și ridicîndu-l iar. Ceea ce însemna irosirea unor ceasuri bune de mers sau de odihnă.

Drept care s-a îndreptat spre malul rîului, unde își lăsase Veasey ferăstrăul. L-a luat, s-a dus la taurul mort și a așezat tăișul lamei pe gîtul mortăciunii.

— Să-l apuce cineva de capătul celălalt! a strigat el.

Veasey era extrem de dezamăgit, dar străinul a apucat celălalt mîner al ferăstrăului și, din cîteva mișcări, au tăiat capul stîrvului. Imediat după, au despicat o porțiune din piept cu picioarele din față cu tot. Următoarea lovitură a despărțit partea din spate de pîntece. Burta a explodat cu o mare revărsare de mațe, de fluid negru și de gaze. Veasey s-a uitat o clipă și după aceea a vomitat în apă. O spumă de miez de roșcov a plutit pe rîu, purtată de curent.

Văzîndu-l, omul a chicotit ca la o glumă bună.

— Are stomacul delicat, a comentat el.

— E față bisericească, l-a lămurit Inman, ce a văzut aici nu se potrivește deloc cu chemarea lui.

Cînd au terminat tranșatul cu ferăstrăul, apa rîului era presărată toată cu bucăți de hoit, pe care le-au scos și le-au aruncat pe mal. Dar apa continua să fie roșie, evocîndu-i lui Inman rîul de la Sharpsburg.

— Eu n-aș bea apa asta vreo cîteva zile, și-a dat el cu părerea.

— Nu. Cred și eu că nu, a întărit omul.

Omul și Inman și-au clătit mîinile și brațele în apa limpede din partea de sus a rîului.

— Veniți să luați masa cu noi, i-a poftit omul. Avem și un pod cu paie în care se poate dormi.

— Numai dacă ne scapi de ferăstrăul ăsta, a condiționat Inman.

— Vreau doi dolari federali pe el, a intervenit Veasey. Cincizeci în bancnotele noastre.

— Ia-l, a stăruit Inman. N-ai de dat nici un ban.

Omul a luat ferăstrăul și l-a așezat în cumpănă pe umăr, iar cu mîna liberă a apucat puşca lui deteriorată. Inman și Veasey l-au însoțit, coborînd pe drumul care urma firul apei. Omul părea ușurat, ba chiar vesel pentru că îndepărtase hoitul din apa lor de băut. După o bucată de drum, și-a dus un deget la nas și a făcut un semn cu ochiul. S-a îndreptat spre un stejar înalt, cu o scorbură adîncă în mijlocul trunchiului, cam pe la nivelul ochiului. Și-a vîrît mîna în scorbură și a scos o sticlă maronie, astupată.

— Am mai multe din astea, dosite la tainiță pentru cînd îmi vine pofta.

S-au așezat la poalele stejarului și și-au trecut sticla unul altuia. Omul le-a spus că se numește Junior și s-a pus să le depene povestea tinereților lui, cînd călătorea prin țară ca să ia parte la luptele de cocoși. Le-a povestit despre un cocoș anume, un exemplar mare din rasa Dominick, care nu trăia decît ca să lupte și să calce găinile. Le-a povestit cum luni de zile la rînd, cocoșul a făcut harcea-parcea tot ce i se punea în față. Le-a povestit despre luptele epopeice, despre victorii spectaculoase; cocoșul, cînd urma să suporte vreo posibilă înfrîngere, zbura și se pitea printre bîrnele hambarului în care avea loc lupta și nu ieșea de acolo atîta timp cît spectatorii rîdeau de el și îl zeflemiseau. Și cînd zeflemelile se stingeau, cădea ca un ciocan pe pasărea adversă și nu lăsa din ea decît o grămăjoară de pene însîngerate.

Junior le-a povestit și cum picau femeile în fața lui, pe parcursul drumețiilor, cum îl asaltau cu vigoarea cu care cocoșul își nimicea vrăjmașii. Își amintea acum de o femeie măritată, al cărei soț îl poftise să stea la ei cîteva zile, între două lupte. Femeia pusese ochii pe el și, de cîte ori putea, se freca de trupul lui. Într-o zi cînd soțul era la cîmp, ea s-a dus să scoată apă din fîntînă. Cînd s-a aplecat să coboare găleata, Junior a venit în spatele ei și i-a suflecat fustele. Din cîte spunea el, se pare

că femeia nu avea pantalonași pe dedesubt, și și-a descălțat fundul și s-a ridicat pe vîrfuri. I-a tras-o chiar acolo, în timp ce era aplecată peste fîntînă. A durat doar cît a învîrtit roata ca să scoată afară găleata. După ce și-a făcut treaba, și-a luat cocoșul sub braț și a plecat. Le-a dat a înțelege lui Inman și lui Veasey că au existat multe întîmplări din astea minunate în zilele lui de glorie.

— Am nimerit de multe ori cu degetele în miere, le-a spus el.

Veasey a găsit povestea extrem de atrăgătoare, pentru că băutura i se urcase la cap, din pricina stomacului gol. A chiuit cînd i-a auzit sfîrșitul și a început să flecărească afîrmînd că așa trebuie să arate viața unui bărbat adevărat.

— Să trăiești ca un cocoș de luptă, ăsta-i idealul meu, a rostit cu o voce îngîndurată.

Junior a fost de acord că viața de hoinar i-a priit cel mai bine și le-a declarat că toate necazurile lui s-au pornit din momentul în care s-a statornicit și și-a luat nevastă, pentru că la trei ani de la nuntă l-a născut un copil negru. Ba, mai mult, a refuzat să-i spună numele tatălui, lipsindu-l astfel de o dreaptă răzbunare. A vrut să divorțeze, dar judecătorul i-a respins cererea pe motiv că Junior știuse că femeia e curvă, înainte de a se fi însurat cu ea.

Mai tîrziu, femeia și-a adus și cele două surori să locuiască împreună cu ei, și s-au dovedit și ele niște tîrîturi, pentru că una din surori a născut doi gemeni de o rasă incertă și, cu toate că gemenii aveau acum cîțiva ani – n-ar fi putut spune cîți –, nu fuseseră crescuți cu mai multă îngrijire decît doi porci sălbatici, și nici mama lor, nici altcineva din casă nu-și dăduse osteneala să le pună vreun nume, așa încît li se adresau doar arătînd cu degetul în direcția unuia din ei și spunîndu-i: „Tu, de colo!"

Junior pretindea că belelele provocate de experiența lui conjugală îl făceau să creadă că ar fi trebuit să se însoare mai bine cu o fetiță de treisprezece ani,

pe care ar fi crescut-o ca să-i satisfacă toate nevoile. Dar așa cum stăteau lucrurile, n-avea somn noaptea tot gîndindu-se că fiecare moment din viața lui, de acum și pînă cînd o închide ochii, va însemna numai venin și că singura soluție ar fi ca într-o noapte să le taie gîtul la toate trei și pe urmă să-și pună și el pistolul la tîmplă sau să ia drumul pădurii și să fie hăituit cu cîinii și încolțit și împușcat ca un raton.

Această declarație a mai temperat veselia lui Veasey și, un moment mai tîrziu, Junior a pus sticla la loc în scorbură și a luat din nou ferăstrăul pe umăr. I-a condus pe drum, cotind de vreo două ori, pînă la casa lui, așezată sub nivelul drumului, într-o vale mlăștinoasă. Era o clădire mare, cu pereți de scîndură și atît de paradită, încît la unul din capete structura casei alunecase de pe podul de pietroaie plate, de rîu, care-i serveau drept temelie. Ca urmare, casa era înclinată în față, de parc-ar fi fost gata să plonjeze în pămînt.

Curtea era presărată cu cotețe piramidale de cocoși, construite din nuiele necojite, legate între ele cu cîrcei de caprifoi. Înăuntru, păsări viu colorate, privind printre crăpături, cu ochi reci, strălucitori, care nu vedeau în lume altceva decît un eventual adversar. O șuviță subțire de fum se despletea de pe coș și o coloană de fum negru, gros se înălța către cer dintr-o altă sursă, din spatele casei.

Cînd au părăsit drumul ca să coboare în valea joasă a lui Junior, un cîine cu trei picioare și blană pestriță, din rasa terrier, a început să vocifereze de sub prispă, apoi s-a tîrît pe pămînt, mutește, pe o traiectorie care ducea direct la Inman; acesta învățase însă că trebuie să se ferească mai tare de un cîine tăcut decît de unul care latră. Înainte de a se lăsa înhățat, Inman i-a tras un picior și l-a nimerit cu vîrful ghetei sub bot. Cîinele s-a prăbușit și a rămas nemișcat în noroi.

Inman s-a uitat neputincios la Junior și l-a întrebat:

— Ce era să fac?

— Nu toți cei pe care-i latră cîinii sînt hoți, s-a amestecat și Veasey.

Junior s-a mulțumit să privească.

Pe urmă, cîinele s-a ridicat șovăielnic pe trepiedul lui și, după cîteva manevre vagi de gudurare, s-a tîrît îndărăt în ascunzișul de sub prispă.

— Mă bucur că n-a murit, a spus Inman.

— Nu dau o ceapă degerată pe el, viu sau mort, a răspuns Junior.

Au intrat în casă, în bucătărie și în sufragerie, iar Junior s-a îndreptat imediat spre un dulăpior și a scos o altă sticlă și trei căni. Podeaua încăperii era înclinată ca o pantă și, cînd s-a așezat pe un scaun la masă, Inman a trebuit să-și încleștеze cu forța picioarele de dușumea, ca să nu alunece pînă la peretele din față. În colțul vetrei era un pat și Inman a observat că nu-și dăduseră nici măcar osteneala să-i vîre o pană ca să-l îndrepte; făcuseră doar un modest efort de a-i orienta căpătîiul spre partea mai înaltă.

Pe pereți erau lipite poze tăiate din cărți și din ziare; unele atîrnau paralel cu podeaua povîrnită, altele se aliniau mai abstract, de parcă se ajunsese la ele cu o nivelă cu bulă de aer. În sobă mocnea un foc și de pe un grătar așezat pe cărbuni se degaja miros de carne rîncedă, friptă. Soba era aplecată într-un unghi care făcea ca fumul să se adune pe un perete lateral înainte de a-și găsi drumul spre coș.

Cu această totală răsturnare a principiului firului cu plumb, pînă și turnatul unui dram de băutură dintr-o sticlă într-o cană devenea o problemă, iar cînd Inman a încercat să toarne, nu a nimerit paharul și, înainte de a găsi direcția potrivită, și-a udat vîrfurile ghetelor. După ce a izbutit, în sfîrșit, să-și umple o cană și să bea, a observat, cînd a dat să pună cana pe masă, că în dreptul fiecărui scaun fuseseră fixate grămăjoare împletite din rămurele de mesteacăn, menite să împiedice farfuriile și paharele să alunece.

Veasey se plimba de jur împrejur, sugînd de zor din cană și examinînd locul, în amonte și în aval. Deodată i-a venit o idee.

— Am putea folosi pîrghii la capătul căzut, ca să îndreptăm întreaga structură.

Se pare că pîrghiile ocupau acum prim-planul gîndirii lui, de parcă descoperise un mecanism care putea rezolva toate dificultățile întîmpinate de o persoană. Bagă o pîrghie sub tot ce e strîmb și fă-l să fie drept și corect pentru binele omenirii.

— Știu că am putea îndrepta casa, a replicat Junior. Dar de atîta vreme e așa cum e, că ne-am obișnuit cu ea și ne place. Ar fi ciudat să locuiești într-o casă fără povîrnișuri.

Au băut o bucată de vreme și băutura i se urca repede la cap lui Inman, pentru că de o zi întreagă nu mîncase altceva decît păstăile de roșcov. Stomacul gol al lui Veasey părea și mai afectat, iar predicatorul se așezase ținîndu-și capul sumețit bizar și privind fix în cană.

După scurt timp, a intrat pe ușă o fetiță de vreo opt-zece ani. Era o copiliță plăpîndă, cu umeri înguști și încheieturi subțiri. Pielea avea culoarea smîntînii groase, iar părul castaniu îi cădea inelat, pe umeri. Arareori văzuse Inman un copil mai drăguț.

— Maică-ta e aici? a întrebat-o Junior.

— Mda.

— Ce face?

— E în spate. Acolo era acum un minut.

Veasey și-a mutat privirile pironite în fundul cănii și a examinat fetița. Pe urmă i-a spus lui Junior:

— Vai de mine, dar am văzut copii albi cu tenul mai închis la culoare decît al ei. Ce crezi că e, octoron[1]?

— Octoron sau cuadron[2], nu-mi pasă. Pentru mine e tot o cioară, a răspuns Junior.

— Cum te cheamă? a întrebat-o Inman pe fetiță.

---

1. Persoană cu sînge negru în proporție de o optime.
2. Copil născut dintr-un părinte alb și unul mulatru.

— Lula.

— Ba nu, a repezit-o Junior. Ăsta-i numele de mîţă care-i place mă-tii. Dar în casa asta eu pun numele. Te cheamă Chastity.

— Şi unul, şi celălalt sînt nume frumoase, a comentat Inman.

— Ba nu, l-a contrazis Junior. Numele pus de mine îl aruncă pe celălalt la gunoi, pentru că numele pus de mine arată ce curvă e maică-sa.

A dat pe gît ce mai avea în cană şi a zis „Haide!" Apoi, fără să se uite dacă Inman îl urmează, a ieşit pe prispă şi s-a aşezat pe un balansoar.

Inman a ieşit în curte şi şi-a lăsat capul pe spate, să se uite la stele. Se înserase şi lumina zilei pălise şi cădea pieziş, iar pe cerul răsăritului se lviseră un ciob de lună şi farul Venus. Aerul era uscat şi răcoros, iar Inman l-a tras adînc în plămîni; aroma şi senzaţia pe care i-o dădea aerul i-au adus un gînd în minte: mă prinde toamna. Văzduhul îi spunea că pe răbojul anului apăruse o nouă crestătură.

— Lila! a strigat Junior.

Într-o clipă, o femeie tînără s-a ivit de după colţul casei şi s-a aşezat pe treptele prispei, între Inman şi Junior. Şi-a ridicat genunchii la bărbie şi l-a examinat pe Inman cu un ochi critic. Femeia avea un păr galben spălăcit, şolduri late şi purta o rochie de pînză atît de subţiată şi de decolorată de la spălat, încît prin materialul de culoarea pergamentului îi puteai zări pielea. Rochia fusese cîndva imprimată cu şiruri de floricele, dar acestea ieşiseră la spălat, pînă cînd ajunseseră să semene cu nişte litere, nişte inscripţii veştede într-una dintre limbile cu scriere verticală.

Silueta femeii era sferică, şi cum poala rochiei i se ridicase cînd se aşezase pe trepte, partea de jos a pulpelor albe era în plină vedere. Ochii aveau culoarea palidă a zambilelor sălbatice. Părul, nepieptănat. Picioarele desculţe îi erau zgîriate de scaieţi, şi întreaga ei făptură degaja un aer atît de ciudat,

încît Inman s-a pomenit numărîndu-i degetele murdare ale unuia din picioarele rotofeie, ca să verifice dacă totalizau într-adevăr misticul număr cinci. Junior și-a scos din buzunar o pipă cu țeavă de lut. Și o pungă mare de tutun, zbîrcită. Și-a umplut pipa și a vîrît-o în gură. Apoi a clătinat punga sub ochii lui Inman:

— Stomac de taur, l-a informat el. Omul n-ar putea face o pungă mai bună decît a făcut-o Dumnezeu. Astea sînt încercări la care ne supune Dumnezeu, ca să vadă dacă omul știe să profite de ce-i pune El la îndemînă sau îi neagă superioritatea și încearcă să îmbunătățească el lucrurile, cu slabele lui puteri.

Pe urmă, adresîndu-se femeii, i-a poruncit:

— Foc!

Femeia s-a ridicat, trăgîndu-și rochia, a intrat în casă și s-a întors cu o păstaie aprinsă. S-a aplecat peste Junior ca să aplice păstaia pe tutunul din pipă și i-a prezentat lui Inman întreg posteriorul. Rochia subțire i-a intrat în crăpătura dintre buci și i s-a lipit atît de tare de corp, încît i se vedeau clar scobiturile mușchilor dintr-o parte și alta a curului încordat, precum și cele două gropițe gemene din locurile unde șira spinării se întîlnește cu oasele șoldurilor. Toată structura dedesubtului ei i se înfățișa din plin, și Inman se pomeni față-n față cu un altfel de obraz, dar nu lipsit de prietenie.

Deodată, însă, femeia s-a răsucit și a scheunat ca un iepure după razia unui uliu, și Inman a văzut penseta degetelor lui Junior retrăgîndu-se de pe țîțele ei.

— Junior, pentru Dumnezeu! a strigat ea.

Lila s-a întors la locul ei de pe trepte și s-a așezat, presîndu-și pieptul cu brațul, în timp ce Junior fuma; cînd fata și-a luat brațul de pe piept, pe pînza rochiei apăruse o mică pată de sînge negru.

— Cere-le tîrfelor ăstora să-ți dea de mîncare, i-a spus Junior lui Inman. Eu trebuie să verific o iapă, jos la pășune.

S-a ridicat, s-a dus la marginea prispei, s-a scotocit în pantaloni și s-a pișat, descriind un arc gros peste un tufiș de hortensii. Și-a scuturat membrul, l-a băgat îndărăt în pantaloni, a traversat curtea și a ieșit în drum, continuînd să fumeze și fredonînd o melodie peste țeava pipei. Singurele cuvinte pe care le-a putut deslușI Inman au fost: „Domnul i-a dat lui Noe un curcubeu pe loc; data viitoare apa se va schimba în foc".

Inman a urmat-o pe Lila prin curte. Fel de fel de dependințe – afumătoarea, magazia de preparat conserve, fîntîna acoperită, cotețe de găini, hambar de cereale – mărgineau un spațiu de pămînt bătătorit, ca o curte interioară. În mijlocul curții ardea un foc de buturugi cu o pălălaie mare, înaltă cît Lila, care împroșca scîntei pînă la cer. Noaptea se aduna neagră pe la marginile copacilor, dincolo de lanurile de porumb și de răzoarele de fasole culeasă. În apropierea lor se găsea o grădină de zarzavat împrejmuită cu pari ascuțiți, iar în vîrfurile unora dintre țepe zăceau ciori moarte, în diferite stadii de putrefacție. Lumina galbenă a focului străpungea întunericul și arunca umbre halucinante pe pereții nespoiți ai dependințelor. Dar sus, cupola cerului era argintie, încă nespuzită de stele.

— Hei! a strigat Lila.

Din afumătoare au ieșit două femei spălăcite, evident surori cu Lila, care-i semănau atît de bine, încît ar fi putut să fie triplete. Și de sub acoperișul fîntînii, au apărut doi băiețași cu păr negru. S-au strîns cu toții în jurul focului și Lila a întrebat:

— Masa-i gata?

Nimeni nu a răspuns nimic și una din surori a vîrît un deget ruginiu în toarta unui urcior de pămînt, acoperit cu un capac și l-a ridicat de jos, de lîngă foc. L-a balansat ușor în curbura brațului și apoi a tras o duște lungă, gîlgîitoare. După aceea l-a trecut celorlalți, pe rînd, și cînd a ajuns la Inman, acesta s-a așteptat să guste cine știe ce fiertură împuțită, dar savoarea băuturii nu se asemuia cu

nimic din ce cunoștea el. Avea aromă de pămînt fertil și de încă ceva, un amestec de ciupercă de copac și de glandă animală cu proprietăți medicinale, cunoscută de puțini. Urciorul a făcut de cîteva ori înconjurul grupului.

Una din surori s-a apropiat cu spatele de foc, și-a suflecat fusta, s-a aplecat să-și încălzească noada și s-a uitat la Inman cu o privire de plăcere împăienjenită în ochii albaștri. Sînii îi atîrnau și se legănau, parcă gata să-i rupă pieptarul subțire. Inman s-a întrebat în ce casă de curve nimerise.

Cea de a treia soră a stat un moment cu mîna pe vintre și privirea pierdută pe lanul de porumb, după care a intrat în afumătoare și a ieșit apoi cu un vătrai. A scormonit cenușa de la marginea focului și a întors pe partea cealaltă niște suluri de pănuși de porumb, pîrlite. Cei doi băieți păreau să fi căzut în transă. Se holbau și unul din ei s-a apropiat de grămezile de pănuși și a rostit cu o voce plată: „Găluște, gogoși".

Lui Inman i se părea că băieți sînt pietrificați. Aveau ochii înfundați în orbite și se mișcau în lumina focului ca niște stafii, fără să scoată un sunet. Pășeau prin curtea învăpăiată, descriind niște volute ce păreau să fi fost mereu repetate, întipărite în pămînt de tălpile lor tîrșiite. Cînd Inman le vorbea, nu-i răspundeau și nici măcar nu-și îndreptau privirea în direcția lui pentru a confirma că i-au auzit vocea, așa încît a început să creadă că cele două vorbe rostite de băiat în fața legăturii de pănuși constituiau întreaga sferă a vocabularului lor.

Surorile au început să desfacă sulurile de pănuși, din care se înălța un abur în aerul rece. După ce le-au desfăcut, au dat la iveală șase pîini negre, fiecare dintre ele modelată în forma unui homuncul cu capul mare, complet pînă la organul sexual care i se ridica sub pîntece. Femeile au aruncat pănușile în foc, unde s-au aprins și au ars într-o clipită.

— Noi știam că o să vii, i-a spus Lila.

Cele două surori le-au dat cîte o pîine fiecăruia din băieți, care au început să le rupă și să-și bage în gură bucăți cît pumnul. Cînd au isprăvit de înfulecat, au început iar să-și tîrșîie picioarele pe propriile lor urme lăsate în colb. Inman îi observa, încercînd să deslușească formele pe care le descriau în mersul lor. S-ar putea să existe în ele un semn care n-ar trebui să-i scape. Dar după un timp a renunțat. Nu reușise să descopere vreun tîlc în urmele de pe jos. Femeile au luat celelalte pîini și s-au dus în casă. Lila s-a așezat lîngă Inman. Și-a pus o mînă pe umărul lui și a vorbit:

— Bărbat voinic, ca tine.

Inman nu vedea ce răspuns aștepta de la el. În cele din urmă, și-a scos rucsacul în care avea banii și pistolul LeMat și l-a așezat pe jos, la picioarele lui. Noaptea își mai diluase întunericul, și Inman a văzut în depărtare, pe o coamă de deal, ceva ca o lumină galbenă care se mișca fără noimă printre copaci, ba difuză și adormită, ba puternic strălucitoare. Era o lumină atît de nefirească, încît s-a întrebat dacă emana într-adevăr dintr-o sursă concretă sau dacă nu era cumva efectul vreunei disfuncții în gîndirea lui.

— Ce-i lumina aceea? a întrebat.

Lila a urmărit un timp lumina, pe urmă a răspuns:

— Nu-i nimic. În seara asta e mică. Alteori e mare cît o a doua lună de pe cer. Pe dealul acela, cînd eram eu copil, Junior a omorît un om și pe cîinele lui. Le-a retezat capetele cu un satîr și le-a înfipt pe rînd într-un alun sălbatic. Ne-am dus cu toții să le vedem. Fața omului se învinețise, de parcă era o față de negru, și avea o privire ciudată în ochi. Și de atunci, în unele nopți, se plimbă o lumină pe deal. Dacă te duci acum pînă acolo, nu vezi nimic, dar e posibil să simți că se freacă ceva de tine, ca o piele de animal, uscată.

— De ce l-a omorît pe omul ăla? a întrebat Inman.

— N-a spus niciodată. Junior e un om nervos. Gata în orice clipă să tragă. A împușcat-o și pe

maică sa. Din cîte spune, bătrîna s-a înfășurat în șorț și el a crezut că-i o lebădă.

— N-am prea văzut abundență de lebede pe aici.

— Sînt cîteva.

Lumina de pe deal se înteți se, căpătase o nuanță albăstrie și începuse să se miște cu viteză, licărind printre copaci. După care a pierit.

— Și ce crezi că e lumina asta? a întrebat-o Inman.

— Dumnezeu Atotputernicu' zice limpede în Biblie că morții nu mai au idei în cap. Toate gîndurile le zboară din creier. Așa că nu poate să fie omul acela fără cap. Eu cred ce zice lumea, că, uneori, strigoii cîinilor poartă felinare pe cap. Dar se poate să nu fie așa. Bătrînii spun că, pe vremuri, bîntuiau pe aici mai multe stafii ca acu'.

Lila s-a uitat lung la el cîtăva vreme. Pe urmă și-a frecat mîna de brațul lui.

— Tu călătorești sub o flamură neagră, i-a spus.

— Nu călătoresc sub nici un fel de drapel, i-a răspuns Inman.

Una din surori a apărut din spate și i-a chemat:

— Veniți să mîncați.

Inman și-a pus rucsacul în spinare și s-a dus pe prispă, iar Lila s-a apropiat de el, i-a dat jos curelele de pe umeri, coborîndu-le apoi de-a lungul brațelor, și i-a așezat rucsacul pe jos. Inman și-a spus „Ar fi o greșeală să-l las aici", dar nu și-a mai continuat gîndul.

Cînd Lila și soră-sa au intrat în casă, el și-a vîrît adînc rucsacul între niște stive de lemne rînduite pe prispă. Apoi le-a urmat pe femei în casă, care acum i s-a părut mult mai spațioasă decît înainte. L-au condus la vale printr-un hol în pantă, cu pereți de scîndură nevopsită, iar Inman avea senzația că picioarele îi fug de sub el. În întuneric, casa părea o vastă crescătorie de iepuri, împărțită, ca un labirint, într-o sumedenie de încăperi mici, cu uși pe fiecare perete. Camerele dădeau una în alta într-un fel care sfida orice logică, dar, în cele

din urmă, Lila și Inman au ajuns în sufrageria înclimată, cu scaune în jurul mesei și cu opritoare pentru veselă. Veasey dormea buștean în colțul de lîngă sobă.

Pe masă fumega o lampă și lumina ei anemică juca pe suprafețele pereților, pe podea și pe fața de masă, asemenea umbrelor pe pietrele din fundul rîului. Lila l-a așezat pe Inman în capul mesei și i-a legat de gît un șervet cadrilat. În mijlocul mesei trona o pîine din cele coapte în cenușă, învelită într-un alt șervet.

Una din surori a luat de pe vatră un blid în care se găsea o halcă mare de carne, înotînd într-un sos de grăsime lucioasă. Inman nu-și putea da seama din ce soi de creatură provenea carnea. Era prea mare pentru a fi porc și prea albicioasă pentru a fi vacă, oricum, părea un aranjament de mușchi, de cocoloașe de carne în jurul fiecărui os. Fire albe de tendoane și ligamente se împleteau printre bulgării de carne. Femeia a așezat blidul în fața lui Inman, ca să tranșeze friptura, susținînd blidul cu o lingură mare de bucătărie, întoarsă cu căușul în jos. În fața lui Inman nu se găsea decît un cuțit mare, pătat de rugină. Inman l-a ridicat și s-a uitat la Lila.

— N-avem furculiță de carne, l-a informat ea.

Inman a apucat osul cu mîna stîngă și a încercat să taie, dar în miezul hălcii de carne nu apărea nici măcar o crestătură.

Cele trei femei se adunaseră în jurul mesei ca să-i urmărească operația. Toate trei la un loc degajau un miros fecund, de animal de prăsilă, care se desprindea parcă din culcușul jilav al plantelor de galax[1] și care acoperea pînă și izul cărnii atît de neobișnuite. Lila s-a plantat lîngă Inman și a început să-și frece partea moale a burții de umărul lui, după care și-a mutat poziția pulpelor astfel încît îi

1. Plantă perenă din sud-estul Americii cu flori și frunze lăptoase.

simțea, prin rochia subțire, scobitura păroasă dintre picioare atingîndu-i pielea.

— Arăți grozav, i-a spus ea. Pun rămășag că atragi femeile așa cum blana cîinilor atrage trăsnetul.

Una din surori s-a uitat la Inman și a grăit:

— Aș vrea să mă strîngă în brațe pînă o să gem de durere.

— Ăsta e al meu, a repezit-o Lila. Tu n-ai decît să te uiți la el și pe urmă să-ți strîngi într-o mînă dorința și-n cealaltă căcatul, să vezi care trage mai greu.

Inman se simțea cuprins de un fel de toropeală. Încă se căznea să taie carnea, dar brațele îi erau amorțite și grele. Fitilul lămpii arunca raze stranii în obscuritatea camerei. Inman s-a gîndit la urciorul din care băuse, întrebîndu-se ce fel de beție o mai fi și asta.

Lila i-a desprins de pe osul fripturii mîna stîngă, unsuroasă, și-a băgat-o pe sub fustă și a lăsat-o să se odihnească pe pulpa ei, cît mai sus, ca să poată constata că nu poartă chiloți.

— Afară cu voi! le-a strigat surorilor, și acestea au ieșit în hol.

Una din ele s-a întors către ea, din prag, și i-a spus:

— Ești exact așa cum spune preotul. Biserica ta nu mai are temelie, stă în vînt.

Lila a împins blidul cu carne, răsturnîndu-l de pe lingura pe care se rezema și împroșcînd șuvoaie de sos gras, care au luat-o la vale și au picurat pe jos. Pe urmă și-a schimbat poziția și s-a răsucit pînă s-a urcat cu fundul pe masă, chiar în fața lui Inman, cu picioarele răscrăcărate și tălpile desculțe sprijinite pe brațele scaunului lui. Și-a ridicat fusta făcînd-o bot în talie, s-a rezemat în coate și l-a întrebat:

— Ei, ce zici? Cum o găsești?

„Exact așa cum este", a gîndit Inman. Dar mintea lui nu putea formula cuvintele, se simțea inert de

parcă cineva aruncase o vrajă asupra lui. Amprenta lucioasă a palmei sale zăcea pe pulpa albă a Lilei și, ceva mai sus, crăpătura ei căscată. I se părea colosal de fascinantă, deși nu era decît o despicătură în carne.

— Servește-te, l-a îndemnat Lila, și scuturîndu-și umerii afară din rochie, și-a revărsat sînii cu sfîrcuri palide, mari cît gura unui borcănaș de un sfert. Lila s-a aplecat, a luat capul lui Inman și l-a îngropat în șanțul dintre țîțe.

În clipa aceea, ușa s-a dat brusc de perete și în prag a apărut Junior, cu un felinar fumegos într-o mînă și cu pușca de calibrul 10 în cealaltă.

— Ce dracu' se petrece aici? a urlat.

Inman s-a lăsat pe spetează scaunului și l-a urmărit pe Junior cum ținea pușca asupră-i și trăgea cocoșul, lung cît o ureche de catîr. Gaura ciopîrțită de la capătul țevii scurtate arăta neagră și imensă. Ar fi putut slobozi un glonț care să dărîme aproape tot peretele. Lila s-a lăsat să lunece de pe masă și a început să tragă de rochie în toate direcțiile, pînă a reușit să se acopere din nou.

„Să mori într-o văgăună oribilă ca asta!" a gîndit Inman.

A urmat o pauză lungă în care Junior sugea o scobitoare și medita profund la ceva. În cele din urmă a rostit:

— Ce urmează să auzi n-o să-ți toarne balsam pe rană.

Inman ședea la masă privind fix la țeava puștii lui Junior și își spunea: „Trebuie făcut ceva. Trebuie acționat într-un fel". Dar nu izbutea să ajungă la o hotărîre. Se simțea imobil ca o piatră. Mîinile îi zăceau inerte pe fața de masă, se uita la ele și gîndea lipsit de orice noimă: „Mîinile mele au început să semene cu ale lui taică-meu, deși pînă acum de curînd nu semănau".

— Singurul lucru prin care-mi poți da satisfacție în treaba asta, a reluat Junior, ar fi o nuntă imediată. Sau nunta, sau moartea, una din două.

— Dumnezeule! a exclamat Lila.

— Așteaptă puțin, a reușit Inman să vorbească.

— Să aștept? E prea tîrziu să mai aștept.

Și-a îndreptat privirea spre colțul de lîngă sobă, unde dormea Veasey.

— Du-te și scoală-l! i-a poruncit Lilei.

— Așteaptă, a repetat Inman, dar mai mult de atît nu era în stare să articuleze.

Mintea nu-l asculta. Refuza să-i ordoneze gîndurile, să-i dea simțul proporțiilor și s-a întrebat din nou ce băutură o fi fost în urciorul acela de lîngă foc.

Lila s-a aplecat peste Veasey și a început să-l scuture. Predicatorul s-a trezit cu niște sîni peste față, și a pornit să rînjească de parcă trecuse într-o lume nouă. Pînă cînd a zărit țeava puștii.

— Acuma du-te și adu-i și pe ceilalți, i-a poruncit Junior Lilei.

S-a apropiat de ea și i-a tras o palmă zdravănă în obraz. Lila și-a dus mîna la urma roșie și a ieșit din încăpere.

— Mai e ceva, i s-a adresat Junior lui Inman. Ridică-te!

Inman s-a sculat în picioare, simțind că i se taie genunchii. Junior a făcut cîțiva pași, ținîndu-l tot timpul pe Inman în bătaia puștii, l-a înșfăcat pe Veasey de gulerul hainei, l-a ridicat în două picioare și l-a împins încet prin cameră. Veasey se simțea smucit și scuturat din creștet pînă-n tălpi și mergea ca un om care se furișează. Cînd i-a adus pe cei doi alături, Junior l-a împuns pe Inman în fund cu țeava scrijelită a puștii.

— Ia aruncă o privire afară să vezi pe cine am chemat.

Inman s-a mișcat ca un om aflat sub apă, încet și cu efort, și a ieșit pe prispă. Pe drum, în întuneric, a deslușit o mișcare, niște forme, o îmbulzeală. A auzit sforăit de cai. O tuse de bărbat. Ropot de copite pe pietre. S-a aprins o lumină și apoi flacăra unui felinar. Pe urmă un altul, și încă unul, pînă

cînd, în strălucirea luminii galbene, Inman a văzut un grup din Garda Civilă. Și în spatele acestora, în picioare, o grămadă de oameni amestecați, legați de mîini, abătuți, pitindu-se în întuneric.

— Nu ești primul care mi-a căzut în capcană, s-a făli Junior în fața lui Inman. Iau cinci dolari de căciulă, dacă-i predau pe dezertori.

Unul dintre călăreți a strigat de afară:

— Plecăm sau ce facem?

Dar un ceas mai tîrziu tot nu plecaseră încă. Îi legaseră pe Inman și pe Veasey împreună cu ceilalți prizonieri și-i înghesuiseră în peretele afumătorii. Nimeni dintre cei legați nu scotea o vorbă. Se mișcau lîngă perete nu cu mai multă însufleție decît un alai de cadavre. Toți își tîrșîiau picioarele, cu figuri absente, cu ochii pustiiți, storși de vlagă din pricina vieții pe care o duseseră în ultima vreme – ca ostași, ca fugari, ca prizonieri –, se rezemau cu spatele de magazie și adormeau pe loc cu gura deschisă, fără să clintească, fără să sforăie. Dar Inman și Veasey au rămas cu ochii deschiși întreaga noapte. Din cînd în cînd, smuceau frînghiile cu care le erau legate mîinile, sperînd că poate or să cedeze.

Gărzile au aprins un foc pe care l-au aținat pînă s-a ridicat aproape de jgheaburile acoperișului, aruncînd lumini și umbre pe pereții clădirilor. Strălucirea focului eclipsa strălucirea stelelor, iar scînteile săreau în sus ca o coloană, apoi se mistuiau în întuneric, privelișteare l-a făcut pe Inman să-și spună că stelele ținuseră probabil sfat și luaseră hotărîrea să dispară de acolo, să-și reverse lumina peste o lume mai prietenoasă. Sus, pe deal, felinarul cîinelui-fantomă strălucea portocaliu, ca un bostan, și se strecura printre copaci. Inman și-a întors capul și s-a uitat la foc. Siluete întunecate treceau încoace și încolo prin fața lui și, la un moment dat, un membru al Gărzii a scos o vioară și a încercat să ciupească strunele ca s-o acordeze. Satisfăcut, a scos arcușul și a început

să zdrăngăne o melodie, o înșiruire simplă de note, care în curînd s-a dovedit a avea un sens circular. Tema revenea iar și iar, la intervale fixe și părea potrivită pentru dans sau – dacă o repetai de destule ori – bună să scoată un om din minți. Oamenii din Gardă, cu siluetele decupate de lumina focului, își legănau șoldurile și trăgeau la măsea din felurite sticle, borcane sau găleți. Pe urmă au început să danseze în jurul focului, și uneori puteau fi văzuți dansînd cu Lila sau cu una din surori, frecîndu-se de ele în diferite mișcări de rut.

— Nu-i mare deosebire între locul ăsta și-un blestemat de bordel, a comentat Veasey. Doar că încă n-au cerut un tarif.

Bărbații care nu făceau pereche cu Lila sau cu surorile ei dansau singuri. Se învîrteau pe loc, băteau un step complicat, se îndoiau din mijloc, își ridicau pe rînd genunchii, ba privind în jos, la propriile lor picioare, ba aplecîndu-se pe spate ca să se uite la cerul golit de stele. Din cînd în cînd, cîte unul posedat de muzică guița de parc-ar fi fost rănit.

Au dănțuit pînă cînd au fost nevoiți să se oprească să-și tragă răsuflarea, și atunci Junior, beat turtă, a pus de nuntă între Inman și Lila.

— Am intrat în casă, și ăla înaltu' tocmai se pregătea să i-o tragă lui Lila, a explicat Junior. Așa că trebuie să-i căsătorim.

— Da' nu ești preot, a observat căpetenia Gărzilor.

— Pipernicitul ăla ras în cap e, a răspuns Junior, uitîndu-se la Veasey.

— Nu, zău? Nu arată a preot, a observat căpitanul.

— Vrei să fii martor? l-a întrebat Junior.

— Dacă asta o să ne facă să plecăm mai repede, da.

I-au adus pe Inman și pe Veasey, le-au dezlegat mîinile și i-au împins, sub amenințarea puștii, pînă la foc. Cele trei femei stăteau în așteptare, cu cei

doi băieţaşi alături. Gărzile se ţineau pe margine, în chip de spectatori, şi umbrele lor jucau, uriaşe, pe zidurile casei.

— Treci acolo, a poruncit Junior.

Inman a făcut un pas spre Lila şi atunci, un gînd care se tot chinuia să prindă formă a ieşit, în sfîrşit, la suprafaţă. Şi a spus:

— Dar femeia asta e măritată.

— Numai legal, a protestat Junior. Dar nu în mintea mea şi nici în ochii lui Dumnezeu.

Inman s-a apropiat în silă de Lila.

— Vai, Doamne, a oftat.

Părul femeii era legat la ceafă cu un fel de fileu. Îşi boise faţa, dar sub fard, pe obrazul stîng, se vedea încă urma roşie a palmei lui Junior. Ţinea strîns în faţa burţii un buchet de flori de grozamă şi de salvie culese de lîngă îngrăditura lanului de porumb. Descria în praf, cu degetele mari de la picioare, mici cercuri încîntate. Junior şi Veasey stăteau într-o parte, iar puşca era înfiptă în noada lui Veasey.

— Eu am să spun ce trebuie spus şi tu ai să spui numai ihm, l-a instruit Junior pe Veasey.

Junior şi-a dezlegat nodul şnurului de sub bărbie, şi-a scos pălăria de pe cap şi a aşezat-o pe jos. Capul îi era acoperit cu o mîzgă de păr sîrmos, distribuit ici-colo pe scăfîrlie, un soi de păr mai potrivit să crească pe curul unui om. Şi-a luat o postură formală, cu puşca strînsă în braţe, şi a dat drumul la o oraţie de nuntă, recitată cu o voce spartă. Lua uneori formă de cîntec, modal şi sumbru, iar melodia falsă îţi zgîria urechea. Tema textului, atît cît putea descifra Inman, gravita în jurul morţii, al inevitabilităţii ei şi al consecinţelor neplăcute ale vieţii. Cei doi băieţi băteau din picioare, de parcă ar fi cunoscut ritmul cîntecului şi s-ar fi declarat de acord cu el.

După ce a terminat cîntecul, Junior a trecut la partea vorbită a ceremoniei. Cuvintele *uniţi*, *moarte* şi *boală* aveau un rol preponderent. Inman s-a

uitat în depărtare, la coama dealului, și a văzut din nou lumina spectrală mișcîndu-se printre copaci. Ar fi dorit să vină peste el și să-l smulgă de acolo.

Cînd ceremonia nupțială a luat sfîrșit, Lila a aruncat florile în foc și l-a strîns pe Inman în brațe cu ardoare. Și-a vîrît o pulpă între picioarele lui. L-a privit în ochi și a gîngurit: „Pa, pa!"

Un om din Gardă a venit în spatele lui, i-a lipit de tîmplă un pistol Colt și a spus:

— Ia închipuiți-vă, acum un minut era mireasă, și un minut mai tîrziu, dacă apăs pe trăgaci, o să culeagă de pe jos fuduliile lui bărbatu-său și o să le strîngă într-un șervet.

— Eu nu înțeleg ce fel de oameni sînteți voi, a grăit Inman.

I-au legat din nou pe el și pe Veasey împreună cu convoiul de prizonieri și au pornit să coboare drumul spre est.

* * *

Timp de cîteva zile, Inman a umblat cu încheieturile mîinilor legate, la capătul unei funii lungi de care erau atașați alți cincisprezece oameni, înșiruiți ca niște mînji cu cozile înnodate. Veasey era legat chiar în fața lui și se tîra cu capul în piept, stupefiat de ghinionul lui. Cînd convoiul pornea sau se oprea, era smucit înainte, iar mîinile legate i se înălțau, de parcă ar fi simțit o subită nevoie să se roage. Unii dintre bărbații din fața lui erau bătrîni, cu bărbi cărunte, alții doar niște băiețandri, cu toții acuzați că ar fi dezertori sau simpatizanți. Majoritatea erau oameni de la țară, în straie din stofă țesută în casă. Inman bănuia că vor fi trimiși cu toții la închisoare. Sau poate că înapoi pe front. Unii dintre captivi le strigau mereu celor din Gardă tot felul de scuze și se jurau că fuseseră acuzați pe nedrept. Se declarau nevinovați. Alții, însă, mormăiau amenințări și afirmau că, dacă mîinile nu

le-ar fi legate și ar avea un topor la îndemînă, i-ar crăpa în două pe cei din Gardă, despicîndu-i din creștet pînă la vintre, în părți egale, în care s-ar pișa înainte de ar apuca drumul spre casă. Alții plîngeau în hohote și implorau să fie eliberați, făcînd apel la un imaginar reziduu de bunătate din inimile oamenilor.

Asemenea celei mai mari părți din omenire, prizonierii aveau să piară de pe fața pămîntului fără să lase vreo urmă mai dăinuitoare decît o brazdă de arătură. Poți să-i îngropi și să le crestezi numele pe o scîndură de stejar pe care s-o înfigi în țărînă, dar nimic din ce-au făcut – nici actele lor de ticăloșie, nici cele de bunătate, de lașitate sau de curaj, nici spaimele și nici speranțele lor, nici măcar trăsăturile feței – nu va rămîne în amintire și nu va dăinui nici cît literele scobite în scîndură. De aceea mergeau încovoiați, de parcă purtau povara unor vieți trăite fără memorie.

Inman detesta faptul că era dezarmat și, cel mai mult, detesta faptul că făcea cale întoarsă, că era nevoit să meargă în direcția opusă dorințelor lui. Fiecare pas făcut către est avea gustul amar al apostaziei. Pe măsură ce se înșirau kilometrii parcurși, speranța întoarcerii acasă se destrăma. Cînd soarele îi răsărea drept în față, Inman îl scuipa, neavînd altă cale de a-l opri.

Prizonierii au mers întreaga zi și încă alte zile, fără să schimbe un cuvînt între ei. Într-o zi, după-masă, un om din Gardă, ca să se amuze, a călărit de-a lungul convoiului și, cu țeava puștii, a dat jos pălăria fiecăruia dintre captivi, și dacă vreunul dintre ei se apleca s-o ridice, încasa o lovitură zdravănă cu patul puștii. Așa încît au mers înainte, lăsînd în urma lor cincisprezece pălării negre, în semn că au trecut pe acolo.

Hrană nu li se dădea deloc, iar de băut nu aveau decît apa vreunui pîrîu pe lîngă care treceau și pe care o sorbeau din cupa palmelor. Vîrstnicii din convoi erau extrem de slăbiți de foame și, cînd nu-i

mai ţineau picioarele chiar dacă erau îmboldiţi cu ţeava puştii, li se dădea o fiertură de lapte cu firimituri de pîine în ea. Şi cînd li se mai limpezeau capetele, mărşăluiau înainte.

Oamenii erau buimaci, fiecare dintre ei, pentru că o nenorocire urmase alteia, pînă cînd ajunseseră într-o situaţie la care nu se aşteptaseră niciodată şi din care nu vedeau nici o posibilitate de ieşire. Gîndurile lui Inman gravitau tot timpul în jurul unor asemenea probleme. Şi, cu excepţia dorinţei de a fi eliberat, nu visa la nimic altceva decît să vadă curgînd sîngele lui Junior.

Uneori, Gărzile îi mînau pe prizonieri întreaga zi şi noaptea dormeau. Alteori dormeau pînă asfinţea soarele şi porneau la drum noaptea. Dar după fiecare marş lung, locul unde ajungeau era aidoma cu cel din care plecaseră: păduri de pin, atît de dese, încît razele soarelui nu atingeau niciodată pămîntul. În ce priveşte varietatea peisajului, s-ar fi zis că Inman se mişca prin beznă, în ritmul straniu şi lent al omului care visează în somn că fuge de ceva ce-l sperie, dar care, oricît încearcă, nu poate înainta şi nu se poate îndepărta.

Pe de altă parte, şi el suferea din pricina privaţiunilor. Se simţea slăbit şi ameţit şi flămînd. Rana de la gît pulsa odată cu bătăile inimii, se temea că ar putea să se deschidă şi să scuipe afară diverse obiecte, cum se întîmplase la spital. Nişte lentile de binoclu, un tirbuşon, o împuţită de psaltire.

Se gîndea la kilometrii pe care îi depănase înspre vest şi care acum i se înfăşuraseră la loc sub tălpi. După cîteva zile de drum, s-au oprit într-un loc, la căderea serii, şi prizonierii au fost lăsaţi legaţi, fără hrană şi fără apă. Ca şi pînă atunci, Gărzile nu s-au sinchisit să le asigure condiţii de dormit, să le dea pături sau să aprindă un foc. Sleiţi de puteri, oamenii înlănţuiţi s-au trîntit pe jos ca o haită de cîini, gata să doarmă pe pămîntul gol.

Inman citise cărţi despre prizonieri întemniţaţi în tainiţele castelelor, care crestau semne pe lemn

sau pe pietre pentru a ține socoteala trecerii zilelor, dar el nu avea nici măcar această posibilitate, deși își dădea seama că i-ar fi fost de mare folos, întrucît începuse să se îndoiască de calendarul lui mental. Dar s-a dovedit că nu mai era nevoie de asemenea calcule, pentru că au fost treziți din somnul lor amărît de către unul dintre membrii Gărzii. Le-a vîrît lumina unui felinar în ochi și le-a poruncit să se ridice în picioare. Ceilalți șase membri ai Gărzii stăteau deoparte, într-un grup oarecum răzlețit. Unii dintre ei fumau pipe și își țineau țevile puștilor în jos, spre pămînt. Dar cel care juca rolul de căpetenie a Gărzii le-a declarat:

— Ne-am sfătuit între noi și am hotărît că grămada asta de căcați care sînteți voi ne faceți să ne pierdem timpul de pomană.

La aceste cuvinte, ceilalți au ridicat puștile.

Un băiețandru, care nu părea să aibă mai mult de doisprezece ani, a căzut în genunchi și a izbucnit în plîns. Un bătrîn cu păr alb le-a spus:

— Doar n-aveți de gînd să ne omorîți pe toți, aici, pe loc.

Unul dintre membrii Gărzii și-a lăsat pușca în jos, s-a uitat la căpetenie și a protestat:

— Eu nu m-am înrolat ca să ucid bunici și copii.

Iar comandantul a ripostat:

— Ridică-ți arma sau ai să fii și tu măturat odată cu ei.

Inman s-a uitat în adîncul întunecos al pădurii de pini. „Priveliștea ultimului meu loc de odihnă", și-a spus el.

Imediat a urmat o rafală de foc. Bărbații și băieții au căzut pe capete. Veasey a pășit în față, atît cît îi îngăduia funia, și a strigat peste zgomotul împușcăturilor:

— Încă nu-i prea tîrziu să puneți capăt acestei mîrșăvii!

După care s-au tras în el focuri repetate.

Glonțul care l-a lovit pe Inman trecuse deja prin umărul lui Veasey și, în consecință, a acționat cu o forță atenuată. L-a atins într-o parte a capului, la marginea părului, s-a strecurat între piele și os, săpînd de-a lungul traseului său o tăietură superficială. A ieșit prin spatele urechii. Inman a căzut ca secerat de o secure, continuînd însă să fie conștient. Nu se putea mișca, nu era în stare nici să deschidă ochii. De altfel, nici nu avea chef s-o facă. Lumea se învîrtea în jurul lui și el îi observa mișcarea, dar nu se simțea făcînd parte din ea. Ceea ce se întîmpla sfida orice încercare de a înțelege. Oamenii mureau în jurul lui și cădeau legați între ei.

După ce au isprăvit să tragă, cei din Gardă au rămas oarecum derutați, neștiind care trebuia să fie pasul următor. Unul dintre ei părea să fi fost apucat de streche, țopăia și cînta *Cotton Eye Joe* și s-a ținut de ghidușii pînă cînd un altul l-a lovit cu patul puștii în noadă. În cele din urmă, cineva a propus:

— Ar trebui să-i îngropăm.

Au pornit să facă o treabă de mîntuială, săpînd un șanț prea puțin adînc, aruncînd în el cadavrele claie peste grămadă și acoperindu-le cu un strat subțire de pămînt, ca și cum ar fi plantat cartofi. După care, și-au încălecat caii și au plecat.

Inman căzuse cu fața în curbura brațului îndoit, așa încît avea, în oarecare măsură, spațiu de respirat, deși coaja de țărînă care-l acoperea era atît de subțire și de afînată, încît ar fi putut muri mai curînd de inaniție decît de sufocare. Zăcea, trecînd prin răstimpuri de luciditate împîclită. Mirosul pămîntului îl trăgea în jos, și nu găsea puterea de a se scutura și a se rupe de glie. Îi venea mai ușor să moară decît să nu moară.

Dar înainte de ivirea zorilor, au coborît din pădure mistreții, atrași de izul fetid din aer. Au început să scurme pămîntul cu rîturile și să dezgroape brațe și picioare și capete și, în scurt timp,

Inman s-a pomenit la suprafață, privindu-se ochi în ochi, disperat și ostil și năuc, cu un porc sălbatic dințos, cu fața lungă.

— Huşşşt! a făcut Inman.

Mistrețul s-a îndepărtat cîțiva pași, apoi s-a oprit locului și s-a uitat buimăcit la om, clipind des din ochii lui mici. Inman s-a extras complet din pămînt. Nu dorea decît să se ridice și să revină la viață. Cînd l-a văzut în picioare, mistrețul nu a mai fost interesat de el și și-a reluat scurmatul în pămînt.

Inman și-a dat capul pe spate și a privit cerul, dar a descoperit că ceva nu era în regulă. Vedea stele, dar nu putea recunoaște nici o constelație pe bolta fără lună. S-ar fi zis că cineva luase un băț și amestecase totul pe cer, așa încît nimic nu mai avea noimă, era doar o spoială de lumină, fără nici o formă, aruncată pe fundalul de întuneric.

Așa cum se întîmplă cu rănile de la cap, și tăietura lui sîngera puternic, disproporționat față de gravitatea ei reală. Fața lui Inman era năclăită de sînge și pămîntul se lipise de ea, așa încît chipul lui căpătase culoarea ocru și părea a fi o sculptură de lut care ilustra o fază timpurie a omenirii, cînd trăsăturile faciale nu fuseseră încă bine definite. Și-a găsit cele două găuri din cap, le-a pipăit și a constatat că erau amorțite și începuseră să prindă crustă. S-a șters cu poala cămășii, dar fără rezultat. A început să tragă de funia cu care îi erau legate mîinile și, într-o clipă, Veasey s-a ivit din pămînt, ca un biban uriaș prins în undiță și scos la suprafață dintr-un lac noroios. Chipul lui Veasey împietrise într-o expresie de uimire rigidă. Ochii îi erau deschiși și fire de pămînt se lipiseră de umezeala globurilor oculare.

Inman s-a uitat la el și nu s-a simțit prea îndurerat de moartea predicatorului, dar nici nu putea vedea în ea un exemplu de justiție imanentă, o dovadă că orice faptă rea se întoarce împotriva celui care a săvîrșit-o. Inman văzuse, în ultimul

timp, atîta moarte, încît ajunsese să i se pară un lucru ca oricare altul. N-ar fi putut măcar să-și aducă aminte la cîte morți fusese martor în vremea din urmă. Fără îndoială, acestea se numărau cu miile. Înfăptuite în toate chipurile pe care ți le puteai imagina, și pe care nu ți le-ai fi putut imagina, chiar dacă ai fi stat zile întregi să te gîndești. Se obișnuise pînă-ntr-atît să vadă morți, să-și facă drum printre morți, să doarmă printre morți, să se socotească și pe el mai mult mort decît viu, încît moartea în sine nu i se mai părea sumbră și misterioasă. Se temea că inima i se călise atît de dur în focul luptei, încît n-o să mai poată redeveni niciodată civil.

Inman a privit în jur, a descoperit o piatră ascuțită și pînă a răsărit soarele, a stat și a frecat funia de la mîini de piatră. Cînd, în cele din urmă, s-a eliberat, s-a uitat din nou la Veasey. Una din pleoape îi atîrna acum aproape închisă. Ar fi vrut să săvîrșească un gest omenesc față de el, dar cum nu avea nici măcar o lopată ca să-l îngroape, nu s-a putut gîndi la altceva decît să-l răstoarne cu fața-n jos.

Pe urmă a lăsat în spate soarele care răsărea și a început să se îndrepte din nou spre apus. Întreaga dimineață s-a simțit amețit și zdruncinat. Capul îi zvîcnea la fiecare bătaie a inimii și avea senzația că țeasta e pe cale să i se desfacă în bucăți care o să-i cadă la picioare. De lîngă un gard, a rupt un smoc de frunze de unțișor pe care le-a legat de frunte chiar cu tulpinele plantei. Unțișorul are proprietatea de atenuare a durerii, ceea ce, într-o oarecare măsură, s-a și întîmplat. Frunzele se clătinau în ritmul pașilor lui obosiți, și Inman le urmărea umbrele oscilînd pe drum, în fața lui.

Pe la ceasul prînzului, a ajuns la o răscruce, și mintea lui încețoșată nu putea hotărî pe care dintre cele trei drumuri să apuce. Știa doar că trebuie să o ia pe alt drum decît cel pe care venise. S-a uitat la cer, după un semn de orientare, dar

soarele îi atîrna drept deasupra creștetului și lumina la fel toate drumurile. Și-a dus mîna la pielea zdrențuită a capului, a simțit sîngele închegat de la rădăcina părului și a gîndit: „În curînd o să fiu tot numai o cicatrice". Rana roșie de la gît, cu care se pricopsise la Petersburg, începuse să-l doară, parcă din solidaritate cu noile ei surori. Tot capul, de la gît în sus, părea carne crudă, rană deschisă. A luat hotărîrea să se așeze pe ăcele de pin de la marginea pădurii și să aștepte un semn sau un indiciu menit să-i arate care dintre ramificațiile drumului era preferabilă celorlalte.

După un lung răstimp în care stările de trezie alternau cu cele de inconștiență, a văzut venind pe drum un sclav cu pielea galbenă, care mîna doi bouleni diferiți, unul roșu și unul alb. Boulenii trăgeau o tîrlie încărcată cu butoaie proaspăt confecționate și cu o grămadă de pepeni mici, cu coaja verde-închis, înghesuiți ca niște stive de lemne. Cînd l-a văzut pe Inman, omul a oprit boii.

— Dumnezeule mare, s-a crucit el. Arăți ca un om de pămînt.

A ciocănit cu pumnul vreo doi-trei pepeni, mainte să aleagă unul și să i-l arunce lui Inman. Acesta i-a crăpat coaja lovindu-l de muchia unui bolovan. Miezul crenelat al celor două jumătăți era trandafîriu și tare, bătut în sîmburi negri, iar Inman și-a înfundat capul întîi în prima jumătate, pe urmă în cea de-a doua, ca un cîine hămesit.

Cînd și-a extras capul din pepene, nu mai rămăseseră din acesta decît niște coji fleșcăite, iar din barba lui Inman picurau pe jos stropi de zeamă rozalie. A urmărit un timp desenul trasat de picuri în praf, încercînd să deslușească vreo semnificație cu privire la direcția pe care urma să o aleagă, știind doar că are nevoie de ajutor, indiferent din ce surse bizare ar veni acesta. Dar stropii din praf nu-i ofereau nici un semn, nici pictografic, nici totemic, din oricare unghi i-ar fi privit. Își spuse că lumea invizibilă îl părăsise, lăsîndu-l să rătăcească

singur, ca un suflet de țigan nomad, fără călăuzire sau vreo hartă, printr-o lume dezagregată, alcătuită doar din obstacole.

Inman a renunțat să mai studieze pămîntul, și-a înălțat privirile și a mulțumit pentru pepene. Omul cu piele galbenă era un individ uscățiv, slăbănog la trup, dar căptușit cu mușchi puternici la gît și pe brațele care-i ieșeau de sub mînecile cămășii de lînă cenușie, suflecate pînă la cot. Pantalonii lui de pînză fuseseră croiți pentru un bărbat mai înalt și cracii îi erau rulați în manșete mari deasupra picioarelor desculțe.

— Urcă-te pe tîrlia asta și vino cu mine, l-a îndemnat el pe Inman.

A parcurs o bucată de drum așezat pe scîndura din spate, cu spinarea rezemată de un butoi nounouț, care mirosea a lemn de stejar, proaspăt despicat. Încercase să doarmă, dar nu izbutise, și privea, ca în transă, la urmele late lăsate în praf de tălpile tîrliei, urmărindu-le cum se pierdeau în colbul drumului, două linii pereche care păreau să ofere o lecție cînd se apropiau din ce în ce mai mult una de cealaltă pe măsură ce se îndepărtau. Și-a smuls compresa de foi de unțișor și a aruncat frunzele una cîte una în spațiul dintre urmele tălpilor.

Cînd omul cel galben s-a apropiat de ferma căreia îi aparținea, l-a pus pe Inman să se ascundă într-un butoi, după care a descărcat întreg conținutul tîrliei într-un hambar. L-a adăpostit pe Inman în fînul din podul înalt, și acolo a rămas cîteva zile, pierzînd din nou șirul timpului. Și-a petrecut vremea dormind și fiind hrănit de sclavi cu pîine de mălai prăjită în slănină, verdețuri și spată de porc friptă, cu crustă de grăsime rumenită și crocantă.

Cînd și-a simțit picioarele înzdrăvenite, gata să-i suporte iar greutatea, Inman s-a pregătit din nou de drum. Hainele îi fuseseră fierte și curățate, capul i se limpezise și era acum apărat de o pălărie

neagră, veche, pătată de sudoarea sclavilor. Pe cer se lăfăia o jumătate de lună, iar Inman stătea în poarta hambarului, luîndu-și rămas-bun de la omul cu piele galbenă.

— Trebuie să plec, îl lămurea el. Mai am o treabă de împlinit prin părțile astea, și după aceea mă îndrept spre casă.

— Ascultă, i-a atras omul atenția. Săptămîna trecută un grup de Unioniști a evadat din închisoarea Salisbury, așa că drumurile sînt împînzite de patrule călare care-i caută zi și noapte. Dacă treci pe acolo, sută la sută că or să te prindă, dacă nu ești atent. Ba chiar și dacă ești atent.

— Și ce-ar trebui să fac?

— Încotro te îndrepți?

— Spre vest.

— Taie prin nord. Ia-o spre Wilkes. Dacă treci pe acolo, ai să întîlnești moravieni și quakeri care or să te ajute. Coboară în fundul văii de la Blue Ridge și pe urmă taie din nou prin sud, urmînd colinele de la poale. Sau urcă în munți și cațără-te pe creste, în direcția ta. Dar se spune că e foarte rece pe acolo.

— Eu sînt om de la munte, i-a explicat Inman.

Sclavul cu piele galbenă i-a dat mălai învelit în hîrtie legată cu sfoară, o bucată de carne de porc sărată și cîteva bucăți de friptură de porc. Pe urmă a cheltuit cîtva timp ca să-i traseze o hartă, desenată cu cerneală pe hîrtie și, cînd a terminat-o, s-a dovedit a fi o operă de artă. Toate amănuntele erau reprezentate în desen, case miniaturale, pătule cu forme ciudate, copaci contorsionați, cu chipuri de om pe tulpină, ramuri ca niște brațe cu păr. Într-un colț, apărea o busolă fantezistă. Și pretutindeni erau note, scrise într-o caligrafie precisă, care indicau în cine se putea avea încredere și în cine nu. Treptat, desenele deveneau tot mai vagi, pînă cînd, înspre vest, spațiul se pierdea în alb, cu excepția unor linii ondulate, prin care omul voise să sugereze munții.

— Eu mai departe de atîta n-am fost, i-a explicat el. Doar pînă aici, la margine.

— Dar știi să scrii și să citești? s-a mirat Inman.

— Am avut un stăpîn nebun. Nu se sinchisea nici cît negru sub unghie de lege.

Inman și-a vîrît mîna în buzunar, ca să-i dea omului niște bani. Se gîndea să-i ofere o sumă generoasă, dar s-a trezit cu buzunarele goale și și-a adus aminte că lăsase toți banii în rucsacul ascuns între stivele de lemne ale lui Junior.

— Aș fi vrut să am ceva cu care să te plătesc, i-a spus Inman.

— Și eu probabil că nu aș fi primit, i-a răspuns omul.

Cîteva seri mai tîrziu, Inman se găsea din nou în fața casei povîrnite. Stătea ghemuită în valea ei, ca o broască rîioasă, și toate ferestrele erau întunecate. L-a fluierat ușor pe cîinele cu trei picioare, care a apărut din ascunzișul lui, și i-a oferit un os de porc, pe care-l ținuse în buzunar, învelit în frunze de platan. Cîinele s-a apropiat tăcut, adulmecînd. A înșfăcat osul, apoi s-a făcut nevăzut, sub prispă.

Inman l-a urmat pînă în fața casei, căreia i-a dat ocol, ajungînd în spate. Din focul cel mare nu mai rămăsese decît o imensă ciupitură de vărsat pe fața pămîntului, neagră și rece. S-a îndreptat spre tinda din spate. Și-a găsit rucsacul între lemne. S-a uitat în el. Nu lipsea decît pistolul Colt al lui Veasey. Și-a vîrît mîna mai adînc, într-o despărțitură a rucsacului, și-a simțit prin pînză patul pistolului LeMat. L-a scos afară și senzația greutății pistolului în mînă era un tonic, ca și plăcerea de a-l mișca și de a-i trage cocoșul.

Pe sub ușa afumătorii se prefîra o dungă de lumină și Inman s-a îndreptat spre ea, a crăpat ușa și s-a uitat înăuntru. Junior stătea jos și freca un jambon cu sare. În dușumeaua de pămînt era înfiptă o baionetă și în gura țevii ardea o lumînare,

ca într-un sfeșnic de argint. Dușumeaua afumătorii era atît de compactă și de slinoasă, încît flacăra se reflecta în ea. Junior era aplecat deasupra jambonului. Purta pălăria pe cap și fața îi era umbrită de bor. Inman a deschis larg ușa și s-a postat în plină lumină. Junior și-a ridicat capul și l-a privit, parcă fără să-l recunoască. Inman s-a apropiat de el, l-a izbit peste ureche cu țeava pistolului LeMat, după care l-a pocnit în cap cu patul armei, pînă l-a lăsat lat pe jos. Junior nu mai mișca; un șuvoi de sînge i se scurgea din nas, altele șiroiau din tăieturile de la cap și din colțurile ochilor. Sîngele se aduna într-o baltă pe dușumeaua de pămînt a afumătorii.

Inman s-a oprit din lovituri, s-a cinchit pe vine și și-a rezemat brațele de genunchi, ca să-și mai tragă sufletul. A smuls lumînarea din gura țevii și i-a simțit zgrunțurile în locurile unde gîndacii mîncaseră ceara. A îndreptat lumina flăcării spre fața lui Junior. Ceea ce i se înfățișa ochilor era un lucru de groază; Inman încă se temea că mințile tuturor oamenilor sînt construite după același calapod și că împărtășesc aceeași natură, cu mici variații. A suflat în lumînare și a ieșit în curte. La orizont, spre răsărit, tremura un franj de lumină cenușie, în locul unde luna se pregătea să răsară. Pe coama dealului, strălucirea spectrală licărea slab, șovăielnic. Pe urmă s-a dizolvat și s-a mistuit atît de încet, încît nu ți-ai fi putut da seama în care moment anume.

Inman a mărșăluit în toată acea noapte, ocolind prin nord, printr-un ținut foarte populat, cu multe ferestre luminate și cu cîini care lătrau. Omul cu piele galbenă avusese dreptate, călărețiii roiau pretutindeni în întuneric, dar el îi auzea la timp ca să se poată piti prin desișuri. Cînd s-a crăpat de ziuă, în aer plutea ceață, așa încît o șuviță de fum nu ar fi putut fi observată, drept care a aprins un foc în pădure, a fiert două felii de porc sărat și a turnat mălai în apă, pentru un simulacru de terci

de porumb. A zăcut întreaga zi într-un tufiș, ba dormind, ba frămîntîndu-se. În crăcile de deasupra capului său se instalaseră trei ciori ce hărțuiau un șarpe pe care-l descoperiseră în copac. Ciorile se cocoțaseră pe o creangă de deasupra șarpelui, îl cîrîiau de zor și, din cînd în cînd, zburau foarte aproape de el, prefăcîndu-se că-l împung cu pliscurile lor strălucitoare. Șarpele își executa numărul lui clasic, înălțîndu-se, scoțîndu-și capul, sîsîind și lovind din coadă de parcă ar fi fost un pericol mortal. Dar toate eforturile lui erau întîmpinate de ciori cu ilaritate și cu zeflemeli și în curînd șarpele și-a luat tălpășița. Ciorile au întîrziat pe craca lor o bună parte din după-amiază, celebrîndu-și victoria. Ori de cîte ori reușea să țină ochii deschiși, Inman le urmărea, studiindu-le comportamentul și expresia. Și cînd ochii i se închideau, visa că trăiește într-o lume în care un om, dacă dorea, se putea preface în cioară, astfel încît, deși plin de negre păcate, avea puterea fie să zboare din fața dușmanului, fie să rîdă de el. După un lung timp, s-a lăsat noaptea și Inman a avut impresia că ciorile s-au îndesit și au înnegrit întreg cuprinsul.

În locul adevărului

Cerul de dimineață era amorf și avea culoarea pe care o lasă pe hîrtie o spuză ușoară de funingine. Ralph stătea încremenit în cîmp, cu capul în piept, sforăind nervos. Era înhămat la o tîrlie încărcată cu pari de salcîm, pentru construirea unui gard, dar grei ca aceeași cantitate de bolovani. S-ar fi zis că animalul nu avea de gînd să facă un pas în plus, spre țărmul rîului, unde Ruby își pusese în gînd să ridice un gard nou, pentru împrejmuirea pășunii. Ada ținea în mînă biciușca împletită, folosită la trăsură; l-a împuns o dată sau de două ori pe Ralph cu mînerul ondulat, dar fără nici un rezultat.

— E un cal de trăsură, i-a spus ea lui Ruby.

— E un cal, i-a răspuns aceasta.

Ruby a luat în mîini capul lui Ralph și l-a privit în ochi. Calul și-a tras îndărăt urechile și a lăsat la vedere o margine albă deasupra pupilelor.

După aceea, fata și-a apăsat buzele pe botul catifelat al calului, apoi s-a dat cu un pas înapoi, a deschis larg gura și a suflat un jet de respirație adîncă drept în nările animalului. Avea convingerea că asemenea gest purta un mesaj de înțelegere între om și cal. Un mesaj a cărui semnificație era că, în situația de față, ea și Ralph aveau o comunicare spirituală. Determini calul să gîndească în felul ăsta. Și atunci animalele înțeleg că trebuie să mai cedeze, să renunțe la obișnuitele lor stări nervoase. Cu o astfel de respirație comunicantă poți calma cel mai îndărătnic cal.

Ruby i-a mai dăruit o suflare, apoi l-a apucat pe Ralph de coamă și l-a tras. Într-adevăr, calul s-a urnit și a transportat încărcătura, iar cînd au ajuns la rîu, Ruby l-a deshămat și l-a lăsat să pască trifoiul care creștea la liziera umbrei copacilor; apoi ea și Ada s-au apucat să traseze linia zigzagată în care urmau să înfigă parii de salcîm. Cînd or să aibă timp, or să mai suprapună vreo trei straturi de pămînt peste linia șerpuită și gardul o să fie gata.

Ada observase că, de multe ori, Ruby începea o anumită muncă, pe care o finisa însă altă dată. Rezolva lucrurile pe măsură ce i se iveau, dar respecta o anumită ordine a urgențelor. Și cînd nu apărea ceva absolut urgent, Ruby făcea tot ce putea fi făcut în timpul pe care-l avea la dispoziție. În dimineața aceea alesese să înfigă primul rînd de pari ai noului gard, pentru că era o treabă care putea fi rezolvată în ora liberă care-i rămăsese înainte de drumul pînă la Esco, în vederea unui negoț: schimbul de mere pe varză și napi.

Dat fiind că urma să mînuiască parii grei, Ada îmbrăcase o pereche de mănuși de lucru din piele, dar și acestea se scorțoșaseră, așa încît, cînd isprăvise treaba, buricele degetelor îi erau la fel de dureroase ca și cînd ar fi lucrat cu mîinile neacoperite. S-a așezat pe tîrlie ca să-și cerceteze bășicile, după care și-a clătit mîinile în rîu și le-a șters de fustă.

Au dus calul înapoi în grajd, l-au deshămat și au început să-i pună frîiele de călărie, în vederea drumului pe care urma să-l facă Ruby. Dar, la un moment dat, Ruby s-a oprit și s-a uitat la o capcană care atîrna de un cîrlig pe peretele grajdului. Avea mărimea potrivită pentru a prinde un castor, o marmotă sau alte animale de asemenea dimensiuni. Era o sculă lăsată de familia Black, cînd se mutase în Texas. Fălcile capcanei erau aproape înțepenite și zăcuse acolo de atîta vreme, încît pînă și peretele de care atîrna era pătat cu dungi de rugină.

— Asta-i exact ce ne trebuie! a exclamat Ruby. Am putea s-o punem la punct chiar acum, înainte să plec.

Erau îngrijorate de anumite lipsuri din magazia de porumb. De zile întregi, în fiecare dimineață dispărea cîte o cantitate mică de porumb. După ce a constatat furturile, Ruby a fixat ușa cu un zăvor și un lacăt și a reparat crăpăturile acolo unde lemnul se uscase și se măcinase. Dar a doua zi dimineața au găsit o nouă gaură în lutul proaspăt care lega buturugile pereților. Era o gaură prin care s-ar fi putut strecura o veveriță sau o mînă de om sau chiar un raton mic, un oposum sau o marmotă. Ruby a astupat în două rînduri gaura cu lut, dar, de fiecare dată, a doua zi dimineața a găsit-o iar deschisă. Nu se furau cantități mari de porumb, dar destul cît să fie vizibil și, dacă pierderile se perpetuau, în curînd lipsa avea să devină îngrijorătoare.

Așa încît Ada și Ruby au meșterit la capcană, au frecat rugina cu o perie de sîrmă și au uns încheieturile cu grăsime de porc. Cînd au terminat, Ruby a apăsat capcana cu piciorul, făcînd-o să-și deschidă fălcile. Pe urmă a atins cu o nuia partea din interior și capcana s-a închis cu asemenea forță, încît a săltat de jos. Au dus-o în hambar și au îngropat-o în porumb, la nivelul și în apropierea găurii din perete. Ruby a bătut pironul de la capătul lanțului capcanei în dușumeaua de pămînt, fixîndu-l cît de adînc i-a fost cu putință. Pentru cazul în care furturile erau comise de mînă de om, Ada a cerut ca dinții capcanei să fie înveliți în bucăți de pînză de sac, iar Ruby s-a executat, avînd însă grijă să nu cadă în excesivă bunătate față de infractor.

Cînd a terminat și cu această treabă, Ruby i-a pus căpăstrul lui Ralph și i-a aruncat doi saci cu mere pe grumaz. Apoi l-a încălecat, fără șa, și a pornit, dar s-a oprit la marginea drumului și i-a zbierat Adei să facă și ea ceva, anume să înfigă o sperietoare de ciori în grădina de iarnă. După care și-a înfipt călcîiele în burta calului și a dispărut.

Ada a urmărit-o din priviri și cînd a pierit după cotitura drumului, a încercat o oarecare ușurare. Întreaga după-amiază se așternea în fața ei și nu avea altă îndatorire decît misiunea plăcută și, într-un fel, copilărească, de a confecționa o păpușă mare.

Un stol de ciori își făceau de lucru în grădina de iarnă, ciugulind legumele într-o manieră oarecum blazată, dar chiar și așa, dacă nu erau stăvilite, aveau să producă pagube însemnate. Uneia dintre ciori îi lipseau pene la marginea fiecăreia dintre aripi, avînd niște crestături identice. Ei bine, aceasta părea a fi conducătoarea grupului și era întotdeauna prima care zbura de pe ogor sau de pe ram. Celelalte o urmau doar. Și această Aripi-zimțate era cea mai guralivă dintre toate și articula toate genurile de sunete cioroești, de la scîrțîitul unei balamale neunse pînă la măcăitul unei rațe strangulate de o vulpe. Ada o urmărise săptămîni întregi, iar pe Ruby o scosese din sărite în asemenea hal, încît slobozise în direcția ciorii o prețioasă încărcătură de gloanțe, fără efect însă, pentru că distanța era prea mare. Așadar, Ada se gîndea cu plăcere că sperietoarea ei de ciori va fi un lucru pe care Aripi-zimțate va trebui să-l ia în considerație.

Năpădită de sentimente amestecate, Ada a rostit cu voce tare:

— Acum duc o viață în care țin seama de comportamentul păsărilor.

A intrat în casă. Sus, la etaj, a deschis un cufăr și a scos afară o pereche de pantaloni vechi de călărie și o cămașă de lînă maronie care îi aparținuseră lui Monroe. Pălăria lui de castor și un fular colorat. Ar putea confecționa din ele o sperietoare elegantă, cu stil. Dar privind la hainele pe care le ținea în mîini, s-a gîndit că, în fiecare zi cînd o să iasă din casă, o să dea ochi cu efigia lui Monroe înfiptă în mijlocul cîmpului. Privit în amurg, de pe verandă, o să apară ca o siluetă întunecată, la pîndă. Se temea că o s-o tulbure pe ea mai mult decît o să sperie ciorile.

A așezat hainele înapoi în cufăr și s-a dus în camera ei, a cotrobăit prin sertare și prin dulapuri și, în cele din urmă, a ales rochia liliachie pe care o purtase în ultima seară la petrecerea de pe rîul Wando. A mai scos și o pălărie de pai franțuzească, pe care Monroe i-o cumpărase cu cincisprezece ani în urmă, cînd făcuseră împreună turul Europei; acum, borul pălăriei se deșirase.

Știa că Ruby o s-o mustre că folosise rochia, nu din motive sentimentale, ci pentru că materialul ar fi putut servi unor scopuri mai utile. Tăiat, s-ar fi putut croi din el fețe de pernă, huse pentru spetezele scaunelor, fețe de cuverturi sau numeroase alte lucruri de folos. Dar Ada și-a spus că dacă era nevoie de mătase, avea ea destule alte rochii pe care le putea pune la bătaie. Rochia liliachie era cea pe care dorea s-o vadă proțăpită în cîmp, pe ploaie și pe vreme bună.

A dus rochia afară, a încropit ca suport o cruce din araci de fasole, a postat-o în mijlocul grădinii de legume și a fixat-o în pămînt cu ajutorul unui ciocan. I-a trîntit un cap confecționat dintr-o față de pernă uzată, umplută cu frunze și paie și a pictat pe ea o mutră rînjită, vopsită cu un amestec de funingine și gaz de lampă. A îmbrăcat apoi suportul de lemn cu rochia liliachie, i-a umflat pieptarul cu paie și l-a gătit cu pălăria franțuzească. La capătul unuia din brațe, a atîrnat o găleată din tinichea spartă în fund. Apoi a umplut găleata cu gălbenele și ochiul-boului culese de lîngă gard.

După ce și-a isprăvit aranjamentele, Ada a făcut cîțiva pași îndărăt și și-a examinat opera. Silueta privea spre Cold Mountain, dînd impresia că, în timp ce se plimbase agale, culegînd flori pentru împodobirea unei mese festive, rămăsese locului, frapată de frumusețea peisajului care i se înfățișa. Faldurile bogate ale rochiei liliachii fluturau în briză, dar Ada nu se gîndea la altceva decît că, după un an de intemperii, rochia o să arate albicioasă ca o coajă mucegăită. În momentele acelea, Ada purta și ea

o rochie veche, cu imprimeuri fanate și o pălărie de pai. Se întreba dacă cineva care s-ar afla sus, pe Jonas Ridge, și ar privi în vale, ar putea deosebi corect care din cele două siluete din cîmp era sperietoarea de ciori.

Și-a spălat mîinile în ligheanul de pe tinda bucătăriei și și-a pregătit un prînz alcătuit din cîteva felii roșietice din șunca dată de Esco, niște pișcoturi reci rămase de la micul dejun și o bucată de dovleac copt, rămasă de la cina de ieri. Și-a luat jurnalul și farfuria și s-a așezat la masa de sub păr. După ce a mîncat, a răsfoit jurnalul: desenul care înfățișa bîtlanul, cîteva schițe de boabe de sînger, ciorchini de anacat, o pereche de păianjeni de apă, pînă a ajuns la prima pagină albă, pe care a desenat sperietoarea de ciori și, deasupra acesteia, aripile zimțate ale ciorii. În josul paginii a notat data și ora aproximativă, precum și faza lunii. După care a scris numele florilor din găleata sperietorii de ciori și, într-un colț al paginii, a desenat o floare de ochiul-boului.

Curînd după aceea a apărut pe drum și Ruby, mergînd pe jos. Mîna calul care era încărcat cu șase saci de varză, atîrnați cîte trei pe spinarea lui. Erau doi saci în plus față de ceea ce s-ar fi cuvenit, dar Ruby nu era atît de orgolioasă încît să refuze generozitatea lui Esco. Ada i-a ieșit în întîmpinare. Ruby s-a oprit, și-a vîrît mîna în buzunarul fustei și a scos o scrisoare.

— Uite asta, i-a spus. Am trecut pe la moară.

Tonul ei trăda convingerea că orice mesaj comunicat altfel decît prin viu grai, de la om la om, nu putea fi bine-venit. Scrisoarea era mototolită și zbîrcită, murdară ca o mănușă veche de lucru. La un anumit moment din traiectoria pe care o parcursese, se umezise, apoi se uscase, cu pete de cerneală întinsă. Nu purta adresa expeditorului, dar Ada cunoștea bine caligrafia în care fusese scris numele ei. Și-a vîrît scrisoarea în buzunar, nedorind să o citească sub privirile scrutătoare ale lui Ruby.

Au descărcat, împreună, sacii în spatele afumătorii, și în timp ce Ruby ducea calul la grajd, Ada a intrat în bucătărie și a pregătit o altă farfurie cu mîncarea de prînz, la fel cu a ei. În timp ce mînca, Ruby vorbea întruna despre varză și despre numeroasele întrebuințări pe care urmau să le dea verzelor, întrebuințări care Adei i se păreau foarte limitate – varză acră, varză călită, varză fiartă, varză umplută, salată de varză crudă.

Cînd și-a terminat masa, Ruby s-a dus la saci. Au reținut un sac cu varză pentru murat, atunci cînd semnele vor arăta că e momentul prielnic. Altminteri, în borcanele de lut, varza putrezește. Restul de varză l-au îngropat pentru la iarnă. Ada găsea că e o muncă ciudată și supărătoare, să sapi un soi de tranșee în spatele afumătorii, să le căptușești cu paie, să îngrămădești în ele căpățînile alburii, apoi să le acoperi cu alte paie și cu pămînt. După ce au tasat pămîntul, Ruby a marcat locul cu o tăblie, bătută zdravăn în sol cu coada sapei, pînă s-a ridicat dreaptă, ca o piatră de mormînt.

— Așa, a spus Ruby. Asta o să ne ajute să nu bîjbîim prin zăpadă cînd o veni luna ianuarie.

Ada își imagina cît de sinistru o să fie, într-o după-amiază plumburie din toiul iernii – cu vînt șfichiuitor, cu copaci golași zbuciumîndu-se, cu glia acoperită de o crustă cenușie de zăpadă înghețată – să ieși în frig și să sapi în groapa neagră după o varză.

Tîrziu, în acea după-amiază, s-au așezat pe treptele de piatră. Ada în spatele lui Ruby. Ruby se sprijinea de gambele și de genunchii Adei ca de o spetează. Urmăreau declinul soarelui. Umbra albastră aruncată de Jonas Ridge lățindu-se peste rîu, apoi peste pășuni. Zborul agitat, imprudent, al rîndunelelor. Ada netezea părul negru al lui Ruby cu o perie de cap englezească, din țepi de mistreț. I-a periat părul pînă cînd a ajuns lins, cu reflexe lucioase ca o țeavă de pușcă nouă. Ada și-a trecut degetele prin părul lui Ruby și l-a împărțit în șapte meșe

late, fiecare dintre ele avînd o pondere și o rezistență proprie, resimțite de mîinile Adei. A despărțit meșele, le-a lăsat să cadă pe umerii fetei și le-a examinat.

Ada și Ruby inițiaseră o întrecere de coafură. Fusese ideea Adei, după ce o văzuse pe Ruby împletind, distrată, coada lui Ralph în niște modele sofisticate. Ruby stătea în spatele calului, pierdută în gînduri, cu privirile duse aiurea, iar degetele i se mișcau parcă de la sine printre firele lungi din coada animalului. Se părea că împletitul cozii o ajuta să mediteze. Iar pe Ralph îl adormea. Stătea cu una din copitele din spate ridicată și cu pleoapele gata să se închidă. Totuși, de fiecare dată după terminarea operației de împletire, își scutura ușor crupa, nervos și stingherit, pînă cînd una din ele venea să-i despletească și să-i perie coada.

Ruby arăta atît de visătoare și de meditativă – demnă de invidiat – cînd se îndeletnicea cu împletitul cozii, încît Ada și-o imagina în chip de copil singuratic, abandonat, rătăcind pe la țară și împletind cozile bătrînilor și solitarilor cai de plug, doar din nevoia de a simți alături o prezență vie și caldă. Nevoia de a-i atinge într-un fel intim și totodată distant, fără să intre direct în viața lor, mărginindu-se doar la acea extensie frumoasă, dar lipsită de sînge. În acest spirit, Ada i-a propus să se ia la întrecere, care dintre ele poate împleti mai frumos și mai complicat și mai neobișnuit părul celeilalte. Întrecerea era cu atît mai interesantă cu cît nici una din ele nu va ști cum arată propria ei coafură – urmărind doar ce a făcut ea din părul celeilalte – pînă cînd nu vor intra în casă și nu-și vor examina ceafa în două oglinzi puse față-n față. Cea care va pierde întrecerea va trebui să efectueze singură toate muncile de seară, în timp ce învingătoarea se va legăna pe balansoarul de pe verandă, va urmări cum se întunecă cerul și va urmări stelele pe măsură ce vor răsări.

Coafura Adei fusese terminată. Ruby lucrase cîtva timp la ea, trăgîndu-i și răsucindu-i șuvițele

pînă-i strînsese puternic părul la spate. Ada simțea că pînă și colțurile ochilor îi erau trase în sus. Încercase să-și pipăie ceafa, dar Ruby îi trăsese o palmă peste mînă, ca să împiedice cunoașterea dinainte a rezultatului competiției.

Ada a luat trei meșe din creștetul lui Ruby și a împletit o coadă simplă. Era partea cea mai ușoară. Din meșele rămase, plănuia să compună o complexă suprapunere de rulouri, care să se întretaie, să se onduleze și să radieze ca oasele de hering sau ca împletitura de rafie a unuia din coșulețele ei favorite. A luat două din fîșiile laterale și a început să le înlănțuie.

Patru ciori, sub conducerea lui Aripi-zimțate, s-au lăsat în vale, dar, cînd au dat ochi cu sperietoarea, și-au luat iute zborul. Au șters-o guițînd ca niște porci împușcați.

Ruby a considerat că e un succes al operei construite de Ada.

— Pălăria de pai pune vîrf la toate, a comentat ea.

— Vine din Franța, a lămurit-o Ada.

— Din Franța? s-a minunat Ruby. Doar avem destule pălării și aici. Un om din East Fork împletește pălării din pai și ți le-ar da pe unt și pe ouă. Pălărierii de la oraș fac pălării din castor și din stofă, dar, în general, vor bani pe ele.

Chestia asta, să cutreieri jumătate din lume ca să cumperi o pălărie, nu avea nici un sens pentru ea. Denota o lipsă de seriozitate din partea persoanelor care se puteau măcar gîndi la așa ceva. În locuri ca Franța sau New York sau Charleston nu exista nici măcar un singur lucru la care să fi rîvnit Ruby. Existau puține lucruri pe care ea să nu le găsească sau să nu le facă, să nu le cultive sau să nu le construiască în Cold Mountain. Disprețuia profund ideea de a călători, fie în Europa, fie oriunde în altă parte. Ea gîndea că o lume orînduită așa cum trebuie ar fi populată de locuitori atît de perfect adaptați la locurile lor de baștină, încît n-ar simți niciodată nevoia sau dorința să se miște de acolo.

Nu ar fi nevoie de nici un fel de diligență sau de tren sau de vapor; toate aceste genuri de vehicule ar fi inutile. Oamenii ar alege de bunăvoie să rămînă acasă, pentru că deplasările stăteau la originea atîtor boli, recente sau istorice. Într-o lume stabilă cum visa ea, oamenii ar putea trăi mulți ani fericiți ascultînd doar lătratul cîinelui unui vecin îndepărtat, fără să se urnească de pe ogoarele lor pentru a constata dacă lătratul vine de la un dulău sau de la un setter, alb ori bălțat.

Ada nu-și dădea osteneala să argumenteze, convinsă că viața ei lua acum o întorsătură în care călătoriile și pălăriile importate vor avea prea puțin loc. Terminase coafura lui Ruby și o privea cu dezamăgire. Eforturile ei artistice nu duseseră la un rezultat potrivit cu modelul imaginat. Coada lui Ruby semăna cu un odgon de cînepă împletit de un marinar nebun sau beat.

Ada și Ruby s-au ridicat de pe trepte și și-au atins pe rînd operele capilare, pentru a netezi șuvițele rebele, scăpate din laț. S-au dus în dormitorul Adei, s-au așezat cu spatele la oglinda mare de pe masa de toaletă, au luat apoi o oglindă de mînă înrămată în argint și s-au contemplat din spate. Coada Adei era simplă și strîns împletită și, cînd a pipăit-o cu degetele, a avut senzația că atinge o ramură de castan. Puteai munci o zi întreagă fără ca asemenea coadă să se desfacă.

Cînd a venit rîndul lui Ruby, aceasta s-a examinat îndelung în oglindă. Nu-și văzuse niciodată pînă atunci ceafa. Și-a dus mîna la păr și l-a atins cu palma, netezindu-l în mod repetat. A declarat coafura ca fiind perfectă și nici nu a vrut să audă altceva decît ca Ada să fie învingătoarea.

S-au întors pe verandă și Ruby a ieșit în curte, gata să execute singură treburile de seară. Dar s-a oprit din lucru, a privit în jur, apoi și-a înălțat privirile spre cer. După umbra care cădea pe verandă, și-a dat seama că era încă destulă lumină pentru lectura cîtorva pagini din *Visul unei nopți de vară*,

și i-a comunicat Adei această constatare. Așa încît s-au așezat din nou pe trepte și Ada i-a citit, comentînd pe măsură ce înainta, și cînd a ajuns la un vers al lui Robin, în care spune: „Asemenea calului, dulăului, porcului, ursului, focului, în fiece moment", Ruby s-a amuzat copios și a repetat cuvintele iar și iar, de parcă acestea ar fi cuprins în sine o sumedenie de tîlcuri și de încîntări.

Curînd, lumina a scăzut prea mult pentru a mai putea citi. O pereche de potîrnichi și-a emis mesajul identic, alcătuit din trei cuvinte, dinspre cîmp către pădure. Ruby s-a ridicat și a spus:

— Ei, să-mi văd de treabă.

— Controlează capcana, a sfătuit-o Ada.

— Degeaba. Peste zi nu se prinde nimic, i-a răspuns Ruby înainte de a se îndepărta.

Ada a închis cartea și a însemnat pagina cu o frunză de merișor. A scos din buzunar scrisoarea lui Inman și a îndreptat-o spre asfințit, ca să capteze ultimul rest de lumină. În acea după-amiază citise de cinci ori comunicarea vagă cu privire la rana lui și hotărîrea sa de a se întoarce acasă. Acum, după a cincea lectură, nu înțelegea mai mult decît înțelesese prima dată, anume că Inman ajunsese, pare-se, la o concluzie decisivă cu privire la situația lor sentimentală, deși Ada n-ar fi putut defini cum stăteau lucrurile. Nu-l mai văzuse de aproape patru ani și trecuseră mai bine de patru luni de cînd primise ultima veste de la el. O notă scurtă din Petersburg, scrisă pe un ton impersonal așa cum te-ai adresa unei rude îndepărtate, deși nu era un lucru neuzual, pentru că el îi ceruse, cîndva, ca pînă după sfîrșitul războiului să nu discute nimic din ce s-ar putea petrece între ei doi. Nimeni n-ar fi putut să prevadă cum vor arăta lucrurile după terminarea războiului, or dacă ar fi să-și imagineze de pe acum felurite posibilități și perspective – fie luminoase, fie sumbre –, n-ar face decît să arunce o umbră asupra așteptărilor lui. Corespondența lor pe parcursul războiului a fost cu totul sporadică.

Uneori scrisori în rafală, alteori lungi răstimpuri de tăcere. Dar această din urmă întindere de tăcere le depășea pe toate.

Scrisoarea pe care o ținea acum Ada în mînă era nedatată, nu conținea nici o referire la evenimentele recente, ca să o poată plasa în timp, și nu făcea aluzii nici măcar la vreme. Putea să fi fost scrisă săptămîna trecută sau în urmă cu trei luni. Aspectul jerpelit al scrisorii pleda mai curînd pentru cea de-a doua ipoteză, însă nu era chip să-ți dai seama. Și pasajul cu întoarcerea lui acasă nu era deloc limpede. Intenționa să se întoarcă acum sau la sfîrșitul războiului? Dacă era vorba de acum, nu se putea înțelege dacă pornise de multă vreme spre casă sau tocmai se gîndea să o facă. Ada și-a adus aminte de povestea pe care ea și Ruby o auziseră de la prizonierul de după zăbrelele judecătoriei de la oraș. Se temea că fiecare district își avea cîte un Teague al său.

Scruta scrisoarea. Caligrafia lui Inman fiind oarecum strînsă și mărunță, singurul lucru pe care-l mai putea deslușì în întunericul crescînd era următorul scurt paragraf:

> Dacă păstrezi portretul pe care ți l-am trimis acum patru ani, te rog să nu-l mai privești. Nu mai are nici o asemănare cu mine, nici în formă, nici în spirit.

Firește, Ada s-a dus pe dată în dormitor, a aprins o lampă și a scotocit prin sertare pînă a găsit portretul. Îl pusese deoparte pentru că de la bun început găsise că nu seamănă cu el. Cînd îl primise, i-l arătase lui Monroe care nu știa mare lucru despre fotografii, nu se fotografiase niciodată și nici nu avea intenția să o facă vreodată, deși în tinerețe pozase de două ori pentru pictori. Monroe examinase cu oarecare interes chipul lui Inman, după care închisese discuția. Se dusese la bibliotecă, scosese din raft un volum și citise cu glas tare

impresiile lui Emerson despre experiența de a se fi lăsat reprodus la dagherotip: „În dorința de a nu strica imaginea, îți ții toate degetele încordate cu asemenea energie, încît mîinile ți se încleștează în pumni, gata parcă să lupte sau să exprime disperarea; și în hotărîrea de a-ți ține fața nemișcată, te simți din ce în ce mai țeapăn; sprîncenele ți se contractă într-o încruntare arțăgoasă, iar ochii îți devin fîcși, de parcă ai o criză de epilepsie sau de nebunie, sau de moarte".

Nu acesta era efectul creat de fotografîa lui Inman, dar nici foarte departe nu se situa. Așa încît Ada îi pusese deoparte reproducerea, ca să nu-i tulbure amintirea pe care i-o purta.

Asemenea mici portrete mecanice ca acela ținut acum în mînă de Ada nu erau rare pe atunci. Văzuse numeroase fotografii de acest gen. Aproape fiecare familie, care avea un soț sau un fiu pe front, deținea cîte una, chiar dacă era montată în tinichea. Erau expuse pe polița căminului, sau pe masă, alături de Biblie, de lumînarea de la botez, de rămurele de galax, așa încît îți dădeau o senzație de altar. Prin 1871, orice soldat care avea un dolar și șaptezeci și cinci de cenți în buzunar își putea reproduce chipul sub formă de ambrotip, tintip, calotip sau dagherotip. La începutul războiului, Adei i se păruseră comice majoritatea portretelor pe care le văzuse. Mai tîrziu, însă, le găsise patetice, pentru că înfățișau chipuri de oameni morți. Unul după altul, acești tineri se expuseseră în fața portretistului, garnisiți cu arme: pistoale vîrîte în curele care traversau pieptul sau puști cu baionetă lipite de șold. Cuțite noi, strălucitoare, arătate ostentativ aparatului de fotografîat. Pe cap, chipiuri trîntite pe o parte. Băieți de la țară mai veseli acum decît pe vremea cînd tăiau porcii. Veșmintele erau variate. Bărbații purtau tot felul de haine care nu te împiedicau la luptă, de la salopetele bune la arat pînă la uniforme propriu-zise sau la straie atît de

ridicole, încît și la vreme de pace ar fi putut să tragă cineva în tine numai pentru că le purtai.

Portretul lui Inman se deosebea de toate celelalte deoarece cheltuise mai mulți bani pe montaj. Era încadrat în argint filigranat și Ada l-a frecat de fusta ei și pe față, și pe dos, ca să-l șteargă de praf. L-a așezat în fața lămpii. Imaginea îți dădea impresia de ulei pe apă. A trebuit să-l sucească în mînă și să-l aranjeze în diferite poziții, pînă să poată căpăta sens.

Regimentul lui Inman nu fusese exigent în materie de uniforme, căpitanul lui căzînd de acord că pentru a-i omorî pe Unioniști nu era nevoie de modificări în vestimentație. În consecință, Inman purta o haină largă de tweed, o cămașă fără guler, o pălărie moale cu borul pleoștit pe frunte. Își lăsase un barbișon mic, ascuțit și arăta mai curînd a gentleman peregrin decît a militar. La șold purta un pistol Colt de marină, pe care haina îl acoperea aproape în întregime, cu excepția mînerului. Își ținea mîinile cu palmele deschise, pe coapse. Încercase să-și fixeze privirea pe un punct lateral, la vreo douăzeci de grade de obiectiv, dar pe parcursul expunerii ceva îi solicitase atenția, așa încît ochii îi erau tulburi și stranii.

Avea o expresie încordată și severă, părînd să fixeze un punct greu de identificat și să fie interesat de cu totul altceva decît de aparatul de fotografiat sau chiar de actul în sine de a se lăsa portretizat ori de părerea privitorului care-l va vedea în această postură statică.

Afirmația din scrisoarea lui că nu mai semăna cu această imagine nu-i spunea mare lucru Adei. Pentru că fotografia nu se asemăna sub nici un chip cu amintirea pe care i-o păstra ea din ziua în care îl văzuse pentru ultima dată înainte de plecarea lui pe front, întîlnire care avusese loc, probabil, doar cu cîteva săptămîni înainte de fusese realizat dagherotipul. Venise la ea să-și ia rămas-bun.

Pe atunci, Inman locuia încă într-o cameră din capitala districtului, dar în două-trei zile urma să plece. Monroe era adîncit în lectură într-un fotoliu de lîngă foc și nu se ostenise să iasă afară să-i vorbească. Ada și Inman făcuseră împreună o plimbare pînă la rîu. Ada nu-și mai amintea nici un amănunt legat de ținuta vestimentară a tînărului, decît că purta o pălărie cu borul pleoștit – aceeași ca în fotografie – și ghete nou-nouțe. Era o dimineață umedă, răcoroasă, care venea după o zi ploioasă, și cerul se ascundea încă pe jumătate sub nori înalți, subțiratici. Pășunile din vecinătatea rîului se coloraseră într-un verde palid datorită ierbii noi, încolțită prin miriștea cenușie rămasă de anul trecut. Pămîntul era muiat de ploaie astfel încît cei doi trebuiau să dibuie peticele mai uscate ca să nu se înfunde în noroi pînă la glezne. De-a lungul malului și pe coasta dealului mugurii de plop și de sînger scînteiau pe copacii încă suri, iar pe crengi fremătau primele izbucniri de verde ale noilor frunze.

Au mers de-a lungul malului, dincolo de pășuni, pe urmă s-au oprit într-un luminiș încercuit de stejari și tulipieri. Pe parcursul discuției dintre ei, Inman se arăta cînd vesel și degajat, cînd grav și solemn și, la un moment dat, și-a scos pălăria, gest din care Ada a dedus că are de gînd să o sărute. Inman a întins mîna ca să desprindă o petală de sînger încîlcită în părul ei, după care mîna i-a alunecat pe umărul Adei și a tras-o spre el, dar în clipa aceea i-a atins broșa de onix și perle de la guler. Agrafa s-a descheiat și broșa a căzut, lunecînd pe o piatră și rostogolindu-se apoi în rîu.

Inman și-a pus iar pălăria pe cap, a sărit în apă și a scotocit printre bolovanii catifelați de mușchi pînă a găsit broșa. I-a prins-o din nou la gît, dar broșa era udă, mîinile lui erau ude și pe gulerul rochiei i s-a lățit o pată de apă. Inman a făcut cîțiva pași îndărăt. Manșetele pantalonilor îi picurau. Și-a scos una din ghetele nou-nouțe și a răsturnat-o ca să iasă apa din ea. Părea întristat că ratase

momentul de tandrețe și nu mai vedea nici o cale de a-l recupera.

Ada s-a pomenit punîndu-și întrebarea: „Dacă o să moară pe front?" Dar, desigur, nu putea da glas gîndului. De altfel, nici n-ar fi fost nevoie, pentru că, în aceeași clipă, Inman i s-a adresat:

— Dacă o să fiu omorît, în cinci ani ai să-mi uiți pînă și numele.

Ada nu-și dădea seama dacă voia s-o tachineze sau să o pună la încercare sau, pur și simplu, spunea ceea ce gîndea într-adevăr.

— Știi bine că nu o să se întîmple așa, i-a răspuns.

Dar în inima ei se îndoia. Există oare ceva de care să-ți amintești pe vecie?

Inman părea stînjenit de cuvintele pe care le rostise.

— Uită-te acolo! i-a cerut el, indicîndu-i cu capul masivul Cold Mountain, care arăta încă iernatic și mohorît ca o placă de ardezie.

Inman a rămas cu privirile ațintite pe munte și i-a istorisit o poveste legată de acesta. O auzise în copilărie de la o bătrînă indiană Cherokee, care izbutise să se ascundă de armata invadatoare ce scormonise munții ca să-i adune pe indieni și să-i izgonească din Calea Lacrimilor. Femeia îl înspăimîntase pe micul Inman. Pretindea că are o sută treizeci și cinci de ani și că își aduce aminte de vremurile cînd picior de alb nu se ivise încă pe pămînturile lor. Vorbea pe un ton care exprima întregul ei dezgust față de răstimpul care se scursese între atunci și acum. Fața i se boțea și i se zbîrcea. Unul din ochi îi era lipsit de orice culoare și era vîrît în orbită, alb și alunecos, ca un ou de pasăre fiert și cojit. Pe față avea tatuați doi șerpi, ale căror trupuri i se unduiau pe obraji, pînă ce cozile li se pierdeau în părul de la tîmple. Capetele șerpilor se priveau față-n față la colțurile gurii femeii, așa încît atunci cînd vorbea, șerpii deschideau și ei gurile și păreau să ia parte la povestirea ei. Istorisea despre un sat vechi, Kanuga, care, cu mulți ani în urmă, se găsise

la punctul de bifurcație al Pigeon River. Dispăruse de multă vreme fără să lase altă urmă decît niște hîrburi de oale pe care le descopereau oamenii cînd căutau pe malul rîului viermișori de momeală.

Într-o bună zi, a venit în satul Kanuga un om care arăta la fel ca toți oamenii. Părea să fie de prin alte părți, dar sătenii l-au întîmpinat cu prietenie și l-au omenit. Așa le stătea lor în obicei să se poarte cuviincios cu oricine le întindea o mînă. În timp ce omul se ospăta, l-au întrebat dacă vine din așezările îndepărtate dinspre apus.

— Nu, le-a răspuns el. Eu locuiesc într-un oraș învecinat. De fapt, noi toți sîntem neamuri cu voi.

Oamenii au rămas mirați. Orice neamuri din vecinătate le-ar fi fost cunoscute.

— Din ce oraș vii? l-au întrebat.

— O, voi nu l-ați văzut niciodată, deși e chiar aici, a răspuns omul, arătînd spre Datsunalasgunyi, care, a adăugat femeia cu șerpi, era pe atunci numele pentru Cold Mountain, deși nu însemna nici munte, nici rece, ci cu totul altceva.

— Acolo sus nu există nici o așezare, au spus oamenii.

— Ba da, i-a contrazis străinul. Stîncile Strălucitoare sînt porțile către orașul nostru.

— Eu am urcat de multe ori pe Stîncile Strălucitoare și nu am văzut nici un oraș, a intervenit unul dintre săteni.

Și ceilalți i-au întărit spusele, pentru că locul despre care vorbea străinul le era bine cunoscut.

— Trebuie să țineți post, le-a spus omul, altminteri noi vă vedem pe voi, dar voi nu ne puteți vedea pe noi. Ținutul nostru nu seamănă întru totul cu al vostru. Aici la voi e luptă neîncetată, boală, vrăjmași la tot pasul. Și în curînd va veni un vrăjmaș mai puternic decît ați cunoscut vreodată și vă va răpi pămînturile și veți rămîne surghiuniți. Dar noi, acolo, trăim în pace. Și cu toate că murim și noi așa cum mor toți oamenii, și cu toate că trudim și noi pentru hrană, nu ne simțim

pîndiți întruna de primejdii. Mintea noastră nu e stăpînită de temeri. Noi nu ne luptăm în permanență unii cu alții. Am venit să vă poftesc să veniți la noi. Locul pentru voi e pregătit. Există destul spațiu pentru toți. Dar dacă e să veniți la noi, fiecare dintre voi trebuie să se ducă mai întîi în casa comunală și să postească timp de șapte zile, să nu iasă din casă în tot acest timp și să nu scoată vreun strigăt războinic. După cele șapte zile de post, urcați-vă pe Stîncile Strălucitoare, care vi se vor deschide precum o poartă, și veți putea pătrunde în ținutul nostru și trăi alături de noi.

Acestea fiind spuse, străinul a plecat. Sătenii l-au urmărit îndepărtîndu-se, apoi au început să dezbată foloasele invitației. Unii erau de părere că străinul era un mîntuitor, alții că era un șarlatan. Pînă la urmă, totuși, au hotărît să accepte invitația. S-au dus cu toții în casa comunală și timp de șapte zile au rămas acolo postind, neluînd în gură altceva decît o înghițitură de apă pe zi. Toți, cu excepția unui singur bărbat care se furișa afară în fiecare noapte, în timp ce toți ceilalți dormeau. Acesta se ducea la casa lui, se hrănea cu carne afumată de căprioară, apoi se întorcea înainte de ivirea zorilor.

În dimineața celei de-a șaptea zile, oamenii au început să urce pe Datsunalasgunyi, spre Stîncile Strălucitoare. Au ajuns acolo la asfințitul soarelui. Stîncile erau albe ca neaua și, în timp ce oamenii stăteau în fața lor, o peșteră s-a deschis asemenea unei uși, pînă în inima muntelui. Dar înăuntru era lumină, și nu întuneric. În depărtare, în miezul muntelui, se zărea un cîmp deschis. Un rîu. Pămînt bogat, roditor. Întinse lanuri de grîu. Un oraș cuibărit într-o vale, cu șiruri lungi de case, o casă comunală pe creasta unei ridicături piramidale, oameni dănțuind în piața orașului. Se auzea ropot slab de tobe.

După aceea a urmat un tunet. Bubuituri puternice și răpăieli ce păreau să răsune din apropiere. Cerul s-a înnegrit ca smoala și fulgerele au început să cadă peste oamenii îngrămădiți în jurul peșterii.

Cu toţii tremurau de frică, dar numai omul care mîncase carne de căprioară şi-a ieşit din minţi. A alergat la gura peşterii şi a hăulit strigătul de război; în clipa aceea fulgerele s-au oprit, tunetele au început să scadă în depărtare şi, în curînd, s-au mistuit cu totul înspre apus. Cînd oamenii s-au uitat din nou la stînci, n-au mai văzut nici o peşteră, ci numai suprafaţa de rocă albă, scînteind în ultimele pîlpîiri ale asfinţitului.

S-au întors în Kanuga, mergînd pe cărarea întunecată, ca după mort, şi mintea fiecăruia dintre ei era fixată pe viziunea întrezărită în inima muntelui. Curînd, s-a împlinit profeţia străinului. Ţara le-a fost răpită, ei au fost surghiuniţi, în afara cîtorva, puţini, care s-au împotrivit şi s-au ascuns în munţi, unde au trăit speriaţi şi hăituiţi ca nişte jivine.

Cînd Inman şi-a isprăvit povestirea, Ada nu a ştiut ce să spună, aşa încît a comentat doar:

— Mă rog, toate astea ţin, desigur, de folclor.

Dar pe dată şi-a regretat cuvintele pentru că şi-a dat seama că povestirea însemna ceva pentru Inman, deşi nu era sigură ce anume.

Tînărul s-a uitat la ea, a dat să vorbească, apoi şi-a curmat vorba şi şi-a întors privirea spre rîu. Puţin mai tîrziu a adăugat:

— Bătrîna aceea părea mai bătrînă decît Dumnezeu şi, în timp ce-mi istorisea toate astea, vărsa lacrimi din ochiul cel alb.

— Doar nu-ţi imaginezi că sînt lucruri adevărate? l-a întrebat Ada.

— Îmi imaginez că ar fi putut trăi într-o lume mai bună, dar a sfîrşit în chip de ostracizată, ascunzîndu-se printre brazi.

Nici unul din ei doi nu mai găsea ce să spună, aşa încît Inman a rostit:

— Trebuie să plec.

A luat mîna Adei, şi-a atins uşor buzele de podul palmei, apoi i-a dat drumul.

După ce a înaintat cîţiva paşi, Inman şi-a întors capul şi a zărit-o luînd drumul îndărăt spre casă.

Prea repede. Nici măcar nu așteptase să-l vadă dispărînd după primul cot al drumului.

Ada și-a dat seama, s-a oprit din mers și s-a uitat după el. Și-a ridicat o mînă ca să-i facă un semn de rămas-bun, dar a înțeles că și acesta ar fi fost un gest deplasat, pentru că Inman se găsea încă foarte aproape de ea, așa încît și-a dus cu stîngăcie mîna la păr și și-a aranjat o șuviță rebelă în cocul greu de pe ceafă, ca și cum aceasta i-ar fi fost intenția de la bun început.

Inman s-a oprit la rîndul lui și i-a spus:

— Poți să te duci acasă. Nu ești obligată să aștepți să mă vezi plecînd.

— Știu că nu sînt obligată.

— Vreau să spun că nu trebuie s-o faci.

— Nu văd la ce-ar servi dac-aș face-o, a spus Ada.

— Unii bărbați s-ar simți poate mai bine dacă i-ai urmări din priviri.

— Dar tu nu faci parte dintre ei, a replicat Ada, încercînd, fără succes, să adopte un ton degajat.

— Nu fac parte dintre ei, a repetat Inman, de parcă ar fi testat ideea să vadă dacă stă drept și cuminte în lumea vizibilă.

O clipă mai tîrziu, și-a scos pălăria și a ținut-o jos, lîngă picior. Și-a trecut cealaltă mînă prin păr, apoi și-a dus un deget la frunte și a salutat-o.

— Nu, cred că eu nu fac parte dintre ei, a continuat. O să te văd din nou cînd o să te văd.

Au plecat amîndoi, de astă dată fără să mai întoarcă privirea.

Totuși, în noaptea aceea, Ada nu s-a prea simțit însuflețită de ideea războiului și de faptul că Inman pleca pe front. Era o seară posomorîtă, care urma unei rafale de ploaie căzute la apusul soarelui. Monroe se retrăsese în biroul lui imediat după cină, și încuiase ușa, ca să poată lucra ore întregi la predica săptămînală. Ada a rămas în salon, cu o singură lumînare aprinsă. A citit cîte ceva din ultimul număr al publicației *North American Review*, și cînd aceasta a încetat să-i capteze atenția a răsfoit

exemplarele mai vechi ale lui Monroe din *Dial* și *Southern Literary Messenger*. Pe urmă s-a așezat la pian și și-a plimbat un timp degetele pe clape. Cînd a terminat și cu pianul, nu se mai auzea decît șopotul slab al rîului, cîte o picătură de apă picînd rar de pe olane, un orăcăit care curînd a amuțit și liniștea care s-a înstăpînit peste casă. Din cînd în cînd, vocea înăbușită a lui Monroe, încercînd cîte un pasaj, cu glas tare, pentru a-i găsi cadența. În Charleston, la ora asta, s-ar fi auzit freamătul valurilor izbindu-se de stînci, fosnetul palmierilor pitici înfiorați de vînt. Uruitul roților de trăsuri, copitele cailor clămpănind ca niște ceasornice uriașe care ar fi pierdut ritmul timpului. Glasurile plimbăreților, fîșîitul pantofilor de piele pe pavajul străzilor iluminate cu gaz. Dar în această căldare dintre munți, Ada își auzea urechile răsunînd de lipsa celorlalte sunete. Totul era atît de mut, încît începea să simtă tăcerea ca pe o durere îndărătul oaselor frunții. Iar întunericul de dincolo de ferestre era atît de compact, de parcă sticla geamurilor ar fi fost vopsită în negru.

Gîndurile îi pluteau în acest vid. O frămîntau unele aspecte legate de întîmplările din acea dimineață. Nu faptul că lăsase nerostite o serie de cuvinte pe care mii de femei, căsătorite sau nu, le spun atunci cînd le pleacă bărbații, toate gravitînd în jurul sentimentului că le vor aștepta neîntrerupt întoarcerea.

Ce o frămînta pe ea era întrebarea lui Inman. Anume, cum ar reacționa la vestea morții lui? Nu știa nici ea, deși în seara aceea perspectiva i se năluceа în minte mai sumbră decît și-ar fi închipuit. Și se mai frămînta pentru faptul că respinsese cu brutalitate povestea istorisită de Inman, fără să o fi înțeles în spiritul ei, anume că nu era vorba despre o indiană bătrînă, ci despre propriile lui spaime și visuri.

Luat în ansamblu, comportamentul ei i se părea artificial, superficial. Sau insensibil, distant. Și nu

ar fi vrut să-i apară sub nici unul din aceste chipuri. E drept, felul ei de a fi avea avantajele lui. Îi făcea pe oameni să se retragă cu o jumătate de pas îndărăt, creîndu-i ei, în felul acesta, spațiu de respirat. Dar de astă dată aplicase această manieră doar din deprindere, și într-un moment nepotrivit, așa încît acum regreta. Se temea că dacă nu va interveni vreun act de ispășire, propriul ei fel de a fi o să pună stăpînire pe ea și o s-o împietrească și, într-o bună zi, o să se trezească încleștată ca un boboc de sînger în ianuarie.

În noaptea aceea a avut un somn foarte agitat și s-a zvîrcolit în patul ei umed și rece. Mai tîrziu, a aprins fitilul lămpii și a încercat să citească din *Casa umbrelor*, dar nu-și putea concentra atenția asupra rîndurilor. A stins lumina și s-a încovrigat sub pături. Ar fi dorit să tragă un fum de opium. La un moment dat, mult după miezul nopții, a recurs la metoda de ușurare a fecioarelor, a fetelor bătrîne, a văduvelor. În adolescență, cel de-al treisprezecelea an de viață i-a fost tulburat de convingerea că ea singură descoperise actul acela sau poate că numai ea era în stare să-l comită, din pricina cine știe cărei malformații de josnică speță. Așadar, cînd verișoara ei Lucy, care era cu cîteva luni mai mare decît ea, i-a vorbit despre actul dragostei de unul singur, Ada a resimțit o mare ușurare. Lucy nutrea ideea șocantă că dragostea de unul singur se situează pe aceeași treaptă cu mestecatul tutunului, prizatul tutunului pe nări, fumatul pipei, adică toate acestea erau comune în asemenea grad, încît puteau fi considerate universale. Ada a declarat însă că asemenea idee era josnică și cinică. Dar Lucy nu s-a clintit de pe poziția ei și a continuat să discute cu o ușurință care friza frivolitatea, despre un lucru care pentru Ada reprezenta un mister întunecat, încolțit din asemenea disperare, încît a doua zi după ce l-ai săvîrșit purtai pe chip o pată vizibilă. Nici părerile lui Lucy, nici anii care s-au scurs nu au schimbat sentimentele Adei cu privire la acest lucru.

În noaptea aceea frămîntată, imaginile care se perindau prin mintea ei, nepoftite, ca în vis, se centrau pe Inman și, deoarece cunoștințele ei anatomice erau, în bună măsură, ipotetice, pornind doar de la felurite animale, sau de la băiețașii pe care-i cunoscuse, sau de la uimitoarele statui nud pe care le văzuse în Italia, imaginile care-i apăreau cel mai clar se legau de degetele lui, de încheieturile mîinilor, de brațele lui. Tot restul era rodul unor speculații, deci începețoșat, lipsit de formă. După aceea, Ada a rămas trează pînă în zori, fremătînd de dorință și de deznădejde.

Dar a doua zi s-a trezit cu mintea limpede, luminoasă, hotărîtă să-și îndrepte greșelile. Era o zi senină, mai călduroasă, iar Ada i-a comunicat lui Monroe că ar dori să facă o plimbare cu trăsura, știind foarte bine unde sfîrșeau escapadele lor, de cîte ori Monroe lua frîiele în mînă. I-a cerut argatului să-l înhămeze pe Ralph la cabrioletă și, o oră mai tîrziu, se îndreptau spre oraș. S-au dus la stația comunală unde calul a fost deshămat, instalat într-o boxă și hrănit cu o jumătate de baniță de tărîțe.

Odată ieșiți în stradă, Monroe și-a pipăit diferitele buzunare de la pantaloni, vestă și haină, pînă ce a reușit să-și găsească punga cu bani. Ascos din ea o monedă aurie de douăzeci de dolari și i-a întins-o Adei, fără să stea o clipă în cumpănă, de parc-ar fi fost vorba de un bănuț. A îndemnat-o să-și cumpere ceva ce-i place, în materie de îmbrăcăminte sau de cărți, și apoi, peste două ore, să se întîlnească la stație. Ada știa foarte bine că tatăl ei se va duce să-și revadă un prieten, un medic bătrîn, și că or să stea împreună la taclale, discutînd despre scriitori, și despre pictori, și așa mai departe, și că pe parcursul discuției fiecare din ei o să bea un păhăruț de whisky sau un pahar mare de vin de Bordeaux, și că taică-său o să întîrzie exact un sfert de oră la întîlnirea cu ea.

Ada s-a dus direct la librărie și, fără să mai caute, a cumpărat partiturile unor cîntece scrise

de Stephen Foster, un compozitor asupra căruia ea și Monroe aveau păreri total diferite. Cît despre cărți, primele care i-au căzut sub ochi au fost cele trei volume ale lui Trollope, o trilogie aproape cubică în masivitatea ei. Nu ținea în mod special să o citească, dar peste ea dăduse. Cumpărăturile i-au fost ambalate și expediate la stație. Pe urmă a intrat într-o galanterie și și-a cumpărat o eșarfă, o pereche de mănuși din piele de bizon și niște ghete înalte pînă la gleznă, de culoarea pielii de căprioară. Și acestea au fost ambalate și expediate. După care a ieșit în stradă, a consultat ceasul și a constatat că, din fericire, cumpărăturile îi luaseră mai puțin de o oră.

Perfect conștientă de faptul că ceea ce avea de gînd să facă era mai mult decît ieșit din comun, a luat-o pe străduța dintre judecătorie și fierărie. A urcat treptele de lemn pînă la palierul acoperit din fața locuinței lui Inman și a bătut la ușă.

Cînd a deschis ușa, tînărul tocmai își văcsuise o gheată, în care-și ținea încă vîrîtă mîna stîngă. În cealaltă mînă, fixată pe clanță, ținea o cîrpă de ghete. Un picior îi era desculț, doar în ciorap, celălalt încălțat într-o gheată încă nelustruită. Era fără haină, cu mînecile cămășii suflecate pînă la cot. Capul neacoperit. Chipul lui Inman oglindea o uimire absolută în fața apariției Adei, materializată în cel mai improbabil loc din cîte și-ar fi putut imagina fiecare din ei. Părea să nu găsească nici un cuvînt de spus, și sub nici un chip cuvintele prin care să o invite înăuntru. A ridicat în sus degetul arătător, cerînd un scurt răgaz, o clipă. Pe urmă a închis ușa, lăsînd-o să aștepte afară.

Atît cît întrezărise Ada din aspectul camerei, pe ușa deschisă, era deprimant. O cămăruță strîmtă, cu o ferestruică înaltă pe peretele din fund, care oferea doar priveliștea scîndurilor și șindrilei prăvăliei de peste drum. Drept mobilă, cămăruța avea doar un pat îngust din fier, un lavoar cu un lighean deasupra, un scaun și o masă de scris, cîteva cărți

pe o etajeră. Era o adevărată celulă. Mai potrivită pentru un călugăr, decît pentru cineva care putea fi socotit un curtezan, și-a spus Ada.

Așa cum indicase semnul făcut de Inman, ușa s-a redeschis curînd. Tînărul își trăsese în jos mînecile cămășii, îmbrăcase o haină și își pusese o pălărie pe cap. Purta ambele ghete, dar una era unsă și lustruită ca o plită de tuci și cealaltă năclăită de glod. Și, într-un fel, își adunase și gîndurile:

— Scuză-mă, i s-a adresat el. A fost o surpriză.

— Sper că nu una neplăcută.

— O surpriză fericită, a replicat Inman, deși nimic din expresia feței sale nu confirma asemenea sentiment.

Inman a ieșit pe palier și s-a rezemat de balustradă, ținîndu-și brațele încrucișate la piept. Afară, în soare, borul pălăriei îi arunca o umbră peste față, care, cu excepția gurii, apărea întunecată.

A urmat un lung răstimp de tăcere. Inman privea în spate, spre ușă. O lăsase deschisă și Ada simțea că regretă acest lucru, dar nu putea decide ce era mai rău, gestul penibil de a face doi pași îndărăt și a o închide sau intimitatea stringentă sugerată de ușa crăpată și patul strîmt. Ada a spart tăcerea:

— Am ținut să-ți spun că nu mi-a plăcut felul în care s-au sfîrșit ieri lucrurile între noi doi. Departe de felul cum aș fi vrut eu să decurgă. Într-un mod cu totul nesatisfăcător.

Buzele lui Inman s-au strîns de parcă înăuntrul lui se întinsese o coardă.

— Nu cred că înțeleg ce vrei să spui, a replicat el. Ieri m-am dus să-mi iau rămas-bun de la Esco și de la Sally. Cînd am trecut pe drumul care duce la Black Cove, mi-am spus că aș putea să-mi iau rămas-bun și de la dumneata. Și așa am făcut. Din cîte mi-am dat seama, totul a decurs satisfăcător.

Ada nu era obișnuită ca scuzele ei să fie respinse și primul impuls a fost să-i întoarcă spatele, să coboare treptele și să-l lase pe Inman îndărătul ei, pentru vecie. Și, totuși, ce a spus a sunat astfel:

— S-ar putea să nu mai avem niciodată prilejul de a ne vorbi și nu vreau ca acel schimb de replici dintre noi să ocupe locul adevărului. Nu ții să mărturisești, dar ai venit la mine cu unele speranțe și acestea nu ți-au fost împlinite. În mare parte pentru că m-am purtat într-un fel opus sentimentelor mele. Și îmi pare rău. Dacă aș putea să dau timpul îndărăt și s-o iau de la capăt, m-aș purta altfel.

— Nimeni dintre noi nu deține asemenea putere. Puterea de a șterge ceva care mai tîrziu nu ne mai satisface și de a reface acel ceva în felul care ne convine. Nu ne rămîne altceva decît să mergem înainte.

Inman stătea tot cu brațele încrucișate la piept; Ada a întins mîna și l-a atins în locul unde manșeta cămășii ieșea din mîneca hainei. I-a apucat manșeta între degetul mare și arătător și-a tras de ea pînă i-a deznodat brațele. Apoi i-a atins podul palmei și a trasat cu degetul traiectoria unei vene, de la falange pînă la încheietura mîinii. După care i-a strîns puternic încheietura, și senzația pe care i-o dădea atingerea mîinii lui o făcea să se întrebe cum o fi oare și restul.

O clipă, nici unul din ei nu l-a putut privi pe celălalt în ochi. Pe urmă Inman și-a retras mîna, și-a scos pălăria și-a aruncat-o în aer. După care a prins-o și, cu o mișcare a încheieturii mîinii, a proiectat-o în cameră, pe ușa deschisă, lăsînd-o să aterizeze unde avea ea chef. Amîndoi au zîmbit și Inman și-a lăsat o mînă pe mijlocul Adei, iar cealaltă a poposit pe ceafa ei. Părul Adei era ridicat și prins cu o agrafă, iar degetele lui Inman au atins tocmai sideful rece al agrafei cînd i-a tras capul spre el, pentru sărutul pe care-l rataseră cu o zi înainte.

Ada purta toate veșmintele pe atunci caracteristice unei femei de rangul ei, astfel încît trupul îi era înfășurat pe dedesubt în metri întregi de material mort, plisat și înzorzonat cu volane. Mîna cu care Inman îi strînsese mijlocul nimerise pe balenele corsetului și, cînd Ada s-a dat cu un pas înapoi ca să se uite la el, balenele au pîrîit cînd a

tras aer în piept. Ada bănuia că o simte ca pe o broască-țestoasă în carapace, care nu prea dă semne de ființă vie, cu piele caldă.

Au coborît împreună treptele și ușa deschisă stătea între ei ca o făgăduință. La capătul aleii, Ada și-a pus arătătorul pe nasturele de la gulerul lui Inman ca să-l oprească.

— Pînă aici a fost de ajuns. Du-te înapoi. Așa cum ai spus, o să te văd cînd o să te văd.

— Sper să fie cît mai curînd.

— Atunci sperăm amîndoi același lucru.

În acea zi gîndeau că unitățile de măsură a absenței lui Inman vor fi lunile. Dar războiul s-a dovedit a fi o experiență mult mai lungă decît își imaginaseră ei.

Dacă-ți faci munca

Inman a urmărit harta desenată de omul cu piele galbenă, străbătînd ceea ce localnicii numeau ținutul deluros. Nopțile erau friguroase și frunzele începuseră să ruginească. După ce a mers o bună parte din săptămîna care a urmat, a ajuns la locurile albe din marginea hărții și a început să zărească Blue Ridge profilîndu-se pe cer, ca un troian de fum. Au mai trecut trei nopți pînă să ajungă într-un loc oribil care se numea Valea Fericită, o întindere lungă și largă de ogoare și de pășuni, cuibărită la poalele munților. Prea mult spațiu deschis ca să se simtă în siguranță în timpul zilei, iar noaptea se auzeau împușcături și se vedeau lumini de felinare măturînd pămîntul, drumurile fiind întesate de călăreții întunecați de care se ferea Inman, ascunzîndu-se prin șanțuri și stoguri de fîn; nevoia de a se ascunde îi lua la fel de mult timp ca și mersul. Din cît își dădea seama, călăreții făceau parte din Garda Civilă și erau la fel de beți ca vînătorii de ratoni, la întîmpinarea zorilor. Căutau prizonierii Unioniști evadați din închisoarea Salisbury. Gata oricînd să apese pe trăgaci.

În vale, din loc în loc, apăreau case spațioase, cu coloane albe. Erau împrejmuite de felurite acareturi, așa încît valea părea divizată în adevărate feude. Inman privea, noaptea, la ferestrele scăldate în lumină ale marilor case și îi venea să verse la gîndul că luptase și se războise pentru acești oameni. Ar fi vrut să ajungă odată în ținuturile mai

puțin populate ale munților, unde nădăjduia că oamenii nu-i vor da atîta de furcă. Așa încît, de îndată ce i-a fost posibil, a părăsit drumurile primejdioase din vale și a început să urce pe un drum de căruțe, strîmt, care ducea spre nord; a urcat o creastă, apoi a coborît în defileul adînc al unui rîu, după care s-a cățărat din nou spre piscul Blue Ridge. A urcat o bună parte din zi și întreaga zi următoare, dar continua să vadă în față doar zidul muntelui, cărarea zigzagînd parcă la nesfîrșire. Curînd a pătruns într-un alt stadiu al toamnei, pentru că sus, pe creste, anotimpul înaintase mult și pe jos se așterneau tot atîtea frunze moarte cîte mai rămăseseră aninate și în copaci.

Spre seară, s-a pornit o ploaie deasă, și Inman se îndrepta, lipsit de entuziasm, către dizolvarea zilei în noapte. La un moment dat, mult după miezul nopții, cînd se simțea sleit de puteri și ud ca un năvod de pescuit, a nimerit peste un castan uriaș cu o scorbură adîncă la bază, în jurul căreia scoarța copacului se învălătucise ca două buze groase. S-a ghemuit în scorbură și cu toate că nu era destul spațiu pentru o poziție comodă și trebuia să stea cinchit, cu genunchii la gură, cel puțin era ferit de ploaie. A rămas acolo vreme îndelungată, ascultînd răpăitul ploii. Răsucea între degete mici cilindri de frunze uscate, pe care îi zvîrlea apoi în beznă. Așa cum stătea adăpostit în copac, a început să se simtă ca un fel de arătare spectrală, udă, la pîndă în noapte, un gnom sau o creatură mitică, subterană. Un ostracizat, colcăind de ură, gata să se repeadă înciudat la orice trecător. Ba aținea, ba se trezea, în așteptarea dimineții, și, pînă la urmă, a adormit închircit în inima castanului.

A visat visul lui recurent despre Fredericksburg și, curînd după ivirea zorilor, s-a deșteptat dîrdîind și într-o stare de spirit mohorîtă. Simțea că lucrurile nu mai erau la fel cum fuseseră în ajun. A încercat să iasă din gura copacului, dar a constatat că toate părțile inferioare ale trupului său muriseră.

S-a smuls afară din copac tîrîndu-se pe brațe. Nu-și simțea picioarele, de parcă fusese retezat de la mijloc în jos. S-ar fi zis că nimic nu mai era la locul său, și că el însuși parcurgea procesul transformării într-o simplă abstracțiune, că se volatiliza de pe fața pămîntului, ca și cum călătoria lui urma să fie continuată sub forma unui simplu văl, a unui caier de ceață. Un țesut.

Ideea era atrăgătoare. O umbră călătoare.

Inman s-a întins pe culcușul de foi ude de pe jos și a privit spre cer printre crengile copacilor și printre frunzele lor picurătoare. Norii erau încă groși și plumburii. Zdrențe de ceață albăstruie, fină și palidă ca o pulbere, se mișcau prin împletitura ramurilor de castani și de stejari, agățîndu-se de frunzele colorate de toamnă. Un cocoș-de-munte ciocănea în pădure, un sunet violent ca bătăile inimii lui Inman înainte de a se fi risipit în pieptul său. Și-a înălțat capul și a ascultat, spunîndu-și că dacă aceasta urma să fie ultima lui zi pe pămînt, ar trebui măcar să o urmărească atent. Dar o clipă mai tîrziu, a simțit fîlfîit de aripi fremătînd și împrăștiindu-se în pădure. Inman și-a privit trupul lungit și a constatat cu mirare că se găsea încă acolo. A încercat să-și miște picioarele și acestea au răspuns comenzii. Și-a frecat zdravăn fața cu palmele și și-a netezit hainele mototolite. Era ud pînă la piele. S-a tîrît ca să-și scoată sacul din copac, s-a așezat pe el și a tras o dușcă lungă de apă din ploscă. În rucsac nu mai avea altă hrană decît un cornet cu mălai, așa încît a adunat surcele ca să facă un foc și să-și fiarbă un terci. A aprins crenguțele și a suflat în flacără pînă ce scîntei mici, argintii au început să-i joace în fața ochilor, dar focul s-a întețit o clipă, a scos o mare cantitate de fum, apoi s-a stins definitiv.

— Trebuie să mă ridic și să merg, să merg întruna, a rostit Inman cu glas tare, către orice ar fi putut să-l audă.

După care s-a așezat și a rămas pe loc o bună bucată de timp.

„Pe minut ce trece mă simt tot mai înzdrăvenit", și-a spus în sinea lui. Dar cînd a încercat să-și dovedească acest lucru, nu a găsit forța necesară.

În cele din urmă, s-a ridicat de pe pămîntul ud și a rămas în picioare, clătinîndu-se ca un om beat. A mers cîtva timp și apoi, fără să vrea, s-a îndoit din șale. Plexul îi era chinuit de asemenea convulsii, încît se temea că ceva din el dădea pe dinafară. Rana de la gît și rănile mai noi de la cap îl usturau și zvîcneau, conspirînd parcă împotriva lui. Un timp a rămas așezat pe o piatră, pe urmă s-a ridicat și a mers întreaga dimineață prin pădurea întunecoasă. Cărarea era aproape neumblată, atît de șerpuită și de încolăcită, încît nu-ți puteai da seama unde avea de gînd să te poarte. În mod cert nu ducea nicăieri decît sus. Tufărișul și mărăcinișul invadau drumul și pămîntul tăiat de mîna omului părea să se lecuiască rapid, astfel încît într-un viitor nu prea îndepărtat nu avea să rămînă din potecă nici măcar o cicatrice. Pe un cuprins de cîteva mile, drumul s-a strecurat printr-o pădure de brazi canadieni, și ceața se cuibărise printre ei atît de compactă, încît le camufla verdeața ramurilor. Nu se vedeau decît trunchiurile negre, înălțîndu-se spre cerul coborît ca niște menhiri antici, ridicați de o seminție uitată, pentru a eterniza cele mai sumbre evenimente din istoria ei.

Inman nu a întîlnit țipenie de om sau de urmă umană pe cărarea ce străbătea sălbăticia. Nimic care să-i tulbure decorul înstrăinării. Se simțea buimăcit și lipsit de țintă, iar cărarea se răsucea în sus, tot mai sus. Inman continua să pună cîte un picior înaintea celuilalt, dar nimic mai mult de atît. Nici măcar această mișcare a picioarelor nu-i inspira încrederea în vreo înaintare cît de mică spre țelul pe care-l urmărea.

Spre prînz, urmînd o cotitură, a dat peste o sfrijitură de ființă costelivă, cinchită sub un brad înalt. Nu i se vedeau decît capul și umerii ivindu-se dintr-o tufă de ferigă arsă de ger, cu stropi de ceață

înghețată atîrnînd din vîrful fiecărei frunze ruginii. Judecînd după poziția creaturii, primul gînd al lui Inman a fost că întrerupsese un neghiob bătrîn care se căca sub copac. Dar cînd s-a apropiat a văzut că era vorba de o băbuță care se chinuia să introducă un bețișor cu un cocoloș de grăsime, ca momeală, într-o cursă de prins păsări. Deci nu un neghiob, ci o cotoroanță.

Inman s-a oprit și i s-a adresat:

— Bună ziua.

Femeia măruntă și-a înălțat privirea, dar nu a făcut nici un semn din mînă. A rămas ghemuită, meșteruind la cursa de prins păsări și părînd încîntată de munca ei. După ce și-a isprăvit treaba, s-a ridicat și a pornit să dea întruna ocol capcanei, tot examinînd-o, pînă cînd a bătătorit în jurul ei un cerc perfect de ferigi culcate la pămînt. Era foarte bătrînă, lucru neîndoielnic, dar dacă făceai abstracție de riduri și de cute, pielea obrajilor îi strălucea trandafirie și catifelată ca un ten feciorelnic. Purta pe cap o pălărie bărbătească din fetru, de sub care îi atîrna părul alb, în lațe subțiri ce-i cădeau pe umeri. Îmbrăcămintea – o fustă și o bluză, ambele voluminoase – îi era croită din piei moi, tăbăcite, care atîrnau de parcă fuseseră tăiate în grabă cu un briceag și apoi însăilate laolaltă. Era încinsă cu un șorț soios de pînză, și din cordonul acestuia ieșea la iveală patul unui pistol de calibru mic. Ghetele pe care le purta păreau cîrpăcite de un începător în meserie și vîrfurile i se curbau în sus ca șinele unei săniuțe. O pușcă de vînătoare de păsări, cu țeavă lungă, relicvă dintr-un secol trecut, stătea proptită de un tulipier.

Inman s-a uitat o clipă sau două la femeie, apoi i-a spus:

— Prepelițele nu se apropie dacă simt miros de om.

— Nu mai răspîndesc eu mult miros, a răspuns femeia.

— Cum crezi. Mă întreb dacă drumul ăsta duce undeva sau peste puțin se înfundă.

— După cîte știu eu, nu duce nicăieri decît la o cărare, mai departe cu o milă sau două, care, la rîndul ei, urcă întruna, cît vezi cu ochii.

— Către vest?

— În linii mari. Urmărește crestele. O ia mai curînd spre sud-vest. Un drum de comerț de pe vremea indienilor.

— Mulțumesc, a răspuns Inman.

Și-a vîrît degetul mare al unei mîini sub cureaua rucsacului și s-a pregătit de ducă. Dar cerul coborît a început să curgă, picuri mari și grei căzînd ca gloanțele dintr-un turn de apărare.

Femeia a întins o mînă cu palma făcută căuș, a cercetat apa strînsă în ea, apoi s-a uitat la Inman. Rănile lui nu erau bandajate; bătrîna le-a studiat și a adăugat:

— Astea arată ca răni de împușcătură.

Inman nu a găsit nimic de zis.

— Și dumneata arăți tare slăbit. Alb ca varul.

— Mă simt bine, a asigurat-o Inman.

Femeia a continuat să-l măsoare.

— S-ar zice că nu ți-ar strica să îmbuci ceva.

— Dacă mi-ai putea prăji un ou, ți-aș plăti.

— Ce ai spus?

— Mă întrebam dacă ai putea să-mi faci niște ouă prăjite, desigur plătindu-ți.

— Să-ți *vînd* o mîncare? a protestat ea. Află că nu. N-am ajuns chiar atît de rău. Dar aș putea să-ți *dau* de mîncare. Ouă, însă, n-am. Nu pot să sufăr găinile. Găina e lipsită de spirit.

— Locuiești departe?

— La mai puțin de o milă, și o să-mi înseninezi ziua dacă o să te adăpostești și o să te ospătezi în tabăra mea.

— Aș fi nebun să refuz.

Inman a urmat-o pe femeie, observînd că pășea cu labele picioarelor întoarse spre înăuntru, așa cum se spune că merg indienii, deși Inman cunoscuse numeroși indieni Cherokee – și Swimmer se număra printre aceștia – care călcau cu labele răsucite

în afară, ca niște rațe. Au urcat o pantă curbă și de acolo au început să păsească pe bucăți mari de rocă. Inman avea impresia că se găsesc la buza unei mari coaste stîncoase, pentru că mireasma aerului rarefiat îi sugera o înălțime considerabilă, deși ceața obtura orice încercare de a scruta depărtările. Ploaia se prefăcuse întîi într-o burniță subțire și, în scurt timp, într-o grindină înghețată care țăcănea pe pietre. S-au oprit să privească bulgărașii de gheață, dar după un minut grindina a încetat, iar ceața a început să se ridice cu repeziciune, vălătuci întregi de ceață înălțîndu-se la ceruri. Deasupra lor s-au deschis petice de cer albastru, iar Inman și-a lăsat capul pe spate, ca să le privească. A gîndit că va fi una dintre acele zile în care se întîlnesc tot soiul de aspecte ale vremii.

Pe urmă s-a uitat în jos, la priveliștea care se revela brusc sub tălpile ghetelor lui, și l-a cuprins un vertij. Se găsea într-adevăr la buza unei adînci depresiuni și s-a tras un pas îndărăt. Cheile scobite ale unui rîu – probabil cel de care se îndepărtase cu cîtva timp în urmă – se căscau dedesubt, albastre și purpurii, și bănuia că ar fi putut să scuipe sau chiar să atingă drumul pe care zigzagase alaltăieri. Ținutul dimprejur era înalt și colțuros. Inman a privit în jur și a zărit cu mirare un zid muntos, crenelat, care se materializa din ceață, spre vest, profilîndu-se pe cer. Soarele a răzbit printr-o crăpătură din nori, și Inman a avut senzația că s-a ivit brusc, o porțiune mare din biblica scară a lui Iacob, suspendată în aer, ca o perdea de voal între el și muntele albastru. Pe versantul de nord al muntelui apărea o configurație de stînci, sugerînd profilul gigantic al unui bătrîn cu barbă, culcat pe orizont.

— Cum se numește muntele ăsta? a întrebat-o pe bătrînă.

— Tanawha. Așa-i spuneau indienii.

Inman s-a uitat la masivul bunic-munte și apoi a privit coamele mai joase din jur, care se pierdeau

spre orizontul de sud-vest, învăluite într-o ceață străvezie. Valuri de munți. Din cît puteai cuprinde cu ochiul, păreau nesfîrșite. Proeminențele cenușii ale piscurilor mai îndepărtate se deslușeau doar ca niște nuanțe întunecate ale aerului pal-fumuriu. Contururile și formele lor fantomatice îi vorbeau lui Inman într-un fel pe care nu-l putea descifra cu claritate. Se atenuau gradat, asemenea înțepăturilor dureroase ale rănii de la gît, pe măsură ce se tămăduia.

Femeia a făcut un gest cu brațul în direcția în care privea Inman, indicîndu-i două vîrfuri ascuțite, decupate pe marginea orizontului.

— Table Rock și Hawk's Hill, l-a informat ea. Se spune că indienii aprindeau focuri pe ele și le puteai vedea de la sute de mile depărtare. După aceste lămuriri, a pornit din nou la drum, adăugînd: Bivuacul meu e puțin mai încolo.

În scurt timp au părăsit drumul principal și au apucat-o, printre copaci, pe o cărare strîmtă, tăiată în munte, pînă au ajuns la un fel de căldare întunecoasă, mirosind a plante putrezite și a pămînt băltit. Un fir de apă o traversa de-a curmezișul. Copacii erau piperniciți, cioturoși, acoperiți de bărbi de licheni și înclinați cu toții în aceeași direcție. Inman își imagina cum arăta locul ăsta în februarie, cu vîntul care urla de pe creste, viscolind zăpada dintre copacii golași. Cînd au ajuns la așa-zisul bivuac al femeii, Inman a văzut că era un soi de construcție care, evident, își începuse viața în chip nomad, pentru ca mai tîrziu să prindă rădăcină. Era un soi de vagon de culoarea ruginii, plasat într-un luminiș, printre copacii încovoiați. Scîndurile de pe acoperișul boltit erau pătate de mucegai negru, de mușchi verde și licheni cenușii. Trei corbi țopăiau pe acoperiș și ciuguleau ceva prin crăpăturile scîndurilor. Printre spițele roților malte se împleteau fire de rochița-rîndunelei. Părțile laterale ale vagonului erau pictate cu scene țipătoare, portrete, texte și motouri scrise cu litere

grosolane, iar sub streșini atîrnau mănunchiuri de ierburi puse la uscat, șiraguri de ardei roșii, felurite rădăcini închircite. Pe un burlan care ieșea din acoperiș se despletea o șuviță de fum.

Femeia s-a oprit și a strigat:

— Hei, veniți la mine!

La strigătul ei, corbii și-au luat zborul croncănind și cîteva căprițe delicate, în două tonuri de culoare, au ieșit din pădure și s-au adunat în jurul vagonului. În curînd s-au strîns toate, adică vreo două duzini. S-au apropiat să-l inspecteze pe Inman și s-au zgîit la el, lungindu-și gîturile și deschizînd larg ochii galbeni, luminoși și inteligenți. Inman se mira cum de o capră poate fi mult mai curioasă și mai vivace decît o oaie, cînd din multe puncte de vedere sînt atît de asemănătoare. Caprele se înghesuiau în jurul lui și își schimbau pozițiile. Se îmbrînceau una în alta, behăiau, își clincăneau tălăngile de la gît. Cele din spate se ridicau în două picioare și își sprijineau copitele din față pe crupele celor din fața lor, ca să vadă mai bine.

Femeia mergea înainte și Inman a încercat să se țină după ea, dar un țap mai voluminos s-a retras cu cîțiva pași, îmbrîncind la o parte cîteva capre mai mici. Țapul s-a ridicat pe picioarele din spate, s-a dezechilibrat și s-a prăvălit cu capul în jos, izbindu-l pe Inman în coapse. Cum acesta era slăbit de atîta mers, iar capul i se învîrtea de foame, s-a prăbușit în genunchi și apoi pe spate, în gunoiul de pe jos. Țapul era negru cu pete cafenii și avea de o parte și de alta cîte un barbișon lung și ascuțit, după moda Satanei. S-a apropiat de Inman și s-a aplecat asupra lui de parcă voia să-și admire isprava. Amețeala și durerea din capul lui Inman s-au intensificat, încît s-a temut că o să-și piardă cunoștința. Dar și-a concentrat puterile, s-a ridicat în fund, și-a scos pălăria și a alungat țapul cu ea, făcîndu-l să se îndepărteze. Pe urmă s-a proptit în picioare, împleticindu-se. A întins mîna și a lovit din nou țapul.

Bătrîna nici nu se oprise din mers și acum dispăruse pe după vagon. Inman, țapul și cîteva căprițe au venit după ea. A găsit-o cinchită sub un fel de șopron, unde îngrămădise niște crengi de pin pe care le aprinsese cu tăciunii focului din bucătărie. Cînd a văzut vîlvătaia înălțîndu-se, Inman s-a apropiat și și-a întins mîinile ca să și le încălzească. Femeia a mai aruncat pe foc niște bucăți mari de lemn de salcîm, după care a luat un lighean alb, smălțuit, s-a dus ceva mai departe și s-a așezat pe jos. O căpriță albă cu pete cafenii s-a apropiat de ea și femeia a început s-o dezmierde și s-o scarpine sub bărbie pînă ce animalul s-a lăsat pe jos, lîngă ea, întinzîndu-și gîtul lung. Bătrîna continua s-o scarpine sub fălci și să-i mîngîie urechile. Inman gîndea că e o scenă pașnică, duioasă. A urmărit-o pe femeie care, cu mîna stîngă, continua să scarpine căprița, în timp ce cu dreapta a scotocit în buzunarul șorțului. Dintr-o singură mișcare, a scos un cuțit cu lamă scurtă, pe care l-a înfipt adînc în vena jugulară a caprei, după care a împins ligheanul alb sub capul animalului, pentru ca sîngele să țîșnească în el. Capra s-a zvîrcolit o singură dată, apoi a rămas la pămînt tremurînd, în timp ce bătrîna continua să-i scarpine blana și să-i dezmierde urechile. Ligheanul se umplea încet. Capra și femeia priveau fix în depărtare, de parcă așteptau un semnal.

După ce capra și-a dat duhul, Inman a examinat vagonul și desenele de pe el. La bază, erau pictate o serie de siluete omenești, albastre, care dansau ținîndu-se de mîini. Deasupra se înșirau niște portrete fără nici o ordine, unele dintre ele neterminate, abandonate pe drum. Un chip cu trăsături contorsionate de durere purta denumirea Iov. Dedesubt era o inscripție cu litere negre, dar parțial acoperită de o piele de capră, așa încît Inman nu putea citi decît un fragment, în care scria: „S-a împotrivit Creatorului său". Un alt portret înfățișa un bărbat în patru labe, cu capul înălțat spre un cerc alb de deasupra lui. Soarele? Luna? Ce oare? Omul

avea o față lipsită de expresie. Și dedesubt scria: „Faci parte dintre cei pierduți?"

Unul dintre portretele parțial terminate nu înfățișa decît o pată de culoare cu ochi. Legenda de dedesubt explica: „Viețile noastre sînt într-adevăr scurte".

Inman s-a îndepărtat de poze și a urmărit-o pe bătrîna care trebăluia. A spintecat căprița de la piept la coadă și a lăsat măruntaiele să cadă în lighean, împreună cu sîngele. Pe urmă a jupuit pielea caprei și stîrvul arăta straniu, cu gîtul lung și ochii holbați. Bătrîna a tranșat animalul în bucăți. Părțile moi le-a tăvălit într-un amestec de ierburi uscate, ardei pisat, sare și puțin zahăr. Pe urmă le-a înfipt în țepușe din rămurele verzi și le-a pus la fript. Celelalte bucăți au fost vîrîte într-un ceaun cu apă, împreună cu cîteva cepe și căpățîni întregi de usturoi, patru ardei roșii uscați, frunze de salvie și alte mirodenii pe care bătrîna le-a frecat între palme. Ceaunul avea picioruțe și femeia a luat un băț și a scormonit jăraticul de dedesubt, pentru ca mîncarea să fiarbă domol.

— Îndată adaug și niște fasole albă, așa c-o să avem o masă pe cinste.

Mai tîrziu, ceața s-a îndesit iar și ploaia a început să bată în acoperișul vagonului. Inman stătea lîngă sobița din spațiul strîmt, înghesuit. Interiorul vagonului mirosea a ierburi și rădăcini, a pămînt, a fum de lemne. Intrase pe ușa din spate și trecuse prin ceva ce voia să fie un coridor, un culoar îngust, de trei pași lungime, între un dulap și o masă de o parte, și o saltea de dormit, strîmtă, de cealaltă parte. De acolo intrai într-un spațiu ce voia să fie o cameră, deși nu era mai largă decît două morminte alăturate. În colțul din dreapta se găsea o sobiță de fier, nu mai voluminoasă decît un ciubăr. Peretele din spatele sobei era învelit cu tablă, ca să nu ia foc. Femeia avea două lămpi aprinse, care ardeau cu untură, adică două căni

de ceai plesnite, umplute cu seu, în care înfipsese cîte un șnur din cîrpă răsucită, în chip de fitil. Lămpile fumegau și miroseau vag a capră.

Masa era încărcată cu hîrtii și cu un talmeș-balmeș de cărți, cele mai multe deschise și culcate cu fața în jos, una peste alta, cu colțurile paginilor mucegăite din pricina umezelii. Împrăștiate pretutindeni sau prinse cu ținte pe pereți se găseau niște schițe în cerneală, desenate în linii foarte subțiri, reprezentînd plante și animale, unele colorate în niște tonuri spălăcite și fiecare dintre ele purtînd pe margini o mare cantitate de însemnări mărunte, de parcă ar fi fost necesar cîte un istoric detaliat care să explice imaginile sărăcăcioase. Din tavan atîrnau ghirlande de ierburi și rădăcini uscate, iar printre cărțile de pe masă sau pe jos erau stivuite piei de animale mici. Deasupra unui teanc înalt de cărți tronau aripile unui șoim de noapte, cu penele negre întinse ca pentru zbor. Prin crăpăturile portiței de la sobă se strecurau șuvițe de fum înecăcios de lemn de molid, care pluteau în straturi pe sub șipcile tavanului și pe la încheieturile arcuite ale grinzilor.

Inman o urmărea pe bătrînă care gătea. Într-o tigaie mică așezată pe capacul sobei, prăjea niște lipii din făină de grîu. Muia foile de aluat în grăsimea care sfîrîia pe plită și le prăjea una cîte una. Cînd a reușit să adune pe o farfurie un maldăr de lipii, a înfășurat cîte o bucată de friptură de capră în cîte o lipie moale și i-a întins-o lui Inman. Foaia de aluat strălucea de grăsime, iar carnea era roșie – rumenită de la foc și de la praful de mirodenii.

— Mulțumesc, a bolborosit Inman.

Mînca atît de repede, încît femeia s-a rezumat să-i întindă cîte o bucată de carne și o lipie, lăsîndu-l să și-o înfășoare singur. În timp ce Inman mînca, femeia a schimbat tigaia cu o oală și a început să prepare brînză din lapte de capră. Amesteca laptele care se îngroșa văzînd cu ochii, și cînd a fost gata, a separat brînza, lăsînd zerul să se scurgă printr-o

sită împletită din fire de papură, într-o oală de cositor. A pus cheagurile rămase într-un putinei din lemn de stejar unde le-a bătut. Inman trebuia să-și mute întruna picioarele și să-și schimbe poziția ca să nu o stingherească pe bătrînă în treburile ei. Nu și-au spus mare lucru unul celuilalt, pentru că ea era ocupată cu ale ei, iar Inman era absorbit de mîncare. Cînd a terminat, femeia i-a întins o cană mare de lut cu zer cald, de culoarea zoaielor.

— Cînd te-ai sculat azi-dimineață te-ai gîndit că pînă-n seară ai să iei parte la prepararea brînzei? l-a întrebat femeia.

Inman a chibzuit asupra întrebării. Își dăduse de multă vreme seama că nu are nici un rost să speculezi asupra surprizelor pe care ți le-ar putea aduce o anumită zi. Asemenea speculații te pot induce în eroare, determinîndu-te să fii sau speriat, sau prea optimist. Știa din experiență că nici una din aceste două atitudini nu te ajută să-ți calmezi mintea. Dar trebuia să admită că prepararea brînzei nu figurase printre așteptările lui din acea dimineață.

Femeia s-a așezat pe scaunul de lîngă sobă și și-a scos pantofii. Apoi a deschis portița sobei și și-a aprins o pipă din lemn de iarbă neagră, umplută cu firicele de grozamă. Labele desculțe și fluierele picioarelor pe care le întinsese spre foc erau galbene și solzoase ca picioarele de găină. Și-a scos pălăria și și-a trecut degetele prin părul atît de rar și de subțire încît îi vedeai pielea capului, din orice parte te-ai fi uitat.

— De curînd ai omorît oameni la Petersburg, așa-i? l-a întrebat ea.

— Mă rog, există și reversul medaliei. S-ar zice că de cîtăva vreme încoace oamenii au făcut tot ce-au putut ca să mă omoare pe mine.

— Ai dezertat, sau ce?

Inman și-a dat la o parte gulerul ca să-i arate cumplita urmă de la gît.

— Am fost rănit și trimis în permisie, a explicat el.

— Și ai documente ca să dovedești?

— Le-am pierdut.

— Aha! Pun rămășag că le-ai pierdut!

Și-a scos pipa din gură și și-a rezemat tălpile înnegrite pe călcîie, ca să le poată scălda în căldura locului. Inman a înghițit ultima bucățică de lipie și și-a udat mîncarea cu o înghițitură de zer de capră. Avea gustul pe care își închipuise că o să-l aibă.

— Mi s-a isprăvit brînza, de asta m-am apucat să mai prepar, l-a lămurit ea. Altminteri ți-aș fi oferit brînză de la bun început.

— Tot anul locuiești în chestia asta? a întrebat-o Inman.

— Nu am alt cămin. Și-mi place că pot să plec cînd am chef. Nu vreau să rămîn în același loc mai mult decît îmi convine.

Inman s-a uitat la vagon, la îngustimea lui, la salteaua tare și strîmtă. Și-a amintit de cîrceii dintre spițele roților și a întrebat:

— De cît timp te-ai stabilit în locul ăsta?

Femeia și-a întins brațele și și-a privit degetele, astfel încît Inman a crezut că vrea să calculeze anii numărîndu-i pe degete, dar ea și-a întors mîinile și și-a examinat dosul palmelor. Pielea mîinilor era zbîrcită, hașurată de riduri fine și dese ca umbrele dintr-o gravură pe metal. Apoi s-a ridicat, s-a îndreptat spre dulapul îngust și i-a deschis ușile prinse în balamale de piele. A scotocit prin rafturile acoperite cu teancuri de ziare legate în piele, pînă a găsit jurnalul pe care-l căuta, după care l-a răsfoit îndelung.

— Dacă sîntem în '863, înseamnă că stau aici de douăzeci și cinci de ani, a spus ea într-un tîrziu.

— Sîntem în '864, a corectat-o Inman.

— Atunci de douăzeci și șase de ani.

— Locuiești aici de douăzeci și șase de ani?

Femeia a cercetat din nou ziarul și a adăugat:

— În aprilie viitor fac douăzeci și șapte.

— Dumnezeule mare! a exclamat Inman uitîndu-se din nou la salteaua îngustă.

Bătrîna a așezat ziarul deasupra unui teanc de cărți de pe masă.

— Aș putea să plec oricînd aș dori, a reluat ea. Mi-aș înhăma caprele, aș desțeleni roțile înfundate în pămînt și aș lua-o la drum. Așa făceam în trecut, mă stabileam unde mă trăgeau caprele sau unde mi se năzărea mie. Am călătorit în toată lumea. În nord am fost pînă la Richmond. Și în sud pînă aproape de Charleston; și în toate locurile dintre astea două.

— Bănuiesc că n-ai fost niciodată măritată.

Femeia și-a țuguiat buzele și și-a încrețit nasul de parcă ar fi mirosit a lapte stricat.

— Ba am fost, a replicat ea. S-ar putea să mai fiu încă, deși cred c-a dat de mult ortu' popii. Eu eram o copilă neștiutoare, și el era bătrîn. Îngropase trei neveste pînă atunci. Dar avea o fermă frumoasă și ai mei pur și simplu m-au vîndut. Exista un băiat care-mi căzuse mie cu tronc. Avea păr galben. Și-acuma încă nu-i an în care să nu-l visez cum zîmbea. Odată m-a condus acasă de la un dans și la fiecare cotitură a drumului m-a sărutat. Dar ai mei m-au vîrît sub bătrînul ăla. Își înmormîntase celelalte trei neveste pe un deal sub un sicomor și, din cînd în cînd, urca și ședea acolo de unul singur. Cunoști, cred, genul ăsta de bătrîni – de șaizeci și cinci, șaptezeci de ani – care ajung pînă la cinci neveste. Femeile mor de atîta cazną și de plozi și de zgîrcenie. Și într-o noapte m-am trezit în pat, alături de el, și am știut ce sînt și eu: a patra dintr-un șir de cinci pietre de mormînt. M-am dat jos din pat în crucea nopții și am fugit călare pe cel mai bun dintre caii lui. Mai tîrziu, am schimbat calul pe vagonul ăsta și pe opt capre. N-aș putea să-ți spun cîte din caprele de acum se trag din prăsila aceea de la început. Și vagonul e așa cum spui despre un topor vechi de o sută de ani: nu i-am schimbat decît de două ori capul și de patru ori coada.

— Și de atunci încolo te-ai întreținut singură?

— Zi de zi. Am învățat curînd că un om poate să trăiască numai din capre, din laptele lor și din brînză. Și din carnea lor atunci cînd se înmulțesc mai mult decît am eu nevoie. Adun toate verdețurile care cresc vara. Prind păsări. Dacă știi unde să cauți, găsești o mulțime de hrană care ți se oferă de la sine. Și mai e un orășel în nord, la o jumătate de zi depărtare de aici. Acolo schimb brînza pe cartofi, slănină, și altele. Fac fierturi din buruieni de leac și le vînd. Doctorii. Tincturi. Unsori. Leacuri pentru umflături.

— Un vraci, deci.

— Asta sînt. Și din cînd în cînd mai scot un ban vinzînd îndrumare.

— Ce fel de îndrumare?

— Unele în legătură cu păcatele și cu mîntuirea. Din astea vînd destul de multe. Altele în legătură cu o dietă sănătoasă. În care scriu că omul trebuie să renunțe la carne și să se hrănească, în special, cu făină de graham și rădăcinoase. Un alt îndrumar vorbește despre bulfele capului și cum poți ghici caracterul omului după ele.

A întins mîna ca să pipăie țeasta lui Inman, dar el și-a ferit capul și i-a spus:

— Cumpăr îndrumarul despre hrană. Cînd mi s-o face foame, n-am decît să-l citesc.

Și-a scos din buzunar un teanc de felurite bancnote.

— Nu primesc decît mărunțiș. Costă trei cenți.

Inman s-a scotocit prin buzunare pînă i-a găsit. Femeia s-a dus la un dulăpior, a scos o broșurică îngălbenită și i-a înmînat-o.

— Zice pe prima pagină că, dacă urmezi îndrumările, viața ta o să se schimbe. Dar eu nu pretind așa ceva.

Inman a răsfoit broșura. Era tipărită prost, pe o hîrtie grosolană, cenușie. Avea titluri de genul: „Cartoful: Hrana Zeilor", „Conopida: Tonic pentru Spirit", „Făina de graham: Calea spre o Viață mai Îmbelșugată".

Acest din urmă titlu i-a atras atenția. L-a rostit cu glas tare: „Calea spre o Viață mai Îmbelșugată".

— Asta caută mulți oameni, a precizat bătrîna. Dar nu cred că un sac de făină de graham îți îndreaptă pașii spre calea asta.

— Așa-i, a confirmat Inman.

Experiența lui îi arătase că abundența e o noțiune foarte relativă. Poți vorbi de o abundență de greutăți. Abundențe de felul ăsta găsești cu duiumul. Dar abundența la care visează oamenii e cu totul altceva.

— Eu zic că sărăcia-i trăsătura generală a vieții, a comentat femeia.

— Da, a aprobat Inman.

Femeia s-a aplecat peste sobă, a aruncat resturile aprinse din pipă, apoi a suflat în ea pînă aproape că a scos un șuierat. Pe urmă a luat din buzunarul șorțului o pungă de tutun și a reumplut pipa presînd tutunul cu degetul mare, bătătorit. A aprins un pai la focul din sobă și l-a ținut peste pipă pînă cînd aceasta i-a fost pe plac.

— Și cum de te-ai pricopsit cu rana aia mare roșie și cu celelalte două răni mai mici? l-a întrebat ea.

— Rana de la gît am căpătat-o astă vară lîngă Globe Tavern.

— O încăierare cu cuțitele într-o cîrciumă?

— O bătălie. Mai jos de Petersburg.

— Vasăzică te-au împușcat Unioniștii?

— Voiau să pună mîna pe calea ferată de la Weldon și noi încercam să-i oprim. Am tras toată după-masa, ne-am luptat în desișurile de pini, în tufișurile de grozamă, în cîmp, în tot felul de locuri. Un ținut scîrbos de plat și de searbăd. Era arșiță și asudam atît de tare că dacă ne-am fi suflecat pantalonii am fi scos spumă, clăbuci.

— Te-ai gîndit de multe ori, cred, că dacă glonțul te-ar fi atins puțintel mai jos te-ar fi omorît. Aproape că ți-a retezat capul.

— Da.

— Și rana pare că s-ar mai putea deschide.

— Așa o simt și eu.

— Și rănile mai noi, cum ai ajuns la ele?

— În același fel. Am fost împușcat.

— De Unioniști?

— Nu. De ceilalți.

Femeia și-a fluturat mîna prin fumul de tutun de parcă nu voia să-și bată capul cu amănuntele derutante ale rănilor lui. A adăugat:

— Mă rog, astea noi sînt mai puțin grave. Cînd or să se vindece, o să le acopere părul și n-o să mai știe nimeni de ele în afară de dumneata și de drăguța dumitale. Ea o să simtă niște pingele cînd o să te mîngîie pe cap. Dar ce vreau eu să știu e următorul lucru: merită toată lupta asta pentru negrii celor bogați?

— Eu văd lucrurile în alt fel.

— În ce fel? Eu, una, am călătorit mult în ținuturile acelea de jos. Faptul că sînt proprietari de negri îi face pe oameni mai trufași și uricioși, iar pe săraci îi face meschini. E un blestem aruncat peste țară. Am aprins un foc și acum ne arde chiar pe noi. Bunul Dumnezeu tot o să-i elibereze pe negri și a lupta ca să împiedici acest lucru înseamnă a te împotrivi lui Dumnezeu. Ai sclavi negri?

— Nu. Și nimeni din cei pe care îi cunosc nu are.

— Atunci ce te-a mînat la luptă și la moarte?

— În urmă cu patru ani poate că aș fi fost în măsură să-ți spun. Acum nu mai știu nici eu. Dar am avut parte de tot ce-am căutat.

— Ăsta nu-i un răspuns.

— Cred că mulți dintre noi au luptat ca să-i alunge pe invadatori. Un cunoscut de-al meu a fost în marile orașe din nord și a spus că trebuie să luptăm ca să împiedicăm tot ce se întîmplă acolo. Tot ce știu e că acela care crede că Unioniștii sînt gata să moară pentru a-i elibera pe sclavi are o viziune exagerat de caritabilă asupra omenirii.

— Atunci spune-mi un lucru, din moment ce ai avut atîtea motive întemeiate de a lupta, de ce-ai dat bir cu fugiții?

— Am fost trimis în permisie.

— A, da, a replicat ea și s-a lăsat pe spate chicotind ca la auzul unei glume bune. Militar în permisie. Numai că și-a pierdut hîrtiile. I s-au furat.

— Le-am pierdut.

Bătrîna s-a oprit din rîs și l-a măsurat pe Inman. Apoi i-a spus:

— Eu nu țin nici cu unii, nici cu alții. Nu-mi pasă mai mult ca de un scuipat în foc dacă ai fugit de pe front.

Și pentru a-și ilustra spusele, a scuipat un bănuț de flegmă neagră, trimițîndu-l dibaci pe portița deschisă a sobei. Apoi s-a uitat din nou la Inman și a adăugat:

— E periculos pentru dumneata, asta-i tot.

Inman a privit-o și a constatat cu surprindere că ochii ei păreau două adevărate fîntîni de bunătate, în pofida felului aspru de a vorbi. De multă vreme nu mai întîlnise pe cineva care să-l emoționeze atît ca bătrîna căprărească, așa încît i-a turnat tot ce avea el pe suflet. Rușinea pe care o resimțea acum pentru zelul lui din '861, care l-a mînat la luptă împotriva amărîților de muncitori exploatați din armata Unionistă, oameni atît de ignoranți, încît le trebuia mult timp pînă să învețe cum se încarcă o pușcă. Ăștia erau dușmanii lor, o gloată atît de numeroasă, încît nici propria lor conducere nu punea mare preț pe ei. Pur și simplu îi trimitea la bătaie, carne de tun, și s-ar fi zis că tot nu se împuținau. Puteai să-i omori pînă ți se făcea lehamite, și tot veneau alții în urma lor, mărșăluind neîntrerupt spre sud.

Pe urmă i-a povestit bătrînei cum chiar în acea dimineață descoperise un tufiș de coacăze tîrzii, albăstrii pe partea expusă soarelui și încă verzi pe jumătatea din umbră. Le culesese și le mîncase în chip de mic dejun și urmărise cum un nor de porumbei călători umbrise pentru un moment lumina soarelui în drumul lor spre sudul îndepărtat, unde aveau să ierneze. Și își spusese în sinea lui

că bine că măcar atîta rămăsese neschimbat, boabele care se coc și păsările care zboară. Timp de patru ani nu-i fusese dat să vadă decît schimbări peste schimbări, și bănuia că făgăduiala acestor schimbări stătuse la originea freneziei războinice de la început. Puterea de atracție a unor noi chipuri, a unor noi locuri, a unor noi vieți. A unor noi legi care-ți îngăduiau să ucizi cît îți poftea inima fără să fii trimis la temniță, ba, dimpotrivă, urmînd să fii decorat. Oamenii vorbeau despre război ca despre un mijloc de a-și păstra avutul și crezurile. Dar Inman bănuia acum că pe el plictiseala rutinei zilnice îl făcuse să pună mîna pe arme. Nesfîrșitul arc parcurs de soare, nesfîrșita rotație a anotimpurilor. Războiul smulge omul din ciclul vieții obișnuite și-i produce un anotimp al său, propriu, care nu mai depinde de altceva. Nici el, Inman, nu rămăsese imun la această atracție. Dar mai devreme sau mai tîrziu ți se apleacă tot văzînd oameni care omoară alți oameni, indiferent din ce motive, folosind orice instrument le cade sub mînă. Drept care, în dimineața aceea s-a uitat la coacăze și la păsări și s-a simțit bucuros de ele, fericit că l-au așteptat să-și revină la sentimente mai bune, chiar dacă în sinea lui se simțea deplin discordant față de asemenea elemente ale armoniei.

Femeia a rumegat cele ce i-a spus și apoi a arătat cu țeava pipei spre gîtul și spre capul lui.

— Încă te mai dor?

— S-ar zice că nu se lasă.

— Așa și arată. Sînt roșii ca merele de toamnă. Dar eu pot să-ți fiu de folos. Ăsta-i domeniul meu.

S-a ridicat, s-a îndreptat peste dulăpior și a scos un coșuleț cu maci veștejiți, din care s-a apucat să prepare laudanum. A smuls capetele macilor, unul cîte unul, a înțepat capsulele cu un ac de cusut, apoi le-a așezat într-o cană smălțuită și le-a pus lîngă sobă ca să transpire opiu.

— Peste puțin timp e gata, l-a lămurit ea. O să mai adaug un pic de porumb și zahăr. Ca să alunece

mai bine pe gît. Dar să lăsăm să se îngroașe. Alină orice fel de durere – junghiuri la încheieturi, migrene, orice fel de durere. Și dacă nu poți dormi, ia o înghițitură și întinde-te pe pat și, în scurt timp, nu mai știi de tine.

S-a dus din nou la dulăpior, a scos un urcior cu gît strîmt și și-a vîrît un deget în el. După aceea i-a uns lui Inman rana de la gît și rănile de la cap cu ceva ce părea unsoare neagră pentru osii, dar mirosea a ierburi amare și a rădăcini. A tresărit cînd degetul bătrînei i-a atins rănile.

— Asta-i durere simplă, a spus ea. Mai tîrziu o să treacă. Și cînd o să treacă, ai să uiți c-ai avut-o. Ai să uiți de partea cea mai rea. Se mistuie. Mințile noastre nu-s făcute să păstreze amintirea durerii, așa cum păstrează amintirea fericirii. Ăsta-i un dar de la Dumnezeu, un semn al milostivirii Lui față de noi.

Inman a dat întîi să o contrazică și pe urmă a hotărît să tacă și să o lase să gîndească ce dorește, dacă acest lucru îi făcea bine, oricît de greșită ar fi fost logica ei. Dar gura a început să i se miște de la sine și s-a trezit spunîndu-i:

— Nu țin să-mi bat capul cu pricinile durerii și nici cu felul de a gîndi al cuiva care poate născoci un asemenea lucru.

Bătrîna s-a uitat la foc, pe urmă la degetul ei arătător, unsuros de la leac. Și-a frecat de trei ori arătătorul cu degetul mare, apoi l-a șters de șorț. După care nu s-a mai gîndit la mîna ei, ci a lăsat-o să se odihnească lîngă coapsă. Și a grăit:

— Cînd o să fii de vîrsta mea, ai să vezi că pînă și amintirea bucuriilor din trecut e dureroasă.

A astupat cu un ciocălău urciorul cu alifie și l-a vîrît în buzunarul hainei lui Inman.

— Ia-l cu dumneata, l-a îndemnat. Unge-te din gros pînă se termină. Dar ferește-ți gulerul, că petele nu ies la spălat.

După aceea, a scotocit într-o pungă mare din piele de capră și a scos un pumn de hapuri barosane,

din niște ierburi legate între ele și făcute cocoloș, ca niște bucăți tăiate dintr-un trabuc gros. Le-a îndesat în mîna lui Inman.

— Înghite cîte una pe zi. Începînd din clipa asta.

Inman și le-a vîrît în buzunar, păstrînd una. Și-a introdus-o în gură și a încercat s-o înghită. Părea că i se umflă pe limbă. Un boț ud, ca un ghemotoc de tutun. Nu aluneca pe gît, și avea un iz de ciorapi vechi. Au început să-i lăcrimeze ochii. S-a înecat, a înșfăcat cana cu zer și l-a dat pe gît.

Pe seară au mîncat tocană de fasole cu bucăți de carne de capră. Stăteau unul lîngă altul sub un copac stufos și ascultau ploaia care se pornise în pădure. Inman a mîncat trei castronașe pline cu tocană, pe urmă amîndoi au băut laudanum din căni de lut, au întețit focul și au stat la taclale. Spre propria lui surprindere, Inman s-a pomenit vorbindu-i despre Ada. I-a descris felul ei de a fi și înfățișarea fizică, trăsătură cu trăsătură, și i-a comunicat hotărîrea la care ajunsese la spital, anume că o iubește și dorește să se însoare cu ea, deși era conștient că însurătoarea presupune încrederea într-un viitor virtual, proiecția a două drumuri alăturate, care merg înainte în timp, apropiindu-se din ce în ce mai mult unul de celălalt, pînă ce se contopesc într-un singur drum. Era o doctrină căreia nu-i putea acorda totală încredere. Și nici nu era foarte sigur dacă Ada îi va socoti propunerea binevenită, acum cînd ajunsese atît de înveninat la trup și la suflet. A încheiat spunînd că, deși Ada avea un comportament cam țepos, era, după părerea lui, foarte frumoasă. Ochii ei aveau colțurile ușor trase în jos și erau vag asimetrici, ceea ce îi dădea o expresie tristă, care, după părerea lui, nu făcea decît să-i sporească frumusețea.

Bătrîna se uita la el de parcă rostise lucrul cel mai nebunesc pe care-l auzise vreodată. Și-a îndreptat țeava pipei spre Inman și l-a mustrat:

— Ascultă! Să te însori cu o femeie pentru că-i frumoasă e ca și cum ai mînca o pasăre pentru că

ciripește frumos. La fel de lipsit de noimă. Dar e o greșeală pe care o fac mulți.

O vreme, au stat fără să mai vorbească, doar sorbind laudanum. Băutura era dulce și se îngroșase, așa încît nu arăta mai lichidă decît siropul de sorg, și nici mai cristalină. Avea gust de rachiu din miere fermentată, deși era lipsită de dulceața mierii și se lipea atît de tare de cană, încît Inman s-a pomenit lingînd-o. Ploaia se înteți și cîțiva stropi răzbiseră prin frunzișul dens al copacului și picaseră, sfîrîind, în foc. Era un sunet însingurat, ploaia și focul și nimic altceva. Inman a încercat să se închipuie pe el ducînd o asemenea viață de ermit, într-un adăpost la fel de golaș și de singuratic, pe Cold Mountain. Să-și clădească o colibă pe o muchie de stîncă, înfășurată în ceață, și să trăiască luni întregi fără să vadă un suflet de om. O viață la fel de pură și de neobișnuită ca și cea a căprăresei. Era o viziune puternică și, totuși, în mintea lui se vedea detestînd fiecare clipă a unei asemenea vieți, își vedea zilele otrăvite de singurătate și de dor.

— Iarna trebuie să fie frig pe aici, a spart Inman tăcerea.

— Frig de crapă pietrele. În lunile cele mai reci țin tot timpul focul aprins și mă înfășor în pături, și grija mea cea mai mare e să nu-mi înghețe cerneala și acuarelele cînd lucrez la masă. În unele zile e atît de frig, că-mi pun cana cu apă între picioare ca s-o încălzesc. Și totuși cînd moi penelul ud în vopsea, perii înghețată înainte de-l pun pe hîrtie.

— Ce notezi în cărțile acelea? a întrebat-o Inman.

— Înregistrez totul. Desenez și scriu.

— Despre ce?

— Despre tot. Despre capre. Despre plante. Despre vreme. Însemn tot ce se întîmplă. Îți ia mult timp ca să notezi tot ce se întîmplă. O zi dacă sari, nu poți să te mai ajungi din urmă.

— Cum ai învățat să scrii, să citești și să desenezi? a întrebat Inman.

— Ca și dumneata. M-a învățat cineva.

— Și ți-ai petrecut viața în felul ăsta?

— Pînă acum. Dar încă n-am murit.

— Nu te simți singură, trăind aici?

— Din cînd în cînd, poate. Dar am atîta treabă, și dacă-ți faci munca, n-ai timp să-ți faci griji.

— Și dacă te îmbolnăvești aici, de una singură?

— Am ierburile mele de leac.

— Și dacă mori?

Femeia a recunoscut că faptul de a trăi într-o asemenea solitudine avea și părțile lui rele. Știa că nu se poate aștepta la nici un fel de ajutor, și nici nu dorea să trăiască dincolo de momentul în care nu s-ar mai putea ajuta singură, dar calculase că data aceea era înscrisă într-un calendar încă foarte îndepărtat. Gîndul că va muri în singurătate și neîngropată de nimeni nu o tulbura cîtuși de puțin. Își făcuse planul ca, atunci cînd va simți că i se apropie moartea, să se întindă pe o stîncă și să lase corbii să o ciugulească și s-o poarte în depărtări.

— Ori corbii, ori viermii, a spus ea. Și din astea două prefer să mă poarte corbii pe aripile lor negre.

Ploaia a început să cadă mai vîrtos, strecurîndu-se prin frunziș. Cei doi au socotit seara încheiată și Inman s-a vîrît sub vagon, s-a învelit în păturile lui și a adormit. Cînd s-a deșteptat, trecuse o nouă zi și cădea iarăși seara. Un corb stătea cocoțat pe spița unei roți și se zgîia la el. S-a sculat, și-a uns rănile cu alifia de leac, a înghițit un hap de ierburi și a mai băut o dușcă de laudanum cu rachiu. Femeia i-a mai dat tocană de fasole cu carne și, în timp ce mînca, au stat împreună pe treapta vagonului. Bătrîna i-a istorisit o poveste lungă și dezlînată despre o întîmplare de la un tîrg de capre, la care a luat parte cîndva, chiar în capitala districtului. Vînduse unui om șase capre. Avea banii în mînă cînd și-a adus aminte că voise să le scoată tălăngile. Cumpărătorul a refuzat, spunînd că tîrgul fusese încheiat. Ea a ripostat că tălăngile nu făcuseră parte din tîrg, dar omul a asmuțit cîinii pe ea și a alungat-o. În noaptea aceea, la o oră tîrzie, femeia

s-a întors cu un cuțit, a tăiat curelele de la gîtul caprelor, și-a luat înapoi tălăngile și, după cum spunea, a străbătut străzile capitalei înjurînd.

Inman și-a simțit mintea împîclită pe parcursul povestirii, pentru că leacurile înghițite lucrau în el, dar cînd femeia a terminat de istorisit, a bătut-o pe spate și pe mîna scorojită și pătată, și i-a spus:

— Eroina tălăngilor de capre.

Pe urmă a dormit din nou. Cînd s-a trezit, era întuneric și nu mai ploua, dar se lăsase frigul. Caprele se înghesuiseră în jurul lui să se încălzească, și mirosul lor era atît de înțepător, încît i-au lăcrimat ochii. Nu știa sigur dacă se deșteptase în același întuneric în care adormise sau dacă între timp mai trecuse o zi. Prin crăpăturile dușumelei vagonului se prefirau raze din lumina lămpii cu seu, iar Inman a ieșit de dedesubt și a rămas în picioare pe frunzele ude de pe jos. Spre răsărit se vedea un ciob de lună spartă, iar stelele erau la locul lor, dar arătau reci și friabile. Pe creasta care domina poiana, un colț uriaș de stîncă pleșuvă se înălța negru pe cer, ca o santinelă de veghe împotriva asaltului care ar putea izbucni din înălțimi. Inman simțea o nevoie teribilă de mers. A bătut la ușa vagonului și a așteptat ca bătrîna să-l cheme înăuntru, dar nu a venit nici un răspuns. A deschis ușa, a intrat și a văzut că nu era nimeni. S-a uitat la hîrtiile de pe masă. A luat în mînă unul dintre jurnale și l-a deschis la un desen care înfățișa capre. Aveau ochi și picioare omenești, iar inscripțiile de dedesubt erau greu de descifrat, dar păreau să compare comportamentul caprelor în zilele reci cu comportamentul lor în zilele calde. Inman a răsfoit jurnalul și a dat peste desene care înfățișau plante și apoi peste altele tot cu capre, în cele mai inimaginabile atitudini, toate colorate într-o paletă domoală, limitată, de parcă ar fi fost pictate cu vopsea de îmbrăcăminte. A citit legendele care însoțeau pozele și care l-au informat în legătură cu hrana caprelor și cu felul în care se purtau

unele cu altele și cu diversele lor stări de spirit. Avea impresia că femeia urmărea să înregistreze pînă în cele mai mici amănunte deprinderile și cultura caprelor.

Și ăsta e un mod de viață, și-a spus el, un pustnic trăind în nori. Zbuciumata lume materială nu e decît o amintire ștearsă. Mintea ta se îndreaptă numai spre creațiile mai elevate ale lui Dumnezeu. Dar cu cît studia jurnalul, cu atît mai greu reușea să-și dea seama ce însemna pentru femeie să calculeze îndărăt cu deceniile, numărînd cîți ani trecuseră de la cine știe ce eveniment din viața ei – idila cu băiatul de fermă cu păr galben, pe care ar fi vrut să-l ia de bărbat în locul bătrînului sau o anume superbă zi de toamnă ori un dans în seara de după strîngerea recoltei și, ceva mai tîrziu, luna de chihlimbar ivită dintre copaci și privită de pe prispă, felul în care l-a sărutat pe băiat, cu buzele întredeschise, în timp ce lăutarii cîntau în sală un cîntec vechi, care i-a rămas în minte asociat cu o irațională fericire. Trecuseră atît de mulți ani între atunci și acum, încît pînă și numărul lor ar părea insuportabil de trist, chiar și fără dulcea amintire care-i însoțea.

Inman a privit în jur și a constatat că nu exista nici o oglindă în tot vagonul; a tras deci concluzia că femeia își făcea toaleta orbește. Oare își cunoștea măcar chipul de acum? Părul lung, incolor și subțire ca firele de păianjen, pielea scofîlcită și pungită și zbîrcită în jurul ochilor și al fălcilor, fruntea brăzdată, șomoioage de păr ieșindu-i din urechi. Dar obrajii trandafirii și ochii încă luminoși și albaștri. Dacă i-ai pune o oglindă în față, oare s-ar trage îndărăt cu surprindere și oroare în fața relicvei care i s-ar arăta, întrucît în minte păstrează încă imaginea ei în încarnarea de acum cîteva decenii? La o asemenea stare poate ajunge o persoană care trăiește într-o solitudine atît de îndepărtată.

Inman a așteptat mult timp întoarcerea căprăresei. S-a crăpat de zi, a stins lampa, a mai spart niște surcele ca să le pună pe foc, în sobiță. Ar fi

vrut să plece, dar nu dorea să o facă fără să-i mulțumească mai întîi. Femeia s-a întors abia spre sfîrșitul dimineții. A intrat pe ușă cu o pereche de iepuri vînați, care-i atîrnau inerți din mînă, ținuți de picioarele dindărăt.

— Trebuie să plec, i-a spus Inman. Am vrut să văd dacă-ți pot plăti pentru mîncare și doctorii.

— Poți încerca să-mi plătești, i-a spus bătrîna. Dar eu n-o să primesc.

— Mă rog, atunci îți mulțumesc.

— Uite ce-i, a continuat bătrîna. Dac-aș avea un fiu, i-aș spune acelasi lucru ca și dumitale: Poartă-ți de grijă.

— Așa am să fac, a răspuns Inman.

A dat să coboare din vagon, dar bătrîna l-a oprit, adăugînd:

— Hei, ia asta.

Și i-a înmînat o bucată de hîrtie pe care desenase cu mare amănunțime ciorchinele de boabe purpurii ale florii de carion, în toamnă.

Sălbatici de bunăvoie

La prima zvîcnire a zorilor, Ruby era trează, ba chiar în drum spre casă, pentru a aprinde focul în soba bucătăriei, ca să pună cerealele la fiert și ouăle la prăjit. Lumina abia mijise, aproape că nu puteai vedea, iar aerul era îngroșat de pîcla care se depunea, dimineață de dimineață, timp de o oră sau două, pe fundul căldării în care se adăpostea Black Cove, în toate anotimpurile, cu excepția iernii. Dar pe măsură ce se apropia de casă, Ruby deslușea tot mai clar silueta unui bărbat într-un costum de culoare închisă, care ședea rezemat de hambarul de porumb. În consecință, s-a dus direct în bucătărie, a luat pușca din locul unde zăcea încărcată, proptită în crăcana unei crengi bifurcate, bătută deasupra ușii bucătăriei. Ruby a tras cocoșul ambelor țevi și s-a îndreptat, cu pași grăbiți, spre hambar.

Bărbatul purta o pălărie mare, gri, cu borul lăsat mult peste frunte, iar capul îi căzuse în piept. Stătea cu umărul rezemat de peretele hambarului, picioarele încrucișate și vîrfurile ghetelor înfipte în pămînt. Poziția unui drumeț care se reazemă de un copac de pe marginea drumului, așteptînd să treacă diligența și depănîndu-și în minte gîndurile, ca să-și mai omoare timpul.

Chiar și în lumina anemică a zorilor, Ruby putea vedea că individul purta haine dintr-un material fin și bine croite. Iar ghetele, deși uzate, erau mai potrivite pentru un boier decît pentru un șparlitor de porumb. Un singur element vădea că omul nu se găsea chiar într-o poziție de perfectă relaxare:

brațul drept era vîrît în întregime în gaura din peretele hambarului.

Ruby s-a dus drept la el, cu pușca aplecată în jos, țintită spre genunchii omului. Era gata să-i dea o lecție pentru că le fura porumbul, dar cînd s-a apropiat de individ, acesta și-a înălțat capul și și-a ridicat borul pălăriei de pe ochi. S-a uitat la Ruby, a rînjit și a spus:

— Arză-l-ar focul iadului!

— Vasăzică n-ai murit? l-a întrebat Ruby.

— Încă nu, a răspuns Stobrod. Acuma eliberează-l pe tăticul tău.

Ruby și-a rezemat pușca de perete, a descuiat ușa și a intrat în hambar. A ridicat de jos capcana și i-a desfăcut fălcile de pe mîna lui Stobrod, apoi a ieșit. În ciuda faptului că dinții capcanei fuseseră căptușiți, mîna lui Stobrod, cînd și-a extras brațul din crăpătură, sîngera la încheietură, unde pielea e mai subțire. Antebrațul îi era învinețit. Și-l freca întruna, cu mîna sănătoasă. Omul și-a scos din buzunar o batistă fină și și-a șters fruntea și gîtul.

— Lungă a mai fost noaptea asta cît am zăcut prins.

— Te cred, a răspuns Ruby.

L-a măsurat din priviri. Se schimbase oarecum. Așa cum stătea în fața ei, părea un om bătrîn. Chelise, favoriții îi încărunțiseră. De îngrășat nu se îngrășase. Era tot slăbănog. O plapumă matlasată e mai plină decît era el.

— Cîți ani ai acum? l-a întrebat Ruby.

Stobrod a molfăit din buze încercînd să-și amintească cifrele.

— Vreo patruj'cinci, a spus după un timp.

— Patruzeci și cinci, a repetat Ruby.

— Așa ceva.

— Nu pari.

— Mulțam.

— Vreau să spun că pari mai bătrîn.

— Ah!

— Oricine altul te-ar întreba de ce șterpeleai porumbul cînd nu s-ar zice că mori de foame. Dar eu te cunosc mai bine. Furi cîte puțin de ici și de colo ca să-ți prepari rachiul ăla. Și costumul ăsta l-ai manglit de la cineva sau l-ai cîștigat la jocul de cărți.

— Cam așa.

— Și, fără îndoială, ai fugit de pe front.

— Mi s-a acordat o permisie, pentru că sînt erou de război.

— Tu?

— Am luat parte la toate bătăliile. Am condus atacurile.

— Am auzit eu spunîndu-se că ofițerii trimit toți căcăcioșii în prima linie. În felul ăsta scapă mai repede de ei.

Apoi, înainte ca Stobrod să-i fi putut răspunde, a adăugat:

— Vino cu mine.

Și-a luat pușca și a intrat în casă. I-a cerut bătrînului să se așeze pe treptele verandei și să aștepte. Înăuntru, a aprins focul și a pus la fiert apă pentru cafea. A amestecat făina pentru pișcoturi, și a pregătit micul dejun; pișcoturi, cereale, ouă. Cîteva felii de costiță prăjită.

Ada a coborît în bucătărie, s-a așezat pe scaunul ei de lîngă fereastră și și-a băut cafeaua, morocănoasă cum era, de obicei, dimineața.

— Ei, pînă la urmă am prins ceva în capcană, a anunțat-o Ruby.

— Era și timpul. Ce anume?

— Pe taică-meu. Acum e afară pe verandă.

Ruby amesteca un sos alb, preparat din grăsimea rămasă de la costiță.

— Ce-ai spus?

— Stobrod. S-a întors teafăr din război. Dar mort sau viu, pentru mine-i totuna. Îi dau o farfurie cu mîncare și pe urmă îl expediez să-și vadă de drum.

Ada s-a ridicat și s-a dus la ușă, de unde a văzut spatele îngust al lui Stobrod, stînd gheboșat pe treapta de jos. Își examina mîna stîngă și fredona ceva pentru el însuși, iar degetele celeilalte mîini ciocăneau încheietura mîinii rănite, de parcă ar fi făcut niște calcule.

— Ar fi trebuit să-l chemi înăuntru, a spus Ada cînd s-a întors la locul ei.

— Poate să aștepte și acolo.

Cînd a terminat de pregătit gustarea, Ruby i-a așezat bătrînului farfuria pe masa de sub păr. Ea și Ada își luau micul dejun în sufragerie, de unde îl vedeau pe Stobrod hăpăind repede și lacom, borul pălăriei mișcîndu-i-se în ritmul în care mesteca. Numai că n-a luat farfuria să lingă resturile de grăsime de pe ea.

— Ar fi putut mînca împreună cu noi, a stăruit Ada.

— Aici trag eu linia de demarcație, a replicat Ruby.

A ieșit în curte să-i ia farfuria.

— Ai vreun loc unde să stai? l-a întrebat pe Stobrod.

Bătrînul i-a povestit că avea într-adevăr un soi de cămin și un soi de societate, pentru că se însoțise cu un grup de ostași fugari, puternic înarmați. Locuiau într-o peșteră adîncă, în munte, ca niște sălbatici, de bunăvoie. Nu făceau altceva decît să vîneze, să mănînce și să zacă toată noaptea beți, cîntînd de zor.

— Cred că ți se potrivește de minune, a comentat Ruby. Dintotdeauna, scopul tău în viață a fost să țopăi toată noaptea cu o sticlă în mînă. Ei, acum te-am ospătat. Ești liber s-o întinzi. Nu mai avem nimic de dat. Și nu care cumva să ne mai șterpelești din porumb. Să știi că trag în tine, și pușca mea nu-i încărcată cu sare.

A făcut niște semne din mînă ca și cum ar fi gonit orătăniile și Stobrod s-a îndepărtat agale, cu mîinile în buzunare, îndreptîndu-se spre Cold Mountain.

* * *

Ziua era caldă și senină. În luna aceea nu căzuseră decît ploi ușoare, matinale, iar frunzele moarte, ca și cele aninate încă de ramuri, erau rumene și crocante ca jumările reci. Foșneau în vîntul domol și sub tălpi, cînd Ruby și Ada s-au îndreptat spre hambar să vadă cum se uscau foile de tutun. Frunzele lătărețe fuseseră legate împreună la baza codițelor și atîrnau în șiruri, cu susul în jos, prinse de consolele grinzilor din capetele hambarului. Formele mănunchiurilor suspendate aveau parcă un aer uman, feminin și de rău augur, foile legate balansîndu-se ca niște fuste vechi de pînză, îngălbenite. Ruby se învîrtea printre ele, pipăind frunzele, frecîndu-le între degete. A decretat că totul e în deplină ordine, datorită vremii uscate, favorabile și grijii cu care tutunul fusese plantat și cules în conformitate cu semnele naturii. În curînd vor putea muia foile în apă cu melasă, apoi le vor rula în suluri și le vor putea negocia.

După inspecția din hambar, Ruby a propus să se odihnească puțin în podul cu fîn, un loc admirabil de huzur. S-a cățărat pe scară și s-a așezat în pragul podului, cu picioarele răscrăcărate, bălăbănindu-le în vînt, într-un fel în care nici o femeie matură, dintre cele cunoscute de Ada, n-ar fi făcut-o.

La început, Ada a ezitat să o urmeze. Ședea în fîn, cu picioarele strînse sub ea și fustele frumos aranjate. Ruby o privea amuzată, de parcă i-ar fi spus: „Eu pot să-mi permit asemenea poziție pentru că nu am fost niciodată cuviincioasă, iar tu ai putea să-ți permiți pentru că în ultima vreme ai renunțat să mai fii cuviincioasă". Ada a urcat și s-a așezat și ea în pragul podului. Zăceau una lîngă alta, sugeau fire de fîn și își bălăngăneau picioarele ca niște băiețandri. Poarta largă încadra priveliștea spre casă și, în spate, dincolo de ogoare, spre Cold Mountain, care, în atmosfera uscată, părea a fi

foarte aproape, angular, cu muchiile ascuțite și împestrițat de culorile toamnei. Casa arăta sprințară și de un alb imaculat. Un penaj de fum albăstrui se ridica din coșul negru al bucătăriei. Pe urmă, o rafală de vînt s-a abătut peste vale și l-a împrăștiat.

— Spui că vrei să înveți să conduci ferma asta, i s-a adresat Ruby.

— Da, a răspuns Ada.

Ruby s-a ridicat, s-a lăsat apoi în genunchi în spatele Adei și i-a acoperit ochii cu palmele făcute căuș.

— Ascultă! i-a cerut ea.

Ada îi simțea pe față mîinile calde și aspre. Miroseau a fîn, a foi de tutun, a făină și a ceva mai adînc, un miros curat de animal. Oasele subțiri îi apăsau pleoapele fremătînde.

— Ce auzi? a întrebat-o Ruby.

Ada auzea foșnetul vîntului printre copaci, fîșîitul ultimelor frunze. A spus ce aude.

— Fîșîitul copacilor, a rostit Ruby cu dispreț, ca și cum s-ar fi așteptat la un răspuns atît de bleg. Copacii în general? Mai ai multe de învățat.

Și-a dezlipit mîinile de pe ochii Adei, și-a reluat locul și nu a mai adăugat un cuvînt în legătură cu subiectul pe care-l ridicase, lăsînd-o pe Ada să tragă concluzia că lumea la care se referea ea era cu totul specială. Atîta timp cît Ada nu o să poată deosebi foșnetul unui plop de cel al unui stejar, la vremea asta din an cînd e ușor să le distingi, nu va putea pretinde nici măcar că a început să cunoască locul.

Tîrziu în acea după-masă, în pofida căldurii, lumina arăta fragilă și albăstrie și cădea piezîș, avertizînd că anul își anticipa sfîrșitul. Aceasta era, cu certitudine, ultima dintre zilele calde și uscate și, în onoarea ei, Ada și Ruby au hotărît să ia cina în aer liber, la masa de sub păr. Au făcut o friptură dintr-un mușchi de vînat, adus de Esco. Au prăjit într-o tigaie cartofi cu ceapă și au stropit grăsimea topită peste niște salată verde. Măturaseră frunzele

uscate de pe masă și tocmai aranjau tacîmurile pentru ele două, cînd din pădure s-a ivit Stobrod. Ducea un sac de cînepă și s-a așezat la masă, firesc, de parcă primise o invitație pe care o ținea în buzunar.

— Spune o singură vorbă și îi fac vînt, i s-a adresat Ruby Adei.

— Avem destulă mîncare, a răspuns Ada.

În timpul mesei, Ruby a refuzat să vorbească și Stobrod a angajat-o pe Ada într-o conversație despre război. Ar fi dorit ca războiul să se termine cît mai repede și să poată să iasă și el la lumină, afară din munte, dar se temea că o să se lungească încă multă vreme și că or să urmeze zile grele pentru toți. Ada s-a auzit declarîndu-se de acord cu el, deși dacă se uita la casa ei, în lumina violacee a asfințitului, zilele grele păreau foarte îndepărtate.

Cînd au terminat cina, Stobrod și-a luat sacul de pe jos și a scos din el o vioară pe care a așezat-o pe genunchi. Instrumentul avea o formă cu totul specială, pentru că acolo unde în mod normal ar fi trebuit să fie gîtul viorii, se găsea capul cioplit al unui șarpe mare, curbat pe spate, reprodus în amănunt pînă la solzi și la pupilele despicate ale ochilor. Evident, Stobrod era extrem de mîndru de vioară, și avea și motive să fie astfel, pentru că, deși instrumentul era departe de a fi perfect, fusese construit în întregime de el, pe parcursul lunilor de cînd devenise fugar. Vioara veche îi fusese furată în timpul călătoriei spre casă, și în felul acesta, neavînd un model, o construise pe cea nouă doar din memorie în ce privește proporțiile, ceea ce o făcea să arate ca un produs rar, dintr-o perioadă primitivă a istoriei instrumentelor muzicale.

A întors vioara pe față și pe spate, pentru ca cele două femei să o poată admira din toate unghiurile și le-a expus epopeea creației ei. A petrecut săptămîni întregi bătînd muntele în căutare de molid și de arțar și lemn de cimișir și, după ce le-a adunat, a stat ore în șir încercînd să cioplească diferitele părți ale viorii. A tăiat forme și șuruburi după cum

l a dus pe el capul. A fiert lemnul pieselor laterale pînă s-a muiat și i-a imprimat forma dorită, și cînd s-a răcit și s-a uscat, a păstrat curbele sinuoase, care au rămas fixe. A cioplit coada viorii și cutia de rezonanță și gîtul. A fiert copite de căprioară ca să obțină clei. A prevăzut și găurile pentru cuiele de acordat, a asamblat totul și a lăsat să se usuce. Pe urmă, a vopsit gîtul în negru, cu zeamă de afine, și a pierdut ore întregi cu sculptatul capului de șarpe încolăcit. La urmă, a furat în toiul nopții o cutie de lac din magazia de unelte a cuiva și a finisat vioara. După care i-a prins coardele și a acordat-o. Ba chiar, într-o noapte, a tuns coada unui cal și și-a făcut un arcuș.

După aceea și-a contemplat opera și a gîndit: „Aproape că mi-am dobîndit muzica, nu mai am decît o singură sarcină: să omor un șarpe". De cîtăva vreme își băgase în cap că dacă ar introduce în instrument coada unui șarpe cu clopoței, rezonanța sunetului ar fi mult îmbunătățită, ar căpăta un clinchet și un dăngănit cu totul unice. Cu cît mai mulți clopoței, cu atît mai bine, își spunea el. Stobrod descria acest lucru, conferindu-i importanța unei mari căutări. Îmbunătățirea sunetului, visată de el, se va realiza atît prin prezența mistică a zornăitoarelor, cît și prin funcția lor reală în interiorul viorii.

În acest scop, a cutreierat muntele. Știa că în primele zile răcoroase de toamnă șerpii își caută vizuini, anticipînd iarna. A ucis un număr de șerpi cu clopoței, de dimensiuni considerabile, dar în clipa în care mureau, cozile zornăitoare deveneau jalnic de insignifiante. În cele din urmă, după ce a urcat la mare înălțime, în locurile pe unde cresc brazii canadieni negri, a dat peste un șarpe cu clopoței, mare și bătrîn, care se sorea, culcat pe o piatră plată. Nu era cine știe ce lung, pentru că șerpii nu cresc în lungime, dar trupul îi era mai plin și mai rotund decît partea cărnoasă a brațului unui bărbat. Inelele de pe spate pătrunseseră unele într-altele pînă ce ajunsese să arate negru ca un

șarpe negru. Avea niște clopoței lungi cît degetul arătător al lui Stobrod. Povestindu-i Adei acest lucru, și-a întins arătătorul și apoi a marcat, cu unghia degetului mare al celeilalte mîini, un spațiu pe cea de-a treia falangă.

— Uite, atîta erau de lungi, a lămurit-o el.

Apoi și-a înfipt de cîteva ori unghia în pielea uscată.

Stobrod s-a apropiat de piatră și i-a spus șarpelui: „Hei, am să-ți iau clopoței!". Lighioana avea un cap cît un pumn, pe care l-a înălțat de pe piatră și l-a măsurat pe Stobrod cu ochii galbeni, cu pupile despicate. Și-a mișcat unul dintre inele, dînd a înțelege că preferă să lupte decît să se miște din loc. Și-a descolăcit o parte din coadă, pentru încălzire. Pe urmă a început să zornăie, cu un scrîșnet atît de îngrozitor, încît te scotea din minți.

În mod firesc, Stobrod s-a dat un pas îndărăt. Dar voia cu orice preț zornăitoarele. Și-a scos cuțitul, a tăiat o nuia bifurcată, de vreun metru și jumătate, și s-a întors la șarpele care nu se mișcase din loc și părea să se desfete la perspectiva unei lupte. Stobrod s-a plasat la depărtare de un braț de raza pe care bănuia că o poate atinge lovitura șarpelui. Jivina și-a sumețit capul, ridicîndu-l de pe piatră. Stobrod îl ațița să lovească.

— Huuu! a strigat el, scuturîndu-și nuiaua sub ochii șarpelui.

Șarpele a zornăit din coadă, impasibil.

— Haaa! a continuat Stobrod, înțepîndu-l cu furca de lemn.

Șarpele s-a strîns puțin, micșorîndu-se în volum și schimbînd ușor poziția inelelor încolăcite. Pe urmă a rămas tăcut, parcă plictisit.

În mod cert, aștepta un atac mai serios. Stobrod a înaintat puțin, pe urmă s-a lăsat pe vine. Și-a pus cuțitul între dinți și a continuat să țină ramura bifurcată în mîna dreaptă, la oarecare înălțime. A început să-și fîlfîie mîna stîngă în spațiul în care șarpele putea să lovească. Lighioana a șarjat, azvîrlindu-se

paralel cu pămîntul. Fălcile îi erau descleștate, cu colții în jos. Interiorul rozaliu al gurii părea mare cît palma mîinii larg deschisă. Lovitură ratată.

Stobrod l-a împuns cu furca și i-a țintuit capul de piatră. Cu o mișcare rapidă, și-a apăsat piciorul pe capul șarpelui. A înșfăcat coada care biciuia. Și-a scos cuțitul dintre dinți. A tăiat clopoțeii, chiar din rădăcină. Apoi a sărit îndărăt, ca o pisică speriată. Șarpele s-a răsucit, luîndu-și din nou poziția de atac. A încercat să zornăie din clopoței, dar în locul lor nu era decît un ciot însîngerat.

— N-ai decît să supraviețuiești dacă ții cu orice preț, i-a spus Stobrod și a plecat scuturînd clopoțeii.

Era încredințat că, de acum înainte, fiecare sunet pe care-l va scoate din vioară va avea o nouă rezonanță. Și undeva, adînc, va răsuna amenințarea cruntă, acută a șarpelui.

După ce le-a povestit lui Ruby și Adei istoria creației viorii, Stobrod și-a contemplat instrumentul ca pe un miracol. A ridicat vioara în fața lor asemenea unui exponat sau mai curînd ca pe o ilustrare a faptului că el devenise acum, în multe privințe, cu totul alt om decît cel care plecase la război. Afirma că războiul făcuse din el și din muzica lui ceva complet diferit.

Ruby era sceptică. I-a spus:

— Înainte de război vioara nu te interesa decît ca să faci rost de o băutură în schimbul unui cîntec.

— Unii spun că acum cînt cu pasiune, s-a apărat Stobrod.

Le-a povestit că această răsturnare a felului său de a fi a venit pe neașteptate. S-a petrecut lîngă Richmond, în luna ianuarie 1862. Batalionul din care făcea parte își stabilise cartierul de iarnă. Într-o zi a venit în tabără un om care a întrebat dacă au printre ei vreun violonist. A fost îndreptat spre el. Omul i-a povestit că fiică-sa, în vîrstă de cincisprezece ani, cînd a aprins focul de dimineață, a făcut ceea ce făcea deseori, adică a stropit benzină de cărbune peste surcelele abia încinse. Dar în acea

dimineață benzina a nimerit peste cîțiva cărbuni aprinși și, în clipa cînd fata dădea să închidă capacul sobei, a izbucnit o pălălaie. Cercul de fier al capacului a fost proiectat în față, drept în obrazul fetei, și vîlvătaia care a erupt pe soba deschisă i-a ars carnea pînă la os. Fata era pe moarte. Nu încăpea îndoială. Dar după o oră sau două și-a recăpătat cunoștința și cînd părinții au întrebat-o ce anume i-ar mai putea alina durerea, a răspuns că ar dori să asculte o vioară.

Stobrod și-a luat instrumentul și l-a urmat pe om pînă la casa lui, la un ceas de drum. În dormitor a găsit familia înșirată de-a lungul pereților. Fata arsă era proptită pe o pernă. Din păr îi mai rămăseseră doar cîteva fîșii și chipul ei arăta ca un raton jupuit. Fața de pernă era udă de la secrețiile cărnii crude. Avea o rană adîncă lîngă ureche, acolo unde o izbise capacul sobei. Tăietura nu mai sîngera, dar încă nu se înveninase. Fata l-a măsurat pe Stobrod din cap pînă în picioare și albul ochilor ei contrasta puternic cu carnea roșie a arsurilor crude.

— Cîntă-mi ceva, i-a cerut.

Stobrod s-a așezat pe un scaun de lîngă pat și a pornit să-și acordeze vioara. A meșterit atîta timp la strune, încît fata i-a spus:

— Dacă ai de gînd să-mi cînți, ai face mai bine să te grăbești.

Stobrod a început cu cîntecul *Mazăre în oală*, apoi a continuat cu *Sally Ann* și așa mai departe pînă și-a epuizat tot repertoriul lui de șase cîntece. Toate erau melodii de dans și, dîndu-și seama că nu se potriveau cu împrejurările, le-a încetinit ritmul cît a putut, dar oricît la tărăgăna, cîntecele refuzau să sune sobru. După ce a terminat, fata încă nu murise.

— Cîntă-mi altceva, i-a cerut ea.

— Altceva nu mai știu, a mărturisit Stobrod.

— Păcat. Ce fel de violonist ești?

— Un violonist vagabond și nepriceput.

Cuvintele lui au adus un zîmbet pe fața fetei, dar durerea pe care i-a provocat-o zîmbetul i s-a oglindit pe dată în ochi și i-a tras în jos colțurile gurii.

— Atunci inventează un cîntec, i-a spus ea.

Stobrod s-a minunat de asemenea propunere bizară. Niciodată nu i-a trecut prin cap să încerce să compună.

— Nu cred c-aș fi în stare, a răspuns el.

— De ce nu? N-ai încercat niciodată?

— Nu.

— Atunci încearcă acum. N-am prea mult timp.

Stobrod a cumpănit o clipă. Apoi a acordat din nou strunele, și-a așezat vioara sub bărbie, a început să-și plimbe arcușul pe coarde și a rămas el însuși uimit de sunetele care au ieșit. Melodia pe care a însăilat-o era lentă și șovăielnică și se caracteriza prin tărăgănări și pauze duble. N-ar fi putut s-o denumească în vreun fel, dar tonalitatea urma înfricoșătorul mod frigian și, la auzul ei, mama fetei a izbucnit în lacrimi și a fugit afară din încăpere.

Cînd și-a terminat cîntecul, fata l-a privit și i-a spus:

— Ei, ăsta a fost cu adevărat frumos.

— N-a fost, a răspuns Stobrod cu modestie.

— Ba da, l-a contrazis fata.

Și-a întors fața și respirația i-a devenit șuierătoare și umedă.

Tatăl fetei l-a luat pe Stobrod de braț și l-a condus în bucătărie. L-a așezat în fața mesei, i-a turnat o cană de lapte și a urcat scările îndărăt în camera fetei. Pînă ce Stobrod a băut cana cu lapte, omul s-a și întors.

— S-a dus, a șoptit tatăl.

A scos din buzunar un dolar federal și l-a vîrît în mîna lui Stobrod.

— I-ai ușurat drumul spre dincolo, i-a spus.

Stobrod și-a băgat dolarul în buzunar și a plecat. Pe drumul de întoarcere la tabăra lui, s-a oprit de cîteva ori și s-a uitat la vioară. Niciodată pînă atunci nu-i dăduse prin minte că ar putea

încerca să-și îmbunătățească felul de a cînta, dar acum i se părea că s-ar putea apropia de orice fel de melodie și avea senzația că tot ce intra în raza lui auditivă luase foc.

A repetat de nenumărate ori, de atunci încoace, cîntecul pe care-l compusese pentru fată. Nu se mai sătura de el, ba chiar socotea cîntecul atît de inepuizabil, încît ar fi putut să-l interpreteze tot restul vieții sale, descoperind de fiecare dată ceva nou în el. De atîtea ori degetele lui presaseră corzile viorii și brațul lui plimbase arcușul pe notele acestui cîntec, încît nici nu trebuia să-și mai controleze modul de a cînta. Sunetele curgeau de la sine, fără nici un efort. Melodia devenise de sine stătătoare, o deprindere menită să confere ordine și sens sfîrșitului unei zile, așa cum unii, la căderea nopții, rostesc o rugăciune, alții verifică zăvorul ușii, iar alții dau o băutură pe gît.

Din ziua aceea petrecută cu fata arsă, muzica a început să-i invadeze mintea din ce în ce mai mult. Războiul nu-l mai preocupa. Se prezenta tot mai rar la datorie. Și nu i se simțea lipsa. Prefera să-și petreacă timpul, atît cît îi era posibil, în speluncile din zonele rău famate ale orașului Richmond, în locurile acelea depravate care miroseau a trupuri nespălate, a băutură vărsată pe jos, a parfum ieftin și a oale de noapte negolite. De fapt, pe întreg parcursul războiului își petrecuse în asemenea locuri tot timpul de care putuse dispune, dar de astă dată, spre deosebire de trecut, interesul său se îndrepta spre muzica negrilor, care cîntau adeseori pentru mușterii. Stobrod a cutreierat nopți întregi tavernele, pînă a descoperit un tip care cînta cu seriozitate la un instrument cu coarde, un soi de geniu al chitarei sau al banjoului. Atunci își scotea și el vioara și cînta pînă-n zori și, de fiecare dată, învăța cîte ceva nou.

Și-a concentrat atenția pe ton, pe digitație, pe frazare. Pe urmă a început să urmărească atent textele pe care le cîntau negrii, admirînd felul în care captau în cuvinte fiecare dorință și fiecare

temere din existența lor, redîndu-le cu maximă claritate și demnitate. Și, curînd, a început să simtă, din ce în ce mai pregnant, că învăța anumite lucruri despre el însuși, lucruri care nu-i trecuseră vreodată prin gînd. Unul dintre lucrurile pe care le-a descoperit, cu mare uimire, a fost faptul că muzica însemna pentru el mai mult decît o plăcere. Avea substanță, pondere. Gruparea sunetelor, prezența lor în aer cînd răsunau și apoi se volatilizau îi spuneau ceva încurajator în legătură cu legile creației. Muzica afirma că există o modalitate prin care ordinea poate să pună stăpînire pe lucruri, astfel încît acestea să nu mai apară ca o simplă harababură și o plutire în derivă, ci să capete o formă, un sens. Constituia un puternic argument împotriva ideii că totul se petrece la voia întîmplării. Pînă acum învățase nouă sute de cîntece pentru vioară și, dintre acestea, cîteva sute erau propriile lui compoziții.

Ruby și-a exprimat îndoiala în fața acestei cifre, amintindu-i că cele zece degete de la mîini i-au satisfăcut pînă acum toate nevoile de calcul pentru isprăvile din viața lui.

— Niciodată n-a existat vreo împrejurare care să-l facă să numere dincolo de zece, din nimic nu a avut mai mult de atît, a spus ea.

— Știu nouă sute de cîntece, a stăruit Stobrod.

— Bine, atunci cîntă-ne unul, l-a îndemnat Ruby.

Stobrod s-a așezat și a căzut un minut pe gînduri, după care și-a plimbat degetul mare pe coarde, a răsucit un cui, a încercat din nou coardele, a mai răsucit alte cuie pînă ce a obținut o acordare *sui-generis* cu coarda *mi* coborîtă, astfel încît să fie la nivelul celei de-a treia note din coarda *la*.

— Nu mi-am dat niciodată osteneala să-i găsesc un nume cîntecului ăstuia, a spus. Dar cred că i s-ar potrivi titlul *Fata cu ochi verzi*.

Cînd a atins arcușul de vioara cea nouă, tonul rezultat era tulburător prin claritatea, acuitatea și puritatea sa, iar redundanța sunetelor ducea la

efecte curioase, de armonii disonante. Cîntecul era lent și modal, dar incitant prin cadența și considerabila sa amplitudine. Mai mult, melodia îți dădea senzația sumbră a tranzitoriului, a vremelniciei, a ceea ce apare și dispare, a lucrului ce nu poate să fie fixat. Esența sa era dorul.

Ada și Ruby urmăreau înmărmurite desfășurarea muzicii lui Stobrod. Părea să fi renunțat, cel puțin în această piesă solitară, la atingerile de arcuș scurte și sacadate folosite de lăutarii obișnuiți, în favoarea notelor prelungi, de mare dulceață și reverberație. Era un soi de muzică pe care Ruby nu o mai ascultase niciodată. Și nici Ada. Stobrod cînta în felul degajat și firesc în care respira, dar din muzica lui emana convingerea existenței unei vieți la care merită să aspiri.

Cînd și-a terminat cîntecul și a desprins vioara de sub bărbia lui cu țepi cărunți, a urmat o lungă tăcere, în care orăcăielile broaștelor de lîngă rîu au sunat neobișnuit de trist și de deznădăjduit, în anticiparea iernii. Stobrod s-a uitat la Ruby, așteptînd să audă o critică aspră. Și Ada s-a uitat la ea, dar expresia feței lui Ruby grăia că e nevoie de mai mult decît o poveste duioasă și un cîntec de vioară pentru a-i înmuia ei inima cu privire la taică-său. Nu i-a adresat nici un cuvînt, dar s-a întors spre Ada și i-a spus:

— Curios că abia la vîrsta asta a găsit unica unealtă cu care se pricepe să lucreze. Un om atît de nevolnic, încît porecla i se trage de la faptul că a fost snopit în bătăi cu un ciomag[1] cînd l-au prins furînd o șuncă.

Totuși Ada vedea un miracol în faptul că Stobrod, dintre toți oamenii din lume, oferea dovada pozitivă a faptului că oricît ți-ai fi irosit viața, întotdeauna e cu putință să găsești o cale, măcar parțială, de răscumpărare.

---

1. Stob – din numele Stobrod – înseamnă în limba engleză ciomag.

Patul de mireasă scăldat în sînge

Inman a continuat să rătăcească zile întregi prin munți, pierdut și înfășurat în pîclă, în tot lungul unei perioade de vreme cîinoasă. Părea că ploaia nu mai contenea de la luna nouă și pînă la luna plină, deși cu cerul vătuit de nori nu-ți mai puteai da seama cînd e una și cînd e alta, doar dacă ai fi numărat zilele de cînd căzuse primul strop. De o săptămînă, Inman nu mai văzuse nici soare, nici lună, nici stele și n-ar fi fost surprins să afle că în tot timpul ăsta se învîrtise în cerc, sau în alte figuri geometrice mai complexe, dar la fel de lipsite de direcție. Pentru a se menține pe drum drept, încerca să-și ia puncte de reper din ce-i apărea în față, un anumit copac sau o stîncă. A urmat metoda aceasta pînă și-a dat seama că și punctele lui de reper ar putea face parte dintr-un mare cerc, și nu e cine știe ce diferență dacă te învîrtești în cercuri mari sau în cercuri mici. Așa încît mergea orbește prin pîclă, luînd orice direcție care i se părea a fi vestul, și încerca să se rezume doar la mișcare.

Folosise pomada căprăresei pînă la fund, și în scurt timp rănile de la cap se prefăcuseră în niște cicatrice zbîrcite, iar tăietura de la gît arăta ca o lamă dură de argint. Durerea se transformase și ea într-un zgomot îndepărtat, ca șopotul unui rîu, un clipocit pe care l-ar fi putut asculta la nesfîrșire. Dar gîndurile nu i se tămăduiseră cu aceeași repeziciune.

Rucsacul i se golise de merinde. La început a vînat, dar pădurile înalte de brazi canadieni păreau să fi fost părăsite de vînat. Pe urmă a încercat să prindă cu mîna, în rîu, languste pe care să le fiarbă, dar a constatat că după o trudă de ceasuri întregi abia de prindea atîtea cît să-i încapă în calota pălăriei și, după ce le mînca, nu se simțea nici pe departe sătul. A jupuit scoarța unor puieți de ulm și a supt-o, pe urmă a mîncat pălăria unei ciuperci de culoarea rubinului, mare cît o tigaie. Dar un sfert de oră mai tîrziu era iarăși lihnit de foame. În curînd s-a mulțumit doar să bea apă de rîu din căușul palmelor și să smulgă creson sălbatic de pe marginile apei.

Într-o după-amiază s-a trezit tîrîndu-se pe mușchiul de pe țărmul rîului și păscînd la buza apei, ca un animal sălbatic, cu fața udă pînă la urechi, cu gustul înțepător al cresonului în gură și cu mintea despuiată de orice gînd. S-a uitat într-o baltă și și-a văzut propriul chip privindu-l, tremurător și sinistru, așa încît și-a clătit pe dată degetele în apă, ca să spargă imaginea, pentru că nu avea nici un chef să se vadă cum arăta.

„Doamne, și-a spus în gînd, de mi-ar crește aripi și aș putea zbura, m-aș îndepărta de locul ăsta lugubru, și aripile mele mari m-ar purta cît mai sus și cît mai departe, iar penele lungi mi-ar flutura în vînt. Lumea s-ar derula dedesubt ca o poză colorată pe un sul de hîrtie și n-ar exista nimic care să mă mai lege de pămînt. Rîurile și dealurile s-ar perinda pe sub mine, simplu și lin. Iar eu m-aș înălța și m-aș tot înălța, pînă aș ajunge doar o pată întunecată pe cerul cristalin. Strămutat pe alte meleaguri. Să trăiești printre crengi de copaci și steiuri de piatră. Cînd și cînd s-ar putea ivi elemente umane, ca niște emisari, care ar încerca să mă întoarcă în tovărășia oamenilor. Dar de fiecare dată fără rezultat. Să zbor pe o creastă înaltă, să urmăresc lumina zilelor!"

S-a așezat și, un timp, a ascultat murmurul rîului care se prăvălea peste bolovanii rotunjiți și picurul ploii pe frunze. O cioară udă a descins pe o ramură de castan și-a scuturat apa din pene și apoi a rămas gîrbovită și indispusă. Inman s-a ridicat în poziție verticală și și-a reluat atitudinea de biped, așa cum îi era soarta, pînă ce a ajuns pe o potecă puțin umblată.

În cea de a doua zi, la un moment dat, a avut senzația că e urmărit. Și-a întors capul și a văzut un omuleț cu ochi de porc, îmbrăcat într-o salopetă uzată și o manta neagră, pășind tiptil chiar în urma lui. Aproape că ar fi putut să întindă mîna și să-l strîngă de beregată.

— Cine dracu' mai ești și tu? a întrebat Inman.

Omul s-a înfundat printre copaci, pitindu-se pe după un tulipier înalt. Inman s-a apropiat de tulipier, dar cînd a ajuns acolo, nici urmă de omuleț.

A pornit mai departe, întorcînd capul din cînd în cînd. Se învîrtea pe loc, încercînd să-l ia prin surprindere pe fantomaticul urmăritor, și uneori îl zărea pe după copaci. „Vrea să vadă încotro merg, ca să se ducă să anunțe gărzile", și-a spus Inman în sinea lui. Și-a scos pistolul LeMat și l-a fluturat în aer.

— Te împușc ca pe un cîine, a urlat Inman către pădure. Așteaptă numai să vezi. Te împușc fără să stau la gînduri. Îți fac o gaură în burtă, de poți să vîri și un cîine în ea.

Omul cu ochi de porc s-a ținut la oarecare distanță, dar a continuat să-l urmărească, furișîndu-se printre copaci.

În cele din urmă, Inman a făcut un ocol și omul a ieșit de după o stîncă, drept în fața lui.

— Ce naiba urmărești? l-a întrebat Inman.

Omulețul și-a dus două degete la buze și le-a ținut un moment lipite de gură, iar Inman a recunoscut gestul ca fiind unul din codurile Ligii Firului Roșu sau ale Eroilor Americii, nu mai știa care. Un lucrător voluntar de la spital îl informase

despre acești simpatizanți ai Unioniștilor. În ce privește semnele secrete, erau aidoma masonilor. Inman i-a dat parola, trecîndu-și un deget peste ochiul drept.

Omulețul a zîmbit și a continuat:

— Trăim vremuri grele.

Inman știa că aceasta era o altă replică din cod. Răspunsul ar fi fost: „Da, dar așteptăm vremuri mai bune". După care omul trebuia să întrebe: „De ce?", iar Inman să răspundă : „Deoarece căutăm firul eliberării noastre".

Dar Inman i-a trîntit-o:

— Poți să te oprești aici. Eu nu fac parte din K.A. Nu am nici un fel de înclinație în direcția asta și nici în altele de același gen.

— Ești un fugar?

— Aș fi dacă aș găsi un loc unde să fug.

— Ca să fiu sincer, și eu sînt lipsit de orice fel de apartenență ca și dumneata. Fiul meu a fost omorît la Sharpsburg și de atunci nu dau nici un căcat pe vreuna din părțile beligerante.

— Am luat parte la bătălia de la Sharpsburg, a adăugat Inman.

Omul și-a întins mîna și s-a recomandat:

— Potts.

Inman i-a strîns mîna și i-a comunicat numele lui.

— Cum a fost la Sharpsburg? a întrebat Potts.

— O bătălie ca toate celelalte, numai că ceva mai mare. La început ei au aruncat bombe printre noi și noi am aruncat bombe în rîndurile lor. Pe urmă au fost atacurile și tragerile, mitraliere și puști. Foarte mulți băieți au murit.

Au stat un timp examinînd pădurea din vecinătate, după care Potts a spus:

— Arăți stors de vlagă.

— N-am mai avut merinde și am mers cît m-au ținut picioarele, adică foarte încet.

— Ți-aș da de mîncare dacă aș avea ceva, însă n-am. Dar e o fată inimoasă, mai încolo cu vreo patru mile, care o să-ți dea de mîncare și n-o să te întrebe nimic.

Ploaia cădea pieziș și, din cauza vîntului, devenise biciuitoare. Inman s-a înfășurat în prelata lui și a mers înainte fără să încetinească pasul. Părea să fie înveșmîntat în sutană și glugă ca un pelerin de odinioară, un întunecat călugăr rătăcitor, care vagabondează pentru mîntuirea sufletului său, refugiindu-se în mers pentru a se feri de contactul spurcat cu omenirea. Ploaia îi picura de pe nas în barbă.

O oră mai tîrziu a ajuns la casa despre care îi pomenise Potts, o cabană mică, cu o singură încăpere, construită din scînduri drepte și așezată deasupra drumului, la buza unei depresiuni umede. În chip de ferestre avea coli de hîrtie gresată. Un firicel de fum maroniu se strecura pe coșul de chirpici și se destrăma în vînt. Un porc se foia într-un coteț de pe deal. În colțul de lîngă casă, se înșirau cotețe de păsări. Inman a intrat pe poarta din gard și și-a anunțat prezența strigînd.

În ploaie începuseră să se amestece ace de gheață. Obrajii lui Inman păreau să se fi contopit într-unul singur, care-i pătrundea în gura goală. În timp ce aștepta, se uita la un tufiș de dafin de dincolo de gard, cu boabe de care atîrnau așchii de gheață. A strigat din nou și o femeie tînără, mai curînd o fetișcană, a crăpat ușa, și-a scos capul cu păr castaniu, apoi a închis-o la loc. Inman a auzit zăngănitul unui lanț, menit să apere ușa. „Are dreptate să se teamă", și-a spus el.

A strigat încă o dată, adăugînd că a fost trimis de Potts să cumpere de mîncare.

— De ce nu mi-ai spus de la început? i-a răspuns ea.

Era o fată drăguță, mică și subțirică, cu pielea bine întinsă. Avea păr castaniu și purta o rochie de pînză cu imprimeuri, foarte puțin potrivită cu vremea de afară. Inman a scos lanțul care lega poarta și a urcat pe prispă, înlăturîndu-și, din mers, învelișurile. Și-a desfăcut prelata în care se înfășurase, a scuturat-o și a întins-o pe marginea

prispei să se scurgă. Şi-a scos şi rucsacul şi sacul de merinde şi le-a aşezat pe un loc uscat. Şi-a rămas aşteptînd, în lapoviţă.

— Mă rog, vino înăuntru, l-a poftit fata.

— Plătesc pentru ce o să mănînc, a ţinut Inman s-o asigure.

A urcat pe prispă, lîngă femeie.

— Oi fi eu săracă lipită, dar nu chiar atît încît să iau bani pentru puţinul pe care-l pot oferi. N-am decît pîine din făină de porumb şi fasole.

S-a întors şi a intrat în casă, iar Inman a urmat-o. Încăperea era întunecoasă, luminată doar de foc şi de razele pricăjite care se prefirau prin geamurile de hîrtie, căzînd pe podeaua de lemn bine frecată; dar Inman a putut observa că, deşi camera era goală ca un hambar, strălucea de curăţenie. Mobila era foarte sărăcăcioasă. O masă, două scaune, un dulap şi un pat. Nu exista nici un alt ornament în afară de învelitoarea vătuită de pe pat, confecţionată din petice colorate, însăilate. Nici o fotografie a vreunui iubit, sau o icoană cu chipul lui Iisus, sau vreo poză dintr-o revistă prinsă pe perete, de parcă i-ar fi fost impuse restricţii împotriva oricărei imagini gravate. Nu se vedea nici măcar o figurină pe poliţa căminului sau vreo fundă legată de măturica de curăţat vatra. Singura podoabă care înveselea ochiul era învelitoarea din petice. Bucăţile imprimate nu fuseseră însăilate după vreun tipar caracteristic locului şi nu înfăţişau, ca de obicei, flori sau păsări în zbor sau un putinei de bătut laptele ori frunze de plop, ci o întreagă paradă de animale imaginare, semne de zodiac sau creaturi semihalucinante. Peticele erau colorate în tonuri domoale de roşu şi verde şi galben, culori ce pot fi extrase din scoarţa, florile şi cojile nucilor. În rest, în încăpere nu exista nici o altă pată de culoare, totul părea cafeniu, în afară de feţişoara roşie a unui prunc nou-născut, strîns înfăşat şi culcat într-un leagăn construit rudimentar, din nuiele de pin, cu coaja încă pe ele. Privind camera, Inman a

devenit brusc conștient de jegul lui. În spațiul acesta închis, atît de curat, și-a dat seama că hainele lui duhneau a sudoare stătută, acumulată după atîta mers. Ghetele, ca și pantalonii, se scorojiseră de noroi uscat, sudoarea îl pătrunsese pînă la pielea gambelor și cînd pășea lăsa urme de glod. Ar fi vrut să-și scoată ghetele, dar se temea că ciorapii îi put ca o carne putredă. De o bună bucată de timp nu se mai descălțase. Cabana era destul de nouă și păstra încă o vagă aromă reavănă de lemn de castan și de salcîm, iar Inman se simțea total discordant față de acest buchet de miresme.

Femeia a tras un scaun lîngă foc și l-a invitat, printr-un gest, să se așeze. În scurt timp, hainele lui muiate au început să degaje un abur slab, iar pe podea s-au adunat mici băltoace de apă noroioasă, scursă din manșetele pantalonilor. Inman a privit în jos, la picioare, și a observat că în fața vetrei se vedea un semicerc răzuit și mai deschis la culoare, ca și cum un cîine legat ar fi frecat cu trupul lui murdăria de pe dușumea, în perimetrul în care se putea mișca. Pe un drug de fier, într-o parte a focului, atîrna o oală cu fasole pestriță. O bucată rotundă, proaspătă, de pîine de porumb, zăcea în cuptor. Femeia i-a servit o farfurie plină vîrf cu fasole, pîine și o ceapă cojită. I-a așezat alături o găleată cu apă de izvor și un polonic.

— Poți mînca sau la masă, sau aici. Eu zic că aici e mai cald, i-a spus ea.

Inman și-a luat în poală farfuria, o lingură și un cuțit și s-a pus pe înfulecat. O parte din el ar fi dorit să se arate politicos, dar această parte a fost imediat copleșită de un instinct animalic din creierul lui, așa încît a început să leorpăie și să hăpăie, oprindu-se să mestece numai cînd era strict necesar. A renunțat să mai taie ceapa și a mușcat din ea ca dintr-un măr. Își vîra în gură cu lingura fasolea fierbinte și ronțăia pîinea unsuroasă într-un ritm care l-a speriat și pe el. Sosul fasolei îi picura în barbă și i se prelingea pe cămașa

soioasă. I se scurtase răsuflarea și șuiera pe nări din lipsa unei respirații regulate.

Cu oarecare efort, și-a mai încetinit hăpăiala. A băut un polonic de apă rece de izvor. Femeia își trăsese și ea un scaun de partea cealaltă a căminului și se uita la el așa cum te-ai zgîi la un mistreț care devorează un hoit, adică cu o doză de dezgust fascinat.

— Îmi pare rău, s-a scuzat Inman. De zile întregi n-am mai pus hrană în gură. Numai creson și apă de rîu.

— Nu are de ce să-ți pară rău, i-a răspuns femeia pe un ton atît de calm, încît Inman nu și-a putut da seama dacă prin ultimul cuvînt îl absolvea de vină sau îl dojenea.

Pentru prima oară s-a uitat la ea mai atent. Era într-adevăr o fetișcană slăbuță și palidă, în groapa asta întunecoasă unde soarele nu strălucea decît rar. Viața îi era atît de despuiată, încît nu avea nici nasturi la rochie; Inman a observat că pieptarul îi era legat cu un fir lung dintr-un tufiș de păducel.

— Cîți ani ai? a întrebat-o.

— Optsprezece.

— Pe mine mă cheamă Inman. Pe dumneata?

— Sara.

— Și cum ai ajuns să locuiești singură aici?

— Soțul meu, John, a plecat la război. A murit pe drumul de întoarcere. L-au ucis în Virginia. Nu și-a văzut nici o clipă copilița, așa că acum am rămas numai noi două.

Inman a păstrat tăcerea, gîndind că fiecare om care murise în războiul ăsta, de o parte sau de alta, ar fi făcut mai bine să-și vîre pistolul în gură și să-și zboare singur creierii, dacă te gîndeai la lipsa de sens, la inutilitatea morții lui.

— Și ai vreun ajutor aici?

— Nici cel mai mic ajutor.

— Și cum o scoți la capăt?

— Ar pe apucate și cultiv cum pot un petic de porumb și o mică grădină de zarzavat de pe deal,

deși nici unul din astea două nu mi-a dat mare lucru anul ăsta. Am o mică moară cu cilindru ca să macin porumbul. Și cîteva găini pentru ouă. Aveam și o vacă, dar cei care au năvălit peste vară din munți au luat-o și au dat foc micului hambar pe care-l aveam și noi, au furat și fagurii de miere și pe urmă au luat un topor și au crăpat capul unui dulău pe care-l aveam, chiar aici pe prispă, ca să mă sperie. Porcul cel mare din coteț îl țin pentru la iarnă. Va trebui să-l tai în curînd și mă apucă groaza, pentru că în viața mea n-am tăiat un porc.

— O să ai nevoie să te ajute cineva, i-a spus Inman.

Arăta mult prea fragilă ca să măcelărească un porc.

— Între a avea nevoie de ajutor și a-l obține e un drum foarte lung. Toți cei din familia mea au murit și n-am nici un vecin pe aici. Aș putea să-i cer ajutor lui Potts, dar cînd e vorba de muncă grea, Potts nu-i bun de nimic. Eu singură trebuie să fac totul.

„Cu atîtea poveri, probabil că în cinci ani o să arate ca o babă", și spunîndu-și acest lucru Inman își dorea să nu fi pus piciorul în casa aceea, își dorea să fi continuat să meargă, chiar dacă ar fi căzut din picioare, fără să se mai poată ridica vreodată. Vedea cu tristețe că ar fi putut intra în viața acestei femei, trudind fără încetare din seara asta și pînă la moarte. Dacă-și îngăduia să chibzuiască măcar o clipă, vedea întreaga lume atîrnînd deasupra capului fetei, ca tăișul unei capcane, gata să cadă și să zdrobească. Afară aproape că se întunecase și încăperea era mohorîtă ca o vizuină de urs, cu excepția dîrei de lumină venită de la foc. Fata își întinsese picioarele spre vatră, ca să și le încălzească. Purta în picioare o pereche de ciorapi groși bărbătești, cenușii, rulați pînă la glezne, iar tivul rochiei i se ridicase, astfel încît Inman îi putea vedea, strălucind în lumina focului, firicelele de păr auriu, moi și turtite, pe pielea gambelor subțiri. Mintea lui era atît de tulburată de postul negru din

ultimele zile, încît îi venea să-i mîngîie picioarele, așa cum dezmierzi gîtul unui cal nervos cînd vrei să-l liniștești, pentru că în fiecare trăsătură a acestei femei deslușea disperarea.

— Aș putea să te ajut eu, s-a pomenit spunîndu-i. E cam devreme, dar zloata asta de-afară poate fi socotită bună pentru tăierea porcului.

— N-aș putea să-ți cer așa ceva.

— Nu mi-ai cerut. M-am oferit eu singur.

— Atunci trebuie să fac ceva în schimb. Aș putea să-ți curăț și să-ți cîrpesc hainele. Au mare nevoie. Ruptura aceea mare din haină se cere peticită. Între timp, ai putea îmbrăca hainele rămase de la soțul meu. Era cam de înălțimea dumitale.

Inman s-a aplecat și a mai mîncat din farfuria din poală și, în scurt timp, a șters cu o bucățică de pîine urmele de sos, dînd gata totul. Fără să-l întrebe, Sara i-a umplut din nou farfuria cu fasole și i-a dat încă un colț de pîine. Copilașul a început să plîngă. În timp ce Inman muncea la cea de a doua porție de mîncare, Sara s-a retras în umbra camerei, și-a desfăcut pieptarul rochiei pînă aproape de talie și i-a dat bebelușului să sugă, stînd pe pat, în profil.

Inman a căutat să nu se uite, dar fără să vrea zărea rotunjimea sînului plin, de un alb luminos în penumbra scămoșată. După un timp, femeia a dezlipit copilul de la piept și o rază stingheră i-a luminat o clipă sfîrcul ud.

Cînd s-a întors lîngă vatră, Sara ducea pe brațe un teanc de haine bărbătești împăturite și o pereche de ghete bune și curate așezate peste ele.

— Poți să ieși pe prispă și să le îmbraci, i-a spus ea. Și uite, ia și asta.

I-a întins un lighean făcut dintr-o tigvă mare de bostan, plin cu apă, o bucată de săpun cenușiu și un ștergar.

Inman a ieșit afară în noapte. La capătul prispei se găsea o scîndură de spălat rufe și deasupra ei, pe un stîlp, era prinsă o mică oglindă rotundă, din

metal lustruit, care începuse să ruginească. Locul de bărbierit al tînărului John. Ace de gheață atîrnau încă din frunzele negre ale stejarilor, dar prin capătul deschis al prispei, putea vedea norii spărgîndu-se și destrămîndu-se de pe fața lunii, care se arăta printre ei. Inman se gîndea la cîinele pe care năvălitorii îl omoriseră pe prispă, sub ochii fetei. S-a dezbrăcat în aerul rece, și hainele pe care le-a scos de pe el erau ca niște piei de animal jupuite, jilave și îmbîcsite și grele. Nu s-a privit în oglindă, dar s-a frecat zdravăn cu săpunul și cu ștergarul. Și-a turnat pe cap restul de apă care rămăsese în tigva de dovleac, apoi s-a îmbrăcat. Hainele omului mort îi veneau destul de bine, erau moi și subțiate de atîta spălătură, iar ghetele i se potriveau de parcă fuseseră croite pe măsura lui; într-un fel, însă, se simțea de parcă intrase în coaja unei alte vieți. Cînd s-a întors în cabană, avea senzația că e o stafie care a încercat zadarnic să-și reia forma din trecut. Sara aprinsese o lumînare de seu și spăla vase într-un lighean așezat pe masă. Aerul din jurul lumînării părea să se fi îngroșat. Și toate obiectele strălucitoare din raza luminii arătau aureolate de un nimb. Dar tot ce rămăsese în umbră părea stins pe vecie, urmînd să nu mai reapară vreodată. Curba spatelui fetei, aplecată peste masă, îi apărea lui Inman ca o formă unică, o priveliște care n-ar putea să se repete în toate zilele pe care le mai avea de trăit. O priveliște pe care trebuia să și-o fixeze în minte și s-o păstreze cu sfințenie, pentru că asemenea amintire ar putea să-i slujească la bătrînețe, dacă nu ca un remediu împotriva vîrstei, cel puțin ca o consolare.

S-a așezat din nou pe scaunul de lîngă cămin. În curînd a venit și fata și au stat amîndoi liniștiți, privind jăraticul rubiniu. Fata și-a înălțat privirea spre el, fața ei drăguță părînd inscrutabilă.

— Dacă aș mai avea șură, ai putea dormi acolo, i-a spus ea. Dar nu mai am.

— Pătulul de porumb e foarte bun.

Sara s-a uitat din nou în foc, ca și cum ar fi vrut să-i dea a înțelege că poate pleca, iar Inman a ieșit pe prispă, și-a adunat lucrurile și prelata udă leoarcă și s-a dus în pătulul din spatele casei. Norii se deșirau într-adevăr și decorul din apropiere începea să se închege și să prindă formă sub lumina lunii proaspăt apărute. Aerul era înțepător, pregătindu-se de îngheț. Inman s-a cocoțat în pătul și s-a îndesat, cît a putut, în știuleți. Deasupra, o cucuvea a țipat de cîteva ori, țipetele marcînd un descrescendo. Porcul s-a foit, a grohăit, apoi a tăcut.

Inman avea în față perspectiva unei nopți pustii și chinuite, dar oricum mai bună decît cele în care dormise pe pămîntul gol. Raze de strălucire lunară albăstrie se cerneau printre crăpăturile pătulului, iar Inman avea destulă lumină încît să-și poată scoate din rucsac pistolul LeMat, să-i verifice încărcătura de zece gloanțe, să-l frece de poala cămășii soțului mort și să-i tragă pe jumătate cocoșul. Și-a scos și cuțitul și i-a ascuțit lama frecînd-o de talpa de piele a unei ghete, apoi s-a înfășurat în sacii lui ca să doarmă.

Abia atipise cînd a fost deșteptat de zgomotul unor pași printre frunze. A pus mîna pe patul pistolului, mișcîndu-se încet, ca știuleții să nu fîșîie. Pașii s-au oprit la vreo patru metri de pătul.

— Te rog, vino înăuntru, a rostit vocea Sarei.

După care s-a întors și s-a îndepărtat. Inman s-a strecurat afară, și-a vîrît pistolul în brîu și și-a lăsat capul pe spate ca să privească despicătura îngustă dintre nori. Orion se vedea din plin și părea să fi încălecat muchiile crestelor care străjuiau depresiunea de o parte și de alta, cu siguranța de sine a celui care știe ce are de făcut și o face. Inman s-a îndreptat spre casă și a văzut că geamurile de hîrtie străluceau ca un lampion japonez. Cînd a intrat, a constatat că fata mai aruncase niște buturugi de salcîm pe focul care ardea cu flacără înaltă, iluminînd și încălzind din belșug încăperea.

Sara se vîrîse în pat, își scosese fîleul de pe cap și părul i se revărsa pe umeri, scînteind în lumină. Inman s-a apropiat de cămin și și-a așezat pistolul pe micul raft care servea de poliță. Leagănul fusese tras lîngă vatră și copilul dormea cu fața în jos, așa încît nu se vedea din el decît o proeminență palidă pe sub păturici.

— Cu pistolul ăsta mare, arăți ca un om care fuge de lege.

— Nu știu dacă poți găsi vreo denumire pentru ceea ce sînt eu acum.

— Dacă ți-aș cere să faci ceva, ai accepta?

Inman și-a spus că ar trebui să formuleze un răspuns de genul: „Poate" sau „Dacă o să pot", sau o asemenea frază condițională.

Dar ce a răspuns a fost: „Da".

— Dacă ți-aș cere să vii să te culci aici lîngă mine, dar să nu faci nimic altceva, ai fi în stare?

Inman a privit-o pe fată și s-a întrebat ce vede cînd se uită la el. O arătare îmbrăcată în hainele soțului ei? O nălucă pe jumătate dorită, pe jumătate temută? Ochii lui rămaseseră fixați pe învelitoare, pe pătratele ei pictate cu jivine mătăhăloase, cu ochii bulbucați și picioare scurte, stîngace, dar heraldice. Păreau adunate din amintirile unor vise despre fiare cumplite. Umerii le erau gîrboviți de greutatea mușchilor, picioarele acoperite de peri țepoși, boturile larg deschise într-un urlet și pline de colți lungi.

— Ai fi în stare?

— Da.

— Așa am gîndit și eu, altfel nu ți-aș fi cerut-o.

Inman s-a apropiat de pat, și-a scos ghetele și s-a vîrît complet îmbrăcat sub învelitoare, întinzîndu-se pe spate. Salteaua care acoperea fundul patului, împletit din frînghii, era umplută cu paie proaspete, mirosind dulce, autumnal și uscat. Și sub acest miros, răzbea mireasma fetei, ca o tufă de dafîni umezi, după ce florile le-au căzut la pămînt.

Amîndoi stăteau la fel de nemișcați de parcă ar fi avut între ei o pușcă de vînătoare încărcată, gata să ia foc. Dar cîteva minute mai tîrziu, Inman a auzit-o pe fată plîngînd în hohote.

— Plec, dacă socotești că-i mai bine, i-a spus el.

— Sssst!

A mai plîns o bucată de timp, apoi s-a oprit, s-a ridicat în capul oaselor, și-a șters ochii cu un colț al învelitorii și a început să povestească despre soțul mort. Nu cerea de la Inman decît să fie ascultătorul poveștii ei. De cîte ori încerca să scoată și el o vorbă, fata scotea un „ssst". Povestea nu avea nimic special în afară de faptul că era însăși viața ei. I-a povestit cum s-au cunoscut ea și John și cum s-au îndrăgostit unul de celălalt. I-a povestit despre felul cum au construit cabana și cum a muncit și ea, ca un bărbat, cot la cot cu el, tăind copaci, ridicînd butucii ciopliți pentru pereți, și astupînd spațiile dintre buturugi. I-a povestit despre viața fericită pe care și-o visau ei în acest loc rupt de lume, care lui Inman i se părea total impropriu pentru subzistență. I-a povestit despre greutățile ultimilor patru ani, despre moartea lui John, despre lipsa de hrană. Singura rază de lumină a fost scurta permisie a lui John, o perioadă de mare fericire cînd au conceput copilașul care dormea lîngă vatră. Dacă n-ar fi fetița ei, spunea Sara, nimic nu ar mai lega-o de viață.

Ultimele lucruri pe care le-a rostit au fost:

— Porcul ăsta de afară o să fie grozav. A fost hrănit în cea mai mare parte cu jir pe care l-am cules din grădină, și în ultimele două săptămîni i-am dat porumb, ca să-i frăgezească slănina. E așa de gras că aproape nu i se mai văd ochii.

După ce și-a isprăvit povestea, a întins mîna și i-a atins rana de la gît, întîi cu degetele, pe urmă cu toată palma. Și-a lăsat un moment mîna pe gîtul lui, pe urmă și-a retras-o. S-a întors cu spatele la el și, în scurt timp, a început să respire adînc și regulat, în somn. Inman își spunea că femeia

găsise oarecare liniște în simplul fapt că reușise să comunice unei alte persoane ce viață singuratică, pe muchie de cuțit, ducea ea, o viață în care un porc putea reprezenta dopul care astupă o damigeană de necazuri și supărări.

Deși era istovit, Inman nu se putea odihni. În timp ce Sara dormea, el zăcea complet treaz, privind în tavan, urmărind lumina focului care se împuțina pe măsură ce bușteni se prefăceau în jăratic. De atîta vreme nu-l mai atinsese vreo mînă de femeie cu cît de puțină duioșie, încît ajunsese să se vadă singur ca o creatură cu totul diferită de ceea ce fusese cîndva. Îi era hărăzit să poarte osînda celor neizbăviți, îi era hărăzit ca orice duioșie să-i fie refuzată de aci înainte, și viața lui să fie stigmatizată de o adîncă greșeală. Și în această tulburată stare de spirit, în această constantă amărăciune, nici nu-i trecea prin gînd să întindă o mînă spre șoldul Sarei, să o tragă la pieptul lui și să o țină în brațe pînă avea să vină ziua.

Puținul somn care s-a lipit de ochii lui a fost răscolit de vise izvorîte din figurile de pe învelitoare. Fiarele goneau pe urma lui într-o pădure întunecoasă și nu exista loc de refugiu, oriunde s-ar fi întors. Întreaga lume a acestei împărății a întunericului se adunase fioroasă și înverșunată împotriva lui, și totul în jur era negru și cenușiu, cu excepția colților și ghearelor jivinelor, albe ca lumina lunii.

Inman a fost trezit de Sara care-l zgîlțîia și-l zorea:

— Scoală-te și pleacă imediat!

Abia mijiseră zorii, camera era înghețată și de afară se auzeau tropote îndepărtate de cai, zgomote care se îndreptau spre casă.

— Scoală-te, îi dădea ghes Sara. Fie că sînt Gărzile Civile, fie că sînt invadatori, e mai bine să nu te găsească aici.

A alergat la ușa din spate și a deschis-o. Inman și-a tras ghetele în picioare, și-a luat pistolul LeMat

de pe poliță și a fugit afară. A alergat cu sufletul la gură pînă la șirul de copaci și de hățișuri de dincolo de izvor. S-a înfundat printre arbori și apoi, ferindu-se să fie văzut, s-a strecurat pînă a găsit o tufă stufoasă de dafini, de unde putea vedea fațada casei. S-a tîrît sub întunecimea tufișului și a rămas la pîndă, privind printr-o despicătură în spatele căreia își putea ascunde fața. Pămîntul de sub el era înghețat bocnă.

A văzut-o pe Sara alergînd desculță pe pămîntul împietrit de ger și îmbrăcată doar în cămașa de noapte, îndreptîndu-se spre cotețul porcului. A dat la o parte parii care barau portița cotețului și a încercat să ademenească porcul să iasă afară, dar dobitocul refuza să se urnească. Sara a intrat în coteț noroios și a împuns porcul să se miște, iar cînd a ieșit de acolo, tălpile ei erau negre de glod și de căcat de porc, pentru că spărsese pojghița de gheață și intrase în mîzgă. Porcul s-a urnit și a început să meargă, dar era atît de voluminos și de greoi, că abia de a reușit să pășească peste pragul cotețului și să calce pe pămînt. Tocmai ieșise și începuse să dobîndească oarecare viteză, cu Sara mînîndu-l din spate către pădure, cînd s-a auzit un strigăt de pe drum:

— Oprește-te locului, acolo unde ești!

Uniforme albastre, Inman a văzut că erau trei, încălecați pe niște cai amărîți. Au descălecat și au intrat pe poarta din față. Doi dintre ei erau înarmați cu puști Springfield, pe care le purtau sub brațul stîng. Țevile puștilor erau îndreptate pe jumătate spre pămînt, dar degetele oamenilor erau încordate pe trăgaci. Cel de-al treilea militar ținea în mînă un pistol, țintit în sus, de parcă omul avea de gînd să împuște niște păsări aflate la mare înălțime, dar, de fapt, ochii lui erau pironiți pe Sara. Omul cu pistolul s-a apropiat de ea, i-a poruncit să se așeze pe jos și fata s-a executat. Porcul s-a întins pe pămînt, lîngă ea. Cei doi înarmați cu puști au urcat pe prispă și au intrat în casă, unul din ei acoperindu-l

pe celălalt cînd a deschis ușa și a pășit înăuntru. Au rămas un timp în cameră, iar cel cu pistolul o păzea pe Sara, fără să se uite măcar la ea sau să-i adreseze o vorbă. Din casă se auzeau bufnituri și zgomote de lucruri sparte. Cînd au reapărut cei doi, unul din ei purta copilașul, atîrnat de o îndoitură a fașei, așa cum ai ține un pachet de sfoara cu care-i legat. Pruncul țipa și Sara a dat să se ridice să se ducă la el, dar omul cu pistolul a împins-o îndărăt pe pămîntul înghețat.

Cei trei Unioniști au stat la sfat în curte, dar Inman nu-i putea auzi din cauza țipetelor copilului și a implorărilor Sarei să i se dea bebelușul. Le putea deslușI doar accentul, plat și repezit ca niște lovituri de ciocan; cei trei stîrniseră în el nevoia de a contraataca. Dar se afla dincolo de raza de acțiune a pistolului LeMat și, chiar dacă n-ar fi fost așa, nu se putea gîndi la nici un plan de atac care să nu fi avut drept rezultat moartea Sarei, a copilului și a lui.

Pe urmă i-a auzit întrebînd-o de bani, unde îi ascunsese. „Asta-i rațiunea vieții lor", și-a spus Inman. Sara le-a răspuns, ceea ce nu putea fi decît adevărul, că nu avea pe lumea asta nimic în afară de ce vedeau cu ochii lor. Au întrebat-o iar și iar și pe urmă au împins-o spre prispă, cel cu pistolul i-a legat mîinile la spate și unul din ceilalți s-a dus la cai și a luat niște curele ce păreau a fi fîșii dintr-o veche desagă de pînză, purtată la șa. Omul cu pistolul a legat-o cu curelele de un stîlp și pe urmă a arătat cu degetul spre copil. Unul din ceilalți a desfășat copilul și l-a așezat pe pămîntul înghețat. Inman l-a auzit pe cel cu pistolul spunînd:

— Noi avem toată ziua în fața noastră.

Și apoi a auzit-o pe Sara țipînd.

Cei trei s-au așezat pe marginea prispei și au început să-și bălăngănească picioarele și să trăncănească între ei. Își răsuceau țigări și le fumau pînă ce scuipau ultima fărîmă din chiștoc. La un moment dat, cei doi subordonați s-au dus iar la

cai și s-au întors cu niște săbii pe care le înfigeau în pămîntul din curte, în căutarea de comori ascunse. S-au învîrtit un timp, testînd și sondînd mereu. Copilașul urla și Sara implora. În cele din urmă, posesorul pistolului s-a ridicat de pe prispă, s-a apropiat de Sara, i-a vîrît patul revolverului în crăcana picioarelor și i-a spus:

— Se vede că într-adevăr n-ai nici un căcat.

Ceilalți doi au venit lîngă el să caște gura.

Inman a început să se retragă mai adînc în pădure, pentru a pune casa între el și cei de pe prispă, astfel încît, dacă s-ar fi năpustit asupra lor, să poată omorî măcar unul înainte de a ieși de după casă și a fi văzut. Era un plan sortit eșecului, dar altul nu putea încropi, dat fiind că trebuia să străbată o bună bucată de spațiu deschis pînă să ajungă la ei. Nu vedea alt rezultat posibil decît ca el, femeia și copilul să fie omorîți, dar nu exista nici o altă ieșire.

Înainte însă de a face cîțiva pași, cei trei s-au îndepărtat de Sara. Inman s-a oprit și a urmărit ce se întîmplă, sperînd într-o realiniere de forțe mai avantajoasă pentru el. Omul cu pistolul s-a dus la calul lui, a luat o frînghie lungă pe care, cînd s-a întors, a legat-o de gîtul porcului. Unul din cei doi pușcași a dezlegat-o pe Sara, iar celălalt a ridicat copilașul ținîndu-l de un braț și i l-a aruncat Sarei. După care au pornit să alerge prin curte ca să prindă găinile. Au capturat trei păsări, le-au legat picioarele cu o sfoară și le-au atîrnat de șa, cu capul în jos.

Sara strîngea copilul la piept. Cînd l-a văzut pe cel cu pistolul mînînd porcul, a început să strige:

— Porcul ăsta e tot ce am. Dacă mi-l luați, atunci mai bine să ne dați cu ceva în cap și să mă omorîți și pe mine și copilul, pentru că fără porc ar însemna același lucru pentru noi.

Dar bărbații au încălecat și au pornit la drum, omul cu pistolul mînînd porcul, care pășea cu mare efort la capătul frînghiei. Au cotit la curbă și s-au făcut nevăzuți.

Inman a alergat la Sara, pe prispă. I-a spus:

— Încălzește copilul, fă un foc cît tine de mare și pune un cazan cu apă la fiert.

După aceea a pornit în fugă pe drum.

A dat de urma Unioniștilor, s-a ținut tot timpul la marginea pădurii, întrebîndu-se singur ce are de gînd să facă. Spera să se întîmple ceva de la sine.

Cei trei n-au înaintat prea mult, doar vreo două-trei mile, pînă cînd au părăsit drumul și au coborît într-un cîmp mlăștinos, la gura unei vîlcele grunțoase. Au pătruns în ea, au legat porcul de un puiet de roșcov și s-au apucat să aprindă un foc lîngă bordura unei stînci, în vecinătatea unui pîrîu repede. Inman și-a dat seama că voiau să-și facă acolo tabără peste noapte și să mănînce pe săturate, chiar dacă asta ar fi însemnat să taie șuncile porcului. A făcut un ocol prin pădure, pînă a ajuns la marginea stîncii de deasupra lor. S-a pitit printre bolovani și i-a urmărit cum au răsucit gîturile a două dintre găini, le-au jumulit, le-au scos măruntaiele, le-au înfipt în niște ramuri verzi și le-au atîrnat deasupra focului.

Pe urmă s-au așezat cu spatele la stîncă și au stat să se uite cum se frigeau găinile. Inman îi auzea povestind despre casele lor și a înțeles că cei doi erau din Philadelphia, iar cel cu pistolul din New York. Spuneau ce dor le e de acasă și cît de mult ar fi dorit să fi fost acum în orașele lor. Inman ar fi dorit și el ca aceștia trei să fi fost la casele lor, pentru că nu ținea morțiș să facă ceea ce urma să facă.

S-a deplasat de-a lungul steiului, mișcîndu-se încet, fără zgomot, pînă cînd stînca a început să coboare la nivelul pămîntului. La marginea ieșiturii, a descoperit o mică peșteră și și-a vîrît capul în ea să vadă cît e de adîncă; a constatat că intra doar vreo trei metri sub stîncă. Cu multă vreme în urmă, adăpostise, probabil, vînători de ratoni sau de alte animale, pentru că la gura grotei se vedea un cerc negru, calcinat, de pe urma focurilor. Dar peștera adăpostise și unii vizitatori mai timpurii. Urmele

lor erau înscrise pe pereții de stîncă, niște semne angulare, dintr-un vechi alfabet pierdut. Nimeni din cei de azi care le-ar fi văzut nu ar fi putut să deosebească litera *a* de litera *z*. Alte urme înfățișau fiare sălbatice de mult dispărute de pe pămînt sau care nici n-au existat vreodată, născociri ale unor teste de mult goale ca niște tigve de dovleac.

Inman a ieșit din grotă și a continuat să dea ocol platformei de stîncă, pînă cînd, coborînd de-a lungul apei, s-a apropiat de tabăra celor trei. Ferit de privirile lor, a dat peste un brad canadian masiv, cu crengi joase, s-a cățărat pe el la o înălțime de vreo trei metri, s-a așezat pe o cracă chiar la îmbinarea ei cu trunchiul întunecat, așa cum a văzut el că fac bufnițele cu urechi lungi, peste zi, cînd vor să stea ascunse. Pe urmă a imitat de trei ori chemarea unui curcan sălbatic, după care a așteptat.

Îi auzea pe bărbați vorbind, dar nu putea deslușI ce spun. Un minut mai tîrziu, omul cu pistolul a venit într-acolo, ținînd în fața lui revolverul. S-a oprit chiar sub copac. Inman îl privea drept în calota pălăriei. Omul și-a vîrît revolverul sub braț, și-a scos pălăria și și-a trecut degetele prin păr. Chelea, în creștet i se vedea un petic din pielea albă a capului, mic cît o fișă de poker și Inman a luat această pată drept țintă. A șoptit:

— Hei!

Omul a înălțat capul și Inman a tras, dar dintr-un unghi din care a ratat peticul de chelie. Glonțul a pătruns în umăr, lîngă gît, apoi a erupt prin stomac, într-o explozie care semăna cu un vomitat violent. Omul a căzut la pămînt, de parcă i s-ar fi lichefiat subit oasele picioarelor. A încercat să se ridice de jos proptindu-se în brațe, dar s-ar fi zis că pămîntul fugea de sub încleștarea mîinilor lui. S-a rostogolit pe pămînt și și-a înălțat privirile să vadă ce fel de pasăre de pradă se năpustise pe el cu atîta greutate. Cînd li s-au întîlnit ochii, Inman și-a dus două degete la borul pălăriei și l-a salutat, după care pistolarul și-a dat duhul, cu o expresie de mare nedumerire.

— L-ai doborît? a strigat de jos unul din ceilalți doi.

După aceea, treburile au decurs simplu. Inman s-a dat jos din copac și s-a întors pe propriile-i urme și, printr-o rapidă mișcare laterală, a ocolit lunga protuberanță stîncoasă, astfel că de astă dată s-a apropiat de tabăra celor doi venind dinspre rîu. S-a oprit în dreptul unei tufe de rododendron și a așteptat.

Cei doi pușcași de lîngă foc l-au strigat iar și iar pe mort, și Inman a aflat că se numise Eben. După un timp, oamenii au renunțat să-l mai strige, și-au luat puștile Springfield și au pornit să-și caute camaradul. Inman i-a urmărit, camuflat de copaci, pînă cînd au dat peste Eben. Cîteva momente au rămas la oarecare depărtare de trupul parțial dezmembrat și s-au sfătuit între ei ce ar trebui să facă. Din tonul glasurilor lor se înțelegea că ceea ce doreau cu adevărat ar fi fost să dea uitării ce li se înfățișa ochilor și să se întoarcă la ei acasă. Totuși, pînă la urmă au hotărît să procedeze așa cum știa Inman că vor proceda, adică să pornească în susul apei, în căutarea ucigașului, despre care nu-și puteau imagina altceva decît că fugise.

Inman mergea în urma lor, cătărîndu-se afară din vîlcea. Cei doi se strecurau printre arborii înalți și deși de pe mal, temîndu-se să se îndepărteze prea mult, ca să nu se rătăcească. Erau orășeni, nefamiliarizați cu pădurile și oarecum reticenți în fața omorului pe care presupuneau că-l vor săvîrși. Pentru ei, ținutul era o adevărată sălbăticie pe care o străbăteau cu timiditate, dar pentru Inman apăreau ca niște oameni pe o arteră circulată din oraș. Se străduiau să descopere urmele asasinului, dar nimic nu le-ar fi putut atrage atenția în afară de amprenta unei tălpi mari cît toate zilele, adîncită în noroi.

Inman s-a apropiat tot mai mult de ei și, cînd a tras cu pistolul LeMat, era atît de aproape, încît ar fi putut să întindă mîna și să-i apuce de guler. Primul din ei a primit glonțul în locul în care șira spinării se îmbină cu țeasta, și împușcătura i-a ras

o mare parte din frunte. A căzut jos grămadă. Pe celălalt l-a împușcat cînd se întorsese pe jumătate spre el și l-a nimerit la subțioară. Spre deziluzia lui Inman, omul n-a murit pe loc. A căzut în genunchi, strîngînd pușca în mîini.

— Dacă stăteai acasă la tine, toate astea nu s-ar fi întîmplat, a ținut să-i declare Inman.

Omul a încercat să miște pușca lungă ca să-l țintească pe Inman, dar acesta din urmă i-a tras un glonț în piept, de la asemenea apropiere, încît tunica rănitului a luat foc de la flacăra țevii.

Cei doi din Philadelphia căzuseră la mică depărtare de peșteră, așa încît Inman i-a tîrît în interiorul ei și i-a așezat unul lîngă celălalt. A luat puștile Springfield și le-a proptit de pereții grotei, lîngă cadavre, după care s-a întors la stîncă. Sub bradul canadian, găina care rămăsese în viață și reușise să se dezlege, își vîrîse capul în burta deschisă a newyorkezului Eben. Ciugulea de zor carnea roșie și fragedă a măruntaielor lui explodate.

Inman l-a căutat în buzunare după țigări, apoi s-a așezat pe jos și a urmărit performanțele găinii. Și-a răsucit o țigară, a fumat-o și a stins mucul sub talpa ghetei. I-a venit în minte un cîntec bisericesc, care se cînta de obicei în contrapunct, dar acum l-a fredonat puțin și s-a oprit mai cu seamă la cuvinte:

Teama de moarte mi-a pierit pe vecie
În moarte o să cunosc o nouă viață.
Lîngă rîul de cristal sufletu-mi o să trăiască-n bucurie.
În moarte o să cunosc o nouă viață.
Aleluia, o nouă viață.

Inman și-a impus să privească în această lumină ceea ce vedea în fața lui; în comparație cu bătălia de pe drumul ascuns din Fredericksburg sau cu haosul ucigaș din fundul craterului, morțile de acum erau o nimica toată. În fiecare din cele

două locuri ucisese, probabil, un mare număr de oameni mult mai valoroși decît acest Eben. Totuși, își spunea că nu va povesti nimănui vreodată despre episodul de față.

În cele din urmă s-a ridicat, a înșfăcat găina de picioare, a scos-o din burta newyorkezului, a dus-o la pîrîu și a muiat-o în apă pînă a arătat din nou albă. I-a legat picioarele cu o bucată din sfoara Unioniștilor și a lăsat-o pe jos. Pasărea își răsucea capul și privea lumea cu ochii ei negri, care l-au frapat pe Inman, apărîndu-i ca un nou nivel de interes și de entuziasm.

L-a tîrît de picioare pe newyorkez pînă la peșteră și l-a așezat înăuntru, alături de camarazii săi. Peștera era destul de mică, astfel încît cadavrele formau aproape un cerc. Păreau uimiți, perplecși și, în poziția în care zăceau, ai fi zis că sînt niște bețivani gata să se lanseze într-un joc de cărți. Judecînd după expresia chipurilor, se părea că moartea le imprimase un soi de melancolie, o depresie spirituală. Inman a luat un cărbune din vechiul foc stins de la gura grotei și a desenat pe pereții peșterii imagini ale animalelor fantasmagorice de pe învelitoarea Sarei, care-i bîntuiseră visele cu o noapte înainte. Angularitatea lor îl făcea să se gîndească la fragilitatea trupului uman în fața a tot ce-i ascuțit și contondent. Desenele lui se înrudeau îndeaproape cu scrijeliturile antice ale indienilor Cherokee sau ale cui o mai fi trecut pe acolo.

Inman s-a întors în vale ca să se uite la cai și, spre deziluzia lui, a descoperit că aveau crestate pe piele însemnele armatei. I-a dezlegat și apoi a parcurs de trei ori drumul pînă la grotă și înapoi, cărînd efectele celor trei Unioniști, pe care le-a așezat alături de ei; toate, cu excepția unei singure raniță. În aceasta a vîrît cele două găini fripte. Apoi a scos caii din vîlcea și i-a dus la mare depărtare de peșteră, unde i-a împușcat în cap. Era un lucru foarte dureros, dar fiind marcați cu însemnele armatei, caii ar fi constituit o permanentă amenințare,

un indiciu care ar fi dus la el sau la Sara. Întors în tabără, a băgat în raniță și găina vie, alături de suratele ei fripte, și și-a trecut sacul pe umăr. Apoi a dezlegat porcul și l-a tras de frînghie, după care a părăsit locul.

Cînd s-a întors la cabană, Sara aprinsese un foc zdravăn în curte. Deasupra focului atîrna un cazan negru cu apă clocotită, din care se înălța un abur în aerul rece. Îi spălase hainele și le întinsese pe tufișuri, la uscat. Inman s-a uitat la soare și a constatat că era încă dimineața, deși i se părea cu neputință să fi trecut doar atît de puțină vreme.

S-au ospătat împreună, la un prînz timpuriu, din găinile fripte, și după aceea s-au pus pe treabă. Două ceasuri mai tîrziu, porcul – omorît, opărit și răzuit de peri – atîrna de creanga unui copac gros, printr-o nuia vîrîtă în tendoanele picioarelor dindărăt. Feluritele măruntaie și scursori fumegau în vase așezate pe jos. Fata lucra la un vas cu untură. A scos prapurul și s-a uitat prin el de parcă ar fi fost un șal de dantelă, după aceea l-a făcut ghemotoc și l-a pus în vasul cald, să-i topească untura. Inman a tranșat carcasa cu un satîr. A despicat întîi părțile laterale, de o parte și de alta a șirei spinării, pînă cînd porcul a fost divizat în două hălci mari, pe care le-a împărțit apoi, la rîndul lor, în felurite sorturi de carne.

Au lucrat pînă s-a înserat, topind toată grăsimea, preparînd slănina, spălînd mațele pentru a fi umplute, tocînd și împănînd resturile de carne și zgîrciurile pentru umplutura cîrnaților, punînd la sare jamboanele și antricoatele, scurgînd sîngele din cap pentru a-l pregăti pentru piftie.

Pe urmă s-au spălat și au intrat în casă, iar Sara s-a apucat să prepare cina, în timp ce Inman ronțăia niște jumări pe care ea intenționase să i le servească alături de pîinea de porumb. Cum ficatul și splina nu puteau fi conservate, Sara a gătit un fel de tocăniță din ele, condimentată cu multă ceapă și

ardei iute. Au mîncat, după care s-au oprit și s-au odihnit. Și după aceea au mîncat din nou.

După cină, Sara i-a spus:

— Cred că ai arăta mai bine dacă ți-ai rade barba.

— Dacă-mi dai un brici, aș putea încerca.

S-a îndreptat spre o ladă din care a scos un brici și o fîșie lată de piele unsă cu ulei. I le-a pus lui Inman în poală.

— Și astea au fost ale lui John, i-a spus.

A turnat dintr-o putină atîta apă cît îi trebuia pentru bărbierit și a pus-o la încălzit într-o oală neagră, deasupra focului. Cînd apa a început să scoată aburi, a turnat-o în tigva de dovleac. Pe urmă a aprins o lumînare și a înfipt-o într-un suport de tinichea, iar Inman le-a dus pe toate și le-a etalat pe scîndura de spălat din capătul prispei.

A ascuțit briciul și și-a umezit barba. A ridicat briciul și în clipa aceea a zărit pata de sînge de pe mînșeta cămășii lui John. Om sau porc, tot un drac, și-a spus el. S-a uitat în oglinda de metal, a atins lama briciului de obraz și a început să se radă în lumina pîlpîitoare a lumînării.

Nu-și mai răsese barba din cel de-al doilea an de război, și aștepta cu oarecare teamă să se vadă cum arată după atîta amar de vreme. Și-a răzuit perii pînă a tocit lama briciului și a trebuit să-l ascută din nou. Unul dintre motivele pentru care renunțase să se mai bărbierească era faptul că nu-i plăcea să se vadă în oglindă pe tot parcursul rasului. Și apoi mai era greutatea de a avea grijă de un brici și de a-și pregăti apă caldă, greutate pe care o întîmpinase în ultimii doi ani. Faptul de a-și lăsa barbă îl scutea de o nereușită în plus.

Treaba de acum i-a luat oarecare timp, dar a izbutit să-și dezgolească fața. Oglinda de metal ruginise și era împestrițată cu pete răzlețe maronii, și cînd Inman s-a privit, fața lui palidă părea împroșcată cu cruste de răni închise. Ochii care-l priveau din oglindă aveau o tăietură și o căutătură piezișă,

pe care nu le recunoștea. Trăsăturile îi erau ascuțite și obrajii scobiți dintr-o pricină mai adîncă decît foamea. „Ce o să vadă ea acum e o arătare total diferită de tînărul ei soț", și-a spus Inman. O mutră de asasin, plasată în locul de unde odinioară privea tînărul John. Care ți-ar fi reacția dacă, într-o seară de iarnă, cînd stai lîngă foc, te-ai uita pe fereastra neagră și ți s-ar ivi din beznă un asemenea chip? se întreba el. Ce spasm, ce atac de inimă ți-ar stîrni?

Totuși, Inman vădea meritul de a fi încercat să-și spună că fața aceea nu era a lui și că, de-a lungul timpului, ar putea să-și revină. Cînd s-a întors în încăpere, Sara i-a zîmbit și i-a declarat:

— Ei, acum mai arăți a om.

Au stat împreună și s-au uitat la foc, iar Sara își legăna copilașul în brațe. Fetița avea o tuse hîrîită. Inman gîndea că sînt puține șanse să iasă vie din iarnă. Copilul se zvîrcolea în brațele mamei și nu voia să adoarmă, așa încît i-a cîntat un cîntec.

Cînta de parcă se rușina de propriile ei sunete, de felul în care viața ei căpăta glas. Cînd a început să cînte, s-ar fi zis că ceva îi blocase gîtlejul, și că melodia se articula cu mare efort. Forța aerului din pieptul ei trebuia să se descarce, dar găsind fălcile încleștate, dure și îndărătnice, și gura ermetic închisă în fața muzicii, a luat-o pe alte căi și s-a refugiat în tonuri înalte, nazale, care îți sfîșiau inima prin singurătatea pe care o exprimau.

Felul ei de a cînta înfiora amurgul, iar tonalitățile îți vorbeau despre disperare, resentimente, și erau străbătute de o undă de panică subterană. Cîntecul care se înălța în pofida unei asemenea rezistențe îi dădea lui Inman impresia că asistă la una dintre cele mai curajoase manifestări pe care le cunoscuse vreodată. Era ca și cum ar fi urmărit o luptă cruntă, care presupunea un preț dureros. Glasul ei era cel al unei femei din veacul trecut care ar fi revenit în prezent, atît suna de vechi și de vlăguit. Dar Sara era încă un copil, prea crudă pentru o asemenea voce. Dacă ar fi fost o bătrînă care, cîndva,

în tinerețe, cîntase frumos, s-ar fi putut spune că acum învățase să-și folosească vocea ofilită astfel încît să creeze maximum de efect, și că oferea o lecție asupra felului în care poți conviețui cu pierderea, în care poți face pace cu ea, extrăgînd tot ce-ți poate da. Dar Sara nu era o femeie bătrînă. Așa încît efectul era straniu, răscolitor. Ai fi crezut că bebelușul o să plîngă jalnic simțind că mama lui trăia asemenea frămîntări. Dar, dimpotrivă, a adormit în brațele ei, ca după un cîntec de leagăn.

Cuvintele cîntate, însă, nu sugerau deloc un cîntec de leagăn. Istoriseau o întîmplare cumplită, cîntecul era o baladă despre un omor și se numea *Frumoasa Margaret și Blîndul William*. Era un cîntec vechi, dar Inman nu-l mai auzise pînă atunci. Versurile sunau astfel:

Am visat că alcovul era năpădit de porci roșii
Și patul miresei mele scăldat în sînge.

Cînd a terminat balada, a trecut la *Străinul care bate depărtările*, la început fredonînd și bătînd tactul cu piciorul. Pe urmă, cînd s-a lansat în cîntec, acesta nu prea aducea a muzică, ci, mai curînd, părea declamația arzătoare a unui spirit bolnav, un scîncet de singurătate pustie, pură și nediluată, ca durerea care urmează unei lovituri puternice în nas. Cînd l-a terminat, s-a lăsat o tăcere lungă, știrbită doar de țipătul unei cucuvele care-și trimitea chemarea din adîncurile pădurii întunecoase, încheiere perfect potrivită pentru cîntecele atît de încărcate de moarte și de solitudine, cîntece venite din lumea spectrelor.

Oferind o asemenea muzică, s-ar fi spus că Sara respingea orice speranță de alinare, atît copilului cît, mai ales, lui Inman. Ar părea neverosimil să afirmi că un dar atît de sumbru ar fi putut diminua tristețea, cînd el însuși era sinistru. Și totuși, așa s-a întîmplat, pentru că, deși nu și-au mai vorbit decît prea puțin în restul serii, amîndoi au rămas

împreună în fața focului, obosiți de viață, dar mulțumiți și tihniți și fericiți, iar mai tîrziu, s-au culcat din nou unul lîngă celălalt.

A doua zi dimineața, înainte de a porni la drum, Inman a mîncat creierul porcului, bătut cu jumări de ou; de la oul găinii care ciugulise măruntaiele invadatorului din New York.

Un cuget împăcat

Ada și Ruby au petrecut o bună parte din toamnă ocupîndu-se de mere. Recolta era foarte bogată și trebuia ca fructele să fie culese, cojite, tăiate felii și stoarse: o muncă plăcută și curată, în aer liber, printre pomi. În cea mai mare parte din timp, cerul a fost senin, fără nori, și aerul uscat. Dar lumina, chiar și la ceasul prînzului, era schimbătoare și cădea oblic, avertizînd că anul nu mai avea viață lungă. Dimineața, cînd roua perla încă iarba din livadă, se cărau cu scări. Pe urmă se urcau printre crengi, ca să umple sacii cu mere, și scările se clătinau cînd ramurile de care erau proptite se îndoiau sub greutatea lor. După ce toți sacii erau umpluți, aduceau calul și tîrlia, îi transportau în livadă, îi deșertau și o luau iar de la început.

Munca nu era foarte obositoare și, spre deosebire de strînsul fînului, inducea o imagine calmă, pașnică, în mintea Adei. Cînd dormea, visa un măr roșu sau galben, care sta să cadă de pe o ramură joasă, profilată pe un cer de un albastru intens; ea întindea mîna, dînd să apuce mărul, dar nu-l putea atinge.

Multă vreme, Ada și Ruby au mîncat mere la fiecare masă, mere coapte, compot de mere, plăcintă de mere, piure de mere. Au pus la uscat rondele de măr în fîșii de coajă, pe care le-au vîrît în săculețe de pînză și le-au atîrnat de tavanul bucătăriei. Într-o zi, au aprins un foc mare în curte și au preparat unt de mere, într-un căzănel negru atît de adînc, încît cînd s-au aplecat asupra lui ca să amestece terciul de mere cu făcălețul, scena i-a

evocat Adei vrăjitoarele din *Macbeth* amestecînd fierturile lor. Untul de mere a ieșit gros, de culoarea hamurilor vechi, din cauza mirodeniilor și a zahărului brun, și au umplut cu el destule borcane sigilate ca să le ajungă pe un an de zile. Au folosit presa pentru prepararea cidrului din mere căzute și din deșeuri, iar tescovina au dat-o la porci, întrucît Ruby pretindea că le îndulcește carnea.

Cidrul devenise destul de tare încît să poată fi valorificat, drept care Ruby a pornit într-o după-amiază în misiunea unui schimb. Auzise că cineva din familia Adams, din josul rîului, tăiase un bou, drept care a pornit la drum cu două urcioare de cidru, să vadă cîtă carne putea obține în schimbul lor. I-a trasat Adei două sarcini: să ardă mărăcinișul și ce rămăsese de la defrișarea unei porțiuni din cîmpul de jos, neglijat pînă atunci și, folosind o metodă învățată de la Ruby, să despice cele șase cercuri ale unei buturugi de stejar negru, pe care o descoperiseră deja tăiată în lungime, în iarba înaltă de la marginea ogorului. Urma să fie o inițiere în munca de pregătire a lemnelor pentru iarnă, pentru că în curînd va trebui să se urce pe munte, să taie un nuc sălbatic sau un stejar, să-l curețe de ramuri, să pună calul să-l transporte pînă acasă, unde să fie secționat și despicat. Ada s-a întrebat dacă vor avea suficientă forță pentru asemenea muncă, dar Ruby i-a demonstrat în amănunt că nu-i nevoie de pură forță fizică. Era o problemă de sincronizare, de răbdare, de ritm. Să tragi de ferăstrău și să încetinești. Să aștepți ca persoana de la celălalt capăt al ferăstrăului să-l extragă și pe urmă să-l împlîntți din nou. Să eviți astuparea tăieturii din copac. Și, lucrul cel mai important, sublinia Ruby, să nu cauți niciodată să te depășești pe tine însuți. Păstrează tot timpul ritmul pe care îl poți susține. Fă doar atît cît poți face, ca să te poți menține în formă și pentru mîine. Nici mai mult, nici mai puțin.

Ada a urmărit-o din ochi pe Ruby coborînd drumul și a decis ca întîi să despice buturuga și

apoi să ardă rămășițele, ca să se bucure de foc în seara răcoroasă. A intrat în magazia de scule și a scos un topor și o pană de despicat, pe care le-a dus pe ogorul de jos, pe urmă a bătătorit un cerc în iarba înaltă din jurul buturugii tăiate, ca să-și creeze spațiu de lucru. Cele două secțiuni ale buturugii zăceau pe o parte și măsurau aproape un metru în lungime. Lemnul era cenușiu pentru că zăcuseră uitate de vreo doi, trei ani, de cînd copacul fusese tăiat de muncitorul angajat la fermă. Ruby o avertizase că lemnul uscat se taie mai greu decît cel proaspăt și jilav.

Ada a ridicat cilindrii de lemn în picioare, examinînd felul în care zăcuseră lipiți de pămînt, și, cînd i-a desprins, a descoperit o armată de gîngănii înțepătoare, lungi cît degetul mare, care-și făcuseră lăcaș sub scoarța ce începuse să putrezească. A pornit la treabă așa cum o învățase Ruby, cercetînd mai întîi capetele în căutarea unor crăpături, pe urmă mînuind pana. Se mișca încet, fără încordare, ridicînd toporul de trei kilograme și lăsîndu-l să cadă, astfel încît greutatea și gravitația și magia unghiului, îmbinate, să desfacă bușteanul. Îi plăcea să împlînte pana pe jumătate, și apoi să se oprească să asculte pîrîitul crăpăturii care se deschidea la cîteva secunde după ultima lovitură. Munca era calmă, în ciuda sfărîmării. Coerența îndărătnică a lemnului și greutatea toporului impuneau un ritm lent, egal. Într-o oră și ceva Ada reușise să despice totul, în afară de o porțiune mai dificilă de trunchi în care cîndva fuseseră înfipte ramuri groase și unde nu puteai urmări textura fibrelor. Din fiecare secțiune despicase cîte opt bucăți mari de lemne de foc, așa încît, după socoteala ei, pe jos zăceau, claie peste grămadă, vreo patruzeci de bucăți, gata să fie cărate în casă și arse în sobă. Ada încerca satisfacția muncii împlinite, dar curînd și-a dat seama că întreaga cantitate de lemne tăiate va ajunge exact pe patru sau cel mult cinci zile. Și atunci s-a apucat să calculeze de cîte bucăți ar

avea nevoie, aproximativ, pentru întreaga iarnă, dar cifra ar fi fost atît de astronomică, încît curînd s-a lăsat păgubaşă.

Rochia Adei era muiată de sudoare la umeri şi la spate, iar părul i se umezise la ceafă. A intrat în casă, a băut două polonice de apă de izvor, şi-a scos pălăria şi şi-a turnat alte două polonice de apă în cap, după care şi-a stors părul. Şi-a udat faţa, a frecat-o cu palmele, apoi şi-a şters-o cu mîneca rochiei. Pe urmă a luat din casă măsuţa portabilă şi caietul şi s-a aşezat pe marginea verandei, în soare, ca să-şi usuce părul.

Ada şi-a muiat condeiul în cerneală şi a început o scrisoare către verişoara ei, Lucy, din Charleston. O vreme, nu s-a auzit alt sunet decît scîrţîitul peniţei pe hîrtie în timp ce scria:

Bănuiesc că dacă ne-am întîlni acum pe Market Street, nu m-ai recunoaşte; de altfel, observînd lipsa de rafinament a înfăţişării şi a vestimentaţiei mele, nici n-ai dori să mă recunoşti.

În momentul de faţă, stau în veranda casei mele şi scriu pe genunchi; îmbrăcămintea mea, o bluză veche, imprimată, e îmbibată de transpiraţie pentru că am despicat buşteni, iar pe cap am purtat o pălărie de paI deşirată la bor şi la calotă, aşa încît paiele se zbîrleau şi mă înţepau, ca în stogurile de fîn în care ne adăposteam noi cu multă vreme în urmă, pentru a ne feri de ploaie (mai ţii minte?). Degetele care ţin condeiul sînt negre ca pielea de şa, pătate de la desfacerea nucilor din blestematele de găoace verzi şi cărnoase, iar unghia arătătorului e zdrelită ca o răzătoare şi va trebui s-o pilesc. Brăţara mea de argint gravată cu flori de sînger contrastează puternic cu pielea arsă de soare a braţului. Astăzi e o zi atît de autumnală, încît a o descrie ar însemna să mă lansez într-o elegie. Mă odihnesc puţin şi aştept să mi se usuce rochia înainte să pornesc să dau foc la un morman de uscături.

Nu pot să-ţi relatez toate muncile brute la care m-am înhămat de la moartea tatei. M-am schimbat

complet. Uimitor ce transformări fizice pot să apară numai după cîteva luni de muncă grea. Sînt neagră ca o monedă de un penny, pentru că stau toată ziua în aer liber, iar încheieturile mîinilor și brațele îmi sînt aspre și vînoase. Cînd mă uit în oglindă văd o față mai dură și mai hotărîtă decît înainte și mai scobită sub pomeți. Și o nouă expresie zugrăvită pe ea. Cînd muncesc pe ogor, trec prin scurte răstimpuri în care mintea mi-e golită de orice gînd. Nu mă vizitează nici măcar un crîmpei de idee, deși simțurile îmi sînt treze la tot ce mă înconjoară. Dacă văd o cioară zburînd, îi percep toate amănuntele, dar mintea mea nu caută vreo analogie pentru negreala penelor ei. Știu că cioara nu simbolizează nimic, că nu e o metaforă. E un lucru în sine, care nu suportă comparații. Cred că asemenea momente stau la rădăcina noului meu mod de comportare. Dar nu ți-ai da seama de nimic pentru că, am impresia, starea aceasta se învecinează, pe undeva, cu mulțumirea.

A recitit cele scrise și i s-a părut ciudat și, într-un fel, deziluzionant faptul că nu pomenise nimic despre Ruby, lăsînd impresia că înfăptuise totul de una singură. Cu gîndul de a rectifica mai tîrziu omisiunea, a vîrît scrisoarea neterminată sub capacul măsuței. Pe urmă a luat o furcă, niște chibrituri, un șal, volumul trei din *Adam Bede* și un scaun de lemn cu picioarele retezate, și le-a cărat pe toate lîngă maldărul de uscături.

Luna trecută, ea și Ruby mînuiseră, o zi întreagă, coase, foarfeci de cîmp cu cîrlige și ferăstraie cu coadă și, după defrișarea ogorului, lăsaseră să cadă uscăturile pe unde se nimerise. Talmeș-balmeșul de rugi de mure, iarbă înaltă, conuri lungi de brazi canadieni, așchii de anacard se însoriseră timp de cîteva săptămîni, răspîndite pe jos, așa încît acum toate componentele se uscaseră bine. Ada le-a adunat cu furca și cînd a izbutit să le strîngă la un loc, mormanul era înalt cît hambarul, iar aerul îmbălsămat de miresme de frunziș tăiat și ofilit. A îngrămădit

la marginea maldărului niște sfărîmături de cărbune și niște nuiele și le-a dat foc. În timp ce uscăturile se lăsau cuprinse de flăcări, Ada și-a tras scăunașul în raza căldurii și a început să citească *Adam Bede*, dar lectura nu decurgea cum trebuie. Nu se putea concentra pe carte pentru că trebuia să se ridice mereu să stingă flăcăruile rebele care evadau din foc și se răzleteau pe miriște. Le stingea cu coada furcii. Și pe urmă, pe măsură ce mormanul ardea, trebuia să-l adune din nou și să-l vîrfuiască, dar de fiecare dată diametrul movilitei era tot mai mic, și cînd după-amiaza s-a consumat, grămada arsă se ridica pe cîmp înaltă și conică și limbi mici de flacără țîșneau din ea, de parc-ar fi fost miniatura unui vulcan în erupție, a cărui poză o văzuse Ada într-o carte despre America de Sud.

Așadar, munca îi oferea pretextul de a nu se concentra pe paginile cărții. De fapt, de multă vreme o agasau Adam și Hetty și tot restul, și continua să citească romanul numai pentru că dăduse atîția bani pe el. Ar fi vrut ca personajele cărții să fi fost mai expansive, mai puțin încătușate de împrejurări. Ar fi avut nevoie de o rază mai largă de acțiune, de un spațiu mai amplu. „Plecați în Indii! îi direcționa Ada. Sau în Anzi!"

A însemnat cu o codiță de frunză pagina pînă unde citise, a închis cartea și a așezat-o în poală. Se întreba dacă faptul că pierduse mult din interesul pe care i-l stîrnea altădată literatura era pricinuit de vîrsta sau de starea de spirit la care ajunsese, dat fiind că viața i se statornicise pe o linie atît de sigură, încît întîmplările din cărți nu-i mai apăreau ca niște direcții alternative spre care s-ar putea îndrepta ființa ei.

Alături de locul unde stătea creștea un ciulin înalt. Și-a adus aminte că nu-l secerase cu coasa, din admirație pentru floarea lui mare, violetă, dar acum se uscase și devenise de un alb-argintiu. A întins mîna și a început să-i smulgă petalele.

Gîndea următorul lucru: „Ținînd seama că cel mai mic și mai neînsemnat loc de pe pămînt pare să constituie totuși lăcașul unei creaturi oarecare, să vedem care sînt locatarii ciulinului". Curînd, puful plantei a fost suflat de vînt și firicelele i s-au aninat de rochia afumată și în păr. În miezul florii uscate nu a găsit decît o gînganie solitară, cît o gămălie de ac, de forma unui crab minuscul. Se agăța cu piciorușele dindărăt de un fir de puf și flutura o miniaturală pereche de clești, într-un fel pe care și-l imagina amenințător. Ada a suflat, împrăștiind restul de puf luminos împreună cu gîngania fără nume și a urmărit cum s-au ridicat și s-au avîntat în spațiu, pînă cînd au pierit așa cum se spune că procedează sufletele celor morți.

În momentul cînd aprinsese focul și începuse să citească, lumina fusese strălucitoare și egală, iar cerul părea să se întindă, chiar prea neted, de la orizont la zenit, alb spre azuriu, într-un fel care-i evoca Adei peisajele convenționale din picturile de mîna a doua. Dar acum înserarea își lăsase amprenta asupra crestelor împădurite și a pășunilor. Cerul se rupsese în fîșii și volute de culori domoale, și întreaga parte dinspre apus era moarată, ca marginea paginilor jurnalului ei. Un cîrd de gîște canadiene – dispuse în formațiune de V și gîgîind – și-a luat zborul spre sud, în căutarea unui loc de înnoptare. S-a iscat un vînt ușor, care a învolburat fustele sperietorii de ciori din grădină.

Waldo se oprise la poarta de lîngă hambar. Aștepta să i se golească ugerul și curînd avea să scoată mugete, așa încît Ada și-a părăsit scaunul, a dus vaca în grajd și a început s-o mulgă. Aerul era nemișcat și umed, din ce în ce mai răcoros pe măsură ce ziua apunea, și cînd vaca a întors capul ca să se uite la lapte, respirația i s-a aburit și a emanat un miros de iarbă udă. Ada trăgea de ugere și urmărea cum țîșnește laptele, atentă la schimbarea sunetului pe măsură ce găleata se umplea, la început zăngănitul slab al fundului de metal,

apoi clipocitul lichidului plin. Pielea neagră a degetelor ei contrasta cu trandafiriul ugerului.

După ce a dus laptele să se răcească, s-a întors pe cîmp, unde focul continua să ardă mocnit, prefăcîndu-se în cenușă. Ar fi fost prudent să-l stingă peste noapte, dar Ada nu voia așa ceva. Dorea ca Ruby, cînd va veni de pe drum, să o găsească neagră de funingine, păzind ca o santinelă realizarea ei din acea după-masă.

Aerul începuse să înțepe și Ada și-a strîns șalul în jurul umerilor. Știa că în scurt timp serile vor deveni prea reci ca să mai stea afară la ceasul asfințitului, chiar învelită într-o pătură. Iarba era udă de rouă, iar Ada s-a aplecat, l-a ridicat pe *Adam Bede* de unde îl lăsase să cadă și i-a șters copertele frecîndu-le de fusta ei. A scormonit jăraticul cu furca, și cîteva scîntei s-au înălțat spre ceruri. Apoi s-a dus la marginea ogorului și a cules cîteva crengi și cîteva conuri de brad canadian, le-a aruncat peste foc și, în curînd, a izbucnit o vîlvătaie care răspîndea căldură în jur. Și-a tras scaunul lîngă foc și și-a întins mîinile ca să și le încălzească. Privea la contururile coamelor muntoase, la varietățile lor de întuneric, pe măsură ce se topeau în depărtări. Pe urmă a început să studieze cerul, să observe cînd se va colora într-un indigo destul de intens încît farurile celor două planete, Venus și cealaltă – Jupiter, parcă, sau Saturn –, să înceapă să radieze spre apus, în pregătirea caleidoscopicei și ametitoarei rotiri a firmamentului de noapte.

În seara aceasta marcase locul unde se scufundase soarele la orizont, pentru că, de cîteva săptămîni încoace, adoptase practica de a nota punctele de pe creastă unde apunea. Pe măsură ce ziua se stingea tot mai devreme, punctele de asfințit ale soarelui se mutau spre sud. Dacă ar fi să se statornicească definitiv aici, la Black Cove, se gîndea să ridice pe munte două turnuri, care să marcheze punctele de nord și de sud ale traiectoriei parcurse anual de asfințitul soarelui. Întreaga întindere a crestei pe

după care apunea soarele îi aparținea, ceea ce era un lucru plăcut. Nu trebuia să marcheze decît punctele din decembrie și cele din iunie, cînd soarele se abate din drumul lui și se repliază pentru un alt set de anotimpuri. Dar după o matură chibzuință, Ada a ajuns la concluzia că nu era nevoie să zidească turnuri. Era de ajuns să despoaie de ramuri cîțiva copaci care să constituie semnele de reper de pe creastă, la punctele respective. Ar fi o mare plăcere să urmărești, an de an, cu nerăbdare, cum se apropie soarele de cîte unul din punctele de reper, cum într-o anume zi cade direct asupra lui, apoi se ridică și face cale întoarsă. Cu timpul, studiind felul în care lucrul acesta se petrece iar și iar, s-ar putea să nu mai vezi în scurgerea anilor o înaintare plicticos de liniară, ci un soi de buclă în timp, cu o posibilitate de întoarcere. A urmări asemenea lucru ar însemna să-ți spui: „Sînt aici, acum, în locul ăsta". Ar însemna un răspuns la întrebarea: „Unde mă aflu?"

Ada a rămas lîngă foc mult timp după apusul soarelui, așteptînd-o pe Ruby. Venus și Saturn își radiaseră strălucirea spre vest, apoi se pierduseră la orizont, și o lună plină răsărise cînd Ada a auzit pași în pădure. Foșnet de frunze călcate în picioare. Instinctiv a ridicat furca de pe jos, s-a mutat din cercul de lumină al focului și a rămas să asculte. La marginea ogorului au apărut două siluete, iar Ada s-a tras și mai mult în întuneric, și a îndreptat cei cinci dinți ai furcii în direcția de unde veneau zgomotele de mișcare. Pe urmă și-a auzit numele:

— Hei, domnișoară Ada Monroe, a strigat o voce domoală.

Ambele nume fuseseră pronunțate în felul pe care-l detesta tatăl ei. Mereu îi corecta pe oameni cu privire la rostirea numelui ei: Un A deschis, larg, la Ada; și la Monroe, accentul pe a doua silabă, le spunea el. Dar pe parcursul acestei veri, Ada renunțase să-și mai impună numele împotriva înclinațiilor firești ale fiecăruia, și se învățase să fie acea Ada

Monroe strigată de glasul de acum: A lung, rostit ca un *Ei* și accentul pe *Mon*.

— Cine e? a întrebat ea.

— Noi.

Stobrod și un camarad al lui s-au ivit în lumina focului. Stobrod își purta vioara și arcușul, cuibărite sub brațul stîng. Celălalt bărbat ducea un banjo grosolan, pe care-l ținea de gît, împingîndu-l în față, așa cum își prezintă un om, la graniță, actele de identitate. Amîndoi își mijeau ochii în lumină.

— Domnișoară Monroe, a strigat din nou Stobrod, noi sîntem.

Ada s-a oprit, ducîndu-și o mînă streașină la ochi, pentru a se feri de lumină.

— Ruby nu-i aici, l-a anunțat.

— Noi facem o vizită generală, a replicat Stobrod. Dacă n-aveți nimic împotrivă.

Amîndoi și-au lăsat jos instrumentele, iar Stobrod s-a așezat pe jos, lîngă scaun.

Ada și-a luat o distanță prudentă și s-a așezat și ea.

— Mai adu ceva vreascuri pentru foc, i-a spus Stobrod omului cu banjoul.

Fără să scoată o vorbă, omul s-a dus la marginea întunecată a pădurii și Ada l-a auzit culegînd crengi și rupîndu-le la lungimea potrivită pentru foc. Stobrod s-a scotocit pe sub haină și a scos o sticlă de buzunar plină cu un lichid maroniu. Sticla devenise aproape opacă din cauza zgîrieturilor și a urmelor de degete. A destupat-o și și-a plimbat-o pe sub nări. Pe urmă a ținut-o în lumina focului și a privit prin whiskyul din ea, după care a tras o înghițitură delicată. A scos un șuierat pe două tonuri, de la unul înalt, la unul jos:

— E prea bun pentru mine, totuși am să-l beau, a declarat.

— Nu te-am mai văzut în ultima vreme, i s-a adresat Ada. Nu te-ai simțit bine?

— Adevărat. Să trăiești în inima muntelui, ca un proscris, nu-i mare bucurie.

Cuvintele lui i-au amintit Adei de povestea prizonierului de după gratiile judecătoriei. A dat să i-o repovestească lui Stobrod, ca un avertisment asupra celor ce li s-ar putea întîmpla fugarilor, dar el o cunoștea deja. Povestea făcuse înconjurul ținutului, întîi ca o noutate, pe urmă ca un basm și pe urmă ca o legendă.

— Banda asta a lui Teague e o șleahtă de ucigași, a comentat Stobrod. Mai ales cînd au avantajul numărului.

Culegătorul de lemne a reapărut în lumină și a aruncat pe foc cîteva vreascuri, după care a mai făcut cîteva drumuri în pădure, ca să aducă și mai multe crengi, pe care le-a stivuit pentru mai tîrziu. După ce și-a terminat misiunea, s-a așezat și el pe jos, lîngă Stobrod. Omul nu scotea o vorbă, și nici nu se uita la Ada, dar s-a așezat într-o poziție de unde putea să-l aibă sub ochi pe Stobrod.

— Cine-i tovarășul dumitale? a întrebat Ada.

— I-un băiat pe care-l cheamă Swanger sau Pangle. O dată spune într-un fel, altă dată în altul. Dar nici unii, nici alții n-or să-l reclame, pentru că-i înapoiat mintal, dar pentru mine e Pangle.

Omul avea un cap mare, rotund, care i se bălăbănea, de parcă Dumnezeu glumise cînd mobilase un cap atît de voluminos cu o minte atît de mică. Deși, din cîte spunea Stobrod, avea aproape treizeci de ani, oamenii îl socoteau încă un băiat, pentru că gîndirea lui nu putea concepe nici cea mai mică enigmă. Pentru el, în lume nu exista nici o ordine de succesiune, nici o cauzalitate, nici un precedent. Tot ce vedea, pentru el era nou-creat și, în felul acesta, fiecare zi constituia o paradă de miracole.

Era grăsuliu și puhav, cu fundul mare, de parcă toată viața mîncase numai făină și slănină. Avea țîțe ca o scroafă, care-i împungeau cămașa și i se scuturau cînd mergea. Pantalonii îi erau vîrîți în ghete și se burlăneau în jurul lor, iar labele mici ale picioarelor abia de-i suportau greutatea. Părul

ii era aproape alb și pielea cenușie, așa încît, în ansamblu, îți făcea impresia unei farfurii de porțelan plină cu pișcoturi și sos de rumeguș. Nu avea nici un talent pe lume în afară de nou-descoperita abilitate de a cînta la banjo, doar dacă se consideră talent faptul că era blînd ca un miel și se uita cu ochi mari și duioși la tot ce i se prezenta în față.

Stobrod a început să-i povestească Adei în ce fel ajunseseră să se însoțească ei doi și, în tot acest timp, băiatul părea total neinteresat, ca și cum nu-i păsa și nu se sinchisea că el era subiectul discuției. Pangle crescuse la voia întîmplării, afirma Stobrod. Toți îl socoteau nevolnic, pentru că nu putea gîndi ca lumea și nu putea fi făcut să muncească. Pune-l la muncă, și o să se așeze în fund. Arde-l cu biciul, și o să se supună fără să crîcnească, dar tot n-o să se apuce de muncă. De aceea, din fragedă adolescență, a fost lăsat de capul lui și și-a petrecut toată viața colindînd prin coclaurile muntelui. A ajuns să cunoască fiecare cotlon, fiecare bîrlog din Cold Mountain. Mînca tot ce vedea cu ochii, fără să facă vreo deosebire între plante smulse și creaturi vînate. Nu se sinchisea de ceasurile zilei și, în perioadele de lună plină, desfășura tot felul de activități nocturne. Vara dormea pe culcușuri de pămînt gras, aromat, pe sub brazi și molizi, iar cînd ploua, se adăpostea pe sub stîncile plate. Iarna, lua lecții de la broaște, mistreți și urși: își făcea vizuină într-o peșteră, unde hiberna pe parcursul lunilor friguroase.

Cînd, spre surprinderea sa, Pangle a descoperit dezertorii care se refugiaseră în peștera lui, s-a integrat imediat printre ei. Și, mai cu seamă, s-a atașat de Stobrod, pentru că-i plăcea la nebunie să asculte muzica viorii. Stobrod era pentru el un învățat, un magician, un revelator. Cînd Stobrod își plimba arcușul pe vioară, Pangle încerca uneori să cînte din gură, dar avea o voce ca un gîgîit de gîscă. Și dacă ceilalți îi cereau să tacă, se pornea să joace, să execute un soi de dans misterios, ca

un antic joc celtic, cu zvîcnituri și smuceli, așa cum ar fi putut să fie dănțuit după o serie de înfrîngeri suferite de celți în bătăliile împotriva romanilor și iuților, saxonilor, anglilor și britanilor. Băiatul țopăia și se rotea pînă îi înmugureau pe chip broboane de sudoare și atunci se trîntea pe pămîntul zgrunțuros al peșterii și asculta cîntecul viorii, descriind cu nasul în aer toate modulațiile, ca un om care ar urmări volutele zborului unei muște.

Stobrod lansa o înlănțuire de note pe care le repeta iar și iar și, după un timp, acordurile acționau ca o vrajă asupra minții lui Pangle. Și acesta din urmă era încîntat de senzația pe care i-o stîrnea muzica lui Stobrod și făcuse o pasiune pentru vioară și pentru violonist. A început să se țină scai de Stobrod, cu devotamentul unui prepelicar care-și așteaptă bucățica de mîncare. Noaptea, în peștera de pe munte a fugarilor, stătea treaz pînă cînd adormea Stobrod și atunci se strecura și se culca lipit de spinarea gîrbovită a acestuia. Cînd se deștepta în zori, Stobrod îl alunga pe băiat, cu pălăria. Și atunci Pangle se așeza pe șuncile lui lîngă foc și se uita la Stobrod, de parcă în orice clipă s-ar fi putut petrece un miracol.

Stobrod găsise banjoul lui Pangle pe parcursul unui raid, cuvînt prin care locatarii peșterii conferau demnitate recentei lor deprinderi de a prăda orice fermier bogat împotriva căruia vreunul dintre ei avea un ghimpe, un cît de vag resentiment. Orice ofensă cît de mică, petrecută în urmă cu zece ani, le servea drept pretext pentru prădăciuni. Un om care trecuse călare și te stropise cu noroi pe tine, care stăteai la marginea drumului, altul care te îmbrîncise cînd ieșise dintr-o prăvălie și nu rostise nici un cuvînt de scuză sau un altul care te angajase pentru o muncă și te plătise mai puțin decît fusese învoiala sau îți vorbise pe un ton de comandă menit să sugereze că tu erai mai prejos decît el. Orice sfidare, defăimare sau ironizare, oricît de veche, oferea o scuză. Împrejurările de față erau cele mai favorabile cu putință pentru așa ceva.

Și au făcut un raid asupra proprietății unui anumit fermier, Walker. Era unul dintre puținii bogătași de viță nobilă din ținut, unul dintre cei mai importanți proprietari de sclavi, ceea ce dădea foarte prost pentru locatarii peșterii care, în ultima vreme, începuseră să-i învinuiască pe proprietarii de negri pentru război și pentru toate belelele lor. O pedeapsă, hotărîseră ei, ar fi fost binemeritată.

Au năvălit la fermă în faptul serii, l-au legat pe Walker și pe soția acestuia de balustrada scării și, pe rînd, l-au pocnit pe fermier în obraz. Au cotrobăit prin acareturi și au colectat toate merindele pe care le-au putut găsi – jamboane și hălci de carne, cantități mari de conserve, saci întregi de făină și de fulgi de porumb. Din locuință, au luat o masă de mahon, tacîmuri și sfeșnice de argint, lumînări din ceară de albine, și un tablou reprezentîndu-l pe generalul Washington, care atîrna în sufragerie, veselă de porțelan englezesc, băuturi din depozitele Tennessee. Ulterior, au împodobit peștera cu obiectele furate. L-au proptit pe Washington într-o fîridă din stîncă și au vîrît lumînările în suporturile de argint. La masă mîncau în farfurii de porțelan Wedgewood și cu tacîmuri de argint, deși mulți dintre ei mîncaseră și băuseră toată viața din tigve de bostan sau din coarne de vită.

Într-un anumit fel, imaginația lui Stobrod nu se lăsase antrenată în raidul de jaf, și singura lui pradă fusese banjoul lui Pangle. Îl găsise agățat într-un cîrlig în magazia de scule a lui Walker. Era un instrument urît construit, lipsit de simetria obișnuită a părților curbate, dar cutia de rezonanță era confecționată din piele de pisică și strunele din mațe, și avea un ton dulce. Stobrod l-a plesnit o singură dată pe Walker în obraz, pentru că odinioară, cu multă vreme în urmă, cînd el zăcea beat turtă pe o buturugă și se străduia să scîrțîie o melodie la vioară, l-a auzit pe Walker strigîndu-i că-i un idiot.

— Acum cînt artistic la vioară, i-a declarat el lui Walker, după ce l-a pocnit în obrazul înroșit de palme.

Privind retrospectiv, Stobrod hotărîse că raidul de la ferma lui Walker îl îngrijora. Pentru prima dată în viața sa se gîndise că poate într-o bună zi va trebui să dea socoteală de faptele lui.

Întors în peșteră, Stobrod i-a dat banjoul lui Pangle și l-a învățat puținul pe care-l cunoștea și el, cum să învîrtă cuiele ca să-l acordeze, cum să ciupească strunele cu degetul mare și cu arătătorul, uneori zdrăngănind pe coarde, alteori înșfăcîndu-le, ca o bufniță care înhață un iepuraș. Băiatul, pornind, probabil, de la un uluitor talent înnăscut și de la dorința fierbinte de a acompania vioara lui Stobrod, a descoperit felul în care trebuia să cînte, cu mai multă ușurință decît ar fi învățat să bată la tobă. De atunci încolo, Stobrod și Pangle nu s-au mai ocupat de altceva decît de muzică. De băut, aveau băuturile fine ale lui Walker, iar de mîncat nu mîncau altceva decît jeleuri furate. Dormeau numai atunci cînd erau prea beți ca să mai cînte, și n-au mai ieșit din peșteră nici măcar ca să-și dea seama cînd se schimba ziua cu noaptea. Ca rezultat, Pangle cunoștea acum întregul repertoriu al lui Stobrod, și alcătuiau un duet.

Cînd, în cele din urmă, s-a întors, Ruby nu ducea decît un pachet cu piept de vită, învelit într-o hîrtie pătată de sînge, și un urcior de cidru, pentru că Adams consimțise să se despartă de o cantitate de carne mult mai mică decît sperase ea. Ruby s-a oprit locului și s-a uitat la tatăl ei și la băiat, fără să scoată o vorbă. Ochii îi erau negri și părul legat i se desfăcuse pe drum și i se împrăștiase pe umeri. Purta o cămașă de lînă verde-închis, cu dungi gălbui, puloverul ei cenușiu și o pălărie bărbătească din fetru, cu o pană de pasăre cardinal înfiptă în panglica de satin. Ținea în mînă pachetul și-l mișca în sus și-n jos, cîntărindu-l în palmă.

— Nici două kilograme, a apreciat ea.

A lăsat pe jos pachetul și urciorul cu cidru, a intrat în casă și a revenit apoi cu patru păhăruțe

și o cană în care se găseau sare, zahăr, piper negru și piper roșu, toate amestecate laolaltă. A deschis pachetul și a frecat carnea cu amestecul din cană, preparîndu-i o coajă, a îngropat-o în spuza focului, apoi s-a așezat pe jos, lîngă Ada. Purta o fustă lungă și prăfuită, care nu avea ce să piardă prin contactul direct cu pămîntul.

În timp ce se frigea carnea, sorbeau cu toții din cidru și, la un moment dat, Stobrod și-a scos vioara, a scuturat-o ca să-i audă zornăitoarele din interior, și-a așezat-o sub bărbie, a tras cu arcușul peste o coardă și a răsucit un cui. Cînd a terminat, băiatul s-a ridicat și și-a luat instrumentul și a slobozit o serie de acorduri rezonante. Stobrod s-a lansat într-o melodie în tonalitate minoră și, totuși, oarecum zglobie.

Cînd a terminat-o, Ada a exclamat:

— Vioara plîngăreață.

Ruby i-a aruncat o privire curioasă.

— Așa o numea tatăl meu, într-un sens ironic, a explicat Ada.

A continuat, precizîndu-le că, spre deosebire de preoții obișnuiți – care văd în muzica de vioară un păcat și consideră instrumentul ca pe o cutie a diavolului –, Monroe disprețuia vioara din considerente pur estetice. Pretindea că toate melodiile cîntate la vioară sună la fel și că toate au nume stranii.

— Tocmai de asta îmi plac, a sărit Stobrod. A mai cîntat puțin și a adăugat: Asta de acum e o compoziție a mea. I-am spus: *Negrul beat*. Era o melodie oscilantă, cu reveniri, sincopată; mîna stîngă avea foarte puțin de lucru, dar cea cu arcușul se găsea într-o stare frenetică, asemenea cuiva care ar alunga continuu un muscoi sîcîitor.

Stobrod a mai cîntat cîteva dintre compozițiile sale. În ansamblu, era o muzică foarte curioasă. Puternic ritmată, dar, cele mai multe dintre cîntece, nepotrivite pentru dans, adică pentru unicul scop pe care-l avusese vioara pînă atunci, din cîte știa

Ruby. Ada și Ruby ascultau, așezate una lîngă alta, și, la un moment dat, Ruby a luat mîna Adei, cu un gest distrat, i-a scos brățara de argint, și-a trecut-o pe mîna ei, apoi, după un timp, i-a pus-o la loc.

Stobrod își acorda întruna vioara și rostea cu glas tare titlurile pieselor pe care le cînta. Treptat, Adei și lui Ruby le-a încolțit bănuiala că ascultau în colectiv un soi de autobiografie a lui Stobrod din ultimii ani. Titlurile cîntecelor sunau astfel: *Atingînd Elefantul*[1], *Patul pustii era perna mea*, *Vergeaua de aramă*, *Șase nopți de beție*, *Bătălia din crișmă*, *Nu o vinde, dăruiește-o*, *Tăișul briciului*, *Femeile din Richmond*, *Adio, Generale Lee*.

Ca încheiere, le-a cîntat o melodie intitulată *Piatra mi-a fost căpătîiul*, un cîntec alcătuit în mare parte din sunete răgușite, într-un tempo domol, cu ritmuri ba săltărețe, ba retrase, cu multă suspensie în legăturile dintre măsuri. Melodia nu avea text, cu excepția unui moment în care Stobrod își lăsa capul pe spate și intona de trei ori titlul cîntecului. Tînărul Pangle avea destulă inteligență încît să nu adauge decît niște subtile accentuări și interludii, înăbușind stridențele banjoului prin delicata atingere a coardelor cu partea cărnoasă a degetului mare și a arătătorului.

Oricît de neșlefuit era cîntecul, pe Ada a emoționat-o. Mai mult, i-a adus aminte de toate operele pe care le ascultase, de la Docle Street și pînă la Milano, pentru că interpretarea lui Stobrod emana adîncă încredere în esența muzicii, în puterea ei de a ne îndruma către o viață mai bună, o viață în care, într-o bună zi, ai putea ajunge la un cuget împăcat. Ada ar fi dorit să existe o posibilitate de a capta ceea ce auzea, în felul în care un ambrotip captează imaginile, așa încît să poată păstra sunetele pentru un viitor ai cărui locatari ar avea din nou acces la ceea ce reprezintă muzica.

---

1. Poreclă dată Unioniștilor.

Pe măsură ce cîntecul se apropia de sfîrșit, Stobrod și-a dat capul pe spate, părînd să numere stelele, dar, de fapt, ținea ochii închiși. Gîtul viorii îi împungea inima, iar arcușul atingea strunele cu mișcări sacadate, întrerupte. În ultima clipă, Stobrod și-a deschis larg gura, dar nu a hăulit, nici nu a scheunat, cum s-ar fi așteptat Ada. Ci a zîmbit, un surîs larg și adînc de tăcută beatitudine.

S-a oprit, ținînd arcușul în aer, în poziția în care cîntase ultima notă, a deschis larg ochii și s-a uitat la auditoriu, în lumina focului, pentru a constata efectul muzicii.

În clipa aceea, Stobrod avea fața unui sfînt preafericit, relaxată, iluminată de un zîmbet vag, izvorît din generozitatea harului său, dar și de o cuceritoare modestie în ce privește propria sa măiestrie, ca și cum știa de multă vreme că, oricît de bine ar executa un cîntec, exista loc pentru și mai bine. Dacă întreaga omenire ar purta pe chip o asemenea expresie, războaiele n-ar mai fi decît o tristă amintire.

— Eh, v-a făcut un bine, a rostit Pangle, adresîndu-se Adei.

După care a părut îngrozit de îndrăzneala de a-i fi vorbit direct, așa încît și-a înfundat capul între umeri și și-a mutat privirea spre adîncul pădurii.

— Hai să mai cîntăm una, care să fie și ultima, l-a îndemnat Stobrod.

El și Pangle au lăsat instrumentele din mînă și și-au scos pălăriile, semn că următorul cîntec avea să fie unul sacru. Un spiritual. Stobrod și-a dat drumul la voce și Pangle l-a urmat. Stobrod îl instruise pe băiat și izbutise să transforme gîgîitul lui într-o voce înaltă, de tenor, așa încît acum Pangle relua și repeta frazele muzicale ale maestrului său într-un stil care, privit prin prisma unui alt sistem de apreciere, ar fi părut comic. Glasurile lor se înfruntau în contrapunct, pînă cînd, la un moment dat, s-au unit într-un cor și atunci s-au contopit

într-o adîncă armonie. Textul cîntecului se lamenta, înfățișînd cît de întunecate ne sînt viețile, cît de reci și de frămîntate, cu ce vid de înțelegere ne confruntăm și, ca încheiere, moartea. Asta e tot. Cîntecul se termina oarecum abrupt, incomplet și blocat, întrucît, contrar tuturor previziunilor legate de acest gen, lipsea imaginea cărării luminoase, oferită de obicei în ultimul catren al textului, menită să ne călăuzească spre speranță. S-ar fi zis că i se retezase un vers crucial. Dar armonia celor două voci era caldă și frățească, destul de plăcută în sine pentru a te proiecta spre înălțimi, în pofida tristeții cuvintelor.

Cînd și-au terminat performanța, și-au pus iar pălăriile pe cap; Stobrod a întins paharul și Ruby i-a mai turnat puțin cidru, apoi s-a oprit, iar el i-a atins mîna cu degetul. Ada, care-i privea, a avut impresia că era un gest de tandrețe, pînă cînd și-a dat seama că Stobrod nu urmărea decît s-o îndemne să-i toarne mai mult.

După ce planeta Marte s-a ridicat, roșie, de după Jonas Ridge, iar focul s-a mistuit, reducîndu-se la o movilită de tăciuni, Ruby a decretat că friptura e gata și a scos-o din spuză cu furca. Condimentele se închegaseră într-o crustă, iar Ruby a așezat-o pe o buturugă și a tăiat-o în felii subțiri, urmînd fibra cărnii. Sub crustă, carnea era roșiatică și zemoasă. Au mîncat-o servindu-se de degete, fără avantajul unor farfurii, și aceasta a fost toată cina lor. Cînd și-au isprăvit porțiile, au smuls fire de rogoz de pe cîmp și și-au șters degetele.

După aceea, Stobrod și-a încheiat nasturele de la gulerul cămășii și și-a tras, pe rînd, reverele, pentru a-și îndrepta haina. Și-a scos iar pălăria, și-a netezit cu palmele șuvițele de păr care-i cădeau pe tîmple și și-a pus pălăria la loc.

Ruby i-a urmărit mișcările, și a comentat fără să se adreseze cuiva anume:

— Are de gînd să ne ceară să facem ceva pentru el.

Și, într-adevăr, Stobrod a rostit:

— Vreau să vă vorbesc, asta-i tot. Vreau să vă cer ceva.

— Spune, l-a îndemnat Ruby.

— Adevărul e că sînt îngrijorat.

— Ți s-a terminat băutura?

— O, băutură am din belșug. Problema e că sînt speriat.

Se temea, le-a explicat el, că raidul de jaf le va ridica legea în cap. Din grupul lor de dezertori se alesese un conducător – omul cu căciulă din blană de urs. Era un tip bun de gură și le insuflase un crez comun: că lupta lor în război nu fusese determinată de motive atît de nobile cum crezuseră la început. Idealurile lor fuseseră compromise de conștiința că luptaseră orbește pentru a-i apăra pe marii proprietari de sclavi negri și că fuseseră mînați la luptă de către lăcomia și ura umană. N-au fost decît o gloată de inconștienți, dar acum li se revelase adevărul. Cei din peșteră discutau întruna despre aceste lucruri, adunați în jurul focului, într-un soi de seminar. Și lupta pe care o vor duce în viitor, hotărîseră ei, va urmări doar apărarea propriilor lor interese. N-or să se lase prinși cu una cu două și expediați înapoi pe front.

— Și ăsta ne cere să facem un jurămînt de sînge că vom muri ca niște cîini, cu colții în beregata altora, a continuat Stobrod. Dar eu, unul, n-am fugit dintr-o armată ca să mă înrolez în alta.

În consecință, Stobrod hotărîse ca el și cu Pangle să o întindă de-acolo și să-și caute alt adăpost. Să abandoneze banda de războinici. Și nu avea nevoie de altceva decît de făgăduiala că li se va da cîte ceva de mîncare, și de un pod cu paie pentru vreme rea și, poate, din cînd în cînd, de ceva bani, pînă s-o isprăvi cu războiul și va fi iar un om liber.

— N-ai decît să mănînci rădăcini. Bea apă noroioasă. Și dormi într-o scorbură, a fost răspunsul lui Ruby.

— Asta-i tot ce simți pentru tatăl tău? a întrebat-o Stobrod.

— Te învăț cum să-ți duci viața în pădure. Din proprie experiență. De cîte ori nu m-am hrănit eu cu rădăcini cînd tu umblai în doru' lelii. Și am dormit în locuri mai groaznice decît o scorbură de copac.

— Știi bine că am făcut tot ce am putut pentru tine. Erau vremuri grele.

— Mai puțin grele decît cele de-acum. Și nu-mi mai îndruga că ai făcut tot ce-ai putut. N-ai făcut decît ce ți-a convenit ție. Și nu-mi mai înșira verzi și uscate în legătură cu ce însemnăm noi unul pentru celălalt. Eu n-am însemnat niciodată nimic pentru tine. Veneai și plecai după cum ți se năzărea și cînd te întorceai nici nu-ți păsa dacă eram acolo sau nu. Ți-era totuna. Dacă aș fi murit pe munte, o săptămînă sau două te-ai fi întrebat dacă o să mă mai arăt și cu asta basta. Ca un cîine de vînătoare care lipsește dintr-un grup numeros, dimineața, cînd sună cornul. Atîta părere de rău ai fi încercat și nimic mai mult. Așa că acum nu te aștepta să-ți sar în ajutor cînd mă chemi.

— Dar sînt bătrîn, a stăruit Stobrod.

— Mi-ai zis că ai sub cincizeci de ani.

— Mă simt bătrîn.

— Și eu mă simt bătrînă, dacă asta-ți spune ceva. Și mai e un lucru. Dacă tot ce se vorbește despre Teague e măcar pe jumătate adevărat, ar fi foarte primejdios să te adăpostim. Eu nu sînt proprietara acestui loc, așa că nu am un cuvînt de spus. Dar dacă aș avea, aș spune nu.

Amîndoi și-au îndreptat privirile spre Ada. Stătea înfășurată în șal, cu mîinile între genunchi, ca să și le încălzească. Citea pe chipurile lor că apelau la ea să arbitreze, poate pentru că era proprietara locului, poate datorită educației ei sau culturii. Și cu toate că avea pămîntul în stăpînire, se simțea prost în rolul de stăpînă. Singurul lucru la care se putea gîndi era că, într-un fel, tatăl lui

Ruby înviase din morți, o șansă acordată unor foarte puțini muritori. Cu glas tare, a spus:

— Trebuie să ții seama că e tatăl tău și că, la un moment dat, îți revine datoria să ai grijă de el.

— Amin, a rostit Stobrod.

Ruby a clătinat din cap.

— Asta înseamnă că avem idei diferite despre ce înseamnă un tată. O să-ți povestesc ceva despre acest lucru din punctul meu de vedere. Nu știu cîți ani aveam, decît că încă mi se schimbau dinții. Și el s-a apucat să distileze băuturi alcoolice. Apoi, întorcîndu-se spre Stobrod, l-a întrebat: Mai ții minte? Tu și Poozler pe Cold Mountain. Asta îți atinge vreo coardă?

— Îmi aduc aminte, a confîrmat Stobrod.

— Bine, atunci povestește versiunea ta, l-a îmbiat Ruby.

Și Stobrod a povestit versiunea lui. El împreună cu un partener și-au băgat în cap să prepare băuturi alcoolice pentru vînzare, drept care s-au mutat în niște adăposturi construite pe munte, din scoarță de copaci. A socotit că Ruby își poate purta singură de grijă, așa că a părăsit-o timp de trei luni, cînd fetița nici nu împlinise opt ani. Dar el și Poozler nu se pricepeau la comerțul cu alcool. Obțineau în grabă doar cantități mici, bune să umple un ceainic, pe urmă și-au zis că-i mai mare daraua decît ocaua să filtreze băutura prin cărbuni de foc, bine spălați, așa încît au renunțat la filtrare și fiecare nouă șarjă care picura avea un aspect tulbure verzui sau tulbure gălbui. Dar era o băutură tare. Nu o diluau și, cam pe trei sferturi, era alcool curat. Nu se deosebea decît în mică măsură de băuturile *usquebaugh* și *poteen*, preparate de strămunii lor celți. Totuși, mulți dintre mușteriii lor găseau că le înviorează măruntaiele. Dar afacerea s-a dus de rîpă pentru că n-au reușit să facă bani și, după ce-au pus deoparte cantitățile de care aveau nevoie pentru uz propriu, banii luați pe rest abia de le-au ajuns pentru prepararea unei noi

șarje. Stobrod a rămas pe loc pînă cînd falimentul întreprinderii și frigul lunii noiembrie l-au alungat de pe munte.

Cînd a terminat de povestit, Ruby și-a expus versiunea ei, cum s-a descurcat în timpul acelor luni cît el a dispărut. A scurmat după hrană sălbatică. A smuls rădăcini, a prins pește în capcane împletite de ea din ramuri de salcie, a prins păsări cu lațuri confecționate în același chip. Mînca orice pasăre izbutea să prindă, fără altă discriminare decît aceea de a evita, de cîte ori putea, păsările mîncătoare de pești și întotdeauna pe cele mîncătoare de hoituri. A învățat, pe pielea ei, după încercări nefericite, care anume organe interne ale păsărilor pot fi mîncate și care nu. Într-o anumită săptămînă, pe care nu o putea uita, a avut ghinion la pescuit și la vînătoare și s-a hrănit numai cu castane și ghindă, măcinate și coapte, sub forma unui soi de cocă sfărîmicioasă întinsă pe o bucată de ardezie. Într-o zi cînd se dusese să culeagă ghindă, a nimerit, din întîmplare, peste distilerie. Stobrod dormea dus sub un adăpost, și partenerul lui i-a spus:

— Așa zace culcat toată ziulica. Singurul lucru care-ți dă de înțeles că nu-i mort e că, din cînd în cînd, își mișcă degetele de la picioare.

În clipa aceea, și în multe altele, Ruby și-ar fi schimbat cu bucurie soarta ei cu cea a unui pui de lup. După părerea ei, Romulus și Remus, despre care îi citise Ada, au fost niște copii norocoși, pentru că găsiseră măcar un vajnic ocrotitor.

Totuși, în ciuda amarnicelor încercări și a singurătății prin care trecuse, Ruby trebuia să recunoască, sincer, că Stobrod nu a ridicat niciodată mîna la ea. Nu-și amintea să o fi bătut vreodată. Dar nici de mîngîiat pe cap sau pe obraz, într-o clipă de tandrețe, nu o mîngîiase vreodată. S-a uitat la Ada și i-a spus:

— Ei, cum se împacă asta cu ideea de datorie de fiică?

Înainte ca Ada să-și poată duce gîndul pînă la capăt sau să fi rostit un „Vai!", Ruby s-a sculat și s-a dus undeva, în întuneric.

Stobrod nu a scos un cuvînt, și Pangle a rostit încet, ca pentru el:

— Și-a dat izmenele jos.

Mai tîrziu, cînd Stobrod și Pangle au plecat, însufleţiţi de unele vagi speranţe, Ada a urcat poteca spre dependinţe. Noaptea se răcise mult, așa încît bănuia că în zori o să cadă brumă. Luna, plină și cocoţată în înalturi, arunca o lumină atît de puternică, încît fiecare creangă de copac proiecta o umbră albăstrie. Dacă ar fi dorit, Ada ar fi putut să-l scoată pe *Adam Bede* din buzunar și să citească la lumina lunii. Pe cerul noptatic, strălucea doar stelele cele mai luminoase. Urmărindu-le, Ada l-a observat pe Orion în ascensiunea lui spre est și, dintr-odată, a remarcat că luna era ciobită, că-i lipsea o bucată. Era scobită. Eclipsă, asta se întîmpla.

Ada s-a dus în casă, apoi s-a întors cărînd trei pături și luneta lui Monroe. Era un instrument de fabricaţie italienească, plăcut la vedere, cu multe ornamente gravate în metal, deși, din punct de vedere optic, inferior celor de fabricaţie germană. A intrat în magazie și a luat un șezlong din cele patru pliate și stivuite acolo, întrebîndu-se dacă nu cumva era cel pe care murise Monroe. L-a depliat în curtea din faţă, s-a înfofolit strîns în pături și s-a întins cu faţa înălţată spre ceruri. Privea prin lunetă, învîrtind-o astfel încît să prindă astrul în obiectiv. Luna o izbea direct în ochi, partea umbrită era arămie, dar încă vizibilă. În vîrf se deslușea un crater și în centru un munte.

Ada urmărea înaintarea umbrei pe faţa luminoasă a lunii, și chiar cînd eclipsa a fost totală, luna a rămas încă vag vizibilă, avînd culoarea maronie a unei monede vechi de un cent și, după aparenţe, cam și aceleași dimensiuni. Cu luna aproape pierită, Calea Lactee sclipea – un rîu de lumină pe cer, o fîșie parcă suflată cu colb de pe

drum. Ada și-a plimbat ocheanul de-a lungul ei, apoi s-a oprit și a privit în adîncime. Prin lentila lunetei, stelele se multiplicau în desișuri stufoase de lumină și păreau să expandeze întruna, pînă cînd Ada a încercat senzația că zace suspendată, expusă primejdiei, la muchia unui hău. Avea impresia că privește în jos, nu în sus, și că atîrnă de cea mai de jos spiță a planetei ei. O clipă, s-a lăsat cuprinsă de un vertij, ca în ziua cînd se aplecase pe spate la buza fîntînii lui Esco; avea senzația că o să alunece și o să se prăbușească, neajutorată, în hățișul ghimpilor de lumină.

A deschis și al doilea ochi și a lăsat jos luneta. Pereții întunecați ai casei s-au materializat brusc, împrejmuind-o și fixînd-o într-un caliciu de pămînt, așa încît a rămas locului, satisfăcută, și a urmărit luna care ieșea treptat de sub umbra pămîntului. I-a venit în minte refrenul unuia dintre cîntecele interpretate de Stobrod în acea seară, un chinuit cîntec de dragoste. Ultimul vers suna astfel: „Întoarce-te la mine, asta-i tot ce-ți cer". Dacă ar fi fost unul dintre profundele versuri ale poemului *Endymion*, Stobrod tot n-ar fi putut să-l recite cu mai multă ardoare. Ada trebuia să recunoască faptul că a exterioriza – măcar din cînd în cînd – tot ce simți în inima ta, a-ți goli sufletul, în mod spontan, simplu, direct, poate fi mai eficient decît patru mii de versuri de John Keats. Pînă atunci, Ada nu fusese niciodată capabilă de asemenea descătușare, dar acum simțea că i-ar plăcea mult să se inițieze.

S-a dus în casă, și-a luat măsuța portabilă și o lumînare și s-a întors la scaunul ei. A muiat condeiul în cerneală, pe urmă a rămas cu ochii pironiți pe hîrtia albă, pînă cînd penița s-a uscat. Fiecare dintre frazele la care se gîndea i se părea artificială, ironică. A șters penița într-o sugativă, a muiat-o din nou și a scris: „Întoarce-te la mine, asta-i tot ce-ți cer". S-a iscălit, a împăturit hîrtia și a trimis-o pe adresa spitalului din capitală. Apoi s-a înfășurat în pături și, în scurt timp, a adormit. Bruma a căzut peste ea, și pe pătura de deasupra sclipea promoroaca.

Un legămînt cu privire la urși

Inman a pornit la drum prin ținutul muntos, a ținut cărările și a întîlnit puțini oameni. Măsura distanțele după segmentele unei zile: o zi întreagă de drum, o jumătate de zi, mai puțin de jumătate de zi. Orice distanță care măsura mai puțin de atît nu era de luat în seamă. Kilometrii și orele au devenit concepte pe care le disprețuia, din moment ce nu avea posibilitatea să le calculeze.

La un moment dat, a fost întrerupt din drumeție de apariția unei femei scunde; care se rezema, gheboșată, de un gard, văicărindu-se de moartea fiicei ei. Boneta femeii îi umbrea toată fața, ca o glugă, și Inman nu-i putea vedea decît vîrful nasului. Cînd și-a întors fața spre el, lacrimile care i se prelingeau pe obraji sticleau în lumina dimineții. Gura îi era întredeschisă de durere, sugerîndu-i lui Inman deschizătura prin care se introduce sabia în teacă. Soarele nu se ridicase încă pe cer și ea se pregătea să-și îngroape fiica, înfășurată într-o învelitoare veche, pentru că nu se pricepea să încropească o ladă.

Inman s-a oferit să o ajute, și și-a petrecut ziua în curtea ei din spate, confecționînd o cutie din scîndurile scoase dintr-o veche afumătoare. Scîndurile miroseau a grăsime de porc și a fum de brad, iar suprafața lor, care fusese în interior, era neagră și unsuroasă de la ani întregi de preparare a jambonului. Din cînd în cînd se arăta și femeia în curte, pentru a urmări cum se desfășura munca, și de fiecare dată se văita:

— Cu două săptămîni înainte să moară, mărunțaiele fetei curgeau ca cenușa din sobă.

Cînd a isprăvit tîmplăritul, Inman a presărat în fundul cutiei ace uscate de brad. Pe urmă a intrat în casă și a ridicat trupul fetei, care zăcea culcată pe un pat, înfășurată în învelitoare. A ridicat-o în brațe, și era țeapănă și strîns legată ca într-o teacă sau într-o coajă de nucă. A scos-o pe ușa din spate, iar mama moartei stătea la masa din bucătărie și se uita la el cu ochi lipsiți de orice expresie. Inman a desfăcut învelitoarea și a așezat trupul fetei pe capacul sicriului, străduindu-se să nu se mai gîndească la obrajii ei pămîntii și la nasul ascuțit. A tăiat cu cuțitul învelitoarea în fîșii și a căptușit cu ele coșciugul, după care a introdus cadavrul în ladă, a luat ciocanul și s-a dus la ușă să o consulte pe mamă:

— Ar trebui să bat capacul în cuie, i-a spus el.

Femeia s-a apropiat de fiica moartă și a sărutat-o pe frunte și pe obrajii scofîlciți, pe urmă s-a așezat pe prispă și l-a urmărit pe Inman care bătea capacul.

Au îngropat-o pe o movilită din apropiere, unde se mai găseau patru morminte mai vechi, marcate cu cîte o lespede scrijelită din rocă argiloasă, scoasă din rîu. Primele trei morminte erau ale unor copilași, datele lor de naștere și de moarte variind între cîteva luni și cîteva zile de viață pe pămînt. Cel de-al patrulea mormînt era al mamei, care murise la data nașterii celui din urmă copil. Inman a făcut un calcul rapid în minte și a constatat că mama trăise doar douăzeci de ani. Apoi a săpat groapa pentru noul mormînt, la capătul micului șir de pietre și, după ce a terminat, a întrebat-o pe femeie:

— Vrei să rostești ceva?

— Nu. N-aș putea scoate decît cuvinte amare.

Cînd a terminat de umplut groapa cu pămînt, îi și învăluise întunericul. Inman s-a întors împreună cu femeia și au intrat în casă.

— Ar trebui să te omenesc, să-ți fac ceva de mîncare, i-a spus ea. Dar n-am putere nici să aprind un foc, darămite să gătesc.

A intrat în cămară și s-a întors cu o serie de provizii. Două bocceluțe legate în pînză, una cu fulgi de porumb, cealaltă cu făină. O bucată de slănină, învelită într-o hîrtie înnegrită de grăsime, o ciozvîrtă de ceafă de porc afumată, niște porumb copt, un pumn de fasole de supă într-un cornet de hîrtie, un fir de praz, un nap și trei morcovi, precum și un calup de săpun din leșie. Inman le-a luat, i-a mulțumit femeii și a dat să plece. Dar pînă să ajungă la poartă, femeia l-a strigat să vină îndărăt.

— Niciodată n-o să mă pot gîndi în liniște la ziua asta dacă te las să pleci fără să-ți ofer o mîncare gătită, i-a spus ea.

Inman a aprins un foc, iar femeia s-a așezat pe un scăunaș scund și i-a fript o bucată mare de antricot de vită, provenit din juncanul unui vecin, care se împotmolise într-o mlaștină înainte de a i se fi observat lipsa. Femeia a umplut o farfurie de faianță cafenie cu fulgi de porumb fierți într-un piure subțire, care se prelingea peste margini. Capetele cărnii se ridicaseră la fript, așa încît antricotul părea căușul unei palme întinse să primească un rest în mărunțiș; femeia a turnat piureul de fulgi în cupa de carne, a încununat totul cu două ochiuri, așezate pe deasupra. Și, ca o tușă finală, a scobit din putinei o bucată de unt, mare cît un cap de veveriță, și a pus-o peste ouă.

Cînd a așezat mîncarea pe masă, în fața lui Inman, acesta s-a uitat la farfurie și aproape că i-au dat lacrimile cînd a văzut untul topindu-se peste gălbenușurile de ou și albușurile și carnea rumenă și fulgii galbeni, pînă cînd întreaga farfurie a prins să scapere în lumina lumînării. Stătea ținînd în pumni furculița și cuțitul, dar nu-i venea să mănînce. Felul acesta de mîncare impunea mulțumiri speciale, iar el nu găsea cuvintele. Afară, în beznă, o prepeliță și-a lansat chemarea, a așteptat

un răspuns și a strigat încă o dată, apoi s-au iscat un vînticel și o ploaie scurtă, care a răpăit pe frunze și pe șipcile acoperișului, și a încetat.

— Mîncarea asta cere o binecuvîntare, a grăit Inman.

— Atunci rostește una, l-a îndemnat femeia.

Inman a stat o clipă pe gînduri, după care a mărturisit:

— Nu-mi vine nici una în minte.

— Pentru ceea ce urmează să primesc, sînt recunoscător. Așa sună una.

Inman a repetat cuvintele femeii, aplicîndu-le la ocazia de față. Pe urmă a adăugat:

— De-ai ști cîtă vreme a trecut de cînd...

În timp ce mînca, femeia a luat o poză înrămată de pe un raft și a studiat-o:

— Odată, ne-am făcut și noi portretul, a spus. A venit pe aici un om cu un camion în care avea toate sculele pentru portrete. Dintre ăștia toți pe care-i vezi aici eu sînt singura supraviețuitoare.

A șters cu mîneca praful de pe poza înrămată și i-a înmînat-o lui Inman ca s-o admire.

Inman a luat-o și a privit-o în lumina lumînării. Un dagherotip. Apăreau un tată, femeia de față, cu cîțiva ani mai tînără, o bunică bătrînă și șase copii, începînd cu băiețași destul de mari cît să poarte pălărie cu bor și pînă la bebeluși cu bonețică. Toți membrii familiei erau îmbrăcați în negru, aduși de umeri și aveau pe chip expresii fie bănuitoare, fie uimite, de parcă tocmai aflaseră vestea morții lor.

— Îmi pare rău, a spus Inman.

Cînd a terminat de mîncat, femeia l-a lăsat să plece. A pornit pe întuneric, pînă au răsărit primele constelații, după care și-a făcut tabără, fără foc, lîngă un pîrîu. A improvizat un culcuș în iarba înaltă, ofilită, s-a vîrît în pătura lui și a adormit buștean.

În continuare, în următoarele zile umede, a înaintat cît i-a fost cu putință și a dormit în cuibare de păsări. Într-o noapte s-a adăpostit într-o hulubărie și porumbeii l-au ignorat pînă în clipa

în care s-a întors pe o parte. Atunci s-au foit îngrijorați, au scos uguieli gîlgîite și pe urmă și-au reluat locurile. În noaptea următoare a dormit pe un petic de pămînt uscat de sub un porumbar cu un acoperiș foarte înclinat, o structură care-ți sugera un templu închinat unui mic zeu lipsit de însemnătate. Trebuia să doarmă încovrigat, căci dacă s-ar fi întins în toată lungimea, ori capul, ori picioarele i-ar fi fost muiate de apa scursă de pe acoperișul povîrnit. Într-o altă noapte, a dormit într-un coteț de păsări părăsit; și-a întins prelata pe podeaua îmbîcsită de găinaț vechi, calcificat, care scrîșnea ca prundișul cînd se mișca și duhnea ca rămășițele unor stîrvuri vechi. Cînd s-a deșteptat, mult înaintea ivirii zorilor, și nu a mai putut adormi, a cotrobăit în rucsac, a găsit un ciot de lumînare și l-a aprins. A desfăcut cartea lui Bartram făcută sul, a ținut-o în dreptul luminii gălbui și a răsfoit paginile pînă a dat peste un pasaj care i-a reținut atenția. Și anume:

> Pustietatea montană pe care am străbătut-o de curînd îmi apărea ondulată ca oceanul după furtună; ondulațiile se pierdeau treptat, dar erau de o perfectă regularitate, ca solzii unui pește sau ca țiglele îmbucate ale unui acoperiș: coamele cele mai apropiate, de un verde desăvîrșit; cele din spate, de un verde mai palid, translucid; și cele din zare, aproape albastre, ca azurul cu care pare să se îmbine curba orizontului. Imaginația mea, captată în întregime de contemplarea acestui peisaj mirific, exulta, fără limită, și ajunsesem aproape insensibil sau nepăsător la lucrurile fermecătoare din imediata vecinătate.

Priveliștea ținutului zugrăvit de Bartram i se înfățișa în minte, lui Inman, în dimensiunile sale reale. Munți și văi într-o înlănțuire perpetuă. Un peisaj noduros, ramificat, colțuros în care omul ar fi putut să apară doar ca proiecția unui gînd întîrziat. Inman privise în nenumărate rînduri priveliștea

descrisă de Bartram. Era ținutul de graniță care se întindea la nesfîrșire înspre nord și vest, dincolo de versantul precipitat al lui Cold Mountain. Cutreierase ținutul pînă la ultimul cotlon, îl cunoscuse sub toate anotimpurile, îi înregistrase variațiile de culori și îi inhalase aromele. Bartram nu fusese decît un călător și colindase ținutul doar în anotimpul vizitei lui, sub vremea care se întîmplase să fie atunci. Și totuși, în ochii minții lui Inman, cuprinsul nu se înfățișa așa cum îl văzuse și-l cunoscuse el în întreaga-i viață, ci așa cum îl schițase Bartram.

Piscurile erau mai semețe, văile mai adînci decît în realitate. Inman își imagina coamele din ce în ce mai eclipsate, palide și înalte ca niște maldăre de nori, iar mintea lui le trasa contururile și le colora în nuanțe din ce în ce mai pastelate și mai albăstrii, pînă cînd, în cele din urmă, a ajuns la creasta imaginară care se topea în cer, și a adormit.

Ziua următoare l-a găsit colindînd înspre sud-vest, bătînd cu piciorul un vechi drum de care, ce zigzaga printre munți. O zi urîcioasă, cu toate frunzele căzute, moarte, la pămînt. Nici nu-și dădea seama în ce district se află. Poate că în blestematul de Madison. La un moment dat a nimerit peste un indicator de direcție. Pe o parte scria TOBO55M și pe cealaltă față, TOAV65M[1]. Singurul lucru pe care-l înțelegea era că avea o bună bucată de drum spre oricare dintre cele două orașe de care era vorba.

Drumul a făcut un cot, și Inman s-a trezit în față cu un mic eleșteu și cu un rîuleț împrejmuit de stînci acoperite cu turbă. Fundul eleșteului era îmbîcsit de bucăți de stejar putrezite și de frunze de plop, iar apa era chihlimbarie ca o tizană slabă, ca un ceai. Inman s-a aplecat să-și umple plosca. Vîntul care bătea aducea niște ecouri ciudate, un țăcănit și niște păcănituri, un sunet de parcă cineva încerca o muzică stranie prin ciocnirea unor

1. Spre BO 55 mile, spre AV 65 mile.

beţişoare uscate drept instrumente. S-a uitat în desişurile de după elesteu, în direcţia de unde veneau sunetele, şi i s-a înfăţişat o priveliste sinistră. Inman s-a pomenit faţă-n faţă cu un trio de schelete spînzurate, care se legănau în vînt şi se ciocneau unele de altele. Plosca i se umpluse şi dădea pe afară. Inman a astupat-o şi s-a îndreptat spre oseminte. Scheletele atîrnau, unul lîngă altul, de craca de jos a unui brad canadian înalt. Nici măcar nu fuseseră spînzurate cu funii, ci cu nişte fîşii împletite din scoarţa unor puieţi de molizi. La unul dintre ele, pelvisul şi oasele picioarelor se desprinseseră şi zăceau grămadă pe jos, cu degetele unuia din picioare proiectate în sus. La alt schelet, rămas întreg, fîşiile de scoarţă cu care era spînzurat se lungiseră, aşa încît picioarele atingeau pămîntul. Inman a dat la o parte frunzişul de pe jos, gîndindu-se că o să găsească un petic de pămînt bătătorit, pe care îl loviseră în agonie picioarele muribundului. Părul mortului căzuse de pe ţeastă şi zăcea printre frunze, pe lîngă oasele degetelor de la picioare. Păr blond. Osemintele erau extrem de albe şi dinţii prinşi în fălcile căscate, galbeni. Inman şi-a trecut mîna peste oasele braţului din scheletul pe jumătate frînt. Erau zgrunţuroase. În schimb, oasele picioarelor zăceau într-o grămăjoară, ca surcelele de foc. „N-a putut să-şi taie şi latul şi să se dea jos, a gîndit Inman, dar dacă o să aştepte cu răbdare, o să se întîmple şi aşa ceva."

Cîteva zile mai tîrziu, a urcat întreaga dimineaţă, fără să ştie unde se află. Caiere de ceaţă apăreau şi dispăreau în faţa lui, asemenea căprioarelor printre copaci. Pe urmă, în cursul după-amiezei, a pornit pe un drum de creastă, care şerpuia printre podişuri acoperite de brazi canadieni şi printre mici depresiuni ce adăposteau poieni cu pîlcuri de fagi, precum şi ultimele mostre ale vegetaţiei din vale, căţărate pînă la limita la care puteau supravieţui. În timp ce urca, i-a încolţit bănuiala că, în linii mari, ştia

totuși unde se găsește. Străbătea o veche trecătoare, lucrul ăsta era limpede. A întîlnit o movilită de pietre, din cele pe care obișnuiau să le construiască în trecut indienii Cherokee, cu un anumit scop, deși nimeni nu știa dacă erau indicatoare de direcție ori monumente comemorative ori locuri de închinăciune. Inman a luat o piatră de pe jos și a așezat-o peste movila de pietre, în virtutea unei vechi năzuințe către înălțimi.

Spre sfîrșitul după-amiezei a ajuns pe o pantă abruptă, mărginită de iarbă neagră, de tufișuri de azalee înalte pînă la brîu, de dafîni și de mirt, care creșteau pînă sus, la înălțimea stîncilor plesuve de pe margine. Cărarea se curma brusc, de parcă drumeții își făcuseră obiceiul să se oprească acolo și să admire panorama. Pe urmă, drumul reapărea în pădure, printr-o cărăruie potopită de azalee, la vreo doisprezece metri depărtare de locul de unde se întrerupsese.

Soarele scăpăta și Inman și-a spus că o să-și facă din nou loc de tabără fără foc și fără apă. În spațiul de lîngă muchia pantei, a adunat cît frunziș a putut, ca să-și încropească un culcuș. A mîncat un rest de porumb copt, ciugulindu-l direct din palmă, apoi s-a întins să doarmă, regretînd că pe cer nu era o lună mai mare, ca să-i lumineze priveliștea.

La prima decolorare a orizontului în zori, a fost deșteptat de zgomotul unor pași prin iarba neagră. S-a ridicat în capul oaselor, și-a pregătit pistolul și l-a îndreptat în direcția zgomotelor. Un minut mai tîrziu, o ursoaică neagră și-a băgat capul printre frunze, la mai puțin de patru metri de culcușul lui. Își ținea botul în sus și gîtul încordat, adulmecînd vîntul și clipind din ochii mici.

Nu-i plăcea mirosul pe care-l simțea. A făcut un pas tîrșiit înainte și a mormăit. Un pui, nu mai mare decît un cap de om, a încercat să se cațăre pe trunchiul unui brăduț din spatele ursoaicei. Inman știa că, din cauza vederii slabe a ursilor,

jivina nu-l putea desluși în lumina leșioasă, dar îl mirosea. Era însă atît de aproape, încît și el, cu mirosul slab al omului, îi simțea izul. Mirosea a ciine ud și a ceva mai puternic.

Ursul a pufnit de două ori pe nas și pe gură, și a făcut o tentativă de înaintare. Inman și-a schimbat poziția, dar a rămas locului, iar ursoaica și-a ciulit urechile. A clipit, și-a întins iar gîtul, a adulmecat si a pufnit și a făcut un pas înainte. Inman și-a lăsat jos pistolul, pentru că făcuse un legămînt cu privire la urși, anume să nu mai împuște niciodată vreunul, deși în adolescența lui omorîse și mîncase mulți, ba chiar avea o predilecție pentru grăsimea de urs. Luase asemenea hotărîre în urma unei serii întregi de vise care-l bîntuiseră mai bine de o săptămînă în tranșeele noroioase de lîngă Petersburg. În primul vis, el era om. Dar se simțea rău și bea, in chip de tonic, ceai de coada-ursului și, treptat, s-a metamorfozat într-un urs brun. Nopți întregi l-au bîntuit viziuni despre urși, se făcea că el colinda, in patru labe, munții verzi din visele sale, ferindu-se de cei din stirpea lui și din toate celelalte stirpe. Scurma pămîntul după rădăcini și ataca stupii de albine din pomi după miere, înfuleca afîne și coacăze cu duiumul și era fericit și puternic. Din felul ăsta de viață, își spunea el, poți trage învățăminte despre cum să cîștigi nu războaie, ci pacea, cum să te tămăduiești de rănile războiului, prefăcîndu-le in cicatrice albe.

Dar în ultimul dintre vise, a fost împușcat de vînători, după o lungă hăituire. Leșul lui a fost spînzurat cu o funie de un copac și jupuit, iar el, Inman, urmărea de sus întregul proces. Carcasa lui sîngerîndă arăta așa cum știa că arată în realitate urșii jupuiți, adică aproape umani, mai slabi decît te-ai fi așteptat, iar labele, sub blană, aveau o structură lunguiață, asemănătoare cu cea a mîinilor de om. Odată cu omorîrea, visele au luat sfîrșit și s-a trezit in acea ultimă dimineață cu simțămîntul că ursul era un animal important pentru el, un animal pe

care va trebui să-l observe și de la care avea de învățat, și dacă ar omorî un urs, indiferent din ce motive, ar însemna să săvîrșească un păcat, pentru că în urs exista ceva care lui îi vorbea despre speranță.

Totuși, situația de față nu prea era pe placul lui Inman, așa cum stătea rezemat de muchia stîncii, cu iarba neagră încîlcită în fața lui și ursoaica agitată, cu un pui născut la vremea nepotrivită. Elementele în favoarea lui erau următoarele: știa că ursul mai curînd fuge decît să atace, știa că ursoaica ar putea doar simula un atac, năpustindu-se peste el, legănîndu-se pe picioarele din față și sforăind. Cu scopul de a-l speria și a-l pune pe fugă, și nu de a-l răni. Numai că acum nu avea spațiu să fugă. Inman dorea s-o informeze asupra situației lui, așa încît i-a vorbit:

— Nu am de gînd să-ți fac vreun rău. O să plec de aici și n-o să mă mai întorc vreodată. Îți cer numai să-mi eliberezi drumul.

I-a vorbit calm și direct pe o voce care intenționa să comunice respect.

Ursoaica a pufnit din nou. Își schimba greutatea corpului de pe un picior pe altul, se legăna dintr-o parte în alta. Inman și-a strîns încet pătura de sub el.

— Plec, a anunțat-o.

A făcut doi pași și ursoaica a simulat un fals atac.

În clipa aceea, Inman a calculat că nici o măsură nu putea funcționa corect. Ca în tîmplărie, cînd nici una dintre dimensiuni nu se potrivește cu celelalte. El nu se putea retrage mai mult de un metru. Ea trebuia să-și poarte întreaga masivitate și nu avea în față decît trei metri pînă la buza rîpei.

Inman a făcut un pas lateral și ursoaica, întărîtată de mișcarea lui, s-a năpustit și, o clipă mai tîrziu, s-a prăbușit de pe stînca înaltă, a cărei muchie nu o văzuse în semiobscuritate. Cînd s-a precipitat pe lîngă el, Inman i-a simțit mirosul. Ciine ud, pămînt negru.

S-a uitat în jos și a văzut-o despicată pe o stîncă de dedesubt, ca o floare mare, roșie, în lumina zorilor. Bucăți de blană neagră împestrițau stîncile.

„Fir-ar al naibii, a gîndit Inman. Pînă și din cele mai bune intenții ale mele nu se alege decît praful, iar speranța nu-i decît o piedică în plus."

Ursulețul cățărat pe brad a urlat de spaimă. Nu fusese încă înțărcat, și fără o mamă avea să se închircească și să moară. O să chelălăie și o să scheaune zile întregi, pînă o să moară de foame sau o să fie devorat de un lup sau de o pumă.

Inman s-a apropiat de brad și s-a uitat la ursuleț. Puiul a clipit din ochișorii negri, a deschis botul și a plîns ca un copilaș.

Spre cinstea lui, Inman s-a imaginat ridicînd ursulețul de ceafă, și spunîndu-i: „Avem aceeași soartă". Se vedea vîrîndu-l în rucsac, cu capul afară. Pe urmă pornind la drum, cu sacul în spinare, și cu ursulețul privind lumea din această nouă perspectivă, cu ochi negri strălucitori, ca un țînc de Piele-Roșie. Apoi oferindu-i-l Adei, ca un animal de casă. Sau dacă Ada nu l-ar fi vrut, ar fi putut crește ca un urs pe jumătate domesticit și, după ce avea să se maturizeze, o să vină din cînd în cînd în vizită la Inman, în grota lui de sihastru de pe Cold Mountain. O să-și aducă și soția și copiii, așa încît, cu timpul, Inman o să se bucure de o familie de urși, dacă nu de oameni. Aceasta ar putea fi calea de răscumpărare a calamității suferite de sărmana ursoaică moartă.

Dar, în realitate, Inman a făcut singurul lucru pe care-l putea face. A luat pistolul LeMat și l-a împușcat pe ursuleț în cap; apoi a privit cum i s-au desprins ghearele de pe scoarța copacului și puiul a căzut la pămînt.

Și ca să nu irosească o posibilitate de hrană, Inman a aprins un foc, a jupuit blana ursulețului, l-a tranșat în bucăți și l-a lăsat să dea un clocot. Blana neagră a așezat-o pe o piatră, unde nu arăta mai mare decît cea a unui raton. În timp ce ursulețul fierbea, Inman s-a așezat pe marginea stîncii

și a așteptat ca dimineața să se instaleze. Ceața s-a destrămat și, în sfîrșit, a putut vedea munți și rîuri desfășurîndu-se pînă la marginea îndepărtată a pămîntului. Umbrele alunecau pe povîrnișurile crestelor mai apropiate și cădeau în vale, de parcă ar fi fost înghițite de un adînc lac de întuneric de sub pămînt. Zdrențe de nori atîrnau în văile de sub picioarele lui Inman, dar în toată această vastă panoramă nu se zărea un acoperiș de casă sau o pană de fum sumețindu-se pe un coș sau un cîmp defrișat care să indice o așezare omenească. Puteai măsura din ochi toată amplitudinea peisajului și simțurile tale îți spuneau doar că aceasta e întreaga lume care există.

Vîntul care mătura munții împrăștia mirosul de urs fiert, așa încît nu se simțea decît mireasma reavănă de piatră udă. Inman putea cuprinde din priviri o mare depărtare, spre vest. Piscuri și cline povîrnite și steiuri ascuțite și cenușii, pînă la lunga linie a orizontului. *Cataloochee* era cuvîntul indienilor Cherokee pentru asemenea înșiruire. Cuvîntul însemna valuri de munți, în șiruri care se pierdeau în zare. Și în această zi, abia de puteai deosebi valurile de coame de cerul aspru, iernatic. Ambele erau vărgate și moarate de aceleași nuanțe de gri, așa încît și sus, și jos, priveliștea arăta ca o bucată imensă de carne striată. Nici că se putea ca Inman să fi fost mai bine camuflat în această lume, pentru că tot ce purta el era cenușiu și alb murdar.

Totuși, oricît ar fi fost de dezolantă scena, în inima lui dospea bucuria. Ajunsese aproape de casă; simțea acest lucru în atingerea aerului rarefiat pe pielea lui, în jindul de a vedea fum de vatră despletindu-se pe coșurile caselor oamenilor pe care-i cunoștea de o viață întreagă. Oameni pe care nu va fi obligat să-i urască sau de care nu va trebui să se teamă. S-a ridicat, și-a luat o poziție din care avea o vastă perspectivă, și-a mijit ochii ca să-și ascută vederea, pe care o îndrepta spre un singur punct: un munte din depărtare. Munte care

se deosebea de cer doar printr-o linie subțire, trasată rapid, ca un gest vag. Dar contururile deveneau din ce în ce mai distincte și inconfundabile. Da, se uita la Cold Mountain. Avea perspectiva a ceea ce pentru el însemna căminul.

În timp ce-l studia, recunoștea profilul fiecărei creste și al fiecărei văi mai mult decît amintite. Păreau să-i fi fost indelebil gravate pe retină, cu un vîrf ascuțit. Le rostea numele cu glas tare: Little Beartail Ridge, Wagon Road Gap, Ripshin, Hunger Creek, Clawhammer Knob, Rocky Face. Nu exista culme sau rîu cărora să nu le știe numele. Nu exista pasăre sau plantă anonime. Era acasă.

Își legăna capul dintr-o parte în alta, și capul părea să fi dobîndit un nou echilibru pe tulpina gîtului. Îi plăcea gîndul că stă vertical pe linia orizontului. O clipă, i-a trecut prin minte că s-ar putea să nu se mai simtă mereu expus, mereu dezgolit. Desigur că în ținutul acesta întortocheat va găsi destul spațiu ca să se facă nevăzut. Va merge înainte și vîntul îi va acoperi pașii cu frunze ofilite, iar el se va simți ferit și adăpostit de privirea hulpavă, prădalnică a omenirii.

Inman s-a așezat și și-a admirat locurile de baștină pînă cînd bucățile de urs au fiert, după care le-a tăvălit în făină și le-a prăjit în ultimul rest de slănină din hîrtia pe care i-o dăduse femeia, cu cîteva zile înainte. A mîncat, cocoțat în vîrful stîncii. Nu mai mîncase niciodată urs atît de tînăr și, deși carnea era mai puțin neagră și mai puțin grasă decît a ursului matur, era totuși dulce ca păcatul. S-a întrebat cu care dintre cele șapte păcate capitale s-ar fi putut compara și, cînd nu a găsit un răspuns, s-a gîndit să adauge un al optulea păcat: regretul.

Nazuri cu necazuri

Dacă spinarea de munte pe care urcaseră purta vreun nume, Stobrod habar n-avea de el. El și ceilalți doi tovarăși de drum urcau gîrboviți, cu capetele în piept și fețele încleștate de ger, borurile pălăriilor trase în jos, pînă la nas, și mîinile adînc vîrîte în manșetele hainelor. Propriile lor umbre lungi li se proiectau în față, așa încît își călcau dublurile în picioare. Nici nu observau copacii pe lîngă care treceau. Castanii porcești despuiați de frunze, brazii albi, tulipierii, teii negri fremătau în vînt. Mii și mii de frunze ude așternute pe jos le înăbușeau pașii.

Pangle pășea chiar pe urmele lui Stobrod. Cel de-al treilea tovarăș de drum venea la vreo șase pași în urma lor. Stobrod purta sub braț vioara lui învelită într-un sac, iar Pangle își ducea banjoul pe umăr. Cel de-al treilea bărbat nu căra instrumente muzicale, dar transporta într-un rucsac toate amărîtele de posesiuni ale grupului. Se înfofolise într-o pătură gălbuie mîncată de molii, care se tîra pe jos, lăsînd un siaj în frunze. Toți trei erau chinuiți de adevărate revoluții în burtă, de la mîncarea consumată cu o seară în urmă, o căprioară pe care o găsiseră moartă în pădure, înghețată bocnă. Flămînzi de carne, n-au stat să se întrebe de cît timp murise animalul sau care o fi fost cauza morții lui. Încropiseră un foc din lemne ude de plop și-i fripseseră coapsele pînă se înmuiaseră. Acum, cîte unul dintre ei se oprea din cînd

în cînd în fața unui tufiș de dafîni ca să se descarce, după care îi ajungea din urmă pe ceilalți.

Nu se auzea nici un vaier de vînt, nici un glas de pasăre. Dar cînd pășeau pe sub brazi, se deslușea foșnetul vag al ácelor care cădeau. Rămășițele zorilor zăboveau încă, gălbui, pe cerul de răsărit și nori subțiratici navigau peste fața soarelui cu dinți. Ramurile negre, îngemănate ale arborilor de esență tare se profilau în lumina tulbure. Un timp, întregul pămînt părea să fi fost văduvit de culoare, scăldat doar în tonuri sumbre de cafeniu și cenușiu. Mai tîrziu însă, au trecut pe lîngă o lespede de stîncă înghețată, acoperită de un soi de vegetație sau de lichen vîscos, galben, atît de luminos, încît te dureau ochii. Pangle a întins mîna, a rupt o bucată din materia pieloasă și a mestecat-o, meditativ și cu mare atenție. Cum nici nu a scuipat-o, dar nici nu a mai luat altă îmbucătură, era greu să-ți dai seama dacă-i plăcuse sau nu. Totuși, mai tîrziu, a început să pășească mai vioi, atent la orice alt dar pe care i l-ar fi putut oferi natura.

La un moment dat s-au pomenit pe pămînt plat, într-un punct unde se întîlneau trei drumuri: cel pe care veniseră și alte două mai puțin definite, care urcau. Brațul mai lat al bifurcației începuse cîndva ca o pîrtie pentru bizoni și apoi devenise un drum al indienilor, dar chiar și acum era prea strîmt, o cărare printre copaci, prea îngustă ca să poată trece un car. Vînătorii poposiseră pe aici și lăsaseră în urma lor un cerc negru, bătătorit, acolo unde aprinseseră focuri, și păduri rărite, tăiate, pe o rază de vreo cincizeci de pași de la acel Y al drumurilor. Un plop gigantic rămăsese totuși intact în centrul bifurcației. Fusese cruțat nu din respect pentru splendoarea lui, pentru masivitatea sau pentru vechimea lui, ci, pur și simplu, pentru că în așezările din jur nu se găsise un ferăstrău destul de lung ca să-l reteze. Trunchiul lui, acolo unde intra în pămînt, era mare cît un hambar.

Stobrod, gîndind că-şi aminteşte de acest loc, s-a oprit brusc din mers să-l cerceteze, iar Pangle, care venea imediat pe urma lui, l-a călcat pe călcîiul ghetei. Drept care piciorul lui Stobrod a ieşit cu totul din gheată şi a rămas, în ciorap, pe moviliţa de frunze îngheţate. Stobrod s-a întors şi şi-a înfipt un deget mustrător în pieptul băiatului, apoi l-a împins la o parte, s-a aplecat, a lăsat pe jos sacul cu vioara şi s-a încălţat.

Toţi trei stăteau locului, răsuflînd greu din cauza urcuşului şi căscînd ochii la cele două drumuri care se desfăceau în faţa lor. Răsuflările le pluteau în aer, de parcă luau parte la îngrijorarea lor, apoi se destrămau şi piereau. Pe undeva, prin apropiere, se auzea clipocitul unui rîu, şi acesta era singurul sunet care ştirbea tăcerea din jur.

— E frig, a constatat cel de-al treilea bărbat.

Stobrod l-a măsurat din priviri, apoi şi-a limpezit gîtlejul şi a scuipat în chip de comentariu la pustietatea scenei şi la stupiditatea observaţiei rostite.

Pangle şi-a scos o mînă din mînecă, a întors-o cu palma în sus ca să testeze elementele naturii, apoi a strîns-o pumn şi a vîrît-o iar în manşetă, ca o turturea care-şi înfundă capul în pene.

— Vai, Doamne, ţi se închircesc coaiele de frig, a comentat el.

— Asta am vrut şi eu să spun, a intervenit cel de-al treilea.

Se procopsiseră cu el la peştera dezertorilor. Nu-şi comunicase numele şi Stobrod nu se sinchisea să afle cum îl cheamă. Era un băiat din Georgia, de vreo şaptesprezece ani, cu păr negru, piele smeadă şi nişte fire subţiri de barbă, ca nişte favoriţi de o parte şi de alta a bărbiei, dar cu un ten neted ca de fată mare. Probabil curgea în el ceva sînge de Cherokee sau poate de Creek. Asemenea tuturor celorlalţi, avea şi el povestea lui de război. El şi vărul lui fuseseră recrutaţi, în '863, şi expediaţi cu trupele. Timp de un an luptaseră în acelaşi regiment, deşi nu

contribuiseră cu mare lucru, pentru că muschetele erau mai înalte decît capetele lor. Noaptea dormeau împreună sub aceeași pătură, și tot împreună au dezertat. Pe motiv că nici un război nu durează pe vecie și, cu toate că omul se naște ca să moară, ar fi fost o prostie să se lase omorîți tocmai în ajunul păcii. Așa încît, au șters-o. Dar drumul spre casă era lung și încîlcit și nu-și dăduseră seama că au atîtea reliefuri de străbătut. Le-au trebuit trei luni ca să ajungă pînă la Cold Mountain și, odată ajunși acolo, nici nu știau măcar în ce stat se găsesc. Se rătăciseră complet, iar vărul a murit într-o vale aridă, doborît de febră și de tuse, din pricina unei boli de plămîni.

Cîteva zile mai tîrziu, băiatul, care colinda în neștire, a fost găsit de unul dintre locatarii peșterii. A fost predat lui Stobrod și lui Pangle, care se pregăteau să-și întemeieze o comunitate a lor, undeva pe lîngă Stîncile Strălucitoare. Cu toate că Georgia era un stat pe care Stobrod îl disprețuia, a acceptat să-l îndrepte pe băiat în direcția dorită, de îndată ce vor ajunge pe o înălțime de unde să aibă o vedere asupra sudului.

Totuși, primul lucru pe care l-au făcut cînd au părăsit peștera, a fost să se îndrepte spre un loc ascuns unde urma să li se depoziteze, pe furiș, hrana și, pe drum, i-a povestit băiatului despre Ada și despre felul cum reușise aceasta să o mai îmblînzească pe Ruby. Totuși, Ruby stabilise condiții pentru actele ei de caritate. Ea și Ada munceau din greu la pregătirile de iarnă, așa încît nu se puteau dispensa decît de puține merinde, în nici un caz de atîtea de cîte aveau nevoie doi oameni ca să se întrețină, și găsea că e riscant ca Stobrod și Pangle să le viziteze. Nu voia să le mai vadă mutrele pe la fermă. Hrana va trebui să fie depusă într-un loc ascuns, sigur, și Ruby a sugerat o ascunzătoare descoperită de ea în hoinărelile din copilărie. Locul era marcat de o piatră mare, rotundă, scrijelită de la o margine la cealaltă cu tot felul de inscripții ciudate. În plus,

Ruby nu voia să se angajeze cu date fixe. O să ducă hrană în locul acela cînd o să aibă ea chef, și cînd n-o să aibă, n-o să ducă. Treaba lui Stobrod era să caute.

Cînd cei trei au ajuns la locul indicat, Stobrod s-a uitat de jur împrejur, apoi s-a lăsat în genunchi și a început să bîjbîie pe sub straturile de frunze. După care a rîcîit cu vîrful ghetei și, în scurt timp, a apărut o piatră plată și rotundă, îngropată în pămînt. Avea diametrul gurii unui ciubăr și inscripțiile nu vădeau nimic din caracterul scrisului indienilor Cherokee. Erau niște litere abrupte și ascuțite, care se întindeau tremurător pe piatră ca o pînză de păianjen pe o tigaie. Poate că proveneau de la o specie anterioară omului. Sub muchia pietrei au găsit o cutie de metal cu mălai, niște mere uscate învelite într-o bucată de ziar, cîteva felii de costiță și un borcan de lut cu fasole murată. Au adăugat cele găsite la proviziile lor de băutură, la tutunul de fumat și la cel de mestecat.

— Știi pe care drum trebuie să apucăm? l-a întrebat băiatul din Georgia pe Stobrod.

Cînd a făcut un gest cu cotul spre răscrucea de drumuri, pătura i-a alunecat de pe braț și s-a lăsat în jos, în falduri, drapată ca o togă din sculpturile antice. Stobrod s-a uitat în direcția indicată, dar nu știa cu siguranță nici unde se găseau și nici pe ce drum s-o ia. Știa doar că trebuie să meargă mai sus și mai departe. Era un munte mare. Dacă ai vrea să-l ocolești la bază, ar trebui să mergi vreo sută de mile. Și, pe undeva, știa că vîrfurile încercuiau o întindere numai bună de adăpost, chiar dacă-i plată ca o hartă și nu țîșnește spre cer, o întindere vălurită și ciuruită de tot felul de văi și de adînciturі și de ascunzișuri. Cunoștințele lui Stobrod în legătură cu Cold Mountain fuseseră acumulate în stare de beție. Așadar, în mintea lui, drumurile se învălmășeau și puteau duce în orice direcție.

Pangle urmărea felul confuz în care Stobrod studia locul. Și, în cele din urmă, după un șovăielnic

preambul de scuze pentru faptul că știa mai multe decît mentorul său, Pangle a mărturisit că el cunoștea locul cu exactitate, că drumul din dreapta în curînd se îngusta, dar mergea înainte și străbătea muntele, ducînd mai departe decît a ținut el vreodată să se aventureze, adică în locurile pe unde circulau pe vremuri indienii. Drumul din stînga era într-adevăr mai lat la început, dar pe urmă o lua razna și se înfunda în niște mlaștini.

— Atunci îmbucăm ceva și pe urmă o luăm la drum, a hotărît Stobrod.

Au adunat niște vreascuri și au aprins pe locul înnegrit, încercuit de pietre, un foc anemic, cu flacără sfielnică. Au fiert niște mălai în apă de rîu, în speranța că moliciunea terciului o să le mai domolească stomacurile frămîntate. S-au așezat pe niște buturugi, și-au aprins pipele de lut, au pufăit și s-au apropiat de flăcările chircite atît cît au putut, fără să-și dea foc la haine și la tălpile ghetelor. Își treceau unul altuia sticla de băutură și dădeau pe gît cîte o duscă lungă. Vremea rea îi pătrunsese pînă la os și măduva le înghețase întărindu-se ca slănina rece. Ședeau nemișcați, așteptînd ca băutura și căldura focului să-i dezmorțească.

După un timp, Stobrod părea foarte preocupat să culeagă cu vîrful cuțitului boabele de fasole murată din strachina din fața lui. Scotea bob cu bob, și de fiecare dată ștergea oțetul de pe cuțit, frecîndu-i lama de pantaloni. Pangle a mîncat cîteva rondele de măr uscat, încălzindu-le mai întîi între palme și privind prin golul din miez, de parcă ar fi fost o lunetă care-i oferea o nouă perspectivă asupra lumii. Băiatul din Georgia ședea ghemuit, cu mîinile întinse spre foc. Își trăsese pătura pe cap și fața îi era complet umbrită, cu excepția ochilor negri care reflectau lumina focului. La un moment dat, și-a dus o mînă la stomac și s-a încordat de parcă cineva i-ar fi înfipt un vîrf ascuțit în măruntaie.

— Dac-aș fi știut ce pîntecăraie o să am, nu m-aș fi atins de otrava aceea, a spus el.

S-a ridicat și s-a îndreptat cu pași mari, aproape cu delicatețe, spre o tufă de rododendron de dincolo de luminiș. Stobrod l-a urmărit cu privirea.

— Îmi pare rău de băiatul ăsta, a spus el. Zice că n-ar fi vrut să plece vreodată de acasă, dar habar n-are din ce stat împuțit vine. Dacă eu aș avea un frate la pîrnaie și un alt frate în Georgia, m-aș da peste cap să-l salvez mai întîi pe cel din Georgia.

— Eu n-am ajuns niciodată pînă-n Georgia, a mărturisit Pangle.

— O singură dată am fost acolo, a povestit Stobrod. N-am văzut decît o părticică. Atîta cît să-mi dau seama ce împuțitură e și p-ormă m-am întors acasă.

O pală de vînt a întețit flacăra și amîndoi și-au întins mîinile să și le încălzească. Stobrod a ațipit. Capul i s-a bălăbănit puțin, pînă cînd bărbia i s-a proptit în piept. Cînd s-a smucit din somn, s-a pomenit în fața ochilor cu niște călăreți profilați pe sprînceana dealului. O ceată de cercetași amărîți, conduși de un tip ferchezuit și de un tînăr slăbănog. Dar oamenii erau înarmați cu săbii, pistoale și puști, dintre care unele fuseseră îndreptate spre Stobrod. Oamenii din Gardă erau încotoșmănați în mantale grele și în pături și pufneau pe nările încreținte. Drumul era acoperit cu o pojghiță de gheață și, cînd au înaintat, copitele cailor au scrîșnit spărgînd gheața cu zgomot de mortar pisat. Gărzile au intrat în poiană și s-au apropiat pînă cînd umbrele lor au căzut asupra celor doi.

— Stați locului, le-a poruncit Teague.

Ședea în șa, într-o atitudine degajată, și la coapsă îi atîrna o carabină Spencer cu țeavă scurtă. Purta mănuși de lînă, cu degetul mare și arătătorul tăiate la mîna dreaptă, ca să poată ridica nestingherit piedica sau apăsa pe trăgaciul armei. Mîna stîngă, acoperită de mănușă, ținea hățurile împletite. I-a studiat, un răstimp, pe cei doi din fața lui. Obrajii le erau pămîntii și ochii aspri ca găurile arse într-o pătură. Părul grăsanului îi cădea într-o parte a capului

în meșe gelatinoase, ca o cremă de albuș de ou, și în cealaltă parte stătea lipit de țeastă. Pielea cheliei lui Stobrod era solzoasă și mată, nu foarte bine întinsă pe oase și lipsită de lucirea obișnuită a celor cu creștetul pleșuv. Fața părea să i se fi strîns toată în jurul nasului, așa încît semăna cu o pîlnie.

Teague li s-a adresat în felul următor:

— Nici măcar n-am să vă întreb dacă aveți acte. În privința asta mi s-au îndrugat toate minciunile posibile. Noi sîntem pe urmele unei bande de dezertori despre care se spune că se ascund într-o peșteră. Au jefuit populația. Dacă cineva știe unde se găsește peștera aceea, ar fi în favoarea lui să ne spună.

— Nu știu exact, a răspuns Stobrod. Vocea îi era grăbită și vioaie, deși gîndurile i se depănau sumbru, spunîndu-și că pînă-ntr-o lună precis o să se găsească din nou în blestemata de Virginia, îndesînd o vergea într-o țeavă de pușcă. Dacă aș ști, v-aș spune, a continuat el. Am auzit și eu vorbindu-se. Unii spun că peștera ar fi de partea cealaltă a muntelui, aproape de Bearpen Branch sau Shining Creek, sau undeva pe acolo.

Pangle i-a aruncat o privire mirată lui Stobrod. Uimirea i se așternuse ca o umbră pe față.

— Și tu ce zici? i s-a adresat Teague lui Pangle.

Băiatul se lăsase pe spate, cu întreaga greutate rezemată pe platforma șoldurilor lui late. Cu o mînă își adumbrea ochii, ferindu-i de lumina albicioasă a soarelui care strălucea îndărătul călăreților grupați în fața lui. Privea nedumerit cu ochii lui mici. Se gîndea cum să răspundă cît mai corect la întrebarea care i se pusese. Fața lui molatică era traversată de tot felul de gînduri.

— Nu-i nici pe departe acolo unde spui, a grăit în cele din urmă Pangle, uitîndu-se nedumerit la Stobrod. E de partea asta a muntelui. Doar știi bine. Dincolo de Big Stromp. La nici trei mile de Nick Creek. O iei într-acolo unde drumul se desface la răscruce și unde e un pîlc de brazi pe clina din dreapta. Toamna, un cîrd de veverițe își tot face de

lucru pe sub copaci. Pămîntu-i împuiat de veverițe. Poți să le omori și cu o piatră. Și urci printre brazi drept înainte pînă dai de o îngrămădire de stînci și acolo, în vîrf, e peștera. O gaură în stîncă, mare cît podul de pe casă.

— Mulțumesc, i-a răspuns Teague.

S-a întors către doi dintre călărețiî întunecați și le-a șoptit ceva din colțul gurii. Apoi s-a opintit în pinteni, pielea cizmelor a scîrțîit, și-a trecut un picior peste spinarea calului și a descălecat.

Ceilalți membri ai Gărzii l-au urmat.

— Dacă n-aveți nimic împotrivă, ne așezăm și noi la focul vostru, a spus Teague adresîndu-se lui Stobrod. O să luăm o gustare împreună cu voi. O gătim și o halim. Și pe urmă o să vă ascultăm cum cîntați. Să vedem cîți bani faceți.

Au întețit focul și s-au așezat în jurul lui, de parcă erau un grup de amici. Aveau o cantitate mare de cîrnați cruzi și cînd i-au scos din desaga de sub șa, erau înghețați, tari ca piatra și încolăciți ca niște mațe. Au fost nevoiți să-i taie cu o toporișcă de mînă. După care au așezat bucățile pe niște pietre plate, la marginea focului, pînă s-au muiat îndeajuns ca să poată înfige în ele niște țepușe și să le țină deasupra flăcărilor, să se prăjească.

În curînd, focul se alcătuia din vîlvătăi înalte, jăratic roșu și un culcuș de cenușă albă și radia atîta căldură, încît Pangle și-a descheiat nasturii de la haină, pe urmă pe cei de la cămașă și a dat la iveală o porțiune din pieptul și din burta lui albă, părînd să se simtă cît se poate de bine. În mintea lui, în acel moment, nu exista altceva decît simțul de căldură și de camaraderie și mirosul de cîrnați. O clipă și-a studiat banjoul, părînd să-i admire forma și calitatea materialului, de parcă nu-l mai văzuse pînă atunci. Sau ca și cum îi plăcea să-i studieze geometria, la fel de mult cum îi plăcea să cînte la el. Dar în scurt timp, pleoapele i s-au îngreunat, le-a închis și a rămas prăbușit, cu întreaga greutate a trunchiului căzută pe postamentul lat

al fundului și etalînd o cascadă de colăcei grăsulii de carne albă. O sculptură cioplită în slănină.

— E dus de pe lume, a comentat Stobrod.

Teague a scos din buzunarul hainei o sticlă de băutură și i-a întins-o lui Stobrod.

— Nu-i prea devreme pentru tine, nu-i așa? l-a întrebat.

— Azi am pornit să beau și mai de dimineață. Cînd n-ai mai dormit de zile întregi decît pe apucate, e greu să spui cînd e prea devreme.

A luat sticla oferită, i-a scos dopul și a dus-o la gură; cu toate că era un whisky de calitate mediocră, a exprimat aprecieri politicoase. Și-a lins buzele, a respirat zgomotos și a dat din cap, aprobînd gustul.

— Și de ce, mă rog, n-ai dormit? a întrebat Teague.

Stobrod i-a explicat că, timp de cîteva zile și cîteva nopți, au cîntat și au jucat jocuri de noroc cu niște zevzeci, dar a omis să precizeze că acestea s-au petrecut în peștera dezertorilor. Jocuri de cărți, lupte de cocoși, lupte de cîini, zaruri. Orice întrecere la care puteau face pariuri era bună. Jucători înrăiți, pariuri fierbinți. Unii erau atît de aprinși, încît îți cîștigau și pălăria de pe cap și pe urmă îți voiau și părul. În lipsă de ceva mai bun, puneau rămășag pe care pasăre va zbura prima dintr-un stol de pe un copac. Stobrod se lăuda că scăpase fără nici o pagubă, ceea ce, într-un asemenea anturaj, era mare lucru.

Teague și-a împreunat încheieturile degetelor și apoi a făcut un gest ca și cum ar fi împărțit cărțile de joc pe o masă.

— Oameni de viață, a comentat el.

Cîrnații se umflau, transpirau picuri de grăsime, fîsîiau ușor în coajă, sfîrîiau cînd picăturile cădeau pe cărbuni. Puțin mai tîrziu, s-au rumenit. Toți cei de față, în afară de Pangle care continua să doarmă, i-au mîncat direct de pe țepușe. Și după ce i-au dat gata, Teague s-a uitat la vioară și la banjo și a spus:

— Puteți cînta la chestiile alea?

— Oarecum, a răspuns Stobrod.

— Atunci cîntă-ne ceva.

Stobrod nu prea avea chef. Era ostenit. Și apoi știa că auditoriul de față nu avea nici în clin nici în mînecă cu muzica, că era lipsit de ceea ce-ți trebuie ca să iubești muzica. Dar și-a luat vioara, și-a răzuit pielea uscată a palmelor frecîndu-le de strune, și după răspunsul coardelor a știut în ce cheie să cînte.

— Ce-ai dori să asculți? a întrebat.

— Mi-e totuna. Alege tu.

Stobrod a întins mîna și l-a scuturat pe Pangle de umăr. Băiatul s-a deșteptat și și-a mijit ochii mici. Cu mare efort și-a adunat gîndurile, ca să poată sesiza un sens.

— Vor să ne audă cîntînd, i-a comunicat Stobrod.

Pangle n-a răspuns nimic, dar și-a mișcat încheieturile degetelor în căldura focului. Pe urmă și-a luat banjoul, a răsucit cîteva butoane și, fără să-l aștepte pe Stobrod, s-a lansat în cîteva acorduri din *Cindy*. În timp ce ciupea coardele, colăceii de grăsime îi săltau în ritmul notelor, dar cînd a ajuns la partea unde melodia se repetă, sunetele s-au încălecat și s-au amestecat, iar el s-a împotmolit și s-a oprit.

— Astea-s nazuri cu necazuri, i-a spus el lui Stobrod. Dacă ai cînta și dumneata, ar ieși ceva.

Stobrod a cîntat un acord sau două din *Cindy*, apoi alte acorduri, ticluite parcă la întîmplare, nelegate între ele. Însă le-a repetat și le-a tot repetat, deși era limpede că nu aveau nici un înțeles. Și, deodată, le-a adunat și a început să brodeze variații pe tema lor, apoi le-a dat o formă mai precisă și, pe neașteptate, s-au alcătuit într-o linie melodică. A găsit structura pe care o căuta și a urmat fluxul notelor care se derulau de la sine, reușind să le descopere o logică, un fir alert, fragil, degajat și amuzant. A cîntat-o o dată sau de două ori, pînă cînd Pangle și-a reacordat strunele și a început să-i

trimită o serie de note în răspuns, sunete monotone și aspre. Pe urmă, împreună, au încercat să asculte ce trăsnaie au compus.

Deși nu era nici gigă, nici horă, suna totuși ca o muzică de joc. Dar stomacurile lor erau încă atît de răzvrătite, încît nici unuia din ei nu-i ardea să schițeze un pas de dans. Pangle bătea însă tactul cu piciorul, capul i se scutura și ochii îi erau pe jumătate închiși, astfel încît i se vedea doar o dîră de alb printre gene. Stobrod a mai cîntat o înlănțuire de note, apoi și-a dezlipit vioara de sub bărbia țepoasă și a rezemat-o de piept. Emitea doar un ritm prin atingeri ușoare ale arcușului pe strune. Pangle i s-a asociat și l-a imitat lovind cu palma cutia de piele a banjoului și, momentan, ai fi zis că instrumentele la care cîntau cei doi erau niște tobe stilizate. Stobrod și-a lăsat capul pe spate și a însoțit tam-tamul de un text pe care l-a improvizat pe loc. Vorbea despre niște femei ale căror pîntece sînt tari ca gîtul catîrului. Asemenea femei, spunea cîntecul, erau cele mai rele din tot neamul femeiesc.

Cînd a terminat cîntecul, au mai tras o rundă de melodii, apoi s-au oprit. Pe urmă s-au consultat între ei, și-au acordat iar instrumentele și au pornit să cînte o piesă care amintea vag de retragerea lui Bonaparte și pe care unii o numesc Cîntecul Generalului Washington. O melodie mai suavă, mai meditativă, dar mohorîtă ca moartea. Cînd cobora în cheie minoră, se lăsa parcă umbra pe sub copaci și melodia îți evoca păduri întunecoase, lumină de felinare în noapte. Era o muzică foarte veche, compusă într-unul dintre modurile antice; adică muzica-simbol a unei culturi, constituind adevărata expresie a vieții lăuntrice a acelei culturi.

— A plîns Iisus! a exclamat Birch.

Muzica îl copleșise.

Nici unul dintre membrii Gărzii nu mai auzise vreodată cîntecul acela interpretat la o combinație de vioară și banjo, și nici nu fusese părtaș la asemenea explozie de vigoare și de ritm, aplicate

la teme funeste și elegiace. Felul în care Pangle își folosea degetul mare pe coarda a cincea și luneca apoi pe a doua era un lucru de minune. Semăna cu un clinchet de clopoțel care cheamă oaspeții la masă, și totuși avea o notă solemnă. Celelalte două degete lucrau într-un stil mai neșlefuit, mai bîjbîit, dar cu o brută perfecțiune. Iar degetele lui Stobrod pe gîtul viorii găseau forme care păreau de neclintit ca legile naturii. În felul cum apăsau coardele exista o deliberare, un studiu, de care era lipsit jocul nepăsător al arcușului din mîna dreaptă. Textul cîntat de Stobrod povestea un vis – al lui sau al unui narator fictiv –, un vis visat pe un pat de ace de brad, în care se vorbea de viziunea iubirii pierdute, de trecerea timpului necruțător, de o fată înfășurată într-o mantie verde. Ascultate fără muzică, versurile nu cuprindeau mai multă substanță decît un mesaj telegrafic, dar îmbinate cu melodia alcătuiau o lume completă.

Cînd s-a încheiat cîntecul, Birch i-a spus lui Teague:

— Dumnezeule mare, ăștia e niște oameni sfinți. Au în mintea lor niște lucruri care-i taine pentru de-alde mine și tine.

Teague și-a supt restul de mîncare dintr-un dinte și a privit în zare, ca și cum încerca să-și aducă aminte de ceva. Pe urmă și-a aranjat reverele hainei, și-a ridicat pantalonii în talie și i-a netezit pînă i-a făcut să arate așa cum îi plăcea lui. Și-a luat carabina Spencer de pe jos și i-a îndreptat țeava spre spațiul dintre Stobrod și Pangle. Butucul i se rezema de încheietura mîinii stîngi, și brațul îi atîrna calm.

— Du-te și stai cu spatele la plopul ăla mare, i-a poruncit lui Stobrod. Și ia-l și pe băiatul ăsta cu tine.

Neavînd încotro, Stobrod s-a dus și s-a rezemat de copac. Plopul se înălța deasupra lui, monolitic, drept și neted pe o lungime de vreo treizeci de metri pînă să i se ivească primele ramuri. Chiar și la acel

nivel nu avea decît două crengi, groase și ele cît niște copaci, curbîndu-se în sus ca brațele unui candelabru. Coroana copacului se rupsese cîndva, cu un secol în urmă, și rămășița ei cilindrică, acoperită de mușchi, zăcea pe jos, în apropiere, integrîndu-se lent în pămînt, atît de mîncată de putregai, încît puteai s-o dezagregi cu piciorul, ca pe un morman de bălegar, și să privești cum se împrăștie din ea gîndacii de lemn.

Stobrod își ținea vioara în față, în îndoitura brațului. Arcușul îi atîrna de un deget, și zvîcnea ușor, în ritm cu bătăile inimii. Pangle stătea lîngă el și amîndoi aveau acea atitudine trufașă și nervoasă pe care o adoptau bărbații cînd se lăsau eternizați de ambrotip, la începutul războiului, deși în locul ostentativelor pușți, pistoale Colt și cuțite, Stobrod și Pangle țineau în fața lor, în chip de ustensile definitorii, o vioară și un banjo.

Pangle a înconjurat umerii lui Stobrod cu brațul lui liber, așa cum făceau pe vremuri colegii de școală. Membrii Gărzii și-au înălțat pușțile și Pangle le-a zîmbit cu gura pînă la urechi. În zîmbetul lui nu era urmă de ironie sau de bravadă. Era, pur și simplu, un zîmbet prietenos.

— Nu pot să împușc un om care se hlizește la mine, a spus unul din Gardă, lăsîndu-și pușca în jos.

— Nu te mai rînji! i-a strigat Teague lui Pangle.

Pangle și-a mișcat buzele și a încercat să le strîngă, dar colțurile gurii i-au zvîcnit și s-au lățit iar într-un rînjet.

— Nu-i nimic nostim în ce facem noi, i-a strigat Teague. Absolut nimic. Pregătește-te să mori.

Pangle și-a trecut ambele mîini peste față, de la rădăcina părului pînă la bărbie. Și-a tras în jos, cu degetele mari, colțurile gurii și după ce și-a retras degetele, colțurile au sărit iar în sus, așa încît fața i-a înflorit într-un surîs.

— Scoate-ți pălăria! i-a strigat Teague.

Pangle, rînjind întruna, și-a scos pălăria și a ținut-o de bor, cu ambele mîini, în fața stomacului.

O învîrtea de zor, de parcă voia să demonstreze cum se învîrtește pămîntul.

— Pune-ți pălăria pe față! i-a poruncit Teague.

Pangle și-a ascuns fața pe după pălărie și, în clipa aceea, Gărzile au apăsat pe trăgaci și aşchii mari de lemn au sărit din plopul uriaș, acolo unde l-au izbit gloanțele, după ce au trecut prin carnea celor doi oameni.

Scoarță neagră în iarnă

— Și după ce-au tras, caii s-au speriat și au sărit și comandantul s-a dus să-i astîmpere, și-a scos pălăria și i-a plesnit cu ea peste bot, a povestit băiatul din Georgia. Nici măcar nu i-au acoperit ca să-i ferească de frig și nici măcar nu le-au vorbit ca să-i domolească, doar că unul dintre ei a zis că ce s-a întîmplat a fost o tragere, din moment ce s-au tras focuri de armă. Pe urmă unul dintre ei a rîs, și altul s-a dus și s-a ușurat în foc, după care au încălecat și duși au fost. Eu nu știu ce fel de loc e ăsta, unde oamenii se poartă așa unii cu alții.

Comportamentul băiatului din Georgia era cel al omului care a trecut printr-o mare spaimă. Era încă șocat și simțea nevoia urgentă de a istorisi o poveste pe care o socotea senzațională, dar adevărată.

— Am văzut cu ochii mei. Am văzut totul.

— Atunci cum de n-ai fost și tu omorît sau luat prizonier, dacă ai fost de față? l-a întrebat Ada.

Băiatul a rămas pe gînduri. Și-a mutat privirea într-o parte, și-a dat la o parte părul de pe frunte, înlăturîndu-l cu degetele răschirate, pe urmă a scuturat lacătul de la poartă. Stătea pe drum, în fața gardului, iar Ada și Ruby se găseau pe partea cealaltă a porții. Discutau peste gard, și fetele simțeau mirosul de lemn afumat al hainelor lui ude de sudoare și a părului umed, nespălat.

— În orice caz, am auzit totul, a precizat băiatul. Ce n-am văzut, am auzit, mai curînd a a a fost.

Eu eram în pădure, pe după un tufiș de dafini. Dintr-o necesitate.

— Da, a răspuns Ada.

— O nevoie personală, ca să spun așa.

— Am înțeles ce vrei să spui, l-a repezit Ruby. Și cum s-au terminat toate astea?

— Tocmai lucrul ăsta încerc să vi-l spun. I-am lăsat acolo, morți însîngerați, unul peste altul, sub plopul cel mare. Și pe urmă am alergat cu sufletul la gură pînă aici. Mi-am amintit unde zicea violonistul că locuiți. M-am dus la piatra aceea desenată unde ne-am oprit ieri să luăm mîncarea. Și de acolo am pornit să fug pînă am găsit casa.

— Cît a durat? a întrebat Ruby.

Băiatul s-a uitat la cer și a examinat norii turtiți, cenușii, și linia albastră a crestelor, încercînd să se orienteze. Dar nu-și dădea seama în care parte e apusul, și nici cerul nu-l ajuta să ghicească ce oră ar putea fi, pentru că nu avea petice luminoase, ci doar culoarea uniformă a tălpii de topor.

— E ora trei, l-a informat Ada. Două jumătate, cel mai devreme.

— Trei? s-a mirat băiatul.

S-a uitat în jos și a examinat pămîntul bătătorit din pragul curții. Și-a strîns buzele și și-a frămîntat gura. Încerca să socotească. A ridicat mîinile și a încleștat în pumni doi pari din gard. A suflat aerul pe gură, aproape într-un șuierat.

— Șapte ceasuri, a răspuns în cele din urmă. Aș zice c-au trecut șase sau șapte ceasuri.

— Și ai alergat pe tot drumul ăsta? l-a întrebat Ruby.

— La început am alergat. Eram îngrozit. E greu să-mi aduc aminte, dar am alergat pînă n-am mai putut. Pe urmă, o parte din drum am alergat, o parte din drum am mers. Întîi am alergat, pe urmă am mers.

— Bine, va trebui să ne conduci înapoi pînă acolo, a spus Ada.

Dar băiatul nu avea nici o intenție să se mai întoarcă pe munte și le-a declarat că mai curînd s-ar lăsa împușcat acolo, pe loc, decît să se ducă din nou la locul omorului. Văzuse tot ce avea el nevoie să vadă. Toți tovarășii pe care-i avusese vreodată erau acum morți prin păduri. Voia să ajungă acasă, asta era singura lui dorință. Și, din cîte știa el, veștile pe care le adusese din proprie inițiativă meritau ceva mîncare și o pătură nouă și un lucru sau două de care o să aibă nevoie pe drum.

— Un altul i-ar fi lăsat să zacă acolo unde au fost doborîți și nu s-ar fi sinchisit dacă lupii i-ar fi sfîrtecat pînă la os, a adăugat el.

Și le-a povestit femeilor că, probabil, lupii l-au și dat gata pe vărul lui mort. Neavînd unelte de îngropat, singurul lucru pe care l-a putut face a fost să-i așeze cadavrul într-o adîncitură lîngă o micuță cascadă care se forma din rîu. Era un loc uscat, acolo sub lespedea de piatră peste care se precipita apa, alcătuind un soi de cortină, un fel de cămăruță între pămînt și apă. Le-a povestit cum l-a aranjat pe vărul lui cu spatele rezemat de o stîncă și cu picioarele încrucișate, și cum a rostit cîteva cuvinte în fața chipului țeapăn, spunîndu-i că exista lumea de aici, de pe pămînt, și o altă lume în care s-ar putea întîlni din nou. Apoi a plecat și a întors capul să mai privească o dată, și soarele strălucea prin perdeaua de apă a cascadei, iscînd curcubeie. Așadar, nu avea nici o intenție să se mai întoarcă pe muntele acela.

— Cold Mountain e chiar în drum spre locul unde vrei să ajungi, i-a spus Ruby, dar fă cum dorești. Noi nu avem nevoie de tine. Cunosc locurile despre care vorbești și putem înhăma calul și face drumul în cinci ore, pas cu pas. Dar de mîncare o să-ți dăm. Am dat de mîncare tuturor drumeților care au pribegit pe aici.

Ruby a deschis poarta și l-a lăsat să intre. Băiatul s-a așezat pe treptele din față, între cele două lăzi mari pentru lemnele de foc, și a început

să-și frece mîinile și să sufle în ele ca să le încălzească. Ruby a rămas în picioare, lîngă poartă. A întins o mînă și s-a sprijinit de o ramură golașă, răsucită, a mărului sălbatic, pironindu-și ochii pe drum.

Ada s-a apropiat de ea și a privit-o din profil. Știa din experiență că, în momentele de grea pierdere, femeile plîng și se îmbrățișează și își șoptesc cuvinte de încurajare și de pioșenie. Cu toate că Ada nu mai avea încredere în asemenea formule, se simțea gata să i le ofere lui Ruby, dacă ar fi știut că-i fac bine. De fapt, chiar a întins o mînă și i-a atins părul negru, strîns la ceafă cu o curelușă de piele.

Dar Ruby părea să nu accepte nici măcar acest mărunt gest de consolare. Și-a ferit capul în lături. Nu plîngea și nu-și frămînta tivul șorțului în mîini și nu reacționa în nici un fel vizibil la știrea morții lui Stobrod. Doar că-și rezema brațul de creanga mărului sălbatic și privea în drum. În cele din urmă a exprimat cu glas tare o singură îngrijorare. Dacă-i mai bine să îngroape morții pe munte sau să-i aducă la Black Cove și să-i înmormînteze în micul cimitir unde odihneau negrii? Existau rațiuni pro și contra la fiecare din alternative. Dar din moment ce Stobrod și negrii nu se prea înghițiseră între ei în timpul vieții, gîndea că-i mai bine să-i lase separați și în moarte.

— Trebuie să hotărîm acum, a spus Ruby, ca să știm ce trebuie să luăm cu noi. Lopeți și așa mai departe.

Ada era derutată de hotărîrea de a nu-i aduce pe morți acasă. Părea atît de neobișnuit, de parcă ai îngropa un cîine.

— Nu putem să ne ducem acolo, să săpăm pur și simplu o groapă, să-i vîrîm în ea și pe urmă să ne întoarcem acasă, a protestat Ada.

— Și dacă i-am căra aici, ce altceva am face? a întrebat Ruby. Dac-ar fi vorba de mine, aș prefera să fiu îngropată în munți decît în oricare alt loc.

În fața acestor argumente, Ada n-a putut găsi nici o replică. Trebuia să intre în casă să pregătească o masă pentru băiat, dar, înainte de a se îndepărta, a strîns-o pe Ruby în brațe, pentru propria-i consolare, dacă nu pentru cea a fetei. Ada și-a dat seama că se îmbrățișau pentru prima oară, dar Ruby a rămas cu brațele inerte, lipite de trup, țeapănă ca o buturugă în brațele Adei.

În bucătărie, Ada a pregătit o farfurie cu resturi reci de la prînz – mere coapte, pîine de porumb, fasole peruviană cu bobul mare, fiartă pînă s-a terciuit. Piureul de fasole înghețase în oală și avea o culoare și o consistență care-i aminteau de un pateu. Dintr-un capriciu spontan, a dezlipit fasolea de pe fundul oalei și a tăiat două felii din ea.

Cînd a ieșit și i-a dat băiatului farfuria, acesta a cercetat un timp porțiile de fasole. Expresia fetei lui spunea că descoperise o dovadă în plus asupra ciudățeniei locului în care se afla.

— Asta-i fasole, l-a lămurit Ada.

Băiatul s-a uitat din nou la mîncare, apoi a gustat-o din vîrful furculiței, ca să se convingă de adevărul spuselor Adei.

— Acolo de unde-s eu nu le mîncăm așa.

În timp ce băiatul se hrănea pe scări, Ruby stătea în spatele lui, cu o treaptă mai sus, și îi trasa harta verbală a drumului lung pe care-l avea de străbătut, ocolind Cold Mountain. Ada se așezase într-un scaun-balansoar de pe verandă și-i urmărea, doi oameni scunzi, tuciurii, atît de asemănători, încît puteai să-i iei drept frate și soră. Ruby îl învăța pe băiat cum să se țină numai pe crestele înalte și să evite drumurile mari, din văile rîurilor, unde ar putea întîlni oameni. I-a înșirat toate denumirile locurilor pe care va trebui să le urce: Cold Spring Knob, de acolo o va lua spre Double Spring Gap și pe Bearpen Gap, Horsebone Gap, Beech Gap. De aici va trebui s-o ia la vale, și la fiecare bifurcație de drum sau de rîu, să aleagă direcția sudică. Dacă

va urma ruta aceasta, în două săptămîni va ajunge la întristata lui casă.

— Umblă noaptea și dormi ziua, și nu aprinde nici o lumină, l-a sfătuit Ruby. După părerea mea, chiar dacă n-ai să alergi tot drumul, de Crăciun o să fii acasă. Se spune că știi imediat cînd intri în Georgia, pentru că nu vezi decît pămînt roșu și drumuri proaste.

Ruby a terminat cu el, s-a întors spre Ada și a început să facă planuri pentru călătoria lor. Din punctul de vedere al timpului, stăteau prost. Ruby a explicat că, dat fiind că zilele erau din ce în ce mai scurte, va trebui ca sau la dus sau la întors să petreacă o noapte în pădure. Nu avea importanță la care din două. Și ar face bine să se grăbească. Așa încît ea și Ada l-au lăsat pe băiat să-și șteargă farfuria cu un colț de pîine, au intrat în casă, au stins focul și, la indicațiile lui Ruby, au pregătit un sac de drum, pături și perne, vase de gătit, merinde, lumînări, chibrituri lucifer și bucata de șmirghel necesară ca să le aprindă, o legătură de surcele din lemn uscat, un colac de frînghie, un topor de mînă, o pușcă încărcată cu pulbere, gloanțe, nutreț pentru cal, o sapă și o lopată. Au încărcat totul în doi saci de cînepă, au legat gîturile sacilor între ele și i-au încărcat pe spinarea lui Ralph, de o parte și de alta, ca două desagi burdușite, rudimentare.

Ruby s-a uitat la cer, căutînd să prevadă, după nori, după aer, după lumină, ce fel de vreme le așteaptă, dar toate semnele prevesteau zăpadă și un frig cumplit.

— Ai niște nădragi în casă? a întrebat-o pe Ada.

— Pantaloni?

— De stofă, de pînză, de orice fel. Două perechi.

— Pantaloni de-ai tatei, da.

— Trebuie să-i îmbrăcăm.

— Să îmbrăcăm pantaloni bărbătești? s-a mirat Ada.

— Tu n-ai decît să porți ce dorești, dar eu n-am de gînd să simt vîntul de iarnă umflîndu-mi și ridicîndu-mi fustele. Și-apoi, cine o să ne vadă?

Au găsit două perechi de pantaloni de vînătoare, dintr-o stofă grea, o pereche negri și cealaltă gri. Au îmbrăcat pe dedesubt indispensabili lungi, pe urmă și-au tras pantalonii, le-au presat fundul, i-au legat strîns în talie cu cîte o curea, iar materialul rămas deasupra s-a încreţit în pliuri mari. Au îmbrăcat cămăși de lînă și pulovere, iar Ruby, observînd pălăriile cu bor lat ale lui Monroe, s-a gîndit că or să le ferească feţele de zăpadă, așa că le-a scos de pe raft și și le-au pus pe cap. Dacă împrejurările ar fi fost mai puţin dureroase, și-a spus Ada, atunci și aceasta, ca și întrecerea de pieptănături, ar fi fost o mascaradă în care ar fi putut să pună rămășag care din ele două arăta mai mult a bărbat. Și-ar fi pictat cu funinginea din sobă mustăţi și favoriţi, ar fi molfăit în gură trabucuri neaprinse și ar fi imitat gesturile stupide ale bărbaţilor cînd fumează. Dar în împrejurările de faţă, abia de-și vorbeau în timp ce se îmbrăcau, și amîndouă se gîndeau cu groază la următoarele două zile.

Înainte de plecare, și-au frecat ghetele în interior cu ceară de albine, au deschis portiţa coteţului de găini și poarta de la grajdul vacii și au îngrămădit fîn pe jos. Ruby știa că la întoarcere or s-o găsească pe Waldo mugind ca să fie mulsă. I-au dat băiatului mîncare de drum și pături și l-au sfătuit să doarmă în podul cu fîn pînă va fi destul de întuneric ca să poată pleca în siguranţă. Cînd au pornit, mînînd calul, băiatul ședea tot între lăzile de lemne și le făcea semne cu mîna, ca o gazdă care le urează oaspeţilor drum bun.

* * *

Spre seară, în pădure a început să ningă, prin pîclă. Ada și Ruby înaintau pe sub brazi, în penumbra amurgului, niște siluete vagi, întunecate, într-un peisaj lipsit de orice culoare în afară de nuanţele gradate ale obscurităţii. Copacii foarte apropiaţi arătau într-adevăr ca niște copaci, dar cei mai

îndepărtați păreau o sugestie de arbori, ca într-o schiță trasată sumar, o aluzie întîmplătoare la forma unor copaci. Ada avea impresia că peisajul fusese total eradicat și că rătăcea în interiorul unui nor, de unde nu putea vedea decît ceea ce era sub nasul ei. Tot restul era înfășurat într-un giulgiu de nestrăpuns. Pîcla îl enerva pe Ralph, care-și sucea capul ba în dreapta, ba în stînga, și își ciulea urechile, mișcîndu-le în față și în spate, ca să prindă zgomote de amenințare.

Urcau de multă vreme pe sub baldachinul întunecat al brazilor canadieni. La un moment dat, au traversat o creastă joasă și au coborît în valea unui rîu. Părăsiseră de mult teritoriul familiar Adei. Covorul de ace de brad de sub tălpi era moale, iar ninsoarea cădea printre vîrfurile copacilor, uscată ca făina cernută prin ciur și se învîrtejea, suflată de vînt, în cercuri și arcuri. S-ar fi zis că refuza să se aștearnă pe pămînt.

După un timp, au traversat un rîu negru, pășind cu grijă pe spinările rotunjite ale bolovanilor uscați. Ada urmărea cum rîul căuta să înfrîngă o coajă subțire de gheață lucitoare care-i tivea malurile, glasa pietrele, trunchiurile căzute și smocurile de mușchi, adică tot ce împiedica libertatea apei. Dar în mijloc, apa sălta la fel de zglobie ca oricînd.

Doar locurile de mai mică adîncime și de curs mai lent erau expuse înghețului. Monroe ar fi scos o morală din acest aspect, gîndea Ada. Ar fi găsit asemănări între elementele rîului și viața omului, similitudini cărora Dumnezeu le-a conferit valoare de simbol. Pentru că în tot ce a creat Dumnezeu există analogii elaborate. Fiecare imagine din lumea vizibilă nu e decît o umbră a ceva ce există în ceruri, astfel încît pămîntul și cerul, ce-i jos și ce-i sus, se armonizează în formă și în spirit, pentru că, de fapt, între ele există o congruență.

Monroe avea o carte în care puteai găsi descifrarea simbolurilor. De pildă, trandafirul – cu ghimpii și cu florile lui – simbolul drumului spinos

și primejdios către deșteptarea spirituală. Pruncul – născut în plînset, chinuri și sînge – simbol al nefericitelor noastre vieți pămîntești, consumate în violență. Cioara – negreala ei, natura ei de pasăre ostracizată, înclinația de a se desfăta cu hoituri – simbol al forțelor întunericului care așteaptă să înșface sufletul omului.

Așa încît Ada și-a spus că înfruntarea dintre rîu și gheață poate oferi o armă spiritului. Sau, poate, un avertisment. Dar refuza să creadă că o carte poate să te învețe cum să interpretezi simbolurile sau cum să le folosești. Indiferent de ce conține o carte, întotdeauna va fi lipsită de ceva esențial și va fi la fel de inutilă în sine ca o clanță la o ușă fără balamale.

Cînd au ajuns pe celălalt mal al rîului, calul s-a oprit și s-a scuturat pînă ce s-au auzit zăngănind oalele din saci, apoi și-a întins gîtul și a răsuflat cald și prelung, în speranța că i se va oferi în schimb o consolatoare răsuflare pereche. Ada i-a cuprins în palmă botul catifelat. Calul a scos limba și Ada i-a luat-o între degete, a clătinat-o ușor, după care au pornit mai departe.

O bucată de vreme au ținut firul apei care se prăvălea din munți, dar, la un moment dat, drumul a cotit, pătrunzînd într-o pădure de esențe tari, în care frunze zdrențuite atîrnau încă de crengile stejarilor. Stejari bătrîni, cu globulețe de vîsc pe ramuri. Ninsoarea se înteți se, zăpada începuse să se așeze pe pămînt și cărarea devenise o dungă înfundată printre copaci, ușor de rătăcit, mai cu seamă că se lăsa întunericul. Cărarea vizibilă n-ar fi fost suficient de lată nici pentru urmele mistreților. Părea o potecă indiană, de mult neumblată, care lega niște puncte acum inexistente.

Au continuat să meargă pînă s-a instalat noaptea, iar ninsoarea nu mai contenea. Norii erau compacți și ascundeau luna în creștere. Dar zăpada, în locurile unde se adunase pe sub copaci, radia lumină.

Ada nu se gîndea acum decît la un adăpost și, la fiecare lespede de stîncă, spunea:

— Aici am putea înnopta.

Dar Ruby îi răspundea că știe ea un loc mai bun sau, cel puțin, își amintea de un loc prin apropiere, așa încît mergeau înainte.

După un timp, au ajuns la o îngrămădire de stînci plate. Ruby s-a învîrtit în jurul lor pînă a găsit ce căuta: trei stînci căzute una peste alta, așa încît formau un fel de rezemătoare, un soi de dolmen întîmplător, cu pereți drepți și plați, iar stînca din vîrf era înclinată spre spate, astfel încît apa se putea scurge, și adăpostea dedesubt un spațiu cît o cămăruță mansardată, în care te puteai așeza și te puteai mișca. Arhitectura adăpostului îi evoca Adei litera grecească *pi*. Înăuntru, podeaua era așternută cu frunze uscate. La vreo douăzeci de metri, susura un izvor. Și totul împrejmuit de castani și de stejari, care nu fuseseră tăiați niciodată, din ziua creației și pînă acum. Un loc de înnoptat care întrecea toate așteptările, și Ruby afirma că, deși nu mai fusese pe acolo de ani de zile, locul rămăsese neschimbat din vremea copilăriei ei, cînd petrecuse multe nopți acolo, în expedițiile după hrană.

Ruby a pus-o pe Ada să care cîteva brațe din crengile cele mai uscate pe care le putea găsi și, o jumătate de oră mai tîrziu, flăcările se înălțau la gura adăpostului. O oală cu apă fierbea pentru ceai. După ce a dat în clocot, s-au așezat și au băut ceai, cu pișcoturi uscate și mere uscate. Rondelele de mere erau atît de mici, încît aproape le mîncai dintr-o înghițitură, dar gustul lor acrișor îți aducea în minte toate bucuriile verii.

În timp ce s-au ospătat nu și-au prea vorbit, în afară de observația Adei că băiatul din Georgia nu i se părea cine știe ce în privința virtuților bărbătești. Ruby i-a răspuns că nu era cu nimic mai prejos decît toată tagma bărbaților și că ce-ar avea el nevoie ar fi cineva care să-i dea pinteni și să-l mîne tot timpul din spate.

După ce au mîncat, Ruby a măturat cu mîna frunzele de pe jos și a început să scobească pămîntul și să-l cearnă printre degete, după care a întins palma în lumina focului, ca Ada să poată vedea. Fărîme de cărbune și aschii de silex. Rămășițele unor focuri din vechime și vîrfuri de săgeți plesnite și aruncate. Vestigii ale unor antice speranțe, oricît ar fi fost de firave.

Nici una din ele nu a făcut vreun comentariu, dar Ada a cules dintre aschiile de silex pe cea mai întreagă și a încercat o consolare la gîndul că oameni din cine știe ce ev îndepărtat au făcut întocmai ce făceau ele acum, adică s-au adăpostit sub îngrămădirea de roci, au mîncat și au dormit.

Ninsoarea cădea fîsîind și aerul se răcea cu repeziciune, dar focul încinsese pietrele și, cînd Ada și Ruby s-au înfășurat în pături, s-au îngropat în frunzele uscate și au mai îngrămădit alte frunze peste învelitori, s-au simțit învăluite de căldură, ca în patul de acasă. N-ar fi rău, gîndea Ada, în timp ce zăcea în culcuș. Cărarea părăsită, printre munți și rîuri. Nici un alt suflet în preajmă. Adăpostul de piatră cald și uscat și straniu ca un lăcaș de spiriduși. Deși alții ar putea vedea în acest loc un liman al pustietății, totuși răspundea atît de adînc nevoilor ei, încît s-ar fi putut muta aici și trăi pe vecie.

Focul proiecta jocuri de lumini și umbre pe stînca înclinată care servea de acoperiș și Ada a descoperit că, dacă privea îndelung, umbrele luau forma unor lucruri de pe lume. O pasăre. Un urs. Un șarpe. O vulpe. Sau, mai curînd, un lup. S-ar fi zis că focul nu era interesat decît de animale.

Figurile de pe tavan i-au amintit Adei de un cîntec al lui Stobrod, care-i rămăsese în memorie. Din pricina bizareriei textului și a felului de a cînta al lui Stobrod, cu o intensitate care, după părerea Adei, trăda o adîncă trăire personală. Subiectul pornea de la reacția personală a naratorului, anume ce ar face el dacă ar avea puterea să se prefacă într-o creatură sălbatică. O șopîrlă – în primăvară – să-și

revadă iubita pe-afară. O pasăre care să zboare – să-și plîngă iubita ce moare. O cîrtiță ce sapă orbește – pînă ce muntele se prăbușește.

Pe Ada o tulbura cîntecul. Animalele păreau minunate și răscolitoare în dorințele lor, mai cu seamă cîrtița, un ermit orb și bicisnic, împins de însingurare și de ură să dărîme lumea din jur. Dar mai minunată și răscolitoare era vocea umană care rostea cuvintele cîntecului, dorind parcă să aline, prin calitatea ei omenească, durerea pricinuită de iubirea pierdută, de iubirea trădată, de iubirea nerostită, de iubirea irosită.

Din felul cum respira Ruby, Ada și-a dat seama că e încă trează, și a întrebat-o:

— Îți amintești de cîntecul tatălui tău cu cîrtița care sapă?

Ruby a răspuns că-și amintește și Ada a întrebat-o dacă, după părerea ei, Stobrod scrisese cîntecul. Ruby i-a răspuns că există o mulțime de cîntece despre care nu poți spune că le-a scris cineva anume. Cîntecele trec de la un lăutar la altul, și fiecare adaugă cîte ceva și scoate cîte ceva, așa încît, cu timpul, cîntecul devine cu totul altul decît a fost la început, greu de recunoscut și ca text, și ca muzică. Dar nu se poate spune că a fost îmbunătățit, pentru că, așa cum se întîmplă cu orice efort uman, nu se realizează vreun progres. Fiecare adaos implică și o pierdere și, de cele mai multe ori, ceea ce s-a pierdut era mai bun decît ceea ce s-a cîștigat, așa încît, pînă la urmă, înseamnă că avem noroc dacă ieșim chit. Orice altă interpretare nu-i decît deșertăciune.

Ada a mai zăcut privind dansul umbrelor focului și ascultînd cum cade zăpada pe frunze și, în cele din urmă, a alunecat într-un somn fără vise, din care nu s-a trezit nici cînd Ruby s-a sculat ca să mai arunce vreascuri pe foc. Ada s-a trezit la prima lumină a zorilor și a constatat că ninsoarea se mai rărise, dar nu încetase. Zăpada se așternuse înaltă pînă la glezne. Nici Ruby, nici Ada nu se

grăbeau să se avînte în ziua care se deschidea în fața lor. Ședeau cu păturile înfășurate în jurul umerilor, iar Ruby sufla în jăratic și întețea focul. A fript o bucată de costiță, a scurs-o de grăsime și a așezat-o pe o piatră. Pe urmă a turnat grăsimea scursă în apă, a fiert în ea fulgii, după care a tăiat costița în bucățele și a amestecat-o cu porumbul. Ada a fiert ceai într-o oală mai mică și, în timp ce-l sorbeau, Ruby i-a povestit cum, cînd a băut pentru prima oară un ceai oferit de doamna Swanger, i-a plăcut atît de mult, încît i-a dat și lui Stobrod o mînă de frunzulițe de ceai împachetate într-o pînză, odată cînd bătrînul s-a dus la vînătoare de ratoni. După cîteva săptămîni, cînd l-a mai văzut, l-a întrebat dacă i-a plăcut. Și Stobrod i-a răspuns că nu era cu nimic mai bun decît orice alte ierburi. Ruby a descoperit că gătise ceaiul cu slănină, folosindu-l în chip de creson.

* * *

Cînd au ajuns la răscrucea de drumuri, l-au găsit pe Pangle, singur, zăcînd sub plop cu fața în sus. Era acoperit cu o mantie de zăpadă. Ninsoarea se adunase pe el într-un strat mai subțire decît cel de pe pămînt; era limpede că, la început, zăpada se topise la căldura trupului său, și pe urmă nu se mai topise. Ruby a dat la o parte neaua ca să-i vadă fața. Zîmbetul îi rămăsese fixat pe buze, dar ochii aveau o expresie de nedumerire, care poate să fi fost chiar expresia morții. Ruby i-a cuprins în cupa mîinilor obrajii grași, pe urmă i-a atins fruntea cu vîrfurile degetelor, ca și cum ar fi vrut să-i imprime un stigmat al proscrisului.

Ada s-a îndepărtat de el și a început să scormonească în zăpadă cu vîrful ghetei. Curînd a găsit frînturi din banjoul spart. Pe urmă a apărut și arcușul rupt, cu capătul atîrnînd de firele de păr de cal. A mai scormonit, în căutarea bucăților de vioară, dar nu a mai găsit nimic. Nici urmă de vioară, nici urmă de Stobrod.

— Unde o fi? a întrebat-o pe Ruby.

— Nici un om din Georgia n-o să-ți spună vreodată adevărul întreg. Viu sau mort, se vede că l-au luat cu ei.

Au hotărît să-l îngroape pe Pangle într-o movilița de pămînt de deasupra drumului, lîngă un castan. Pămîntul se fărîma ușor, aproape că nici nu era nevoie de sapă, pentru că pojghița de gheață subțire se întindea numai la suprafață, iar dedesubt pămîntul era negru, afînat și se afunda. Foloseau lopata pe rînd, și curînd s-au înfierbîntat pe sub paltoane, le-au scos și le-au atîrnat de crengi. După aceea, însă, li s-a făcut frig, dar era mai bine să tremure de frig decît să lucreze cu hainele ude de transpirație. Pînă să dea de rocă, reușiseră să sape o groapă, deși îi mai lipseau încă vreo șaptezeci de centimetri pînă la cei doi metri despre care știa Ada că e adîncimea reglementară a gropilor. Dar o să meargă și așa, a decretat Ruby.

Fiecare din ele l-a apucat pe Pangle de un picior, l-au tîrît prin zăpadă pînă la groapă și l-au împins înăuntru. Nu aveau o ladă, nu aveau nici măcar o pătură de rezervă ca să-l înfășoare, așa încît Ada îi acoperise fața cu batista ei, înainte de-au început să sape pămîntul. După ce au aruncat țărîna peste el, atîta cît să nu-i rămînă afară decît vîrful unei ghete, Ada a pornit să plîngă, deși nu-l văzuse pe băiat decît o singură dată în viața ei, și atunci doar la lumina focului, și cu toate că singurele cuvinte pe care le schimbaseră fusese observația lui Pangle că muzica lui Stobrod îi făcuse bine.

Ada și-a adus aminte ce gîndise cînd îngropaseră varza pentru iarnă, metafora pe care i-o sugerase. Dar îngropăciunea de acum era cu totul altceva. Cu excepția gropilor săpate în pămînt, nu exista nici o altă similitudine între cele două.

După ce au umplut groapa și au nivelat-o, rămăsese încă o mare cantitate de pămînt desțelenit; fapt pe care Ruby îl atribuia stadiului lunii; anume luna era în creștere, aproape plină. Dacă

sapi o groapă în săptămîna cînd luna descreşte, pînă la urmă te alegi numai cu o mlaştină. Au îngrămădit surplusul de pămînt al lunii peste mormîntul lui Pangle şi apoi l-au tasat cu dosul sapei. După aceea, Ada şi-a scos briceagul şi a desprins o fîşie de coajă de pe un brăduţ, apoi a tăiat cu toporişca de mînă două crengi de salcîm, le-a cioplit, le-a curăţat, şi le-a legat între ele cu coaja de brad, înjghebînd o cruce. A împlîntat-o în pămîntul moale, la căpătîiul lui Pangle, şi cu toate că nu a rostit nici un cuvînt cu glas tare, a formulat cîteva fraze în minte. O auzise pe Ruby spunînd că salcîmul are o asemenea vitalitate, încît dacă tai nişte pari de gard din lemnul lui, te poţi trezi, uneori, că prind rădăcină şi cresc. Acest lucru spera şi Ada cu crucea construită de ea, poate că, într-o bună zi, un salcîm înalt va creşte pe mormîntul lui Pangle şi, în veacul ce va să vină, va istorisi an de an o poveste asemănătoare cu a Persefonei. Scoarţă neagră în iarnă, şi flori albe în primăvară.

Aveau mîinile murdare. Ruby a luat zăpadă în mîini şi a frecat-o între palme, apoi le-a scuturat de apa murdară. Dar Ada s-a dus prin pădure pînă la izvor, s-a lăsat în genunchi, şi-a spălat mîinile, apoi şi-a clătit faţa cu apa rece ca gheaţa. Şi-a scuturat capul şi s-a uitat în jur. Privirile i-au căzut pe o platformă joasă de stîncă, dincolo de izvor. Dedesubt se forma un intrînd, un soi de adăpost. Pămîntul maroniu din interior contrasta puternic cu albul zăpezii. Şi sub stînca înclinată, zăcea Stobrod, dar Adei i-a trebuit un minut pînă să-l desluşească limpede, pentru că hainele lui erau de aceeaşi culoare cu pămîntul. Stătea nemişcat, cu ochii închişi şi picioarele încrucişate, capul îi căzuse pe un umăr şi mîinile strîngeau vioara aşezată în poală. Un vînt uşor s-a stîrnit, a desprins puţinele frunze de pe stejari şi a împrăştiat zăpada de pe crengile despuiate. Pulbere de nea a căzut în părul Adei şi în izvor, unde s-a topit pe dată.

— Ruby, a strigat Ada. Ruby, vino aici!

Se aplecau amîndouă asupra lui Stobrod, fața lui avea culoarea zăpezii; părea să se fi împuținat la trup. Un om atît de mărunt. Pierduse foarte mult sînge din pricina rănilor, dar i se scursese și pe gură, pieptul cămășii îi era muiat. Ruby i-a scos vioara din mîini și i-a întins-o Adei, iar clopoțeii de șarpe din interior au zornăit sec. Cînd Ruby i-a descheiat nasturii, a văzut că sîngele de pe cămașă se închegase și se înnegrise. Pieptul lui Stobrod era alb și plăpînd. Ruby și-a lipit urechea de inima lui, apoi și-a retras-o și pe urmă și-a lipit-o din nou.

— Trăiește, a spus în cele din urmă.

L-a dezbrăcat de haine și l-a întors, ca să-i cerceteze rănile. A constatat că încasase trei împușcături. Una în mîna care ținea arcușul. Una în carnea coapsei, sus, lîngă șold. Și – cea mai serioasă dintre ele – în piept, prin mamelon. Glonțul i-a rupt o coastă, i-a crestat vîrful plămînului și s-a oprit în mușchiul din spatele claviculei. Sub piele îl apărea o bulfă de mărimea unui măr sălbatic. Cînd l-au mișcat din loc, Stobrod nu și-a recăpătat cunoștința, nici măcar n-a gemut de durere.

Ruby a adunat surcele și așchii dintr-o ramură de brad și a aprins un foc, cu ajutorul chibriturilor. Cînd s-a încins focul, a trecut prin flacără lama cuțitului confecționat de ea. După care a executat o tăietură în umărul lui Stobrod, care nici de astă dată nu a scos vreun sunet, și nici nu a clipit. În jurul tăieturii a apărut o dîră subțire de sînge, de parcă nu avea destul în el pentru ca noua rană să sîngereze mai mult de cîteva picături. Ruby l-a apăsat și i-a stors rana de jur împrejur, pînă cînd i-a extras glonțul. I l-a dat Adei în mînă și proiectilul arăta ca un cocoloș de carne crudă.

— Clătește-l, i-a cerut Ruby. Într-o bună zi o să-l vrea.

Ada s-a dus la rîu, și-a vîrît mîna în apă și a lăsat curentul să treacă printre degetele care țineau plumbul. Cînd l-a scos din apă, glonțul era curat

și cenușiu. Trecînd prin carnea lui Stobrod, se presase și căpătase o formă de ciupercă, cu pălăria brăzdată, plesnită, pipernicită. Dar coada ciupercii era intactă, încercuită, din fabricație, de trei inele, menite să se potrivească în ghinturile țevii.

Ada s-a întors la stîncă și a așezat glonțul lîngă vioară. Ruby îl înfășurase pe Stobrod în pături, iar pălălaia se ridicase pînă la genunchi.

— Fierbe-mi niște apă, i-a cerut Adei.

Ada a urmărit-o cum cutreiera prin pădure, cu sapa pe umăr și capul în piept, căutînd plante de leac pe care le recunoștea după tulpinile și tecile uscate care răzbeau prin zăpadă. Ada a înșiruit în jurul focului cîțiva bolovani pe care să așeze oalele, apoi s-a dus la cal și a scos o altă oală din saci. A umplut-o cu apă din rîu și a pus-o pe pietre să se încălzească. S-a uitat la Stobrod care zăcea ca un mort. Nu vădea alt semn de viață decît o ușoară înălțare a pieptului hainei, cînd respira. Ada se gîndea la sutele lui de cîntece. Oare pe unde se vînturau acum și pe unde se vor împrăștia dacă o să moară?

O oră mai tîrziu, s-a întors Ruby cu buzunarele doldora de toate rădăcinile pe care le putuse găsi și care puteau fi cîtuși de puțin folositoare – lumînărică, coada-șoricelului, brusture, ginseng. Dar nu izbutise să găsească piciorul-cocoșului, planta de care avea cea mai mare nevoie. În ultima vreme, iarba aceasta se rărise. Era greu de găsit. Ruby își spunea că oamenii se dovediseră nevrednici de a fi tămăduiți și că piciorul-cocoșului o luase din loc, dezgustat. A făcut un amestec de lumînărică, coada-șoricelului și brusture pe care l-a aplicat, în chip de compresă, pe rănile lui Stobrod, legîndu-le cu fîșii tăiate dintr-o pătură. Apoi a făcut o fiertură din lumînărică și ginseng pe care s-a chinuit să i-o toarne pe gură, dar gîtlejul rănitului părea încleștat și Ruby nu-și dădea seama dacă lichidul a pătruns în el sau nu.

După un timp, a vorbit:

— Sîntem prea departe de casă. Nu o să reziste pînă acolo. S-ar putea să treacă zile întregi pînă o să fie în stare să meargă, și nu m-ar mira dacă ninsoarea o să se înteţească. Avem nevoie de un adăpost mai sigur.

— Să ne întoarcem la adăpostul nostru de sub stîncă? a întrebat Ada.

— Nu o să încăpem toţi trei. Nu o să avem loc de gătit și nici posibilitatea de a-l îngriji. Cunosc eu un loc potrivit. Dacă o mai fi existînd.

L-au lăsat pe Stobrod unde era și s-au apucat să taie pari lungi, ca să înjghebeze o sanie de cărat. Au legat parii cu frînghii, au mai lăsat o cantitate de funie ca să-l poată imobiliza pe rănit și au înhămat calul la mica instalaţie. L-au transportat peste rîu, învelit într-o pătură, și l-au legat pe sanie, dar cînd au pornit la drum, pe braţul stîng al bifurcaţiei, cu sania trasă de cal, hurducîndu-se la fiecare pietroi sau rădăcină, și-au dat seama că fusese o idee nefericită, și că din cauza zdruncinării rănile or să i se deschidă. Așa încît au desfăcut sania în bucăţi, au încolăcit funia, l-au întins pe Stobrod pe spinarea calului și au pornit la pas.

Cerul era turtit și plumburiu și atîrna atît de jos deasupra capetelor, încît aveau impresia că dacă ar ridica mîna l-ar atinge. Un timp, zăpada a continuat să se scurgă din cer, spulberată de un vînt tăios. La început cădea în fulgi mari, ca puful de gîscă, pe urmă s-a subţiat și s-a lăsat seacă, asemenea scrumului. Cînd ninsoarea s-a oprit, aerul s-a umplut de o pîclă deasă, și singurul lucru clar era faptul că ziua scăpăta.

Au mers o bucată de vreme fără să-și vorbească, în afară de momentele cînd Ruby comanda: „Pe aici!", și atunci coteau la o ramificaţie de drumuri. Ada nu avea habar în ce direcţie mergeau, pentru că de mult pierduse certitudinea punctelor cardinale.

Cînd se opreau să se odihnească, bietul cal își ţinea capul în jos, istovit și jalnic, sleit de greutatea pe care o purta în circă și de altitudine. Ada și

Ruby măturau zăpada de pe cîte o buturugă și se așezau. Nu puteau deslușì nimic în pîclă, decît copacii foarte apropiați. Dar tăria aerului sugera că se găsesc pe un pisc și că în jurul lor e mult spațiu deschis și multă forță gravitațională. Ada se înfofolea în paltonul ei, încercînd să-și alunge din minte gîndul că s-ar putea să mai treacă printr-o zi ca asta de acum; sau întrebarea unde vor dormi la noapte; se străduia să se gîndească doar la următoarea milă pe care o aveau de parcurs. Stobrod, drapat în pătură, zăcea pe cal, în poziția în care îl aranjaseră Ada și Ruby.

În timp ce se odihneau, doi șoimi călători au țîșnit din ceață. Au zburat în vîntul șfîchiuitor, iar aripile, în strădania de a străpunge văzduhul barat, emiteau scurte păcănituri. Zburau atît de jos, încît Ada auzea fîșîitul penelor în vînt. Stobrod a deschis ochii, și-a ridicat capul, o clipă, cînd păsările au zburat deasupra lui, apoi le-a urmărit, vag, cu privirea, pînă s-au pierdut în ceață. Din colțul gurii, i se scurgea pe bărbie un firicel de sînge, subțire ca o tăietură de brici.

— Șoimi pitici, a rostit el, ca și cum faptul de a fi recunoscut păsările l-ar fi ajutat să se pună pe picioare.

A început să se zbată, și s-ar fi spus că încerca să se ridice în poziție de călărie, iar Ruby l-a ajutat. Dar cînd i-a dat drumul, Stobrod a căzut în față, cu capul pe gîtul calului. Ochii îi erau închiși, și brațele întinse i se cramponau de coamă. Picioarele i se bălăbăneau inerte sub burta lui Ralph. Ruby i-a șters gura cu mîneca paltonului și au pornit mai departe. Mai bine de o oră au coborît un versant abrupt, după care Ada a avut senzația că au intrat într-o vale, deși nu putea vedea nimic, în nici o direcție, ca să-și verifice impresia. Au străbătut o porțiune mlăștinoasă, mărginită de o parte și de alta de tufișuri înalte de coacăze. În fundul văii, au trecut pe lîngă o baltă mare, cu apă neagră, nemișcată. Se detașa din ceață, de parcă s-ar fi

căscat o gaură în lume. Era împrejmuită de panglici de ierburi moarte, cafenii, iar marginile erau festonate de gheață, dînd impresia unei pupile care se îngustează. Trei rațe negre cu capul înfundat în pene pluteau nemișcate în centrul bălții. Ada a gîndit că, dacă ar scrie o carte a simbolurilor, imaginea aceasta ar reprezenta frica.

Pîcla părea să se mai subțieze. Au început să urce din nou, de astă dată o creastă joasă, împădurită cu brazi canadieni și presărată cu nume roase tulpini de molizi doboriți, cu rădăcinile în aer, pregătiți parcă pentru o disecție. De aici, au pornit printre copaci, pînă au ajuns la un pîlc de castani. Se îndreptau spre o apă pe care o auzeau, dar nu o vedeau. O înaintare anevoioasă. De fapt nici nu exista o cărare, ci doar spațiul dintre copaci și tufișurile zbîrlite și vegetația măruntă prin care-și croiau drum. Cînd au părăsit creasta și s-au apropiat de albia unui rîu repede, lumina nu se schimbase, deși ziua își dădea duhul.

Ada a început să distingă printre copaci niște forme dreptunghiulare. Colibe, bojdeuci. Un mic sat al indienilor Cherokee, o așezare fantomă, ai cărei locuitori fuseseră de mult mînați către Calea Lacrimilor, izgoniți pe un pămînt sterp. Cu excepția unei relicve putrede din epoca împletiturii de nuiele și a chirpiciului, colibele fuseseră construite din buturugi de castan, cojite, nivelate și suprapuse. Acoperite cu fîșii de șindrilă și scoarță de castan. Un stejar alb, masiv se prăbușise peste una dintre colibe, dar în rest erau aproape intacte după trei decenii de pustietate. Lemnul de castan e atît de rezistent la umiditate, încît maghernițele acelea ar mai fi putut dăinui o sută de ani, înainte de a se topi în pămînt. Butucii pereților erau acoperiți cu licheni cenușii, iar în praguri răsăreau din zăpadă tulpini uscate de bunghișor, spanac sălbatic și puricariță. De jur împrejur nu exista pămînt plat, care să poată fi cultivat, așa încît e posibil să fi fost vorba de o așezare sezonieră de vînători. Sau de

un refugiu al unor proscriși carnivori, care au dus o viață de anahoreți. Dar, în ansamblu, o așezare doar de vreo șase colibe, fără ferestre. Răsfirate la intervale neregulate pe malul rîului, un rîu adînc, puternic și negru, cu un curs știrbit de bolovani netezi, catifelați de mușchi verde.

În oboseala care o cotropise, Ada socotea că e foarte important să știe, fără să întrebe, de care parte a rîului fuseseră construite colibele. Nord, sud, est, vest? Era un lucru care i-ar fi ajutat să-și ordoneze mintea, să se orienteze în spațiul unde se afla. Ruby era oricînd în stare să detecteze punctele cardinale și le considera semnificative, nu numai cînd indica o direcție, dar chiar și cînd istorisea o întîmplare, ținea să specifice unde se petrecuse evenimentul. Pe partea de vest a Little East Fork, pe partea de est a West Fork, și așa mai departe. Pentru un asemenea limbaj e necesar să ai în minte imaginea de ansamblu a locului unde te afli. Ada știa că văile și crestele și apele constituiau doar cadrul unui anumit loc, scheletul său. Nu era suficient să le cunoști doar pe acestea, ci trebuia să pătrunzi relația în care se găseau unele față de altele, și astfel să ajungi la amănuntele care țin de cadrul cunoscut. De la general la particular. Si toate purtau un nume. Dacă voiai să-ți trăiești plenar viața într-un singur loc, trebuia să năzuiești spre cunoașteri din ce în ce mai amănunțite, mai mărunțite.

Ada începuse să-și formeze o astfel de imagine, și acum se uita la cer, sperînd să descopere o direcție. Dar nu i se oferea nimic, pentru că cerul era atît de jos, încît aproape că s-ar fi putut lovi cu creștetul de el. Și alte sugestii nu existau. În climatul acesta blînd, mușchiul creștea în orice parte a copacului i se năzărea. Nordul nu mai însemna nimic pentru mușchiul de aici. Așadar, Ada își spunea că, din cîte știa ea, satul putea să se afle indiferent de care parte a rîului. Nici un fel de direcție nu putea fi trasată, nici un indiciu de orientare.

Colibele printre care treceau aveau un aer solemn în părăsirea lor, strînse între rîu și fruntea înaltă, încununată de nori, a munților care le dominau. Poate că unii dintre cei care le locuiseră erau încă în viață, și Ada se întreba oare cît de des își aduceau aminte de locul acesta singuratic, acum mut ca o respirație reținută. Orice nume or fi dat ei așezării, acesta se va număra printre denumirile acelor lucruri care nu ne-au parvenit niciciînd și au rămas exilate din memoria noastră. Se îndoia că oamenii care trăiseră aici, chiar în ultimele lor zile, ar fi putut să privească în viitor și să-și imagineze o abandonare atît de totală și atît de curîndă. Nu ar fi putut să prevadă vreodată că, într-un viitor apropiat, locurile lor vor aparține unei alte lumi, populată de oameni care vor rosti alte cuvinte, al căror somn va fi mîngîiat sau tulburat de alte vise, ale căror rugi se vor înălța către alți zei.

Ruby a ales cea mai bună dintre cocioabe și s-au oprit în fața ei. L-au coborît pe Stobrod de pe cal, i-au încropit pe pămînt un culcuș din pături și dintr-o prelată, și au intrat în singura încăpere, lipsită de ferestre, a colibei. Ușa fusese construită din scînduri și prinsă în balamale de piele, de multă vreme năruite. Zăcea pe jos. Tot ce puteai face ca s-o închizi era s-o proptești în cadrul ei din perete. Dușumeaua de pămînt bătucit era presărată cu frunze uscate, pe care cele două femei le-au măturat cu o ramură de pin. Exista și o vatră de piatră, cu un coș de chirpici. Ruby și-a băgat capul în vatră și, cînd a ridicat privirile, a văzut cerul și lumina de afară. Se părea însă că niciodată coșul nu trăsese ca lumea, pentru că grinzile din lemn de castan ale tavanului erau negre și lucioase de cît fum acumulaseră pe parcursul anilor. În afara izului de praf, încăperea era încă îmbîcsită de mirosurile bogate ale miilor de focuri vechi. De-a lungul unui perete, era un soi de platformă de lemn pentru dormit, pe care se găsea încă așternut un

strat de paie fumurii. L-au transportat pe Stobrod și l-au culcat pe această laviță.

În timp ce Ruby aprindea un foc în vatră, Ada a ieșit, a tăiat o cracă lungă și dreaptă, a cioplit-o cu securea și i-a făcut un vîrf, a bătut-o în pămînt și a legat calul de ea, sub un cedru. Dar Ralph era ud și dîrdîia. Stătea cu capul în jos și pătura în care era învelit se încrețise și se vălurise pe el din cauza zăpezii topite. Ada s-a uitat la cal și la cer, și a apreciat gradul de frig după înțepăturile din obrajii ei înghețați. Pînă dimineața, Ralph ar fi putut să moară de frig.

L-a dezlegat și a încercat să-l împingă într-o cocioabă, dar calul nu voia pentru nimic în lume să-și aplece capul și să intre. Ada trăgea cît putea de funia cu care-l legase, dar animalul își lăsa crupa în jos și dădea îndărăt, pînă cînd a răsturnat-o pe Ada în zăpadă. S-a ridicat, a găsit o nuia groasă cît brațul ei, s-a postat în spatele calului și l-a plesnit iar și iar, cu toată puterea pe care o mai putuse aduna, dar care era foarte fragilă. În cele din urmă, animalul a pătruns în gaura neagră a cocioabei, de parcă ar fi plonjat în moarte.

Dar, odată intrat, Ralph s-a simțit foarte bine, pentru că interiorul colibei nu se deosebea prea mult ca dimensiuni și ca material de construcție de boxa dintr-un grajd. În cîteva minute s-a relaxat. S-a scuturat, și-a răschirat picioarele și a tras un pișat lung și satisfăcător. Ada l-a hrănit cu ovăz, din oala de gătit, apoi s-a dus să clătească oala la rîu.

Era aproape întuneric și Ada urmărea ultimele reflexe de lumină pe suprafața apei. Era ostenită și înfrigurată și speriată. S-ar fi zis că se găsea în cel mai singuratic loc de pe lume. O cuprindea groaza la gîndul că se apropia noaptea și acel moment cînd focul se va stinge și va trebui să se înfofolească în pătură, să zacă în beznă pe dușumeaua de pămînt înghețat din coliba fantomă și să aștepte ivirea dimineții. Era atît de sleită, încît simțea că o ard picioarele, dar își spunea că va putea să

reziste dacă va face cîte un singur lucru, pe rînd, și va gîndi la celelalte lucruri care mai erau de făcut în termeni de succesiune și nu de acumulare.

A intrat în colibă și a găsit-o pe Ruby gătind pentru cină exact același fel pe care-l mîncaseră și la micul dejun. Dar cînd Ada a gustat prima lingură de fulgi cu grăsime, a simțit că nu poate să înghită. I se întorcea stomacul pe dos. A ieșit și a vomitat în zăpadă, dar nu scotea din ea decît fiere neagră. Pe urmă și-a frecat gura cu zăpadă, a intrat și a mîncat tot ce era în castronaș. Stătea cu el în poală, epuizată, împietrită în tăcere, în fața focului din vatră.

Aproape întreaga zi uitase să bea apă. Deshidratarea, și frigul, și urcușul, și strădania îngropăciunii, și îngrijirea lui Stobrod dăduseră un straniu curs gîndurilor ei, așa încît acum nu dorea decît să caute viziuni mai fericite în jăraticul din vatră. Privea intens, dar nu izbutea să vadă nimic nici în forma fluidă a limbilor de flăcări, nici în structurile geometrice carbonizate din marginea butucilor consumați de foc. Dar lemnul ardea cu zgomote scrîșnite, ca niște pași care ar fi frămîntat zăpada înghețată. Pînă și Ada știa ce înseamnă acest lucru. Noi căderi de omăt.

Urme de pași în zăpadă

Cînd Inman a ajuns la punctul de încrucișare a celor trei drumuri, abia de stăruia atîta lumină, de după norii asfințitului, cît să mai poată studia urmele de pe jos și povestea pe care o însăilau acestea. Zăpada era brăzdată de urme care urcau pînă la răscruce și apoi o luau pe drumul din stînga. Sub plopul mare, unde avusese loc omorul, pămîntul era pătat de sînge închegat. Pretutindeni în jur zăpada era răscolită de urme de oameni și de cai. Sub plop arsese de curînd un foc, mărginit de un cerc de pietre, și cenușa rece păstra încă un miros de grăsime de porc. Urme de pași și făgașul unui obiect tîrît duceau la o cruce de nuiele împlîntate la căpătîiul unei gropi proaspăt săpate. Inman s-a lăsat pe vine și a privit-o, gîndind: Dacă într-adevăr există o lume dincolo de mormînt, așa cum pretind imnurile religioase, atunci o groapă ca asta oferă o intrare jalnică și însingurată în acea lume.

Era nedumerit. Ar fi trebuit să fie două morminte. Și cu toate că la viața lui văzuse oameni îngropați unul peste celălalt, pentru a economisi munca groparului, își dădea seama că aici nu putea fi vorba de așa ceva. S-a ridicat și s-a dus din nou să examineze pașii în zăpadă, i-a urmărit, dincolo de rîu, pînă la lespedea de stîncă, și acolo a găsit și mai mult sînge vărsat pe pămînt, precum și cărbunii calzi încă ai unui foc de curînd stins. Într-un colț era un morman de rădăcini ude, aruncate odată cu apa rămasă de la gătit. A cules

cîteva dintre ele, le-a frecat în mînă, le-a mirosit și a recunoscut lumînărică și ginseng. Le-a așezat pe o piatră, apoi s-a dus la rîu și a băut apă din căușul palmelor. O salamandră cu pete viu colorate, de forme neobișnuite pentru rîurile de prin părțile acelea, s-a strecurat printre pietre. Inman a ridicat-o, a ținut-o în cupa mîinii și i-a studiat fața. Felul în care gura i se curba în jurul fălcilor sugera un zîmbet atît de senin, încît Inman l-a privit cu invidie și mîhnire. A-ți duce viața sub o piatră de rîu era probabil singura modalitate prin care puteai dobîndi o asemenea expresie fericită, a gîndit. A pus salamandra în locul de unde o luase, s-a întors la încrucișarea de drumuri și a cercetat iarăși direcția urmelor de pași. Abia de putea vedea la trei metri depărtare, înainte ca urmele să se dizolve în întunericul care se lăsa vertiginos. Își imagina că urmele pașilor Adei ar putea să se îndepărteze de el pentru totdeauna, lăsîndu-l pe veci un pelerin singuratic, care merge și merge perpetuu.

Norii atîrnau jos, greoi. Va fi o noapte fără lună, neagră ca o vatră stinsă, rece. Și-a lăsat capul pe spate, și a adulmecat aerul – mirosea a zăpadă. Inman se întreba oare ce-ar fi mai rău, urmele să se piardă în întuneric, sau să fie acoperite de zăpadă.

Dintre cele două rele, întunericul era cel mai cert și apropiat, așa încît Inman s-a întors la lespedea de stîncă, s-a așezat și a privit cum moare lumina. A ascultat clipocitul rîului și a încercat să brodeze o poveste care să se potrivească cu semnele, o poveste care să explice prezența unui singur mormînt și faptul că cele două femei au pornit pe munte în loc să se întoarcă pe propriile lor urme, acasă.

Dar în starea în care se găsea, îi venea greu să judece limpede. Inman postea, în parte din propria lui voință, în parte din necesitate, așa încît simțurile lui nu funcționau în deplină ordine. Nu mai pusese nimic în gură din ziua în care gătise carnea ursulețului. I se părea că aude glasuri omenești în

iureșul apelor rîului și în pocnetele pietrelor de pe fund, care se ciocneau unele de altele, și avea impresia că, dacă ar asculta intens, glasurile ar putea să-i spună ce se petrecuse acolo. Dar sunetele se învălmășeau și se estompau, iar cuvintele erau lipsite de sens, oricît se străduia să le descifreze. Pe urmă și-a dat seama că nu ascultă glasuri, ci doar cuvinte care se articulau în mintea lui, dar chiar și așa nu aveau nici o noimă. Era prea pustiit ca să poată înfiripa un sens.

Sacul lui nu mai conținea nici un fel de hrană în afară de niște alune culese de pe jos, cu două zile în urmă, dintr-un loc unde arsese o cabană de lemn. Nu mai rămăsese nimic din ea decît o piramidă de scrum și funingine acolo unde fusese un coș de lut, și un alun care crescuse, probabil, în fața casei. Pe jos, zăceau împrăștiate alune. Miezuri înnegrite se cuibăriseră în iarba destul de înaltă încît să învăluie cojile care putreziseră. Inman își vîrîse în sac toate alunele pe care le putuse aduna, dar nu ajunsese să le mănînce, deoarece, cu cît se gîndea mai mult, cu atît își dădea seama că efortul de a le sparge era mult prea mare față de insubstanțialitatea hranei cu care l-ar compensa, fiecare miez de alună fiind mai mic decît buricul degetului arătător. Totuși nu le-a aruncat, gîndind că, dacă ai aplica asemenea criterii la toate lucrurile din viață, aceasta nu ar mai merita să fie trăită. Și, pe de altă parte, păcănitul alunelor, în timp ce mergea, i se părea reconfortant. Se frecau unele de altele cu țăcănitul sec al oaselor de schelete spînzurate în copaci.

S-a uitat la rădăcinile amare pe care le depozitase pe o piatră. La început se gîndise să le molfăie, dar, pînă la urmă, le-a aruncat în rîu. A scos și o alună din sac și a zvîrlit-o în apă, ascultînd plescăitul ca de broască speriată care sare în baltă. A lăsat celelalte alune în sac, deși intenționa să postească pînă cînd avea să o găsească pe Ada. Dacă ea nu o să-l mai vrea, atunci o să ia drumul

înălțimilor și o să vadă dacă poarta Stîncilor Strălucitoare o să i se deschidă în față, așa cum povestise bătrîna cu șerpii tatuați că se întîmplă cu oamenii care postesc și se golesc de orice gînd. Inman nu vedea nici o rațiune pentru care poarta să nu i se deschidă. Nu credea să existe pe lume om mai golit pe dinăuntru decît era el în această lume și o să meargă, o să tot meargă înainte, în valea fericită, zugrăvită de bătrînă.

A rupt niște crengi și a aprins un foc zdravăn peste cărbunii focului anterior. A rostogolit în foc doi bolovani, ca să se încingă. Multă vreme a zăcut învelit în pături, cu picioarele îndreptate spre flacără, gîndindu-se la acea pereche de urme care duceau departe.

Cînd se trezise în dimineața aceea, nu se gîndise nici o clipă că o să-și sfîrșească ziua dormind tot pe pămînt, în frig. Odată revenit acasă, își închipuise că totul o să se schimbe, din toate punctele de vedere, în raport cu ceea ce fusese el pînă atunci; or să se schimbe modul lui de viață, concepțiile lui despre lume, pînă și felul în care mergea sau stătea. Și în acea dimineață fusese convins că, pînă în faptul serii, o să-i spună Adei tot ce avea de spus și o să primească răspunsul ei. Da, nu sau poate. De zile întregi plăsmuise scena în minte, în timp ce mergea sau în timp ce aștepta să adoarmă în adăposturile lui aride. Va veni pe drumul care duce la Black Cove, cu înfățișarea lui vlăguită. I se va citi pe chip și în atitudine tot ce îndurase pînă atunci, dar numai atît cît să-i dea un aer de eroism. Desigur, va fi spălat și îmbrăcat în haine curate. Ada va ieși pe ușă, în verandă – doar pentru activitățile ei de rutină –, fără să știe de sosirea lui, și va fi îmbrăcată într-una dintre rochiile ei vaporoase. O să-l zărească și o să-l recunoască pe dată. O să alerge spre el, ridicîndu-și grațios fustele, descoperindu-și ghetuțele înalte pînă la gleznă, în timp ce cobora scările în fugă. O să străbată în

goană curtea și o să iasă pe poartă într-o învolburare de jupoane și, înainte ca poarta să se închidă în urma ei, vor cădea unul în brațele celuilalt, în mijlocul drumului. Revăzuse scena aceasta în minte de atîtea ori, încît nici nu-și imagina că s-ar putea să se petreacă altfel, decît dacă, în drum spre casă, ar fi fost el omorît.

Această imaginară scenă a întoarcerii l-a însuflețit de speranță cînd a pornit, înainte de prînz, pe drumul spre Black Cove. Își adusese și el contribuția la realizarea scenei, pentru că sosea istovit, dar curat, întrucît – conștient că arăta mai jegos decît cel din urmă dintre conducătorii de catîri – se oprise, cu o zi înainte, la un rîu, să se scalde și să-și spele hainele. Vremea era prea răcoroasă pentru asemenea ispravă, dar aprinsese un foc de bușteni uscați și-l ațițase pînă ce flăcările se ridicaseră la înălțimea umerilor. Încălzise oală după oală cu apă, pînă aproape de fierbere și despachetase săpunul din hîrtia neagră și grasă de la seu. A turnat apa fierbinte peste haine, le-a frecat cu săpun, le-a răsucit și le-a bătut de pietre, pe urmă le-a clătit în rîu. După aceea le-a întins pe tufișuri, în apropierea focului, ca să se usuce, după care a început operațiunea de spălare a propriei sale persoane. Săpunul era maroniu și zgrunțuros și avea multă leșie în compoziție, așa că aproape i-a julit pielea. S-a spălat cu apă fierbinte cît putea să suporte și s-a frecat cu săpun pînă ce l-a usturat pielea. Pe urmă și-a udat fața și părul. De cînd se bărbierise în cabana fetei, barba îi crescuse din nou și părul îi era zbîrlit și sălbatic. Nu avea un brici, așa încît era nevoit să-și lase barbă. Și apoi, știa că e un prost frizer, chiar dacă ar fi avut o pereche de foarfeci și o oglindă. Dar cum nu avea decît un cuțit suedez și, în chip de oglindă, o baltă la marginea rîului, nu se putea aștepta să-și dreagă pieptănătura. Singurul lucru pe care-l putea face era să mai încălzească o oală de apă, să-și săpunească și să-și clătească părul, să-l pieptene

cu degetele și să încerce să-l lipească de cap, ca să nu-i stea măciucă și să sperie lumea.

Cînd a terminat cu spălatul, s-a ghemuit sub pături gol, dar curat, petrecîndu-și astfel rămășițele acelei zile răcoroase. A dormit gol, înfășurat în pături, în timp ce hainele i se uscau lîngă apă. În locul în care înnoptase el, cerul scuipase cîțiva fulgi de zăpadă, apoi se oprise. Dimineața, cînd s-a îmbrăcat, hainele îi miroseau a săpun de leșie și a apă de rîu și a fum de lemn de castan, dar nu a sudoare.

Și după aceea a pornit spre Black Cove pe un drum lateral, avînd grijă să nu apuce pe drumul mare decît în apropierea casei. Și cînd a ajuns la casă, a văzut fum ieșind pe un coș, dar nici un alt semn de viață. Puțina zăpadă care căzuse în curte era necălcată de picior de om. A deschis poarta, s-a dus la ușă și a bătut. Nu a apărut nimeni, așa încît a bătut din nou. S-a dus în spatele casei și acolo a văzut urme de ghete bărbătești în zăpadă, pe poteca dintre casă și privată. O cămașă de noapte înghețată bocnă atîrna pe o frînghie de rufe. Găinile din coteț s-au agitat și au cotcodăcit, pe urmă s-au liniștit. Inman s-a dus la ușa din spate și a bătut cu putere și, după un minut, s-a deschis o fereastră de sus și a apărut capul unui băiat negricios, care l-a întrebat cine naiba e și de ce face atîta tărăboi.

Mai tîrziu, Inman l-a convins pe băiatul din Georgia să vină la ușă și să-i dea drumul înăuntru. S-au așezat amîndoi în fața focului și Inman a ascultat povestea omorurilor. Băiatul prelucrase povestea în minte și o stilizase, pînă ajunsese să fie istoria unei mari bătălii armate, din care el scăpase ca prin urechile acului, iar Stobrod și Pangle fuseseră capturați și uciși. Și în această nouă versiune, ultimul cîntec al lui Stobrod fusese o compoziție a sa, în care își prevăzuse curînd moartea. Stobrod își numise cîntecul *Rămasul-bun al violonistului*, și a fost cea mai tristă melodie care s-a cîntat vreodată,

aducînd lacrimi în ochii tuturor celor de față, chiar și în ochii călăilor. Dar băiatul nu era muzician și nu putea reproduce melodia, nu reușea nici măcar să o fluiere, așa încît, din nefericire, cîntecul se pierduse pentru totdeauna. Și el alergase tot drumul ca să le aducă femeilor vestea, iar ele, din recunoștință, au insistat ca el să rămînă în casă, mîncînd și odihnindu-se, cîte zile o să-i trebuie pînă o să se vindece de frigurile de care s-a îmbolnăvit în disperata lui cursă de pe munte. Era o boală ciudată și, posibil, fatală, dar fără semne exterioare.

Inman i-a pus băiatului o serie de întrebări, dar a constatat că acesta nu știa cine e bătrînul Monroe, și nici unde s-ar putea găsi ascuns acum, și nu putea oferi nici un amănunt pentru identificarea tovarășei de drum a Adei, decît că, după părerea lui, era fiica violonistului. Băiatul i-a dat toate indicațiile pe care era în stare să le dea, așa că Inman a pornit din nou la drum.

Așa se făcea că în noaptea aceea dormea din nou pe pămîntul gol. Mintea îi era încîlcită. Stătea lîngă foc, gîndurile îi veneau și se evaporau, iar el nu avea nici un control asupra lor. Se temea că se prăbușește tocmai acum, într-un moment nepotrivit. Dar, s-a întrebat tot el, care moment ar putea să fie potrivit? Nu vedea nici un moment nimerit pentru prăbușire. Încerca să-și stăpînească răsuflarea gîfîită, să o transforme într-o respirație regulată. Își spunea că, dacă și-ar ordona gîndurile, ar reuși să-și ordoneze și plămînii, dar nu-și putea determina pieptul să se înalțe și să coboare după cum voia el, așadar și respirația și gîndirea i-o luau razna.

Gîndea că Ada ar putea să-l mîntuiască de necazuri și să-i răscumpere suferințele din ultimii patru ani și că li se așternea în față tot timpul pentru așa ceva. Bănuia că o metodă de a-ți calma mintea și a-ți îmbunătăți starea de spirit ar fi să te gîndești la viitor, la bucuria de a-ți ține nepoții pe genunchi. Dar pentru a crede că asemenea

perspectivă s-ar putea traduce în fapt, e nevoie de o adîncă încredere în buna orînduială a lumii. Și cum poți dobîndi asemenea încredere cînd e atît de rară? O voce sumbră din mintea lui insinua că, oricît ar năzui și s-ar ruga să o dobîndească, nu o să reușească niciodată. Era mult prea devastat. Frica și ura îi ciuruiau miezul ființei, ca niște viermi care și-au făcut lăcaș în inimă. În asemenea împrejurări, încrederea și speranța nu-și mai găseau loc. Erai pregătit doar pentru groapa ta din pămînt. Existau mulți preoți de teapa lui Veasey care jurau că pot mîntui și sufletele celor mai înrăiți păcătoși. Ofereau izbăvire ucigașilor și tîlharilor și adulterinilor, ba chiar și celor devorați de disperare. Dar vocea sumbră din mintea lui Inman considera că asemenea făgăduințe erau simple minciuni. Oamenii ăștia nu se puteau apăra nici pe ei înșiși de păcat. Falsa speranță pe care o ofereau era mai veninoasă decît oricare otravă. Singura resurecție la care te puteai aștepta era apariția lui Veasey, ieșind din groapă, la capătul funiei de care era legat.

Exista adevăr în spusele acelei voci sumbre. Te puteai rătăci atît de adînc în mîhnire și în mînie, încît nu mai izbuteai să găsești drumul de întoarcere. Nici o hartă, nici un ghid nu-ți puteau fi de folos într-un asemenea labirint. O parte din Inman cunoștea acest lucru. Dar mai știa și că descoperise urme de pași în zăpadă și că, dacă avea să se mai deștepte în ziua următoare, o să urmărească pașii, indiferent unde o să-l ducă, atîta timp cît va fi în stare să pună un picior înaintea celuilalt.

Focul începuse să agonizeze, și Inman a rostogolit bolovanii încinși, s-a întins pe jos alături de ei și a adormit. Cînd l-a trezit frigul în zori, strîngea în brațe bolovanul cel mare, de parcă ar fi fost iubita lui.

La prima geană de lumină a pornit la drum, dar, de fapt, nu se putea distinge nici un drum, doar o pustietate care-l împingea înainte. Dacă n-ar fi fost

urmele de pași în zăpadă, Inman n-ar fi putut ține direcția. Își pierduse încrederea în simțul lui de orientare, pentru că în lunile din urmă rătăcise prin tot felul de locuri, unde gardurile paralele care le mărgineau nu-l împiedicaseră să greșească drumul. Norii se lăsaseră în jos. La un moment dat, s-a iscat un vînticel care mătura panta, spulberînd o nea prea uscată și prea fină pentru a fi considerată fulgi. O zăpadă care ba se repezea cu forță, înțepîndu-ți obrajii, ba se domolea. Inman examina adînciturile urmelor de pași în care se depunea noua zăpadă, ca o ploaie de grăunțe.

A ajuns la o baltă neagră, rotundă, ca un capac de borcan așezat pe pămînt. Gheața îi festonase marginile și, în mijlocul apei, trona un rățoi, care nu s-a sinchisit nici măcar să se întoarcă, să-l privească. Părea să fixeze nimicul. Inman își dădea seama că lumea rățoiului se restrîngea în jurul acestuia și că pasărea va pluti doar pînă cînd gheața o să-i încleștеze pielița labelor. După care, oricît o să se zbată, moartea o să-l tragă la fund. O clipă, s-a gîndit să împuște rățoiul și să-i ușureze destinul, măcar într-o mică măsură, dar dacă ar fi făcut-o, ar fi însemnat să intre în apă și să-l ia, pentru că avea oroare să ucidă o vietate care nu-i servea drept hrană. Și dacă îl mînca însemna să-și încalce legămîntul de a posti. Așa încît a lăsat rățoiul să se răfuiască singur cu voia creatorului său și a plecat mai departe.

Cînd drumul a început să urce, ninsoarea s-a pornit din nou. De astă dată era o ninsoare adevărată, cu fulgi cît puful de scaiete, care cădeau pieziș și atît de deși încît Inman amețea. Pe măsură ce le umplea zăpada, urmele începeau să se eclipseze, ca un asfințit de soare. Inman mergea repede, urcînd o costișă și, cînd a văzut că urmele dispar, a început să alerge. La coborîrea pantei, alerga și alerga la vale, printre brazii întunecați. Vedea cum adînciturile din zăpadă se umpleau și marginile li se ștergeau. Oricît de repede alerga, urmele de pași

se acopereau, pînă cînd au ajuns abia vizibile, ca niște cicatrice de răni vechi. Pe urmă niște dîre de apă pe o hîrtie ținută în lumina ferestrei. După care zăpada a nivelat tot cuprinsul, neștirbită.

Fulgii continuau să cadă și Inman nu mai putea simți nici drumul sub tălpi, dar alerga întruna pînă cînd, în cele din urmă, s-a oprit într-un loc încercuit de brazi negri, care alcătuiau o lume atît de nediferențiată, fără nici un petic preferabil altuia, o lume lipsită de orice alt sunet în afară de cel al zăpezii căzînd peste zăpadă, încît și-a dat seama că, dacă s-ar culca pe jos, omătul l-ar îngropa și, cînd ar veni vremea să se topească, i-ar spăla lacrimile din ochi, apoi ochii din orbite și pielea de pe țeastă.

Ada și Ruby au dormit pînă cînd Stobrod a început să tușească, o tuse udă, horcăitoare. Ada se culcase îmbrăcată și s-a trezit cu senzația curioasă a pantalonilor răsuciți pe picior. Coliba era rece și întunecoasă, iar focul de-abia mai licărea sub cenușă. Lumina care se cernea de afară era stranie, proiectată de jos în sus, și prevestea zăpadă. Ruby s-a apropiat de Stobrod. O nouă șuviță de sînge i se prelingea din colțul gurii pe gulerul cămășii. A deschis ochii, dar se părea că nu o recunoscuse: Ruby și-a pus palma pe fruntea lui, apoi s-a uitat la Ada și i-a spus:

— Frige.

După care a cotrobăit prin colțurile colibei și a strîns niște pînze de păianjen pe care le-a făcut ghem în palmă, pe urmă a scotocit printre rădăcini, a scos afară două dintre ele și i-a cerut Adei:

— Du-te și adu niște apă, ca să fac o prișniță proaspătă, să i-o pun peste gaura din piept.

Apoi a mai aruncat cîteva lemne pe foc și s-a aplecat să sufle în el.

Ada și-a strîns părul în creștet și și-a trîntit pălăria pe cap. A luat oala, s-a dus la izvor, a umplut-o și i-a oferit-o calului. Ralph a băut-o pînă

la fund, leorpăind cu zgomot. Ada a reumplut apoi oala cu apă de rîu și s-a îndreptat spre colibă. Ninsoarea cădea abundent, dintr-un cer coborît și mohorît, și i-a albit mîneca brațului care ținea oala. S-a stîrnit o rafală de vînt care i-a ridicat gulerul, plesnindu-i fața.

Cînd a ajuns în apropierea colibei, o mișcare ușoară i-a atras privirile către clina pe care coborîseră în așezare, cu o după-amiază înainte. Și a văzut un cîrd de curcani sălbatici care-și croiau drum prin zăpadă, vreo zece sau douăsprezece păsări, printre copacii despuiați de pe clină. Erau conduși de un mascul barosan, cu un penaj gri-pal, ca de turturea. Făcea un pas sau doi, apoi se oprea, încerca zăpada cu pliscul și după aceea mergea mai departe. Cînd urcau panta, curcanii își proiectau piepturile în față, cu spinările aproape orizontale, paralele cu pămîntul. Aveau un mers trudit, ca de bătrîni înhămați cu poveri în spate. Erau niște păsări zvelte, lungi, cu o confîgurație diferită de cea a curcanilor de curte.

Ada a păsit tiptil, pînă a pus coliba între ea și păsări. Pe urmă a intrat și a așezat oala cu apă lîngă foc. Stobrod zăcea liniștit. Ochii îi erau închiși, iar fața avea culoarea livid-pămîntie a slăninei reci. Ruby s-a ridicat de lîngă el, a pus apa la fiert și a început să pregătească rădăcinile.

— Sînt niște curcani sălbatici pe costișă, i-a spus Ada lui Ruby, care se aplecase peste fiertura ei, cojind rădăcinile și fărîmițîndu-le.

Ruby a ridicat privirea.

— N-aș avea nimic împotrivă să-mi îndulcesc buzele cu o pulpă de curcan, a răspuns ea. Pușca-i încărcată, pe ambele țevi. Du-te și omoară un curcan.

— N-am tras în viața mea cu o pușcă, a răspuns Ada.

— E simplu ca bună ziua. Ridici piedica, ochești, apeși pe trăgaci și nu închizi ochii cînd tragi. Dacă ai ratat ținta, apeși pe al doilea trăgaci. Lipește-ți

bine patul puștii de umăr, altminteri reculul îți poate scrînti clavicula. Mișcă-te cu precauție, deoarece curcanii sălbatici au darul să dispară cînd nici nu te aștepți. Dacă nu te poți apropia la cel puțin douăzeci de pași de ei, e păcat să irosești încărcătura.

Ruby a început să toace bucățelele de rădăcini, lovindu-le de o piatră cu latul cuțitului. Ada însă refuza să se miște și Ruby a privit-o din nou. Pe fața ei se citea nesiguranța. Și a stăruit:

— Nu te mai frămînta atîta. În cel mai rău caz n-ai să reușești să împușți un curcan, or nu e vînător pe lume care să nu fi ratat măcar o dată. Hai, du-te!

Ada a urcat costișa cu mare prudență și încetineală. Vedea curcanii mișcîndu-se printre castani, în fața ei. Mergeau în direcția din care ninsoarea era abătută de vînt. Traversau panta și nu păreau deloc grăbiți. Cînd masculul cenușiu descoperea ceva comestibil, toate păsările se strîngeau în jurul lui și ciuguleau, apoi își vedeau mai departe de drum.

Ada știa că Ruby nu avea dreptate cînd afirma că, în cel mai rău caz, ratezi ținta. Toată lumea din comunitatea lor aflase povestea văduvei de război din josul rîului. Cu o iarnă în urmă, femeia se cățărase într-un copac, ca să împuște o căprioară, și a scăpat pușca din mînă; în contact cu pămîntul, arma s-a descărcat și a doborît-o pe femeie din copac. A avut noroc că a scăpat cu viață, și a auzit toate zeflemelile care se făceau pe seama ei. În urma căzăturii, femeia s-a ales cu un picior rupt, și de atunci încolo nu a mai putut merge drept, iar în obraz avea două cicatrice de la alice, de parcă era ciupită de vărsat.

Muncită de asemenea gînduri îngrijorătoare cu privire la nepriceperea în ale vînătorii și la urmările ei, Ada înainta cu greu la deal. Pușca pe care o ținea în față i se părea lungă și prost echilibrată și îi tremura în mîini. A încercat să facă un ocol, să

: iasă curcanilor în față și să-i aștepte, dar aceștia i-au schimbat direcția și au pornit să urce mai rept. Un timp i-a urmat, urcînd cînd urcau ei, prindu-se cînd se opreau ei. Și se străduia să se nişte cît mai încet și fără zgomot. Își lăsa jos cîte n picior, așteptînd ca zăpada să-i înăbușe pașii, i era bucuroasă că purta pantaloni, pentru că a ncerca să te furișezi în tăcere cînd porți fuste lungi i toate jupoanele de dedesubt e ca și cum ai merge rin pădure fîlfîind o cuvertură în jurul tău.

Cu toate precauțiile ei, Ada se temea că păsările r să dispară, așa cum îi spusese Ruby că obișnuiesc ă facă. Nu-și lua ochii de la curcani, aștepta cu ăbdare și, după un timp, s-a apropiat de ei, la istanța indicată de Ruby. Curcanii s-au oprit și i-au întors capetele, privind în jur. Ada a rămas emișcată și păsările n-au văzut-o. Scormoneau n zăpadă după hrană. Ada și-a dat seama că în lipa aceea ar putea executa împușcătura cea mai irectă, așa că a ridicat încet pușca și a ochit urcanii. A tras și, spre uimirea ei, au căzut două ăsări. Celelalte și-au luat zborul în iureș și, cuprinse e panică, au dat buzna chiar în direcția ei. Timp e o secundă, o sută de kilograme de păsări au mplut văzduhul deasupra capului Adei.

Curcanii s-au pitit într-un tufiș de dafîni, iar da și-a adus aminte să respire. A încercat să econstituie ce s-a întîmplat și nu-și putea aminti e lovitura recului, deși umărul îi era amorțit. eea ce știa – deși niciodată în viața ei nu mînuise reo armă de nici un fel, decît cea pe care o desărcase acum – era că acțiunea de împușcare ropriu-zisă părea vagă, că ridicarea piedicii dura i se auzea o pîrîitură și că exista o clipă de susensie, de nesiguranță, dacă glonțul, în traiectoria a, va ajunge la acel punct apoteotic unde încerci naxima tensiune și, totodată, ușurarea. S-a uitat a ornamentațiile gravate pe pușcă, la motivul de unze de viță și cîrcei. A coborît atent cel de-al oilea trăgaci din poziția de alertă în care se găsea.

Cînd s-a dus să ridice păsările doborîte, a găsit o femelă și un mascul tînăr. Penele lor aveau un reflex și o strălucire metalică, iar unul dintre picioarele cenușii, solzoase, încă se încleșta și se descleșta în zăpadă.

Inman a auzit o împușcătură la mică depărtare de locul unde se găsea. A tras piedica mai mare a pistolului LeMat și a făcut cîțiva pași înainte. A ieșit din umbra densă a brazilor, într-un crîng de castani care cobora în pantă, spre un rîu repede, ce clipocea undeva, dedesubt. Lumina era scăzută și neclară, iar zăpada care cădea peste castani le înghețase crengile. A înaintat printre copaci și, la un moment dat, a apărut o depresiune, trunchiurile negre se înșirau în jurul adînciturii, iar ramurile albite de nea se împleteau deasupra, alcătuind un soi de tunel. Dedesubt se nălucea o sugestie de potecă, deși nici un drum nu trecuse vreodată pe acolo. Vîntul viscolea zăpada și ștergea contururile. Deși Inman nu putea vedea limpede prin volbura de nea decît vreo trei copaci din fața lui, avea impresia că la capătul închipuitei poteci apărea un vag cerc de lumină, franjurat de crengi înzăpezite. A lăsat pistolul să-i atîrne inert, fără să ochească vreun punct anume, ci doar îndreptat în față. Degetul îi era în atingere directă cu trăgaciul, și toate părțile metalice care-l legau cu piedica păreau încordate, de parcă erau parcurse de o scînteie care se propaga de la una la alta.

Inman a mai înaintat și, în scurt timp, în cercul de lumină din fața lui s-a profilat o siluetă, o siluetă neagră, încadrată de ramurile copacilor. Stătea cu picioarele răschirate, la capătul tunelului de castani și, cînd l-a zărit, silueta a îndreptat în direcția lui o pușcă lungă. Era atîta liniște, încît Inman a putut auzi clinchetul metalului cînd a fost ridicată piedica.

„Un vînător", a presupus el. Și a strigat:

— M-am rătăcit. Și ne cunoaștem prea puțin ca să începem să ne omorîm unul pe celălalt.

A mai făcut cîțiva pași rari. Întîi a văzut curcanii, așezați pe jos, unul lîngă altul. Pe urmă a văzut fața frumoasă a Adei, deasupra unei ciudate siluete îmbrăcate în pantaloni, ca un băiețandru care se grozăvește făcînd pe omul mare.

— Ada Monroe? a întrebat Inman uluit. Ada?

Nu i-a răspuns, ci s-a mulțumit să-l privească.

Inman era pe punctul de a crede, pe baza experienței, că simțurile îi joacă o festă. Își imagina că gîndurile lui se aiuriseră, că nu aveau mai multă orientare și coerență decît niște cățeluși care n-au făcut încă ochi, într-o cutie de carton. Ceea ce vedea s-ar fi putut să fie un miraj proiectat de lumină asupra unei minți rătăcite, niște duhuri rele pornite să-l năucească. Multor oameni li se năzăreau fel de fel de vedenii în pădure, chiar și celor cu stomacuri pline și minți tefere. Lumini mișcătoare acolo unde nu era nici o lumină, năluci ale unor morți de multă vreme, strecurîndu-se printre copaci și grăind cuvinte înăbușite, duhuri înșelătoare care-ți întrupau dorințele cele mai fierbinți și te ademeneau să-ți găsești moartea în labirinturile unor hățișuri. Inman a tras îndărăt piedica celei de-a doua țevi a pistolului LeMat.

Ada, auzindu-și numele, a rămas descumpănită. A lăsat și ea țevile puștii să cadă ceva mai jos de punctul în care îi țintise pieptul. A cercetat din priviri omul apărut și nu l-a recunoscut. Părea să fie un cerșetor în niște haine de căpătat, zdrențe aruncate peste o legătură de bețe. Individul avea o față suptă, cu obrajii scobiți deasupra unei bărbi țepoase, și se uita la ea cu niște ochi negri stranii, care sticleau în orbitele înfundate, sub umbra borului pălăriei.

Amîndoi stăteau în alertă, la numărul de pași despărțitori reglementar la un duel. Nu, nu era îmbrățișarea, inimă la inimă, pe care o visase Inman, ci

înfruntarea armă la armă, cu țevi care sclipeau în spațiul dintre ei.

Inman o studia pe Ada, încercînd să-și dea seama dacă era o amăgire plăsmuită de mintea lui sau de lumea spiritelor. Fața ei era mai hotărîtă decît înainte, mai dură. Dar cu cît o privea, cu atît se încredința că era chiar Ada, în pofida costumației atît de neașteptate. Și, așa cum înainte pusese mîna pe arme fără să se gîndească la urmări, a hotărît acum, la fel de spontan, să renunțe la ele. A lăsat jos piedica, și-a deschis haina și și-a înfipt pistolul la brîu. A privit-o pe Ada în ochi, a știut că este ea și s-a simțit inundat de iubire, ca de un dangăt reverberat în sufletul lui.

Nu știa ce să spună, așa încît a rostit ceea ce îl învățase visul lui din tabăra țiganilor:

— Am străbătut un drum anevoios pînă la tine și nu am de gînd să te las să-mi scapi.

Dar ceva din el îl reținea să alerge la ea și să o strîngă în brațe. Nu pușca ei era cea care îl ținea la distanță. Nu moartea îl speria. Dar simțea că nu poate înainta. Își ținea palmele goale ale mîinilor lipite de șolduri.

Ada tot nu-l recunoștea. I se părea un nebun răzlețit în furtună, cu raniță în spinare și zăpadă în barbă și pe borul pălăriei, îndrugînd cuvinte amoroase la tot ce-i ieșea în cale, stîncă sau copac sau rîu. „În stare să-ți taie beregata", ar fi sunat aprecierea lui Ruby. Ada a înălțat din nou pușca, în poziția în care l-ar fi spintecat în două dacă ar fi apăsat pe trăgaci.

— Nu te cunosc, i-a spus.

Inman a auzit cuvintele și i s-au părut nimerite. Întru totul îndreptățite și, în bună măsură, așteptate. Și-a spus în sinea lui: „Patru ani de război și acum, cînd m-am întors pe pămîntul strămoșesc, nu sînt decît un străin împuțit. Un pelerin vagabond, acasă la mine. Ăsta-i prețul pe care trebuie să-l plătesc pentru ultimii patru ani. Focuri de armă între mine și tot ceea ce doresc".

— Cred că am făcut o greșeală, a spus Inman cu glas tare.

S-a întors să plece. Să urce spre Stîncile Strălucitoare și să vadă dacă acestea vor voi să-l primească. Dacă nu, să urmeze direcția lui Veasey și să străbată pe jos drumul pînă în Texas sau în alte părți și mai sălbatice, dacă or fi existînd. Dar nu exista nici un drum pe care să-l străbată. În fața lui nu se așterneau decît copaci și zăpadă și urmele pașilor lui care se ștergeau cu repeziciune.

S-a întors cu spatele spre Ada și-a întins mîinile goale și a rostit:

— Dacă aș ști încotro să mă duc, m-aș duce.

Poate să fi fost timbrul vocii lui, mișcarea mîinilor sau profilul. Ceva anume. Lungimea antebrațelor, forma articulațiilor osoase sub pielea mîinilor. Dar brusc Ada l-a cunoscut, sau a crezut că-l cunoaște. A lăsat pușca în jos, în punctul de unde i-ar fi rănit doar genunchii. I-a rostit numele și el a răspuns: Da.

Și atunci Adei i-a fost de ajuns să se uite la fața lui scofîlcită, ca să nu mai vadă un nebun, ci pe Inman. Era vătămat, răvășit, surpat, sleit, scheletic, dar era Inman. Purta pe frunte pecetea înfometării, care-l întuneca, asemenea unei umbre. Jindul după hrană, după căldură, după blîndețe. În golul ochilor lui citea că frustrările lungului război și ale greului drum spre casă îi goliseră mintea și-i întemnițaseră inima pe după zăbrelele coastelor. Lacrimile au împăienjenit ochii Adei, dar a clipit repede și lacrimile s-au spulberat. A aplecat țeava puștii spre pămînt și a lăsat trăgaciul să se odihnească.

— Vino cu mine, i-a spus.

A apucat curcanii de picioare și i-a împreunat piept la piept, iar cînd i-a ridicat, aripile li s-au desfăcut, capetele li s-au îndoit și gîturile lungi li s-au îngemănat, ca într-o ciudată iubire răsturnată. Ada ținea pușca pe umăr, cu patul în spate și țeava ușor încercuită de mîna stîngă ridicată.

Inman venea după ea și era atît de istovit, încît nu i-a dat prin cap să se ofere să-i ducă poverile.

Au coborît în curbă panta dintre castani și, în scurt timp, au zărit rîul, bolovanii acoperiți de mușchi și așezarea din vale, cu fumul care se înălța pe coșul colibei lui Ruby. Mirosul de fum se împrăștia prin pădure.

În timp ce mergeau, Ada îi vorbea lui Inman cu acea voce cu care Ruby îi vorbea calului cînd era nervos. Cuvintele pe care le rostea nu aveau importanță. Puteai înșira orice. Să faci speculații banale asupra vremii sau să reciți din *Povestea bătrînului marinar*[1] – ar fi fost totuna. Important era tonul liniștitor, ușurarea de a te bucura de tovărășia unei voci.

De aceea, Ada îi vorbea despre tot ce-i trecea prin minte. Îi descria caracteristicile decorului în care locuiau acum. Ea, în haine de vînător, întorcîndu-se din pădure cu vînatul, colibele așezării din vale, cu fumul despletindu-se pe coș, și munții albaștri care o străjuiau.

— Nu lipsesc decît focul de tabără și cîțiva oameni în jur ca să reconstituie tabloul *Vînători în zăpadă*.

Și îi vorbea întruna, vrute și nevrute, amintindu-și cum admirase acel tablou, cu ani în urmă, cînd făcuse împreună cu Monroe călătoria în Europa. Lui Monroe nu-i plăcuse deloc, îl găsise prea prozaic, șters din punct de vedere coloristic, lipsit de orice sugestie la o altă lume decît cea de acum și de aici. Monroe fusese de părere că nici un italian nu ar fi putut picta un asemenea tablou. Dar Ada se simțise atrasă de pictura respectivă și o contemplase din toate unghiurile, dar, pînă la urmă, nu a avut curajul să declare că rațiunile pentru care îi plăcea ei erau, punct cu punct, cele pentru care tabloul îi displăcea lui Monroe.

---

1. Cunoscut poem al poetului englez Samuel Taylor Coleridge (1772-1834).

Mintea lui Inman era prea împîclită pentru a-i putea urmări spusele, și nu înțelegea decît că vorbea de Monroe ca și cum acesta murise și că acum Ada se îndrepta spre o destinație precisă și că ceva din glasul ei spunea: „În clipa asta știu mai multe decît știi tu, și anume că totul s-ar putea să se termine cu bine".

De partea cealaltă a suferințelor

În colibă era cald și lumină de la flăcările zglobii ale focului din vatră și, ușa fiind proptită în cadrul ei, nu prea știai dacă e zi sau noapte. Ruby pregătise cafea. Ada și Inman sorbeau din căni, atît de apropiați de vatră, încît zăpada topită în țesătura hainelor lor fumega. Nimeni nu spunea mare lucru și încăperea, cu cei patru oameni în ea, părea strîmtă. Ruby nu prea dădea semne că ar fi luat în considerație existența lui Inman, cu excepția faptului că-i preparase un castronaș cu cereale pe care-l așezase pe jos, alături de el, în chip de mic dejun.

Stobrod își recăpătase în parte cunoștința și își legăna capul dintr-o parte în alta. A deschis ochii și a privit cu o expresie buimacă și îndurerată. Pe urmă a rămas din nou nemișcat.

— Nu știe unde se găsește, a observat Ada.

— Cum ar putea să știe? a replicat Ruby.

Stobrod, cu ochii închiși, a rostit fără să se adreseze cuiva, în mod special:

— Era atîta muzică acolo.

Pe urmă și-a lăsat capul jos și a adormit din nou. Ruby s-a apropiat și s-a aplecat asupra lui, și-a ridicat mîneca și și-a lipit încheietura mîinii de fruntea lui.

— E umed, a constatat ea. Ceea ce-i sau semn bun, sau semn rău.

Inman s-a uitat la castronașul cu cereale și nu se putea hotărî dacă să-l ridice sau nu. A așezat cana de cafea pe jos, lîngă el. Încerca să descopere

care ar trebui să fie următorul pas. Dar toropit de oboseală și de căldura focului, nu-și putea ține ochii deschiși. Capul îi cădea mereu în piept și apoi se înălța, iar el se străduia să-și mențină privirea dreaptă. Ar fi dorit atît de multe lucruri, dar primul lucru de care avea nevoie era somnul.

— Și ăsta-i dus de pe lume, a observat Ruby.

Ada a împăturit o cuvertură și i-a făcut un culcuș pe jos. A încercat să-l ajute să-și desfacă șireturile ghetelor și să-și scoată paltonul, dar el n-a vrut sub nici un chip să audă de așa ceva. S-a întins și a adormit complet îmbrăcat.

Ada și Ruby au întețit focul și i-au lăsat pe cei doi bărbați să doarmă. În timp ce Inman și Stobrod dormeau, zăpada cădea fără contenire, iar cele două femei au petrecut un ceas de îngheț, aproape mut, adunînd lemne, făcînd curățenie într-o altă colibă și tăind ramuri de brad ca să astupe o crăpătură în acoperișul de scoarță de copac. În coliba aceasta, dușumeaua de pămînt era presărată toată cu gîndaci morți, uscați. Scrîșneau și pocneau sub tălpi. Gîndaci de colibă, de o formă antică. Ada i-a măturat pe ușă afară cu o ramură de cedru.

Printre gunoaiele de pe jos a găsit un pocal vechi de lemn. Sau o strachină, mai curînd. De o formă incertă. Avea o crăpătură adîncă într-un loc unde lemnul se uscase și spărtura fusese peticită cu ceară de albine, întărită și friabilă. Ada a examinat fibra lemnului și și-a spus: „Sînger". A vizualizat în minte operația de confecționare a obiectului, folosirea lui, apoi peticirea, și a gîndit că bolul acela poate fi considerat un indiciu al unei civilizații pierdute.

În peretele colibei era o mică nișă, un raft tăiat în lemn, și Ada a depozitat obiectul acolo, așa cum oamenii de prin alte părți ale lumii tezaurizează icoane sau totemuri reprezentînd mici animale cioplite în lemn.

După ce au curățat coliba și au cîrpit acoperișul, au proptit ușa la locul ei și au aprins un foc

duduitor în vatră, din lemnele felurite pe care le culeseseră din zăpadă. Pe urmă au înjghebat un pat adînc din ramuri de brad suprapuse, peste care au așternut o pătură. După care au jumulit și au curățat păsările, îngrămădind măruntaiele într-o bucată de scoarță concavă, cojită de pe un trunchi de castan căzut. Ada a aruncat scoarța cu conținutul ei îndărătul unui copac de lîngă rîu, unde apărea ca o pată sîngerie, urîtă, în zăpadă.

Mai tîrziu, cînd focul se prefăcuse într-un pat de jăratic, au aruncat în vatră o ramură verde de brad, pentru fum. Au înfipt curcanii în niște țepușe ascuțite și i-au fript întreaga zi deasupra unui foc domol, urmărind cum pielea căpăta o culoare chihlimbarie. În colibă era cald, o lumină potolită și mirosea a fum de brad și a curcan. Cînd se stîrnea cîte o rafală de vînt, zăpada se strecura prin peticul cîrpăcit din acoperiș, le pudra pe cele două femei, apoi se topea. O bună bucată de timp au stat lîngă foc fără să schimbe o vorbă și aproape că nu s-au mișcat din loc, decît cînd Ruby se repezea în cealaltă colibă ca să mai arunce lemne pe foc și să pipăie fruntea lui Stobrod.

Cînd întunericul a început să se înstăpînească peste încăpere, Ruby ședea lîngă foc împăcată cu omenirea, ținîndu-și genunchii desfăcuți și mîinile pe genunchi. Era înfășurată într-o pătură care îi cădea în poală dreaptă și întinsă ca un cearșaf de pat. A luat cuțitul și a început să cioplească o rămurică de brad, pînă i-a făcut un vîrf ascuțit. A folosit-o ca să înțepe, cu nervozitate, curcanii, pînă cînd de sub pielea rumenită a țîșnit o zeamă clară, care a picurat, sfîrîind, peste cărbunii aprinși.

— Ce e? a întrebat Ada.

— M-am uitat azi-dimineață la tine și la el, și de atunci mă gîndesc întruna.

— La el? a întrebat Ada.

— La tine.

— Ce-i cu mine?

— Am încercat să ghicesc ce-i în capul tău. Dar ı am reușit. Așa că am să-ți spun pe șleau ce-i capul meu. Anume că ne putem descurca foarte ne și fără el. S-ar putea ca tu să nu crezi, dar să ii că putem. Noi ne aflăm abia la început. Eu am minte un plan despre cum ar trebui să ajungă lack Cove. Și știu ce trebuie făcut. Recoltele și ıimalele. Pământul și clădirile. O să ne ia mult mp. Dar eu știu cum să ajungem acolo. Fie că-i zboi sau pace, nu există nici un lucru pe care să ı-l putem face noi două, singure. Nu avem nevoie : el.

Ada se uita în foc. A mîngîiat ușor cu palma îna lui Ruby care i se odihnea pe genunchi, apoi ı luat-o și i-a frecat-o puternic cu degetul ei mare, nă cînd i-a simțit venele de sub piele. După care -a scos un inel din deget, l-a trecut pe degetul lui uby și l-a mișcat în lumina focului, făcîndu-l să înțeleze. Un smarald mare, montat în aur alb și conjurat de rubine mici. Un dar de Crăciun făcut : Monroe cu ani în urmă. Dădea să-i lase inelul deget, dar Ruby și l-a scos și l-a vîrît cu brutalitate : degetul Adei.

— Nu ai nevoie de el, a repetat.

— Știu, nu am nevoie de el, a răspuns Ada. Dar ed că îl vreau.

— Asta-i cu totul altceva.

Ada a tăcut, neștiind ce să mai spună, dar ndind furtunos. Lucruri care în existența ei din ecut ar fi părut inimaginabile, deveniseră subit ɔsibile, ba chiar necesare. Se gîndea că Inman sese atîta amar de vreme singur, un proscris. psit de mîngîierea unei atingeri umane, a unei îini drăgăstoase care să i se lase tandru și cald : umăr, pe spate, pe picior. Și ea fusese la fel.

— Ceea ce sînt sigură că *nu* vreau, a spus în le din urmă cu glas tare, este să mă trezesc într-o ınă zi, într-un secol nou, o bătrînă amară, care ivește cu regret la trecut, dorind ca acum, în ipa asta, să fi avut mai mult curaj.

* * *

Cînd Inman s-a trezit, se lăsase întunericul. Focul abia mai mocnea sub cenușă și răspîndea în cameră o strălucire palidă. Nu-și putea da seama ce oră din noapte putea să fie. Și, o bucată de timp, nici nu a reușit să-și amintească limpede unde se găsește. Trecuse atîta vreme de cînd nu mai dormise de două ori în același loc, încît acum trebuia să reconstituie în minte succesiunea unor zile care să-l fi adus în acest pat. S-a sculat, a rupt niște nuiele și le-a aruncat peste cărbunii aprinși, apoi a suflat în foc pînă ce limbile de flăcări au prins să salte și să arunce umbre pe pereți. Abia atunci s-a simțit în stare să recunoască în ce punct geografic se găsea.

Inman a auzit zgomot de respirație grea, de horcăit. S-a întors și l-a văzut pe Stobrod pe lavița lui, cu ochii deschiși, negri și lucind în lumină. A încercat să-și aducă aminte cine era omul acela. I se spusese, dar nu-și mai putea aminti.

Stobrod și-a mișcat buzele și a scos niște sunete clefăite. S-a uitat la Inman și a spus:

— Niște apă?

Inman a privit în jur și nu a văzut nici o găleată și nici un urcior. S-a ridicat, și-a frecat fața cu mîinile și și-a trecut degetele prin păr.

— O să-ți dau eu de băut, a făgăduit.

Și-a desfăcut sacul de merinde, și-a scos plosca, a scuturat-o și a constatat că e goală. Și-a băgat pistolul în rucsac și și-a trecut cureaua peste umăr.

— Mă întorc numaidecît, l-a asigurat pe Stobrod.

A urnit ușa din cadru. Afară era o noapte neagră și ningea viscolit.

S-a întors din ușă și a întrebat:

— Unde s-au dus fetele?

Stobrod zăcea cu ochii închiși. Nu s-a ostenit să răspundă decît printr-o ușoară îndoire a două degete ale mîinii care-i ieșise afară de sub pătură.

Inman a ieșit în noapte, a proptit ușa la locul ei și a rămas pe loc, așteptînd ca ochii să i se adapteze la întuneric. În aer plutea miros de ger și de zăpadă, ca de metal pilit. Dar și aromele, de lemn ars și de pietre scăldate de rîu. Cînd s-a obișnuit cu întunericul, Inman s-a îndreptat spre apă. Zăpada prin care își croia drum era înaltă pînă la gambă. Rîul arăta negru și părea de o adîncime fără fund, ca și cum străbătea o vînă profundă din inima lumii. Inman s-a lăsat în jos și și-a umplut plosca, iar apa care tresălta în jurul mîinii lui era mai caldă decît aerul.

Pe drumul de întoarcere a zărit reflexele galbene ale luminii de foc care se filtra prin crăpăturile colibei în care dormise. Dar și dintr-o altă colibă, din josul rîului. O aromă de carne friptă i-a gîdilat nările și, brusc, l-a năpădit o foame devastatoare.

S-a întors în colibă, i-a înălțat capul lui Stobrod și i-a picurat apă în gură. Pe urmă Stobrod s-a proptit în coate și a băut din sticla ținută de Inman, pînă cînd s-a înecat și a început să tușească, după care iar a mai băut. Își ținea capul în sus, gura deschisă, gîtul încordat. Gîtlejul i se muncea să înghită. Atitudinea lui și favoriții zbîrliți și privirea vidă îi evocau lui Inman un pui proaspăt ieșit din găoace, la fel de fragil și înspăimîntător de avid de viață.

Mai întîlnise această poftă de viață și înainte, după cum întîlnise și contrariul, dorința de moarte. Răniții reacționau în cele mai diferite feluri. În ultimii ani, Inman văzuse atîția oameni împușcați, încît părea la fel de normal a fi rănit ca și a nu fi rănit. O condiție naturală a omenirii. A văzut oameni împușcați în fiecare parte imaginabilă a corpului. Și a văzut toate consecințele posibile ale împușcăturilor, de la moartea imediată pînă la chipul sfîșietor al unui om din Malvern Hill, zăcînd cu mîna dreaptă sfîrtecată, din care i se scurgea sîngele, și rîzînd în gura mare, pentru că știa că nu o să moară, dar că niciodată nu o să mai fie în stare să apese pe un trăgaci.

Inman n-ar fi putut să prevadă soarta lui Stobrod, nici după expresia feței, nici după condiția rănii pe care o inspectase și o găsise uscată, bandajată cu pînză de păianjen și fărîme de rădăcini. Stobrod ardea la atingere, dar Inman renunțase de mult să prevadă dacă oamenii împușcați vor muri sau nu. Știa din experiență că, uneori, rănile mari se pot vindeca și cele mici se pot infecta. Dar orice rană, chiar dacă se vindecă la suprafață, continuă să sape în adîncul omului și să-i macine inima. De ce? Ca și la multe alte lucruri din viață, logica nu putea da un răspuns.

Inman a ațițat focul și, cînd în colibă s-au răspîndit lumina și căldura, l-a lăsat pe Stobrod adormit și a ieșit. A călcat pe propriile lui urme săpate în zăpadă, pînă la rîu, a luat apă în mîini și și-a spălat fața. A rupt o rămurică de fag, i-a zdrențuit un capăt și și-a frecat dinții cu ea. Pe urmă s-a îndreptat spre cealaltă colibă luminată. A stat afară și a tras cu urechea, dar nu a putut deslușI glasuri. Aroma de curcan fript umplea aerul.

— Hei! a strigat Inman.

A așteptat, dar neprimind nici un răspuns, a strigat din nou. După care a bătut în ușă. Ruby a întredeschis ușa, cam cît o palmă, și s-a uitat afară.

— A! a exclamat, ca și cînd ar fi așteptat pe altcineva.

— M-am deșteptat, a explicat Inman. Nu am habar cît am dormit. Omul de acolo a cerut apă și i-am dat.

— Ai dormit mai bine de douăsprezece ore, i-a răspuns Ruby.

A dat ușa la o parte și l-a lăsat să intre.

Ada ședea pe jos, cu picioarele încrucișate în fața focului și, cînd a intrat Inman, a ridicat privirea. Strălucirea aurie îi aureola fața, iar părul negru îi cădea pe umeri. Inman a găsit că era cea mai frumoasă priveliște care i s-ar putea înfățișa unui bărbat și, o clipă, a rămas cu răsuflarea tăiată.

În ochii lui, Ada arăta atît de minunat, încît Inman simțea că-i ard obrajii. Și-a apăsat încheietura unui deget sub ochi. Nu știa sigur ce trebuie să facă. Nici o formulă a vechii etichete nu-și găsea aici aplicare, în afară de obligația de a-și scoate pălăria. Nu puteai apela la nici un protocol într-o colibă indiană, în toiul unei furtuni de zăpadă, cel puțin la nimic din ce îi era lui cunoscut. Așa încît a gîndit că ar putea să se ducă și să se așeze lîngă ea.

Dar chiar în clipa în care luase această hotărîre și dădea să-și lase rucsacul într-un colț, Ada s-a ridicat, a venit în fața lui și a făcut un gest pe care Inman știa că nu-l va uita cîte zile mai avea de trăit. L-a înlănțuit cu un braț, și-a lăsat o mînă pe scobitura spatelui, iar cealaltă mînă și-a apăsat-o pe stomacul lui, chiar deasupra brîului.

— Te simt atît de slab în mîinile mele, i-a spus.

Inman nu s-a putut gîndi la nici un răspuns pe care să nu-l regrete mai tîrziu.

Ada și-a îndepărtat mîinile și l-a întrebat:

— Cînd ai mîncat ultima oară?

Inman a calculat în gînd:

— Acum trei zile. Ba nu, acum patru zile. Cred că acum patru zile.

— Bun, asta înseamnă că ești destul de flămînd încît să nu ții seama de felul în care gătim aici.

Ruby tăiase carnea de pe oasele uneia dintre păsări și-i fierbea carcasa în oala mare de peste foc, ca să pregătească o supă pentru Stobrod. Ada l-a așezat pe Inman lîngă vatră și i-a dat o farfurie cu bucățele de carne din curcanul ciopîrțit, ca să guste ceva. Ruby s-a lăsat în genunchi, supraveghind supa cu mare concentrare. A îndepărtat spuma cenușie cu un soi de lopățică pe care o cioplise în după-amiaza aceea dintr-o ramură de plop, neavînd la îndemînă sîngerul de care ar fi fost nevoie. A zvîrlit spuma în foc, făcîndu-l să fîsîie.

În timp ce Inman mesteca resturile de curcan, Ada îi pregătea o cină adevărată. A muiat rondele de măr uscat în apă și, cît acestea se îmbibau, a

prăjit grămăjoare de fulgi de porumb cu o bucată de slănină. Cînd fulgii s-au rumenit și au devenit crocanți, i-a scos din tigaie și a tăvălit merele în locul lor, amestecîndu-le întruna. Gătea stînd pe jos, cu picioarele încrucișate, aplecîndu-se mereu, ca să supravegheze bucatele. Pe urmă s-a răsucit pe o parte, și-a întins un picior în față și pe celălalt l-a menținut îndoit. Inman o urmărea plin de interes. Încă nu se obișnuise cu imaginea ei în pantaloni, iar pozițiile pe care îi îngăduiau aceștia să le ia i se păreau incitante prin libertatea lor.

Felul de mîncare pe care i-l preparase Ada era suculent și rumenit, aromat de fum de lemn și de grăsime de porc, adică exact mîncarea potrivită în așteptarea solstițiului de iarnă, hrană care te consolează pentru scurtimea zilelor și lungimea nopților.

— Dar voi nu mîncați? a întrebat Inman.

— Noi am mîncat mai demult, a răspuns Ada.

Inman înfuleca fără să vorbească. Înainte să termine, Ruby a considerat că oasele de curcan dăruiseră apei de rîu toată esența pe care ar fi putut să le-o dea. A turnat din oala mare în oala mai mică, pînă a umplut-o. Supa păstra în ea viața păsării sălbatice și era bogată și aburindă, de culoarea miezului de nucă prăjit într-o tigaie uscată.

— Să văd dacă-l pot face să bea puțină supă, a spus Ruby.

A apucat oala de toarte și s-a îndreptat spre ușă. Dar s-a oprit înainte de a ieși și a adăugat:

— E timpul să-i schimb prișnițele de pe răni, așa că o să stau mai mult cu el. Cu alte cuvinte, o să mă întorc mai tîrziu.

După plecarea lui Ruby, coliba părea mai mică, pereții parcă îi strîngeau. Nici unul din cei doi nu găsea ce să spună. În acele momente, vechile restricții care interziceau ca o femeie tînără să stea singură într-o cameră cu un bărbat tînăr au năvălit grămadă peste ei, făcîndu-i să se simtă stingheriți. Ada și-a spus în sinea ei că Charleston, cu suita

lui de mătuși bătrîne care impuneau ritualuri de escortă pentru tinerele fete, nu era, poate, decît o noțiune artificială, o lume cu o relație doar tangențială față de lumea în care trăia ea acum, o irealitate ca Arcadia sau insula lui Prospero.

Inman, ca să umple tăcerea, a început să laude mîncarea, de parcă s-ar fi găsit la un dejun de duminică. Dar abia începuse să complimenteze curcanul, cînd și-a dat seama că e stupid și și-a curmat vorba. Clocoteau în el atîtea doruri stăvilite, încît se temea că or să se reverse într-o groaznică învălmășeală de cuvinte, dacă n-o să-și țină gura închisă și nu o să găsească o cale de a-și ordona gîndurile.

S-a ridicat, s-a dus la sacul lui și a scos cartea lui Bartram pe care i-a arătat-o Adei, de parcă ar fi fost cine știe ce dovadă. Era făcută sul, legată cu niște șireturi murdare, înnodate, și luni de zile ba se udase, ba se uscase, apoi iar se udase, și acum arăta destul de mînjită și de antică încît să fi conținut cunoașterile agregate ale unei întregi civilizații pierdute. Inman i-a povestit cum această carte l-a susținut de-a lungul călătoriei sale, cum citise de atîtea ori din ea, noaptea, la lumina focului sau în singurătatea unui ascunziș. Adei cartea îi era necunoscută, și Inman i-a descris-o ca o relatare legată chiar de aceste părți ale lumii unde se găseau ei și care punea în lumină toate trăsăturile importante ale meleagurilor lor. I-a împărtășit părerea lui că era o carte care ținea de sacru și conținea atîta bogăție, încît puteai să o deschizi la întîmplare și să citești doar o frază, și tot aveai să întîlnești învățăminte și încîntare.

Ca să-i dovedească, a desfăcut nodul și a lăsat cartea ferfenițită, fără coperte, să se deschidă la întîmplare. A pus degetul pe o frază care, ca de obicei, începea cu cățărarea pe un munte, descrisă pe o bună parte din pagină și, în timp ce citea cu glas tare, aștepta cu nerăbdare să ajungă la capăt, pentru că întreaga descriere avea o aură de sexualitate, care făcea să-i tremure vocea și să i se umbujoreze obrajii:

Cînd am ajuns pe pisc, ni s-a oferit o priveliște fermecătoare: o vastă întindere de platouri verzi și de cîmpuri de fragi; un rîu sinuos care șerpuia printre ele, salutînd, la fiecare arcuire, ridicături de pămînt rotunjite, verzi, ierboase, împodobite la poale cu răzoare de flori și tufe de fragi încărcate de rod; cîrduri de curcani foindu-se printre ele; turme de căprioare zburdînd pe cîmpii sau săltînd pe dealuri; și grupuri de fecioare Cherokee, tinere și inocente, unele îndeletnicindu-se să culeagă fructele zemoase și parfumate, altele cu coșurile deja pline, huzurind tolănite în umbra boschetelor grele de flori și de miresme de magnolia, azalee, filadelfus, calycantus aromat, iasomie galbenă, glicină azurie; unele fecioare își dezgoleau frumusețea în briza mîngîioasă și își scăldau gambele în apa zglobie și răcoroasă; în timp ce altele, mai vesele și dezlănțuite, culegeau încă fragi, sau se zbenguiau nebunatic alergîndu-și prietenele, atîtîndu-le, pătîndu-și buzele și obrajii cu zeama zmeurie.

Cînd a terminat de citit, Inman a rămas tăcut. Și Ada l-a întrebat:

— Toată cartea e așa?

— În foarte mică măsură.

Ce voia el în clipa aceea ar fi fost să se întindă pe patul din crengi de brad cu Ada alături și să o lipească de el, așa cum și Bartram, probabil, jinduise să zacă alături de fecioarele de sub boschete. În realitate, însă, Inman nu a făcut decît să ruleze din nou cartea și s-o așeze în nișa din perete, alături de o veche cupă de lemn. După aceea a început să adune vasele murdare. Stătea cu ele în brațe.

— Mă duc să le spăl, a anunțat.

S-a îndreptat spre ușă și a întors capul. Ada stătea nemișcată, cu privirile ațintite pe jăratic. Inman s-a dus la rîu, s-a lăsat pe vine și a început să răzuiască fiecare vas cu nisip scos de pe fundul apei negre. Ninsoarea nu contenise nici o clipă.

Cădea într-o perdea dreaptă și densă, și pînă și bolovanii din rîu aveau căciuli de zăpadă. Inman exala nori de respirație printre fulgi, și încerca să gîndească ce ar trebui să facă. Ar fi fost nevoie de mai mult de douăsprezece ore de somn și de o cină suculentă ca să-și poată reveni, dar, cel puțin, acum reușea să-și rînduiască gîndurile. Știa un lucru: că dorința lui cea mai arzătoare era să se despovăreze de singurătate. Dobîndise o trufie a mersului de unul singur, a singularității lui, a însingurării lui.

Simțea că stomacul și spatele lui purtau încă amprenta mîinilor Adei. Și, în timp ce sta acolo, cinchit pe vine, în tenebrele gigantului Cold Mountain, acea atingere drăgăstoasă a mîinilor ei părea să fie cheia întregii vieți de pe pămînt. Orice cuvinte se zbăteau în el cerînd a fi rostite își pierdeau valoarea în fața atingerii mîinilor ei.

S-a întors în colibă hotărît să se apropie de Ada, să-i înconjoare cu o mînă gîtul și cu cealaltă mijlocul, să o strîngă la pieptul lui și, în felul acesta, să-i comunice dorințele care-l ardeau. Dar cînd a proptit din nou ușa la locul ei, l-a izbit fierbințeala focului și degetele i s-au încovrigat. Erau aspre de nisip, țepene de la apa rece, înghețate în poziții care aminteau de cleștii crabilor albaștri pe care-i văzuse cînd patrula pe coastă. Creaturi de coșmar care-și vînturau armele dințoase împotriva întregii lumi, chiar și a acelora de un neam cu ei. Inman s-a uitat la farfurii, la tigăi și la oală, și a văzut că păstrau încă o peliculă de grăsime înghețată. Așa încît își irosise zadarnic eforturile, ar fi putut la fel de bine să rămînă înăuntru, să așeze vasele cu fața în jos pe cărbuni și să le lase să ardă pînă se curățau.

Ada și-a înălțat ochii spre el, și Inman a văzut-o respirînd repede de două ori, apoi privind în lături. Își dădea seama, din expresia feței, că îi trebuise tot curajul pe care-l putuse aduna pentru a-l atinge așa cum o făcuse, adică pentru a-l lua între mîinile ei. Nu era cu putință să mai fi săvîrșit vreodată un

gest atît de intim. Inman știa acest lucru. Ada pătrunsese într-un loc unde guverna o cu totul altă ordine decît cea pe care o cunoscuse întreaga ei viață. Dar el fusese cel care, în trecut, înăbușise cuvintele, și acum lui îi revenea misiunea să găsească o cale de a spune ce avea de spus.

Și-a lăsat jos povara de vase și s-a apropiat de ea. Stătea în spatele Adei și își freca palmele una de cealaltă, apoi de coapse. Și-a încrucișat brațele la piept și și-a vîrît mîinile la subțiori, strîngîndu-le puternic. Pe urmă și-a întins palmele spre foc, de o parte și de cealaltă a Adei, apăsîndu-și brațele și interiorul încheieturilor de umerii ei.

— Mi-ai trimis ceva scrisori cît am fost în spital? a întrebat-o.

— Cîteva. Ți-am scris două în timpul verii și una scurtă în toamnă. Dar n-am aflat că ești internat în spital decît după ce plecaseși de acolo. Așa încît primele două scrisori au fost expediate în Virginia.

— Nu m-au găsit acolo. Spune-mi ce mi-ai scris.

Ada i le-a rezumat, deși nu a respectat cu exactitate conținutul scrisorilor. I le-a prezentat așa cum ar fi sunat dacă ar fi fost revizuite acum, din perspectiva actuală. E un prilej pe care viața ți-l oferă arareori, acela de a rescrie măcar o frîntură din trecut, și Ada a profitat de el. În forma lor amendată, scrisorile erau mai satisfăcătoare, pentru amîndoi, decît ar fi fost originalele. Mai revelatoare cu privire la detaliile din viața ei, de o mai ardentă sensibilitate, mai sigure și mai directe în exprimare. În general, mai bogate. Dar despre scurta notă mai recentă nu i-a pomenit nimic.

— Îmi pare rău că nu le-am primit, a răspuns Inman.

A dat să adauge că ar fi constituit pentru el o alinare de-a lungul unor zile foarte grele, dar și-a curmat vorba pentru că nu voia să amintească în acel moment de timpul petrecut în spital.

Își ținea mîinile întinse spre vatra caldă și calcula de cîte ierni nu mai arsese un foc acolo.

— De douăzeci și șase de ani nu a mai fost aprins un foc în coliba asta.

Și astfel li s-a ivit un subiect de discuție. Un timp au stat împreună, degajați, discutînd așa cum discută oamenii în fața ruinelor trecutului, cu inevitabilul simțămînt că prezența vie e scurtă și vremelnică, iar absența extrem de lungă. Și-au închipuit cel din urmă foc care a ars în vatră și au distribuit și actorii care trebuie să fi stat în jurul lui. O familie de indieni Cherokee. Mamă, tată, copii și o bunică bătrînă. Le-au conferit fiecăruia dintre ei o personalitate distinctă, tragică sau comică, după cum cerea povestea pe care o însăilau. Inman l-a făcut pe unul dintre băieți să semene cu Swimmer, adică ciudat și mistic. Le plăcea să inventeze, pentru familia imaginară, vieți mai pline decît ar fi putut trăi vreodată fiecare din ei doi, oricît s-ar fi străduit. Și, în povestea plăsmuită de ei, Ada și Inman și-au înzestrat personajele cu premoniția sfîrșitului lumii lor. Și, cu toate că, în fiecare epocă, generațiile respective consideră că lumea a ajuns într-o stare foarte precară și se găsește la muchia prăbușirii, totuși, Ada și Inman se îndoiau dacă, vreodată, de-a lungul istoriei, sentimentul sfîrșitului fusese mai justificat decît în cazul indienilor. Temerile acelor oameni se concretizaseră în fapte. Lumea mai mare îi descoperise, chiar așa, cum erau ascunși acolo, și căzuse peste ei cu întreaga-i greutate.

După ce și-au terminat scenariul, amîndoi au rămas tăcuți, cu senzația stînjenitoare că ocupă un spațiu în care s-au desfășurat alte vieți, care apoi au pierit.

După cîtva timp, Inman i-a mărturisit că pe întregul drum spre casă nu a avut alt gînd decît speranța că ea îl va accepta, că se va căsători cu el. Doar acest gînd îi stăpînea mintea și i se ivea în vis. Dar acum, a adăugat el, nu-i mai putea cere

să-și lege viața de a lui. Nu se putea lega de un om total răvășit, cum se știe el a fi.

— Sînt ruinat dincolo de orice posibilitate de reparație, așa cred, i s-a destăinuit el. Și dacă așa stau lucrurile, cu timpul vom fi amîndoi nefericiți și amari.

Ada s-a întors și l-a privit peste umăr. Inman își descheiase gulerul, din pricina căldurii, și la gît i se vedea rana albă. Dar alte răni erau trădate de expresia feței și de ochii care evitau să întîlnească ochii ei.

Ada s-a întors din nou cu spatele. Gîndea că în lumea naturii există tot felul de leacuri. Fiecare ungher, fiecare cută din natură colcăie de plante tămăduitoare și întăritoare, menite să dreagă fisurile lumii exterioare. Pînă și cele mai ascunse rădăcini sau pînze de păianjen pot aduce un folos. Și există un spirit lăuntric care țese învelișuri cicatrizante pe spatele rănilor. Într-un fel sau altul, trebuie să contribui însă și tu la vindecare, dar ambele căi or să dea greș dacă te îndoiești de eficacitatea lor. Măcar atîta lucru învățase Ada de la Ruby.

În cele din urmă, fără să-l privească, i-a spus:

— Eu știu că oamenii pot fi reparați. Nu toți, și unii mai repede decît alții. Dar există oameni care pot fi reparați. Nu văd de ce nu și tu.

— De ce nu și eu? a repetat Inman de parcă testa ideea.

Și-a retras mîinile din fața vetrei și și-a atins obrajii cu vîrfurile degetelor, să constate dacă mai erau înghețați ca vîrfurile de țurțuri. Spre surprinderea lui, erau calzi. Și nu păreau a fi părți de armă. A întins mîinile spre părul negru al Adei, care i se revărsa pe spate, și l-a adunat într-un coc greu. A înălțat într-o mînă cocul și, cu degetele celeilalte mîini, i-a mîngîiat curba gîtului, între corzile care-l leagă de umeri, printre șuvițele răzlețe de păr mătăsos. S-a aplecat și și-a lipit buzele de ceafa ei. A lăsat să-i cadă părul strîns în mînă și să se împrăștie pe spate, și a sărutat-o pe creștetul capului, aspirînd

mireasma cunoscută a părului ei. S-a înclinat îndărăt și a tras-o spre el, lipindu-i mijlocul de stomacul lui și umerii de pieptul lui.

Ada și-a cuibărit capul sub bărbia lui, și Inman simțea cum îl pătrunde greutatea trupului ei. O îmbrățișa strîns și cuvintele țîșneau din el fără să le fi gîndit înainte. Și de astă dată nu s-a mai străduit să-și încleștеze fălcile și să le curme. I-a povestit despre acea primă oară cînd, așezat în strana din biserică, i-a privit ceafa. Despre simțămintele lui care nu l-au mai părăsit niciodată de atunci. I-a vorbit despre toți anii irosiți între atunci și acum. Atîta amar de vreme pierdută. Și ar fi fost lipsit de sens, a adăugat el, să se întrebe dacă acești ani ar fi putut să fie mai bine folosiți, pentru că nu vedea sub nici un chip cum ar fi putut să fie mai rău folosiți. Dar acum, nu mai puteau fi răscumpărați. Poți jeli la nesfîrșire timpul pierdut și suferințele pe care ți le-a pricinuit. Îi poți jeli pe morți și propriul tău eu pierdut. Dar înțelepciunea veacurilor ne spune că nu e bine să jelim la nesfîrșire. Și cei din vechime știau ce știau, și în spusele lor era adevăr, pentru că poți jeli pînă seacă inima din tine, și pînă la urmă nu schimbi nimic. Întreaga ta jale nu a urnit un fir din loc. Ceea ce s-a pierdut e definitiv pierdut. Pierdut pe vecie. Ție îți rămîn doar cicatricele ca să-ți umple golul. Și nu ai de ales decît între a merge înainte sau a renunța să mergi înainte. Dar dacă mergi înainte, porți mai departe cicatricele cu tine. Cu toate acestea, în toți anii irosiți, el, Inman, a păstrat neatinsă în minte dorința de a-i săruta locșorul acela de pe ceafă, și acum își îndeplinise dorința. Gîndea că, în înfăptuirea unei dorințe atît de îndelung amînate, există un soi de izbăvire.

Ada nu-și amintea în mod special de acea duminică, una dintre multele dimineți de duminică. Nu exista nimic ce ar fi putut adăuga la amintirea lui, pentru a face din ea o aducere aminte împărtășită. Dar știa că Inman, prin cuvintele lui, o compensase,

în felul său, pentru gestul cu care-l întîmpinase în colibă. Și-a dus mîinile la ceafă, și-a înălțat părul de pe umeri și de pe gît și și-a aplecat ușor capul în față:

— Sărută-mă încă o dată, i-a spus.

Dar înainte ca Inman să acționeze, s-a auzit un zgomot la ușă. Cînd Ruby a deplasat ușa din cadru și și-a băgat capul înăuntru, Ada ședea drept, și părul îi cădea pe umeri. Ruby i-a măsurat pe cei doi, le-a sesizat stinghereala și ciudățenia poziției lui în spatele Adei.

— Vreți să ies afară și să tușesc înainte de a intra? i-a întrebat.

Nimeni nu i-a răspuns. Ruby a proptit ușa la loc și a așezat oala pe jos. Și-a scuturat zăpada de pe palton și și-a lovit pălăria de picior.

— Febra i-a mai scăzut, le-a comunicat ea. Dar asta nu înseamnă mare lucru, pentru că ba îi crește, ba îi descrește.

Apoi s-a uitat la Inman și i-a spus:

— Am tăiat niște crengi și ți-am aranjat un pat mai bun decît un simplu culcuș în pături. A făcut o pauză, după care a adăugat: Presupun că va putea fi folosit.

Ada a luat un băț cu care a răscolit focul, și apoi l-a lăsat să ardă.

— Du-te la culcare, i-a spus ea lui Inman. Știu că ești obosit.

Oricît era de obosit, Inman nu izbutea să adoarmă. Stobrod sforăia și bolborosea frînturi din textul care însoțea un cîntec idiot de vioară; din cîte deslușea Inman, nu spunea decît: „Cu cît urca mai sus maimuța, cu atît mai mult i se vedea ia-ta-dada-la-ta-di-da". Inman auzise mulți oameni delirînd tot felul de aiureli cînd se aflau sub imperiul de întuneric al unei răni grave; bîiguiau orice, de la rugăciuni pînă la blesteme. Dar ce auzea acum ținea de scrînteală.

În pauzele de tăcere, Inman încerca să decidă care parte din acea seară fusese cea mai plăcută.

Mîna Adei pe stomacul lui sau îndemnul ei de înainte ca Ruby să deschidă ușa. Încă se mai lupta să aleagă, cînd l-a furat somnul.

Și Ada a rămas multă vreme trează. Un noian de gînduri i se perinda prin minte. Cît de îmbătrînit arăta Inman, mult mai schimbat decît ar fi fost normal după patru ani, atît de slab, de mohorît, de închistat în el însuși. O clipă și-a spus că și ea ar trebui să se îngrijoreze de pierderea frumuseții, faptul că era arsă de soare, vînoasă, aspră. Dar și-a răspuns singură că viața se scurge o zi după alta și că trecerea timpului te face să devii alt om, vechiul tău eu înfățișîndu-ți-se ca o rudă apropiată, o soră sau un frate cu care împărtășești trecutul. Dar tu ești o persoană diferită, cu o viață distinctă. În mod cert, nici ea, nici Inman nu mai erau oamenii care fuseseră la ultima lor întîlnire. Și Ada avea impresia că-i plăceau mai mult cei care deveniseră acum.

Ruby se zvîrcolea în pat, se întorcea de pe o parte pe cealaltă, se liniștea, apoi se răsucea din nou. La un moment dat, s-a ridicat în capul oaselor și a pufnit îmbufnată:

— Nu pot să dorm. Și știu că și tu ești trează și depeni gînduri de dragoste.

— Sînt trează, a răspuns Ada.

— Eu nu pot să dorm pentru că mă gîndesc la ce o să mă fac cu el, dacă trăiește.

— Cu Inman? a întrebat Ada nedumerită.

— Cu tata. O rană ca asta a lui se vindecă încet. Și așa cum îl cunosc eu, o să tragă de pat cît poate. Nu văd ce o să mă fac cu el.

— O să-l luăm acasă și o să-l îngrijim, asta o să facem, a răspuns Ada. Așa rănit cum e, nimeni n-o să vină după el. Cel puțin nu curînd. Și într-o bună zi o să se sfîrșească și războiul ăsta.

— Îți sînt îndatorată, a replicat Ruby.

— Tu n-ai fost îndatorată nimănui pînă acum.

— Atunci, mulțumesc.

A rămas tăcută un timp, apoi a spus:

— În copilărie, de multe ori cînd eram singură noaptea în bordeiul acela, îmi venea să-i iau nenorocita de vioară, s-o fac bucăți și să arunc bucățile în vînt. Visam să o privesc pînă ar fi fost doar o pată pe cer sau mă gîndeam ce sunete dulci ar scoate dacă s-ar sfărîma de bolovanii din rîu și ar cădea la fund.

În ziua următoare, zorii au mijit și mai leșioși, și mai reci. Zăpada nu mai cădea cu atîta intensitate, în fulgi mari și rotofei, ci se cernea fină și moale, ca făina măcinată de pietrele morii. Au dormit cu toții pînă tîrziu și Inman și-a luat gustarea de dimineață în coliba femeilor: supă de curcan, cu bucățele de carne în ea.

Mai tîrziu, Ada și Inman au hrănit și au adăpat calul, după care s-au dus împreună să vîneze. Sperau să împuște ceva păsări și, dacă aveau noroc, chiar o căprioară. Au urcat dealul, dar n-au întîlnit nici o vietate prin pădure, nici măcar urme de animal în zăpada înaltă. Au urcat printre castani, apoi printre brazi pînă pe creastă. Au străbătut spinarea arcuită a culmii. Nici urmă de vînat, cu excepția unor pitulici guralive, cocoțate sus, pe brazi. Chiar dac-ai fi împușcat una, n-ar fi însemnat decît o îmbucătură de carne cenușie, așa încît nu merita să strici gloanțele pe ele.

Mai încolo au găsit o stîncă turtită, ca o platformă, iar Inman a măturat-o de zăpadă și s-au așezat pe ea, față-n față, cu genunchii atingîndu-li-se, înveliți în prelata lui, ca într-un cort care le acoperea și capetele. Lumina ce răzbea pînă la ei era cafenie și umbrită. Inman a scos alunele din sacul de merinde, le-a crăpat coaja cu o piatră mare cît pumnul, după care au mîncat miezurile. Cînd și-au isprăvit gustarea, Inman și-a lăsat mîinile pe umerii Adei, a tras-o spre el și și-a lipit fruntea de fruntea ei. O bucată de timp, nu s-a auzit decît sunetul zăpezii căzînd pe pînza cerată, pînă cînd Ada a spart tăcerea.

Ținea să-i înfățișeze cum de ajunsese să fie ceea ce era acum. Amîndoi deveniseră alți oameni. Era un lucru de care trebuia să țină seama. I-a povestit despre moartea lui Monroe, despre expresia feței lui în ploaie, despre petalele de sînger ude. I-a povestit despre hotărîrea ei de a nu se mai întoarce la Charleston, despre vara de trudă grea și totul despre Ruby. Despre vreme și despre animale și plante și despre lucrurile pe care începuse să le învețe. Adică despre toate căile pe care prinde formă viața. Pe baza acestor observații, poți să-ți clădești propria-ți existență. I-a mărturisit că resimțea încă lipsa lui Monroe mai mult decît o puteau exprima cuvintele și i-a istorisit lui Inman lucruri minunate despre tatăl ei. Dar și un lucru teribil: anume că încercase tot timpul să o mențină copil și o tratase ca atare, și, dat fiind că ea se complăcuse, izbutise din plin.

— Și trebuie să mai știi ceva despre Ruby, a adăugat Ada. Orice întorsătură vor lua lucrurile între mine și tine, doresc ca Ruby să rămînă la Black Cove, atîta timp cît va voi ea. Dacă va rămîne definitiv, o să fiu bucuroasă, și dacă va pleca, o să-i plîng absența.

— Întrebarea e dacă va reuși să mă accepte pe mine, a răspuns Inman.

— Cred că da. Dacă o să înțelegi că nu e o servitoare și nici o muncitoare angajată. E prietena mea. Și nu primește ordine de la nimeni și nu golește oala de noapte a altora, ci numai pe a ei.

S-au ridicat de pe stîncă și au pornit mai departe la vînătoare, au coborît într-o vîlcea îmbibată de aromele plantelor perene, de unde și-au croit drum mai departe, printre hățișuri de dafin, încîlcite, pînă la un pîrîu. Au ocolit un trunchi mare de brad doborît, care zăcea în pădure, pe jos. Rădăcinile imense se înălțau în aer, ca frontoanele unei case, iar între ghearele rădăcinilor, la mare depărtare de pămînt, zăceau încleștate pietroaie mari cît butoiașele de whisky. Acolo, în depresiunea aceea, Ada

a descoperit o tufă de piciorul-cocoșului, cu frunzele, în formă de laba-gîștei, ofilite, totuși ușor de recunoscut în locurile în care răzbeau prin zăpada subțiată din partea expusă vîntului, de la poalele unui plop atît de gros, încît ar fi fost nevoie de cinci oameni, ținîndu-se de mînă în cerc, ca să-l poată înconjura.

— Ruby are nevoie de piciorul-cocoșului pentru tatăl ei, l-a informat Ada.

A îngenuncheat la poalele copacului și a început să smulgă plantele. Inman o urmărea. Era o scenă banală. O femeie în genunchi, culegînd plante și un bărbat înalt, în picioare, privind-o și așteptînd-o. Dacă n-ar fi fost îmbrăcămintea care trăda epoca, scena s-ar fi putut petrece oricînd în timp și oriunde în spațiu. Atît de inexistente erau semnele de reper ale prezentului. Ada a dat la o parte pămîntul de pe rădăcinile albicioase și și-a băgat în buzunare plantele smulse.

Cînd s-a ridicat în picioare, a zărit săgeata înfiptă în plop. Aproape că o trecuse cu vederea, avînd impresia că e o ramură ruptă, pentru că se păstrase o parte din coadă, dar nu și pana. Lemnul cozii era pe jumătate putrezit, dar încă puternic legat cu spirale de tendoane. Vîrf cenușiu de cremene, cioplit cu scobituri netede. Doar atîta simetrie de cîtă poate da dovadă un obiect făcut de mînă. Săgeata era îngropată mai mult de trei centimetri în copac, poate și din cauză că scoarța plopului se îngroșase în jurul ei, încercînd să peticească tăietura. Dar era îndeajuns de expusă pentru a i se vedea capul lat și lung. Ada a arătat cu degetul, pentru a-i atrage atenția lui Inman.

— O săgeată de vînat căprioare, a comentat el sau de omorît oameni.

Și-a umezit cu limba vîrful degetului mare și l-a trecut peste tăișul săgeții, atît cît rămăsese expus, de parcă ar fi încercat lama unui briceag.

— Încă poate tăia carne, a constatat Inman.

Pe parcursul muncilor de arat și de grăpat de peste vară, ea și Ruby dezgropaseră un număr mare de vîrfuri și fragmente de săgeți, dar de astă dată Adei i se părea că descoperise ceva cu totul deosebit, ceva ce i se părea că posedă încă viață, datorită locului unde era plasat. Ada s-a dat îndărăt, ca să poată avea o perspectivă asupra săgeții. De fapt, era un lucru mărunt. O lovitură ratată, în urmă cu o sută de ani. Sau poate chiar mai mult. De multă, multă vreme. Sau poate că nu chiar atît de multă vreme, dacă priveai lucrurile din unghiul istoric. Ada s-a apropiat de copac, a pus un deget pe capătul cozii și a scuturat-o. Tare ca piatra.

Ar fi fost posibil ca săgeata să fie înrămată ca o relicvă, un vestigiu dintr-o altă lume, și Ada colecționa asemenea piese. O și vedea ca exponat numerotat printre celelalte.

Dar Inman nu privea săgeata sub această lumină. El comenta:

— Pe cineva l-o fi apucat foamea. Pe urmă s-a întrebat: Oare a ratat ținta din nepricepere? Din deznădejde? Din cauza schimbării direcției vîntului? Din pricina luminii proaste?

După care i-a spus Adei:

— Fixează-ți locul ăsta în amintire.

Apoi a început să fabuleze, prevăzînd că, de-a lungul vieții lor, vor mai veni aici ca să constate cît de mult a mai putrezit coada săgeții și cît s-a mai îngroșat scoarța plopului în jurul vîrfului de cremene. A prefigurat o scenă din viitor, el și Ada aduși de spate, cu părul cărunt, aducînd copiii la acest copac, într-o lume nouă, a metalului, o lume ale cărei trăsături dominante nici nu și le putea imagina. Pe atunci, probabil, săgeata va fi dispărut. Va fi căzut. Dar plopul va fi crescut și mai gigantic, înghițind în el vîrful de cremene. Nici o altă urmă, decît o tăietură cicatrizată în scoarță.

Inman nu prea știa ai cui vor fi copiii din grup, dar vor privi cu gura căscată la cei doi bătrîni care vor scobi cu cuțitele în lemnul moale al plopului,

și deodată vor scoate la iveală o lamă de săgeată, apărută ca printr-o scamatorie. O mică piesă de artă, cu un scop precis, așa o vedea Inman. Și, cu toate că Ada nu prea reușea să vizualizeze ziua aceea îndepărtată, își putea totuși închipui uimirea de pe fețele copiilor.

— Indieni, a adăugat ea la vizionara poveste a lui Inman. Bătrîna pereche le va explica: indieni.

S-au întors în acea după-masă în colibă, fără vînat. Ca rezultat al expediției lor, nu aduseseră decît piciorul-cocoșului și lemne de foc. Trăgeau după ei lemnele legate, care brăzdau șanțuri și făgașe în zăpadă. Crengi mari de castan și unele mai mici de cedru. Au găsit-o pe Ruby veghindu-l pe Stobrod. Era conștient, într-o oarecare măsură, și părea să le recunoască pe Ruby și pe Ada, dar era speriat de Inman.

— Cine-i omul ăsta, mare, negru? a întrebat.

Inman s-a lăsat pe vine, lîngă Stobrod, ca să nu pară că-l domină, și i-a spus:

— Eu sînt cel care ți-a dat apă. Nu te urmăresc.

— Bine, a răspuns Stobrod.

Ruby a udat o cîrpă și i-a șters fața, iar bătrînul s-a zbătut și s-a împotrivit ca un copil. Apoi a tocat bucăți de piciorul-cocoșului și i le-a aplicat pe răni, după care a fiert altele și i-a dat lui Stobrod să bea ceaiul. Pe urmă, Stobrod a adormit pe loc.

Ada s-a uitat la Inman, la oboseala impregnată pe fața lui, și i-a spus:

— Cred că ar trebui să te culci și tu.

— Dar nu mă lăsa să dorm după ce se întunecă, a rugat-o Inman.

A ieșit și cît timp a stat ușa deschisă în urma lui, Ada și Ruby au putut vedea perdeaua de fulgi care cădea, vărgînd aerul. L-au auzit rupînd crengi și, un minut mai tîrziu, ușa s-a deschis din nou. Inman a descărcat pe jos un braț de ramuri de castan, și după aceea a plecat. Fetele au aprins focul și au rămas mult timp împreună, cu spatele

rezemat de peretele colibei, înfășurate în cîte o pătură.

Ada i s-a adresat lui Ruby:

— Spune-mi ce o să facem mai departe, cînd vremea o să se încălzească. Ce mai avem de făcut ca să fie totul în ordine?

Ruby a luat un băț și a trasat o hartă pe pămînt. Închipuia Black Cove. A marcat drumul și casa și hambarul, a zgîriat niște porțiuni care voiau să fie ogoarele, pădurile, livada. Pe urmă a vorbit, și planurile ei prevedeau belșug, precum și căile de a-l atinge. Să obțină, prin schimburi, doi catîri. Să defrișeze cîmpurile cotropite de bălării. Să cultive noi grădini de zarzavat. Să mai depisteze ceva pămînt virgin. Să cultive suficient porumb și secară ca să-și acopere nevoile lor de pîine. Să lărgească livada. Să construiască o magazie de preparat și păstrat conserve și o magazie de conservat mere. Ani și ani de muncă. Dar într-o bună zi or să vadă lanurile încărcate de rod. O droaie de pui scurmînd prin curte, vaci păscînd pe pășune, porci rînind pe coasta dealului. Atît de mulți porci încît îi vor împărți în două categorii: porci de jambon, cu picioare subțiri și coaste lungi, și porci de slănină, vînjoși și bine legați, cu burți atîrnînd pînă la pămînt. Șunci și jamboane agățate în afumătoare; o tigaie unsă aflată permanent pe plită. Munți de mere în magazia de mere, șiruri de borcane cu conserve de legume pe rafturile din magazia de conserve.

— Ar fi ceva! a apreciat Ada.

Ruby a șters cu palma harta de pe jos. Au rămas tăcute și, după un timp, Ruby a început să moțăie, s-a rezemat de umărul Adei și a adormit, ostenită de efortul ei de imaginație. Ada a continuat să se uite în foc, să-i asculte trosnetele și fîșîitul și, mai tîrziu, să urmărească friabilele cascade și prăbușiri de jăratic. Inhala dulcea aromă a fumului de lemn și se gîndea că, dacă ai putea identifica esența copacilor după mirosul fumului lor, ar însemna un

mare succes în cunoașterea detaliilor naturale ale lumii. O artă pe care ai aspira din toată inima să o stăpînești. În fond, există lucruri mult mai rele pe care le-ai putea cunoaște. Lucruri care le dăunează altora și, pînă la urmă, și ție.

Cînd Ruby s-a trezit, după-amiaza era pe sfîrșite, aproape că se întunecase. S-a ridicat, a clipit de cîteva ori, și-a frecat fața și a căscat. S-a apropiat de Stobrod, i-a atins fața și fruntea, i-a dat în jos învelitoarea și i-a examinat rănile.

— Iar i s-a urcat temperatura, a spus ea. Noaptea asta e hotărîtoare. O să aibă loc criza. Ori o să trăiască, ori moare. Ar fi bine să stau lîngă el.

Ada s-a apropiat și a pipăit fruntea lui Stobrod. Nu a simțit nici o deosebire față de celelalte zile. S-a uitat la Ruby, însă aceasta nu i-a întors privirea. Dar a repetat:

— În noaptea asta n-ar trebui să-l las singur.

Se înstăpînise întunericul cînd Ada a pornit de-a lungul rîului, către cealaltă colibă. Ningea cu fulgi diafani. Dar zăpada așternută pe jos era atît de adîncă, încît trebuia să calce cu grijă, înălțîndu-și mult genunchii, chiar dacă pășea în urmele deja adîncite. Zăpada reflecta lumina plăpîndă care se strecura printre nori, așa încît pămîntul părea iluminat pe dinăuntru, strălucitor ca un felinar din mică. Ada a deschis ușa și a intrat. Inman dormea adînc, și nu s-a mișcat. Focul se împuținase. A văzut că hainele lui erau etalate în fața focului, ca să se usuce, asemenea obiectelor expuse într-un muzeu, de parcă fiecare dintre ele avea nevoie de spațiu în jur ca să-și reveleze adevărata semnificație și să fie evaluată la reala valoare. Hainele, ghetele, pălăria, rucsacul, sacul de merinde, ustensilele de gătit, cuțitul și pistolul cel mare și urît, cu părțile lui componente: vergeaua de armă, cartușele, tamponul, praful de pușcă, alicele mari pentru țeava de vînătoare. Pentru ca expoziția să fie completă n-ar mai fi lipsit decît cartea lui Bartram, scoasă din nișă și așezată lîngă pistol. Și o etichetă albă,

tipărită, care să definească cele expuse: „Proscrisul. Echipamentul său".

Ada și-a scos paltonul, a aruncat trei ramuri de cedru pe foc și a suflat peste cărbuni. Pe urmă s-a apropiat de Inman și s-a lăsat în genunchi, lîngă el. Bărbatul dormea cu fața la perete. Patul din crengi de brad degaja o mireasmă reavănă, curată, de la ăcele strivite sub el. Ada i-a atins fruntea, i-a dat la o parte șuvițele de păr, și-a trecut degetele peste pleoapele lui, peste pomeți, nas, buze, peste bărbia țepoasă. A dat pătura într-o parte și a văzut că își scosese cămașa; și-a apăsat mîna pe gîtul, pe crusta tare care-i acoperea rana. Mîna i-a alunecat pe umărul lui, l-a strîns cu putere și a rămas acolo.

Inman s-a trezit încet. S-a răsucit în pat, s-a întors, s-a uitat la ea și a părut să-i înțeleagă intenția, dar, fără să vrea, ochii i s-au închis din nou și l-a potopit iar somnul.

Lumea era un loc atît de singuratic, și a sta culcată acolo lîngă el, piele lîngă piele, părea singurul leac împotriva singurătății. Dorința de a o face i-a pătruns făptura. Pe urmă însă asemenea frunzelor care freamătă în vînt, o senzație vecină cu panica i-a înfiorat mintea. Dar a alungat-o, s-a ridicat în picioare și a început să-și descheie nasturii vestei și lungul șir de nasturi de la pantaloni.

A descoperit că pantalonii erau un veșmînt pe care nu-l puteai dezbrăca grațios. Primul picior a ieșit cu bine din crac, dar pe urmă, mutîndu-și greutatea corpului de pe un picior pe celălalt, și-a pierdut echilibrul și s-a poticnit de două ori pînă să și-l redobîndească. S-a uitat la Inman și l-a văzut că stă cu ochii deschiși, urmărind-o. Ada s-a simțit jenată, ar fi dorit să se găsească în întuneric și nu în fața flăcărilor luminoase ale lemnului de cedru. Sau mai curînd ar fi dorit să fi purtat una dintre rochiile ei învolburate, care ar fi căzut ca o cascadă de mătase în jurul ei. Un elești la picioare, din care ar fi pășit grațios, afară. Dar iat-o stînd cu pantalonii lui Monroe, încă răsuciți pe un picior.

— Întoarce-te cu spatele! i-a cerut lui Inman.

— Nici pentru tot aurul din vistieria Unioniștilor, i-a răspuns el.

S-a întors ea cu spatele, nervoasă și stînjenită. Pe urmă, după ce s-a dezbrăcat complet, și-a ținut hainele în față și s-a răsucit pe jumătate.

Inman s-a ridicat, înfășurat în pătură de la mijloc în jos. Pînă atunci, trăise ca un om mort, și acum i se oferea viață, viață de care se putea agăța. S-a aplecat, i-a luat hainele din mîini, și a tras-o spre el. Palmele i-au poposit pe coapsele ei, pe urmă mîinile i-au alunecat pe marginile trupului, brațele i s-au lipit de șoldurile ei și degetele i-au dezmierdat mica depresiune de la noadă. I-a mîngîiat partea dinăuntrul brațelor, și-a plimbat mîinile pe trupul ei pînă s-au odihnit din nou pe curba șoldurilor. Și-a rezemat fruntea de moalele stomacului ei. Apoi a sărutat-o în locul acela și i-a simțit mireasma de fum de brad. A tras-o din nou spre el și a strîns-o în brațe. Ada și-a lăsat mîna pe ceafa lui, s-a lipit de el și pe urmă l-a încolăcit cu brațele ei albe, pentru totdeauna.

În mijlocul troienelor de zăpadă adunate afară, coliba caldă și uscată, ascunsă într-un fald al muntelui, părea un liman de siguranță, deși pentru oamenii care o locuiseră odinioară nu fusese așa ceva. Ostașii îi descoperiseră și le transformaseră coliba într-un adăpost pe drumul surghiunului, al sfîșierii, al morții. Dar în acea noapte, pentru cîteva ceasuri, nici o urmă de suferință nu a tresăltat între pereții colibei, nici măcar amintirea vagă a vreunei dureri.

Mai tîrziu, Ada și Inman au zăcut îmbrățișați, împletiți, pe patul lor de crengi de brad. Vechea colibă era aproape cufundată în întuneric, ramurile de cedru fumegau în vatră, iar rășina fierbinte răspîndea de parcă cineva trecuse pe acolo legănînd o cădelniță. Focul trosnea. Ninsoarea deasă fîșîia și suspina. Iar ei doi făceau ceea ce fac adeseori

îndrăgostiții cînd cred că viitorul se despletește infinit în fața lor, luminos asemenea ceasului de amiază al primei zile a creației: vorbeau fără încetare despre trecut, de parcă fiecare din ei simțea nevoia să se integreze în trăirile anterioare ale celuilalt, înainte de a porni împreună la drum.

Au stat de vorbă cea mai mare parte din noapte, de parcă ar fi fost osîndiți de lege să-și povestească în amănunt copilăria și adolescența. Și amîndoi le înconjurau de o aură idilică. Pînă și căldurile zăpușitoare, brutale, ale verilor petrecute la Charleston căpătau în povestirile Adei o coloratură dramatică. Dar cînd Inman a ajuns la anii războiului, relatarea sa a împrumutat generalitatea unui reportaj gazetăresc – numele generalilor sub comanda cărora luptase, marile mișcări de trupe, eșecurile și succesele feluritelor strategii, frecventa intervenție a norocului orb în determinarea victoriei uneia sau alteia din părți. Voia să-i împărtășească Adei ideea că poți descrie la nesfîrșire asemenea lucruri, fără să pătrunzi pînă la adevărurile crude ale războiului, nu mai mult decît ai putea cunoaște viața unei ursoaice urmărindu-i semnele lăsate în pădure. O urmă de labă pe un copac cu stupi sau un coltuc unsuros de pîine de mălai, împănat cu semințe de boabe galbene, îți spun prea puțin, ba chiar te pot induce în eroare, în legătură cu marele mister întunecat al ursului. Nici un om, nici măcar generalul Lee, nu ar putea să-ți descrie cu exactitate mai mult decît partea din față, boantă, a ursului – ghearele negre, încîrligate, pernițele grăsulii ale labelor, perii grosolani, lucioși, care îmbracă marginea labelor. Inman își închipuia că el ar putea recunoaște și ceva evanescent, ca mirosul răsuflării unei ursoaice. Dar nici un om nu poate cunoaște ursoaica în plenitudinea ei, așa cum nu poate cunoaște viața nici unui animal, pentru că fiecare dintre ele trăiește într-o lume proprie, care nu este și a noastră.

Singurele întîmplări pe care i le înfățișa Inman erau de natură personală, istorioare, ca, de pildă,

tabăra de iarnă din 1862, cînd coșul de chirpici al barăcii lui a luat foc și acoperișul din scoarță de copac și mușchi, în flăcări, a căzut peste el și peste camarazii lui adormiți, și au fugit cu toții afară, în ger, în izmene, rîzînd și chiuind, au privit cum arde casa și s-au bătut cu bulgări de zăpadă, iar cînd focul dădea să se stingă, au aruncat în el scînduri din gard, ca să-l aţiţe și să se încălzească. Ada l-a întrebat dacă i-a văzut vreodată în carne și oase pe faimoșii comandanți. Pe așa-zis dumnezeiescul Lee, pe cruntul Jackson, pe împăunatul Stuart, pe îndărătnicul Longstreet. Sau pe cei mai puțin sclipitori. Tragicul Pelham, pateticul Pickett.

Inman îi văzuse pe toți, cu excepția lui Pelham, dar i-a declarat Adei că nu are nimic de comentat în legătură cu ei, nici cu cei în viață, nici cu cei morți. Și nu ținea să vorbească nici despre comandanții Unioniști, deși pe unii îi văzuse de la depărtare, iar pe alții îi cunoștea după acțiunile lor. El visa la o viață în care atacurile unei bande de despoți asupra altei bande de despoți să nu mai prezinte nici un interes. Și nici nu ținea să enumere actele săvîrșite de el, pentru că dorea ca într-o bună zi, cînd oamenii n-or să mai moară cu duiumul, să se judece singur, după alte criterii de apreciere.

— Atunci povestește-mi despre lungul tău drum spre casă, i-a cerut Ada.

Inman a rămas pe gînduri, apoi și-a îngăduit să spere că, în sfîrșit, a ajuns de partea cealaltă a suferințelor, și nu mai avea chef să le retrăiască, așa încît i-a povestit doar cum de-a lungul peregrinărilor urmărea fazele lunii, număra nopțile pînă la douăzeci și opt, apoi relua numărătoarea de la început; cum îl urmărea noapte de noapte pe Orion urcînd tot mai sus pe panta cerului, cum se străduise să meargă înainte fără de teamă și fără de speranță, dar dăduse greș în chip jalnic, pentru că se lăsase copleșit de amîndouă. I-a mai povestit cum în zilele cele mai bune izbutise întru cîtva

să-și potrivească gîndurile după capriciile vremii, cînd întunecoasă, cînd luminoasă, acordîndu-se astfel și cu capriciile lui Dumnezeu, care trimitea cînd nori, cînd soare.

Pe urmă a adăugat:

— Am întîlnit în drumul meu numeroși oameni. Printre aceștia, o căprărească care mi-a dat de mîncare și care spunea că Dumnezeu se miluiește de noi, făcîndu-ne să uităm cele mai aprige părți ale suferinței. El știe pînă unde anume putem noi îndura și nu îngăduie minților noastre să-și amintească restul. Și, pînă la urmă, prin nefolosință, amintirile rele se șterg. Cel puțin așa pretindea ea. Dumnezeu îți dă și ce-i de neîndurat, dar pe urmă ți-l ia, în parte, îndărăt, prin uitare.

Ada nu era în întregime de acord cu spusele căprăresei, și a comentat:

— Cred că, pe lîngă Dumnezeu, trebuie să contribuim și noi la procesul uitării. Trebuie să ne străduim să nu evocăm amintirile dureroase, căci dacă le rechemăm în minte, ele vin negreșit.

Cînd au epuizat trecutul, cei doi s-au întors spre viitor. Și au început să făurească tot felul de proiecte. Inman văzuse în Virginia un joagăr portabil, acționat de apă. Chiar și în munți, casele de lemn erau construite din butuci, astfel încît un astfel de joagăr ar fi fost foarte util. Putea fi transportat pe proprietatea cuiva și utilizat la tăierea și confecționarea materialului pentru o casă chiar din copacii omului. Ar însemna o economie și, totodată, o satisfacție pentru omul respectiv, că poate locui și se poate bucura de o casă construită integral din materiale provenite de pe pămîntul lui. Inman putea primi plata în bani sau, în lipsa acestora, în lemn pe care l-ar tăia și l-ar vinde. Ar putea împrumuta bani de la familia lui, ca să cumpere echipamentul. Nu era un plan rău. Mulți oameni se îmbogățiseră din și mai puțin.

Și existau și alte perspective, și or să comande cărți de diverse specialități: tratate de agricultură,

de artă, de botanică, reportaje de călătorii. Or să învețe să cînte la diverse instrumente muzicale, la vioară, la chitară, poate că și la mandolină. Dacă Stobrod o să trăiască, o să-i învețe el. Și Inman mai năzuia să învețe limba greacă. Ar fi un lucru interesant. Ar putea, în felul acesta, să continue studiile lui Balis. I-a istorisit povestea omului din spital, cel cu piciorul pierdut și cu teancul de manuscrise lăsate în urmă la trista sa dispariție. Nu degeaba se spune că greaca e o limbă moartă, a conchis Inman.

Și au discutat întruna, iar principalul lor subiect era timpul. Au prevăzut în detaliu o căsătorie ideală, o comuniune în care anii să se scurgă fericit și tihnit. Black Cove guvernat după principiile lui Ruby. Ada i-a explicat în amănunt planurile acesteia și singura obiecție a lui Inman a fost legată de absența caprelor, pentru că el ținea să crească și cîteva capre. Au descoperit că amîndoi nu dădeau doi bani pe normele reglementare ale căsătoriei. Ei doi vor proceda după placul lor și își vor rîndui viețile după rotația anotimpurilor. Toamna, merii vor fi grei și luminoși de roade, iar ei doi vor vîna împreună, din moment ce Ada se dovedise atît de strălucită în doborîrea curcanilor. Nu vor vîna cu pușca italienească, ostentativă, a lui Monroe, ci cu niște puști de vînătoare fine și simple pe care le vor comanda din Anglia. Vara vor pescui păstrăvi, tot de pe proprietățile lor rodnice. Și vor îmbătrîni împreună, măsurînd timpul după generațiile succesive de cîini de vînătoare bălțați. La un moment dat, după ce vor trece de vîrsta mijlocie, poate că se vor apuca de pictură și vor comanda cutii cu acuarele de cîmp, tot din Anglia. Vor face plimbări la țară și, de cîte ori o priveliște le va atrage ochii, se vor opri, vor umple lighenașe cu apă de rîu și vor trasa pe hîrtie contururile și culorile, pe care să le prelucreze mai tîrziu. Se vor lua la întrecere, care din ei a redat mai artistic scena. Vor putea să picteze și vapoare navigînd pe înșelătorul Atlantic

de Nord, ca să le aducă lor scule de divertisment. O, cîte lucruri vor mai face!

Amîndoi se găseau la o întretăiere de vîrste. Cu o parte a minții puteau gîndi că întreaga viață se așterne în fața lor, fără limite sau bariere. Dar cu o altă parte a minții simțeau că tinerețea lor era pe terminate și că ceea ce li se deschidea în față era cu totul alt tărîm, în care posibilitățile se îngustau pe ceas ce trece.

Fantome de ciori dansînd

În dimineața celei de-a treia zile, norii s-au spart, dînd la iveală cer senin și soare radios. Zăpada a început să se topească. Cădea pachet de pe crengile îndoite ale copacilor și întreaga zi se auzea gîlgîitul apei care curgea pe sub zăpadă. Seara, o lună plină și-a făcut apariția de după creastă, revărsînd o lumină atît de strălucitoare, încît trunchiurile și ramurile copacilor proiectau umbre puternic conturate pe zăpadă. Noaptea sidefie nu părea opusul zilei, ci o nouă variantă a ei, un sol al zilei.

Ada și Inman zăceau înlănțuiți sub pături, discutînd, în timp ce focul ardea mocnit, iar pe ușa deschisă a colibei se proiecta peste patul lor un trapez de lumină lunară, rece; urzeau un plan de acțiune, și discuția le-a luat cea mai mare parte din noapte. Forma geometrică a luminii s-a mutat de pe pat pe podea, unghiurile i s-au schimbat și, la un moment dat, Inman a așezat ușa la loc și a ațițat focul. Planul lor, în pofida lungimii timpului în care l-au alcătuit, era simplu și nicidecum unic. Multe alte perechi de îndrăgostiți din acele zile au ajuns la aceleași concluzii, pentru că nu existau decît trei soluții, fiecare dintre ele primejdioasă și neplăcută în felul ei.

Urmau o logică simplă. Războiul era ca și pierdut, și nu mai putea continua multe luni de aici înainte. Nimeni nu-și putea închipui că o să mai dureze pînă la sfîrșitul verii. Și cele trei soluții erau următoarele: Inman să se reîntoarcă la armată. Decimate cum erau trupele, l-ar fi primit cu brațele deschise

și l-ar fi trimis pe dată în tranșeele noroioase de la Petersburg, unde ar fi trebuit să-și țină capul ferit, în jos, și să spere într-un sfîrșit cît mai rapid al războiului. A doua soluție ar fi fost să se ascundă în munți sau la Black Cove, ca dezertor, și să fie hăituit ca un urs, ca un lup sau o pumă. Și a treia ar fi fost să treacă munții spre nord și să se predea Unioniștilor, adică ticăloșilor care de patru ani trăgeau în el. Or să-l pună să-și iscălească numele pe un legămînt de supunere, și după aceea o să aștepte terminarea luptelor și o să se întoarcă acasă.

Au încercat ei să făurească și alte planuri, dar toate erau iluzorii. Inman i-a povestit despre Texasul visat de Veasey, despre sălbăticia, libertatea și șansele oferite de acel stat. Ar putea să mai facă rost de un cal, de echipament de camping, și să pornească amîndoi călare spre vest. Și dacă Texasul i-ar dezamăgi, mai existau Colorado, Wyoming, marele teritoriu al rîului Columbia. Dar războiul se răspîndise și pe acolo. Dacă ar fi avut bani, ar fi putut pleca departe, pe meleaguri însorite, în Spania sau în Italia. Dar nu aveau bani și apoi mai era și blocada. Și, ca ultimă soluție, ar fi putut posti numărul reglementar de zile și aștepta apoi ca porțile Stîncilor Strălucitoare să se deschidă în fața lor și să-i primească pe tărîmul păcii.

În cele din urmă, au trebuit să admită că lucrurile au o limită. Cele trei căi amare erau singurele din care le îngăduia războiul să aleagă. Inman a respins-o pe prima dintre ele ca inacceptabilă. Pe a doua a respins-o Ada, pentru că, după părerea ei, era cea mai primejdioasă. Așa încît nu le rămînea decît cea de a treia soluție. Să traverseze Blue Ridge. Trei sau patru zile de mers persistent, urmînd drumurile necirculate, după care avea să treacă granița statului. Să-și ridice mîinile, să-și încline capul și să-și spună că a fost înfrînt. Să salute drapelul lor vărgat, împotriva căruia luptase din răsputeri. Să învețe din fețele dușmanilor că, în pofida învățămintelor diferitelor religii, omul care

pălmuiește se simte mult mai bine decît omul pălmuit, indiferent de partea cui e dreptatea.

— Dar mai e ceva, a adăugat Ada. Preoții și bătrînele spun adeseori că cei înfrînți stîrnesc compasiune. Și așa și e. E posibil. Într-un fel, e o chestiune de alegere.

Pînă la urmă, lucrul de care s-au agățat amîndoi a fost întoarcerea lui acasă, peste cîteva luni. Și din clipa aceea, vor plonja împreună în lumea care va fi rămas după război. Își vor ocupa și ei locurile în ea, se vor strădui, pe cît se poate, să aplice noilor realități viziunile de viitor pe care le țesuseră împreună în cele două nopți.

În cea de-a patra zi petrecută în așezare, petice de frunze ruginite și de pămînt negru au început să se ivească prin luminișuri, și stoluri de ciocănitoare și de pițigoi s-au năpustit peste ele și au început să ciugulească din țărîna dezgolită.

În acea zi Stobrod a reușit să șadă în fund neajutat și să vorbească pe jumătate coerent, ceea ce, afîrma Ruby, era maximul la care te puteai aștepta de la el, chiar cînd era sănătos tun. Rănile îi erau curate, nemirositoare, și dădeau semne de curîndă cicatrizare. Și putea să înghită hrană solidă, deși nu le mai rămăsese decît o cantitate mică de fulgi de porumb și cinci veverițe pe care Ruby le împușcase, le curățise și le jupuise. Le înfipsese în țepușe și le fripsese cu capete cu tot, peste cărbuni de lemn de castan, și, în acea seară, Ruby, Stobrod și Inman ronțăiseră capetele din porțiile lor ca pe niște știuleți de porumb. Dar Ada a stat și și-a examinat porția. Dinții din față ai veveriților erau lungi și galbeni. Nu era obișnuită să mănînce capete cu dinții în ele. Stobrod s-a uitat la ea și a spus:

— Capul acela o să se întoarcă, dacă te supără.

În zorii celei de-a cincea zile, zăpada era pe jumătate topită. Peticele de nea care mai zăboveau pe sub copaci erau împănate pe margini cu ace de

brad, iar trunchiurile erau vărgate cu dîre negre, ude, de la zăpada prelinsă. După două zile însorite, se instalaseră din nou nori înalți, iar Stobrod s-a declarat gata de drum.

— O să ne ia șase ore pînă să ajungem acasă, a avertizat Ruby. Cel mult șapte. Dacă ținem seama că se înaintează greu și că trebuie să facem popasuri de odihnă.

Ada era de părere să meargă în grup, dar Inman nici n-a vrut să audă de așa ceva.

— Pădurile sînt uneori pustii și alteori colcăie de oameni. Voi două puteți merge unde vreți și nimeni nu o să se lege de voi. Pe noi ne vor, a subliniat Inman, arătînd cu degetul spre Stobrod. N-are nici un sens să ne punem toți în primejdie.

Susținea sus și tare ca Ruby și Ada să pornească înainte. El va veni în urma lor, însoțindu-l pe Stobrod, care se va deplasa călare. O să aștepte în pădure pînă se întunecă. Și a doua zi dimineața, dacă vremea o să-i îngăduie, va porni la drum, să se predea. Pe Stobrod or să-l țină ascuns la Black Cove și, dacă războiul n-o să se termine pînă i se vindecă lui rănile, or să-l expedieze și pe el peste munți, să i se alăture lui Inman.

Stobrod nu avea nici o părere în această chestiune, dar Ruby socotea că propunerea lui Inman era rezonabilă, și au procedat în consecință. Femeile au pornit înainte pe jos, și Inman le-a urmărit din ochi în timp ce urcau clina dealului. Cînd Ada s-a făcut nevăzută printre copaci, a avut senzația că, odată cu ea, a dispărut o parte din bogăția omenirii. Atîta amar de vreme fusese singur pe lume și pustiu pe dinăuntru. Și, acum, ea îl împlinise, iar Inman ajunsese să creadă că tot ceea ce îi fusese luat, toate lucrurile de care fusese frustrat răspunseseră poate unei anumite finalități. Aceea de a elibera spațiul pentru apariția a ceva mai bun.

A așteptat un timp, după care l-a urcat pe Stobrod pe cal și împreună au plecat pe urma femeilor. Stobrod călărea uneori cu bărbia în piept

și, alteori, cu capul în sus și ochi arzători. Au trecut de elești rotund, a cărui oglindă era înghețată și pe care nu se mai vedea nici un rățoi, și nici măcar un schelet de rățoi. Probabil că se înecase și se scufundase în fundul mîlos, sau poate că își luase zborul. Nu era cert care din două, dar Inman și-l închipuia fîlfîindu-și aripile și zbătîndu-se, apoi ridicîndu-se în văzduh, tîrînd după el ace de gheață agățate de pielița galbenă a labelor.

Cînd au ajuns la încrucișarea de drumuri, Stobrod s-a uitat la plopul uriaș și la peticele de sevă strălucitoare din locurile unde gloanțele scrijeliseră scoarța arborelui.

— Afurisit de copac! a înjurat Stobrod.

Au trecut pe lîngă mormîntul lui Pangle, aflat în umbra costișei dinspre nord, acoperit încă de zăpadă pînă la cele două ramuri de salcîm îmbinate de Ada în formă de cruce. Inman i-a atras atenția lui Stobrod care l-a privit din mers. I-a povestit lui Inman cum se tîra Pangle, în peșteră, să doarmă lipit de spinarea lui. Băiatul ăsta nu cerea de la viață nimic altceva decît căldură umană și muzică. Și Stobrod și-a încheiat spusele:

— Dacă Dumnezeu s-ar fi apucat să-i omoare pe toți oamenii din lume pentru păcatele lor, băiatul ăsta ar fi fost la coada cozii.

Au mai străbătut cîteva mile de drum desfundat și povîrnit, iar norii grei le atîrnau deasupra capetelor. Pe urmă au ajuns într-un loc mărginit de o parte și de alta de tufișuri înalte de dafin care-și împleteau ramurile deasupra drumului, alcătuind un soi de tunel. La poale se încîlceau straturi groase de galax cu frunze maronii, lucioase. Frunzele de dafin se învălătuciseră din cauza frigului. Au ieșit de sub tunel într-o poiență, cînd au auzit zgomote în spatele lor. Au întors capetele și au văzut drumul împînzit de oameni călare.

— Dumnezeule mare! a exclamat Stobrod.

— Uite un om greu de omorît, s-a auzit vocea lui Teague. Se pare că vom avea parte de o moarte reîncălzită.

Stobrod s-a uitat la ceata de iscoade și a constatat că-și mai schimbaseră configurația, dar Teague și băiatul care-i sta alături rămăseseră. Din ziua în care îl împușcaseră pe el, mai pierduseră însă vreo doi oameni și adăugaseră vreo două figuri noi. Printre aceștia, Stobrod a recunoscut fața unuia dintre fugarii din peșteră, gunoi împuțit. Și, totodată, Gărzile se îmbogățiseră cu doi câini desperecheați. Un dulău cu urechile pleoștite, și un câine-lup, sîrmos. Câinii zăceau indiferenți. Deodată, fără s-o fi asmuțit cineva, cățeaua-lup a sărit în sus și a început să se apropie de Inman și de Stobrod.

Teague ședea călare, ținînd molatic frîiele în mîna stîngă. Mîna dreaptă se juca pe trăgaciul carabinei Spencer, de parcă nu era sigură dacă trebuie să-l apese sau nu.

— Îți sîntem îndatorați ție și băiatului ăluia că ne-ați îndrumat spre peșteră. Loc plăcut și uscat în zilele de ninsoare.

Cățeaua-lup le dădea ocol celor doi, fără să se grăbească, apropiindu-se pieziș. Nu se uita la ei, dar cu fiecare mișcare se apropia tot mai mult.

Inman a privit în jur să verifice amplasamentul și să-și dea seama dacă era un loc bun de luptă; se recunoștea din nou în familiarul domeniu al violenței. Ar fi dorit să existe un zid de piatră, dar nu putea fi vorba de așa ceva. I-a măsurat pe membrii Gărzii și i-a evaluat după expresia ochilor. Nu avea nici un rost să parlamenteze cu asemenea oameni. Cuvintele n-ar fi slujit la nimic, nu mai mult decît dacă ar fi bîiguit vorbe goale în vînt. Și nu avea nici un sens să mai aștepte.

S-a aplecat spre Stobrod, s-a prefăcut că aranjează căpăstrul și funia calului, și i-a șoptit:

— Ține-te bine!

Cu pumnul stîng a ars o lovitură zdravănă calului în crupă și cu mîna dreaptă a scos pistolul din brîu. Dintr-o singură mișcare curbă a brațului a împușcat cățeaua care venea spre el și apoi pe un om din Gardă. Cele două împușcături s-au

succedat într-o clipită. Și cîinele și omul s-au prăbușit ca trăsniți, abia mai mișcînd. Stobrod a pornit-o la vale în galop, ca un om care antrenează la călărie un cal de trei ani. A dispărut printre copaci.

După un moment de încremenire, a urmat o forfotă îngrozitoare. Toți caii au sărit speriați, s-au cabrat, apoi au luat-o la goană. Nu aveau vreo direcție comună, doar că voiau cu orice chip să plece de acolo. Dulăul alerga printre picioarele lor, enervîndu-i și mai rău, pînă cînd cineva l-a pocnit în cap, și s-a prăbușit schelălăind.

Călăreții trăgeau cu furie de hățuri ca să țină caii pe loc. Calul omului împușcat s-a uitat în jur, căutînd o îndrumare și, negăsind nimic, a luat-o orbește la goană. Dar numai după trei salturi s-a împiedicat de propriile-i hățuri care se tîrau pe jos, s-a prăvălit în fața celorlalți cai, care au început să necheze și să se învîrtească pe loc, în timp ce călăreții se căzneau să-i stăpînească.

Inman s-a năpustit drept în haosul Gărzilor. Nu exista nimic care să-l acopere, doar cîțiva copaci subțiri. Nici un zid în spatele căruia să se adăpostească. Nici o altă direcție, decît cea din fața lui, nici un alt timp decît momentul prezent. Nici o altă speranță decît să dea buzna în ei și să încerce să-i omoare pe toți.

Din primul avînt a împușcat un călăreț, doborîndu-l din șa. Mai rămăseseră trei, și unul dintre aceștia părea gata să se retragă, sau poate că sărise calul în lături. O pornise săltăreț în sus, spre un pîlc de brazi. Cei doi rămași stăteau alături, și caii li se cabraseră iar la auzul unei noi împușcături, pînă cînd unul din ei a căzut, nechezînd și hîrșîind pămîntul cu copitele, ca să se poată opinti pe picioarele dindărăt. Călărețul și-a prins în mîini propriul picior, pipăindu-l în locul în care calul căzuse peste el. Cînd a dat peste o fîșie de carne sfîrtecată și peste osul dezgolit și rupt, a început să urle ca din gură de șarpe și cuvintele pe care le

articula erau în parte rugăciuni către Dumnezeu și în parte văicăreli în legătură cu greutatea calului. Urla cu atîta forță, încît acoperea nechezatul calului.

Celălalt cal și-a ieșit din minți. A început să se învîrtească în cerc, cu capul în piept și picioarele din față împreunate. Teague trăgea cu o mînă de hățuri și cu cealaltă își ținea în sus carabina. Pierduse suportul cu scările de la șa, și între el și spinarea calului se vedea lumina zilei. Era cît pe-aci să cadă, a apăsat fără să vrea pe trăgaci și a lansat un foc în aer. Calul a sărit de parcă i-ar fi vîrît cineva în fund o vergea înroșită în foc. Și s-a rotit nebunește.

Inman a intrat în spațiul în jurul căruia se învîrtea calul. Și-a întins brațul, a smuls pușca Spencer din mîna lui Teague și a aruncat-o pe jos. El și Teague s-au privit ochi în ochi, și acesta din urmă a scos, cu mîna liberă, un cuțit lung de la brîu și a zbierat:

— Am să-mi înnegresc cuțitul în sîngele tău.

Inman a ridicat piedica pistolului LeMat și a tras. Pistolul voluminos aproape că i-a sărit din mînă, de parcă ar fi încercat să se elibereze. Glonțul l-a nimerit pe Teague în piept și l-a perforat. S-a rostogolit pe jos, grămadă, iar calul a sărit cîțiva pași mai încolo și a rămas cu ochii dați peste cap și urechile ciulite.

Inman s-a întors și s-a uitat la omul care urla. Acum răcnea blesteme la adresa lui Inman și se întindea neputincios după arma care zăcea într-o băltoacă de zăpadă topită. Inman s-a aplecat și a ridicat carabina Spencer, ținînd-o de țeavă. A răsucit-o cu o mînă și l-a izbit pe Teague cu patul puștii într-o parte a capului, drept care omul a încetat să mai urle. Inman i-a smuls pistolul și l-a vîrît în brîul lui.

Calul căzut izbutise să se ridice. Era sur și în lumina întunecoasă arăta ca fantoma unui cal. S-a dus lîngă ceilalți cai văduviți de călăreți, care

păreau prea zăpăciți pentru a o lua la fugă. Se zgîlțîiau în față și în spate, în căutarea oricărui semn care putea fi interpretat ca o încurajare.

Inman a iscodit în jur după ultimul dintre călăreți. Se așteptase ca omul să fi dat bir cu fugiții, dar l-a descoperit în partea cea mai deasă a pîlcului de brazi, la cincizeci de pași distanță. Prea departe însă pentru un foc de pistol. Pămîntul de sub copaci era încă acoperit cu un strat de zăpadă, din care se ridica un abur de ceață, ca și din pătura udă a calului, ce pufnea pe nări. Era o iapă bălțată, și petele ei se potriveau atît de bine cu scoarța copacilor și cu zăpada și cu peticele de pămînt dezgolit, încît calul părea să se topească în ele. Îndărătul brazilor, se găsea o bucată colțuroasă de stîncă povîrnită.

Călărețul încerca să-și manevreze calul astfel încît să se găsească mereu cîte un copac între el și Inman, dar nu prea izbutea. În răstimpurile în care rămînea expus, se putea observa că nu era decît un băiețandru. Își pierduse pălăria. Părul îi era aproape alb. Se vede că avea sînge german sau olandez. Poate că irlandez, sau vreo corcitură din Cornwall. Nu avea importanță. Acum era american get-beget, piele albă, păr alb, și inimă de ucigaș. S-ar fi zis că încă nu-i dăduseră tuleiele și Inman spera să nu fie nevoit să împuște un copilandru.

— Ieși de-acolo, i-a strigat destul de tare ca să se facă auzit.

Nici un răspuns. Băiatul se ascundea pe după un copac. Nu se vedeau decît crupa și capul calului, secționate de un brad. Iapa a făcut un pas înainte, dar băiatul a tras-o îndărăt.

— Haide, a repetat Inman. N-am să-ți mai spun a doua oară. Lasă-ți armele jos, și poți să pleci călare acasă.

— Nu, domnule, a răspuns băiatul. E bine aici.

— Nu și pentru mine. Pentru mine nu-i bine deloc. Am să-ți împușc calul. Asta o să te tragă afară.

— N-ai decît să-l împuști. Nu-i al meu.

— Fir-ar să fie! a strigat Inman. Caut o cale ca să nu te omor. Putem găsi una, și, cine știe, peste douăzeci de ani să ne întîlnim din întîmplare, în oraș, să bem un pahar împreună, să ne amintim de timpurile astea negre și amîndoi să dăm din cap a pagubă.

— Nu, și eu nu pot lăsa jos pistolul. Mă împuști oricum.

— Eu nu sînt unul de-ai voștri și nu procedez așa. Dar mai curînd te împușc decît să cobor de pe muntele ăsta, temîndu-mă la fiecare pas că mă pîndești de după o stîncă, gata să-mi tragi un glonț în cap.

— Da, am să te pîndesc. Am să te pîndesc.

— Atunci e clar, a răspuns Inman. Dar ca să ieși de acolo va trebui să treci peste mine.

Inman s-a îndepărtat, a ridicat pușca Spencer de pe jos, i-a verificat magazia și a găsit-o goală. Doar un cartuș consumat în camera de încărcare. A aruncat-o și a verificat cilindrul pistolului LeMat. Șase cartușe rămase din nouă. A scos din buzunar un cartuș de carton, i-a mușcat capătul și a turnat pulberea în țeava mare. Pe urmă a împins cartonul în țeavă, l-a îndesat cu vergeaua și a răsucit o capsulă de metal la percutor. A rămas locului, cu cugetul împăcat, și a așteptat.

— O dată și o dată va trebui să ieși de după copacul acela, i-a spus băiatului.

Un minut mai tîrziu, calul a pornit înainte. Băiatul a încercat să ocolească prin pădure și să iasă la drum. Inman a alergat vrînd să-i taie drumul. Un om călare și un om pe picioarele lui, hăituindu-se unul pe celălalt prin pădure. Folosea copacii și ridicăturile de pămînt ca să se ascundă, înaintau și se retrăgeau încercînd să găsească o poziție propice de tragere, dar ferindu-se să se apropie prea mult unul de altul.

Iapa era derutată; avea și ea dorințele ei, dintre care prima era să stea umăr la umăr cu ceilalți cai

speriați. Luîndu-și frîul în gură, a țîșnit din locul în care băiatul se căznea să o strunească și s-a repezit în direcția lui Inman. Cînd s-a apropiat de el, a pornit-o în galop, a trecut razant, cu băiat cu tot, pe lîngă un brad, și l-a trîntit din șa. Cu frîul atîrnîndu-i din gură, a tras un răget ca de catîr, a pornit-o glonț spre ceilalți cai, și-au frecat nasurile și au trepidat de bucurie.

Băiatul zăcea în zăpadă, în locul unde căzuse. Pe urmă s-a ridicat pe jumătate și a început să mesterească la trăgaciul și la capsele pistolului.

— Lasă jos chestia aia din mînă! i-a strigat Inman.

Ridicase piedica și ținea pistolul spre băiat.

Băiatul s-a uitat la el și ochii albaștri îi erau goi ca două bucăți rotunde de gheață într-o găleată cu apă. Avea o față albă ca varul și cearcănele de sub ochi îi erau și mai albe. Un mic vierme bălăior, cu părul tuns scurt de parcă încercase de curînd să scape de păduchi. O față lipsită de orice expresie.

Nimic din atitudinea lui nu s-a mișcat, în afară de mînă, și mîna s-a urnit mai iute decît putea vedea ochiul.

Brusc, Inman a căzut la pămînt.

Băiatul s-a uitat la el, pe urmă s-a uitat la pistolul din mîna sa și a rostit „E bun!" ca și cum nu s-ar fi așteptat să funcționeze cum funcționase.

Ada a auzit împușcăturile de la depărtare, bufnituri uscate, seci, ca de lemne sparte. Nu i-a spus un cuvînt lui Ruby. Pur și simplu s-a întors din drum și a luat-o la fugă. Pălăria i-a zburat de pe cap, dar a alergat mai departe, lăsînd-o pe jos, ca o umbră în urma ei. L-a întîlnit pe Stobrod care încleșta cu forță coama lui Ralph, deși calul își încetinise pasul la un trap obișnuit.

— Acolo, în spate, a îndrumat-o Stobrod.

Și a mers mai departe.

Dar cînd a ajuns la locul cu pricina, băiatul adunase caii și plecase. Ada s-a uitat la cadavrele

risipite pe jos și deodată a dat peste Inman, căzut la distanță de ceilalți. S-a așezat pe pămînt și i-a luat capul în poala ei. Inman a încercat să vorbească, dar ea i-a făcut semn să tacă. Momentele de luciditate alternau cu cele de delir; urmărea un vis frumos despre casa lor. Avea un izvor cu apă cristalină care țîșnea dintr-o stîncă, ogoare cu pămînt negru, roditor, copaci bătrîni. În visul lui, anul părea să se scurgă dintr-odată tot, anotimpurile amestecîndu-se între ele. Merii erau încărcați de poame, dar, în același timp, și de flori, șuvițe de gheață tiveau izvorul, plantele de okra purtau ciorchini de flori galbene și cafenii, frunzele de arțar erau ruginii ca în toamnă, spicele de grîu se legănau ca niște ciucuri, un fotoliu capitonat tras în fața căminului cu jăratic rubiniu din salon, dovlecei strălucind aurii pe cîmp, dafini înfloriți pe clina dealului, marginile șanțurilor îmbrebenate de flori portocalii de balsam, flori albe pe sîngeri, flori purpurii pe plopii tremurători. Și stejari albi, și multe ciori, sau fantome de ciori, dansînd și cîntînd pe ramurile înalte. Dar exista ceva ce voia să spună.

Cineva care s-ar fi aflat pe sprînceana dealului și ar fi privit în jos ar fi contemplat un tablou calm, pașnic, în pădurea iernatică. Un rîu, fîșii de zăpadă. O poiană împădurită, ruptă de lume. Doi îndrăgostiți. Bărbatul întins pe jos, cu capul în poala femeii. Ea, privindu-l în ochi, îndepărtîndu-i, tandru, șuvițele de păr de pe frunte. El, încercînd stîngaci să-i cuprindă mijlocul cu brațul. Amîndoi atingîndu-se cu caldă intimitate. O scenă atît de liniștită și de senină, încît observatorul de pe creasta dealului ar fi putut, mai tîrziu, să o descrie altora cu temperamente mai impetuoase, ca pe o poveste în care lungi decenii de contopire fericită se așternîn fața celor doi.

Epilog. Octombrie 1874

Chiar după atîta vreme, și chiar după ce aveau împreună trei copii, Ada tot îi mai surprindea îmbrățișîndu-se în cele mai neașteptate momente. În pod, după ce dărîmaseră cuiburile de rîndunele de pe tavan. În spatele afumătorii, după ce îndesaseră în foc ciocălăi de porumb și crengi de brad. În acea zi dăduse peste ei în straturile de cartofi, după ce desțeleniseră pămîntul cu săpăligi. Apăruseră în fața ei printre brazde, stingheriți, cu picioarele desfăcute, fiecare înconjurîndu-l cu un braț pe celălalt și ținînd cîte o săpăligă în mîna liberă.

La început, Ada s-a gîndit să facă un comentariu sarcastic: „E nevoie să tușesc?" Dar pe urmă a observat cozile sapelor. Unghiurile în care fuseseră înfipte în pămînt sugerau pîrghii ce operau asupra motoarelor tainice ale gliei. Așa încît și-a văzut mai departe de treburile ei și i-a lăsat în pace.

Băiatul nu se mai întorsese la el acasă în Georgia și devenise om de ajutor la Black Cove, de altfel destul de priceput. Avusese Ruby grijă să-l instruiască. Se ținuse de capul lui cît fusese ajutor la fermă și nu-l slăbise nici cînd ajunsese să-i fie soț. Un picior în fund cînd era nevoie, și o fierbinte îmbrățișare în rest. Ambele funcționau în egală măsură. Băiatul se numea Reid. Copiii lor se născuseră la diferențe de cîte optsprezece luni, toți trei băieți, cu scăfîrlii acoperite de păr negru și cu ochii căprui, strălucitori, ca niște castane împlîntate în capete. Copii voinici, cu obraji rumeni, mereu

zîmbitori, iar Ruby știa să-i pună și la muncă, și la joacă. Cu toată diferența de vîrste dintre ei, cînd se zbenguiau prin curte, pe după lăzile cu lemne de foc, arătau ca niște cățeluși nou-născuți.

Acum, în după-amiaza tîrzie, cei trei băiețași stăteau cinchiți pe vine în jurul unui foc din spatele casei. Patru pui se frigeau pe un grătar, iar băieții se ciondăneau cui îi venea rîndul să stropească puii cu un sos de oțet și ardei iute.

Ada stătea sub părul din grădină și-i urmărea în timp ce așternea o față de masă și opt farfurii, aproape lipite, margine la margine, pe masa mică. De cînd se terminase războiul, cu excepția unui singur an, nu omisese să organizeze un ultim picnic înainte de se instalează vremea rea. Unica dată cînd renunțase a fost cu trei ani în urmă, din pricina unui octombrie cu totul neobișnuit, cu cer plumburiu și ploi care s-au ținut lanț întreaga lună, în afară de o singură zi cînd cerul scuipase zăpadă.

Ada se străduia să îndrăgească în mod egal toate anotimpurile, fără discriminare față de cenușiul iernii, cu mirosurile ei de frunze năclăite sub tălpi, cu încremenirea pădurilor și a cîmpurilor. Cu toate acestea, nu-și putea înăbuși preferința pentru toamnă, nu-și putea înfrînge tendința sentimentală de a se înduioșa în fața frunzelor moarte, de a vedea în toamnă o metaforică agonie a anului, deși știa prea bine că anotimpurile vin iar și iar, unul după celălalt, rotindu-se, fără vernisaje și fără epiloguri.

Spre încîntarea ei, luna octombrie a anului 1874 promitea să fie frumoasă, pe cît poate fi o lună de toamnă de munte. Săptămîni la rînd vremea fusese uscată, caldă și senină, iar paleta de culori a frunzelor ajunsese la galbenul plopilor și roșul arțarilor, dar stejarii rămăseseră încă verzi. Cold Mountain era o pată de culoare împroșcată îndărătul casei. O pată care-și schimba zi de zi nuanțele, și dacă o urmăreai atent, vedeai cum

bogăția de culori năpădea, încetul cu încetul, verdele, se lățea pe munte și cobora spre Black Cove, ca un val care te inundă lent.

În scurt timp, cu un ceas înainte de înserare, Ruby a ieșit din bucătărie. Alături de ea, o fetiță înaltă și mlădioasă, de nouă ani. Amîndouă cărau coșuri. Salată de cartofi, boabe de porumb, pîine de porumb, fasole verde. Reid a adus puii de pe grătar, iar Ruby și fetița au aranjat bucatele pe masă. Stobrod a venit din staul, unde mulsese vaca. A așezat găleata pe jos, lîngă masă, și copiii și-au umplut cănile. Cu toții s-au așezat la locurile lor.

Mai tîrziu, în lumina asfințitului, au aprins un foc. Stobrod și-a scos vioara și a cîntat niște variațiuni, compuse de el, pe melodia lui Bonnie George Campbell, iuțind ritmul și ajungînd la un cîntec dansant. Copiii au început să alerge în jurul focului, chiuind. Nu dansau, dar alergau în ritmul muzicii, iar fetița a luat o nuia aprinsă, a fluturat-o și a pornit să traseze arabescuri în întuneric, cu capătul rubiniu al bățului încins, pînă ce Ada i-a cerut să înceteze.

— De ce, mamă, zău așa, s-a rugat fetița, dar Ada a clătinat din cap, implacabil.

Fetița a venit la ea, a sărutat-o pe obraz, s-a îndepărtat dansînd și a aruncat nuiaua în foc.

Stobrod a repetat tema simplă a cîntecului, pînă ce copiii s-au înfierbîntat și au asudat. Cînd s-a oprit, s-au prăbușit pe jos, lîngă foc. Și-a desprins vioara de sub bărbie. Voia să cînte un spiritual, dar vioara era cutia diavolului și cîntecele sacre îi erau interzise. Totuși, bătrînul o ținea ca pe un obiect prețios, cuibărită la piept, cu arcușul atîrnîndu-i de un deget îndoit. A cîntat *Angel Band*, un cîntec nou. Fetița cînta din gură, în spatele lui, cu o voce de cristal, înaltă și puternică: „Poartă-mă pe aripile-ți de zăpadă".

Stobrod a lăsat vioara din mînă, și copiii au început să ceară o poveste. Ada a scos o cărțulie

din buzunarul șorțului, a îndreptat-o spre lumina focului și le-a citit legenda lui Filemon și Baucis[1]. Întorcea paginile cu o oarecare dificultate, deoarece cu patru ani în urmă, în ziua solstițiului de iarnă, pierduse prima falangă a degetului arătător de la mîna dreaptă. Urcase singură pe creastă ca să taie copacii în locul unde marcase cu o zi înainte că asfințise soarele. Lațul cu care legase calul de butuci se răsucise și, cînd Ada a încercat să îndrepte verigile încurcate, calul s-a smucit și a pornit înainte, smulgîndu-i vîrful degetului ca pe un lăstar de roșii. Ruby a doftoricit-o și, cu toate că rana s-a prelungit aproape un an, pînă la urmă s-a vindecat atît de curat, încît ai fi putut crede că ăsta-i felul normal în care se termină degetele oamenilor.

Cînd Ada a ajuns la sfîrșitul poveștii și bătrînii îndrăgostiți, după o lungă viață trăită în pace și armonie, au fost prefăcuți într-un stejar și un tei, se lăsase întunericul. Răcoarea înfiora noaptea, și Ada a lăsat cartea din mînă. Un corn de lună se înfipsese în cer, lîngă Venus. Copiii erau somnoroși și dimineața avea să vină devreme și plină de solicitări urgente, ca de obicei. Era timpul să intre în casă, să stingă cărbunii și să tragă zăvorul la ușă.

---

1. În mitologia greacă, soț și soție pe care Zeus i-a răsplătit împlinindu-le dorința de a muri în același timp și prefăcîndu-i pe Filemon într-un stejar și pe Baucis într-un tei.

Mulțumiri

Doresc să mulțumesc mai multor persoane pentru sprijinul acordat pe parcursul scrierii romanului *Cold Mountain*. Le sînt îndatorat.

Tatăl meu, Charles O. Frazier, a păstrat poveștile familiei și mi le-a împărtășit. El m-a pus pe urmele lui Inman, iar profunda sa cunoaștere a istoriei și a civilizației din partea vestică a Carolinei de Nord mi-a fost de mare folos de-a lungul întregului roman. Kaye Gibbons mi-a oferit cu generozitate sfaturi și încurajări, a luat scrierea mea în serios chiar înainte ca eu să o fac și mi-a slujit ca model de muncă asiduă și devotament. W.F. și Dora Beal mi-au pus la dispoziție un minunat refugiu de creație în munții din Carolina de Nord, unde a fost scrisă cea mai mare parte a acestei cărți; vasta priveliște de pe verandă constituie spiritul dominant al povestirii. Leigh Feldman m-a îmboldit și m-a stimulat de cîte ori m-am poticnit, și m-a ajutat să găsesc direcția povestirii. Redactarea atentă, sensibilă și entuziastă efectuată de Elisabeth Schmitz a îmbunătățit simțitor forma finală a romanului.

Un număr de volume mi-au fost de folos în trasarea fundalului cultural și istoric al cărții mele, și anume: Robert Cantwell, *Bluegrass Breakdown: The Making of the Old Southern Sound* (1984); Richard Chase, *Jack Tales* (1943) și *Grandfather Tales* (1948); Walter Clark, *Histories of the Several Regiments and Battalions from North Carolina in the Great War* (1901); Daniel Ellis, *Thrilling Adventures* (1867); J.V. Hadley, *Seven Months a Prisoner* (1898); Horace Kephart, *Our Southern Highlanders* (1913); W.K. McNeil, *Applachian Images in Folk and Popular Culture* (1995); James

Mooney, *Myths of the Cherokee* (1900) și *Sacred Formulas of the Cherokees* (1891); Philip Shaw Paludin, *Victims* (1981); William R. Trotter, *Bushwhackers: The Civil War in North Carolina*, vol. II, *The Mountains* (1988).

În cele din urmă, aș dori să mă scuz pentru libertățile pe care mi le-am îngăduit în ce privește viața lui W.P. Inman și geografia ținutului care înconjoară Cold Mountain (2.010 metri).

Cuprins

Umbra unei ciori 7
Pământul de sub palmele ei 35
Culoarea deznădejdii 82
Numai verbe, și toate obositoare 107
Un lucru ca oricare altul, un talent 128
Cenușă de trandafiri 151
Exil și cruntă pribegie 166
Sursă și rădăcină 196
Să trăiești ca un cocoș de luptă 228
În locul adevărului 265
Dacă-ți faci munca 292
Sălbatici de bunăvoie 319
Patul de mireasă scăldat în sînge 334
Un cuget împăcat 362
Un legământ cu privire la urși 387
Nazuri cu necazuri 400
Scoarță neagră în iarnă 415
Urme de pași în zăpadă 439
De partea cealaltă a suferințelor 458
Fantome de ciori dansînd 490
Epilog. Octombrie 1874 502

Mulțumiri 507

Top 10+

POLIROM

După patru ani de lupte cumplite în Războiul de Secesiune, un tînăr fermier dezertează din spitalul militar în care era internat şi porneşte să străbată pe jos lungul drum dintre front şi satul de baştină de la poalele masivului Cold Mountain. Aici îl aşteaptă femeia iubită, transformată treptat, pe parcursul anilor de privaţiuni, dintr-o tînără mondenă într-o fermieră supravieţuitoare. Pe drumul de întoarcere, evadatul trece prin cele mai felurite peripeţii şi primejdii şi întîlneşte tot felul de personaje insolite, ale căror poveşti se adaugă, treptat, acţiunii fascinante a romanului *Cold Mountain*.

Romanul *Cold Mountain* a fost transpus pe marele ecran de Anthony Minghella, filmul avîndu-i în rolurile principale pe Jude Law şi Nicole Kidman. Renée Zellweger a cîştigat cu acest film Globul de Aur pentru cea mai bună actriţă în rol secundar.

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-3490-3

9 789734 634903

www.polirom.ro

Carte publicată şi în ediţie digitală

Foto coperta: © Entertainment Pictures/Alamyfoto